STALİN □ ESERLER Cilt 1

ESERLER

CİLT 1

inter
yayınları

J. V. STALİN
ESERLER
CİLT:1

Bu kitap; 1978 yılında Devrim Yayınları tarafından yayınlanan baskısı ile Dietz-Verlag-Berlin tarafından 1950 yılında yapılan baskısı karşılaştırılıp, düzeltilerek yayınlanmıştır.

Yayınevi

Birinci Basım : Haziran 1989
İkinci Basım : Şubat 1995

Baskı : Azim Matbaası
Kapak : İnter Grafik Tasarım
Kapak Baskı : Azim Matbaası

ISBN 975-7349-32-1 (Tk. No)
ISBN 975-7349-33-x (1. Cilt)

İNTER YAYINLARI
Ankara Cad. No: 31
Fahrettin Kerim Gökay Vakfı İşhanı
Kat: 4 Daire: 51
CAĞALOĞLU-İSTANBUL
Tel: 0(212) 519 16 İ6

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİNİZ!

J. V. STALİN

ESERLER

CİLT:1

1901-1907

SBKP(B) MARKS-ENGELS-LENİN ENSTİTÜSÜ

Çeviren:
İsmail YARKIN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Almanca baskıya önsöz	**11**
J. V. Stalin'in bütün eserleri için önsöz	**13**
Birinci cilde önsöz	**17**
Yazarın birinci cilde önsözü	**19**
1901 — 1907	
Redaksiyonun Sunuş Yazısı	25
Rusya Sosyal-Demokrat Partisi ve En Yakın Görevleri	32

Sayfa

Sosyal-Demokrasinin Ulusal Soruna İlişkin Anlayışı Nedir? 48

Kutais'den Mektup 67

Kutais'den Mektup (Aynı Yoldaştan) 70

Proleter Sınıfı ve Proleter Partisi (Parti Tüzüğünün 1. Maddesi Üzerine) 73

Kafkas İşçileri, Öç Alma Zamanı Gelmiştir! 82

Yaşasın Uluslararası Kardeşlik! 87

Yurttaşlara. Yaşasın Kızıl Bayrak! 89

Partideki Görüş Ayrılıklarının Kısa Açıklaması 93

Silahlı Ayaklanma ve Taktiğimiz 127

Geçici Devrimci Hükümet ve Sosyal-Demokrasi 133

«Sosyal-Demokrat»a Yanıt 151

Gericilik Güçleniyor 162

Burjuvazi Bir Tuzak Hazırlıyor 167

Yurttaşlar! 172

Tüm İşçilere 175

Tiflis, 20 Kasım 1905 178

İki Savaş (9 Ocak Dolayısıyla) 180

Devlet Duması ve Sosyal-Demokrasinin Taktiği 188

Tarım Sorunu 194

Tarım Sorunu Üstüne 207

Tarım Programının Revizyonu Üstüne (RSDİP IV Parti Kurultayının 13 (26) Nisan 1906 Günlü 7. Oturumunda Konuşma) 212

Bugünkü Durum Üzerine (RSDİP IV. Parti Kurultayının 17(30) Nisan 1906 Günlü 17. Oturumunda Konuşma) 215

Ayaklanma Üzerine Marx ve Engels 217

Uluslararası Karşı-Devrim 222

Bugünkü Durum ve İşçi Partisinin Birleşme Kurultayı 225

Sınıf Mücadelesi 247

«Fabrika Yasası» ve Proleter Savaşımı (15 Kasım Tarihli İki Yasa Hakkında) 254

Anarşizm mi? Sosyalizm mi? 261

I — Diyalektik Yöntem 264

II — Materyalist Teori 274

III — Proleter Sosyalizmi 288

Ek 323

Anarşizm mi? Sosyalizm mi? 323

Diyalektik Materyalizm 323

Notlar 345

Kronolojik Biyografi 365

ALMANCA BASKIYA ÖNSÖZ

J. V. Stalin'in eserlerinin Almanca çevirisi, 1946 yılında SBKP(B) Marx - Engels - Lenin Enstitüsü tarafından temin edilen ve SSCB Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesinin kararıyla yayımlanan Rusça baskının metnini temel almaktadır. J. V. Stalin'in eserlerinin Almanca baskısı, Rusça baskıya uygun olarak, 16 ciltte yayınlanmaktadır.

Gerek yazar ve gerekse yayınevi tarafından verilen Rusça kaynaklar, mümkün olduğu ölçüde, okurun bugün bulabileceği ilgili yeni Almanca baskılara işaret edilmek suretiyle tamamlanmıştır; sözü geçen alıntılar, alıntı yapılan yazarlardan farklı olarak Stalin tarafından yapılan vurgulamalar dışında, Almanca metinlere uyarlanmıştır.

Rusça baskının yayıncısının Ek'te yer alan açıklamalarına atıflar, köşeli parantezler içindeki rakamlarla gösterilmiştir.

Almanya Sosyalist Birlik Partisi
Parti Başkanlığı
Marx - Engels - Lenin Enstitüsü

J. V. STALİN'İN BÜTÜN ESERLERİ İÇİN ÖNSÖZ

J. V. Stalin'in bütün eserleri, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesinin kararı üzerine yayımlanmaktadır.

Şimdiye kadar Stalin yoldaşın yazılarının sadece bir bölümü ayrı derleme kitaplar halinde bir arada yayımlanmıştır. Bunlardan 1917 yılının Ekim dönemi öncesine ait konuşmaları ile makaleleri, 1925 yılında iki baskı halinde çıkan, «Ekim Yolunda» adlı kitapta toplanmıştır. 1932 yılında, Büyük Sosyalist Ekim Devrimine ayrılan yazılarla konuşmaları içeren, «Ekim Devrimi Üzerine» adlı derleme yayınlandı. Ulusal soruna ilişkin yapıtlar, birçok baskı yapan, «Marksizm, Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu» adını taşıyan derleme ciltte yer aldı. Özellikle parti içi sorunları ve Parti düşmanı muhalif gruplaşmaların un-ufak edilmesini konu edinen, 1921 - 1927 yılları arasındaki yazıları ve konuşmaları, «Muhalefet Üzerine» adıyla 1928 yılında çıkan özel cildi oluşturdular. Bunların dışında J. V. Stalin'in belli bir konuya ilişkin konuşma ve makalelerinin toplandığı başka derlemeler de vardır, örneğin, «Lenin Üzerine», «Ukrayna Üzerine Konuşmalar ve Yazılar», «Köylü Sorunu», «Komünist Gençlik Birliği Üzerine» vb.

V. İ. Lenin'le J. V. Stalin'in eserlerinin birarada yayımlandığı, çeşitli zamanlarda çıkmış bir çok derlemeler de vardır : «1917 Yılı, Seçme Eserler», «Sosyalist Anavatanın Savunulması Üzerine», üç cilt halinde çıkan «SBKP (B) Tarihinin

İncelenmesiyle İlgili Eserlerin Derlemesi», «Lenin - Stalin» - Bir Ciltte Seçme Eserler, «Parti İnşası Üzerine», «Sosyalist Yarış Üstüne», «İşe Dair» vb.

Stalin yoldaşın eserlerinin şimdiye kadar en çok yaygınlık kazanan derlemesi, on bir baskı yapan «Woprossy Leninisma» («Leninizmin Sorunları») adlı kitaptır. Bu kitabın bileşimi her yeni baskıyla birlikte önemli değişikliğe uğramıştır. Hemen her baskı yeni yazılarla tamamlanmış ve aynı zamanda yazar kitabın önceki hacmini korumak için her keresinde birkaç yazıyı çıkarmıştır. Stalin yoldaşın, Sovyet Halkının, faşist Alman işgalcilerine karşı sürdürdüğü Anavatan Savaşı yıllarına ait konuşmaları, raporları ve emirleri, beş baskı yapan «O Welikoj Otjetschestwennoj Woinje Sowyetskowo Sojusa» («Sovyetler Birliğinin Büyük Anavatan Savaşı Üzerine») adındaki kitapta toplanmıştır.

Bununla beraber J. V. Stalin'in, Büyük Ekim Devriminden önce ya da sonra yazılıp gazete ve dergilerde yayımlanmalarından sonra tekrar başka hiçbir yerde basılmamış ve bugüne kadar derlenmiş olarak yayımlanmamış daha çok sayıda eserleri vardır. Bunun dışında Stalin yoldaşın, daha önce basında çıkmamış mektuplarıyla makaleleri de elde bulunmaktadır.

Şimdiki baskı, J. V. Stalin'in hemen bütün eserlerini bir araya toplamak için girişilen ilk denemedir.

J. V. Stalin'in eserlerinin birinci cildi 1901'den 1907 Nisanına kadar olan dönem içinde yazılmış eserleri içerir.

İkinci cilt 1907'den 1913'e kadar yazılanları kapsar.

Büyük Sosyalist Ekim Devriminin hazırlık dönemi (1917 Martından Ekimine kadar) ile ilgili eserler üçüncü cildi oluşturur. Bu ciltte genellikle söz konusu olan «Pravda»da yayımlanmış makalelerdir.

Dördüncü ciltte (1917 - 1920), Sovyet iktidarının ilk ay-

larında ve yabancı askerî müdahale ile iç savaş döneminde yazılmış eserler yer alır.

Bundan sonraki üç cilt —beşinci, altıncı ve yedinci ciltler— ekonomiyi yeniden kurmak için Sovyet Devletinin barışçıl çalışmaya geçiş dönemi ile ilgili eserleri içerir (1921 - 1925). Beşinci cilt 1921'den V İ. Lenin'in ölümüne (Ocak 1924) kadar yazılmış eserleri içerir. Altıncı ciltte 1924 yılının eserleri yer alır. Yedinci cilt 1925'de yazılan eserleri kapsar.

J. V. Stalin'in, ülkenin sosyalist sanayileşme savaşı dönemine (1926 - 1929) ait yazıları sekizinci, dokuzuncu, onuncu, on birinci ve on ikinci ciltleri oluşturur. Sekiz ve dokuzuncu ciltler 1926 yılına, on ve on birinci ciltler 1927 yılına, on ikinci cilt ise 1928 ve 1929 yıllarına ait konuşmaları, yazıları, raporları ve söylevleri içerirler.

On üçüncü ciltte, esas olarak tarımın kollektifleştirilmesi sorunlarını konu edinen 1930 - 1933 yıllarına ait eserler vardır.

On dördüncü cilt, SSCB'nde sosyalizmin kuruluşunun tamamlanması savaşına, Sovyetler Birliği yeni anayasasının hazırlanmasına ve İkinci Dünya Savaşının başlamış olduğu bir durum içinde barış için savaşa hasredilmiş, 1934 - 1940 yıllarına ait eserleri kapsar.

1938 yılında özel baskı olarak yayımlanan J. V. Stalin'in eseri «SBKP(B) Tarihi, Kısa Ders», onbeşinci cildin içeriğini oluşturur.

On altıncı cilt, Sovyetler Birliği'nin Büyük Anavatan Savaşı dönemine ait eserleri içerir. Bu ciltte J. V. Stalin'in, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi yıldönümlerindeki raporları, konuşmaları ve emirleri, Almanya ve Japonya'nın yenilgi ve teslimiyetleri dolayısıyla halka yaptığı konuşmalar ve diğer dökümanlar vardır.

Bütün eserler yazıldıkları ya da yayımlandıkları zama-

na göre kronolojik sıra gözetilerek ciltler halinde düzenlenmiştir. Her ciltte bir önsözle aydınlatıcı kısa açıklamalar ve bir kronolojik biyografi vardır. Yeni takvim usulüne geçinceye kadar (yani 14 (1) Şubat 1918'e kadar) tarihler eski usule göre, bu tarihten sonra ise yeni usule göre verilmiştir.

Stalin yoldaşın eserlerinin metninde hiçbir değişikliğe gidilmemiş olup tamamen olduğu gibi bırakılmıştır. Sadece yazar bazı makalelerinde, yalnız redaksiyon niteliğinde olmak üzere önemsiz değişiklikler yapmıştır.

SBKP (B) MK
Marx - Engels - Lenin Enstitüsü

BİRİNCİ CİLDE ÖNSÖZ

J. V. Stalin'in eserlerinin birinci cildinde, 1901'den 1907 Nisanına kadar olan, yazarın devrimci eyleminin daha çok Tiflis'te geçtiği dönem içinde yazılmış eserleri yer almaktadır.

Bu yıllarda Bolşevikler V. İ. Lenin'in öncülüğü altında Marksist - Leninist Partinin esaslarını, ideolojisini ve örgütsel ilkelerini saptıyorlardı.

Bu dönem içinde Stalin yoldaş çeşitli anti-Marksist ve oportünist akımlara karşı mücadele içinde, Lenin'ci «Iskra»nın izinden giden Transkafkasya bolşevik örgütlerini yaratır ve bunların faaliyetlerini yönetir. Yazılarında Marksist - Leninist teorinin ilkelerini gerekçelendirir ve savunur.

J. V. Stalin'in eserlerinden birinci cilde alınan yazılarında sadece küçük bir bölümü Rusça olarak yayımlanmıştır. Bunların en büyük bölümü Gürcü gazetelerinde ya da ayrı broşürler halinde yayımlandı. Bu eserlerin çoğunluğu Rusça olarak ilk kez yayımlanıyor.

RSDİP Kafkas Federal Komitesinin arşivi ile J. V. Stalin'in eserlerinin yayımlandığı Transkafkasya bolşevik örgütlerinin yayınları bugüne değin henüz ortaya çıkarılamamıştır. Özellikle «Marksist İşçi Çevrelerinde Eğitim Programı» (1898) ve «Credo»* (1904) adlı yapıtlar şimdiye kadar hâlâ bulunamamıştır.

Bu baskının birinci cildi, J. V Stalin'in 1901'den 1907 Nisanına kadar yazılan eserlerin tümünü kapsamamaktadır.

SBKP (B) MK

Marks - Engels - Lenin Enstitüsü

"Credo" — inanç ilanı. Ç.N.

YAZARIN BİRİNCİ CİLDE ÖNSÖZÜ

Birinci ciltte yer alan eserler, yazarın faaliyetinin, Leninizm politika ve ideolojisinin işlenip oluşturulmasının henüz tamamlanmamış olduğu erken dönemde yazılmışlardır. Bu durum kısmen eserlerin ikinci cildi için de doğrudur.

Bu eserleri anlamak ve doğru yargıda bulunabilmek için, onları daha tam bir marksist ve leninist olmamış genç bir marksistin eserleri olarak görmek gerekir. Onun için bu eserlerde, eski marksistlerin sonraları eskimiş ve zamanla partimizce de aşılmış olan belli bazı savlarının izlerinin hâlâ bulunması doğaldır. Bununla iki sorunu kastediyorum :

Tarım programı sorunu ile sosyalist devrimin zaferinin önkoşulları sorunu.

Birinci ciltte (bkz. «Tarım Sorunu» ile ilgili makale) görülüp anlaşılacağı üzere yazar o zamanlar, çiftlik topraklarının taksim edilerek köylülere kendi mülkleri olarak verilmesi görüşünü savunuyordu. Tarım sorununun görüşüldüğü Birlik Kongresi'nde menşeviklerin çoğunluğunun çiftlik topraklarının belediyeleştirilmesinden ["Munizipialisierung" — ÇN] yana olmalarına karşın; pratik faaliyette bulunan bolşevik delegelerin çoğunluğu taksim görüşüne katıldılar. Fakat Lenin'le bolşevik delegelerin geri kalan kısmı bu toprakların millileştirilmesinden yanaydılar. Bu üç proje arasındaki çekişme sırasında parti kurultayında millileştirme projesinin kabul edilmeyeceği ortaya çıktıktan sonra, Lenin ve öteki millileştirmeciler oylarını taksimcilerin oylarıyla birleştirdiler.

Taksimciler, millileştirmeye karşı başlıca üç itiraz öne

sürüyorlardı: a) köylüler çiftlik topraklarının kendilerine mülk olarak verilmesini istediklerinden bunların millileştirilmesine yanaşmayabilirlerdi; b) köylüler millileştirmeyi o zamanlar köylülerin özel mülkiyetinde bulunan topraklar üzerindeki özel mülkiyeti kaldıracak bir önlem olarak değerlendirebileceklerinden millileştirmeye karşı koyabilirlerdi; c) köylülerin millileştirmeye karşı koymalarının üstesinden gelinse bile biz marksistler, burjuva-demokratik devriminin zaferinden sonra Rusya'da kurulacak devletin bir sosyalist devlet değil, bir burjuva devleti olacağı ve bu burjuva devletinin eline geçecek millileştirilmiş büyük bir toprak fonunun burjuvaziyi büyük ölçüde güçlendirerek proletaryanın yararlarına zarar verebileceği nedeniyle millileştirmeden yana olamazdık.

Taksimciler burada, Rus marksistleri ve bunlarla birlikte bolşevikler arasında da benimsenip yerleşmiş şu varsayımdan yola çıkıyorlardı: Burjuva demokratik devrimin zaferinden sonra devrim uzun ya da kısa sürecek bir kesintiye uğrayacak, zaferi kazanmış burjuva devrimi ile gelecekteki sosyalist devrim arasında bir ara dönem başlayacaktır. Bu dönem içinde kapitalizm daha özgür ve güçlü bir biçimde gelişme ve tarım alanına da yayılma olanağını elde edecek, sınıf mücadelesi derinleşerek bütün boyutlarıyla gelişecek, proleterler sınıfı sayısal bakımdan büyüyecek, proletaryanın bilinçliliği ve örgütlülüğü gerekli aşamaya ulaşacak ve ancak bütün bunlardan sonra sosyalist devrim dönemi başlayabilecektir.

Her iki devrim arasındaki uzunca aralığa ilişkin bu varsayımın parti kurultayında hiçbir tarafın herhangi bir itirazına neden olmayıp aksine gerek millileştirme ve taksim ve gerekse belediyeleştirme taraftarlarının, Rusya sosyal demokrasisinin tarım programının Rusya'da kapitalizmin daha güçlü gelişimini özendirici olması gerektiği görüşünde olmaları, belirtilmesi gereken bir husustur.

Biz pratikçi bolşevikler, Lenin'in o zamanlar Rusya'daki burjuva devriminin sosyalist devrime dönüşmesi, yani kesintisiz devrim görüşü üzerinde durduğunu biliyor muyduk?

Elbette biliyorduk. Biz bunu Lenin'in, «İki Taktik» (1905) adlı broşüründen ve aynı zamanda, «kesintisiz devrimden yana olduğumuzu» «yarı yolda durmayacağımızı» açıkladığı 1905 yılındaki, «Sosyal-Demokrasinin Köylü Hareketi İle İlişkisi» adlı ünlü makalesinden biliyorduk. Fakat teorik bakımdan yeterince yetişmediğimiz için ve aynı zamanda teorik sorunlara karşı pratikçilere özgü kayıtsızlık nedeniyle, biz pratikçiler bu meselenin içine girip onun büyük önemini kavramamıştık. Bilindiği gibi, Lenin o zaman herhangi bir nedenle burjuva devriminin sosyalist devrime dönüşmesi teorisinden kanıtlar geliştirip bunları parti kurultayında millileştirmenin doğruluğuna gerekçe olarak kullanmadı. Acaba meselenin henüz çözüm olgunluğuna erişmediğini gördüğü ve parti kurultayındaki bolşevik pratikçilerin çoğunluğunun, burjuva devriminin sosyalist devrime dönüşmesi teorisini kavrayıp benimsemeye hazır olmadığını hesaba kattığı için mi bunlardan faydalanma yoluna gitmedi?

Ancak bir süre geçip Lenin'in Rusya'daki burjuva devriminin sosyalist devrime dönüşmesine ilişkin teorisi Bolşevik Partisinin izleyeceği çizgi haline geldikten sonra partideki tarım sorunu ile ilgili fikir ayrılıkları ortadan kalktı, çünkü özel gelişme koşullarının, burjuva devriminin sosyalist devrime dönüşmesinin zeminini hazırladığı Rusya gibi bir ülkede, Marksist Partinin toprakların millileştirilmesinden başka bir tarım programı olamazdı.

İkinci sorun sosyalist devrimin zaferi problemi ile ilgilidir. Birinci ciltten (bkz. «Anarşizm mi, Sosyalizm mi?» başlıklı makale) anlaşılacağı üzere, yazar o zamanlar, Marksistler arasında kabul edilen; sosyalist devrimin başarıya ulaşması için başta gelen koşullardan birinin, proletaryanın nüfusun çoğunluğunu oluşturacağı, bu nedenle yetersiz kapitalist gelişme nedeniyle proletaryanın nüfusun çoğunluğunu oluşturmadığı ülkelerde sosyalizmin başarıya ulaşmasının olanaksız olduğu tezini savunuyordu.

Bu tez o zamanlar Rus Marksistleri ve bunlar arasında Bolşevikler tarafından olduğu gibi, diğer ülkelerin sosyal-demokrat partileri tarafından da genel geçerli kabul ediliyor-

du. Ne var ki, Avrupa ile Amerika'da kapitalizmin daha da gelişmesi, emperyalizm öncesi kapitalizmden emperyalist kapitalizme geçilmiş olması ve nihayet, Lenin tarafından ortaya konulan, çeşitli ülkelerin ekonomik ve siyasal gelişmelerinin eşitsizliğine ilişkin yasa bu tezin yeni gelişim koşullarına uygun düşmediğini, kapitalist gelişimin henüz doruk noktasına erişmediğini ve bu nedenle de nüfus çoğunluğunun proletaryadan oluşmadığı, ama kapitalist cephenin proletarya tarafından yarılabilecek derecede zayıf olduğu tek tek ülkelerde sosyalizmin zaferinin kesinlikle mümkün olduğunu göstermiştir. Böylece Lenin'in 1915 ve 1916 yıllarında sosyalist devrim teorisi ortaya çıktı. Bilindiği gibi, Lenin'in sosyalist devrim teorisi, sosyalizmin mutlaka kapitalizmin en ileri derecede gelişmiş olduğu ülkelerde değil, fakat her şeyden önce kapitalist cephenin zayıf olduğu, proletaryanın bu cepheyi yarmasının daha kolay olduğu ve kapitalist gelişmenin en azından ortalama düzeye eriştiği ülkelerde zafere ulaşacağı esasına dayanır.

Birinci ciltte toplanan eserler için yazarın açıklamaları bunlardır.

J. Stalin
Ocak 1946

1901 — 1907

REDAKSİYONUN SUNUŞ YAZISI[1]

Düşünen Gürcü okurlar için özgür periyodik bir organın çıkarılmasının ivedi bir sorun haline geldiği, bu sorunun bugün çözülmesi gerektiği ve daha fazla gecikmenin ortak dâvaya zarar vereceği, düşünen her okurun böyle bir organı kıvançla karşılayacağı ve payına düşen katkıyı esirgemeyeceği inancını taşıyan, bir grup Gürcü devrimci sosyal-demokratı olan bizler, gücümüz yettiğince okurun arzusunu tatmin etme çabası içinde bu gereksinmeyi karşılıyoruz. İlk özgür Gürcü gazetesi «Brdsola»*nın birinci sayısını yayımlıyoruz.

Okurun organımız ve özellikle bizim hakkımızda belirli bir görüş sahibi olabilmesi için bir kaç söz söylemek istiyoruz.

Sosyal-demokrat hareketin ülkede ulaşmadığı hiçbir köşe yoktur. Bu hareket Rusya'nın Kafkaslar diye adlandırdığımız yörelerine de yayılmıştır. Tüm Kafkaslarla birlikte bizim Gürcistan'ımızda da bu hareket vardır. Sosyal-Demokrat hareketin Gürcistan'daki varlığı o kadar eski değildir, sadece birkaç yıllık bir geçmişi vardır, daha tam olarak söylemek gerekirse bu hareketin temelleri ancak 1896 yılında atılmıştır. Her yerde olduğu gibi, bizdeki çalışma da ilk zamanlarda gizlilik çerçevesi dışına çıkmadı. Son zamanlarda gördüğümüz biçimde ajitasyon ve kapsamlı propaganda yapma olanaksızdı ve bütün güçler zorunlu olarak birkaç çevrede toplanmıştı. Şimdi bu dönem geçmiş bulunuyor, Sosyal-Demokrat fikirler işçi kitleleri arasında yayıldı, çalışmalar

---

* *İllegal Sosyal-Demokrat gazete «Brdsola» ("Mücadele")nın başmakalesi.*

sıkı gizlilik çerçevesi dışına çıktı ve işçilerin önemli bir bölümünü içine aldı. Açık mücadele başladı. Mücadele, ilk parti işçilerinin önüne şimdiye kadar arka planda kalan ve tartışılmasına büyük gereksinim duyulmayan birçok sorun getirdi. Her şeyden önce şu en önemli sorun ortaya çıkıyordu Mücadeleyi daha geniş olarak yayabilmek için hangi araçlara sahibiz? Sözle bu sorunun yanıtını vermek çok basit ve kolay gelir. Gerçekte ise tamamen başka bir şey ortaya çıkar.

Örgütlü Sosyal-Demokrat hareketin asıl aracının, devrimci fikirlerin kapsamlı propagandası ve ajitasyonu olduğu açıktır. Fakat devrimcinin çalışmak zorunda kaldığı koşullar öyle çelişkili, öyle zor ve o kadar büyük fedakârlıklar istiyor ki, hareketin ilk zamanlarında gerekli olduğu şekilde propaganda ve ajitasyon çok kere olanaksız olmaktadır.

Kitap ve broşürler yardımıyla çevre çalışmaları her şeyden önce polis koşulları yüzünden, sonra da iç nedenlerle olanaksız hale geliyor. Daha ilk tutuklamalarda ajitasyon gevşiyor. İşçi, her şeye rağmen önemli bir çok günlük sorunlarda aydınlatılmayı istediği halde işçilerle bağ kurmak ve onları sık sık ziyaret etmek olanaksızlaşıyor. İşçinin etrafında amansız bir mücadele sürer, tüm hükümet güçleri ona karşı tavır alır, varolan durum karşısında eleştirici bir tavır takınma olanağı yoktur, meselenin özü hakkında bilgiye sahip değildir ve çoğu kere herhangi bir komşu fabrikadaki önemsiz bir başarısızlık, devrimci ruhlu işçinin gevşemesine, geleceğe olan inancını yitirmesine yeter, ve yönetici onu yeniden [devrimci - ÇN] çalışma içine çekmek zorunda kalır.

Sadece şu veya bu somut sorunu yanıtlayan broşürlerle yapılan ajitasyonun çoğu durumda etkisi azdır. Günlük meselelere yanıt verecek bir yazın'ın yaratılması zorunludur. Herkesçe bilinen bu doğru için kanıtlar öne sürmeyi gereksiz buluyoruz. Gürcü işçi hareketinde bir periyodik yayın organının devrimci çalışmanın asıl araçlarından biri olduğu an artık gelmiştir.

Bilmeyen okurları aydınlatmak amacıyla legal gazeteye

ilişkin birkaç söz etmeyi gerekli buluyoruz. Herhangi bir işçinin, hangi koşullar altında çıkarsa çıksın ve hangi yönü tutarsa tutsun, legal bir gazeteyi kendi çıkarlarının temsilcisi olarak görmek istemesini büyük bir hata sayarız. İşçileri «gözeten» hükümet, legal gazeteler konusunu çok iyi düzenlemiştir. Adına sansür denen tüm bir bürokratlar güruhunu bu gazetelerin başına getirmiştir. Bunlar gazeteleri dikkatle izlerler, küçücük bir aralıktan da olsa bir doğru ışığının sızdığını gördüler mi bunu makaslarlar ve kırmızı kalemle çizerler. Sansür komitesine genelge üstüne genelge gelir : «İşçilerle ilgili hiçbir şey geçmesin, şu ya da bu olay üstüne hiçbir şey çıkmasın, şu şu sorunların açıklanmasına izin verilmesin», vb., vb. Tabii bu koşullar altında bir gazete gerektiği şekilde çıkamaz ve işçi onda, satır aralarında da olsa, kendi sorunlarına ilişkin bilgileri ve bunların doğru bir şekilde değerlendirilmesini boş yere arar. Eğer işçinin şu ya da bu legal gazetedeki, kendi sorunlarına geçerken değinen ve sadece bir hata eseri olarak sansür belasından geçmiş seyrek olarak görülen satırlarından faydalanabileceği düşünülüyorsa, o zaman buna karşı da, böyle kırıntılara umut bağlayarak bu ayrıntılar üzerinde herhangi bir propaganda sistemi kurmak istemenin, meseleyi anlamamak anlamına geldiğini söylemek gerekir.

Bunları sadece, bilmeyen birkaç okura bilgi vermek için söylediğimizi yineliyoruz.

Bu durumda, Sosyal-Demokrat hareket için özgür bir Gürcü periyodik yayın organının çıkması zorunlu bir gereksinmedir. Şimdi sorun sadece bu organın nasıl örgütleneceği, neyi kılavuz edineceği ve Gürcü Sosyal-Demokratlarına neler verebileceğidir?

Dışardan bakılınca genel olarak bir Gürcü gazetesinin varolabilmesi sorunu ve özel olarak da bu gazetenin içerik ve yönü sorunu doğal ve basit bir şekilde kendiliğinden hallolurmuş gibi görünebilir : Gürcü sosyal-demokrat hareketi, kendine özgü bir programı olan ayrı, yalnızca Gürcü bir hareket olmayıp, tüm Rusya hareketi ile elele gider ve dolayısıyla Rusya Sosyal-Demokrat Partisine tabidir. Bu nedenle

Gürcü sosyal-demokrat gazetesinin, öncelikle yerel sorunlara ışık tutan ve yerel hareketi yansıtan sadece yerel bir organ olması gerektiği açıktır. Ne var ki, bu yanıtın arkasında, görmezlikten gelemeyeceğimiz ve ister istemez karşı karşıya gelmek durumunda olacağımız bir güçlük bulunmaktadır. Bununla dille ilgili güçlükten söz ediyoruz. Rusya Sosyal-Demokrat Partisi Merkez Komitesinin, bütün partinin gazetesi sayesinde tüm genel sorunları aydınlatma olanağına sahip olmasına ve bölge komitelerine sadece yerel sorunların açıklanmasını bırakmasına karşın, Gürcü gazetesi içerik bakımından güç bir durumda bulunmaktadır. Gürcü gazetesi hem tüm parti için ve hem de aynı zamanda yerel ve bölgesel sorunlar için bir organ olmak durumundadır. Gürcü işçi okurların çoğu bir Rusça gazeteyi akıcı bir şekilde okuyamadıklarından, Gürcü gazetesi yöneticilerinin tüm partinin organı olarak çıkan Rusça gazetenin işlediği ve işlemek zorunda olduğu sorunları aydınlatmadan bırakmaya hakları yoktur. Bu itibarla Gürcü gazetesi okurlara teori ve taktiğin tüm ilkesel sorunlarını tanıtmayı görev edinmiştir. Aynı zamanda yerel hareketin başında bulunarak, açıklığa kavuşturulmamış bir tek olgu bile bırakmaksızın her olayı gerektiği şekilde aydınlatmayı ve bölgenin emekçilerini etkileyen bütün sorunları yanıtlamayı da yüklenmiştir. Gürcü gazetesi mücadele veren Gürcü ve Rus emekçilerini birleştirmek ve birbirine bağlamak zorundadır. Gazete, okurlarına, yerel, Rusya ve yabancı ülkelerdeki yaşamdan onları ilgilendiren bütün olaylar hakkında bilgi vermek zorunluğundadır.

Gürcü gazetesi hakkındaki bizim düşüncelerimiz ana hatlarıyla bunlardır.

Gazetenin içerik ve yönüne ilişkin birkaç söz.

Sosyal-Demokrasinin bir organı olması itibariyle gazeteden, mücadele veren işçilerle özellikle ilgilenmesini istiyoruz. Rusya'da ve aslında her yerde tarihin, insanlığı kurtarma ve dünyaya mutluluk getirme görevini yalnız devrimci proletaryaya verdiğini söylemeyi gereksiz buluyoruz. Yalnız işçi hareketinin bastığı yerin sağlam olduğu ve yalnız onun

her türlü ütopik uydurmalardan uzak bulunduğu açıktır. Dolayısıyla, Sosyal-Demokratların organı olarak gazete, işçi hareketine önderlik etmek, ona yol göstermek ve onu hatalardan korumak zorundadır. Bir cümleyle söylersek gazetenin en önemli ödevi, mümkün olduğu kadar işçi kitlelerine yakın olmak, onları sürekli olarak etkileme olanağını elinde bulundurmak ve bunların bilinçli ve yönetici merkezi olmaktır.

Ancak, Rusya'nın bugünkü koşulları içinde, «özgürlük» savaşçıları olarak işçilerin yanısıra toplumun başka unsurları da ortaya çıkabileceğinden ve bu özgürlük Rusya'nın mücadele eden işçilerinin en yakın hedefi olduğundan, gazete, işçi hareketinin dışında da oluşsa, her devrimci harekete yer vermek zorundadır. Biz bunların, önemsiz haberler ya da basit olaylar olarak gazetede yer almasından söz etmiyoruz, hayır, gazete, toplumun diğer unsurları arasında olan ya da olacak olan devrimci hareketlere özel ilgi göstermek zorundadır. Onun her toplumsal olayı aydınlatması ve böylece özgürlük uğruna mücadele veren herkesi etkilemesi bir zorunluluktur. Bu nedenle gazete, Rusya'nın siyasal durumuna özel dikkat göstererek bu durumun bütün sonuçlarını göz önünde tutmak ve siyasal mücadele zorunluğu sorununu mümkün olduğu kadar geniş bir şekilde ortaya sermekle yükümlüdür.

Hiç kimsenin bu sözlerimizi, bizim burjuvazi ile uzlaşmadan ve birlik olmadan yana olduğumuzun kanıtları olarak kullanamayacağı kanısındayız. Burjuva toplumunda da geçmiş olsa, varolan düzene karşı olan bir hareketin gerektiği şekilde değerlendirilerek hatalarının ve zayıf yanlarının gösterilmesi, bir sosyal-demokrata oportünist damgasının vurulmasına neden olamaz. Ancak burda sosyal-demokrat ilkeleri ve devrimci mücadele yöntemlerini unutmamamız gerekir. Her hareketi bu ölçekle ölçtüğümüz taktirde tüm Bernstein'cı ham hayallerden kurtulmuş oluruz.

Sonuç olarak, Gürcü sosyal-demokrat gazetesi, işçi ha-

reketinin tüm sorunlarına berrak yanıtlar vermek, ilkesel sorunları açıklığa kavuşturmak, işçi sınıfının mücadeledeki rolünü kuramsal olarak açıklamak ve işçinin karşılaştığı her olayı bilimsel sosyalizmin ışığı ile aydınlatmak zorundadır.

Aynı zamanda gazete, Rusya Sosyal-Demokrat Partisinin bir temsilcisi olmak ve okurlarına Rusya devrimci sosyal-demokrasisinin savunduğu bütün taktik görüşler hakkında anında bilgi vermek zorundadır. Ayrıca onun, okurlarına diğer ülkelerdeki emekçilerin nasıl yaşadıkları, durumlarını düzeltmek için neler yaptıkları ve bunları nasıl yaptıkları konusunda bilgilendirmesi gerektiği gibi, Gürcü emekçilerini zamanında mücadele alanına çıkmaya çağırmak da ödevidir. Bunları yaparken gazetenin, hiçbir toplumsal hareketi gözden kaçırmayarak bunların hepsini sosyal-demokrasi açısından eleştiriye tabi tutması gerekir.

Bizim Gürcü gazetesine ilişkin düşüncelerimiz bunlardan ibarettir.

Şimdiki gücümüzle bütün bu ödevleri noksansız olarak yerine getireceğimize söz vermekle ne kendimizi ve ne de okurlarımızı kandıramayız. Gazetemizin istenilen şekilde gelişebilmesi için okurların ve sempati duyanların yardımlarına gereksinimi var. «Brdsola» gazetesinin ilk sayısında bir çok kusurlar ve noksanlar olduğunu okur görecektir. Ancak bu kusurlar okurun bizzat işbirliğine katılmasıyla düzeltilebilecek kusurlardır. Gazetenin özellikle iç olaylarda zayıf kaldığını belirtmek isteriz. Memleketten çok uzaklarda bulunan bizler, Gürcistan'daki devrimci hareketi izleyerek bu hareketin sorunlarıyla ilgili haberleri ve açıklamaları anında verme olanağından yoksunuz. Bu nedenle bizzat Gürcistan'dan yapılacak yardıma gereksinim var. Yazın konusunda da bize yardımcı olmak isteyenlerin, «Brdsola» gazetesinin redaksiyonu ile doğrudan ya da dolaylı şekilde bir bağlantı kurmanın yol ve araçlarını bulacaklarından kuşkumuz yoktur.

Gürcistan'da mücadele eden tüm sosyal-demokratları,

«Brdsola» gazetesinin yaşamına etkin biçimde katılarak onun çıkmasında ve yayılmasında her türlü işbirliğine ve bu suretle ilk özgür Gürcü gazetesi «Brdsola»yı devrimci mücadelenin bir aracı haline getirmeye çağırıyoruz.

«Brdsola» ("Mücadele") No. 1,
Eylül 1901.
İmzasız makale.
Gürcüceden yapılan otorize edilmiş
Rusça çeviriye göre.

RUSYA SOSYAL-DEMOKRAT PARTİSİ VE EN YAKIN GÖREVLERİ

I

Bilimsel olarak işlenip gerekçelendirilen sosyalizme gelinceye kadar insan düşüncesi bir çok güçlüklerden, acılardan ve değişimlerden geçmek zorunda kaldı. Batı Avrupa sosyalistleri, yollarını buluncaya, toplumsal yaşamın yasalarını araştırarak ortaya koyup bunlardan sosyalizmin insanlık için zoruniu olduğu sonucuna varıncaya kadar çok uzun bir süre ütopik (uygulanamayan ve gerçekleştirilemeyen) sosyalizmin çölünde yanılgı içinde dolaşmak zorunda kaldılar. Geçen yüzyılın başından bu yana Avrupa, ticaret ve sanayinin gelişmesiyle birlikte gittikçe büyüyüp ağırlaşan kötülükten insanlığı kurtarabilecek şeyin ne olduğu sorusunu çözmek ve yanıtlamak için çalışan birçok yiğit, fedakâr ve namuslu bilim adamı çıkardı. Çoğunluğun azınlık tarafından köleleştirilmesine son verilmesi için Avrupa'da çok fırtınalar koptu, sel gibi kan aktı, ama bütün bunlara rağmen kötülük ortadan kaldırılamadı, aynı şekilde açılan yaralar kapanmadı ve acılar gün geçtikçe daha dayanılmaz bir hal aldı. Bu görünümün baş nedenlerinden birini, gerçekle sağlam bir bağlantı zorunlu olduğu halde, ütopik sosyalizmin toplumsal yaşamın yasalarını ortaya çıkaracağı yerde yaşamın üstünde, yukarlarda dolaşmasında aramak gerekir. Ütopyacılar, sosyalizmin gerçekleştirilmesini, yaşamda bunun gerçekleşmesi için hiç bir elverişli zeminin bulunmadığı bir zamanda kendilerinin ilk hedefi olarak koy-

muşlar ve —sonuçları bakımından daha da acıklı olan şey— sosyalizmin gerçekleştirilmesini, sosyalist idealin doğruluğuna kolayca inandırılabileceklerini düşündükleri bu dünyanın güç sahibi büyüklerinden beklemişler (Robert Owen, Louis Blanc, Fourier vb). Bu görüş, sosyalist idealin tek doğal taşıyıcısı olan gerçek işçi hareketiyle işçi kitlelerini görmezlikten geliyordu. Ütopyacılar bunu kavramıyorlardı. Bunlar, yeryüzünde mutluluğu bizzat halkın (işçilerin) yardımı olmaksızın yasa ve deklerâsyonlarla yaratmak istiyorlardı. Fakat işçi hareketine hiç kulak asmadıkları gibi çok zaman onun önemini bile inkâr ediyorlardı. Onun için de bunların teorileri, işçi kitlelerini dikkate almayan yalnız teori olarak kalıyor, işçi kitlelerinde ise bu teorilerden tamamen bağımsız olarak, geçen yüzyılın ortasında dahi adam **Karl Marx**'ın ağzından, «**işçi sınıfının kurtuluşu sadece işçi sınıfının kendi eseri olabilir... Tüm ülkelerin işçileri, birleşin!**», sözleriyle ilan edilen büyük düşünce olgunlaşıyordu.

Bu sözlerden, şimdi «körlerin» bile açıkça gördüğü, sosyalist ideallerin gerçekleştirilmesi için işçilerin bağımsız faaliyetinin ve milliyet ve ülkeden bağımsız örgütlü bir güç olarak birleşmelerinin zorunlu olduğu gerçeği açıklık kazanıyordu. Bugün acımasız bir yazgı olarak Avrupa'nın burjuva düzeni üzerinde duran ve onun yıkıntıları üzerinde sosyalist düzeni kurmak üzere onu tehdit eden güçlü sosyal demokrat partinin temelini atmak için bu doğruyu gerekçelendirmek —ki bu **Marx** ve arkadaşı **Engels** tarafından kusursuz bir şekilde yapılmıştır— gerekliydi.

Rusya'da sosyalizm düşüncesinin gelişimi hemen hemen Batı Avrupa'nın gittiği aynı yolu izlemiştir. Rusya'da da sosyalistler sosyal-demokrasi bilincine, bilimsel sosyalizme erişinceye kadar uzun süre yanılgılar içinde karanlıkta dolaşmışlardır. Burada da sosyalistler ve bir işçi hareketi vardı, fakat bunlardan her biri birbirinden bağımsız olarak kendi başına ayrı bir yol tutturmuştu : Sosyalistler kendi ütopyacı düşlerine («toprak ve özgürlük», «halk iradesi») dalıyorlar, işçi hareketi ise kendiliğinden isyanlara gidiyordu. Her ikisi de birbirinden habersiz olarak (yetmişli ve seksenli

yıllarda) etkinliklerde bulunuyorlardı. Sosyalistlerin emekçi halk içinde tabanları yoktu, onun için eylemleri dayanaksız ve havada kalıyordu. İşçilerinse buna karşılık yöneticileri ve örgütleri yoktu, bu nedenle hareketleri gelişigüzel ayaklanmalar biçiminde oluyordu. Sosyalistlerin sosyalizm uğruna yaptıkları yiğitçe mücadelenin bir sonuç vermemesinin ve destanlaşan cesaretlerinin otokrasinin katı duvarlarına çarpıp parçalanmasının baş nedeni bu idi. Rus sosyalistleri ancak doksanlı yılların başında işçi kitleleriyle daha yakın bağlar kurmaya başladılar. Kurtuluşun yalnız işçi sınıfında olduğunu ve yalnız bu sınıfın sosyalist ideali gerçekleştireceğini kabul ettiler. Bu andan itibaren Rus sosyal-demokrasisi bütün çabasını ve tüm dikkatini, o zamanlar Rus işçileri arasında varolan hareket üzerinde topladı. Daha yeterince sınıf bilincine varmamış ve mücadele için hazırlanmamış olan Rus işçisi yavaş yavaş umutsuz durumundan çıkarak herhangi bir şekilde yazgısını düzeltmeye çalışıyordu. Tabiî bu hareketlerde o zamanlar işin kuralına uygun bir örgüt çalışması yoktu, hareket kendiliğinden oluşuyordu.

Böylece sosyal demokrasi sonunda bu bilinçsiz, kendiliğinden ve örgütsüz harekete yöneldi. İşçilerin sınıf bilincini geliştirmeye, tek tek işverenlere karşı oluşan tek tek işçi gruplarının dağınık ve parçalanmış mücadelelerini birleştirerek örgütlü bir nitelik kazandırıp Rusya'daki ezen sınıfa karşı Rus işçi sınıfının mücadelesi olarak ortak bir sınıf mücadelesi halinde kaynaştırmaya çalışıyordu.

İlk zamanlar sosyal-demokrasi, etkinliğini işçi kitlesi içinde genişletemediği için propaganda ve ajitasyon çevrelerinde çalışmakla yetindi. O zamanlar tek çalışma biçimi çevre etkinliğiydi. Bu çevrelerin amacı, işçilerin kendi içlerinde, sonradan hareketi yürütecek olan gruplar yaratmaktan ibaretti. Bu nedenle bu çevreler ileri işçilerden oluşuyor ve yalnızca seçme işçiler, çevreler içinde yetişme olanağı buluyorlardı.

Fakat çevreler dönemi çabuk sona erdi. Sosyal-demokrasi çok geçmeden çevrelerin dar çerçevesinden çıkarak etkisini büyük işçi kitlelerine yayma gereksinimini duydu. Dış

koşullar da bunu hızlandırdı. O zamanlar işçiler arasında kendiliğinden hareketler özellikle büyük dalgalanmalar yaratıyordu. Hemen bütün Tiflis'in bu kendiliğinden hareketin etkisine kapıldığı yılı hatırlamayan var mı içinizde? Tütün fabrikalarıyla demiryolları işletmelerinde örgütsüz grevler birbirini izledi. Bizde bu 1897 ve 1898 yıllarında oldu, Rusya'da ise bundan biraz daha önce. Zamanında yardıma gelmek gerekiyordu ve sosyal-demokrasi yardıma koştu. İş gününün kısaltılması, para cezalarının kaldırılması, ücret artırılması vb. için savaş başladı. Sosyal-demokrasi, işçi hareketinin gelişmesinin bu küçük isteklerle sınırlı kalmayacağını, hareketin hedefinin bu isteklerden ibaret olmadığını, bunun hedefe ulaşmak için sadece bir araç olduğunu çok iyi biliyordu. Bu istekler küçük de olsalar, işçiler değişik şehir ve bölgelerde bugün hâlâ ayrı ayrı mücadele ediyor da olsalar, bizzat bu mücadele onlara, tam zafere ancak, tüm işçi sınıfının birleşik, kuvvetli ve örgütlü bir güç olarak düşmanına karşı kesin saldırıya geçtiği zaman erişileceğini öğretecektir. Aynı şekilde bu mücadele işçilere, karşılarındaki düşmanın (kapitalistin) yanında tüm burjuva sınıfının örgütlenmiş gücü olan daha da sürekli bir başka düşmanın, yani askeriyesi, mahkemesi, polisi, hapishanesi ve jandarmasıyla bugünkü kapitalist **devletin** olduğunu gösterecektir. Durumunu düzeltmek için en ufak bir girişimde bulunan işçi, Batı Avrupa'da bile karşısında burjuva Devlet gücünü bulduğuna, artık insan haklarının kazanılmış olduğu Batı Avrupa'da bile işçi doğrudan Devlet gücüyle savaşmak zorunda kaldığına göre, Rusya işçisi hareketinde, her işçi hareketinin sürekli düşmanı olan otokrat Devlet gücü ile mutlaka daha çok çatışacaktır. Bunun nedeni sadece, bu Devlet gücünün kapitalistleri korumakla kalmayıp, fakat aynı zamanda **otokrasi** olarak onun toplumun sınıflarının ve özellikle de, diğer bütün sınıflardan daha çok köleleştirilmiş ve ezilmekte olan işçi sınıfı gibi bir sınıfın bağımsız eylemlerine tahammül edememesidir. Hareketin durumunu böyle kavrayan Rusya sosyal-demokrasisi, bu fikirleri işçiler arasında yaymak için bütün güçleriyle çalışmaya koyuldu. Onun

güçlülüğü bundan ileri gelmektedir. 1896 yılındaki Petersburg dokuma işçilerinin şanlı grevinin gösterdiği gibi, ilk günden itibaren büyük ve başarılı gelişimi de bununla açıklanabilir.

Fakat ilk başarılar bazı zayıf kimseleri şaşırtmış ve başlarına vurmuştur. Nasıl bir zamanlar ütopyacı sosyalistler dikkatlerini sadece son hedefe çevirmişler ve bu son hedefin gözlerini kamaştırmasıyla gözlerinin önünde gelişen gerçek işçi hareketini hiç farketmemişler ya da reddetmişlerse, şimdi de bir kaç Rus sosyal-demokratı tersine dönerek bütün dikkatlerini sadece kendiliğinden işçi hareketine, işçilerin günlük gereksinimlerine yönelttiler. O zamanlar (beş yıl önce) Rus işçisinin bilinci çok düşük bir düzeyde bulunuyordu. Rus işçisi yüzyıllar boyunca süren uykusundan daha henüz uyanıyordu ve karanlığa alışmış olan gözleri doğal olarak önünde ilk kez açılan dünyada olup biten şeylerin hepsini görmüyordu. Büyük gereksinimleri yoktu ve istekleri yüksek değildi. Rus işçisi henüz önemsiz bir ücret artışından ya da iş zamanının kısaltılmasından başka bir şey istemiyordu. Mevcut düzenin değiştirilmesi, özel mülkiyetin kaldırılması, sosyalist düzenin örgütlenmesi gerektiği, bütün bunlar Rus işçi kitlelerinin akıllarına bile gelmiyordu. Otokrasi altında tüm Rus halkının sefalet çekerek içinde yaşadığı esaretin kaldırılmasını, halkın özgürlüğünü, halkın Devlet yönetimine katılmasını düşünmeye cesaret dahi edemiyorlardı. İşte bu zamanda Rusya sosyal-demokrasinin bir bölümü sosyalist fikirlerini işçi hareketi içine taşımayı kendine görev bilirken, diğer bir bölümü ekonomik mücadelenin, işçilerinin durumunun kısmen düzeltilmesi mücadelesinin (çalışma süresinin kısaltılması, ücretlerin yükseltilmesi gibi) çekimine kapılarak büyük yükümlülüğünü, büyük ideallerini tamamen unutmak üzereydi.

Aynen Batı Avrupa'lı kafadarları (Bernstein'cılar denilen kimseler) gibi şunu diyorlardı: «Bizim için hareket her şeydir, son hedef ise hiç bir şey.» İşçi sınıfının ne için savaştığı onları kesinlikle ilgilendirmiyordu, onları ilgilendiren sadece mücadele olarak mücadele idi. Metelik politikası de-

nen politika gelişti. İş öyle bir raddeye vardı ki, günlerden bir gün «Raboçaya Misl» [²] adlı Petersburg gazetesi şu açıklamayı yaptı: «Bizim siyasal programımız on saatlik iş günü, 2 Haziran yasasıyla[³] kaldırılan tatil günlerinin tekrar getirilmesidir» (!!!)*.

Kendiliğinden hareketi yönetme, sosyal-demokrat ideal-leri kitlelerin içine taşıma ve onları son hedefimize yöneltme yerine, Rus sosyal demokratlarının bu bölümü, hareketin kendisinin kör bir aleti oldu; körükörüne işçilerin yeterince gelişmemiş bölümünün peşinden giderek kendisini o anda işçi kitlelerinin bilincinde oldukları gereksinim ve sıkıntıları formüle etmekle sınırlandı. Bir cümle ile bunlar duruyor ve doğrudan eve girmeye cesaret etmeksizin açık olan kapıyı çalıyorlardı. Bunlar işçi kitlelerine son hedefi —sosyalizmi— ya da sadece en yakın hedefi —otokrasinin yıkılmasını— açıklamaktan aciz olduklarını gösterdiler ve daha da acıklısı, bütün bunları yararsız ve hatta zararlı görüyorlardı. Rus işçisini bir çocuk olarak görüyorlar ve onu böyle cesurca fikirlerle korkutmaktan ürküyorlardı. Hatta bundan başka, sosyal-demokratların belli bir bölümünün düşüncesine göre sosyalizm için devrimci mücadeleye gereksinim yoktu: Bunlara göre gerekli olan sadece ekonomik mücadeledir —grevler ve sendikalar, tüketim ve üretim kooperatifleri—, bundan sonra sosyalizm artık tamamdır. Siyasal iktidar proletaryanın eline geçmeden (Proletarya Diktatörlüğü) varolan düzenin değiştirilmesinin ve işçilerin tam kurtuluşunun olanaksız olduğunu kanıtlayan eski uluslararası sosyal-demokrasinin öğretisini bir hata olarak görüyorlardı. Bunların fikrince sosyalizm yeni hiçbir şey anlatmaz ve aslında varolan kapitalist düzenden ayrılmaz: Sosyalizm kolayca mevcut düzene de uyarlanabilir ve böylece her sendika, hatta her tüketim mağazası ya da üretim kooperatifi böylece «sosyalizmin birer parçası»dır, diyorlardı.

---

* *Petersburg «Mücadele Birliği» ile gazetesinin redaksiyonun son zamanda, önceki sadece ekonomiyle sınırlı görüşlerini bırakarak eylemlerine siyasal mücadele fikirlerini sokmaya çalıştıklarını kaydetmek gerekir.*

Ve eski elbiseyi böyle aptalca yamamakla acı çeken insanlığa yeni bir elbise yapmayı düşünüyorlardı. Fakat en acıklısı ve devrimcilerin asla akıllarının almayacağı şey, Rus sosyal-demokratlarının bu kesiminin, Batı Avrupa'lı hocalarının (Bernstein ve avanesinin) öğretisini, siyasal özgürlüğün (grev, koalisyon, söz vb. özgürlüğünün) Çarlıkla bağdaşabilir olduğunu, onun için özel bir siyasi mücadelenin, otokrasinin yıkılması yolunda bir mücadelenin tamamen gereksiz olduğunu, çünkü hedefe ulaşmak için yalnız başına ekonomik mücadelenin yettiğini, devlet gücünün koyduğu yasağa rağmen daha sık greve gidilirse, Devlet iktidarının grevcileri cezalandırmaktan yorulacağını ve böylece grev ve toplantı özgürlüğünün tamamen kendiliğinden geleceğini utanmadan söyleyecek kadar ileri götürmüş olmasıdır.

Bu sözde «sosyal-demokratlar», Rus işçisinin bütün gücünü ve enerjisini sadece ekonomik mücadeleye harcaması gerektiğini, çeşitli «geniş ülküler» peşinde koşmasına hacet olmadığını kanıtlamaya çalışıyorlardı. Pratikte eylemleri, şu ya da bu şehirdeki salt **yerel** çalışmayı ödevleri olarak saymaktan ibaret kalıyordu. Bunların, bir Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin kurulmasıyla en ufak bir ilgileri olmayıp, tersine böyle bir partinin kurulması bunlar için, asıl «ödevlerini» yerine getirmeyi, yani ekonomik mücadele vermeyi engelleyen boş ve gülünç bir oyun olarak görünüyordu. Grev, yine grev ve mücadele fonu için kopeklerin toplanması— işte bunların çalışmasının başı ve sonu buydu.

Kuşkusuz bu kendiliğinden hareket hayranlarının, görevlerini bu kadar sınırladıkları ve sosyal-demokrasiden vazgeçtikleri için hiç olmazsa bu hareket uğruna çok şeyler yaptıklarını sanacaksınız. Fakat biz burada da aldatıldık. Petersburg hareketinin tarihi bunu bize kanıtlamaktadır. Hareketin ilk zamanlardaki, 1895 - 1897 yıllarındaki parlak gelişimi ve cesurca ilerleyişi sonradan bir karanlığa saplanma ile durmuş ve sonunda yerinde saymıştır. Bunda şaşılacak bir şey yoktur: «Ekonomistlerin» ekonomik mücadele için sağlam bir örgüt kurma yolundaki bütün çabaları her defa-

sında Devlet iktidarının kuvvetli duvarlarına çarparak parçalanmıştır. Korkunç polis koşulları, herhangi bir tür ekonomik örgüt kurma olanağını boşa çıkarmıştır. Grevler de bir yarar sağlamamıştır, çünkü 100 grevden 99'u polis yumruğu ile boğulmuş, işçiler kıyasıya Petersburg'dan çıkarılmışlar ve devrimci enerjileri hapishane duvarları içinde ve Sibirya'nın soğuklarında acımasız bir şekilde harcanmıştır. Şuna kesinlikle inanıyoruz ki hareketin bu (elbette göreli) gerilemesinde suçlu olan yalnız dış koşullar, polis koşulları değildir; bunda, işçilerin devrimci enerjilerinin gerilemesine neden olan, fikirlerin kendileriyle sınıf bilincinin gelişimindeki duraklama da daha az suçlu değildir.

Hareketin gelişmesiyle işçiler, mücadelenin yüksek amaçlarını ve içeriğini tüm anlam ve önemiyle kavrayamadıklarından, Rus işçisinin altında savaşmak durumunda olduğu bayrak ekonomik mücadelenin eski ucuz sloganlarını taşıyan solmuş eski bez parçası olarak kaldığı için işçiler ister istemez bu mücadelede daha az enerji, daha az heyecan ve daha az devrimci çaba gösterdiler, çünkü büyük bir enerji ancak büyük bir amaç için doğar.

Eğer yaşamımızın koşulları Rus işçilerini her gün daha ısrarlı bir şekilde doğrudan siyasal mücadeleye itmemiş olsaydı, sonunda hareketi tehdit eden tehlike daha da büyük olurdu. Sıradan, küçük bir grev bile işçileri doğrudan siyasal haklardan yoksunluğumuz sorunu ile karşı karşıya getirerek Devlet iktidarı ve silahlı gücüyle çatışmaya götürüyor ve salt ekonomik mücadelenin yetersiz olduğunu açıkça kanıtlıyordu. Bu nedenle mücadele, bu «sosyal-demokratların» isteklerine aykırı olarak her gün gittikçe artan politik bir niteliğe bürünüyordu. Uyanmış işçilerin, Rus işçisinin bugün baskı altında inlediği mevcut ekonomik ve siyasal durumdan hoşnutsuzluklarını açıkça dile getirmek için giriştikleri her girişim, baskıdan kurtulmak için yapılan her eylem, işçileri, bir ekonomik mücadeleyi gittikçe daha az anımsatan gösterilere zorluyordu. Rusya'daki 1 Mayıs kutlamaları siyasal mücadele ve gösteriler yolunu açmıştır. Ve Rus işçisi, mücadelesinin biricik eski aracına —greve—,

ilk kez 1900 yılındaki büyük Harkov Mayıs Bayramı sırasında denenen yeni güçlü bir aracı, siyasal gösteriyi kattı.

Böylece Rusya'nın işçi hareketi, çevreler içindeki **propagandadan** ve grevler yoluyla yapılan ekonomik mücadeleden **siyasal mücadele** ve **ajitasyon** yöntemine geçmiştir.

İşçi sınıfı mücadele alanında, siyasal özgürlük elde etmek için kesin kararla gelen toplumun diğer sınıflarından ögeleri gördüğünde bu geçiş farkedilir derecede hızlandı.

II

Çarlık rejiminin boyunduruğu altında inleyen yalnız işçi sınıfı değildir. Otokrasinin ağır pençesi toplumun diğer sınıflarını da boğmaktadır. Dayanılmaz vergi yükü yüzünden sefalete düşmuş ve tüccarların, burjuvazinin ve «soylu» büyük toprak sahiplerinin eline terkedilmiş, sürekli açlık nedeniyle bedensel bakımdan bozulmuş köylüler inliyor. Şehirdeki küçük adam inliyor, Devlet daireleriyle özel girişimlerdeki küçük hizmetliler, küçük memurlar —genellikle yaşamları aynen işçi sınıfınınki gibi güvencesiz ve toplumsal durumlarından hoşnut olmamakta haklı olan pek çok sayıda tüm küçük şehirliler— inliyor. Çarın kamçısından ve kırbacından hoşlanmayan küçük ve hatta orta burjuvazinin bir kısmı, özellikle serbest meslek temsilcileri denen (öğretmenler, doktorlar, avukatlar, üniversite öğrencileri ve genellikle öğrenenler) burjuvazinin aydın kesimi inliyor. Rusya'daki, aralarında kutsal duygularında aşağılanan ve yurtlarından kovulan Polonyalılarla kazanılmış tarihi haklarını ve özgürlüklerini otokrasinin küstahça çiğnediği Finlilerin de bulunduğu ezilen uluslar ve dini inanç sahipleri inliyor. Her yerde oturma, okullarda öğrenme, memur olarak hizmet görme vb. gibi diğer Rus uyruğunda olanlarm sahip oldukları küçük haklardan bile yoksun bırakılan ve sürekli olarak izlenip aşağılanan Yahudiler inliyor. Kendi okullarına sahip ol-

ma, Devlet dairelerinde çalışma hakları ellerinden alınan ve otokrasinin büyük bir gayretle sürdürdüğü utanç verici ve köleleştirici **Ruslaştırma** politikasına boyun eğmeye zorlanan Gürcülerle, Ermeniler ve diğer uluslar inliyor. Ortodoks papazlarının istediği gibi değil de vicdanlarının kendilerine esinlediği gibi inanmak isteyen milyonlarca Rus mezhep mensubu inliyor. Daha pek çokları inliyor, ama Rus otokrasisi tarafından ezilenlerin tümünü, onun tarafından izlenenlerin hepsini saymak olanaksız. Bunların sayıları o kadar çok ki, eğer bunların hepsi bunu anlamış olsalar, eğer hepsi ortak düşmanlarının nerede olduğunu bilmiş olsalar Rus despot iktidarı bir gün bile yaşayamaz. Ne yazık ki yüzyıllar süren kölelik, yoksulluk ve bilgisizlikle yıldırılmış olan Rus köylüsü ancak şimdi uyanıyor, düşmanının nerede olduğunu daha bilmiyor. Rusya'nın ezilen ulusları, karşılarına yalnız Rus Hükümeti değil, hatta ortak düşmanın otokrasi olduğunun bilincine daha varamamış Rus halkı çıktığı sürece, kendi kuvvetleriyle kurtulmayı düşünemezler. Geriye işçi sınıfı ile şehirlerin küçük insanları ve burjuvazinin aydın kesimi kalıyor.

Ancak, bütün ülkelerin ve ulusların burjuvazisi, kendi gücü ile kazanamadığı başarıları kendine mal etmesini çok iyi bilir, sobadaki kızgın közü yabancı ellere eşeletmesini çok iyi becerir. Hiçbir zaman, kazanılması şimdilik o kadar kolay olmayan, güçlü bir düşmana karşı verilecek bir savaşta oldukça ayrıcalıklı durumunu tehlikeye sokmak istemez. Hoşnut olmamasına rağmen yaşamı fena değildir ve bu nedenle, kazakların kırbaçlarının ıslık çaldığı ya da askerlerin kurşunlarının vızıldadığı tarafı tutma, barikatlarda savaşma vb. hakkını işçi sınıfına ve genellikle sade halka seve seve verir. Kendisi mücadeleye «sempati» duyar, ancak yapsa yapsa hayvanlaşan düşmanın halk hareketini ezmek için başvurduğu gaddarlık karşısında «öfkelenir.» Devrimci eylemlerden ürker, ancak mücadelenin son anlarında eğer düşmanın güçsüz olduğunu açıkça görürse bizzat devrimci önlemlere geçer. Bunları bize tarihin deneyimleri öğretiyor... Yalnız işçi sınıfı ve genel olarak, savaşta zincirlerinden baş-

ka kaybedecek hiçbir şeyi olmayan halk, ancak ve yalnız bunlar gerçek devrimci bir güçtürler. Henüz yetersiz olmasına rağmen Rusya'nın geçirdiği deneyimler, bütün devrimci hareketlerin tarihinin bize öğrettiği bu eski doğruyu pekiştiriyor.

Ayrıcalıklı durumdakilerin temsilcilerinden yalnız öğrencilerin bir kısmı istekleri uğruna sonuna kadar savaşma kararlılığını gösterdi. Ancak öğrencilerin bu bölümünün aynı ezilen yurttaşların oğullarından oluştuğunu unutmamak gerekir; ayrıca yüksek öğrenim yapan gençlik olarak öğrenciler, henüz pratik hayata atılıp belli bir toplumsal konum almadıkları sürece, kendilerini özgürlük savaşına çağıran ideal çabalara en çok eğilim gösterenlerdir.

Her halükârda öğrenciler bugün «toplum» hareketinde hemen hemen yönetici ve öncü olarak ortaya çıkıyorlar. Toplumun çeşitli sınıflarının hoşnut olmayan bölümü bunların etrafında toplanıyor. Başlangıçta öğrenciler, işçilerden aldıkları bir araçla, yani grevlere baş vurarak savaşmayı denediler. Fakat hükümet bunların grevlerine, grev yapan öğrencileri askere almayı öngören vahşiyane bir yasa ile («geçici kararname»[4]) cevap verince, öğrenciler için geriye tek mücadele aracı kaldı, Rus toplumunun yardımına baş vurmak ve grevden sokak gösterilerine geçmek. Sonunda öğrencilerin yaptıkları da bu oldu. Teslim olmadılar, tam tersine daha da yiğitçe ve kararlı bir şekilde savaşmaya başladılar. Ezilen yurttaşlar bunların etrafında toplandı, işçi sınıfı bunlara yardım elini uzattı ve hareket güçlenerek Devlet iktidarı için kaygı verici bir durum aldı. Rusya Hükümeti, çok sayıdaki birlikleri, polisi ve jandarmasıyla iki yıldır bu asi (!) yurttaşlara karşı amansız, ama hiçbir sonuç alınamayan bir savaş vermektedir.

Son günlerin olayları, siyasal gösterilerin üstesinden gelinemeyeceğini gösteriyor. Aralık ayının ilk günlerinde Harkov, Moskova, Nishni, Novgorod, Riga vb. yerlerde meydana gelen olaylar, toplumsal hoşnutsuzluğun bugün artık bilinçli olarak ortaya çıktığını ve bu hoşnut olmayan toplumun sessiz protestodan devrimci eylemlere geçmeye hazır

olduğunu gösteriyor. Ancak öğrencilerin ileri sürdükleri istekler, yanı öğretim özgürlüğü, üniversite içi yaşam özgürlüğü, geniş bir toplumsal hareket için çok dardır. Bu harekete katılanların tümünü birleştirmek için bir bayrağa, herkesin anladığı, herkese uygun düşen ve tüm istekleri birleştiren bir bayrağa gereksinim var. **Böyle bir bayrak otokrasinin yıkılmasıdır.** Yalnız otokrasinin yıkıntıları üzerinde, halkın Devlet yönetimine katılmasına dayanan, öğretim özgürlüğünü olduğu kadar grev, konuşma, din ve milliyetlerin özgürlüğünün vs. vb. de garantisi olan bir toplum düzeni kurulabilir. Ancak böyle bir düzen halka, tüm ezenlere, yani tüccarlara, kapitalistlere, din adamlarına ve soylulara karşı kendini koruyacak çareyi sağlayacaktır, yalnız böyle bir düzen daha iyi bir geleceğin, sosyalist düzenin kurulması için özgürce mücadelenin yolunu açacaktır.

Tabii ki öğrenciler kendi güçleriyle bu büyük mücadeleyi yürütemezler, onların zayıf elleri bu ağır bayrağı tutamayacaktır. Onu tutmak için daha kuvvetli ellere gereksinim vardır ve böyle bir kuvvet bugünkü koşullar içinde yalnız çalışan halkın birleştirilmiş gücünde bulunmaktadır. Dolayısıyla işçi sınıfının tüm Rusya bayrağını öğrencilerin zayıf ellerinden alıp bunun üzerine, «Kahrolsun Otokrasi, Yaşasın Demokratik Anayasa!» sloganlarını yazması ve Rus halkını özgürlüğe götürmesi gerekmektedir. Fakat biz, öğrencilere, bize verilen ders için teşekkür etmek zorundayız: Siyasal gösterinin devrimci mücadelede ne kadar büyük önemi olduğunu gösterdiler.

Sokak gösterileri, büyük bir halk kitlesini çabucak harekete çekmesi, isteklerimizi hemen onlara tanıtması ve bizim sosyalist fikirlerle siyasal özgürlük tohumunu cesaretle ekebileceğimiz elverişli geniş ortamı yaratması bakımından ilginçtir. Sokak gösterileri, etkisinden toplumun geri ve ürkek kısmının kaçınamayacağı sokak ajitasyonunu yaratır.*

---

* *Bugünkü koşullar altında Rusya'da illegal bir kitap ya da bir ajitasyon bildirisi tek tek kişilere yalnızca çok büyük güçlüklerle ulaşıyor. İllegal yazın'ın yayılması bol meyva vermesine rağmen, pekçok durumda halkın sadece küçük bir kesimini kapsıyor.*

Yiğit savaşçıları görüp ne için savaştıklarını anlamak için gösterileri esnasında sadece sokağa çıkarak, herkesi savaşa çağıran serbest konuşmalar ve mevcut düzenin foyasını meydana çıkaran ve bizim toplumsal çıbanlarımızı delen savaş şarkısını dinlemek yeter. İşte bu nedenle Devlet iktidarı sokak gösterisinden çok korkuyor. Bunun için o, yalnız göstericileri değil, «meraklıları» da sert biçimde cezalandırmakla korkutuyor. Devlet iktidarı için asıl tehlike halkın bu merakında yatıyor: Bugünün «meraklısı» yarın gösterici olarak, etrafında yeni «meraklı» gruplarını toplayacaktır. Fakat böyle «meraklılardan» bugün her büyük şehirde on binlerce var. Rus vatandaşı artık bugün herhangi bir yerde huzursuzluklar olduğu zaman eskiden olduğu gibi kaçmıyor (eskiden, «kandırılmadan şuradan kaçayım daha iyi,» diyordu), bugün huzursuzlukların olduğu yere gitmeden edemiyor ve «merakla» öğrenmek istiyor bu huzursuzluklar ne ola ki, ne yüzünden bu kadar çok insan sırtlarını, Kazakların kırbaçlarına maruz bırakıyorlar?

Bu durum içinde «meraklılar» artık kılıç ve kırbaç seslerine kayıtsız kalamıyorlar. «Meraklılar», göstericilerin arzu ve isteklerini dile getirmek için sokakta toplandıklarını, fakat Devlet iktidarının onlara dayak ve vahşiyane bir baskı ile cevap verdiğini görüyorlar. «Meraklı» artık kırbaç sesinden kaçmıyor, tersine daha da yaklaşıyor ve kırbaç artık nerede sıradan «meraklının» bitip asinin(!) başladığını ayırdedemiyor. Kırbaç şimdi «tam bir demokratik eşitliğe» uyarak, cinsiyet, yaş ve hatta sosyal statü gözetmeksizin kâh onun, kâh diğerinin sırtına iniyor. Bu suretle kırbaç bize büyük bir hizmette bulunuyor, çünkü «meraklının» devrimcileşmesini hızlandırıyor. Bir yatıştırma silahı iken artık bir uyandırma aracı haline geliyor.

Her ne kadar sokak gösterilerinden direkt sonuçlar elde edemesek de, göstericilerin gücü bugün için henüz Devleti halkın isteklerinin hemen yerine getirilmesine zorlamaya yetmese de, bizim bugün sokak gösterilerinde verdiğimiz kurbanlar yüz kat olarak geri gelecektir. Savaşta ölen ya da bizden koparılıp alınan her savaşçı yüzlerce yeni savaşçıyı

harekete geçirecektir. Şimdilik daha ara sıra sokakta yenik düşeceğiz, hükümet daha bir süre arada bir sokak savaşlarında yenmiş olarak çıkacaktır. Ama bu sadece görünüşte bir zafer olacaktır.* Daha böyle birkaç zaferden sonra otokrasinin yenilgisi muhakkaktır. Otokrasi bugünkü zaferiyle kendi yenilgisini hazırlamaktadır. Ama, o günün geleceğine, o günün uzak olmadığına inanan bizler, siyasal ajitasyonun ve sosyalizmin tohumunu saçmak için kendimizi kırbaç darbelerine bırakıyoruz.

Devlet iktidarının, sokak ajitasyonunun kendisi için ölüm hükmü olduğuna, **halk ihtilali** hayaleti karşısına dikilinceye kadar yalnız daha 2 - 3 yıl geçmesine gerek olduğuna inancı bizimkinden daha az değildir. Hükümet bugünlerde Yekaterinoslav Valisinin ağzından, «en küçük bir sokak gösterisi girişimini ezmek için en sert önlemleri dahi almaktan geri kalmayacağını» açıkladı. Görülüyor ki bu açıklama kurşun ve olabilir ki hatta bomba kokuyor, fakat biz kurşunun kırbaçtan daha az hoşnutsuzluk yaratmayan bir araç olduğuna inanıyoruz. Biz hükümetin bu «en sert önlemleriyle» bile siyasal ajitasyonu uzun süre durduracağına ve ve bununla gelişimini engelleyeceğine inanmıyoruz. Biz devrimci sosyal-demokrasinin ajitasyonunu hükümetin bu «en sert önlemleri» almakla yaratacağı yeni koşullara da uydurmasını bileceğini umuyoruz. Sosyal-demokrasi muhakkak olayları uyanık bir biçimde izleyerek olayların verdiği derslerden hemen faydalanma yoluna gitmek ve eylemini değişen koşullara ustaca uyarlamak zorundadır.

Ancak bunun için sosyal-demokrasinin güçlü ve yekpare** bir örgüte, hem de yalnız adı itibariyle değil, aynı zamanda temel ilkeleri ve taktik görüşleri itibariyle de yekpare bir **parti örgütüne** gereksinimi var. Sağlam ilkeler ve aşılmaz bir gizlilikle silahlanacak böyle güçlü bir partinin yaratılmasında çalışmak ödevimizdir.

** «Pyrrhussieg» : Pyrrhus zaferi Çatışan iki tarafın da korkunç kayıplar verdiği; 'zafer' kazanan yanın da aslında yenilmiş olduğu «zafer». - ÇN.*

*** «Geschlossen» : kapalı; burada homojen, mütecanis vb. anlamına geliyor. - ÇN.*

Sosyal Demokrat Parti bugünlerde başlayan sokak hareketinden faydalanmalı ve **Rus demokrasi bayrağını eline alarak onu herkes tarafından arzulanan zafere doğru götürmelidir.**

Bu durumda biz **öncelikle bir siyasal savaş** döneminin eşiğinde bulunuyoruz. Böyle bir savaş bizim için kaçınılmaz, çünkü bugünkü siyasal koşullar içinde ekonomik savaş (grevler) önemli hiçbir sonuç vermez. Grevler özgür Devletlerde bile iki tarafı keskin bıçağa benzer. Oralarda bile grevler, işçilerin savaş olanaklarına —siyasal özgürlüğe, işçi birliklerinin *güçlü örgütlerine*, iyi doldurulmuş kasalara— sahip olmalarına karşın, çoğu kere işçilerin yenilgisiyle sona erer. Grevin hapis cezasıyla cezalandırıldığı ve silah kuvvetiyle bastırıldığı, her türden işçi birliklerinin yasaklandığı bizde ise, grevler sadece bir **protesto** anlamı taşırlar. Fakat protesto için, gösteriler daha güçlü bir silahtır. Grevlerde işçilerin gücü parçalanmıştır, grevlere sadece bir ya da birkaç işletmenin veya en çok bir meslek dalının işçileri katılırlar, bir genel grevin örgütlenmesi ise Batı Avrupa'da bile çok zordur, bizde ise tamamen olanaksızdır; oysa sokak gösterilerinde işçiler güçlerini derhal birleştirmektedirler.

İşçi hareketini ekonomik mücadelenin ve ekonomik örgütlerin çerçevesi içine sıkıştırmak isteyen, siyasal savaşı ise «aydınlara», üniversite öğrencilerine, topluma bırakan ve işçilere sadece bir **yardımcı** güç rolü veren «sosyal-demokratların» davaya ilişkin görüşlerinin ne kadar dar olduğu bundan anlaşılıyor. Tarih, böylesi koşullar altında işçilerin kendilerini sadece burjuvazi için ateşe atmaya zorlandıklarını öğretiyor. Her zaman olduğu gibi burjuvazi, otokrasi ile savaşta işçilerin güçlü yumruklarından seve seve yararlanır ve zafer kazanılınca da sonuçlarını kendisine malederek işçileri elleri boş bırakır. Bizde de durum böyle bir seyir izlerse, işçiler bu savaşta hiçbir şey elde edemeyeceklerdir. Öğrencilerle toplumdan diğer protestoculara gelince, bunlar da zaten aynı burjuvaziye dahil kimselerdir. Bütün bu protestocuların başka bir türkü okuyup «yeni» rejimi övmeye başlamaları için bunlara, sadece son derece zararsız,

halka pek az haklar sağlayan «yolunmuş» bir anayasa sunmak yeter. Burjuvazi sürekli olarak komünizmin «kızıl hayaleti» korkusu içinde yaşar ve bütün devrimlerde meseleyi tam başladığı yerde bitirmeye çalışır. Önemsiz, kendisi için elverişli bir ödün elde etti mi işçilerden korkarak Devlete barış elini uzatır ve alçakça özgürlük davasına ihanet eder.*

Yalnız işçi sınıfı gerçek demokrasinin güvenilir bir dayanağıdır. Yalnız o herhangi bir ödün uğruna otokrasi ile anlaşmaya yanaşmaz ve tatlı anayasa türküleriyle uyutulamaz.

Bu nedenle, Rusya'da demokrasi davası açısından, işçi sınıfı tüm demokratik hareketin başına geçmeyi becerebilecek midir, yoksa «aydınların», yani burjuvazinin, yardımcı kuvveti olarak ağır adımlarla hareketin ardından mı gidecektir — bu son derece büyük önem taşıyor. Birinci durumda otokrasinin yıkılmasının sonucu, hem işçiye ve ezilen köylüye ve hem de kapitaliste eşit haklar veren kapsamlı bir **demokratik anayasa** olacaktır. İkinci durumda ise sonuç olarak ortaya, işçilerin haklarının otokraside olduğundan daha az çiğnenmeyeceği ve **halka** sadece özgürlüğün gölgesinin verileceği o «yolunmuş anayasa» çıkacaktır.

Ancak işçi sınıfının bu önder rolü oynayabilmesi için **bağımsız bir siyasal parti** halinde birleşmesi zorunludur. Bundan sonra ona, otokrasiye karşı savaşında geçici müttefiklerden, «toplum»dan gelecek ihanetler ve sadakatsizlikler hiçbir şey yapamayacaktır. Bu «toplum»un demokrasi davasına ihanet ettiği andan itibaren işçi sınıfı kendi kuvvetleriyle işi kendisi yürütecektir. Bağımsız siyasal parti ona bunun için gerekli gücü verecektir.

«Brdsola» ("Mücadele") No. 2/3,
Kasım - Aralık 1901.
İmzasız makale.
Gürcü dilinden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre.

---

* *Biz burada doğal olarak, kendi sınıflarından ayrılarak sosyal demokrasi saflarında mücadele eden aydınları kastetmiyoruz. Böyle aydınlar sadece istisnadır. Bunlar «beyaz karga»lardır.*

SOSYAL DEMOKRASİNİN ULUSAL SORUNA İLİŞKİN ANLAYIŞI NEDİR?

I

Herşey değişiyor... Toplumsal yaşam değişiyor ve bununla birlikte «ulusal sorun» da değişiyor. Çeşitli zamanlarda çeşitli sınıflar görünür savaş alanında ve her sınıfın «ulusal sorun»la ilgili olarak kendine özgü anlayışı vardır. Onun için «ulusal sorun» **hangi sınıf** tarafından ve **ne zaman** ortaya atıldığına göre **çeşitli çıkarlara** hizmet eder ve değişik özellikler taşır.

Sözgelişi bizde Gürcü soyluları, «Gürcistan'ın Rusya'ya bağlanmasından» sonra, Gürcü krallarının yönetiminde sahip oldukları eski ayrıcalıkları ve erki yitirmenin kendileri için ne kadar dezavantajlı olduğunu anlayıp «sıradan bir uyruk olma»nın saygınlık düşürücü bir şey olduğunu düşünerek **«Gürcistan'ın kurtuluşunu»** istediği zaman **soyluların «milli sorunu»** denilen milli sorun vardı. **Soylular bununla, «Gürcistan»ın başına Gürcü krallarıyla soyluları getirmek ve böylece Gürcü halkının kaderini bunlara teslim etmek istiyordu.** Bu bir **feodal-monarşist «milliyetçilik»** idi. Bu «hareket» Gürcistan'ın yaşamında önemli hiçbir iz bırakmadığı gibi, Gürcü soylularının Kafkasya'daki Rus iktidar sahiplerine karşı giriştikleri bir kaç komplo dışında onun başarı kazandığı hiçbir olay da yoktur. Zaten zayıf olan bu «hareketi» temelden yok etmek için toplumsal yaşamın olayla-

rının ona sadece hafifçe dokunuvermesi yetecekti. Ve gerçekten de meta ekonomisinin gelişmesi, köleliğin kaldırılması, soylular bankasının kurulması, köyde ve kentte sınıf mücadelesinin güçlenmesi, güçlenen kır yoksulları hareketi vb. — bütün bunlar Gürcü aristokrasisine ve aynı zamanda onunla birlikte «feodal-monarşist milliyetçiliğe» öldürücü bir darbe indirdi. Gürcü soyluları iki gruba ayrıldı. Bunlardan biri, her türlü «milliyetçilikten» vaz geçerek, karşılık olarak Rus otokrasisinden sıcak koltuklar, ucuz kredi, tarım araçları ve hükümetin kendilerini kır «asilerine» karşı koruması vb. şeyleri sağlamak için elini ona uzattı. Gürcü soylularının daha zayıf olan diğer grubu, Gürcü piskoposları ve arşimandritleriyle* yeniden dostluk kurarak yaşamdan kovulan «milliyetçiliğe» dinciliğin pençesi altında sığınak sağladı. Bu grup, yıkılmış Gürcü kiliselerinin, bir zamanki büyüklüğün anıtlarının yeniden yapımı (programının ana maddesi budur!) için büyük bir şevkle çalışıyor ve huşu içinde «feodal-monarşist arzularını» gerçekleştirmeye gelecek bir mucizeyi bekliyorlardı.

Feodal-monarşist milliyetçilik böylece yaşamının son anlarında dinci bir kılığa büründü.

Bununla birlikte bizdeki modern toplumsal yaşam, **burjuvazinin milli sorununu** gündeme getirdi. Genç Gürcü burjuvazisi, «yabancı» kapitalistlerle serbest rekabetin kendileri için ne kadar zor olduğunu anlayınca, Gürcü ulusal demokratlarının ağzından, **bağımsız bir Gürcistan** sözleri etmeye başladı. Gürcü burjuvazisi gümrük sınırlamalarıyla Gürcü pazarını korumak, «yabancı» burjuvaziyi bu pazardan zorla kovmak, mal fiyatlarını yapay olarak yükseltmek ve böyle «yurtseverlik» oyunlarıyla zenginleşme alanında başarılar kazanmak istiyordu.

Gürcü burjuvazisinin milliyetçiliğinin amacı buydu ve halen de budur. Bu amaca ulaşmak için güç gerektiğini söylemeye gerek yok, bu güç ise proletaryadadır. Burjuvazinin beli kırık «yurtseverliğini» ancak proletarya canlandırabi-

---

* *(Doğu kilisesinde) bir manastırın başpapazı. - ÇN.*

lirdi. Proletaryayı kendi yanına çekmesi zorunluydu, işte bu sırada «ulusal demokratlar» sahneye çıktılar. Bunlar bilimsel sosyalizmi çürütmek için büyük çaba harcadılar, sosyal demokratları aşağılayarak Gürcü proleterlerine onlardan ayrılmalarını öğütlediler, Gürcü proletaryasına övgüler yağdırarak onu, işçilerin kendi çıkarları için ne edip edip Gürcü burjuvazisini kuvvetlendirmeleri gerektiğine inandırmaya çalıştılar. Durup dinlenmeden Gürcü proleterlerine şöyle yalvarıyorlardı : Aman Gürcistan'ı (Gürcü burjuvazisini olmasın sakın?) yıkıma sürüklemeyin, «iç görüş ayrılıklarını» unutun, Gürcü burjuvazisi ile dost olun vb. Ama boşuna! Burjuva gazetelerinin tatlı masalları Gürcü proletaryasını uyutamıyordu! Gürcü Marksistlerinin amansız saldırıları, ama özellikle de Rus, Ermeni, Gürcü ve diğer proleterleri tek bir sosyalist birlik halinde birleştiren güçlü sınıf etkinlikleri bizim **burjuva milliyetçilerine** öldürücü bir darbe indirerek bunları savaş alanından kovdu.

Bizim kaçmış olan yurtseverlerin, aşağılanmış adlarını yeniden kurtarmak için, artık sosyalist görüşleri benimseyemeyeceklerine göre, hiç olmazsa görünüş değiştirerek sosyalist bir kılığa girmeleri gerekiyordu. Gerçekten de, **«Sakartvelo**[5] adıyla illegal bir... burjuva milliyetçi —izninizle söyleyeyim— «sosyalist» organ çıktı sahneye! Onlar bununla Gürcü işçilerini saptırmak istiyorlardı. Ama artık, çok geçti! Gürcü işçileri, akla karayı ayırdetmesini öğrenmişlerdi, burjuva milliyetçilerinin görüşlerinin özünde bir değişiklik olmadığını, yalnız görünüş değiştirdiklerini, **«Sakartvelo»**da ise sosyalistliğin sadece adda olduğunu kolayca anladılar. Evet bunu anlamışlardı ve Gürcistan'ın «kurtarıcılarına» kahkahalarla gülüyorlardı! «Sakartvelo» Don Kişot'larının umutları boşa çıkmıştı!

Diğer yandan ekonomik gelişmemiz, Gürcü burjuvazisinin ilerici çevreleriyle «Rusya» arasında yavaş yavaş bir köprü kurarak bu çevrelerle «Rusya» arasındaki ekonomik ve siyasal bağları geliştirir ve bu suretle zaten sarsılmış olan burjuva milliyetçiliğini temelinden sarsar. Bu da burjuva milliyetçiliğine indirilen ikinci darbedir.

Savaş alanına yeni bir sınıf, **proletarya** sınıfı çıktı ve onunla beraber **proletaryanın «milli sorunu»** olan yeni bir «milli sorun» doğdu. Proletarya, soylulardan ve burjuvaziden ne kadar çok farklı ise, onun ortaya attığı «milli sorun» da soyluların ve burjuvazinin «milli sorunundan» o kadar çok farklıdır.

Şimdi **biz** bu «milliyetçilikten» **söz** etmek istiyoruz.

Sosyal demokrasinin **«milli soruna»** ilişkin görüşü nedir?

Rusya proletaryası artık mücadeleden söz etmeye başlamıştır. Bilindiği gibi her mücadelenin amacı zaferdir. Fakat proletaryanın zaferi için **milliyet farkı gözetmeksizin** tüm işçilerin birleşmesine gereksinme vardır. Ulusal çitleri yıkıp Rus, Gürcü, Ermeni, Polonyalı, Yahudi ve diğer proleterlerin sıkı sıkıya birleşmesinin, Rusya proletaryasının zaferi için zorunlu bir koşul olduğu açıktır.

Rusya proletaryasının çıkarları bunu gerektirmektedir.

Fakat Rusya proletaryasının en kötü düşmanı olan Rus otokrasisi proleterlerin birleşmesini sürekli olarak engellemeye çalışır. Yol kesen haydut örneği sinsice, Rusya'daki «yabancı» milliyetlerin ulusal kültürünü, dilini, geleneklerini ve kurumlarını izler. Otokrasi bunları en gerekli yurttaşlık haklarından yoksun bırakarak dört bir yandan sıkıştırır, ikiyüzlüce aralarına güvensizlik ve düşmanlık tohumları eker, kanlı çatışmalara kışkırtır. Bunları yapmakla Rus otokrasisi, tek amacının Rusya'da yerleşmiş milletleri bölmek, aralarındaki ulusal anlaşmazlıkları körüklemek, ulusal çitleri güçlendirmek ve böylece proleterleri daha başarılı bir şekilde parçalayıp tüm Rusya proletaryasını daha başarılı bir şekilde küçük ulusal gruplara bölmek ve bu şekilde işçilerin sınıf bilincinin ve sınıf birliği bilincinin mezarını kazmak olduğunu gösterir.

Rus gericiliğinin çıkarları bunu gerektirir. Rus otokrasisinin politikası budur.

Rus proletaryasının çıkarlarının er ya da geç, kaçınılmaz olarak çarlık otokrasisinin gerici politikasıyla çatışmak zorunda kalacağı açıktı. Nitekim böyle de oldu ve sosyal-de-

mokrasiде «ulusal sorun» işte bu zemin üzerinde ortaya çıktı.

Milletler arasına dikilmiş olan ulusal çitler nasıl yıkılabilir, Rusya'nın proleterlerini olabildiğince birbirine yaklaştırmak ve onları daha sağlam bir biçimde birleştirebilmek için ulusal içe kapanıklık nasıl ortadan kaldırılabilir?

Sosyal-demokrasiде «ulusal sorunun» içeriği budur.

Sosyal-demokrat **federasyoncular**, ayrı ayrı ulusal partilere bölünmek ve bunlardan «özgür bir birlik» kurmakla, diye yanıtlıyorlar bu soruları.

«Ermeni Sosyal-Demokrat İşçi Örgütü»[6] de aynı şeyi söylüyor.

Görüldüğü gibi bize, başında ortak bir merkezi olan Rusya'nın tek bir partisi halinde birleşmemiz değil de, bir çok yönetici merkezi olan bir çok partilere bölünmemiz salık veriliyor ve bütün bunlar sınıf birliğinin güçlendirilmesi uğruna yapılıyor! Biz, çeşitli milletlerin proleterlerini birbirine **yaklaştırmak** istiyoruz, bunun için ne yapmalıyız, diye soruyoruz. —Proleterleri birbirinden uzaklaştırırsanız amaca ulaşırsınız! diye yanıt veriyorlar sosyal-demokrat federasyoncular. Biz, proleterleri bir partide birleştirmek istiyoruz, bunun için ne yapmalıyız, diye soruyoruz.— Rusya proletaryasını ayrı partilere parçalarsanız amaca ulaşırsınız! diye yanıt veriyorlar sosyal-demokrat federasyoncular. Biz ulusal çitleri yıkmak istiyoruz, ne önlemler almalıyız, diye soruyoruz. — Ulusal çitleri örgütsel çitlerle güçlendirirseniz amaca ulaşırsınız! diye yanıt veriyorlar. Ve bütün bunlar bize, aynı politik koşullar altında mücadelesini sürdüren, bir ve aynı düşmana sahip olan Rusya'nın proleterlerine salık veriliyor! Kısaca bize denen şudur : Düşmanları sevindirecek şekilde hareket edin ve ortak amacınızı kendi ellerinizle gömün!

Fakat bir an için sosyal-demokrat federasyoncularla aynı düşüncede olduğumuzu bildirip, bakalım bizi nereye götüreceklер diye onları izleyelim. Yalancıyı yalanın eşiğine kadar kovalayın! denir.

Bizim federasyonculara uyup ayrı ulusal partiler kurduğumuzu düşünelim. Bunun sonuçları neler olabilirdi?

Bunu bilmek zor bir şey değildir. Biz **merkeziyetçi** olduğumuz sürece şimdiye kadar asıl dikkati, proleterlerin durumunun **ortak** koşullarına, onların çıkarlarının **birliğine** yönelttik ve «ulusal farklılıklardan», bunlar ancak işçilerin ortak çıkarlarına ters düşmedikleri ölçüde söz ettik; nasıl bizim için şimdiye kadar birinci sorun Rusya'daki milliyetlerin proleterlerinin nerede birleştikleri, onlar arasında ortak olan nelerin bulunduğu sorunu ise —bu ortak çıkarlar temeli üzerinde tüm Rusya'nın işçilerinin bir tek merkezileşmiş partisini kurmak için—, federasyoncu haline geldiğimiz bugün ise son derece önemli yeni bir sorun dikkatimizi üzerine çekecektir: «Ulusal farklılık» temeli üzerine ayrı ulusal partiler kurmak için Rusya'daki milliyetlerin proleterleri nerede birbirlerinden ayrılıyorlar, onlar arasında ne gibi ayrılıklar bulunuyor? Böylece merkeziyetçiler için ikinci derecede olan «ulusal farklılıklar», federasyoncular için ulusal partilerin temelini oluşturuyor.

Bu yolda gitmeye devam edersek er ya da geç, örneğin Ermeni proletaryasının «ulusal» ve herhangi bir diğer «farklılığının» Ermeni burjuvazisininki ile aynı olduğu, Ermeni proletaryası ile Ermeni burjuvazisinin aynı gelenek ve göreneklere, aynı karaktere sahip oldukları, bunların bir halkı, bölünmez **bir** «ulusu»* oluşturdukları sonucuna varmak du-

---

* *«Ermeni Sosyal-Demokrat İşçi Örgütü» daha şimdiden alkışlanacak bu adımı atmış bulunuyor. «Manifesto»sunda «proletaryanın (Ermeni proletaryasının) toplumdan (Ermeni toplumundan) ayrılamayacağını, birleşmiş (Ermeni) proletaryasının Ermeni halkının en akıllı ve en güçlü organı olmak zorunda olduğunu, bir sosyalist partide birleşmiş Ermeni proletaryasının, Ermeni toplumsal düşüncesini tayin etme çabası içinde olması gerektiğini, Ermeni proletaryasının kendi soyunun öz evladı olacağını» vb. kesin bir şekilde açıklıyor (bkz. Ermeni Sosyal-Demokrat İşçi Örgütü'nün «Manifesto»su, madde 3).*

İlkönce, eğer adım başına «ayrılma» oluyorsa, Ermeni proletaryasının niçin «Ermeni toplumundan ayrılamayacağı» akıl alır bir şey değil. 1900 yılında (Tiflis'de) Ermeni burjuvazisine ve burjuva düşünceli Ermenilere karşı mücadele ilan ettiğinde, birleşik Ermeni proletaryası acaba Ermeni toplumundan

rumunda kalırız. Burdan itibaren artık hem burjuvanın ve hem de proleterin çıkıp aynı ulusun üyeleri olarak birbirlerine ellerini uzatmaları gereken «birlikte hareketin ortak temeline» varmak uzun sürmeyecektir. Bu arada mutlakiyetçi Çarın iki yüzlü politikası böyle bir dostluğun «yeni» kanıtı olarak ortaya çıkabilir, sınıf çatışmasına ilişkin konuşmalar ise «yersiz bir doktrincilik» olarak görülecektir. Fakat bundan sonra bir başka şairane kişi daha bir «cesaretle», henüz

---

«ayrılmış» değilmiş miydi?! «Ermeni Sosyal-Demokrat İşçi Örgütü», Ermeni toplumunun diğer sınıflarından «ayrılmış» Ermeni proleterlerin sınıf örgütünden başka bir şeyi mi temsil ediyor aslında? Yoksa «Ermeni Sosyal-Demokrat İşçi Örgütü» bütün sınıfların bir örgütü müdür?! Ve mücadele eden Ermeni proletaryası kendini «Ermeni toplumunun düşüncesini» tayin etmekle sınırlayabilir mi; ileri adımlar atarak, bu baştan sona burjuva «toplumsal düşünce»ye savaş açıp ona devrimci ruh vermekle yükümlü değil mi? Olaylar onun bunları yapmakla yükümlü olduğunu gösteriyor. Fakat durum bu olunca, «Manifesto»nun, okurun dikkatini «toplumsal düşünce»yi tayin etme üzerine değil, bu düşünce ile savaşılması, onun devrimcileştirilmesi zorunluğu üzerine çevirmesi gerektiği kendiliğinden anlaşılır. Böylece «sosyalist proletaryanın» yükümlülükleri daha iyi anlatılmış olurdu. Ve son olarak, eğer Ermeni soyunun bir bölümü —Ermeni burjuvazisi— bir kene gibi kanını emer ve diğer bir bölümü —Ermeni din adamları— yalnız kanını emmekle kalmayıp sistemli şekilde bilincini de saptırırsa, Ermeni proletaryası acaba «soyunun öz evladı» olabilir mi? Meseleye sınıf mücadelesi açısından bakılınca bütün bu sorunların açık ve kaçınılmaz olduğu görülür. Fakat «Manifesto»nun yazarları meseleyi, «Bund»dan (Yahudi İşçi Birliği)[7] devraldıkları federalist milliyetçi açıdan gördükleri için bu sorunların farkında değiller. «Manifesto»nun yazarları genelde hemen her şeyde «Bund»u taklit etmeyi amaç edinmişler. «Bund»un V. Kongresince alınan, «Bund'un Parti İçindeki Yeri»ne ilişkin kararının 2. maddesini de bildirilerine almışlar. «Ermeni Sosyal-Demokrat İşçi Örgütünü», Ermeni proletaryasının çıkarlarının tek savunucu olarak adlandırıyorlar (bkz. sözü edilen «Manifesto»nun 3. maddesi). «Manifesto»nun yazarları, «Ermeni Sosyal-Demokrat İşçi Örgütü» ancak daha dün doğduğu halde, partimizin Kafkas komitelerinin[8] yıllarca Kafkasya'daki Ermeni (ve diğer) proleterlerin temsilcileri sayıldıklarını, Ermeni dilinde yaptıkları sözlü ve basılı propaganda ve ajitasyonla onlarda sınıf bilinci geliştirdiklerini ve mücadele sırasında onları yönettiklerini vb. unutmuşlar. Evet bütün bunları unutmuşlar ve sadece «Bund»un örgütsel ve siyasal görüşlerini tam olarak almak için daha bir çok şeyleri unutmaları beklenebilir.

şimdilik Rusya'daki milliyetlerin arasında var olan dar-milli tellere dokunacak ve bunlardan benzer şekilde sesler çıkaracaktır. Şövenist şarlatanlığa kredi (güven) verilip dostlar düşman düşmanlar dost görünür, bir karışıklık kaplar ortalığı ve Rusya proletaryasının sınıf bilinci körleşir.

Böylece ulusal çitleri yıkacağımız yerde, federasyoncular sayesinde örgütsel engellerle daha da güçlendirmiş oluruz; proletaryanın sınıf bilincini geliştireceğimiz yerde geriletip tehlikeli denemelerin etkisine bırakırız. Bundan müstebit Çarın da «gönlü hoş olacaktır», çünkü hiçbir zaman bizim gibi bedava yardımcılar bulamaz.

Bunun için mi çalıştık biz?

Ve son olarak, Merkez Komitesinin yıldırım hızıyla tüm Rusya'nın işçilerini harekete geçirip otokrasiye ve burjuvaziye karşı kesin saldırıya geçirebileceği, yekpare, esnek, merkezileşmiş bir partiye gereksinimimiz olduğu halde, elimize sakat, ayrı ayrı partilere bölünmüş «federalist bir Bund» tutuşturuluyor. Keskin bir silah yerine paslanmış bir silah verilerek bununla baş düşmanlarımızın hakkından daha çabuk geleceğimiz garanti ediliyor.

Sosyal-demokrat federasyoncular buraya götürüyorlar bizi.

Fakat biz «ulusal çitleri güçlendirmeye» değil, yıkmaya çalıştığımızdan, şimdiki haksızlığı kökünden kazımak için paslı değil, keskin bir silaha gereksinimimiz olduğundan, düşman için sevinç değil, felaket hazırlayıp onu yok etmeyi istediğimizden, ödevimizin federasyonculara sırt çevirerek «ulusal sorunun» çözümü için daha iyi bir yanıt bulmak olduğu açıktır.

II

Şimdiye kadar, «ulusal sorun»un nasıl çözülmemesi gerektiği üzerinde konuştuk. Şimdi bu sorunun nasıl çözül-

mesi gerektiği, yani Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin bunu nasıl çözdüğü hakkında konuşacağız.*

Her şeyden önce, Rusya'da etkinlik gösteren sosyal-demokrat partinin kendine **Rusya Sosyal Demokrat Partisi (Rus** Sosyal-Demokrat Partisi değil) dediğini anımsatmak gerekir. Bu bize açıkça, onun bayrağı altında sadece Rus proleterleri değil, Rusya'nın tüm **milliyetlerinin** proleterlerini topladığını, bu nedenle de bunların aralarına dikilmiş olan **ulusal çitleri** yıkmak için tüm önlemleri alacağını gösteriyor.

Ayrıca Partimiz, «ulusal sorun»u, onu örten ve ona gizemli bir görünüş veren sisten arındırdı, bu sorunu ayrı ayrı ögelere ayırarak bunlardan her birine sınıfsal talep niteliği kazandırdı ve bunları programında ayrı maddeler halinde açıkladı. Bununla bize **aslında** milli denilen istek ve çıkarların özel bir değerleri olmadığını, proletaryanın sınıf bilincini ve sınıf gelişimini hızlandırdıkları ya da hızlandırabildikleri ölçüde ancak bu çıkar ve isteklerin dikkate değer olduklarını açıkça gösterdi.

Bütün bunlarla Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, «ulusal sorun»un çözümünde izlediği yolu ve takındığı tutumu açıklıkla gösterdi.

Ulusal sorun» hangi kısımlardan meydana geliyor?

Sayın sosyal-demokrat federalistler ne istiyorlar?

1 — «Rusya'nın Milliyetleri İçin Yurttaşlık Eşitliği» mi?

Rusya'da hüküm sürmekte olan yurttaşlar arasındaki eşitsizliğe mi kızıyorsunuz? Rusya'nın milliyetlerine hükümet tarafından ellerinden alınan yurttaşlık haklarını geri vermek mi istiyorsunuz ve bunun için mi bu milliyetlere yurttaşlık eşitliği istiyorsunuz? Pekiyi ama biz **bu** isteğe karşı mıyız? Proleterler için yurttaşlık haklarının ne kadar büyük önem taşıdığını çok iyi anlıyoruz. Yurttaşlık hakla-

---

* *Aşağıda anlatılanların, parti programımızın milli sorunla ilgili maddelerinin bir yorumu olduğunu söylemek yerinde olacaktır.*

rı mücadelede bir silahtır; bu hakları elinden almak demek silahı almak demektir. Fakat silahsız proleterlerin iyi savaşamayacağını kim bilmez ki? Tüm Rusya milliyetlerinin proleterlerinin iyi savaşmaları Rusya proletaryası için zorunludur, çünkü bu proleterler ne kadar iyi savaşırlarsa o kadar çok sınıf bilincine sahip olacaklardır ve ne kadar çok sınıf bilincine sahip olurlarsa Rusya proletaryasının sınıf birliği o kadar sağlam olacaktır. Evet, bütün bunları biliyoruz, bunun için savaşıyoruz ve bütün gücümüzle Rusya milliyetlerinin yurttaşlık eşitliği için savaşacağız. Partinin, cinsiyet, din, ırk ve **milliyet** ayrımı olmaksızın bütün yurttaşların tam hak eşitliğinden» söz ettiği parti programımızın 7. maddesini okursanız, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin bu isteklerin gerçekleştirilmesini üzerine aldığını göreceksiniz.

Sosyal-demokrat federalistler başka ne istiyorlar?

2 — «Rusya Milliyetleri İçin Dil Özgürlüğü» mü?

Rusya'daki «yabancı» milliyetlerin proleterlerine ana dillerinde öğrenmenin ve kamusal, devlete ait ve diğer kuruluşlarda ana dillerini konuşmanın hemen hemen yasaklandığına mı kızıyorsunuz? Gerçekten, kızmak için yeterli neden! Dil bir gelişim ve mücadele aracıdır. Çeşitli ulusların çeşitli dilleri vardır. Rusya proletaryasının çıkarları, Rusya milliyetleri proleterlerinin hangi dilde daha kolay eğitim alabiliyor ve hangi dilde toplantılardaki, genel, resmi ve diğer kuruluşlardaki düşmanlarıyla daha iyi savaşıyorlarsa **o dili** kullanmak için tam hak sahibi olmalarını gerektirir. **Bu** dil genellikle kabul edildiği gibi, **anadilidir**. «Yabancı» milliyetlerin ana dillerini kullanmaktan yoksun edilmeleri karşısında elbette susamayız, diyorlar. Pekiyi ama parti programımız bunun için Rusya proletaryasına ne cevap veriyor? Parti programımızın 8. maddesini okuyun. Bakın partimiz bu maddede ne istiyor : «Halkın kendi anadilinde eğitim görme hakkı; bunun için gerekli okullar, Devlet ve özyönetim organlarının parasıyla kurulan okullarla sağlanır. Her yurt-

taşın toplantılarda kendi anadilini kullanma hakkı; anadilin bütün yerel toplumsal ve resmi kuruluşlarında Devlet diliyle eşit tutulması», bütün bunları okuyun ve görün ki Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi bu isteğin de gerçekleştirilmesini üstlenmiştir.

Sosyal-demokrat federalistler daha ne istiyorlar?

3 — «Rusya Milliyetleri İçin Özyönetim» mi?

Bununla aynı yasaların, yaşam koşullarının özgüllüğü ve nüfusun bileşimi bakımından birbirinden ayrılan Rus İmparatorluğunun çeşitli bölgelerine aynı şekilde uygulanamayacağını mı söylemek istiyorsunuz? Sözü edilen bölgelere, genel Devlet yasalarını kendi özel koşullarına uyarlama hakkı verilmesini mi istiyorsunuz? Eğer böyle ise, isteğinizin içeriği bu ise, o zaman buna uygun olan şeklin de verilmesi, milliyetçi belirsizlikten, karmaşıklıktan kurtarılarak meseleleri açıkça ortaya koymak gerekir. Eğer bu tavsiyeye uyarsanız, bizim bu isteğe karşı da hiçbir itirazımız olmadığını göreceksiniz. Yaşam koşullarının özgünlüğü ve nüfusun bileşimi bakımından birbirinden ayrılan Rus İmparatorluğunun çeşitli bölgelerinin Devlet Anayasasını aynı şekilde uygulayamayacaklarından, bu bölgelere genel Devlet Anayasasını en çok yararlanabilecekleri, halkta varolan siyasal güçleri en tam olarak geliştirecek biçimde gerçekleştirmeleri hakkının verilmesi gerektiğinden hiç kuşku duymuyoruz. Rusya proletaryasının sınıf çıkarları bunu gerektirir. Eğer partimizin, «özel yaşam koşulları ve nüfusun bileşimi bakımlarından belirginleşen bölgeler için geniş yerel yönetim özerkliği, bölge yönetim özerkliği» talep ettiği parti programımızın 3. maddesini okursanız, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin önce bu isteği milliyetçi örtüden temizlediğini ve sonra bunun gerçekleştirilmesini kabul ettiğini göreceksiniz.

4 — Bize, Rusya'daki «yabancı milliyetlerin» «ulusal kültürü»nü vahşice takibata uğratan, haydutça onların içişlerine karışarak her yandan onları baskı altına alan, Finlandiyalıların kültürel kuruluşlarını barbarca yıkmış olan (ve hâlâ da yıkmayı sürdüren), zorla Ermeni ulusal varlığına el koyan Çarlık otokrasisini mi gösteriyorsunuz? Otokrasinin haydutça zorbalıklarına karşı garantiler mi istiyorsunuz? Fakat biz Çarlık otokrasisinin zorbalıklarını görmüyor muyuz acaba ve sürekli olarak bu zorbalıklara karşı mücadele etmedik mi yoksa?! Rusya'nın şimdiki hükümetinin, Rusya'nın «yabancı» milliyetlerini nasıl baskı altında tutup boğduğu şimdi herkesçe biliniyor. Hükümetin bu politikasının Rusya proletaryasının sınıf bilincini günbegün körleterek tehlikeli denemelerin etkisine bıraktığı kuşkusuzdur. Bunun için biz her zaman ve her yerde Çarlık hükümetinin körletici politikasına karşı savaşacağız. Bunun için biz her zaman ve her yerde, ulusal kültürlerinin şu veya bu yanını ortadan kaldırma ya da geliştirme hakkının yalnız milliyetlere ait olması Rusya proletaryasının yararına olduğundan, milliyetlerin sadece yararlı kuruluşlarını değil, aynı zamanda yararsız olan kuruluşlarını bile otokrasinin polis zorbalıklarına karşı savunacağız. Programımızın 9. maddesini okuyun bir kez. Sırası gelmişken söyleyeyim, hem düşmanlarımız ve hem de dostlarımız arasında bir çok söylentilere neden olan programımızın 9. maddesinde bundan söz edilmiyor mu?

Fakat burada sözümüz kesilerek bize, 9. maddeden daha fazla söz etmememiz söyleniyor. Neden, diye soruyoruz. Programınızın bu maddesi aynı programın 3, 7 ve 8. maddelerine temelden ters düşüyor da «ondan» diye yanıt veriyorlar. Çünkü, diyorlar, eğer milliyetlere kendi sorunlarını diledikleri gibi düzenleme hakkı verilecekse (bkz. 9. madde), o zaman sözü edilen programda 3, 7 ve 8. maddelerin yeri olamaz, ya da tersine, eğer bu maddeler programda kalacaksa o zaman da kuşkusuz 9. maddenin programdan çıkarılması gerekir. Tabii bunu benzer anlamda, kendine özgü

hafiflikle şu soruyu sormak suretiyle «Sakartvelo»* söylüyor: «Bir ulusa, sana bölgesel yönetim özerkliği veriyorum deniliyor, aynı zamanda da ona tüm ulusal sorunlarını dilediği gibi düzenleme hakkına sahip olduğu hatırlatılıyor, ne biçim bir mantıktır bu?» (bkz. «Sakartvelo», No 9) Buna göre programa «apaçık» mantıki bir çelişki girmiştir, bu çelişkinin giderilmesi için «açıkça» herhangi bir ya da bir kaç maddenin çıkarılması gerekir. Elbette, muhakkak çıkarılmalı, çünkü aksi halde mantıksız «Sakartvelo»nun ağzından mantığın kendisi karşı çıkar buna.

Eski bir öykü akla geliyor. Bir vakitler «bilgin bir anatomici» varmış. Gerçek bir anatomici için «gerekli olan her şeye» sahipmiş: Bir diploması, bir binası, aletleri, büyük iddiaları varmış. Sadece küçük bir noksanı varmış, o da anatomi bilgisiymiş. Günün birinde, otopsi masasının üzerinde karmakarışık atılmış duran iskeletin parçaları arasında hangi bağlantıların olduğunu aydınlatması ricasıyla kendisine baş vurulmuş. Böylece bizim «ünlü bilgine» kendisini gösterme olanağı çıkmış. «Bilgin» büyük bir gösteriş ve tantana ile «işe» koyulmuş! Fakat ne felaket! «Bilgin» zerrece anatomiden anlamıyormuş, tüm iskeletin bir araya gelip birleşmesi için hangi parçaların birbirine ait olduğunu bilmiyormuş. Zavallı uzun süre uğraşmış, çok ter dökmüş, ama boşuna! En sonunda her şeyi karmakarışık hale getirip ve bu arada hiçbir şey ortaya çıkmayınca, iskeletin bir çok parçalarını yakaladığı gibi uzaklara fırlatmış ve bu sırada filozofça, güya masasına iskeletin doğru parçalarını koymamış olan «kötü niyetli» kişilere küfretmiş. Tabii seyirciler «bilgin anatomici» ile alay etmişler.

«Sakartvelo»nun serüveni de buna benziyor. Bizim parti programını çözümlemek aklına düştü, fakat ortaya çıktı ki, bizim programın neler söylediğini, onun nasıl çözümlen-

---

* *Biz burada «Sakartvelo»ya sadece 9. maddenin içeriğini daha iyi açıklamak için değiniyoruz. Bu makalenin amacı sosyal-demokrat federalistlerin eleştirilmesidir, yoksa bunlardan temelden ayrılan «Sakartvelocuların» değil (bkz. I. bölüm).*

mesi gerektiğini bilmiyordu, bu programın ayrı ayrı maddeleri arasında ne ilişki olduğunu ve her maddenin kendi başına ne anlattığını anlamıyordu. Bize «filozofça» şunu salık verdi : Programınızın şu şu maddelerini anlamadığımdan, bu nedenle (?!) bunların programdan çıkarılıp atılması gerekir.

Fakat ben zaten artık gülünç duruma düşmüş «Sakartvelo» ile alay etmek istemiyorum. Derler ya : Düşene vurulmazmış! Tersine, hatta ben programımızın açıklanmasında ona yardımcı olmaya hazırım, fakat, 1. bilgisizliğini kendisinin kabul etmesi; 2. beni dikkatle dinlemesi ve 3. mantıkla uyuşması koşulu ile.*

Mesele şudur Programımızın 3, 7 ve 8. maddeleri **siyasal merkeziyetçilik** esası üzerine ortaya çıkmıştır. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi bu maddeleri programına kabul ettiği zaman, «ulusal sorunun» "kesin" çözümünün, yani Rusya'nın «yabancı» milliyetlerinin kurtuluşunun, genel söylemek gerekirse, siyasal egemenliğinin burjuvazinin elinde bulunduğu sürece olanaksız olduğu düşüncesinden hareket etmiştir. Bunun iki nedeni vardır : Birincisi, şimdiki ekonomik gelişme «yabancı milliyetlerle», "Rusya" arasında yavaş yavaş bir köprü kuruyor, bunlar arasında gittikçe büyüyen bir bağlantı meydana getiriyor ve bu suretle bu milliyetlerin burjuvazisinin önde gelen çevrelerinde, onların «ulusal kurtuluş çabalarının» altındaki toprağı çeken dostane duyguları uyandırıyor; ikincisi, **genel olarak söylemek gerekirse**, proletarya, «ulusal kurtuluş hareketi» denen hareketi, **bu şekildeki** her hareket şimdiye kadar burjuvazinin işine yaradığı ve proletaryanın sınıf bilincini köreltip kütleştirdiği için desteklemiyor. Bu düşünceler **siyasal merkeziyetçilik** fikrini ve bunun zorunlu kıldığı, parti programımızın 3, 7 ve 8. maddelerini doğurmuştur.

---

* *«Sakartvelo»nun, ilk sayısından itibaren, mücadele edilmesi gereken halka olarak mantığa savaş açtığını okuyucuya bildirmeyi gerekli görüyorum. «Sakartvelo»nun sık sık mantıktan söz etmesinin üzerinde durulmaya değmez, o bunu kendine özgü hafifliğinden ve unutkanlığından yapıyor.*

Ancak bu, yukarda söylendiği gibi, genel durumdur.

Fakat bu durum, «yabancı» milliyetlerin burjuvazisinin ilerici çevrelerinin «ulusal kurtuluş» isteyecekleri ekonomik ve siyasal koşulların ortaya çıkabileceğini dıştalamaz.

Böyle bir hareketin, proletaryanın sınıf bilincinin gelişmesi için yararlı olduğu bir durum da olabilir.

O zaman partimizin tutumu nasıl olmalı?

İşte olabilir böyle haller için 9. madde parti programımıza kabul edilmiştir, işte böyle olabilir durumların olasılığı düşünülerek, ulusal sorunlarını (örneğin tamamen «kurtulmak», ayrılmak) bunun sayesinde arzularına göre düzenlemeye çalışsınlar diye milliyetlere bir hak tanınmaktadır.

Tüm Rusya'nın mücadele veren proletaryasının önderi olmayı kendisine amaç edinmiş bir parti olan partimiz, proletaryanın yaşamında böyle olabilir durumlar için hazırlıklı olmak zorundadır ve işte bundan dolayı böyle bir maddeyi programına kabul etmek zorunluğunu duymuştur.

Uzak görüşlü, tedbirli her partinin böyle hareket etmesi gerekir.

Fakat görülüyor ki 9. maddenin bu şekildeki bir anlamı «Sakartvelo»lu «bilgiçlerle» birkaç da sosyal-demokrat federalisti tatmin etmemiştir. Bunlar şu soruya «kesin» ve «doğrudan» bir yanıt istiyorlar: Proletarya için «ulusal bağımsızlık» yararlı mıdır yoksa yararlı değil midir?*

O zamanki diyalektikçilere ısrarla yağmurun hasat için faydalı mı yoksa zararlı mı olduğunu soran ve onlardan «kesin» bir yanıt vermelerini isteyen, geçen yüzyılın ellili yıllarındaki Rus metafizikçilerini anımsıyorum. Böyle bir soru sormanın tamamen bilim dışı olduğunu, böyle sorulara çeşitli zamanlarda çeşitli yanıtlar verilmesi gerektiğini, yağmurun bir kuraklık esnasında yararlı olmasına karşın bir yağmur mevsiminde yararsız, hatta zararlı olduğunu, bu itibarla böyle bir soruya «kesin» bir yanıt istemenin büyük bir aptallık olduğunu kanıtlamak diyalektikçiler için zor olmadı.

---

* *«Eski (yani modası geçmiş) bir devrimci»nin «Sakartvelo»nun 9. sayısındaki makalesine bakınız.*

Fakat böyle örneklerin «Sakartvelo» gazetesine bir yararı dokunmadı.

Bernstein'in ardılları marksistlerden şu soruya aynı şekilde «kesin» bir yanıt istiyorlardı : Kooperatifler (yani tüketim ve üretim kooperatifleri) proletarya için yararlı mıdır yoksa zararlı mıdır? Böyle bir sorunun içerikten yoksun olduğunu kanıtlamak marksistler için zor olmadı. Her şeyin zamana ve yere bağlı olduğunu, proletaryanın sınıf bilincinin gerekli gelişim düzeyine eriştiği ve proleterlerin güçlü bir siyasal partide birleştikleri yerlerde, eğer parti kendisi kuruluşunu ve yönetimini ele alırsa kooperatiflerin proletaryaya büyük yararlar sağlayabileceğini, fakat bu koşulların noksan olduğu yerlerde kooperatiflerin, işçilerde küçük ticaret eğilimlerine ve lonca kapalılığına neden olduğundan ve bu suretle onların sınıf bilincini kararttığından, proletarya için zararlı olduğunu çok yalın bir şekilde anlattılar.

Fakat bu örneğin de «Sakartveloistler»e bir yararı dokunmadı. Hâlâ inatla soruyorlar : Ulusal bağımsızlık proletarya için yararlı mıdır yoksa zararlı mıdır? Buna kesin bir cevap verin!

Bununla beraber, biz, «yabancı» milliyetlerin burjuvazisi içinde bir «ulusal kurtuluş hareketini» başlatıp geliştirebilecek koşulların şimdilik daha var olmadığını görüyoruz, gelecekte olması da mutlaka gerekmez, biz sadece bir olasılık olarak varsaydık. Ayrıca, o zaman proletaryanın sınıf bilincinin hangi gelişim düzeyinde bulunacağının ve bu hareketin proletarya için ne derece yararlı ya da zararlı olacağının daha şimdiden kestirilmesi olanaksızdır! Bu soruya verilecek «kesin» bir yanıtın hangi esasa dayanacağı* ve nereden kaynaklanacağı henüz belirgin değildir. Ve böyle bir durum karşısında «kesin» bir cevap istemek aptalca bir şey değil mi?

Bu sorunun çözümünün «yabancı» milliyetlerin kendi-

---

* *Sayın «Sakartveloistler» savlarını hep çürük temel üzerine kuruyorlar ve istek ve savlar için daha sağlam temel ve yer bulabilecek insanlar olduğunu düşünemiyorlar.*

lerine bırakılması gerektiği açıktır, ancak bizim onlara bu sorunun çözümü hakkını, mücadele ile elde etmeniz gerekir. «Ulusal bağımsızlığın» kendileri için faydalı mı, yoksa zararlı mı olduğuna, faydalı ise hangi biçimde gerçekleştirilmesine karar verilmesi gerekirse bunu milliyetlerin kendileri kararlaştırsınlar. Bu soruna sadece onlar kendileri karar verebilirler!

Demek ki 9. maddeye göre «yabancı» milliyetlere, ulusal sorunlarını arzularına uygun şekilde düzenleme hakkı veriliyor.

Fakat biz yine aynı maddeye göre, milliyetlerin bu isteklerinin gerçekten sosyal demokratik istekler olmasına, bu isteklerin proletaryanın sınıf çıkarlarından yola çıkmasına çalışmakla yükümlüyüz. Bu amaçla bu milliyetlerin proleterlerinin sosyal demokratik düşüncede aydınlatılmaları, bazı gerici «ulusal» görenek, gelenek ve kuruluşların, bizim bunları polis zoruna karşı savunmamızı asla engellemeyecek olan sıkı bir sosyal-demokratik eleştiriye tabi tutulmaları gerekmektedir.

9. maddenin temel düşüncesi budur.

Programımızın bu maddesi ile proleter sınıf mücadelesinin ilkeleri arasında hangi derin mantıki ilişkinin bulunduğu kolayca görülebilir. Ve programımızın tamamı bu ilke üzerine kurulduğu için, 9. maddenin programımızın diğer bütün maddeleriyle olan mantıki bağıntısı kendiliğinden ortaya çıkar.

İşte kalın kafalı «Sakartvelo» böyle yalın düşünceleri sindiremediği için zaten «bilgiç» bir basın organı olarak adlandırılıyor ya!

Şimdi «ulusal sorunla» ilgili geriye başka ne kaldı?

5. «Milli Ruhun ve Onun Özelliklerinin Korunması» mı?

Fakat bu «milli ruh ve onun özellikleri» nelerdir? Bilim hiçbir suretle bir «milli ruh» olmadığını ve de olamaya-

çağını diyalektik materyalizmin ağzından çoktandır kanıtlamış bulunuyor. Diyalektik materyalizmin bu görüşünü çürüten herhangi bir kimse var mı? Onu hiç kimsenin çürütemediğini bize tarih söylüyor. Öyleyse bize düşen, bilimin sözü edilen bu görüşü ile bağdaştığımızı bildirmek ve asla «milli ruh» olmadığını ve de olamayacağını bilimle birlikte yinelemektir. Eğer bu böyleyse, yani asla «milli ruh» denen bir şey yoksa, o zaman var olmayan bir şeyin her türlü savunmasının, kaçınılmaz olarak benzeri tarihsel (istenmeyen) sonuçlar yaratacak olan mantıki bir aptallık olduğu kendiliğinden açıklık kazanır. Böyle «felsefi» aptallıklardan söz etmek olsa olsa «Gürcü Sosyal-Federalistler Devrimci Partisinin organı Sakartvelo»ya yakışır (bkz. «Sakartvelo» No. 9)*

---

* *Kendisine böyle acayip bir ad takmış olan «Parti» neyi temsil etmektedir? «Sakartvelo», «Gürcü devrimcilerinin bu ilkbaharda yurtdışında toplandıklarını» anlatıyor (bkz. «Sakartvelo»nun 10. sayısının 1 numaralı eki): «Gürcü anarşistleri, 'Sakartvelo' yandaşları, Gürcü sosyal-devrimcileri... bir Gürcü Sosyal-Federalistler 'Partisinde' birleştiler.» Evet, özellikle her türlü politikanın can düşmanı anarşistlerle politikaya tapan sosyal-devrimciler ve tüm terörist ve anarşist önlemleri reddeden «Sakartveloistler»in, evet böyle rengarenk ve karşılıklı birbirini reddeden bir topluluğun bir... «Parti»de birleştiği anlaşılıyor. Sadece bir insanın herhangi bir zaman tasavvur edebileceği kadar ideal bir renklilik! Burada insanın canı sıkılmayacağı kuşkusuz! İnsanların bir parti halinde birleşmeleri için ilke birliği olması gerektiğini öne süren örgütçüler yanlış düşünüyorlar! Bu renkli topluluk bize, bir partinin temelini oluşturması gereken şeyin ilke birliği değil, ilkesizlik olduğunu söylüyor! Bu karmakarışık topluluk, «teoriler» ve ilkeler, bu esaret zincirleri bizden uzak olsun, bunlardan ne kadar çabuk kurtulursak o kadar iyidir, şeklinde felsefe yürütüyorlar. Ve gerçekten de, ilkelerden kurtulur kurtulmaz bu insanlar, hemen bir el hareketiyle kartondan bir ev —affedersiniz— bir «Gürcü Sosyal-Federalistler Partisi»ni kurdular. «Yedi buçuk insan» bir araya geldiler mi her zaman bir «parti kurabilecekleri» ortaya çıkıyor! Bu kara cahil kimseler, bu ordusuz subaylar şunları saçmalamaya başlarlarsa gülünmez de ne yapılır: Yok Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi «sosyalizme karşı, gerici» vb. imiş, yok Rus sosyal-demokratları «şövenistlermiş», partimizin Kafkas Federasyonu «kölece» partinin Merkez Komitesine boyun eğiyormuş(*) (bkz. Gürcü devrimcilerinin birinci konferansının kararı). Bakunin döneminin arkeolojik kalıntılarından bundan*

Ulusal sorunun durumu bu merkezdedir.

Görüldüğü gibi partimiz, ulusal sorunu tek tek parçalara ayırarak, bunların yaşam özsularını alıp programının can damarlarına dağıtmış ve bütün bunlarla, ilkelerimizden bir an bile sapmaksızın ulusal çitleri temelden yıkmak için «ulusal sorunun» sosyal-demokrasi içinde nasıl çözülmesi gerektiğini göstermiştir.

Niçin ayrı ayrı ulusal partiler gerekli görülüyor? sorusu ortaya çıkıyor, ya da : sosyal-demokrat federalistlerin örgütsel ve siyasal görüşlerinin dayanması gereken sosyal-demokratik «temel» nerede? Böyle bir temel görülemiyor ve yoktur da. Sosyal-demokrat federalistler havada asılı duruyorlar.

Bunlar, böyle bir sıkıntılı durumdan iki şekilde kurtulabilirler. Ya devrimci proletaryanın görüşünden kesin olarak vazgeçip ulusal çitlerin pekiştirilmesi ilkesini benimsemek zorundalar (oportünizmin federalist biçimi); ya da parti örgütü içindeki her türlü federalizme hayır deyip cesaretle, ulusal çitlerin yıkılması bayrağını kaldırmak ve Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisinin birleşik kampında toplanmak zorundalar.

«Proletariatis Brdsola»
("Proletaryanın Mücadelesi") No. 7,
1 Eylül 1904.
İmzasız makale.
Gürcüceden yapılmış yetkili
Rusça çeviriye göre.

---

daha iyisi de beklenemezdi. Meyveler ağaçlarına, mallar onları üreten fabrikalarına benzerler.

(*) Partimizin tek tek parçalarının koordine eylemlerinin bazı anormal «bireyler»e «kölece boyun eğme» gibi göründüğünü açıklamak zorundayım. Bütün bunlar, sinir zayıflığından ileri geliyor, diyor doktorlar.

KUTAİS'DEN MEKTUP[9]

Şimdi burada 63. sayıdan itibaren «Iskra»[10]ya [«Kıvılcım»] ihtiyaç var (kıvılcım çıkarmadığı halde, yine de buna rağmen ihtiyaç var; hiç olmazsa bir kronik içeriyor, Allah belasını versin, düşmanı da iyi tanımak gerekir). Bonç Bruyeviç[11] tarafından yayımlanan şu yazılar çok aranıyor : «Parti Kurultayı İçin Mücadele», «Partiye» (22'ler deklerasyonu[12] değil mi bu?), «Anlaşmazlıklarımız», «Sosyalizmin Esası» ve «Grevler Üzerine» (Ryadovoi'nin) (şayet çıkmışlarsa), Lenin'in Rosa ve Kautsky'ye karşı broşürü[13] Liga Kongresinin protokolü[14] «Bir Adım İleri»[15] (eğer şimdi sağlanması olanaksızsa erteleyebilirsin). Parti içinde süregiden mücadeleye herhangi bir şekilde değinen basit deklerasyonlardan büyük broşürlere kadar her yeni şeye ihtiyaç duyuluyor.

Galorka'nın «Kahrolsun Bonapartizm» adlı broşürünü okudum. Fena değil. Daha derin ve kuvvetli vursaydı daha iyi olurdu. Şakacı tonu ve esirgeme dileği, darbelerinin kuvvetini ve önemini kaybettiriyor ve okuyucudaki izlenimi bozuyor. Yazar bizim görüşümüzü besbelli iyi kavrayıp bazı sorunları kusursuz bir şekilde açıkladığından, bu kusur daha çok göze çarpıyor. Bizim bakış açımızda duran bir kimsenin daha sağlam ve daha kararlı bir sesle konuşması gerekir. Bu konuda Lenin tam bir dağ kartalı gibidir.

Plehanov'un, «Ne Yapmalı?»[16]yı tahlil ettiği makalelerini de okudum. Adam ya tam kaçık, ya da onda kin ve düşmanlık konuşuyor. Kanımca her iki neden de burada birleşiyor. Plehanov'un yeni sorunların gerisinde kaldığını

sanıyorum. Eski muhalifleri hayalinde canlandırarak durmadan eski şekilde yineliyor: «Toplumsal bilinç toplumsal varlık tarafından tayin edilir», «fikirler gökten düşmezler». Sanki Lenin, Marks'ın sosyalizminin kölelik ve serflik sırasında olanaklı olduğunu söylemiş gibi. «Fikirlerin gökten düşmediğini» bugün lise öğrencileri bile biliyorlar. Fakat mesele, şimdi tamamen başka bir şeyin söz konusu olmasıdır. Bu eski formülü biz epeydir sindirdik, bu genel sorunun ayrıntılarına inme zamanı gelmiştir. Şimdi bizi ilgilendiren, ayrı ayrı fikirlerden nasıl bir fikirler sistemi (sosyalizm teorisi) ortaya konabileceği, ayrı ayrı fikirlerin ve fikirciklerin nasıl uyumlu bir sistem —sosyalizm teorisi— olarak birleştirilebileceği ve bunları kimin işleyip birleştireceğidir. Programla programın kanıtlarını kitle mi liderlerine verir yoksa liderler mi kitleye? Eğer kitlenin kendisi ve kendiliğinden hareketi bize sosyalizmin teorisini verirse o zaman kitleyi revizyonizmin, terörizmin Zubatov'culuğun, anarşizmin zararlı etkisine karşı korumaya gerek kalmaz; «Kendiliğinden hareket **kendiliğinden** sosyalizmi doğurur.» Ama eğer kendiliğinden hareket kendiliğinden sosyalizm teorisini **doğurmazsa** (Lenin'in sosyalizm teorisinden sözettiğini unutma) o zaman bunun anlamı, sosyalizm teorisi kendiliğinden hareketin **dışında**, zamanımızın bilgileriyle donanmış kimseler tarafından kendiliğinden hareketin incelenmesi ve gözleminden doğacak demektir. O halde sosyalizm teorisi, «kendiliğinden hareketin gelişiminden tamamen bağımsız olarak», hatta bu harekete rağmen ortaya konacak ve ancak bundan sonra **dışardan** bu hareketin **içine taşınacaktır**; ve bunu yaparken, hareketi kendi içeriğine uygun olarak, yani proletaryanın sınıf mücadelesinin nesnel taleplerine uygun olarak **düzeltir**.

Bundan şu sonuç (pratik sonuç) çıkıyor: Biz proletaryayı gerçek sınıf çıkarlarının bilincine, sosyalist idealin bilincine kadar geliştirmek zorundayız, bu ideali önemsiz şeyler karşılığında takas etmek ya da onu kendiliğinden hareketle uydurmak değil. Lenin, bu pratik sonucun da dayandığı teorik temeli yaratmıştır. Sadece bu teorik önkoşulun

kabul edilmesi gerekiyor ve sonra oportünizmin hiçbir türlüsü yaklaşamayacaktır. Lenin'in düşüncesinin önemi bunda yatıyor. Lenin'in düşüncesi diyorum, çünkü hiç kimse onu Rus yazınında Lenin kadar böyle açıklıkla anlatmamıştır. Plehanov hâlâ daha doksanlı yıllarda yaşadığını sanıyor ve on sekiz kez tekrar tekrar çiğnenmiş olan şeyi bir kez daha yeniden çiğniyor — iki kere ikinin dört ettiğini. Ve Martinov'un fikirlerini yinelemekten utanmıyor..

İhtimal ki 22'ler deklerasyonunu biliyorsun... Burada sizin çevreden gelmiş bir yoldaş vardı, o olağanüstü Parti kongresi lehinde tavır takınılan Kafkas komitelerinin kararlarını beraberinde götürdü.

Meseleyi haksız olarak umutsuz buluyorsun, sadece Kutais Komitesi sallandı, ama onları ikna etmeyi başardım ve bundan sonra bolşevizme inanmaya başladılar. Onları ikna etmek güç olmadı : Deklerasyon sayesinde MK'nin ikiyüzlü politikası açıklık kazandı. Buna ilişkin yeni bilgilerin alınmasından sonra bundan kuşku duyulamazdı. MK başarı sağlayamayacak, buradaki ve Rus yoldaşlar bunun çaresine bakacaklar. Herkes MK'ne karşı diş biliyor.

Yazılışı Eylül/Ekim 1904.
İlk kez yayımlanıyor
Gürcüceden yapılan
Yetkili Rusça çeviriye göre.

KUTAİS'DEN MEKTUP

(Aynı Yoldaştan)

Mektup yazmakta geciktim, kusura bakma. Sürekli meşguldüm. Gönderdiklerinin hepsini aldım (Liga protokolleri; Galörka ve Ryadovoi'nin «Anlaşmazlıklarımız»ı; «Sosyal Demokrat»ın 1. sayısı; «Iskra»nın son sayıları). Ryadovoi'nin düşüncesi («Vargılardan Biri») hoşuma gitti. Rosa Luxemburg'a karşı olan makale de fena değil. Bu sayın bay ve bayanlar —Rosa, Kautsky, Plehanov, Akselrod, Vera Zasuliç vd.— eski tanıdıklar olarak açıkça bir aile geleneği geliştirdiler. Bunlar birbirlerine «sadakatsiz olamazlar», birbirlerini, akrabanın suçlu ya da suçsuz olduğunun incelenmesine yanaşmaksızın ataerkil soydan bir klan üyelerinin birbirlerini savundukları gibi savunurlar. İşte bu «akrabaca» aile duygusu, Rosa'nın parti bunalımına nesnel açıdan bakmasını engelledi (elbette başka nedenler de var, örneğin olayları iyi tanımama, yabancı gözlüğü vb.) Ayrıca Plehanov, Kautsky ve diğerlerinin yakışıksız birkaç tutumu da aynı şekilde açıklanabilir.

Bolşeviklerin görüşünün kusursuz bir şekilde yansıtılması olarak Bonç tarafından yayımlanan yazılar burda herkesin hoşuna gidiyor. Galorka, Plehanov'un makalelerine («Iskra»nın 70 ve 71. sayıları) nesnel bir yaklaşımda bulunsaydı iyi ederdi. Galorka'nın makalesinin ana fikri, Plehanov'un eskiden başka, şimdi başka söylediği, yani kendi kendisiyle çeliştiğidir. Önemli mi! Sanki bir yenilikmiş gibi! Kendi kenidisiyle o ilk kez çelişmiyor. Ve belki bundan hatta

büyüklenip kendini «diyalektik sürecin» canlı bir cisimleşmesi olarak görüyordur. Elbetteki tutarsızlık bir «diderin» siyasal fizyonomisinde bir lekedir ve bunun (lekenin) kuşkusuz belirtilmesi gerekir. Fakat burada (yani 70 ve 71. sayılarda) bundan değil de teorinin (varlık ile bilincin ilişkisi) ve taktiğin (önderlik edilenlerin önderlerle ilişkisi) önemli bir sorunundan sözediliyor. Kanımca Galorka'nın, Plehanov'un Lenin'e karşı teorik savaşının tam bir Don Kişotluk, yel değirmenlerine karşı yapılan bir savaş olduğunu göstermesi gerekirdi, çünkü Lenin kitapçığında en tutarlı bir biçimde K. Marx'ın, bilincin **doğuşuna ilişkin** önermesine bağlı kalmaktadır. Fakat Plehanov'un taktik sorunundaki savaşı, oportünistlerin kampına geçen bir «birey» için karakteristik olan tam bir kafa karışıklığıdır. Plehanov sadece şu şekilde de olsa sorunu açıkça ortaya koymuş olsaydı: «Programı kim formüle eder, önderler mi yoksa kendilerine önderlik yapılanlar mı?» Ve sonra: «Kim kimi program anlayışına yükseltir, önderler önderlik yapılanları mı, yoksa sonuncular birincileri mi?» Ya da: «Önderlerin kitleyi program, taktik ve örgüt ilkelerinin anlayışına kadar geliştirmeleri istenmeyen birşey mi acaba?» Evet, Plehanov, yalınlıkları ve totolojileri sayesinde çözümlerini kendi içinde taşıyan bu soruları böyle açık şekilde ortaya atmış olsaydı, belki niyetinden korkar da Lenin'e karşı böyle gürültüyle ortaya çıkmazdı. Ve Plehanov bunu yapmadığı, yani sorunu «kahramanlara ve yığınlara» ilişkin boş laflarla karıştırdığı için **taktik oportunizm** yönüne çarketti. Sorunları karıştırmak oportunistlerin bir karakter özelliğidir.

Galorka bu ve benzeri sorunları özü itibariyle ortaya sermiş olsaydı kanımca daha iyi olurdu. Bunun Lenin'in işi olduğunu söyleyeceksin, ama ben aynı düşüncede olduğumu söyleyemeyeceğim, çünkü eleştirilen Lenin'in fikirleri Lenin'in malı değildir ve bunların çarpıtılması diğer partili yoldaşlara Lenin'den daha az dokunmaz. Lenin elbette bu ödevi diğerlerinden daha iyi başarabilirdi...

Bonç tarafından yayımlanan yazılar lehine kararlar bulunuyor. Belki para da gelecek. «Iskra»nın 74. sayısındaki

«barış yararına» kararları belki okudun. MK'ne «güvenmeye» ilişkın hiçbir şeye yer vermedikleri için **Imeretin-Mingrel ve Bakü Komitelerinin** kararlarından söz edilmedi. Yazdığım gibi, Eylül kararları kesin olarak bir parti kurultayı istediler. Bakalım ne olacak, yani parti konseyi[17] toplantılarının sonuçları ne gösterecek. 6 Rubleyi aldın mı yoksa almadın mı? Bugünlerde daha fazla alacaksın. O kişi ile «Bir Yoldaşa Mektup»[18] adlı broşürü yollamayı unutma, burada birçokları onu okumadılar. «Sosyal Demokrat»ın gelecek sayısını da yolla.

Kostrov[19] içinde ruh ve maddeden söz ettiği (sanki söz konusu olan pamuklu kumaş maddesi) bir mektup daha yolladı. Bu eşek, karşısında «Kvali»[20] gazetesi okuyucu çevresinin olmadığını anlamıyor. Örgüt sorunlarından ona ne?

«Borba Proletariata» («Proletariatis Brdsola»)[21] gazetesinin yeni (7.) sayısı çıktı. Hem de bu sayıda örgütsel ve siyasal federalizme karşı benim de bir makalem var.[22] Olanak bulursam bu sayıyı gönderirim.

Yazılışı Ekim 1904.
İlk kez yayımlanıyor.
Gürcüceden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre

PROLETER SINIFI VE PROLETER PARTİSİ

(Parti Tüzüğünün 1. Maddesi Üzerine)

Heyecanla «bir ve bölünmez Rusya'dan» sözedildiği dönem geçmiştir. «Bir ve bölünmez Rusya» olmadığını, Rusya'nın çoktan burjuvazi ve proletarya diye birbirine karşıt iki sınıfa bölündüğünü şimdi bir çocuk bile biliyor. Bu her iki sınıf arasındaki mücadelenin, şimdiki yaşamımızın etrafında hareket ettiği bir eksen haline geldiği bugün hiç kimse için bir sır değildir.

Buna rağmen bütün bunları bugüne kadar anlamak kolay değildi, şunun için kolay değildi, çünkü tek tek şehir ve yörelerde sadece tek tek gruplar savaştığından biz şimdiye kadar savaş alanında sadece tek tek gruplar gördük, fakat burjuvazi ve proletarya birer sınıf olarak görülemiyordu, bunların seçilip ayırdedilmesi zordu. Fakat şimdi şehirler ve bölgeler birlik oldu, proletaryanın çeşitli grupları birbirlerine ellerini uzattılar, ortaklaşa grevler ve gösteriler başladı ve önümüze iki Rusya arasındaki, yani burjuva Rusya ile proleter Rusya arasındaki mücadelenin büyük görünümü çıktı. Mücadele alanına iki büyük ordu çıktı: Proleterler ordusu ve burjuva ordusu. Bu iki ordu arasındaki mücadele tüm toplumsal yaşamımızı kapsadı.

Komutanları olmayan bir ordu işlevini yapamayacağından ve her ordunun, onun önünde yürüyerek yolunu aydınlatan öncü birliği olduğundan, bu ordularla birlikte bunlara tekabül eden önder gruplarının, genelde söylendiği gibi partilerin ortaya çıkması gerektiği açıktır.

Buna göre durum şöyle bir görünüş sergiliyor: Bir yanda başında Liberal Parti ile burjuvazinin ordusu, diğer yanda başında Sosyal Demokrat Parti ile proleter ordusu; ve her ordu sınıf mücadelesinde kendi partisi tarafından yönetilmektedir.*

Biz bütün bunlara, proleter sınıfı ile proleter partisini karşılaştırarak kısaca partinin genel görünümünü açıklamak için değindik.

Önderlerden oluşan bir savaşım grubu olarak proleter partisinin, önce üye sayısı bakımından proleterler sınıfından çok daha küçük olması; ikinci olarak sınıf bilinci ve tecrübe bakımından proleterler sınıfına göre daha üstün olması ve üçüncü olarak da yekpare [geschlossen] bir örgüt olması gerektiği anlattıklarımızla yeterli ölçüde açıklığa kavuşmuştur.

Daima halk kitlelerinin gerilik ve sefaletinin eşlik ettiği kapitalist düzen var olduğu sürece, tüm proletaryanın istenen sınıf bilincine varamayacağı, dolayısıyla, proleterler ordusunu sosyalizm bakımından aydınlatacak ve onları birleştirip savaşım sırasında yönetecek sınıf bilincine erişmiş bir önderler grubunun gerekliliği kendiliğinden ortaya çıktığından, söylediklerimizin kanımızca kanıtlara gereksinimi yoktur. Ayrıca, **savaşım veren** proletaryaya öncülük etmeyi amaç edinen partinin, başına buyruk kimselerin rastgele bir yığını değil, çalışmalarının uyumlu bir plana göre yürütülebilmesi için yekpare, merkezileştirilmiş bir **örgüt** olması gerektiği de açıktır.

Partimizin genel görünümü kısaca budur.

Bütün bunları aklımızda tutarak şimdi asıl sorunumuza geçelim: Kime parti üyesi diyebiliriz? Kendisi için bu makalenin yazıldığı parti tüzüğünün 1. maddesi işte bu soruyla ilgilidir.

Öyleyse inceleyelim bu soruyu.

O halde kime Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi üye-

** İncelediğimiz sorunların aydınlatılmasında kendilerinden söz edilmesine asla gerek görülmediğinden Rusya'nın diğer partileriyle ilgili olarak hiçbir şey söylemiyoruz.*

sidir diyebiliriz, yani bir parti üyesinin yükümlülükleri nelerdir?

Partimiz bir sosyal-demokrat partidir. Bunun anlamı, onun kendi programı (hareketin ivedi hedefleri ve sonal hedefleri), kendi taktiği (mücadele yöntemleri) ve kendi örgüt ilkesi (birleşme biçimi) var demektir. Program, taktik ve örgüte ilişkin görüşlerin **birliği**, Partimizin üzerinde kurulmuş olduğu temeli oluşturur. Ancak görüşlerin bu **birliği**, parti üyelerini merkezileşmiş bir parti halinde birleştirebilir. Görüş birliği parçalanırsa parti de parçalanır. Öyleyse ancak parti programını, partinin örgüt ilkesini ve taktiğini tam olarak kabul eden bir kimse parti üyesi olarak adlandırılabilir. Partimizin programatik, taktik ve örgüte ilişkin görüşlerini yeterince inceleyip tamamını kabul eden bir kimse ancak partimiz saflarında ve bununla beraber aynı zamanda da proleterler ordusunun önderleri safında yer alabilir.

Fakat bir parti üyesi için, partinin programını, taktiğini ve örgüt ilkesini sadece **kabul etmek** yeterli midir? Böyle bir insana proleterler ordusunun gerçek önderi denebilir mi? Elbetteki denemez! Birincisi, dünyada bir parti programını, bir taktiği ve örgütsel görüşleri seve seve «kabul eden», ama gevezelikten başka bir hünerleri olmayan az geveze bulunmadığını herkes bilir. Böyle bir gevezeyi parti üyesi olarak (yani proleterler ordusunun önderi olarak) adlandırmak, partinin kutsal çatısı için bir ayıptır! Ayrıca partimiz bir felsefi okul ya da dini bir mezhep de değildir! Partimiz bir savaşım partisi değil midir? Eğer bir savaşım partisi ise, o zaman programının, taktiğinin ve örgütsel görüşlerinin platonik olarak **kabul edilmesinin** partimiz için yeterli olmayacağı, üyesinden kabul edilen görüşlerin kuşkusuz **gerçekleştirilmesini** de isteyeceği kendiliğinden ortaya çıkmıyor mu? O halde partimizin üyesi olmak isteyen bir kimsenin, partimizin programatik, taktik ve örgütsel görüşlerini kabul etmekle yetinmeyerek, bu görüşleri gerçekleştirmeye, uygulamaya koymaya başlaması gerekmektedir.

Fakat bir parti üyesi için partinin görüşlerini gerçek-

leştirmesi ne demektir? Bu görüşleri ne zaman gerçekleştirebilir? Ancak mücadele ettiği, parti ile birlikte proletarya ordusunun önünde yürüdüğü zaman. Tek olarak, ayrı olarak mücadele edilebilir mi? Hayır, edilemez. Tersine, insanlar önce birleşip örgütlenirler ve ancak bundan sonra savaşıma geçerler. Bu yapılmaksızın girişilen her savaşım sonuçsuz kalır. Parti üyelerinin de yekpare bir örgüt halinde birleştikten sonra ancak savaşıma koyulabilecekleri ve partinin görüşlerini bu suretle gerçekleştirebilecekleri açıktır. Bundan başka, parti üyelerinin içinde birleştikleri örgüt ne kadar homojen olursa, onların o kadar iyi mücadele edecekleri ve böylece de partinin programatik, taktik ve örgütsel görüşlerini o kadar eksiksiz gerçekleştirecekleri ortadadır. Partimizin bir başına buyruklar yığını değil, bir önderler örgütü olduğu boşuna söylenmiyor. Fakat partimiz eğer bir önderler örgütü ise, bu örgütte çalışan, dolayısıyla kendi isteklerini partinin istekleriyle kaynaştırarak partiyle birlikte hareket etmeyi kendine ödev sayan bir kimsenin ancak, bu partinin, bu örgütün üyesi sayılabileceği açıktır.

O halde, partinin üyesi olmak için partinin programını, taktiğini ve örgütsel görüşlerini gerçekleştirmek; partinin görüşlerini gerçekleştirmek için bu görüşler uğruna savaşmak; bu görüşler uğruna savaşmak için parti örgütünde çalışmak ve parti ile birlikte hareket etmek gerekiyor. Parti üyeliği için parti örgütlerinden birine girmenin zorunluluğu açıktır.* Parti örgütlerinden birine girdikten ve bu suretle kişisel çıkarlarımızı partinin çıkarlarıyla kaynaştırdıktan sonra ancak biz partinin üyeleri ve bununla birlikte aynı zamanda da proleter ordusunun gerçek önderleri olabiliriz.

** Nasıl karmaşık bir organizma pek çok sayıda en basit organizmalardan meydana geliyorsa, karmaşık ve ortak bir örgüt olarak partimiz de, parti kurultayı ya da Merkez komitesince onaylanınca parti örgütleri diye adlandırılan çok sayıdaki bölgesel ve yerel örgütlerden oluşmaktadır. Görüldüğü gibi parti örgütü adı sadece komitelere verilmiyor. Bu örgütlerin çalışmalarının uyumlu bir plâna göre yürütülebilmesi için, bu yerel parti örgütlerinin büyük bir merkezileşmiş örgüt oluşturmalarını sağlayan Merkez Komitesi vardır.*

Eğer partimiz geveze başına buyrukların bir yığını değil de Merkez Komitesinin yardımıyla proleterler ordusunu layıkıyla ileri götüren bir önderler örgütü ise, o zaman yukarda söylenenlerin hepsinin açıklığı kendiliğinden ortaya çıkar.

Şunları da bilmek gerekiyor.

Bugüne kadar partimiz, sempati duyanların tümünü kabul etmeye hazır konuksever bir ataerkil aileye benziyordu. Fakat partimiz merkezileşmiş bir örgüt haline geldikten sonra ataerkil damgasını silmiş ve kapıları yalnız layık olan kimselere açılan tam bir kale gibi olmuştur. Fakat bunun bizim için büyük önemi vardır. Otokrasinin «trade-unionizm», milliyetçilik, dincilik vb.. yollarla proletaryanın sınıf bilincini yok etmek için çaba gösterdiği, öbür yandan ise, liberal aydınların proletaryanın siyasal bağımsızlığını ortadan kaldırarak proletaryayı vesayet altına almaya çalıştığı bir zamanda, evet böyle bir zamanda, bizim son derece uyanık olmamız ve partimizin, kapıları yalnız denenmiş olanlara açılan bir kale olduğunu unutmamız gerekiyor.

Parti üyeliğinin iki zorunlu koşulunu (programın kabul edilmesi ve bir parti örgütünde çalışma) açıklığa kavuşturduk. Bunlara, parti üyesini partiyi maddi bakımdan desteklemekle yükümlü kılan üçüncü koşulu da eklersek, kendine parti üyesi deme hakkını veren bütün koşulları tamamlamış oluruz.

O halde, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin programını kabul eden, partiyi maddi bakımdan destekleyen ve parti örgütlerinden birinde yer alan bir kimse bu partinin üyesi olarak adlandırılabilir.

Lenin yoldaşın parti tüzüğünün 1. maddesinde verdiği formülasyon budur.*

Görüldüğü gibi, bu formülasyon tamamen, partimizin başına buyruk kimselerin bir yığını olmayıp, merkezileşmiş bir örgüt olduğu görüşünden doğuyor.

Bu formülün en büyük üstünlüğü de bundadır.

---

* *Lenin, devrimci sosyal-demokratların önde gelen bir teorisyeni ve pratikçisidir.*

Fakat şimdi, Lenin'in formülasyonunu «çok dar» ve «kullanışsız» bularak reddeden ve güya «dar» ve de «kullanışsız» olmayan kendi formülasyonlarını öneren birkaç yoldaş çıktı. Biz, şimdi incelemeye geçeceğimiz Martov'un* formülasyonundan söz ediyoruz.

Martov'un formülasyonuna göre, «parti programını kabul eden, partiyi maddi bakımdan destekleyen ve örgütlerinden birinin yönetimi altında ona düzenli şekilde kişisel yardımda bulunan herkes RSDİP'nin üyesi sayılır.» Görüldüğü gibi bu formülasyonda parti üyelerini partinin **örgütlerinden birinde yer almakla** yükümlü kılan, parti üyeliğinin üçüncü zorunlu koşulu dışarda bırakılmıştır. Anlaşıldığına göre Martov, bu açık ve zorunlu koşulu gereksiz bulmuş ve onun yerine formülasyonunda anlaşılmaz ve şüpheli olan, «parti örgütlerinden birinin yönetimi altında kişisel yardım» ibaresine yer vermiştir. Herhangi bir parti örgütüne mensup olmadan (bu nasıl da bir «parti» olurdu ya!) ve parti iradesine bağlı olmakla yükümlü olmadan (bu da o biçim bir «parti disiplini» olurdu hani!), parti üyesi olunabileceği anlaşılıyor! Fakat parti hiçbir parti örgütüne mensup olmayan ve bu nedenle de kendilerini kayıtsız şartsız parti disiplinine uymakla yükümlü saymayan kişileri «düzenli bir şekilde» nasıl yönetebilir?

Parti tüzüğünün I. maddesi ile ilgili olarak Martov'un verdiği formülasyonun çarpıp kırıldığı ve parti üyeliği için **parti örgütlerinden birinde yer almayı** kesinlikle üçüncü ve zorunlu koşul olarak gördüğü için Lenin'in formülünde ustalıkla çözümlenen sorun budur.

Bizim, Martov'un formülasyonundan yalnızca, anlaşılmaz ve her türlü anlamdan yoksun olan, «parti örgütlerinden birinin yönetimi altında kişisel yardım», ibaresini çıkarmamız yetiyor. Bu koşul olmayınca Martov'un formülasyonunda geriye, aslında hiçbir değeri olmayan sadece iki koşul kalır; çünkü her geveze parti programını «kabul edebilir»

---

* *Martov, «İskra»nın redaktörlerinden biridir.*

ve partiye maddi yardımda bulunabilir, ama bunlar asla ona parti üyesi olma hakkını vermez.

İşte size «kullanışlı» bir formülasyon!

Biz gerçek parti üyesinin, yalnız parti programını kabul etmekle asla yetinmeyip kabul ettiği programı mutlaka gerçekleştirmesi gerektiğini de söylüyoruz. Martov şu cevabı veriyor Çok katı davranıyorsunuz, çünkü eğer bir parti üyesi partiye maddi yardımda bulunmayı vb. reddetmiyorsa, kabul ettiği programı gerçekleştirmesi onun için pek o kadar zorunlu değildir. Martov adeta bazı «sosyal-demokrat» gevezelere acıyor ve partinin kapılarını onlara kapatmak istemiyor.

Biz devamla şöyle diyoruz : Programı gerçekleştirmek için savaşıma, savaşım için de birleşmeye gerek olduğundan örgütlerden birine girerek arzularını partinin istekleriyle kaynaştırmak ve parti ile birlikte proleterler ordusuna önderlik etmek, yani merkezileşmiş partinin derli toplu müfrezelerinde örgütlenmek, gelecekteki parti üyesinin ödevidir. Martov şu yanıtı veriyor : Parti üyeleri için derli toplu müfrezelerde örgütlenmek, örgütler halinde birleşmek hiç de zorunlu değildir, bireysel savaşımla da yetinilebilir.

Nedir öyleyse bizim parti? Başına buyruk kimselerin rastgele bir yığını mı, yoksa yekpare bir önderler örgütü mü? Eğer yekpare bir önderler örgütü ise, ona mensup olmayan, yani onun disiplinine uymayı vazgeçilmez bir ödev saymayan bir kişi bu örgütün üyesi olabilir mi? Martov, parti bir örgüt değildir, ya da daha doğrusu, parti örgütlenmemiş bir örgüttür, diye cevap veriyor (işte size «merkeziyetçilik!»)

Martov'un düşüncesine göre, partimizin merkezileşmiş bir örgüt olmayıp, parti programımızı vs. kabul eden yerel örgütlerin ve «sosyal-demokrat» başına buyrukların bir yığını olduğu açık seçik ortadadır. Fakat eğer partimiz merkezileşmiş bir örgüt değilse, o zaman kapıları sadece denenmiş olanlara açılan bir kale de değildir. Formülasyonundan da anlaşılacağı gibi Martov için parti gerçekte bir kale değil, sempati duyan herkesin serbestçe girebileceği bir yerdir. Biraz bilgi, bir o kadar sempati, biraz da maddi destek

oldu mu mesele yoktur, parti üyesi sayılmak için tam hakka sahipsiniz demektir. Martov, bir parti üyesinin parti örgütlerinden birine girerek arzularını partinin isteklerine bağımlı kılmakla yükümlü olduğunu söyleyen insanları dinlemeyin diye ürkmüş «parti üyelerini» uyarıyor. Birincisi, bu koşullara razı olduğunu söylemek bir insan için zordur, arzularını partinin isteklerine bağımlı kılmanın şakası yoktur ha! İkincisi, açıklamamda belirttiğim gibi, bu bazı kimselerin düşünceleri yanlıştır. O halde, sayın bayanlar ve baylar, lütfen içeri buyrun!

Martov adeta, arzularını partinin isteklerine bağımlı kılmaya karar veremeyen bazı profesörlere ve liselilere acıyor ve onun için partimizin kalesinde bu sayın bayanların ve bayların içeri sızabileceği bir gedik açıyor. Kapıları oportunizme açıyor, hem de binlerce düşmanın proletaryanın sınıf bilincini baskı altında tuttukları bir zamanda.

Fakat iş bu kadarla bitmiyor. Mesele, Martov'un kuşkulu formülasyonu sayesinde partimiz içindeki oportunizmin bir başka yandan olanaklı kılınmasıdır.

Partinin birliği için nasıl programa ilişkin görüşlerde birlik olması gerekiyorsa, taktik ve örgütsel görüşlerde de aynı ölçüde birliğini zorunlu olmasına karşın, bildiğimiz gibi Martov'un formülasyonunda yalnız programın kabulünden söz ediliyor fakat taktik ve örgüte ait tek kelime bulunmuyor. Bize, Lenin yoldaşın formülasyonundan da bundan söz edilmediği söylenecektir. Doğrudur! Fakat Lenin yoldaşın formülasyonunda bundan söz etmeye gerek de yok! Bir parti örgütünde çalışan, yani Parti ile birlikte savaşım veren ve parti disiplinine uyan bir kimsenin partinin taktiğinden ve örgüt ilkelerinden başka bir taktik ve örgüt ilkesi izleyemeyeceği kendiliğinden açık değil mi? Ama parti programını kabul edip de hiç bir parti örgütüne mensup olmayan bir «parti üyesi» için ne diyeceksiniz? Bu «üye»nin, başka görüşleri değil de partinin taktik ve örgütsel görüşlerini savunacağının güvencesi nedir?! Martov'un formülasyonunun bize açıklayamadığı husus budur! Martov'un formülasyonunun doğuracağı sonuç, elimizde aynı programa sahip olduk-

ları halde (bu da kuşkulu ya!) üyelerinin taktik ve örgütsel görüşleri ayrı garip bir «parti» bırakması olacaktır. İdeal bir çeşitlilik! Bu durumda partimizin bir şölen yerinden farkı ne olacaktır?

Yalnız bir şey sormak gerekiyor II. Parti Kurultayının bize emrettiği ve Martov'un formülüne temelden ters düşen ideolojik ve pratik merkeziyetçiliği nereye koyacağız? Seçmeye gelince, kuşkusuz Martov'un formülünü kapı dışarı etmek daha yerinde olacaktır.

Martov bize, Lenin yoldaşın formülasyonuna karşılık olarak böyle saçma bir formülasyon sunuyor!

Martov'un formülünü kabul eden II. Parti Kurultayının kararını yeterince düşünmemenin bir sonucu sayıyoruz ve III. Parti Kurultayının ikincisinin hatasını mutlaka düzelteceği ve Lenin yoldaşın formülasyonunun kabul edeceği umudunu belirtiyoruz.

Söylenenleri kısaca tekrar edelim: Proleterler ordusu savaş alanına çıkıyor. Eğer her ordunun öncü birliği olması gerekiyorsa, o zaman bu ordunun da böyle bir öncü birliğinin olması zorunluydu. Bir proleter önderler grubu olan Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi böylece doğdu. Belli bir ordunun öncü birliği olarak bu partinin önce kendine özgü bir program, kendine özgü bir taktik ve kendine özgü örgüt ilkeleriyle donanması gerekir, ikincisi, onun yekpare bir örgüt olması gerekir. Kimin Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi üyesi olacağı sorulduğunda, bu partinin verebileceği sadece bir cevap vardır: Parti programını kabul eden, partiyi maddi bakımdan destekleyen ve parti örgütlerinden birinde çalışan kimse.

Lenin yoldaş, mükemmel formülasyonunda işte bu apaçık doğruyu dile getirmiştir.

«Proletariatis Brdsola»
(Proletaryanın Mücadelesi) No. 8,
1 Ocak 1905,
İmzasız makale.
Gürcüceden Rusçaya yapılan
yetkili çeviriye göre.

KAFKAS İŞÇİLERİ, ÖÇ ALMA ZAMANI GELMİŞTİR!

Çarın taburları eriyor, donanması yok oluyor. Port Arthur en sonunda utanç verici şekilde teslim oldu. Ve böylece Çarlık otokrasisinin çürümüşlüğü bir kez daha gün yüzüne çıktı...

Kötü beslenme ve her türlü sağlık önlemlerinin yokluğu, askerler arasında salgın hastalıkların yayılmasına neden oluyor. Bu dayanılmaz koşullar, barınılabilecek yerlerin ve giyilecek şeylerin yokluğu nedeniyle daha da kötüleşiyor. Zayıf ve yorgun düşmüş askerler sinekler gibi ölüyorlar. On binlerce kişi kurşunla yaşamını yitirdikten sonra bir de bunlar!... Bütün bunlar askerler arasında kaynaşma ve hoşnutsuzluk yaratıyor. Askerler uykularından uyanıyorlar, kendilerinin insan olduğunu anlamaya başlıyorlar, artık körükörüne üstlerinin buyruklarına boyun eğmiyorlar ve çoğu kere işgüzar subayları ıslık ve tehditlerle karşılıyorlar.

Uzakdoğu'dan bir subay bize şunları yazıyor:

«Bir aptallık yaptım. Üstümün istemesi üzerine geçenlerde askerlerin önünde bir konuşma yaptım. Çarın ve anayurdun korunması gerektiğinden söz etmeye başlar başlamaz üstüme ıslıklar, küfürler ve tehditler yağdırıldı... Öfkeye tutulmuş kalabalıktan hemen uzaklaşmak zorunda kaldım...»

Uzakdoğu'da durum bu merkezdedir.

Buna Rusya'daki ihtiyat erler arasındaki huzursuzluklar, bunların Odesa, Yekaterinoslav, Kursk, Pensa ve diğer kentlerdeki devrimci gösterileriyle yeni toplanan askerlerin

Gurien, İmeretien, Kartalinin, güney ve kuzey Rusya'daki protestoları eklenir ve ne hapishanenin ne de kurşunların protestocuları korkutmadığı (geçenlerde Pensa'da bir gösteriden dolayı bir çok ihtiyat eri kurşuna dizildi) göz önünde tutulursa, Rus askerlerinin ne düşündüğü kolayca anlaşılır.

Çarlık otokrasisi asıl dayanağı olan «güvendiği ordusunu» kaybediyor!

Diğer yandan Çarlığın devlet hazinesi gün geçtikçe daha çok eriyor. Yenilgi yenilgiyi izliyor. Çarlık hükümeti, yabancı devletler gözündeki güveni yavaş yavaş kaybediyor. Gerekli paraları zar-zor sağlayabiliyor ve her türlü krediyi kaybedeceği zaman uzak değildir! Her türlü güveni kaybetmiş olan Çarlık hükümeti şöyle yanıtlarla geri çevriliyor: «Eğer sen devrilirsen bizim paramızı kim ödeyecek, devrilmen de uzun sürmeyeceğe benziyor.» Fakat elinden herşeyi alınmış olan, açlık çeken halk, eğer kendisi için yiyecek hiçbir şeyi yoksa Çarlık hükümetine ne verebilir ki!

O halde Çarlık otokrasisi, kendisini besleyen kredi ile birlikte, ikinci baş dayanağı olan iyi doldurulmuş Devlet kasasını da kaybediyor.

Bununla aynı zamanda sanayi bunalımı günden güne büyüyor, fabrikalar ve işletmeler duruyor, milyonlarca işçi ekmek ve iş istiyorlar. Kıtlık yeni bir kuvvetle azap içinde bırakılan köy yoksullarını sarıyor. Halk kızgınlığının dalgaları gittikçe daha çok kabararak Çar'ın tahtına gittikçe daha kuvvetle çarpıyorlar ve çürümüş Çar Otokrasisi temellerine kadar sarsılıyor...

İyice sıkışmış olan çarlık otokrasisi bir yılan gibi eski derisinden sıyrılıyor ve hoşnutsuz Rusya tayin edici saldırıya hazırlanırken, **kırbacını** bir tarafa bırakıp (görünüşte!), kuzu postuna bürünerek bir **uzlaşma politikası** ilan ediyor.

Duyuyor musunuz yoldaşlar? Bizden, kırbaçların vınlamasıyla, kurşunların vızıltısını ve ölen yüzlerce yiğit yoldaşı ve onların etrafımızda dolaşarak bize, «öcümüzü alın!» diye fısıldayan ruhlarını unutmamızı rica ediyor.

Otokrasi bize hayasızca, kanla lekelenmiş ellerini uzatarak kendisiyle uzlaşmamızı öğütlüyor. Bize herhangi bir

«özgürlük» vaadeden herhangi bir «yüksek buyrultu»[23] yayınlıyor... Eski haydutlar! Rusya'nın açlık çeken milyonlarca proleterini lafla kandırmayı düşünüyorlar. Sefalete atılan ve işkence edilen, sayıları birçok milyonları bulan köylüleri sözlerle hoşnut edeceklerini umuyorlar. Savaş kurbanlarının yetim kalmış ailelerinin ağlamalarını vaadlerle durdurmak istiyorlar. Zavallılar! Boğuluyorlar ve denizde yılana sarılıyorlar!..

Evet, yoldaşlar, Çarlık hükümetinin tahtı temellerine kadar sallanıyor! Bizden gaspettiği vergileri maaş olarak cellatlarımıza — bakanlara, valilere, kaymakamlara, hapishane müdürlerine, polis şeflerine, **jandarmalara ve hafiyelere** dağıtan; aramızdan toplanan askerleri —kardeşlerimizi ve oğullarımızı— bizim kendi kanımızı dökmeye zorlayan; büyük toprak sahipleriyle fabrikatörleri günbegün bize karşı mücadelelerinde her şekilde destekleyen; bizleri, ellerimizi ayaklarımızı bağlayarak haklarından yoksun köleler haline getiren; en kutsal varlığımız olan insanlık haysiyetimizi canavarca ayakları altına alıp alay eden hükümet, evet işte bu hükümet şimdi sallanıyor ve ayakları altındaki toprak kayıyor!

Öç almanın zamanı gelmiştir! Çarın ajanları tarafından Yaroslavl, Dombrova, Riga, Petersburg, Moskova, Batum, Tiflis, Slatoust, Tichoretskaya, Mihailov, Kişinev, Gomel, Yakutsk, Gurien, Bakü ve diğer yerlerde canavarca katledilen yiğit yoldaşlarımızın öcünü almak! Uzakdoğu'nun savaş alanlarında on binler halinde yaşamlarını yitiren hiç suçu olmayan felaket kurbanlarının hesabını Çarlık hükümetinden sormanın zamanı gelmiştir! Bunların karılarının ve çocuklarının göz yaşlarını kurutmanın zamanı gelmiştir! Acıların ve hakaretlerin, uzun süre önce bize vurduğu insanları aşağılatan zincirlerin hesabını sormanın zamanı gelmiştir! Çarlık hükümetine son verip sosyalist bir düzenin yolunu açmanın zamanı gelmiştir! Çarlık rejimini **paramparça etmenin** zamanı gelmiştir!

Ve onu **paramparça** edeceğiz!

Sayın liberaller, Çarın yıkılmakta olan tahtını kurtarmak için boş yere çaba gösteriyorlar! Bunlar Çara boş yere yardım elini uzatıyorlar! Ondan bir sadaka koparmaya, küçük **reformlarla** kendilerine siyasal egemenlik yolunu açmak için Çarı «anayasa tasarılarına»[74] razı etmeye ve Çarlık otokrasisi yerine burjuvazi otokrasisi geçirmek ve sonra proletarya ile köylüleri planlı bir şekilde boğmak için Çarı kendilerine silah yapmaya çalışıyorlar! Ama boşuna! Geç kaldınız, sayın liberaller! Çarlık hükümeti size ne verdi diye şöyle bir çevrenize bakınız, onun «yüksek buyrultusuna» bir bakınız: «Kent ve Zemstvo kurumlarının» küçük «özerkliği», «özel kişilerin haklarının kısıtlanmasına» karşı küçük bir «güvence», küçük bir «basın özgürlüğü» ve «İmparatorluğun temel yasalarının çiğnenmezliğini kayıtsız şartsız korumak», «mutlakiyetçi bir devlette tahtın en önemli dayanağı olan yasaların tam geçerliliğini korumak amacıyla etkin önlemlerin alınması» için büyük uyarı... Ne oldu? Gazeteler uyarı yağmuruna tutulduklarında, jandarma ve polis baskınları başladığında ve barışçıl toplantılar bile yasaklandığında, gülünç Çarın gülünç «buyruğu» daha sindirilmemişti! Çarlık hükümeti önemsiz vaatlerinde değersiz sözlerden öteye geçmeyeceğini kendisi kanıtlamaya çalıştı.

Diğer yandan kızgın halk kitleleri Çarla barışmaya değil, **devrime** hazırlanıyorlar. Şu atasözüne sımsıkı sarılıyorlar «Kamburun kamburunu ancak ölüm doğrultabilir.» Evet sayın baylar, çabalarınız boşuna! Rus devriminin önüne geçilemez. Aynen güneşin doğuşu gibi önüne geçilemez onun! Doğmakta olan güneşi durdurabilir misiniz? **Bu devrimin asıl gücü, kent ve kır proletaryasıdır, onların bayraktarı ise Sosyal Demokrat İşçi Partisidir,** siz değilsiniz, sayın liberaller! Bu açık «ayrıntıyı» niçin unutuyorsunuz?

Sabah kızıllığının habercisi fırtına başlıyor. Daha geçenlerde Bakü'den Batum'a kadar Kafkas proletaryası, Çarlık otokrasisine olan nefretini gösterdi. Kuşkusuz Kafkas proleterlerinin bu yiğit girişimi, Rusya'nın diğer bölgelerinin proleterleri üzerinde etkisiz kalmayacaktır. Çarlık hükümetine karşı derin nefretlerini dile getiren işçilerin sayısız

kararlarını karıştırır ve köylerdeki boğuk, fakat kuvvetli homurdanmalara kulak verirseniz, Rusya'nın en küçük bir sarsılmada ateş alabilecek tetiği gerilmiş dolu bir silah olduğuna ikna olursunuz. Evet yoldaşlar, Rus devriminin yelkenleri açarak iğrenç çarın aşağılık tahtını yeryüzünden süpürüp atacağı zaman uzak değildir.

Bu an için hazırlanmış olmak en başta gelen görevimizdir. O halde hazırlanalım, yoldaşlar! Geniş proletarya içinde iyi tohumları saçalım. Elele vererek **parti komiteleri etrafında birleşelim! Yalnız parti komitelerinin bize layıkıyla önderlik edebileceklerini**, sosyalizm denilen «kutsal topraklara» giden yolu **sadece onların** aydınlatabileceklerini bir an bile unutmayalım! Gözlerimizi açarak düşmanlarımızı gösteren, bizi güçlü bir ordu halinde birleştirerek düşmanlara karşı savaşa götüren, bizi sevinç ve kederde terketmeyen ve daima önümüzde yürümüş olan parti Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisidir! Gelecekte de bize önderlik edecek olan yalnız ve **yalnızca** o olacaktır!

Genel, eşit, doğrudan ve gizli oy esası üzerine seçilmiş bir Kurucu Meclis — işte uğrunda mücadele etmek zorunda olduğumuz sorun budur şimdi!

Yalnız böyle bir meclis bize, sosyalizm için mücadelemizde ivedilikle ihtiyacımız olan **demokratik cumhuriyeti** getirecektir.

Öyleyse haydi ileri, yoldaşlar! Eğer Çarlık otokrasisi sallanıyorsa, tayin edici saldırıya hazırlanmak görevimizdir! Öç almanın zamanı gelmiştir!

Çarlık Otokrasisine Hayır!
Yaşasın Genel Kurucu Meclis!
Yaşasın Demokratik Cumhuriyet!
Yaşasın Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi!

Ocak 1905.

8 Ocak 1905'te RSDİP Kafkas Federasyonu'nun (Avlabar'daki) illegal basımevinde basılan bildirinin metnine göre.
İmza: Federal Komite

YAŞASIN ULUSLARARASI KARDEŞLİK!

Yurttaşlar! Devrimci proletaryanın hareketi yayılıyor ve ulusal çitler yıkılıyor! Rusya milliyetlerinin proleterleri uluslararası bir ordu halinde birleşiyor, proleter hareketin tek tek dereleri birleşerek ortak bir devrimci ırmak halinde akıyor. Bu ırmağın dalgaları gittikçe yükseliyor, çarın tahtına gittikçe daha şiddetli darbeler indiriyor ve çürümüş olan Çarlık hükümeti sallanıyor. Ne hapishane, ne kürek cezası, ne de darağaçları — hiçbir şey proletaryanın hareketini durduramıyor : o gittikçe yayılıp genişliyor!

Tahtını sağlamlamak için Çarlık hükümeti şimdi de «yeni» bir çareye baş vurdu. Rusya'nın milliyetleri arasına düşmanlık tohumları ekerek bunları birbirine karşı kışkırtıyor, proletaryanın ortak hareketini ayrı küçük hareketlere bölerek bunları **birbirleriyle karşı karşıya** getirmeye çalışıyor. Bütün bunlar, Rusya'nın milliyetlerini kardeşi kardeşe kırdıran bir savaşla birbirinden ayırmak ve onları güçsüz düşürdükten sonra kolayca yenmek için!

Böl ve yönet — Çarlık hükümetinin politikası budur. Rusya'nın kentlerinde yaptığı budur (Gomel, Kişinev ve diğer kentlerdeki pogromları anımsayınız), Kafkaslarda da aynı şeyi yineliyor. Sefil! Yurttaşların kanı ve cesetleriyle iğrenç tahtını sağlamlamak istiyor! Bakü'de ölen Ermenilerin ve Tatarların iniltisi; kadınların, annelerin ve çocukların göz yaşları; kan, namuslu fakat bilgisiz bırakılmış yurttaşların masum kanı; kaçışan, ölümden kurtulmaya çalışan suçsuz insanların korkulu yüzleri; yıkılan evler, yağma edilen dükkânlar ve susmak bilmeyen korkunç kurşun sesle-

ri,— işte namuslu yurttaşların katili Çarın tahtını sağlamlamak için yaptığı budur.

Evet, Yurttaşlar! Tatarlar arasından cahil kimseleri barışçıl Ermenilere karşı kışkırtanlar Çarlık hükümetinin ajanlarıdır! Onlara silah ve mermi veren, polislerle Kazaklara Tatar elbisesi giydirip bunları Ermenilerin üzerine salanlar, Çarlık hükümetinin uşaklarıdır! Çarın uşakları iki ay bu kardeşi kardeşe öldürten savaşı hazırladılar ve sonunda şimdi barbar emellerine ulaştılar. Çarlık hükümetinin başına lânet ve ölüm!

Zavallı bir Çarın bu zavallı kulları şimdi de bizde, Tiflis'de kardeş katili bir savaş düzenlemeye çalışıyorlar! Kanınızı istiyorlar, sizi bölerek üzerinizde egemenliklerini sürdürmek istiyorlar! Fakat tetikte durun! Siz Ermeniler, Tatarlar, Gürcüler, Ruslar! Elele verin, safları sıklaştırın ve hükümetin sizi bölme girişimlerine bir ağızdan yanıt verin; Çarlık hükümetine hayır! Yaşasın halkların kardeşliği!

Elele verin ve Bakü katliamlarının tek suçlusu Çar hükümetinin gerçekten mezarını kazacak olan proletaryanın etrafında birleşin, toparlanın.

Şunları haykırın :

Ulusal Nifakçılığa Hayır!

Çar Hükümetine Hayır!

Yaşasın Halkların Kardeşliği!

Yaşasın Demokratik Cumhuriyet!

13 Şubat 1905

RSDİP Tiflis Komitesinin basımevinde basılan bildirinin metnine göre.

İmza: Tiflis Komitesi

YURTTAŞLARA
YAŞASIN KIZIL BAYRAK!

Büyük umutlar ve büyük düş kırıklıkları! Ulusal düşmanlık yerine karşılıklı sevgi ve güven! Kardeş katili pogromlar yerine, pogromları düzenleyen Çarlığa karşı büyük bir gösteri! Çar hükümetinin umutları boşa çıktı Tiflis'in milliyetlerini birbiri üzerine saldırtmayı başaramadı!...

Çarlık hükümeti proleterleri birbiri üzerine saldırtmak, proletaryanın ortak hareketini parça parça etmek için uzun süredir çalışıyor. Gomel, Kişinev ve diğer yerlerdeki pogromları işte bunun için düzenledi. Aynı amaçla Bakü'de kardeş katili bir savaş düzenledi. Ve sonunda Çarlık hükümeti gözünü Tiflis'e dikti. Kafkasya'nın merkezi olan burada kanlı bir trajedi sahnelemek ve sonra bunu taşraya taşımak istiyordu! Çocuk oyuncağı değil: Kafkasya'nın milliyetlerini birbiri üzerine saldırmak ve Kafkas proletaryasını kendi kanında boğmak! Çar hükümeti sevinçten ellerini oğuşturuyordu. Hatta Ermenileri dövmeye çağıran bildiriler yaydı! Ve başarı umuyordu. Fakat 13 Şubat günü birdenbire Vank Katedralinin etrafı çevrili alanında basbayağı Çar hükümetine karşı Ermeni, Gürcü, Tatar ve Ruslardan oluşan binlerce kişilik bir kalabalık toplandı ve «aralarına bozgunculuk tohumu eken şeytana karşı mücadelede» karşılıklı destek üzerine andiçti. Birlik tamdı. «Birleşmeye» çağıran konuşmalar yapıldı. Kitle konuşmacıları alkışladı. Bildirilerimiz dağıtıldı (3000 tane). Kitle bunları kapıştı. Kitlenin morali yükseldi. Bir kez daha «karşılıklı sevgi için andiçmek» üzere ertesi günü aynı katedralin etrafı çevrili alanında toplanmayı hükümete rağmen kararlaştırdı.

14 Şubat. Katedralin etrafı çevrili alanının tümü ve bitişik sokaklar insanlarla dolu. Bizim bildirilerimiz tamamen açık olarak dağıtılıyor ve okunuyor. Kitle gruplara bölünerek bildirilerin içeriğini görüşüyor. Konuşmalar yapılıyor. Kitlenin *morali* yükseliyor. Meydan okurcasına, Zions Katedraliyle caminin önünden yürümeye, «karşılıklı sevgi için andiçmeye», İran mezarlığında durmaya, bir kez daha andiçmeye ve dağılmaya karar veriyor. Kitle kararını gerçekleştiriyor. *Yolda, caminin yakınında* ve İran mezarlığında konuşmalar yapılıyor ve bizim bildirilerimiz dağıtılıyor (bugün 12.000 tane bildiri dağıtılır). Kitlenin morali gittikçe yükseliyor. Birikmiş devrimci enerji dışarı zorluyor. Kitle, meydan okurcasına, *Dvorzovoya* caddesinden ve Golowin bulvarından yürümeye ve ancak bundan sonra dağılmaya karar veriyor. Komitemiz o andan faydalanarak hemen, önderlik eden küçük bir çekirdek örgütlüyor. Başında ileri işçilerin bulunduğu bu çekirdek *merkezi yeri tutar*, — ve şatonun *hemen* önünde kendiliğinden kızıl bir bayrak açılır. Göstericilerin kolları üzerine kaldırdıkları bayraktar, herşeyden önce yoldaşlardan bayrağın üzerinde sosyal demokratik sloganın bulunmamasına bakarak yanılmamalarını istediği ateşli bir siyasal konuşma yapar. Göstericiler cevap verirler «Hayır, hayır, biz onu kalbimizde taşıyoruz!» Sonra kızıl bayrağın önemini açıklar, sosyal-demokrasinin bakış açısından önceki konuşmacıları eleştirir, konuşmalarının eksikliklerini ortaya koyar. Çarlığın ve kapitalizmin yıkılması zorunluluğuna işaret ederek göstericileri sosyal-demokrasinin kızıl bayrağı altında savaşıma çağırır. «Yaşasın Kızıl Bayrak!» diye yanıt verir kitle. Göstericiler Vank Katedrali'ne doğru yürümeyi sürdürürler. Bayrakları dinlemek için yolda üç defa dururlar. Bayraktar göstericileri yeniden Çarlığa karşı savaşıma çağırır ve şimdi gösteri için olduğu gibi aynı şekilde hep birlikte ayaklanma için de yürüyeceklerine andiçmelerini rica eder. Kitle, «andiçiyoruz!» diye yanıtlar. Göstericiler Vank Katedraline varırlar ve Kazaklarla kısa bir çarpışmadan sonra dağılırlar.

Bu, «8000 Tiflis'li yurttaşın gösterisi» idi.

Tiflis'li yurttaşlar Çarlık hükümetinin ikiyüzlü politikasını böyle yanıtladılar. Böylece onlar aşağılık hükümetten Bakü'lü yurttaşların kanı için öç aldılar. Tiflis'li yurttaşlara şan olsun!

Kızıl bayrak altında toplanarak bir çok kez Çar hükümetine karşı ölüm fermanını dile getiren binlerce Tiflis'li yurttaşın oluşturduğu kalabalık önünde sefil bir hükümetin sefil uşakları geri çekilmek zorunda kaldılar. Pogromdan vazgeçtiler. Fakat yurttaşlar, Çar hükümeti pogromlar düzenlemeyi gelecekte de düşünmeyecek mi demektir bu? Asla hayır! O yaşadığı sürece, ve güvenini ne kadar çok yitirirse o kadar sık pogromlara baş vuracaktır. Pogromları ortadan kaldırmanın tek çaresi Çarlık otokrasisini yıkmaktır.

Kendi yaşamınız ve yakınlarınızın yaşamları sizin için kıymetli mi? Dostlarınızı, akrabalarınızı seviyor ve pogrom istemiyor musunuz? Öyleyse yurttaşlar, pogromların ve bununla bağıntılı olan kan dökmelerin ancak Çarlığın yıkılmasıyla ortadan kaldırılacağını bilmelisiniz!

Uğrunda çalışmak zorunda olduğunuz şey, herşeyden önce, Çarlık otokrasisinin devrilmesidir.

Her türlü ulusal düşmanlığı yoketmek mi istiyorsunuz? Halkların tam dayanışması için mi çalışıyorsunuz? O halde yurttaşlar, her türlü ulusal nifak tohumlarının ancak eşitsizliğin yokedilmesiyle, ancak kapitalizmin bertaraf edilmesiyle yokedileceğini bilmelisiniz!

Sosyalizmin zaferi — işte eninde sonunda uğrunda çalışmak zorunda olduğunuz şey budur.

Fakat Çarlığın iğrenç durum ve koşullarını yeryüzünden kim süpürüp atacak, sizi pogromlardan kim kurtaracak? — Sosyal-demokrasinin önderlik ettiği proletarya.

Fakat kapitalist durum ve koşulları kim yıkacak, dünyada uluslararası dayanışmayı kim kuracak? — Aynı sosyal-demokrasinin önderlik ettiği aynı proletarya. Proletarya ve ancak proletarya size özgürlük ve barış yolunu açacaktır.

Öyleyse proletaryanın etrafında toplanın ve sosyal-demokrasinin bayrağının altına geçin!

Yurttaşlar, Kızıl Bayrağın Altına!
Çarlık Otokrasisine Hayır!
Yaşasın Demokratik Cumhuriyet!
Kapitalizme Hayır!
Yaşasın Sosyalizm!
Yaşasın Kızıl Bayrak!

15 Şubat 1905.

RSDİP Tiflis Komitesinin basımevinde
basılan bildirinin, metnine göre.
İmza: Tiflis Komitesi

PARTİDEKİ GÖRÜŞ AYRILIKLARININ KISA AÇIKLAMASI[25]

«Sosyal demokrasi, işçi hareketi ile sosyalizmin birleşmesidir.»
Karl Kautsky

Bizim «menşevikler» fazlaca sırnaşık! Tiflis «menşeviklerinden» söz ediyorum. Partide görüş ayrılıkları olduğunu işitmişler ve kendilerini, yerli yersiz her yerde durmadan görüş ayrılıklarından söz etmeye, haklı-haksız sağda solda «bolşevikleri» aşağılamaya vermişler. Şimdi de delirmişçesine bağıra bağıra küfrediyorlar. Bütün köşe bucakta, kendi aralarında ya da yabancıların arasında, kısaca nerede rastlarsa orada aynı gazeli okuyorlar «Çoğunluk»tan ("bolşinstvo") sakının, bunlar yabancıdırlar, imansızdırlar. Bizim menşevikler «alışılagelen» mücadele zeminiyle yetinmeyip «meseleyi» legal yazına taşıdılar ve böylece bir kez daha... sırnaşıklıklarını dünya aleme gösterdiler.

O halde «çoğunluk» ("bolşinstvo") neden dolayı suçlanmaktadır? Bizim «azınlık» ("menşinstvo") niçin bu kadar kızgındır?

Tarihe bir göz atalım.

«Çoğunluk» ve «azınlık» ilk kez II. Parti Kurultayında (1903) ortaya çıktı. Bu, dağılmış güçlerimizin homojen [einheitlich - ÇN), güçlü bir partide toplanacağı Parti Kurultayı idi. Biz parti işçileri bu Parti Kurultayına büyük umut-

lar bağlamıştık. Böylece en sonunda! —diye sevinçle bağırdık— biz de ortak bir partide birleşildiğini görüyoruz, biz de ortak bir plana göre hareket etme olanağına kavuşuyoruz!... Tabii biz daha önce de hareket etmiştik, ama hareketlerimiz dağınık ve örgütsüzdü. Tabii biz daha önce de birleşme girişiminde bulunmuştuk, işte bu amaçla I. Parti Kurultayını (1898) toplamış, hatta görünüşte «birleşmiştik» de, ancak bu birlik sadece lafta vardı Parti daha hâlâ ayrı gruplara bölünmüş, kuvvetler daha hâlâ parçalanmış durumda bulunuyor ve birleşmeleri gerekiyordu. Ve şimdi II. Parti Kurultayının ayrılmış güçleri toplayıp birleştirmesi gerekiyordu. Homojen bir parti yaratmalıydık.

Fakat pratikte, umutlarımızın belli bir dereceye kadar zamansız olduğu ortaya çıktı. Parti Kurultayı bize birleşik ve bölünmez bir parti sağlayamadı, sadece böyle bir partinin temelini attı. Buna karşılık Parti Kurultayı bize açıkça, partide iki yönelim bulunduğunu gösterdi «Iskra» yönelimi (sözkonusu olan eski «Iskra»[-6]dır) ve onun karşıtlarının yönelimi. Buna uygun olarak Parti Kurultayı iki kısma bölünüyordu «Çoğunluk» ve «Azınlık». Bunlardan birincisi «Iskra» yönelimini izliyor ve onun etrafında birleşiyordu; ikincisi ise «Iskra»nın karşıtı olarak aksi görüşü benimsiyordu.

Böylece «Iskra» parti «çoğunluğunun» bayrağı ve «Iskra»nın görüşü «çoğunluğun» görüşü oldu.

«Iskra» hangi yolu izliyor ve neyi savunuyordu?

Bunu anlamak için, onun hangi koşullar altında tarih sahnesine çıktığını bilmek gerekir.

«Iskra» Aralık 1900'de çıkmaya başladı. Bu, Rus sanayisinde bir bunalımın başladığı bir zamandı. Bir dizi meslekî grevlerin eşlik ettiği (1896 - 1898) sinai yükselişin yerini yavaş yavaş bir bunalım aldı. Bunalım günden güne büyüyerek meslek grevleri için bir engel halini aldı. Buna rağmen işçi hareketi yolunu açıyor ve ilerliyordu : Ayrı ayrı dereler bir tek ırmak halinde birleşiyor, hareket sınıf niteliği kazanıyor ve yavaş yavaş siyasal mücadele yoluna giriyordu. İşçi hareketi şaşılacak bir hızla büyüyordu... Ne var ki,

bu hareketin içine sosyalist bilinci taşıyacak, onu sosyalizmle birleştirerek proletaryanın mücadelesine sosyal-demokratik bir karakter verecek olan öncü birlik, yani sosyal-demokrasi* görünmüyordu.

Fakat («ekonomistler» denen) o zamanki «sosyal demokratlar» ne yapıyorlardı? Kendiliğinden hareketi göklere çıkararak pervasızca şunları iddia ediyorlardı: İşçi hareketi için sosyalist bilinç hiç de o kadar gerekli değildir, kuşkusuz o bu şekilde de amacına ulaşacaktır, asıl mesele hareketin kendisidir. Hareket her şeydir, bilinç ise önemsiz bir ayrıntıdır. **Sosyalizmsiz bir hareket** — çaba gösterdikleri buydu.

Fakat öyleyse bu durumda Rusya sosyal-demokrasisinin amacı ne oluyor? O, kendiliğinden hareketin uysal bir aracı olmalıdır, savını öne sürüyorlardı. Sosyalist bilinci işçi hareketinin içine taşımak, bu hareketin başına geçmek bizim işimiz değildir —bu boşuna bir zorlama olurdu—, bizim ödevimiz sadece harekete kulak vererek, toplumsal yaşamda neler olup bittiğini tam olarak saptamaktan ibarettir, kendiliğinden hareketin kuyruğundan gitmeliydik.** Kısacası, **sosyal-demokrasi**, hareket içinde **safra** olarak gösteriliyordu.

Sosyal-demokrasiyi tanımayan bir kimsenin sosyal-de-

---

* *Sosyal demokrasi proletaryanın öncü birliğidir. İster işçi ister aydın olsun, her sosyal demokrat savaşçı bu birliğin içindedir.*

** *Bizim «Sosyal Demokrat»*[27] *«eleştiri» tutkusuna kapıldı (bkz. sayı 1, «Çoğunluk mu yoksa Azınlık mı?»), fakat onun «ekonomistleri» ve «Raboçeye Dyelo»dan kimseleri yanlış nitelediğini belirtmek zorundayım (bunlar birbirinden çok az ayrılırlar). Mesele, onların «siyasal sorunları hafifsemeleri» değil, hareketin kuyruğunda gitmeleri ve hareketin onlara ilham ettiklerini yinelemeleridir. Sadece grevlerin yapıldığı bir dönem vardı. O zaman ekonomik savaşımı öğütlüyorlardı. Gösteriler dönemi başladı (1901), kan aktı, düş kırıklığı doğdu ve işçiler, kendilerini zorbalardan kurtaracağı sanısıyla teröre sarıldılar. «Ekonomistler», «Raboçeye Dyelo»dan kimseler de ortak koroya karıştılar ve büyük bir önemle şu açıklamada bulundular: Terör sarılmanın, hapishaneleri basmanın, yoldaşları kurtarmanın vb. zamanıdır (bkz. «Tarihsel bir Dönüşüm», «Raboçeye Dyelo»*[28]*. Görüldüğü gibi bu, onların «siyasal sorunları hafifsedikleri» anlamına asla gelmez. Yazar «eleştirisini» Martinov'dan aldı, fakat eğer tarih bilmiş olsaydı daha yararlı olurdu.*

mokrat partiyi de tanımaya gereksinimi yoktur. «Ekonomistler», Rusya'da proletaryanın bir siyasal partisinin varlığının olanaksız olduğunu işte bundan dolayı inatla yineliyorlardı. Siyasal mücadele ile liberaller uğraşsınlar, bu onlara daha iyi yaraşır, diyorlardı. Fakat biz sosyal-demokratlar ne yapacağız? Biz eskiden olduğu gibi tek tek çevreler halinde varlığımızı sürdürmeliyiz ve herkes kendi köşesinde, ayrı hareket etmeliyiz.

Parti değil, çevre! diyorlardı onlar.

Demek ki bir yandan işçi hareketi büyüyor ve önderlik edecek bir öncü müfrezeye gereksinim duyuyor, öte yandan ise «ekonomistler» kılığındaki «sosyal-demokrasi», hareketin başına geçeceği yerde kendi kendini inkâr ederek hareketin kuyruğunda gidiyordu.

Herhangi bir zaman amaca götürse bile bunun ne zaman ve hangi acılar pahasına olacağını kimsenin bilmediği sosyalizmsiz, kendiliğinden işçi hareketinin yolunu şaşırıp karanlıkta dolaşmak demek olduğu, bu nedenle sosyalist bilincin işçi hareketi için çok büyük önem taşıdığı fikrini bütün dünya önünde açıklamak gerekiyordu.

Ayrıca, bu bilincin taşıyıcısı olan sosyal-demokrasinin kendiliğinden işçi hareketini dışardan seyretmekle ve kuyruğunda yürümekle değil, sosyalist bilinci işçi hareketi içine taşımak ve her zaman hareketin başında bulunmakla yükümlü olduğunu söylemek gerekiyordu.

Bundan başka, proletaryanın tek tek öncü müfrezelerini toplayarak bunları homojen bir partide birleştirmenin ve bu suretle partideki dağınıklığa kesin olarak son vermenin Rusya sosyal-demokrasisinin doğrudan yükümlülüğü olduğu düşüncesini dile getirmek gerekiyordu.

İşte «Iskra» da doğrudan bu ödevlerin yerine getirilmesine koyuldu.

Programatik makalesinde neler açıklandığını görelim (bkz. «Iskra», sayı 1) «Sosyal-demokrasi işçi hareketi ile sosyalizmin birleşmesidir»[*], yani sosyalizmsiz bir hareket, ya da hareketin uzağında duran bir sosyalizm, sosyal-demokrasinin mücadele etmek zorunda olduğu istenmeyen bir

görünümdür. Fakat «Raboçeye Dyelo»dan «ekonomistler» kendiliğinden hareketi göklere çıkarıp sosyalizmin önemini düşürdüklerinden «Iskra» şöyle devam ediyordu : «Sosyal-demokrasiden koptuğunda işçi hareketi bayağılaşır ve kaçınılmaz olarak burjuvalığa düşer.» Onun için «bu harekete nihai hedefini, siyasi görevlerini göstermek, onun siyasal ve ideolojik bağımsızlığını korumak» sosyal-demokrasinin yükümlülüğüdür.

Rusya sosyal-demokrasisinin yükümlülükleri nelerdir? «Rus sosyal-demokrasisinin gerçekleştirmekle yükümlü olduğu görev burada kendiliğinden ortaya çıkmaktadır», diye devam ediyor «Iskra» «Proletarya kitlelerinin içine sosyalist düşünceleri ve siyasi bilinç taşımak ve kendiliğinden işçi hareketiyle kopmaz bir biçimde bağlı devrimci bir parti örgütlemek», yani sosyal-demokrasi daima hareketin başında bulunmak zorundadır ve en birinci yükümlülüğü, işçi hareketinin sosyal-demokrat güçlerini homojen bir parti içinde kaynaştırmaktır.

«Iskra» yazı kurulu* programını böyle gerekçelendiriyordu.

«Iskra» bu kusursuz programı gerçekleştirdi mi?

Onun bu en önemli fikirleri nasıl gayretle gerçekleştirdiğini herkes biliyor. Çoğunluğun 35 oyuyla «Iskra»yı partinin merkez organı olarak kabul eden II. Parti Kurultayı bunu bize açıkça kanıtladı.

Bazı sözde marksistlerin eski «Iskra»ya verip veriştirmeye başlamaları bu durumda biraz gülünç değil mi?

Menşevik «Sosyal-Demokrat»ın «Iskra» hakkında neler yazdığına bakalım :

«Onun (Iskra'nın) 'ekonomizmin' fikirlerini incelemesi, yanlış görüşleri reddederek doğrularını kabul etmesi ve ona yeni bir yön vermesi gerekirdi... **Ama başka türlüsü oldu. 'Ekonomizme' karşı mücadele başka bir aşırılığa, ekonomik mücadelenin küçümsenmesine, ona karşı olan hafife alıcı**

---

* *«Iskra» yazı kurulu o sıralar altı kişiden oluşuyordu : Plehanov, Akselrod, Zasuliç, Martov, Starover*[30] *ve Lenin.*

bir tutuma ve siyasal mücadeleye üstün bir önem tanımaya götürdü. **Ekonomisiz politika** («ekonomibilimsiz» olsa gerek) —yeni yönelim budur.» (Bkz. «Sosyal-Demokrat», sayı: 1, «Çoğunluk mu yoksa Azınlık mı?»)

Fakat bütün bunlar nerede, ne zaman, hangi ülkede oldu, saygıdeğer «eleştirmen»? Plehanov, Akselrod, Zasuliç, Martov, Starover ne yaptılar, yazı kurulunda çoğunluğu oluşturan bunlar «Iskra»yı niçin «doğruluk» yoluna yöneltmediler? Ve şimdiye kadar siz kendiniz neredeydiniz, çok sayın baylar, II. Parti Kurultayını niçin uyarmadınız? O zaman «Iskra»yı merkez organı olarak kabul etmezdi.

Fakat biz bırakalım «eleştirmeni».

Önemli olan, «Iskra»nın yakıcı «güncel sorunları» doğru anlayarak yukarda sözünü ettiğim yolu tutması ve gayretle programını gerçekleştirmesidir.

Lenin, «Ne Yapmalı?» adlı kusursuz kitabında «Iskra»nın görüşünü daha açık ve daha ikna edici bir şekilde ifade etmiştir.

Bu kitabı inceleyelim.

«Ekonomistler» kendiliğinden işçi hareketine tapıyorlardı, fakat **kendiliğinden** hareketin sosyalizmsiz bir hareket olduğunu, kapitalizmin çerçevesi dışında hiçbir şey görmek istemeyen «trade-unionizm olduğunu»* bilmeyen var mı ki? Sosyalizmsiz işçi hareketinin yerinde saydığını, kapitalizmin çerçevesi içinde kaldığını, günün birinde sosyal devrime götürse bile burun ne zaman ve hangi acılar pahasına olacağını hiç kimsenin bilmediği, özel mülkiyet etrafında şaşkın gibi dolaşma olduğunu bilmeyen var mı ki? En yakın zamanda mı yoksa uzun bir süre sonra mı, kolay mı yoksa zor bir yoldan mı «kutsal topraklara» ayak basacakları [sosyalist düzene kavuşacakları - ÇN] işçiler için önemsiz mi yoksa? **Kendiliğinden** harekete taparak onu göklere çıkaran herkesin ister istemez sosyalizmle işçi hareketi arasında bir uçurum açtığı, sosyalist ideolojinin önemini azaltarak onu

---

* *Lenin, «Ne Yapmalı?», s. 28 (Almanca yeni baskı, Berlin 1949, 3. baskı, s. 73)*

yaşamdan uzaklaştırdığı ve işçileri ister istemez burjuva ideolojisine bağımlı kıldığı açıktır; çünkü o, «sosyal-demokrasinin işçi hareketi ile sosyalizmin birleşmesi»* olduğunu, işçi hareketinin kendiliğindenliğine her tapmanın, 'bilinçli ögenin', sosyal-demokrasinin rolünün her azaltılmasının, **aynı zamanda —bu rolü azaltan kişinin bunu isteyip istememesinden bağımsız olarak— işçiler üzerindeki burjuva ideolojisinin etkisini güçlendirmek demek olduğunu»**** kavramamaktadır.

Bunu daha ayrıntılı inceleyelim. Zamanımızda yalnız iki ideoloji varolabilir : Burjuva ideolojisi ve sosyalist ideoloji. Bunlar arasındaki fark başkaları yanında başlıca şunlardan da oluşmaktadır : Birincisi, yani burjuva ideolojisi ikinciye göre çok daha eski ve yaygındır, yaşam içinde daha derin kökler salmıştır, sosyalist ideolojinin sadece ilk adımlarını atmasına, kendisine henüz bir yol açıyor olmasına karşın, burjuva görüşlerine, kendi içinde ve yabancı çevrede olmak üzere, her yerde rastlanıyor. Burjuva ideolojisinin, yani trade-unionist bilincin, fikirlerin yayılması söz konusu olunca, sadece ilk adımlarını atan sosyalist ideolojiye göre çok daha kolay yayılarak **kendiliğinden** işçi hareketini çok daha geniş şekilde kapsadığını söylemeye asla gerek yoktur. **Kendiliğinden** hareket —sosyalizmsiz bir hareket— zaten «burjuva ideolojisine bağlı olmaya götürdüğünden»***, bu husus daha çok doğrulanmış olur. Burjuva ideolojisine bağlı olma, bunlar birbirini reddettiklerinden, sosyalist ideolojinin itilmesi anlamına gelir.

Nasıl olur, yoksa işçi sınıfı sosyalizme eğilimli değil mi? diye bize sorulacaktır. Evet, işçi sınıfının sosyalizme eğilimi vardır. **Eğer böyle olmasaydı, sosyal demokrasinin etkinliği boşuna olurdu.** Ancak bu eğilimin başka bir eğilimle karşı karşıya bulunduğu ve burjuva ideolojisine olan eğilimin engelleyici olduğu da gerçektir.

---

* *Kautsky, «Erfurt Programı», Merkez Komitesi Yayınevi, s. 94.*

** *Lenin, «Ne Yapmalı?», s. 26 (yeni Almanca baskı, s. 71).*

*** *Lenin, «Ne Yapmalı?», s. 28 (yeni Almanca baskı, s. 73).*

Burjuva fikirlerin toplumsal yaşamımızın içine iyice işlemiş olduğunu ve bu nedenle de burjuva ideolojisini yaymanın sosyalist ideolojiyi yaymaktan çok daha kolay olduğunu biraz önce söyledim. Aynı zamanda burjuva ideologlarının uyumadığını, kendi usullerince sosyalist kılığına girerek bıkıp usanmadan işçi sınıfını burjuva ideolojisine bağımlı kılmaya çalıştıklarını unutmamak gerekir. Eğer bu arada «ekonomistlerin» yaptıkları gibi sosyal-demokratlar da boş dururlar ve kendiliğinden hareketin kuyruğunda giderlerse (sosyal-demokrasi böyle yaparsa işçi hareketi zaten kendiliğinden bir hareket olur), kendiliğinden işçi hareketinin bu aşınmış yolu tutacağı ve burjuva ideolojisine bağımlı olacağı kendiliğinden açığa çıkar, «elbette ki, uzun süren hatalar ve acılar onu burjuva ideolojisinden kopmaya ve toplumsal devrime doğru yönelmeye zorlayıncaya kadar.

İşte buna burjuva ideolojisine olan eğilim denir.

Lenin ne diyor bakalım :

«İşçi sınıfı kendiliğinden sosyalizme doğru çekilir, fakat en geniş şekilde yayılmış olan (ve en çeşitli biçimlerde durmadan yeniden ortaya çıkan) burjuva ideolojisi buna rağmen kendisini işçiye kendiliğinden kabul ettirir.»* İşte bundan dolayıdır ki, **kendiliğinden** işçi hareketi, kendiliğinden olduğu ve sosyalist bilinçle birleşmediği sürece burjuva ideolojisinin bağımlılığı altına girer ve bu bağımlılığa eğilim gösterir.** **Eğer böyle olmasaydı ne sosyal-demokratik bir eleştiriye, ne sosyal-demokratik propagandaya gerek olurdu, o zaman «işçi hareketiyle sosyalizmin birleşmesine»** de gerek olmazdı.

Sosyal demokrasi, burjuva ideolojisine olan bu eğilimle **mücadele etmek** ve diğer eğilimi, yani sosyalizme olan eğilimi **geliştirmekle** yükümlüdür. «İşçi sınıfı **kendiliğinden** sosyalizme doğru çekildiği»*** için, uzun yanılgılar ve acılardan sonra kendiliğinden hareket bir gün elbette sosyal-de-

---

* *Lenin, «Ne Yapmalı?», s. 29 (Almanca yeni baskı, s. 75, dipnot).*

** *Lenin, «Ne Yapmalı?», s. 28 (cf. Almanca yeni baskı, s. 74 - 75).*

*** *Ibid., 29 (Almanca yeni baskı s. 75, dipnot).*

mokrasinin yardımı olmadan da başarıya ulaşarak sosyal devrimin kapılarına varıp dayanacaktır. Fakat o zamana kadar ne olacak, o zamana kadar bizler ne yapacağız? «Ekonomistler» gibi elimiz böğrümüzde bekleyip meydanı Struve'lerle Zubatov'lara mı bırakacağız? Sosyal-demokrasiyi inkâr ederek burjuva, trade-unionist ideolojinin egemenliğini mi kolaylaştıracağız? Marksizmi unutarak «sosyalizmle işçi hareketini birleştir»meyecek miyiz?

Hayır! Sosyal-demokrasi proletaryanın öncü müfrezesidir* ve daima proletaryanın başında yürüyerek «işçi hareketini, trade-unionizmin burjuvazinin pençeleri altına girme yönündeki kendiliğinden çabalarından vazgeçirmek ve devrimci sosyal-demokrasinin kanatları altına almak»** ile yükümlüdür. Sosyalist bilinci kendiliğinden işçi hareketine taşımak, işçi hareketini sosyalizmle birleştirmek ve bu suretle proletaryanın savaşımına sosyal-demokratik nitelik kazandırmak sosyal-demokrasinin yükümlülüğüdür.

Bazı ülkelerde işçi sınıfının kendi başına sosyalist bir ideoloji (bilimsel sosyalizm) ortaya çıkardığı ve diğer ülkelerde de bunu kendisinin ortaya çıkaracağı, bu nedenle işçi hareketi içine dışardan sosyalist bilinç taşımanın tamamen gereksiz olduğu söyleniyor. Ancak bu çok büyük bir yanılgıdır. Bilimsel sosyalizmi ortaya çıkarmak için bilimin doruğunda durmak, bilimsel bilgilerle donanmış olmak ve tarihsel gelişimin yasalarını etraflı biçimde araştırmayı bilmek gerekmektedir. Fakat işçi sınıfı, işçi sınıfı olarak kaldığı sürece, bilimin başına geçip onu ileriye götürecek, tarihsel yasaları bilimsel şekilde araştıracak durumda değildir : Bunu yapmak için onun ne zamanı, ne de aracı vardır. Bilimsel sosyalizm «ancak derin bir bilimsel anlayış temeli üzerinde doğabilir» diyor K. Kautsky. «...Fakat bilimin taşıyıcısı proletarya değil, **burjuva aydınlarıdır» (vurgulayan K. Kautsky)**; «modern sosyalizm de bu tabakanın tek tek üyelerinde

---

* *K., «Manifest, s. 15*[31].

** *Lenin, «Ne Yapmalı?», s. 28 (Almanca yeni baskı s. 73).*

ortaya çıkmış ve ancak bunlar tarafından zihnen gelişmiş proleterlere ulaştırılmıştır...»*

Buna uygun olarak Lenin şunları söyler Kendiliğinden harekete tapan, onu elleri böğürlerinde dışardan seyredenlerin hepsi, sosyal-demokrasinin önemini sürekli olarak düşürüp meydanı Struve'lerle Zubatov'lara bırakan herkes, bilimsel sosyalizmi bu hareketin kendisinin geliştireceğini düşünüyorlar. «Ancak bu derin bir yanılgıdır.»** Bazıları, doksanlı yıllarda grevler düzenlemiş olan Petersburg işçilerinin sosyal-demokratik bilince sahip olduklarına inanıyorlar, fakat bu da bir yanılgıdır. Onlarda bu bilinç yoktu ve «asla olamazdı da. Onlara bu (sosyal-demokratik bilinç) sadece dışardan getirilebilirdi. Tüm ülkelerin tarihi, işçi sınıfının kendi güçleriyle sadece trade-unionist bir bilinç, yani birlikler halinde birleşerek işverenlere karşı mücadele etme, hükümeti işçiler için gerekli olan şu ya da bu yasaları çıkarmaya zorlama vb. gerekliliği inancını geliştirebileceğini gösteriyor. Oysa sosyalizm öğretisi, mülk sahibi sınıfların eğitim görmüş temsilcileri olan aydınlar tarafından geliştirilen felsefi, tarihsel ve iktisadi teorilerden doğmuştur. Modern bilimsel sosyalizmin kurucuları Marx ve Engels de sosyal konumları itibariyle burjuva aydınlarıydı.»*** Bunun anlamı elbette, işçiler bu çalışmaya katılmazlar, demek değildir», diye sürdürüyor Lenin. Fakat onlar buna işçi olarak değil, sosyalizmin teorisyenleri olarak, Proudhon'lar ve Weitling'ler olarak (her ikisi de işçiydi) katılırlar, başka bir deyimle, az ya da çok çağlarının bilgilerini edinip bunları zenginleştirmeyi başardıktan sonra ve başardıkları ölçüde ancak katılırlar.»**** Bütün bunlar yaklaşık olarak gözler önünde şöyle canlandırılabilir. Varolan kapitalist durum ve koşul-

---

* *Lenin, «Ne Yapmalı?», s. 27 (Almanca yeni baskı, s. 72), buradaki Kautsky'nin satırları, «Yeni Zaman»[52], yıl 1901 - 1902, sayı 3, s. 79'daki ünlü makalesinden alınmıştır.*

** *Ibid., s. 26 (Almanca yeni baskı, s. 71).*

*** *Lenin, «Ne Yapmalı?, s. 20 - 21. (Almanca yeni baskı, s. 63).*

**** *Ibid., s. 27. (Almanca yeni baskı, s. 72 - 73, dipnot).*

lardır. Ortada işçiler ve işverenler vardır. Bunlar birbirlerine karşı mücadele etmektedirler. Şimdilik bilimsel sosyalizm hiçbir yerde görülmüyor. İşçiler mücadele etmeye başladıklarında bilimsel sosyalizmden bir iz bile yoktur... Evet, işçiler mücadele ediyorlar. Ama onlar işverenlerine karşı izole halde mücadele ediyorlar, yerel otoritelerle anlaşmazlığa düşüyorlar : Bir yerde grevler düzenliyorlar, başka bir yerde toplantılarda ve gösterilerde yer alıyorlar, bir yerde otoritelerden haklar istiyorlar, başka bir yerde boykot ilan ediyorlar, bir kısmı siyasal mücadeleden, diğer bir kısmı ekonomik mücadeleden vd. söz ediyorlar. Ama bu henüz, işçilerin sosyal-demokratik bir bilince sahip oldukları anlamına gelmez; henüz hareketlerinin hedefinin kapitalist düzenin ortadan kaldırılması olduğu, kapitalist düzenin yıkılarak yerine sosyalist düzenin kurulacağına aynen güneşin doğuşunun durdurulamayacağına inandıkları gibi inandıkları, siyasal egemenliğin (proletarya diktatörlüğünün) ele geçirilmesine sosyalizmin zaferi için zorunlu bir araç olarak baktıkları vb. anlamına gelmez.

Bu arada bilim gelişir. İşçi hareketi, dikkatini yavaş yavaş kendi üzerine çevirir. Bilginlerin en büyük kısmı işçi hareketinin, kırbaçla akılları başlarına getirilmesi gereken asilerin bir baş kaldırması olduğu düşüncesine varırlar. Başkaları ise kırıntı ve artıkların yoksullara dağıtılmasının zenginlere düşen bir ödev olduğunu, yani işçi hareketinin sadaka toplamak amacıyla yapılan bir dilenciler hareketi olduğunu söylerler. Böyle binlerce bilgin arasından işçi hareketine bilimsel açıdan yaklaşan belki yalnız bir tanesi çıkarak tüm toplumsal yaşamı bilimsel bakımdan inceleyerek, sınıflararası çatışmaları izleyecek, işçi sınıfının homurtularına kulak verecek ve sonunda kapitalist düzenin hiç de sonsuza dek sürecek bir düzen olmadığını, feodalizm gibi onun da geçici olduğunu, onun yerini toplumsal bir devrimle yalnız proletaryanın kurabileceği, kapitalist düzeni yadsıyan sosyalist bir düzenin alması gerektiğini kanıtlayacaktır. Kısacası, bilimsel sosyalizm geliştirilecektir.

Kapitalizm ve sınıf mücadelesi olmasa bilimsel sosya-

lizmin de olmayacağı anlaşılıyor. Ancak az sayıdaki kimse, diyelim ki Marx ve Engels, eğer bilimsel bilgilere sahip olmasalardı, bilimsel sosyalizmi geliştiremeyecekleri de bir gerçektir.

İşçi hareketi olmaksızın bilimsel sosyalizm nedir? Kullanılmadığı zaman sadece paslanan ve sonra da denize atılması gereken bir pusula.

Sosyalizm olmaksızın işçi hareketi nedir? Pusulasız da karşı kıyıyı tutacak olan, ama bir pusulası olursa kıyıya önemli ölçüde daha çabuk ve daha az tehlikeli olarak varacak olan pusulasız bir gemi.

Her ikisini birleştirin, o zaman doğrudan kıyıyı tutacak ve hiçbir zarara uğramadan limana ulaşacak kusursuz bir gemi elde edersiniz.

İşçi hareketini sosyalizmle birleştirin, o zaman direkt yoldan «kutsal topraklara» ulaşmaya çalışan sosyal-demokrat hareketi elde edersiniz.

Demek ki sosyalizmi ve işçi hareketini birleştirmek, sosyalist bilinci hareketin içine taşımak ve bu suretle kendiliğinden harekete sosyal-demokratik nitelik kazandırmak sosyal-demokrasinin (yalnızca sosyal-demokrat aydınların değil) yükümlülüğüdür.

Lenin böyle söylüyor.

Bazıları, Lenin'in ve «çoğunluğun» düşüncesine göre sosyalist ideoloji ile birleşmezse işçi hareketinin yok olmaya doğru gideceğini ve sosyal devrime ulaşamayacağını öne sürüyorlar. Fakat bu bir uydurmadır, sadece An gibi sözde Marksistlerin aklına gelebilecek, işsiz güçsüz insanların bir uydurmasıdır (bkz. «Parti Nedir?», «Mogsauri»[23], sayı 6).

Lenin, «işçi sınıfının kendiliğinden sosyalizme doğru çekildiğini»* kesin bir şekilde ileri sürüyor, eğer bu mesele üzerinde fazla durmamışsa bunun nedeni sadece, zaten kanıtlanmış olan bir şeyi kanıtlamayı gereksiz gördüğü içindir. Bundan başka Lenin, **kendiliğinden** hareketi araştırma-

---

* *Lenin, «Ne Yapmalı?», s. 29 (Almanca yeni baskı, s. 75, dipnot).*

yı kesinlikle hedeflememiştir, o sadece pratikçilere bilinçli olarak ne yapmaları gerektiğini göstermek istemiştir.

Lenin'in Martov ile polemik içinde bir başka yerde söylediklerine de bakalım :

«'Partimiz bilinçsiz sürecin bilinçli taşıyıcısıdır.' Evet, bu böyledir. 'Her grevcinin' kendini parti üyesi diye adlandırmaya kalkışması işte bunun için yanlıştır. Yoksa 'her grev', **kaçınılmaz olarak sosyal devrime götürecek olan güçlü sınıf içgüdüsünün ve sınıf mücadelesinin** ilkel bir ifadesi olmakla kalmayıp, aynı zamanda bu sürecin **bilinçli bir ifadesi** de olurdu..., partimiz ... bir darbede tüm burjuva toplumunun sonunu getiriverirdi.»*

Görüldüğü gibi, Lenin'in düşüncesine göre, sosyal-demokratik olarak nitelendirilemeyecek olsalar bile, sınıf savaşımları ile sınıf çatışmaları işçi sınıfını ister istemez toplumsal devrime götürürler.

Eğer sizleri «çoğunluğun» öteki temsilcilerinin görüşleri de ilgilendiriyorsa, dinleyin. Onlardan biri olan Gorin yoldaş II. Parti Kurultayında şunları söyledi

«Şayet proletarya kendi başına bırakılacak olsa ne olurdu? Burjuva devriminin arifesindekine benzer bir durum ortaya çıkardı. Burjuva devrimcilerinin bilimsel hiçbir ideolojileri yoktu. Buna rağmen burjuva düzeni doğdu. Elbette proletarya, ideologları olmadan da eninde sonunda toplumsal devrim yolunu tutacaktır, ama içgüdüsel olarak... Yine içgüdüsel olarak sosyalizm uygulamasına da geçecektir, fakat sosyalist bir teorisi olmayacaktır. Süreç sadece yavaş ve daha çok acılarla dolu olacaktır.»**

Açıklamalara gerek yoktur.

Demek ki **kendiliğinden** işçi hareketi, yani **sosyalizmsiz** işçi hareketi kaçınılmaz olarak bayağılaşır ve trade-unionist bir nitelik kazanır — burjuva ideolojisine boyun eğer. Bundan sosyalizmin her şey olduğu ve işçi hareketinin hiçbir şey

---

* *Lenin, «Bir Adım İleri, İki Adım Geri», s. 53 (iki cilt içinde «Seçilmiş eserler»de, C. I, Almanca baskı, Moskova 1946, s. 367).*

** *II. Parti Kurultayının Protokolu, s. 129.*

olmadığı sonucu çıkarılabilir mi? Elbette çıkarılamaz. Bu şekilde sadece idealistler konuşurlar. Çok uzun bir süre sonra, günün birinde, ekonomik gelişme işçi sınıfını kaçınılmaz olarak sosyal devrime götürecek ve bunun sonucu burjuva ideolojisinden tamamen kopmasına neden olacaktır. Söz konusu olan sadece bu yolun çok uzun ve acılı olacağıdır.

Diğer yandan hangi bilimsel temel üzerinde ortaya çıkmış olursa olsun, buna rağmen, **işçi hareketi olmaksızın** sosyalizm boş laf olarak kalacak ve önemini yitirecektir. Bundan hareketin her şey olduğu ve sosyalizmin hiçbir şey olmadığı sonucu çıkarılabilir mi? Elbette çıkarılamaz! Toplumsal varlığın kendisi yaratacak diye bilince hiç önem vermeyen sözde marksistler ancak böyle düşünürler. Sosyalizm işçi hareketiyle birleştirilerek boş bir sözden güçlü bir silah elde edilebilir.

Sonuç?

Sonuç şudur İşçi hareketi sosyalizmle birleştirilmek zorundadır, pratik faaliyet ile teorik düşünce bir potada kaynaşmak ve bu suretle kendiliğinden işçi hareketine sosyal-demokratik nitelik vermek zorundadır, çünkü «sosyal-demokrasi işçi hareketiyle sosyalizmin birleşmesidir»* O zaman işçi hareketiyle birleşen sosyalizm boş laf olmaktan çıkıp *işçilerin elinde en büyük kuvvet olacaktır.* Sosyal demokratik bir hareket haline gelen kendiliğinden hareket o zaman hızlı adımlarla ve güvenli yoldan sosyalist düzene doğru ilerleyecektir.

O halde Rusya sosyal-demokrasisinin görevi nedir? Neler yapmak zorundayız biz?

Bizim, yani sosyal demokrasinin görevi, işçlerin kendiliğinden hareketini trade-unionist yollardan caydırıp sosyal demokratik yola getirmektir. Görevimiz, bu hareketin içine sosyalist bilinci** taşımak ve işçi sınıfının ileri güçlerini bir tek merkezileşmiş partide birleştirmektir. Görevimiz, daima

---

* *«Erfurt Programı», MK Yayınevi, s. 94.*

** *Bunu Marx'la Engels geliştirmişlerdir.*

hareketin başında yürümek ve bu görevlerin gerçekleştirilmesini engelleyen —«dost» ya da düşman— herkesle yorulmaksızın savaşmaktır.

Ana hatlarıyla «çoğunluğun» görüşü budur.

«Çoğunluğun» görüşü bizim «azınlığın» hoşuna gitmiyor «Marksist değil»miş, Marksizme «temelden ters düşüyor»muş! Gerçekten mi, çok sayın baylar? Nerede, ne zaman ve hangi gezegendeymiş bu böyle? Makalelerimizi okuyun, haklı olduğumuza inanacaksınız. diyorlar. Okuyalım bakalım öyleyse onları.

Önümüzde, «Parti Nedir?», başlıklı makale bulunuyor. (Bkz. «Mogsauri», sayı 6.) «Eleştirmen» An parti «çoğunluğunu» ne ile suçluyor? «O ('çoğunluk')... kendini partinin başı ilan ediyor... ve diğerlerinden boyun eğmelerini istiyor... ve davranışını haklı göstermek için, örneğin çalışan halkın kendi güçleriyle «yüksek idealleri» **edinemeyeceği** (a.b.ç.) vb. gibi, hatta çok kere yeni teoriler bile icat ediyor.»*

Şimdi soru şu Çoğunluk böyle «teoriler» ortaya atmakta mıdır ve herhangi bir zamanda atmış mı? Hiçbir yerde ve hiçbir zaman! Tersine, «çoğunluğun» ideolojik temsilcisi Lenin yoldaş, işçi sınıfının «yüksek idealleri» çok kolay **edindiğini**, sosyalizmi çok kolay **benimsediğini** tüm kesinliğiyle söylüyor. Dinleyelim

«Çok kere şöyle denir İşçi sınıfı **kendiliğinden** sosyalizme doğru çekilir. Bu, işçi sınıfının sefaletinin nedenlerini sosyalist kuramın başka her şeyden daha derin ve doğru olarak gösterdiği anlamında tamamen doğrudur; **işçilerin onu o kadar kolay kavramaları da** bundan dolayıdır...»**

Görüldüğü gibi, «çoğunluğun» düşüncesine göre, işçiler sosyalizm denilen o «yüksek idealleri» kolayca benimserler.

Öyleyse An niçin ukalalık yapıyor, acayip «buluşunu» nerden çıkardı? Sevgili okurlar, mesele «eleştirmen» An'ın aklında tamamen başka bir şeyin olmasıdır. Onun aklında,

---

* *«Mogsauri» sayı 6, s. 71.*

** *Lenin, «Ne Yapmalı?», 29 (Almanca yeni baskı, s. 75, dipnot).*

«Ne Yapmalı?» kitabında Lenin'in sosyalizmin ortaya çıkarılmasından söz ettiği ve işçi sınıfının kendi güçleriyle bilimsel sosyalizmi ortaya çıkaramayacağını* ileri sürdüğü yer vardı. Nasıl olur, diyeceksiniz. Sosyalizmi ortaya çıkarmak başka, onu benimsemek başkadır. An, Lenin'in «yüksek ideallerin» benimsenmesinden o kadar açıklıkla söz ettiği sözlerini neden unuttu? Haklısınız, sevgili okur, ama bir kez «eleştirmen» olma tutkusuna bu kadar çok kapılmışsa, An ne yapsın? Düşünün bir kez, ne kadar kahramanca bir iş Kendi «teorisini» uydurmak, bunu karşıtının üzerine atmak ve sonra kendi fantezisinin ürününü bizzat bombardımana tutmak. Bu da bir eleştiri! Her halükârda, An'ın Lenin'in «Ne Yapmalı?» adlı kitabının «kendi güçleriyle üstesinden gelemediği» kuşkusuz.

Şimdi de sözümona «Sosyal-Demokrat»ı açalım. «Çoğunluk mu yoksa Azınlık mı?» makalesinin yazarı ne diyor (bkz. «Sosyal Demokrat», sayı I)?

Ortaya atılarak, «işçi hareketinin doğal («kendiliğinden», olsa gerek) gelişiminin sosyalizme değil, burjuva ideolojisine götürdüğü»** düşüncesinde olduğu için büyük bir gürültüyle Lenin'e karşı savaş açıyor. Yazarın kendiliğinden işçi hareketinin sosyalizmsiz bir hareket olduğunu (böyle olmadığını kanıtlasın) anlamadığı açık. Böyle bir hareket mutlaka burjuva-trade-unionist ideolojiye boyun eğer, ona doğru eğilim gösterir, çünkü bugün yalnız iki ideoloji varolabilir sosyalist ideoloji ve burjuva ideolojisi — ve birincisinin olmadığı yerde mutlaka ikincisi yüze çıkar ve birincisinin yerini alır (aksini kanıtlayın!). Evet, Lenin işte bunu söylüyor. Ama o, işçi hareketine özgü olan ve sadece geçici olarak burjuva ideolojisine olan eğitim tarafından gölgelenen diğer eğilimi, yani sosyalizme olan eğilimi de unutmuyor. Lenin doğrudan, «işçi sınıfının kendiliğinden sosyalizme doğru çekildiğini»*** söylüyor ve haklı olarak, başkalarının yanında

---

* *Lenin, «Ne Yapmalı?», s. 20-21 (cf. Almanca yeni baskı, s. 63).*

** *«Sosyal-Demokrat» sayı 1, s. 14.*

*** *Lenin, «Ne Yapmalı?», s. 29 (Almanca yeni baskı s. 75, dipnot).*

«ekonomistlere» karşı da savaşarak bu eğilimin zaferini hızlandırmanın sosyal-demokrasinin yükümlülüğü olduğuna işaret ediyor. Öyleyse değerli «eleştirmen», makalenizde niçin Lenin'in bu sözlerine yer vermediniz? Yoksa bu sözler aynı Lenin'den çıkmıyor mu? İşinize gelmedi, değil mi?

«Lenin'in düşüncesine göre...», diye sürdürüyor yazar, «işçi, durumu itibariyle (a.b.ç.) bir sosyalist olmaktan çok bir burjuvadır...»* Bu, böylesi bir yazardan bile beklemediğim bir aptallıktır. Lenin hiç işçinin durumundan söz ediyor mu, durumu itibariyle işçinin burjuva olduğunu iddia ediyor mu hiç? Durumu itibariyle işçinin —üretim araçları gaspedilmiş olan ve işgücünü satarak yaşayan işçinin— burjuva olduğunu hangi avanak söyleyebilir? Hayır! Lenin bambaşka bir şey söylüyor. Mesele şudur, durumum itibariyle ben burjuva değil, proleter olabilirim, fakat bu arada durumumun bilincinde olmadığım için burjuva ideolojisine boyun eğebilirim. Önümüzdeki işçi sınıfı olayında da mesele aynen böyledir. Fakat bu tamamen başka birşeydir.

Yazar genellikle boş laflar savurmasını seviyor, düşünmeden atıyor! Örneğin inatla, «Leninizmin Marksizme temelden ters düştüğünü»** iddia ediyor, bu «fikrin» kendisini nereye götüreceğini anlamadan, bunu iddia ediyor. Bir an için ona, Leninizmin gerçekten «Marksizme temelden ters düştüğü» konusunda inanalım. Sonra? Bundan ne çıkar? Şu çıkar «Leninizm 'Iskra'yı (eski 'Iskra'yı) beraberinde sürükledi» —bunu yazar da inkâr etmiyor—, dolayısıyla «'Iskra' da Marksizme temelden ters düşüyor.» II. Parti Kurultayı «Iskra»yı çoğunluğun 35 oyu ile partinin merkez organı olarak kabul etti ve hizmetleri üzerine büyük övgü sözleri söyledi,*** dolayısıyla bu Parti Kurultayı, onun programı ve taktiği «Marksizme temelden ters düşüyor»... Gülünç, değil mi, sevgili okur?

---

* *«Sosyal-Demokrat» No. 1, s. 14.*

** *Ibid., s. 15.*

*** *Bkz. II. Parti Kurultayı protokolu, s. 147. Aynı yerdeki «Iskra»nın sosyal-demokrasi ilkelerinin gerçek savunucusu olarak nitelendiği karar.*

Buna rağmen yazar şöyle sürdürüyor «Lenin'in fikrine göre kendiliğinden işçi hareketi burjuvazi ile birleşmeye doğru gidiyor...» Evet, yazarın ahmaklıkla birleşmeye doğru gittiği kuşkusuz ve kendisi bu yoldan dönerse iyi olur.

Neyse biz «eleştirmeni» bırakalım. Marksizme dönelim.

Değerli «eleştirmen» ısrarla, «çoğunluğun» ve onun temsilcisi olan Lenin'in görüşünün Marksizme temelden ters düştüğünü iddia ediyor, çünkü gerek Kautsky ve gerekse Marx ve Engels güya Lenin'in savunduğunun tersini söylüyorlarmış! Öyle mi dersiniz? Bakalım!

«K. Kautsky», diyor yazar, «'Erfurt Programı'nda şunları yazıyor: 'Bununla beraber proletarya ile burjuvazinin çıkarları, bu iki sınıfın çabalarının birbirleriyle sürekli olarak birleşemeyeceği derecede zıttır. Er ya da geç, kapitalist üretim biçimi olan her ülkede işçi sınıfının politikaya katılması onu burjuva partilerinden kopmaya ve bağımsız bir parti, yani **işçi partisini kurmaya** götürmek zorundadır.'»

Fakat ne çıkıyor bundan ortaya? Sadece, burjuvazi ile proletaryanın çıkarlarının birbirine ters düştüğü, **eninde sonunda** proletaryanın burjuvaziden kopacağı ve bağımsız bir **işçi partisi** kuracağı (önemle dikkat edilsin, **sosyal-demokrat** bir işçi partisi değil, **işçi partisi**) çıkıyor. Yazar, Kautsky'nin burada Lenin'den farklı bir görüşte olduğunu sanıyor. Oysa Lenin, proletaryanın **eninde sonunda** yalnız burjuvaziden ayrılmakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal devrimi de gerçekleştireceğini, yani burjuvaziyi yıkacağını söylüyor.* Bunun olabildiğince **çabuk** ve **bilinçli** olması için gayret sarfetmek, sosyal-demokrasinin görevidir, diye ilave ediyor. Evet, kendiliğinden değil **bilinçli**, çünkü Lenin tam da bu bilinçlilikten sözediyor.

«Eleştirmen», Kautsky'nin kitabından alıntı yaparak, bağımsız bir işçi partisi kurulunca, bu, bir doğa zorunluluğu olarak, er geç sosyalist eğilimleri **kabul etmek** zorundadır, şayet bu daha baştan yapılmamışsa sonunda o bir

---

* *Bkz. Lenin, «Bir Adım İleri, İki Adım Geri», s. 53 (cf. İki Ciltte «Seçme Eserler», c. I, s. 367).*

sosyalist parti, yani **sosyal-demokrasi** haline gelmek zorundadır»* diye sürdürüyor.

Ne demektir bu? Sadece, işçi partisi sosyalist eğilimleri **kabul edecek** demektir. Fakat Lenin bunu inkâr mı ediyor? Asla! Lenin, yalnız işçi partisinin değil, tüm işçi sınıfının da sosyalizmi benimseyeceğini söylüyor.** O halde bu «Sosyal-Demokrat» ve onun yalancı kahramanı ne biçim saçmalar döktürüyor? Neden bu kadar çok saçma sapan şeylerden söz ediyorlar? Söylendiği gibi, bunlar çanların çaldığını duyuyorlar ama çanların nerede olduğunu bilmiyorlar. İşte bizim şaşkınlığa düşmüş yazarımız tam bu durumda.

Görüldüğü gibi burada Kautsky'nin Lenin'den ayrıldığı hiçbir yan yoktur. Buna karşılık bütün bunlar yazarın düşünme zayıflığını bütün açıklığıyla kanıtlıyor.

Kautsky «çoğunluğun» görüşünden yana herhangi bir şey söylüyor mu? Onun Avusturya sosyal-demokrasisinin program taslağını incelediği mükemmel makalelerinden birinde neler yazdığını dinleyelim :

«Bizim revizyonist eleştirmenlerden bazıları» (Bernstein'ın yandaşları), «Marks'ın, ekonomik gelişimin ve sınıf savaşımının sadece sosyalist üretimin önkoşullarını değil, aynı zamanda bunların zorunluluğunun **bilgisini** de yarattığını» **(a.ç. K. Kautsky)** «iddia ettiğini sanıyorlar ve hemen en yüksek kapitalist gelişmeye sahip ülke olan İngiltere'nin... bu bilgiden en yoksun olduğunu ileri sürerek itiraza yelteniyorlar.» (Avusturya taslağının) «yeni metnine göre Avusturya Program Komisyonunun da bu görüşü paylaştığı varsayılabilir. Çünkü orada şöyle deniyor : «Kapitalizmin gelişmesi proletaryanın büyümesini ne kadar çok sağlarsa, proletaryayı kendisine karşı mücadeleye geçmede o kadar çok zorlayacak ve güçlü kılacaktır. O [proletarya - ÇN] sosyalizmin olanaklılığının ve zorunluluğunun '**bilincine varır**' vs. Bu bağlantı içinde sosyalist bilinç, proleter sınıf savaşımının

---

* *«Sosyal-Demokrat» No. 1, s. 15.*

** *Lenin, «Ne Yapmalı?», s. 29 (cf. Almanca yeni baskı, s. 75, dipnot).*

doğrudan zorunlu sonucu olarak görülüyor. Fakat bu yanlıştır... Modern sosyalist bilinç **ancak derin bilimsel kavrayış** temeli üzerinde oluşabilir... Fakat bilimin taşıyıcısı proletarya değil, **burjuva aydınlarıdır»** (a.ç. **K. Kautsky**) ; «modern sosyalizm de bu tabakanın tek tek bireylerinde ortaya çıkmış ve ancak bunlar tarafından zihnen gelişmiş proleterlere ulaştırılmıştır ve bunlar onu proletaryanın sınıf mücadelesinin içine taşımışlardır... O halde sosyalist bilinç, proletaryanın sınıf savaşımının **kendi içinden doğan** bir şey değil, onun içine dışardan taşınan bir şeydir. Buna uygun olarak eski Hainfeld programı[34] **gayet doğru olarak, proletaryayı** kendi durumunun ve görevinin **bilinciyle doldurmak**... sosyal-demokrasinin görevleri arasındadır demektedir.»*

Lenin'in bu sorundaki benzeri düşüncelerini anımsamıyor musunuz, sevgili okur, «çoğunluğun» bilinen görüşünü anımsamıyor musunuz? Neden «Tiflis Komitesi» ve onun «Sosyal-Demokrat»ı gerçeği sakladı, niçin değerli «eleştirmen» Kautsky'den söz ettiğinde Kautsky'nin bu sözlerine makalesinde yer vermedi? Bu sayın baylar kimi aldatıyorlar, niçin okuyucuya karşı bu kadar çok «hafiflik» gösteriyorlar? Herhalde gerçekten korktukları, gerçek karşısında saklanmakla gerçeğin de gizlenebileceğini sandıkları için. Bunlar, başını kanatları altına sokarak kendisini kimsenin görmediğini zanneden kuşa benziyorlar. Fakat aynen o kuş gibi bunlar da yanılıyorlar.

Eğer sosyalist bilinç bilimsel temel üzerinde geliştiriliyor ve sosyal-demokrasinin** çabalarıyla işçi hareketinin içine dışardan taşınıyorsa, bütün bunların, işçi sınıfı işçi sınıfı olarak kaldığı sürece bilimin başına geçemeyeceği ve bilimsel sosyalizmi kendi güçleriyle geliştiremeyeceği için yapıldığı açıktır : Çünkü bunun için onun ne zamanı var, ne de aracı.

---

* *«Yeni Zaman», XX. yıl, 1901 - 1902, No. 3, s. 79. Kautsky'nin bu kusursuz makalesi Lenin'in «Ne Yapmalı?» adlı kitabına alınmıştır, bkz. s. 27 (Almanca yeni baskı s. 71 - 72).*

** *Sadece sosyal-demokrat aydınların değil.*

K. Kautsky, «Erfurt Programında» şunları söylüyor:

«... En iyi durumda, proleter burjuva bilginlerinin ortaya koyduğu bilgilerin bir kısmını alabilir ve kendi amaç ve gereksinmelerine uygun olarak kullanabilir, fakat onun —proleter olarak kaldığı sürece— bilimi kendi başına burjuva düşünürlerince vardırılan derecenin ötesine götürmesi için zamanı ve aracı yoktur. Bunun için de kendinden bitme işçi sosyalizmi, ütopizmin tüm temel ögelerini taşımak zorundaydı»** (ütopizm bilimsel olmayan yanlış bir kuramdır).

Bu biçim ütopyacı bir sosyalizmin çok kere anarşik niteliğe büründüğünü söyleyen Kautsky şöyle sürdürüyor: «Fakat... Anarşik hareketin (sözcük burada bu proleter ütopyacılığı anlamında alınmıştır. **K. Kautsky** bir kitle hareketi, gerçek bir sınıf savaşımı haline geldiği her yerde, görünüşteki radikalizmine rağmen lonca birlikleri haline getirilmiş **salt-sendikacılıkta** son bulduğu bilinir.»**

Başka bir deyimle, şayet işçi hareketi bilimsel sosyalizmle birleşmezse zorunlu olarak yüzeyselleşir ve «salt sendikal» bir niteliğe bürünerek dolayısıyla trade-unionist ideolojinin bağımlılığı altına girer.

Bizim «eleştirmenle» onun «Sosyal-Demokrat»ı, «bu işçilerin aşağılanması ve aydınların üstün görülmesidir», diye basıyorlar yaygarayı. Zavallı «eleştirmen», zavallı «Sosyal-Demokrat»! Siz proletaryayı, kaçmaması için kendisine doğrunun söylenmeyerek daima kompliman yapılması gereken kaprisli bir kız yerine koyuyorsunuz. Hayır, sayın baylar! Biz proletaryanın sizin düşündüğünüzden daha çok dayanıklılık göstereceğine inanıyoruz. Biz onun doğrudan korkmadığına inanıyoruz! Ya siz... Size ne demeli? Şimdi de doğrudan korktunuz ve makalenizde Kautsky'nin gerçek görüşlerini okurdan sakladınız...

Demek ki **işçi hareketi olmadan** bilimsel sosyalizm havada kalan boş laftan başka bir şey değildir.

---

* *«Erfurt Programı», MK Yayınevi, s. 93.*

** *Ibid., s. 94.*

Diğer yandan, sosyalizmsiz, işçi hareketi ise, ancak uzun süren acı ve dertler pahasına günün birinde sosyal devrime götüreceği kuşkusuz olan trade-unionist bir yol aramadır.

Sonuç?

«İşçi hareketi sosyalizmle birleşmek zorundadır»: «Sosyal-demokrasi, işçi hareketi ile sosyalizmin birleşmesidir.»*

Marksizmin kuramcısı Kautsky böyle diyor.

(Eski) «Iskra»nın ve «çoğunluğun» aynı şeyi söylediğini gördük.

Lenin yoldaşın aynı bakış açısında durduğunu gördük.

Demek ki «çoğunluk» marksist görüşte kararlıdır.

«İşçilerin hafife alınması», «aydınların yüceltilmesi», «çoğunluğun marksist olmayan görüşü» ve menşevik «eleştirmenlerin» etraflarına saçıp savurdukları benzeri incilerin bir laf kalabalığı ve Tiflis «menşeviklerinin» bir hayalinden başka hiç bir şey olmadığı açıktır.

Aksine, gerçekte bizzat Tiflis «azınlığı»nın, «Tiflis Komitesinin» ve onun «Sosyal Demokrat»ının «Marksizme temelden ters düştüklerini» göreceğiz. Ama bundan daha sonra söz edeceğiz. Şimdilik şu aşağıdaki husus üzerinde duralım.

«Çoğunluk mu Azınlık mı?» makalesinin yazarı söylediklerini kuvvetlendirmek için Marx'ın (?) sözlerine yer veriyor: «Şu ya da bu sınıfın kuramcısı, kuramsal olarak, **sınıfın kendisinin pratik olarak gitmiş olduğu** aynı sonuca gelir.»**

İki şeyden biri. Ya yazar Gürcü dilini bilmiyor, ya da dizgicinin bir hatasıdır. Dilden anlayan hiçbir insan, «**gitmiş olduğu**», demez. Doğrusu «**varmış olduğu**», ya da «**gitmekte olduğu**»dur. Eğer yazarın söylemek istediği sonuncusu ise (gitmekte olduğu), Marx'ın sözlerini yanlış aktardığını, Marx'ın böyle bir şey söylemediğini belirtmek zorundayım. Yok eğer aklındaki birinci formülasyon ise, o zaman sözünü ettiği cümle şu şekli alır: «Şu veya bu sınıfın ku-

---

* *Ibid., s. 94.*

** *«Sosyal-Demokrat» No. 1, s. 15.*

ramcısı kuramsal olarak sınıfın kendisinin **pratik olarak varmış olduğu** aynı sonuca gelir.» Başka bir deyimle, Marx'la Engels kuramsal olarak, kapitalizmin yıkılarak sosyalizmin kurulmasının kaçınılmaz olduğu sonucuna vardılar demek, proletaryanın **halihazırda pratikte** kapitalizmi bir kenara attığı, halihazırda kapitalizmi yendiği ve onun yerine sosyalist yaşamı kurduğu anlamına gelir.

Zavallı Marx! Kim bilir, bizim sözde marksistler ona daha hangi saçmalıkları yükleyecekler!

Marx gerçekten bunu söylüyor mu? Aslında Marx'ın ne söylediğini görelim : Marx, küçük burjuvazinin teorik temsilcilerinin «kuramsal olarak, maddi çıkarla toplumsal durumun **onları pratik olarak ittiği aynı sorunlara ve çözümlere itildiklerinden»** sözeder. «Aslında bu, bir sınıfın siyasal ve yazınsal temsilcilerinin temsil ettikleri sınıfa olan ilişkileridir.*

Görüldüğü gibi Marx kesinlikle, **«gitmiş olduğu»** sözünü söylemiyor. Bu «felsefî» sözleri değerli «eleştirmen» kendisi ekledi.

Bu durumda Marx'ın sözleri tamamen başka bir anlama geliyor.

Alınan cümlede Marx hangi düşünceyi geliştiriyor? Sadece, şu veya bu sınıfın kuramcısının bir ideal yaratamayacağını, meğer ki yaşamda bunun öğeleri bulunsun ve kuramcı gelecekteki öğeleri **sadece görerek** bu temel üzerinde, şu ya da bu sınıfın varacağı, ideali kuramsal olarak yaratabilsin. Fark şuradadır Kuramcı sınıfın önünde koşar ve ondan önce gelecekteki ruşeymi görür. İşte buna, «kuramsal olarak bir şeye varmak» denir.

Marx'la Engels'in «Manifesto»da ne dediklerini dinleyelim :

«Demek ki komünistler» (yani sosyal-demokratlar) «pratikte, tüm ülkelerin işçi partilerinin en kararlı, daima **ileriye iten** kısmıdır; bunlar proleter hareketin koşullarını, gi-

---

* *Eğer «On Sekizinci Brumaire»*[35] *yoksa elinizde, Marx'ın bu sözlerinin yer aldığı II. Parti Kurultayı protokolünün 111. sayfasına baş vurunuz.*

dişini ve genel sonuçlarını kavramada teorik bakımdan proletaryanın geri kalan kitlesinden üstündürler.»

Evet, ideologlar «ileriye iterler», «proletaryanın geri kalan kitlesine» nazaran önemli ölçüde daha ilerisini görürler ve her şey buna bağlıdır. İdeologlar ileri iterler, ve işte bunun içindir ki fikir, sosyalist bilinç hareket için büyük önem taşır.

Siz de asıl bunun için mi saldırıyorsunuz «çoğunluğa», saygıdeğer «eleştirmen?» O zaman Marksizme elveda deyin ve «çoğunluğun» Marksist görüşünden dolayı kıvanç duyduğunu aklınızdan çıkarmayın.

«Çoğunluğun» durumu bu olayda bir çok yanlarıyla, doksanlı yıllarda Engels'in içinde bulunduğu durumu anımsatıyor.

İdealistler, fikrin toplumsal yaşamın kaynağı olduğunu iddia ediyorlardı. Bunların kanısınca toplumsal bilinç temeldir, toplumun varlığı buna dayanır. Bundan dolayı da bunlara idealistler deniyordu.

Fikirlerin gökten düşmediğinin, yaşamın kendisi tarafından yaratıldığının kanıtlanması gerekiyordu.

Tarih sahnesine Marx'la Engels çıktılar ve bu rolü kusursuz başardılar. Fikirlerin kaynağının toplumsal yaşam olduğunu, bundan dolayı toplum yaşamının toplumsal bilincin dayandığı temel olduğunu kanıtladılar. Böylece de idealizmin mezarını kazarak materyalizm için yolu açtılar.

Bazı yarı-Marksistler bunu, sanki bilincin, fikirlerin yaşamda sadece pek az bir önemi varmış gibi anladılar.

Fikirlerin büyük öneminin kanıtlanması gerekiyordu.

Bu arada Engels ortaya çıktı ve mektuplarında (1891 - 1894) fikirlerin kuşkusuz gökten düşmeyip yaşamın kendisi tarafından yaratıldığını, ama bir kere yaratıldıktan sonra bunların büyük önem kazandıklarını, insanları birleştirerek örgütlediklerini ve kendilerini yaratan toplumsal yaşama damgalarını vurduklarını, tarihsel harekette fikirlerin büyük önem taşıdıklarını önemle belirtti.

Bernstein ve benzerleri, «bu marksizm değil, marksizme

ihanettir», diye yaygara koparmaya başladılar. Marksistler sadece güldüler...

Rusya'da yarı-Marksistler —«ekonomistler»— vardı. Bunlar, fikirler toplumsal varlık tarafından yaratıldığından, sosyalist bilincin de işçi hareketi için öneminin az olduğunu iddia ediyorlardı.

İşçi hareketi için sosyalist bilincin büyük önemi olduğunu, bu bilinç olmaksızın hareketin, sosyal devrime varmak için proletaryanın kendini ondan ne zaman kurtaracağı belli olmayan trade-unionist bir yol arama olduğunu kanıtlamak gerekiyordu.

Bu arada, bu rolü üstün bir şekilde başaran «Iskra» çıktı ortaya. Lenin'in, sosyalist bilincin büyük önemini vurguladığı, «Ne Yapmalı?» kitabı çıktı. Sağlam adımlarla bu yolu tutan parti «çoğunluğu» oluştu.

Fakat bu anda küçük Bernstein'lar ortaya çıkıp bağırmaya başlıyorlar : Bu, «Marksizme temelden ters düşer»!

Evet, siz küçük «ekonomistler», Marksizmin ne olduğunu biliyor musunuz acaba?

Okur, «şaşılacak şey!», diyecektir. Aslında söz konusu olan şey nedir, diye soracaktır. Acaba Plehanov niçin Lenin'e karşı eleştiri yazısını yazdı (bkz. yeni «Iskra» No. 70, 71)? «Çoğunluğu» niçin eleştiriyor? Tiflis'in sözümona Marksistleriyle onların «Sosyal-Demokrat»ı Plehanov tarafından söylenen düşünceleri yinelemiyorlar mı? Evet, bunları yineliyorlar ama insanı iğrendirecek kadar bayağıca. Evet, Plehanov bir eleştiri ile ortaya çıkmıştır. Ama meselenin ne olduğunu biliyor musunuz? Plehanov, «çoğunluk» ve Lenin gibi aynı görüştedir. Ve yalnız Plehanov değil, Martov da, Zasuliç de, Akselrod da. Gerçekten, yukarıda sözünü ettiğimiz sorunda «azınlık» liderlerinin eski «Iskra»nınkinden ayrı bir görüşleri yoktur. Fakat eski «Iskra» «çoğunluğun» bayrağıdır. Şaşmayın! Bunlar gerçektir.

Eski «Iskra»nın programatik makalesini biliyoruz (yukarıya bakınız.) Bu makalede «çoğunluğun» görüşünün ek-

siksiz olarak yazıldığını biliyoruz. Bu makale kimden çıkıyor? «Iskra»nın o zamanki yazı kurulundan. Bu yazı kurulunda kimler vardı? Lenin, Plehanov, Akselrod, Martov, Zasuliç ve Starover.. Bugün bunlardan sadece Lenin yalnız başına «çoğunluk»tadır, geri kalan beşi «azınlığı» yönetiyorlar, fakat buna rağmen gerçek yine gerçektir — «Iskra»nın programatik makalesi bunların redaksiyonu altında yayımlandı, bu itibarla sözlerinden vazgeçemezlerdi, yazdıklarına inandıkları açıktı.

Fakat eğer uygunsa, «Iskra»yı bir yana bırakalım.

Martov'un neler yazdığını görelim :

«Demek ki sosyalizm fikri ilk olarak işçi kitleleri içinde değil, burjuva çevresinden gelme bilginlerin çalışma odalarında ortaya çıktı.»*

Vera Zasuliç'in neler yazdığını görelim

«Hatta tüm proletaryanın sınıf dayanışması fikri bile... asla her işçinin kafasında kendiliğinden doğacak kadar basit değildir... Sosyalizm de... işçilerin kafalarında asla 'kendiliğinden' doğmaz... Sosyalist teori hem yaşamın, hem de bilginin, tüm gelişimi tarafından hazırlanmış... ve bu bilgiyle donanmış dahiyane bir zekâ tarafından yaratılmıştır. Sosyalizm fikirlerinin işçiler arasında yayılmasının başlaması da hemen tüm Avrupa kıtasında, yüksek sınıflar için olan eğitim kurumlarında öğrenim görmüş sosyalistlerin işi olmuştur.»**

Şimdi de, yeni «Iskra»da Lenin'e karşı böyle ciddi bir şekilde ortaya çıkan Plehanov'u dinleyelim (No. 70, 71). Sahne II. Parti Kurultayıdır. Plehanov Martinov'la tartışmakta ve Lenin'i savunmaktadır. O, Lenin'in bir cümlesine takılan ve «Ne Yapmalı?» adlı kitabı tümden görmezlikten gelen Martinov'u kınar ve şöyle devam eder :

«Martinov yoldaşın yöntemi bana şöyle konuşan bir sansür görevlisini anımsatıyor: 'Bana «Babamız» duasını*** ve-

---

* *Martov, «Krasnoye Znamya», s. 3.*

** *«Sarja»*[36] *No. 4, s. 79 - 80.*

*** *Hıristiyan kiliselerinin, havariler aracılığıyla İsa Peygamberden geçme duası. - ÇN.*

rin ve bundan bir cümle seçip çıkarmama müsaade edin, size bunun yazarının asılması gerektiğini kanıtlayayım.' Fakat yalnız Martinov tarafından değil, daha pek çok başkaları tarafından da bu şanssız cümleye (Lenin'in cümlesi) karşı yöneltilen bütün eleştiriler bir yanlış anlamaya dayanmaktadır. Martinov yoldaş Engels'in şu sözlerinden söz ediyor : «Modern sosyalizm, modern işçi hareketinin kuramsal ifadesidir.» Lenin yoldaş Engels'le aynı düşüncededir... Fakat Engels'in sözleri genel bir önermedir. Sorun, bu teorik ifadeyi ilk kez kimin formüle ettiğidir. Lenin'in yazdığı, tarih felsefesi üzerine bir inceleme yazısı değil, işçi sınıfımızın «devrimci basilin» yardımı olmadan (yani sosyal demokrasisiz) nereye varacağını beklememiz gerekir diyen, «ekonomistlere» karşı bir polemik yazısıdır. İşte «devrimci basil» olduğu, yani kuramsal bilinç sahibi bulunduğu için, işçilere herhangi bir şey söylemek sonuncuya yasaktı. Ancak, «basili» atarsanız, geriye sadece, bilincin dışardan içine taşınması gereken bilinçsiz bir kitle kalır. Lenin'e karşı dürüst olmak isteseydiniz ve kitabın tümünü dikkatle okusaydınız onun tam da bunu söylediğini görürdünüz.»*

Plehanov II. Parti Kurultayında böyle diyordu.

Fakat şimdi aynı Martov, Akselrod, Zasuliç, Starover vb. tarafından kışkırtılan aynı Plehanov, birkaç ay sonra yeniden ortaya çıkıp, Parti Kurultayında **savunduğu** Lenin'in aynı cümlesine sarılarak, Lenin'in ve «çoğunluğun» marksist olmadığını söylüyor. «Babamız» duasından bile bir cümle alınıp ayrı olarak yorumlansa, bunun yazarının belki de Tanrıyı inkârdan darağacına gideceğini biliyor. Yansız bir eleştirmenin böyle davranmasındaki yanlışlığı biliyor, fakat yine de Lenin'in kitabından bu cümleyi alarak buna rağmen yanlış davranışta bulunuyor ve herkesin önünde kendi kendini rezil ediyor. Fakat Martov, Zasuliç, Akselrod ve Starover alkış tutarak onu onaylıyorlar, Plehanov'un makalesini yönetimleri altındaki yeni «Iskra»da yayımlayıp (No. 70, 71) böylece bir kez daha ayıba sıvanmış oluyorlar.

---

* *II. Parti Kurultayı Protokolu, s. 123.*

Bunlar neden böyle karaktersizdirler, «azınlığın» bu liderleri kendilerini niçin rezil ettiler, imzalarını attıkları, «Iskra»da çıkan programatik makaleden niçin vazgeçtiler, neden kendi sözlerini inkâr ediyorlar? Bir sosyal-demokrat partide böyle bir ikiyüzlülük hiç duyulmuş bir şey midir?

II. Parti Kurultayı ile Plehanov'un makalesinin çıkması arasında geçen birkaç aylık süre içinde ne oldu acaba?

Mesele şu : II. Parti Kurultayı altı yazardan sadece üçünü —Plehanov, Lenin ve Martov'u— «Iskra» redaktörlüğüne seçti. Akselrod, Starover ve Zasuliç'e gelince, Parti Kurultayı bunları başka işlere yerleştirdi. Parti kurultayının buna elbette hakkı vardı ve herkes ona uymakla yükümlüdür. Parti Kurultayı partinin iradesini dile getirir, o en yüksek parti organıdır, onun kararlarına karşı davranan parti iradesini çiğnemiş olur.

Ama bu başına buyruk yazarlar parti iradesine, parti disiplinine (parti disiplini de aynı şekilde partinin iradesidir) boyun eğmediler. Parti disiplininin bizim gibi insanlar, basit parti işçileri için düşünüldüğü ortaya çıkıyor. Kendilerini redaktörlüğe seçmediği için Parti Kurultayına kızıp ayrıldılar, Martov'u da yanlarına alarak muhalefeti oluşturdular. Partiye boykot ilan ettiler. Parti çalışması yapmayı reddettiler ve partiyi tehdit etmeye başladılar : Bizi yazı kuruluna, Merkez Komitesine, Parti Meclisine seçin yoksa [Partiyi - ÇN] böleriz. Ve bölünme başladı. Bunu yapmakla partinin iradesini bir kez daha ayakları altına aldılar.

Greve geçen yazarların istekleri şunlar

«Iskra'nın eski yazı kurulu yeniden kurulsun (yani yazı kurulunda bize **üç sandalye** verilsin).

Merkez Komitesine muhalefetten (yani «azınlıktan») belli sayıda üye alınsın.

Parti Meclisinde muhalefet üyelerine **iki sandalye** verilsin vb...

Partinin tüm varlığını tehdit eden bir anlaşmazlıktan kaçınma olanağını partiye sağlayan bu biricik koşulları ileri sürüyoruz» (yani bizi hoşnut edin, çünkü aksi halde partide büyük bir bölünmeye gideceğiz)*.

Partinin yanıtı ne oldu bunlara?

Partinin temsilcisi, Merkez Komitesi ve diğer yoldaşlar onlara şunları söylediler: Biz Parti Kurultayına karşı gelemeyiz, seçimler Parti Kurultayının işidir, ancak bununla beraber, gerçeği söylemek gerekirse, sandalye uğruna savaşmak bir ayıp olmasına rağmen barış ve birliği yeniden kurmak için çalışacağız, sizler sandalye uğruna partiyi bölmek istiyorsunuz vb.

Greve geçen yazarlar kendilerini aşağılanmış hissettiler, rahatsız oldular —fakat onların gerçekten sandalye için mücadeleye geçtikleri ortaya çıktı— ve Plehanov'u** kendi yan-

---

** Liga Protokolü Yorumu, s. 26.*

*** Belki okur, nasıl olup da Plehanov'un, ateşli bir çoğunluk yanlısı olan Plehanov'un «azınlık» yanına geçtiğini soracaktır. Sorun, Lenin'le onun arasında bir fikir ayrılığı doğmasıdır. «Azınlık» küplere binip boykot ilan ettiği zaman, Plehanov tam bir teslimiyet gösterilmesinin zorunlu olduğu görüşünü savunuyordu. Lenin onunla aynı düşüncede değildi. Plehanov yavaş yavaş «azınlığa» eğilim göstermeye başladı. Aralarındaki fikir ayrılıkları daha çok büyüdü ve sonunda iş o kadar ileri gitti ki, Plehanov günlerden bir gün Lenin'in ve çoğunluğun hasmı haline geldi. Lenin'in buna ilişkin yazdıklarını okuyalım:*

«... Birkaç gün sonra bir meclis üyesiyle beraber gerçekten Plehanov'a gittim ve Plehanov'la aramızda şöyle bir konuşma geçti:

Plehanov, 'biliyor musunuz', dedi, 'bazan öyle kavgacı karılar' (yani azınlık) 'vardır ki, herkesin önünde olacak bir isteri nöbetinden ve gürültülü bir skandaldan kaçınmak için onlara teslimiyet göstermek zorunda kalınır.'

'Olabilir', yanıtını verdim, 'ancak öyle teslimiyet göstermeli ki daha da büyük bir «skandalın» olmasını önleyecek kuvvet elde bulundurulsun.'»

(Bkz. Lenin'in mektubundan söz edilen Liga Protokolünün Yorumu, s. 37)[37].

Lenin'le Plehanov bir anlaşmaya varmadılar. Bu andan itibaren Plehanov'un «azınlığa» geçişi başladı.

Plehanov'un «azınlıktan» da ayrılarak kendi organı «Dnjevnik Sosyal Demokrata»yı[38] *kurduğunu güvenilir kaynaklardan öğrendik.*

larına çekerek kahramanca işlerine başladılar. «Çoğunluk» ile «azınlık» arasında adamakıllı **«çarpıcı» bir «görüş ayrılığı» bulmaları** ve bu suretle de sandalye için savaşmadıklarını kanıtlamaları gerekiyordu. Aradılar, aradılar ve Lenin'in kitabında bütünle ilişkisinden koparılıp ayrılarak yorumlandığında üzerinde gerçekten mızmızlanılabilecek bir yer buldular. İyi bir fikir, diye düşündüler, «azınlık» liderleri, Lenin «çoğunluğun» lideridir, Lenin'i kötülemek suretiyle partiyi yanımıza alalım, dediler. Böylece Plehanov'un, «Lenin ve yandaşları marksist değildirler,» şeklindeki söylevleri başladı. Gerçi bugün karşısında sefere çıktıkları Lenin'in kitabındaki aynı fikri daha dün savunmuşlardı, ama ne yapılabilir ki Bir oportuniste oportunist denmesi, ilkelere bağlılığın onun nezdinde bir değer taşımamasındandır.

Kendi kendilerini rezil etmelerinin nedeni budur, sahtekârlıklarının kaynağı budur.

Fakat hepsi bu değil.

Aradan biraz süre geçti. Baktılar ki bir kaç saf insandan başka hiç kimse «çoğunluğa» ve Lenin'e karşı giriştikleri ajitasyona aldırmıyor, gördüler ki «işler» kötüye gidiyor, o zaman bir kez daha yeni bir renge bürünmeye karar verdiler. Aynı Plehanov, aynı Martov ve Akselrod, 10 Mart 1905 günü Parti Meclisi adına bir karar kaleme aldılar. Kararda diğer şeylerin yanında şunlar deniyordu :

«Yoldaşlar! ('Çoğunluğa' sesleniyorlar)... Her iki taraf (yani «çoğunluk» ve «azınlık»), varolan taktiksel ve örgütsel fikir ayrılıklarının yekpare bir parti örgütü çerçevesi içinde çalışmayı olanaksız kılacak nitelikte olmadığı yolundaki kanılarını tekrar tekrar belirttiler»*, bu nedenle bir yoldaşlar mahkemesi (Bebel ve diğerlerinden oluşan) kurularak bu küçük kavgamız halledilmeli.

Kısacası, partideki fikir ayrılıkları, bir yoldaşlar mahkemesinin karar verebileceği bir kavgadan başka bir şey değildir, biz yekpare bir bütünüz.

Ama nasıl olur? «Marksist olmayan» bizlerin parti ör-

---

* *«Iskra» No. 91, s. 3.*

gütlerine çağrılması, biz yekpare bir bütünüz vb. şeklinde seslenilmesi... Ne demektir bu? Bu kesinlikle sizin tarafınızdan partiye bir ihanettir, siz «azınlık» liderleri! «Marksist olmayanlar» hiç partinin başına getirilebilir mi? «Marksist olmayanların» bir sosyal demokrat partinin içinde yerleri olur mu hiç? Yoksa acaba siz de mi Marksizme ihanet ettiniz ve bundan dolayı cephe değiştirdiniz?

Fakat bir yanıt beklemek saflık olurdu. Mesele, bu namuslu liderlerin cepte bir çok «ilkelerinin» olması ve ihtiyaca göre bunları çıkarmalarıdır. Rusça'da söylendiği gibi, bunlarda haftanın yedi cuma günü vardır!..

Sözümona «azınlığın» liderleri bunlardır.

Böyle liderlerin takımının, yani Tiflis «azınlığı» denen azınlığın nasıl bir görünümde olduğu kolayca gözönünde canlandırılabilir... Talihsizliğe bakın ki, kuyruk bazan başı dinlemez ve ona itaat etmeyi reddeder. Örneğin «azınlığın» liderleri bir uzlaşmayı olanaklı görüp parti işçilerini birliğe çağırdıkları sırada Tiflis «azınlığı» ve onun «Sosyal Demokrat»ı tepinmeyi sürdürüyorlar ve şöyle bağırıyorlar: «Çoğunlukla» «azınlık» arasında «bir ölüm kalım savaşı sürdürülüyor»*, birinin diğerini yoketmesi gerekiyor! Biri bir telden çalıyor, diğeri başka bir telden!

«Azınlık», bizim kendilerine oportunist (ilkesizler) dememizden yakınıyor. Pekiyi ama eğer bunlar kendi sözlerini inkâr eder, kendilerini bir o yana bir bu yana atar, durmadan yalpalayıp bocalarlarsa, bunlar için oportunizmden başka hangi ad bulunabilir? Gerçek bir sosyal-demokratın sürekli kanaat değiştirmesi olanaklı mıdır? Bu kadar sık mendil bile değiştirilmez.

Bizim sözde marksistler, ısrarla «azınlığın» gerçek proleter bir nitelik taşıdığını iddia ediyorlar. Böyle midir acaba? Görelim.

Kautsky şöyle diyor: «Proleter, partinin ilkelerini kolayca kavrayabilir, anlık durumlardan, kişisel ya da yerel

---

* *Bkz. «Sosyal Demokrat» No. 1.*

çıkarlardan etkilenmeksizin ilkeli bir politikaya eğilim gösterir.»*

Ya «azınlık»? Onun da eğilimi, anlık durumlardan ve başkalarından etkilenmeyen bir politikaya mıdır? Tersine o, sürekli bir yalpalama ve bocalama içindedir, sağlam ilkeli bir politikadan nefret ederek ilkesizliği yeğler ve duruma göre hareket eder. Buna ilişkin olayları biliyoruz.

Kautsky, proleterin parti disiplinini sevdiğini şöyle anlatıyor «Proleter soyutlanmış bir bireyden başka hiçbir şey değildir. O bütün gücünü, bütün ilerlemesini, bütün beklentilerini ve umutlarını örgütten alır...» İşte bunun içindir ki o, ne kişisel bir yarara, ne de kişisel üne kaptırmaz kendini, «tüm duygu ve düşüncesini saran gönüllü bir disiplin içinde kendisine verilen her mevkide yükümlülüğünü yerine getirir»**

Ya «azınlık»? O da aynı şekilde disipline bağlı mıdır? Tersine o parti disiplininden nefret eder ve onunla alay eder.*** Parti disiplinini zedelemenin ilk örneğini «azınlığın» liderleri verdiler. II. Parti Kurultayı kararına uymayan Akselrod, Zasuliç, Starover, Martov ve diğerlerini anımsayın.

«Yazar takımının durumu tamamen başkadır», diye devam ediyor Kautsky. Bunlar parti disiplinine binbir mihnetle uyarlar, bunu da iyi niyetten değil de sadece bir zorunluk olduğu için yaparlar.» Disiplin gerekliliğini seçkin aydınlar için değil de sadece kitle için kabul ederler. Kendilerini de tabii bu seçkin aydınlardan sayarlar... Proletaryanın duygusal yaşamıyla tamamen kaynaşmış, verilen her işi yapmış, sürekli olarak kendini tamamen büyük davamıza vermiş.. ve azınlıkta kalan yazarların severek baş vurdukları duygusal yakınmalardan her zaman nefret etmiş olan Liebknecht ideal bir yazar örneği idi. Kendisini hiçbir zaman öne sürmemiş ve bazan tamamen azınlıkta kaldığı Enternasyo-

---

* *«Erfurt Programı», MK Yayınevi, s. 88.*

** *Bkz. Lenin, «Bir Adım İleri, İki Adım Geri», s. 93 («Tüm Eserleri», C. VI, Almanca baskı, Viyana - Berlin 1930, s. 336), burada Kautsky'nin bu sözlerine yer verilmiştir.*

*** *Bkz. Liga Protokolü.*

naldaki parti disiplinine bağımlılığı örnek bir davranış olan Marx'ın adını da burada anmak gerekir.*

Ya «azınlık»? Onda herhangi bir şekilde hiç «proleterce duygular» görülmüş müdür? Tutumları Liebknecht'in ve Marx'ın tutumlarını andırıyor mu?

Tersine: «Azınlık» liderlerinin kendi «ben»lerini bizim kutsal davamıza tabi kılmadıklarını gördük, tam da bu liderlerin azınlıkta kaldıkları zaman II. Parti Kurultayında kendilerini duygusal yakınmalara kaptırdıklarını gördük, Parti Kurultayından sonra tam da bunların «en iyi yerler» için ağladıklarını, tam da bu sandalyeler için partinin bölünmesini kışkırttıklarını gördük...

Bu mu sizin «proleter niteliğiniz», sayın menşevikler?

Ama öyleyse bazı kentlerde işçiler niçin bizim yanımızdalar? diye soruyorlar Menşevikler bize.

Evet, kuşkusuz, bazı kentlerde işçiler «azınlık» tarafında bulunuyorlar, ama bu hiçbir şeyi kanıtlamaz. İşçiler bazı kentlerde revizyonistlerin peşinden de gidiyorlar (Almanya'da oportunistlerin), ancak bu, onların görüşünün proleter görüşü olduğu anlamına gelmez, bu onların oportunist olmadıklarını göstermez. Bir zamanlar karga da bir gül buldu, ama bu, karganın bülbül olduğu anlamına gelmez. Boşuna dememişler şunları:

Bulunca karga bir gül,
Sanır kendini bülbül.

Partideki fikir ayrılıklarının **hangi zemin üzerinde** ortaya çıktığı şimdi açıktır. Görüldüğü üzere, partimizde iki eğilim ortaya çıkmıştır Bunlardan birisi **proleter kararlılığı**, diğeri ise **aydın kararsızlığıdır.** Aydın kararsızlığı tam da şimdiki «azınlık» tarafından dile getirilmektedir. Tiflis «Komitesi» ve onun «Sosyal-Demokrat»ı bu «azınlığın» uysal köleleridir!

---

* *Bkz. Lenin, «Bir Adım İleri, İki Adım Geri» s. 93, («Tüm Eserleri», C. VI, s. 336 - 337), burada Kautsky'nin bu satırlarına yer verilmiştir.*

Tüm sorunun özü budur.

Bununla beraber bizim sözde marksistler, sık sık «aydın duşunce biçimine» karşı olduklarını bağırırlar ve bu arada da «çoğunluğu» «aydın tutarsızlığı» ile suçlamaya kalkarlar, ancak onların bu durumu, parayı çalıp sonra da, «hırsızı tutun!» diye bağıran hırsızın durumunu anımsatıyor.

Ayrıca, herkesin içindekini söylediği de bilinen bir şeydir.

RSDİP Kafkasya Federal Komitesi
tarafından Mayıs 1905'de yayımlanan
broşürün metnine göre.
Gürcüceden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre.

SİLAHLI AYAKLANMA VE TAKTİĞİMİZ

Devrimci hareket, «bugün için artık silahlı ayaklanma zorunluğunu doğurmuştur» — Partimizin III. Kurultayı tarafından ortaya konan bu düşünce her gün gittikçe daha çok doğrulanmaktadır. Devrimin alevi, kâh orada kah burada yerel ayaklanmalar ortaya çıkararak, gittikçe daha kuvvetli yayılmaktadır. Lodz'da üç gün süren barikatlar ve sokak çarpışmaları, Ivanovo-Voznesensk'te onbinlerce işçinin grevi ile birlikte askeriye ile kaçınılmaz kanlı çatışmalar, Odessa'daki ayaklanma, Karadeniz Donanması'ndaki Libau deniz birlikleri arasındaki «isyan», Tiflis «haftası» —bütün bunlar yaklaşan fırtınanın habercileridir. Yaklaşıyor, durmadan yaklaşıyor, bugün ya da yarın Rusya'nın üzerinde kopacak ve temizleyici bir büyük sel olup tüm kokuşmuşlukları ve çürümüşlükleri götürecek, Rus halkını otokrasi denen yüzlerce yıllık kirden arındıracak. Çarlığın son çırpınışları —çeşitli şiddet önlemlerinin arttırılması, imparatorluğun yanısında olağanüstü hal ilanı, darağaçlarının arttırılması ve bu arada liberalleri tavlayıcı konuşmalar ve yalan reform vaadleri— onu tarihsel yazgısından kurtaramayacak. Otokrasinin günleri sayılıdır, fırtınanın önüne geçilemez. Tüm halkın selamlayarak, kendisinden yenilenme, yeniden dirilme beklediği yeni bir düzen doğuyor artık.

Yaklaşan bu fırtına, partimizi şimdi hangi yeni sorunlarla karşı karşıya getiriyor? Devrimin tek zorunlu başlangıcı olan ayaklanmaya daha etkin ve daha örgütlenmiş olarak katılmak için örgütümüzü ve taktiğimizi yaşamın yeni gereklerine nasıl uyarlamalıyız? Ayaklanmayı yönetmek için bizim —devrimin sadece öncü müfrezesi değil, aynı zaman-

da en önemli etkili gücü olan sınıfın öncü müfrezesinin— özel aygıtlar kurmamız gerekiyor mu, yoksa şimdiki parti mekanizması bunun için yeterli midir?

Bu sorunlar birkaç aydır partinin önünde duruyor ve geciktirilmeden çözüm bekliyor. «Doğal güce» inanan ve partinin hedeflerini yalnızca yaşamın akışını izlemekte gören, bilinçli öncü müfrezeye yaraşır şekilde başta değil de kuyrukta yürüyen insanlar için böyle sorunlar yoktur. Onlar ayaklanmanın kendiliğinden oluştuğunu, onu örgütleyip hazırlamanın olanaksız olduğunu, önceden geliştirilen her eylem planının bir ütopya (bunlar her «plana» karşıdırlar — bu «kendiliğinden oluşan bir görünüm» değil, sakın ha (!) bilinçlilik olurdu!), boşuna çaba olduğunu, toplumsal yaşamın araştırılıp ortaya çıkarılmamış yolları bulunduğunu ve bütün planlarımızın suya düşeceğini söylerler. Bundan dolayı kendimizi ayaklanma fikrinin ve kitlelerin «kendiliklerinden silahlanmaları» düşüncesinin propagandasıyla sınırlamalıymışız, sadece «siyasal önderlik» yapmalıymışız ve ayaklanan halkı «teknik» yönden isteyen yönetsinmiş.

Ancak «artçı politikaya» karşı çıkanlar, ama bu öncülüğü biz şimdiye kadar yaptık, diye itirazda bulunuyorlar. Geniş bir propaganda ve ajitasyonun, proletaryanın siyasal önderliğinin mutlak zorunluluk olduğu açıktır. Ama kendimizi bu genel görevlerle sınırlamak, ya yaşamın doğrudan ortaya attığı bir soruyu yanıtlamaktan kaçındığımız, ya da taktiğimizi, hızla yayılan devrimci mücadelenin gereksinimlerine uydurma gücünden tamamen yoksun olduğumuz anlamını taşır. Şimdi bizim siyasal ajitasyonu on misli artırmamız, yalnız proletaryayı değil, yavaş yavaş devrime katılan pek çok halk tabakalarını da etkimiz altına almamız, ayaklanmanın zorunluluğu düşüncesini nüfusun bütün sınıfları içinde yaymamız elbette zorunludur. Ancak yalnız bunlarla yetinemeyiz. Proletaryanın gelmekte olan devrimi kendi sınıf savaşımı amaçları için yararlanılabilir duruma getirebilmesi için, sosyalizm uğruna daha sonraki savaşımı mümkün olduğunca kolaylaştıracak demokratik bir düzeni kurabilmesi için, muhalefetin etrafında toplandığı proletar-

yanın sadece savaşımın merkezi olmakla kalınayıp aynı zamanda ayaklanmanın önderi ve yöneticisi olması da gerekmektedir. Tam da **tüm Rusya çapındaki ayaklanmanın teknik önderliği ve örgütsel hazırlığı**, yaşamın proletaryaya yüklediği yeni görevdir. Şimdi eğer partimiz işçi sınıfının gerçek siyasal önderi olmak istiyorsa bu yeni görevlerin yerine getirilmesinden kaçınamaz, kaçınmamalıdır da.

O halde bu hedefe ulaşmak için neler yapmalıyız? Atacağımız ilk adım ne olmalıdır?

Örgütlerimizden bir çoğu, kuvvetlerinin ve araçlarının bir bölümünü proletaryanın silahlanması için hazır tutmakla bu sorunu pratik olarak çözmüş bulunmaktadırlar. Otokrasiye karşı mücadelemiz şimdi, silahlanmanın herkes tarafından zorunlu olduğunun kabul edildiği bir döneme girmiştir. Fakat silahlanmanın zorunluluğu bilinci yalnız başına yeterli değildir, **partiye pratik görevi doğrudan ve berrak bir şekilde verilmelidir.** Onun için ülkenin her yanındaki komitelerimizin, hemen şimdiden, halkı silahlandırmaya, bunu yoluna koyacak özel gruplar kurmaya, silahları sağlamak amacıyla yerel gruplar örgütlemeye, çeşitli patlayıcı maddelerin yapımı için atelyeler örgütlemeye, resmi ve özel silah ve mühimmat depolarının ele geçirilmesi için bir plan geliştirmeye başlamaları gerekmektedir. Yeni «Iskra»nın bize öğütlediği gibi yalnız «şiddetli silahlanma gereksinmesiyle» halkı silahlandırmakla kalmayıp, aynı zamanda —III. Parti Kurultayının bizi yükümlendirdiği gibi— «proletaryanın silahlanması için en enerjik önlemleri» pratikte de almak zorundayız. Başka herhangi bir soruna nazaran bu sorunun çözümünde hem partinin bölünen kısmıyla (eğer gerçekten ciddi olarak silahlanmayı düşünüyorlarsa ve sadece «kendi kendine silahlanmaya karşı duyulan şiddetli gereksinim» gevezeliği yapmıyorlarsa) hem de, örneğin, Ermeni federalistleri ve aynı şeyleri amaç edinmiş diğerleri gibi ulusal sosyal-demokrat örgütlerle daha kolay bir anlaşmaya varabiliriz. Böyle bir girişim, Şubat katliamından sonra bizim komiteyle «Balahany-Bibi-Aybater» grubunun ve Gnçakistler'-

in[39] komitesinin silahlanma sorunlarında kendi aralarında bir örgütleme komisyonu oluşturdukları Bakü'da olmuştur.

Bu güç ve sorumlu işin ortak güçlerle yoluna koyulması mutlaka zorunludur; ve biz, fraksiyon çekişmelerinin tüm sosyal demokratik güçlerin bu temel üzerinde birleşmesini en az engellemesi gerektiğine inanıyoruz.

Silah stoklarının arttırılmasıyla bunların sağlanması ve fabrika biçimi seri yapımı dışında, elde edilen silahlardan yararlanma konusunda mümkün olan tüm savaş gruplarının eğitimi için en ciddi ilginin gösterilmesi gerekir. Silahların doğrudan kitlelere dağıtılması gibi hareketlere hiçbir suretle izin verilmemelidir. Aracımız az olduğundan ve silahları polisin dikkatli gözlerinden saklamak zor olduğundan, bir dereceye kadar önemli ölçüde halk tabakalarını silahlandırmayı başaramayabiliriz ve gayretlerimiz boşuna olmuş olabilir. Eğer özel bir savaş örgütü kurarsak durum tamamen başka olur. Savaş gruplarımız silahların kullanılmasında iyi eğitilecekler, ayaklanma sırasında —artık kendiliğinden mi başlar, yoksa önceden mi hazırlanır— asıl birlikler ve öncü müfreze olarak etkide bulunacaklar, ayaklanan halk bunların etrafında toplanacak ve bunların yönetimi altında savaşmaya girecektir. Bunların deneyimli ve örgütlü oluşları sayesinde, fakat aynı zamanda iyi silahlanmaları sayesinde, silahlanan halkın tüm kuvvetlerini kullanmak ve bu suretle en yakın amaca ulaşmak, yani tüm halkın silahlandırılmasını ve önceden geliştirilen eylem planını uygulamak mümkün olacaktır. Bunlar hızla, devrimin daha ileri gelişimi için gerekli olan çeşitli silah depolarını, hükümet dairelerini ve kamu kurumlarını, postaneyi, telefon dairesini vb. ele geçireceklerdir.

Fakat bu savaş grupları sadece devrimci ayaklanma tüm kenti sardıktan sonra gerekli değildir, bunların ayaklanma arifesindeki önemleri de az değildir. Son yarıyıl içinde tüm halk sınıflarının gözünde saygınlığını yitirmiş olan otokrasinin bütün gücünü, ülkenin karanlık güçlerini —bunlar profesyonel haydutlar ya da tatarların içinde cahil ve fanatik unsurlardır— devrimcilere karşı savaş için seferber etmeye

harcadığına açıkça kanaat getirdik. Polis tarafından silahlanıp korunan bunlar halka korku salarak kurtuluş hareketi için kasvetli bir ortam yaratıyorlar. Savaş örgütlerimizin bu karanlık güçlerin tüm saldırılarını savuşturmaya daima hazır olmaları ve bunların eylemlerinin yarattığı öfke ve direnmeyi hükümete karşı yönelen bir harekete çevirmeye çalışmaları gerekir. Sokağa çıkarak halk kitlelerinin başına geçmeye her an hazır olan silahlanmış savaş grupları, III. Parti Kurultayının saptadığı hedefi, yani «Kara Yüzlerin ve genel olarak hükümet tarafından yönetilen tüm gerici unsurların saldırılarına karşı silahlı savunma örgütlemeyi» kolayca gerçekleştirebilirler («Devrim Arifesinde Hükümetin Taktiğine Karşı Alınacak Tutum Üzerine Karar» — bkz. «Bildiri») [40].

Savaş gruplarımızın ve genelde askeri - teknik örgütümüzün baş ödevlerinden biri kendi bölgeleri için bir ayaklanma planı geliştirmek ve bunu parti merkezi tarafından tüm Rusya için geliştirilen planla koordine etmek olmalıdır. Düşmanın en zayıf yerleri bulunarak saldırıya geçilecek noktalar saptanmalı, bölgedeki tüm kuvvetlerin dağıtımı yapılmalı ve kentin topoğrafyası iyi incelenmeli. Hiçbir suretle baskına uğramamamız için bütün bunların önceden yapılması gerekir. Örgütlerimizin faaliyetinin bu yanını burada etraflıca açıklamak tamamiyle yersizdir. Eylem planının geliştirilmesinde sıkı gizliliğe, sokak savaşlarının yürütülmesinde mutlaka lazım olan askeri teknik bilgilerin olabildiğince geniş bir biçimde proletarya içinde yayılmasının, eşlik etmesi gerekir. Bu amaçla örgütte bulunan asker kişilerden yararlanmalıyız. Aynı amaçla, yetenekli ve eğilimleriyle büyük yarar sağlayabilecek başka birçok yoldaşın yardımlarına da baş vurabiliriz.

Ancak böyle çok yönlü bir ayaklanma hazırlığı, sosyaldemokrasinin halk ile otokrasi arasındaki savaşımlarda önderlik rolünü sağlamlayabilir.

Ancak mücadeleye tam bir hazırlık proletaryaya, Çarlık Hükümeti yerine bir geçici devrimci hükümet kurulabilmesi için, polisle ve askerlerle yapılan tek tek karakol ça-

tışmalarını genel bir halk ayaklanmasına dönüştürme olanağını verebilir.

Örgütlü proletarya, «artçılık politikası» yandaşlarına rağmen ayaklanmanın gerek teknik ve gerekse siyasal önderliğini elinde toplamak için bütün güçlerini kullanacaktır. Yaklaşmakta olan devrimi sınıf savaşımımızın yararına kullanabilmek için bu önderlik vazgeçilmez bir koşuldur.

«Proletariatis Brdsola»
("Proletaryanın Mücadelesi") No. 10,
15 Temmuz 1905.
İmzasız makale.
Gürcüceden Rusçaya yapılan
yetkili çeviriye göre.

GEÇİCİ DEVRİMCİ HÜKÜMET VE SOSYAL DEMOKRASİ[41]

I

Halk devrimi büyüyüp gelişiyor. Proletarya silahlanarak ayaklanma bayrağını açıyor. Köylülük belini doğrultup proletarya etrafında birleşiyor. Genel ayaklanmanın başlayarak nefret edilen Çarın nefret edilen tahtını «yeryüzünden silip atacağı» zaman uzak değildir artık. Çarlık hükümeti yıkılacaktır. Onun yıkıntıları üzerinde bir devrim hükümeti kurulacaktır — karanlık güçleri silahsızlandıracak, halkı silahlandıracak ve derhal Kurucu Meclis'in toplanmasına girişecek bir Geçici Devrimci Hükümet. Böylece halkın egemenliği Çarın egemenliğine son verecektir. Halk devrimi bugün bu yolda gidiyor.

Geçici hükümetin yapmak zorunda olduğu şeyler neler dir?

Geçici hükümet, Çarlık otokrasisini yeniden kuramamaları için karanlık güçleri silahsızlandırmak ve devrim düşmanlarını altetmek zorundadır. Halkı silahlandırıp, devrimin sonuna kadar götürülmesine yardımcı olmak zorundadır. Konuşma, basın, toplantı vb. özgürlüklerini gerçekleştirmek zorundadır. Dolaylı vergileri kaldırıp, kâr ve miras üzerinde müterakki vergi düzeni getirmek zorundadır. Köylerde toprak sorunlarını düzenleyecek köylü komitelerini kurmak zorundadır. Son olarak kiliseyi Devletten ve okulu kiliseden ayırmak zorundadır...

Bu genel taleplerin dışında, geçici hükümet işçilerin sınıfsal taleplerini de gerçekleştirmek zorundadır; grev ve bir-

leşme özgürlüğü, sekiz saatlik işgünü, işçilerin devlet tarafından sigortalanması, sağlığa uygun çalışma koşulları, «iş borsalarının» kurulması vs.

Kısaca geçici hükümet, bizim asgari programımızı* noksansız gerçekleştirmek ve hemen, toplumsal yaşamda meydana gelmiş olan değişiklikleri «ilelebet» yasal olarak sağlama alacak ve halkın tümü tarafından seçilecek olan Kurucu Meclisi toplamaya girişmek zorundadır.

Geçici hükümete kimler girmeli?

Devrimi halk yapacaktır, halk ise proletarya ile köylülüktür. Onun [Geçici Hükümetin - ÇN] devrimi sonuna kadar götürmeyi, gericiliği altetmeyi, halkı silahlandırmayı vb. de üstlenmek zorunda olduğu açıktır. Fakat bütün bunlar için hükümette proletarya ile köylülerin çıkarlarının savunucularının bulunması zorunludur. Proletarya ile köylüler sokağa egemen olacaklar, kanlarını akıtacaklar, — bunların Geçici Hükümete de egemen olmaları gerektiği açıktır.

Bize, bütün bunlar doğrudur ama proletarya ile köylüler arasında ortak olan ne var, *deniyor*.

Ortak olan, her ikisinin de serfliğin kalıntılarından nefret etmeleri, her ikisinin de Çarlık hükümetine karşı bir ölüm kalım savaşı vermeleri, her ikisinin de demokratik cumhuriyet istemeleridir.

Fakat bu bize, bunlar arasındaki farkın çok daha önemli olduğu gerçeğini unutturamaz.

Nedir bu fark?

Şudur ki, köylülük özel mülkiyete sarılır, burjuva koşullarına bağımlı kalır ve burjuva düzeninin temellerini sağlamlamak için demokratik cumhuriyete gereksinim duyarken, proletarya özel mülkiyetin düşmanıdır, burjuva koşullarından nefret eder ve demokratik cumhuriyete sadece güçlerini toplamak ve sonra burjuva düzenini yıkmak için gereksinim duyar.

Sözünü etmeye gerek yok ki, köylülük** ancak proletarya

---

* *Asgari programla ilgili olarak bkz. «RSDİP II. Parti Kurultayına ilişkin bildiri».*

** *Yani küçük burjuvazi.*

özel mülkiyeti ortadan kaldırmayı istediği ölçüde proletaryaya karşı cephe alacaktır. Öte yandan, köylülüğün ancak proletarya otokrasiyi yıkmak istediği ölçüde proletaryayı destekleyeceği aynı şekilde açıktır. Şimdiki devrim bir burjuva devrimidir, yani özel mülkiyete dokunmamaktadır, onun için köylülerin silahlarını proletaryaya çevirmeleri için bir sebep yoktur. Buna karşılık şimdiki devrim Çarlık iktidarını temelden reddediyor, onun için köylülerin devrimin önder gücü olan proletaryaya kararlı bir şekilde katılmakta çıkarı vardır. Proletaryanın da köylüleri destekleyerek onlarla birlikte ortak düşmanın —Çarlık hükümetinin— üstüne yürümekte çıkarı olduğu açıktır. Büyük Engels, proletaryanın proleter devrimin zaferine kadar küçük burjuvazi ile yan yana mevcut koşulların üzerine yürümesi gerektiğini boşuna söylemiyor.* Eğer zaferimiz, devrim düşmanlarının tamamen altedilmesine kadar zafer olarak adlandırılamazsa, eğer düşmanların altedilmesi ve halkın silahlandırılması geçici hükümetin görevi ise, eğer zaferin tamamlanmasını geçici hükümet üstlenmek zorundaysa, o zaman geçici hükümete küçük burjuvazinin çıkarlarının savunucularından başka proletaryanın temsilcilerinin de kendi çıkarlarının savunucuları olarak girmeleri gerektiği gayet doğaldır. Devrimin önderi olarak ortaya çıkan proletarya eğer devrimin sonuna kadar götürülmesini yalnız başına küçük burjuvaziye bırakmak isteseydi delilik etmiş olurdu. Bu kendi kendine bir ihanet olurdu. Ancak, özel mülkiyetin düşmanı olarak proletaryanın kendi partisine sahip olması ve bir an için dahi kendi yolundan ayrılmaması gerektiği unutulmamalıdır.

Başka bir deyimle, proletarya ile köylüler birleştirilmiş güçleriyle Çarlık hükümetine son vermek, birleştirilmiş güçleriyle devrim düşmanlarını altetmek zorundadırlar ve işte bunun içindir ki geçici hükümette köylülerin yanında proletaryanın da kendi çıkarlarının savunucularının, yani sosyal demokratların bulunması gerekir.

---

* *Bkz. «Iskra» No. 96. Bu pasaj «Sosyal Demokrat»ın 5. sayısında basılmıştır. Bkz. «Demokrasi ve Sosyal Demokrasi».*

Bu o kadar açık, o kadar belirgin ki, hatta bunun sözünü etmek bile gereksiz görünebilir.

Ama «azınlık» ortaya çıkıp bu konuda kuşkularını dile getirmekte, ısrarla, sosyal-demokrasinin geçici hükümete katılmasının uygun olmadığını, bunun ilkelere ters düşeceğini iddia ediyor.

İnceleyelim bu meseleyi. «Azınlığın» kanıtları nelerdir? Her şeyden önce Amsterdam Kongresine dayanıyor[4]. Bu kongre, Jaurèsizme karşı, sosyalistlerin bir burjuva hükümetine katılma gayreti içinde olmamaları gerektiği kararı alıyor, — ve geçici hükümet de bir burjuva hükümeti olduğuna göre geçici hükümete katılmak bizim için doğru olmaz. «Azınlık» böyle bir yargıda bulunuyor ve kongre kararının böyle çocukça bir yorumuna göre bizim devrime de katılmamamız gerektiğini farketmiyor. Gerçekten de : biz burjuvazinin düşmanlarıyız, şimdiki devrim de bir burjuva devrimidir, öyleyse bizim hiçbir suretle bu devrime katılmamamız gerekir! «Azınlığın» mantığı bizi bu yola zorluyor. Buna karşılık sosyal-demokrasi, biz proleterlerin şimdiki devrime sadece katılmakla kalmayıp hatta onun başına geçerek onu yönetme ve sonuna kadar götürme zorunda olduğumuzu söylüyor. Fakat devrimi sonuna kadar götürmek, geçici hükümete katılmadan olanaksızdır. «Azınlığın» burada tamamen sakat bir mantık yürüttüğü kuşkusuz. İki şeyden biri Ya liberaller gibi, proletaryanın devrimin önderi olduğu düşüncesinden vazgeçmek zorundayız — ki bu takdirde bizim geçici hükümete katılmamız sorunu kendiliğinden düşer; ya da bu sosyal-demokratik fikri açıkça tanıyıp bizim geçici hükümete katılmamız zorunluğunu kabul edeceğiz. Fakat «azınlık» bunlardan ne birini ne de ötekini bırakmak istemiyor, o hem liberallerle ve hem de sosyal demokratlarla birlik olmak istiyor. Tamamen masum mantığın öyle acımasızca ırzına geçiyor ki...

Amsterdam Kongresine gelince, bu kongrenin göz önünde bulundurduğu geçici bir hükümet değil, Fransa'nın daimi hükümetiydi. Fransa'nın hükümeti gerici ve tutucu olup eskiyi savunur ve yeniye karşı mücadele eder, — gerçek bir

sosyal-demokratın asla bu hükümete girmeyeceği anlaşılıyor. Halbuki geçici hükümet devrimci ve ilerici olup eskiye karşı mücadele eder ve yeninin yolunu açar, devrimin çıkarlarına hizmet eder, — gerçek bir sosyal-demokratın bu hükümete gireceği ve devrim davasının başarıya ulaşmasına etkin biçimde katılacağı anlaşılıyor. Görüldüğü gibi bunlar farklı şeylerdir. «Azınlık» boş yere Amsterdam Kongresine sarılıyor. Kongre onu fiyaskodan kurtaramayacaktır.

«Azınlık» bunu açıkça kendisi de sezdi. Onun için de şimdi başka bir kanıta sarılıyor: Şimdi Marx'la Engels'in ruhlarını çağırıyor. Örneğin «Sosyal-Demokrat» ısrarla, Marx ve Engels'in geçici bir hükümete katılmayı «temelden reddettiklerini» yineliyor. Fakat nerede, ne zaman reddettiler? Örneğin, Marx ne söylüyor acaba? Marx'ın şöyle dediği anlaşılıyor «... Demokratik küçük burjuvalar proletaryaya demokratik parti içindeki tüm nüansları kapsayan büyük bir muhalefet partisinin kurulmasını öğütlüyorlar...», «böyle bir birleşme yalnız küçük burjuvanın yararına ve tamamen proletaryanın zararına sonuç verir»* vb.[43] Kısacası, proletarya bağımsız bir sınıf partisine sahip olmalıdır. Fakat buna karşı olan kim acaba, sayın «bilgiç eleştirmen»? Niçin yel değirmenleriyle savaşıyorsunuz?

«Eleştirmen» buna rağmen Marx'dan söz etmeyi hâlâ sürdürüyor. «Ortak bir düşmana karşı bir mücadele durumu için özel bir birleşmeye gerek yoktur. Böyle bir düşmana karşı doğrudan mücadele edildiğinde, her iki partinin çıkarları o an için birleşir ve sadece o an için düşünülen bağlantı kendiliğinden kurulur... Savaş sırasında ve savaştan sonra işçiler burjuva demokrasisinin talepleri («Sosyal-Demokrat» «gerekleri» olarak çeviriyor) «yanında kendi taleplerini» (yine «gereklerini») «ortaya koymaları gerekir... Kısacası Zaferin ilk anından itibaren güvensizlik... o zamana kadarki müttefike, ortak zaferi tek başına sömürmek isteyen partiye karşı gösterilmelidir.»**

---

* *Bkz. «Sosyal Demokrat» No. 5.*

** *Bkz. «Sosyal Demokrat» No. 5.*

Başka bir deyimle proletarya kendi yolunda gitmeli ve küçük burjuvaziyi sadece kendi çıkarlarına ters düşmediği sürece desteklenmeli. Fakat buna karşı olan kim, insanı hayretlere düşüren «eleştirmen», ve niçin Marx'ın sözlerine dayanmak zorunda kaldınız? Marx acaba geçici devrimci hükümet hakkında birşey mi söylemiştir? Tek kelime söylememiştir. Marx, demokratik bir devrim sırasında geçici hükümete katılmanın ilkelerimize ters düştüğünü mü söylüyor acaba? Tek kelime söylemiyor. Niçin öyleyse yazarımız kendinden geçecek kadar coşuyor, bizle Marx arasındaki «ilkesel çelişki»yi nereden uydurmuştur? Zavallı «eleştirmen»! Böyle bir çelişki bulmak için bütün gücüyle çalıştı, fakat ne yazık ki hepsi boşuna çaba idi.

Fakat menşeviklerin açıklamasına göre Engels ne diyor? Öğrenildiğine göre Turati'ye yazdığı bir mektubunda, İtalya'daki gelen devrimin bir sosyalist devrim değil, bir küçük-burjuva devrimi olduğunu, proletaryanın devrimin zaferine kadar küçük burjuvazi ile birlikte varolan düzene karşı yürümek zorunda olduğunu, fakat bu arada mutlaka kendi partisine sahip olması gerektiğini, ancak devrimin zaferinden sonra sosyalistlerin hükümete girmelerinin son derece tehlikeli olduğunu söylüyor. Bunu yapmakla sosyalistler Louis Blanc'ın ve diğer Fransız sosyalistlerinin 1848'deki yanılgısını yinelemiş olurlar vb.* Başka bir deyişle, İtalyan devrimi bir sosyalist devrim degil, demokratik bir devrim olacağından proletaryanın egemenliğini düşlemek ve **zaferden sonra** da hükümette kalmak büyük bir yanılgı olur; proletarya sadece **zafere kadar** küçük burjuvalarla birlikte ortak düşmana karşı yürüyebilir. Fakat buna kim itiraz ediyor, demokratik devrimi sosyalist devrimle karıştırmak durumunda olduğumuzu kim söylüyor? Niçin Turati'ye, Bernstein'ın bu yandaşına atıfta bulunmak gereği duyuldu veya niçin

---

Bkz. «Sosyal Demokrat» No. 5. «Sosyal Demokrat» bu sözleri alıntı işareti içinde Engels'in sözlerinin tam olarak alındığı sanılıyor. Gerçekte ise durum bu değildir, çünkü burada Engels'in mektubunun içeriği [«Sosyal-Demokrat»ın - ÇN] kendi sözleri ile veriliyor.

Louis Blanc'ı anımsatmak gereği duyuldu? Louis Blanc bir küçük burjuva «sosyalisti» idi, bizde ise söz konusu olan sosyal-demokratlardır. Louis Blanc zamanında sosyal-demokrat parti yoktu, fakat burada söz konusu olan tam da böyle bir partidir. Fransız sosyalistleri siyasal iktidarı ele geçirmek istiyorlardı, fakat bizi ilgilendiren geçici hükümete katılma sorunudur... Engels, demokratik devrim sırasında geçici hükümete katılmanın ilkelerimize ters düştüğünü mü söylüyor acaba? Tek kelime söylemiyor. Öyleyse böyle bir laf kalabalığına ne gerek var, sevgili menşevik, sorunları birbirine karıştırmanın onları çözmek demek olmadığını neden anlamıyorsunuz? Niçin yok yere Marx'ın ve Engels'in ruhlarını rahatsız etmek zorundaydınız?

Marx'la Engels'in adlarının kendisini kurtarmadığını «azınlığın» kendisi de gayet iyi seziyor ve şimdi üçüncü bir «kanıta» sarılıyor. Bize, siz devrimin düşmanlarına çift gem vurmak istiyorsunuz, «proletaryanın devrim üzerindeki ağırlığının yalnız 'tabandan', yalnız sokaktan değil, tepeden de, geçici hükümetin gösterişli salonlarından da gelmesini istiyorsunuz»* diyor. Ama bu, ilke ile çelişmektedir diye suçluyor bizi.

Bu suretle «azınlık», bizim devrimin gidişini sadece tabandan» etkilememiz gerektiğini iddia ediyor. «Çoğunluk» ise tersine, baskının çok yanlı olması için «tabandan» eylemin «tepeden» eylemle tamamlanması gerektiği görüşündedir.

Fakat bu durumda sosyal-demokrasi ilkesiyle çelişkiye düşen kim, «çoğunluk» mu, yoksa «azınlık» mı?

Engels'e başvuralım. Yetmişli yıllarda İspanya'da bir ayaklanma oldu. Bir geçici devrimci hükümet sorunu ortaya çıktı. O zamanlar orada Bakuninciler (anarşistler) hep küstahlık ediyorlardı. Tepeden her eylemi reddediyorlardı. Bu durum Engels'le bunlar arasında bir polemik doğmasına neden oldu. Bakuninciler, «azınlığın» şimdi söylediği şeylerin aynısını söylüyorlardı. Engels, «Bakunincilerin yukar-

---

* *Bkz. «Iskra» No. 9*

dan aşağıya olan her devrimci eylemin zararlı olduğunu, her şeyin aşağıdan yukarıya doğru örgütlenip gerçekleştirilmesi gerektiğini yıllarca söylediklerini»* anlatır. Bunlara göre, geçici ya da devrimci denilen siyasal şiddetin her örgütü sadece bir aldatmaca olabilir ve proletarya için aynen şimdi varolan bütün hükümetler gibi tehlikeli olurdu.»** Engels bu görüşle alay ederek yaşamın Bakunincilerin bu öğretisini tamamen çürüttüğünü söyler. Bakuninciler yaşamın gereklerine uymak zorunda kaldılar, ve... «tüm anarşik ilkelerine rağmen devrimci bir hükümet oluşturdular.»*** Böylece, «daha açıklanır açıklanmaz, devrimin bir hükümet kurulmasının sadece yeni bir aldatmaca ve işçi sınıfına yeni bir ihanet olduğu yolundaki doktrinleriyle çelişkiye düştüler...»****

Böyle söylüyor Engels.

Buna göre «azınlığın» ilkesinin —yalnız «tabandan» eylem— sosyal-demokratik taktikle temelden çelişen anarşik bir ilke olduğu ortaya çıkıyor. Geçici bir hükümete her türlü katılmanın işçiler için zararlı olduğu yolundaki «azınlık» görüşü, Engels'in de alay etmiş olduğu anarşik boş bir laftan ibarettir. Ayrıca, Bakunincilerin başına gelmiş olduğu gibi, «azınlığın» görüşlerini yaşamın reddedeceği ve kolaylıkla yıkacağı da ortaya çıkıyor.

Buna rağmen «azınlık», «biz prensiplere karşı hareket etmek istemiyoruz» diyerek direnmeyi sürdürüyor. Bu insanların sosyal-demokratik ilkelere ilişkin garip bir anlayışları var. Bunların sadece geçici devrimci hükümete ve Devlet Duması'na ilişkin ilkesel görüşlerini ele alalım. «Azınlık», devrimin çıkarları tarafından yaratılan geçici hükümete katılmaya karşıdır, çünkü bu, ilkelere ters düşüyor. Fakat otokrasinin çıkarları tarafından yaratılan Devlet Duması'na katılmaktan yanadır, öğreniyoruz ki, bu, ilkelere ters düşmüyormuş! «Azınlık», devrimci halk tarafından yaratılıp ve

---

* *Engels'in bu sözlerinin alındığı, «Proletari»nin 3. sayısına bakınız* [44].

** *Ibid.*

*** *Ibid.*

**** *Ibid.*

halk tarafından da yasallaştırılacak olan geçici hükümete katılmaya karşıdır, — çünkü bu, ilkelere ters düşüyor. Fakat zorba Çar tarafından toplanıp ve onun tarafından da yasallaştırılacak olan Devlet Dumasına katılmaktan yanadır, — öğreniyoruz ki, bu, ilkelere ters düşmüyormuş! «Azınlık», misyonu otokrasiyi gömmek olan geçici hükümete katılmaya karşıdır, çünkü bu, ilkelere ters düşüyor. Fakat misyonu otokrasiyi sağlamlamak olan Devlet Duması'na katılmaktan yanadır, öğreniyoruz ki, bu, ilkelere ters düşmüyormuş... Siz hangi prensiplerden söz ediyorsunuz acaba, sayın baylar, liberallerin prensiplerinden mi, yoksa sosyal-demokratlarınkinden mi? Bu soruya açık bir yanıt verirseniz iyilik etmiş olursunuz. Biz bu konuda biraz kuşkuluyuz.

Fakat bu sorular bahsini kapatalım.

Mesele şudur ki, ilkeler peşinde görünen «azınlık», anarşistlerin yoluna kaymıştır.

Şimdi açıkça ortaya çıkan budur.

II

III. Parti Kurultayında alınan kararlar bizim menşeviklerin hoşuna gitmedi. Bunların gerçek devrimci ruhu menşevik «bataklığı» harekete geçirdi ve ona «eleştiri şevki» verdi. Özellikle geçici devrimci hükümete ilişkin kararın bunların oportunist ruh hali üzerinde etkili olduğu açıktır. Bunlar da işe bu kararı «yok etmekle» başladılar. Fakat [bu kararda - ÇN] eleştiri getirmek için tutunabilecek şeylerden hiçbir şey bulamadıklarından, alışageldikleri bayağı ve aynı zamanda ucuz yola, yani demogojiye sarıldılar! Bu «eleştirmenler», bu kararın işçileri avlamak, kandırmak ve büyülemek için alındığını yazıyorlar. Bu yaptıklarından da çok hoşnut oldukları açıkça görülüyor. Düşmanı kalbinden vurduklarını, kendilerini ise zaferi kazanmış eleştirmenler sanarak şöyle bağırıyorlar: «Ve bunlar (kararı yazanlar) proletaryaya öncülük etmek istiyorlar!» Bu «eleştirmenler»e bakın-

ca insanın gözünün önünde Gogol'ün, kendini İspanya kralı sanan aptal kahramanı canlanıyor. Büyüklük kuruntusuna kapılan insanların yazgısıdır bu!

«Sosyal Demokrat»ın 5. sayısında bulabileceğimiz bu «eleştiriyi» daha yakından inceleyelim. Bildiğiniz gibi, bizim menşevikler korkmadan geçici hükümetin kanlı hayalini düşünemiyorlar ve kendilerini bu korkunç şeyden kurtararak yerine şimdi artık Devlet Duması olan Zemski Zobor'u getirmeleri için ulularına —Martinov'la Akimov'a— sesleniyorlar. Bu amaçla «Zemski Zobor'u göklere çıkararak çürümüş Çarlığın bu çürük yaratığını sağlam meyve diye okutmaya çalışıyorlar: «Büyük Fransız devriminin geçici bir hükümeti olmadan **cumhuriyeti** kurduğunu biliyoruz», diye yazıyorlar. Hepsi bu kadar mı? Başka bildiğiniz bir şey yok mu, «sayın baylar»? Biraz noksan! Biraz daha fazla bilmeliydi! Örneğin, bilinmesi gerekirdi ki, G. Plehanov'un haklı olarak söylediği gibi, büyük Fransız devrimi burjuva devrimci hareket olarak zafer kazanmıştır, oysa Rusya'da «devrimci hareket [ya - ÇN] işçilerin hareketi olarak zafer kazanacaktır, ya da *hiç* zafer kazanmayacaktır.» Fransa'da devrimin başında burjuvazi duruyordu, oysa Rusya'da proletarya duruyor. **Orada** devrimin yazgısını birincisi bekliyordu, **burada** ise ikincisi belirliyor. Önder devrimci güçlerin böyle değişik olmasının şu veya bu sınıf için aynı sonuçları doğuramayacağı açık değil mi? Eğer Fransa'da burjuvazi devrimin başında bulunarak devrimin meyvelerini toplamışsa, onun, devrimin başında proletarya bulunduğu halde, Rusya'da da mı devrimin meyvelerini toplaması gerekir? Evet, diyor bizim menşevikler; **orada** yani Fransa'da ne olmuşsa, **burada** yani Rusya'da da olması gerekir. Bu sayın baylar bir tabutçu gibi çok önce ölmüş birinin ölçüsünü alıp yaşayanları bununla ölçmek istiyorlar. Üstelik bunlar burada oldukça önemli bir dalavereye baş vurdular: Bizi ilgilendiren konunun başını koparararak tartışmanın ağırlık noktasını kuyruğa kaydırdılar. Başka her devrimci sosyal-demokrat gibi biz demokratik cumhuriyetin kurulmasından söz ediyoruz. Buna karşılık onlar «demokratik» sözcüğünü herhangi bir yere sak-

layıp «cumhuriyete» ilişkin büyük laflar arasında dolaşmaya başladılar. «Büyük Fransız devriminin cumhuriyeti kurduğunu biliyoruz», diye vaaz ediyorlar. Evet, o cumhuriyeti kurdu, ama nasıl bir cumhuriyet, gerçek bir demokratik cumhuriyet mi? Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisinin istediği gibi bir cumhuriyet mi? Bu cumhuriyet, halka genel seçim hakkını verdi mi? O zamanki seçimler tam anlamıyla doğrudan mıydı? Müterakki bir gelir vergisi getirildi mi? Orada çalışma koşullarının düzeltilmesinden, iş gününün indirilmesinden, bir ücret yükseltilmesinden vb. herhangi bir söz edildi mi?... Hayır. Orada bunların hiçbiri yoktu ve olamazdı da, çünkü o zamanlar işçilerin sosyal-demokratik eğitimleri yoktu. Bu nedenle onların çıkarları o zamanki Fransız cumhuriyetinde de unutuldu ve burjuvazi tarafından atlatıldı. Ve siz sayın baylar, gerçekten «yüksek saygıdeğer» başlarınızı böyle bir cumhuriyet önünde mi eğiyorsunuz? İdealiniz bu mudur? Öyleyse güle güle! Fakat sayın baylar, böyle bir cumhuriyete tapmanın sosyal demokrasi ve onun programı ile hiçbir ortak yanı olmadığını, bunun en kötü cinsten bir demokratizm olduğunu unutmayın. Bütün bunları kontrabant mal gibi içeri sokuyorsunuz ve kendinizi sosyal-demokrasi adı ile maskeliyorsunuz.

Ayrıca menşeviklerin, Rusya burjuvazisinin Zemski Zobor ile bize Fransa'daki gibi bir cumhuriyeti bile getirmeyeceğini, monarşiyi kaldırmaya asla niyetleri olmadığını bilmeleri gerekir. İşçilerin monarşinin olmadığı yerlerdeki «pervasızlığını» çok iyi bildiği için, bu kaleyi olduğu gibi tutmaya ve onu uzlaşmaz düşmanına —proletaryaya— karşı kendi aracı haline getirmeye çalışmaktadır. İşte bu amaçla o «halk» adına cellat Çarla görüşmeler yaparak ona, «anarşiyi» önlemek için «anayurdun» ve tahtın yararına bir Zemski Zobor toplamasını salık veriyor. Siz menşevikler, bütün bunları gerçekten bilmiyor musunuz?

Bizim, Fransız burjuvazisinin 18. yüzyılda getirdiği gibi bir cumhuriyete değil, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisinin 20. yüzyılda istediği gibi bir cumhuriyete gereksinimimiz var. Fakat böyle bir cumhuriyeti ancak başında prole-

taryanın bulunduğu muzaffer halk ayaklanması ve onun tarafından getirilen geçici devrimci hükümet yaratabilir. Ancak böyle bir geçici hükümet bizim asgari programımızı geçici olarak gerçekleştirebilir ve böylesi dönüşümleri onun tarafından toplanacak olan Kurucu Meclis'in onayına sunabilir.

Bizim «eleştirmenler», programımız uyarınca toplanacak Kurucu Meclisin halkın iradesini dile getirebileceğine inanmıyorlar (115 - 116 yıl önce olmuş Fransız devrimi dışına çıkamazlarsa bunu nasıl düşünebilirler). «Eleştirmenler» «varlıklı ve nüfuzlu kişilerin seçimleri kendilerinden yana saptırmak için o kadar çok araçları var ki gerçek halk iradesinden söz etmek yersizdir», diyerek şöyle sürdürüyorlar sözlerini: «Yoksul tabakalardan seçmenlerin zenginlerin iradesini dile getirmemeleri için büyük bir savaşıma, uzun süren bir parti disiplinine» (menşevikler tarafından kabul edilmeyen?) «gereksinim var. Uzun yıllar süren siyasal eğitime rağmen Avrupa'da (?) bile bütün bunlar gerçekleşmedi. Ve bizim bolşevikler sanıyorlar ki, bu tılsım geçici hükümetin elindedir!»

Gerçek bir artcı politika! Fakat bu, tamamen doğal ölçütleri içindeki şu «allahın belası» «süreç olarak taktik» ve «süreç olarak örgüt»tür. Avrupa'da henüz gerçekleşmeyen bir şeyi Rusya'da istemek asla söz konusu olamaz, diye aydınlatıyorlar bizi «eleştirmenler»! Fakat biz yalnız «Avrupa'da değil, Amerika'da da bizim asgari programımızın tam gerçekleştirilmediğini biliyoruz, öyleyse onu kabul edip Rusya'da gerçekleşmesi için otokrasinin yıkılması yolunda savaşan bir kimse, menşeviklerin kanısınca uslanmaz bir düşçü, zavallı bir Don Kişot'tur! Kısaca, bizim asgari programımız yanlıştır, ütopiktir ve gerçek «yaşamla» hiçbir ortak yanı yoktur. Öyle değil mi, sayın «eleştirmenler»? Söylemek istediğiniz asıl budur. Öyleyse daha yürekli olun ve bunu, dolambaçlı yollara sapmadan doğrudan açıklayın! Böylece biz işimizin kiminle olduğunu biliriz ve siz de hiç sevmediğiniz program formalitelerinden kurtulmuş olursunuz. Fakat şimdi programın anlamsızlığından o kadar ürkek ve korkak-

ça söz ediyorsunuz ki, doğal olarak, bolşevikler hariç bir çokları sizin II. Parti Kurultayında kararlaştırılan Rusya'nın sosyal demokratik programını tanıdığınıza inanıyor. Fakat bu ikiyüzlülük niye?

Burada biz şimdi fikir ayrılıklarımızın esasına doğrudan bir yaklaşımda bulunduk. Siz asgari programımıza inanmıyorsunuz ve doğruluğunu inkâr ediyorsunuz, buna karşılık biz hep ondan yola çıkıyoruz, bütün işlerimizi programla uyumlu kılıyoruz.

Biz, eğer seçim ajitasyonu serbest olursa «varlıklı ve nüfuzlu kişilerin» tüm halkı kandırıp aldatamayacağına inanıyoruz. Çünkü onların etkisine ve altınına karşı biz gerçek sosyal-demokratik doğru sözü koyacağız (ve sizden farklı olarak biz bu doğru'dan en ufak kuşku duymuyoruz) ve bu suretle burjuvazinin hileli tertiplerini zayıflatacağız. Ama siz buna inanmıyorsunuz ve bunun için de devrimi reformizme doğru çekiyorsunuz.

«1848 yılında» diye sürdürüyorlar «eleştirmenler», «Fransa'da (yine Fransa!) işçilerin de katıldığı geçici hükümet, Paris proletaryasının bir tek delegesinin bile giremediği bir Kurucu Meclis seçtirdi.» İşte sosyal-demokrat öğreti için bir kez daha tam bir anlayışsızlık ve tarih hakkında şabloncu bir tasarım! Fransa'da işçiler geçici hükümete katıldıkları halde hiçbir şey çıkmadı ortaya, ve bundan dolayı Rusya'da da sosyal demokrasinin ona katılmaktan vaz geçmesi gerekir, çünkü burada da hiçbir şey olmayacaktır, sonucuna varıyorlar «eleştirmenler». Fakat işçilerin katılmasına mı bağlı acaba bu? Kim olursa olsun ve hangi yöne bağlı olursa olsun bir işçinin geçici devrimci hükümete katılması gerektiğini mi söylüyoruz biz acaba? Hayır, biz şimdiye kadar daha sizin yandaşlarınız olmadık ve her işçiye bir sosyal-demokrat etiketi vermiyoruz. Fransız geçici hükümetine katılmış işçileri Sosyal Demokrat Partisinin üyeleri olarak adlandırmak asla bizim aklımızdan geçmedi! Bu yersiz benzetme niye! 1848 Fransız proletaryasının siyasal bilinciyle şu andaki Rusya proletaryasının siyasal bilinci nasıl karşılaştırılabilir? Acaba o zamanki Fransız proletaryası, sadece

bir tek kere de olsa, o zamanki düzene karşı bir siyasal gösteride bulundu mu? 1 Mayısı hiç burjuva düzenine karşı savaş işareti altında kutladı mı? Bir sosyal demokrat işçi partisi içinde örgütlenmiş miydi? Sosyal demokrasi programına sahip miydi? Durumun böyle olmadığını biliyoruz. Fransız proletaryasının bütün bunlar hakkında bir tasavvuru bile yoktu. Çoktandır bir sosyal demokrat parti içinde örgütlü, son derece kesin bir sosyal demokratik programa sahip ve bilinçle amacına doğru yol alan Rusya proletaryasının bugün yapabileceği gibi Fransız proletaryasının o zamanlar devrimin meyvelerini toplayıp toplayamayacağı soruluyor. Gerçekleri kavramak için en az yetenek sahibi de olsa herkes buna olumsuz yanıt verecektir. Yalnız tarihsel olayları ezbere öğrenme yeteneğinde olan, fakat bunların kökenini yer ve zamana göre açıklayamayan insanlar ancak bu iki farklı niceliği birbirine eş tutabilirler.

«Eleştirmenler» tekrar tekrar, «halk tarafından zor kullanılmasının, sürekli devrimin zorunlu olduğunu, fakat seçimlerle yetinilerek bırakıp gidilmemesi gerektiğini», söylüyorlar. Bir iftira daha! Seçimlerle yetinerek bırakıp gideceğimizi kim söyledi size, sayın baylar? Söyleyenin adını verin!

Bizim «eleştirmenler», geçici devrimci hükümetten asgari programımızın gerçekleştirilmesini istememize de sinirlenip şöyle bağırıyorlar: «Bu durumdan tamamen habersiz olmaktır; mesele, programımızın siyasal ve ekonomik gereklerinin sadece yasamanın yardımıyla gerçekleştirilebileceğidir, geçici hükümet ise yasa koyucu bir kuruluş değildir.» «Yasaya aykırı eylemlere» karşı yapılan bu savcı konuşması okununca, insanın aklına bu makaleyi yasallık önünde el pençe divan duran herhangi bir liberal burjuvanın «Sosyal Demokrat»a ithaf edip etmediği kuşkusu geliyor.* Geçici dev-

---

* *Menşevikler, «Sosyal Demokrat»ın 5. sayısında, tüm Tiflis burjuvazisi içinden sadece on kadar tüccarı «ortak davada» hain ilan edince bu fikir daha çok göze batmaya başlıyor. Ötekilerin yandaş oldukları, menşeviklerle birlikte «ortak iş» çevirdikleri açıkça ortaya çıkıyor. O halde, bu «ortak dava» yandaşlarından herhangi biri meslekdaşlarının organına, uzlaşmaz «çoğunluğa» karşı bir «eleştiri» makalesi göndermişse buna şaşmamak gerekir.*

rimci hükümetin eski yasaları kaldırıp yeni yasalar getirmeye hakkı olmadığına ilişkin burjuva bilgiçlikleri başka türlü nasıl açıklanır! Bu yargı bayağı liberalizm kokmuyor mu? Ve bunu bir devrimcinin ağzından işitmek garip değil mi? Bütün bunlar, kafası kesilmesi gereken ve boynundaki bir sivilceye dokunulmamasını rica eden ölüme mahkûm edilmiş kimsenin durumunu anımsatıyor. Ayrıca geçici devrimci hükümetle alelâde bir bakanlar kurulu arasında fark gözetmeyen «eleştirmenlerin» her şeyi bağışlanabilir (bunda suçları da yoktur, öğretmenleri olan Martinov'lar ve Akimov'lar onları bu noktaya getirmiştir). Bir bakanlar kurulu nedir? — Sürekli bir hükümetin varolmasının sonucu. Geçici devrimci bir hükümet nedir? — Sürekli hükümetin ortadan kaldırılmasının sonucu. Bunlardan birincisi sürekli ordunun yardımı ile geçerli yasaları yürütür. İkincisi ise yürürlükteki yasaları kaldırarak bunların yerine ayaklanan halkın yardımıyla devrimin iradesini yasallaştırır. Bu ikisinin birbiriyle ne bağlantısı var?

Devrimin zaferle sonuçlandığını ve zaferi kazanmış olan halkın geçici devrimci bir hükümet oluşturduğunu kabul edelim. Eğer bu hükümetin yasaları kaldırıp yenilerini çıkarma yetkisi yoksa, ne yapması gerektiği sorunu çıkar ortaya. Kurucu Meclisi mi beklesin? Fakat Kurucu Meclisin toplanması da yine, örneğin genel, doğrudan vb. oy verme hakkı, konuşma, basın, toplantı vb. özgürlüğü gibi yeni yasaların çıkarılmasını gerektirir. Fakat bütün bunlar bizim asgari programımızda olan şeylerdir. Eğer geçici devrimci hükümet bunu gerçekleştiremezse sonra Kurucu Meclisin toplanmasında neye göre hareket edecek? Yoksa Buygin[45] tarafından yazılan ve II. Nikolaus tarafından onaylanan programa göre mi?

Yine, silahları olmadığı için sayısız kurban vermiş muzaffer halkın geçici devrimci hükümetten karşı devrimle savaşmak amacıyla sürekli ordunun kaldırılmasını ve halkın silahlandırılmasını istediğini kabul edelim. Bu anda menşevikler şu vaizla çıkıyorlar ortaya: Sürekli ordunun kaldırılmasıyla halkın silahlandırılması bu merciin (geçici devrim-

ci hükümetin) değil, başka birinin —Kurucu Meclisin— işidir, ona baş vurun, yasalara aykırı işler istemeyin vb. Sevgili akıl hocaları, söylenecek hiçbir şey yok!

Şimdi menşeviklerin, geçici devrimci hükümetin «yasama yetisi»ni hangi gerekçeyle reddettiklerine bakalım. Birincisi, bunun yasa koyucu bir kurum olmadığı, ikincisi ise, Kurucu Meclise sonra yapacak bir şey kalmayacağı gerekçesiyle. Bu şekildeki bir bayağılığa kadar ileri gidiyorlar, bu siyasal süt çocukları! Anlaşıldığına göre bunlar, zaferi kazanmış bir devrimin ve onun iradesinin habercisi geçici devrimci hükümetin sürekli bir hükümet oluşuncaya kadar duruma egemen olduklarını ve bu itibarla yasaları kaldırıp yenilerini çıkarabileceklerini bile bilmiyorlar. Başka türlü olsaydı, geçici devrimci hükümet bu hakları sahip olmasaydı, onun varlığının ve ayaklanan halkın böyle bir organı kurmasının hiçbir anlamı olmazdı. Menşeviklerin, devrimin alfabesini unutmuş olmaları garip bir şey.

Menşevikler soruyorlar: Eğer geçici devrimci hükümet bizim asgari programımızı gerçekleştirirse Kurucu Meclis ne yapacak sonra? Onun sonra işsiz kalacağından korkuyorsunuz siz, sayın baylar. Korkmayın, yeteri kadar yapacak işi olacaktır. Geçici devrimci hükümetin, ayaklanan halkın yardımıyla girişmiş olacağı değişiklikleri kabul edip onaylayacaktır, bizim asgari programımızın sadece bir parçasını oluşturacağı bir Devlet Anayasası hazırlayacaktır. Bunları Kurucu Meclisten isteyeceğiz!

«Eleştirmenler», «onlar (Bolşevikler) küçük-burjuvazinin kendisiyle **işçiler** arasındaki, seçimler üzerinde de etkili olacak bir bölünmeyi, ve bunun sonucunda geçici hükümetin işçi seçmenleri **kendi sınıfı yararına** baskı altına almak isteyeceği bir [durumu - ÇN] düşünemiyorlar», diye yazıyorlar. Bu bilgeliği anlayabilene aşkolsun! «Geçici hükümetin işçi seçmenleri, kendi sınıfı yararına baskı altına almak istemesi» ne demektir!? Nasıl bir geçici hükümetten söz ediyorlar, hangi yel değirmenleriyle savaşıyorlar bu Don Kişot'lar? Eğer geçici hükümete yalnız başına egemen olursa, küçük burjuvazinin buna rağmen işçilerin çıkarlarını savu-

nacağını söyleyen oldu mu hiç? Kendi düşünce yeteneksizliği niçin başkalarına yükleniyor? Biz, belirli koşullar altında, demokrasinin temsilcileriyle birlikte bizim sosyal-demokrat delegelerimizin de geçici devrimci hükümete katılmalarının uygun olacağını söylüyoruz. Durum bu olunca söz konusu olan sosyal-demokratların da dahil olduğu bir geçici devrimci hükümettir. Yapısı itibariyle bu hükümetin küçük burjuva hükümeti olacağı nerden çıkıyor? Buna karşılık, biz geçici devrimci hükümete katılma ile ilgili kanıtlarımızı asgari programımızın gerçekleştirilmesinin demokrasinin çıkarlarına —köylülerin ve kentli küçük burjuvazinin (ki siz menşevikler onları partinize çağırıyorsunuz)— esas itibariyle ters düşmeyeceği gerçeğine dayandırıyoruz ve bunun için de onun [geçici devrimci hükümetle - ÇN] birlikte gerçekleştirilmesini olanaklı görüyoruz. Fakat eğer demokrasi, asgari programın bir kaç maddesinin uygulanmasını engellemeye kalkarsa, o zaman delegelerimiz sokakta seçmenlerinin, yani proletaryanın desteğiyle bu programı, eğer varsa kuvvet yoluyla uygulamaya çalışacaklardır (eğer bu kuvvet yoksa biz geçici hükümete girmeyeceğiz ve zaten de bizi oraya asla seçmeyeceklerdir). Görüldüğü gibi, sosyal-demokrasi geçici devrimci hükümete, orada sosyal-demokratik görüşleri savunmak, yani öteki sınıfların proletaryanın çıkarlarına zarar vermelerini önlemek için girmek zorundadır.

Düşünme yeteneğinden yoksun olmaları sonucu menşeviklerin sandıkları gibi, geçici devrimci hükümetteki Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi temsilcileri proletaryaya değil, proletarya ile birlikte proletaryanın düşmanlarına savaş ilan edeceklerdir. Fakat menşevikler, bütün bunlardan size ne, devrim ve onun geçici hükümeti sizi neden ilgilendiriyor? Sizin yeriniz orası, «Dev[let Duması»dır]...*

Bu makalenin birinci bölümü «Proletariatis Brdsola» ("Proletaryanın Mücadelesi")

---

* *Yazarın hazırladığı yazı burada kesiliyor. Red.*

gazetesinin 15 Ağustos 1905 tarihli
11. sayısında yayımlanmıştır.
İkinci bölümü ilk kez burada yayınlanıyor.
İmzasız makale.
Gürcüceden yapılan
yetkili Rusça çeviriye göre.

«SOSYAL—DEMOKRAT»A YANIT[46]

Yanıt vermede geciktiğim için her şeyden önce okurdan özür dilemeliyim. Elimde değildi: Koşullar beni başka bir bölgede çalışmaya zorladı ve ben yanıtı bir süre ertelemek zorunda kaldım; kendimizin tasarrufunda olmadığımızı biliyorsunuz.

Şunu da belirtmek zorundayım: Birçokları, «Partideki Görüş Ayrılıklarının Kısa Açıklaması» adlı broşürün yazarının bir tek kişi değil de Federal Komite olduğunu sanıyor. Bu broşürün yazarının ben olduğumu söylemeliyim. Federal Komite onun sadece redaksiyonunu yapmıştır.

Şimdi meseleye gelelim.

Karşı taraf beni, «tartışmanın konusunu görmemek», «sorunları karıştırmakla»* suçlayarak «program sorunlarının» değil, «örgüt sorunlarının» «kavgalı» olduğunu söylüyor. (s. 2).

Yazarın bu iddialarındaki ikiyüzlülüğü saptamak için biraz gözlem yeteneğine sahip olmak yeter. Mesele, benim broşürümün «Sosyal Demokrat» **birinci** sayısına yanıt olarak yazılmasıdır. «Sosyal Demokrat»ın ikinci sayısı çıktığında broşür baskıya verilmiş bulunuyordu. Yazar 1. sayıda ne diyor? Sadece, «çoğunluğun» güya idealizm yolunda olduğunu ve görüşünün Marksizme «temelden ters düştüğünü». Burada örgüt sorunlarına ilişkin **en ufak** bir şey söylenmiyor. Ne cevap vermem gerekiyordu? Sadece ne cevap vermişsem onu; yani «çoğunluğun» gerçek Marksizm görüşü üzerinde durduğunu ve eğer «azınlık» bunu anlamamışsa,

---

* *Bkz. «Federal Komiteye Yanıt»*[47], *s. 4.*

bunun anlamının, onun kendisinin gerçek Marksizmden ayrıldığı demek olduğunu. Polemikte azıcık da olsa sağduyulu hareket eden herkes böyle yapardı. Ama yazar tekrar tekrar şu soruyu soruyor : Niçin örgüt sorunlarına değinmiyorsun? Bu sorunlara şundan dolayı değinmiyorum, sayın filozof, çünkü o sıralar bu sorunlarla ilişkin tek kelime sarfetmediniz. Söz edilmeyen sorulara yanıt verilmez. «Sorunların yok sayılması», «tartışma konusundan söz edilmemesi» vb. iddialarının yazarın kendi uydurmaları olduğu açıktır. Tersine, benim kendisini bir kaç sorunda susmakla suçlamak için nedenlerim var. Aramızda, örgüte ilişkin görüş ayrılıklarından çok daha büyük önem taşıyan **taktik** görüş ayrılıkları olmasına karşın, anlaşmazlık konusu sorunların «örgüt sorunları» olduğunu ileri sürüyor. Ancak «eleştirmenimiz» broşüründe bu sorunlara ilişkin tek kelime söylememiştir. «Sorunları yok sayma» diye asıl buna denir.

Benim broşürümde nelerden söz ediliyor?

Modern toplumsal yaşam kapitalist olarak düzenlenmiştir. Burada, biri burjuvazi ve diğeri proletarya olmak üzere iki büyük sınıf vardır. Bu sınıflar arasında bir ölüm kalım savaşı sürmektedir. Burjuvazinin yaşam koşulları bu sınıfı kapitalist durum ve koşulları sağlamlamaya zorlamaktadır. Buna karşılık proletaryanın yaşam koşulları ise bu sınıfı, kapitalist durum ve koşulları yok ederek dünya yüzünden silmeye zorlamaktadır. Bu iki sınıfa uygun olarak biri burjuva ve diğeri sosyalist olmak üzere iki türlü bilinç geliştirilir. Proletaryanın durumuna uygun olan sosyalist bilinçtir. Bundan dolayıdır ki proletarya bu bilinci alarak benimsemekte ve kapitalist düzene karşı katmerli bir savaşım vermektedir. Kapitalizm ve sınıf savaşımı olmamış olsaydı sosyalist bilincin de olmayacağını söylemeye hiç de gerek yoktur. Fakat şimdi sorun, bu sosyalist bilinci (yani bilimsel sosyalizmi) kimin geliştireceği, bunu geliştirme olanağına kimin sahip olduğu meselesidir. Proleterler, proleterler olarak kaldıkları sürece proleterler kitlesinin sosyalist bilinci geliştirmek için ne zaman ve ne de olanağı olmadığını Kautsky söylüyor, ve ben de onun fikrini tekrar ediyorum.

Kautsky, «modern sosyalist bilinç yalnız derin bilimsel anlayış temeli üzerinde doğabilir»* diyor. Fakat bilimin taşıyıcıları, bilimin başına geçerek sosyalist bilinci geliştirmek için hem zamanları ve hem de olanakları olan, aralarında örneğin Marx, Engels vd.lerinin de bulunduğu aydınlardır. Sosyalist bilincin geliştirilmesinin, bunun için hem zamanı ve hem de olanağı olan az sayıdaki bir kaç sosyal demokrat aydının işi olduğu açıktır.

Fakat proletarya arasında yaygınlık kazanmazsa sosyalist bilincin kendi başına ne anlamı olur ki? Boş bir laf olarak kalır ve başka hiçbir anlamı olmaz! Eğer bu bilinç proletarya arasında yaygınlık kazanırsa mesele tamamen değişir : Proletarya durumunun bilincine varır ve hızlı adımlarla sosyalist yaşama doğru yönelir. Burada artık, sosyalist bilinci işçi hareketinin içine taşıyan sosyal demokrasi (yalnız sosyal demokrat aydınlar değil) ortaya çıkar. Kautsky, «Demek ki sosyalist bilinç, proletaryanın sınıf mücadelesinin içine dışardan taşınan birşeydir»** dediğinde tam da bunu kastediyordu.

Demek ki sosyalist bilinç az sayıdaki birkaç sosyal demokrat aydın tarafından geliştiriliyor. Fakat bu bilinç işçi hareketinin içine proletaryanın kendiliğinden savaşımına bilinçli bir karakter kazandıran tüm sosyal demokrasi tarafından taşınıyor.

Benim broşürümde bundan söz ediliyor.

Marksizmin ve aynı zamanda da «çoğunluğun» görüşü budur.

Buna karşılık karşıtım ne sürüyor ortaya?

Aslında önemli hiçbir şey sürmüyor. Onu sorunun aydınlatılmasından çok küfür ilgilendiriyor. Öyle çok kızmış görünüyor ki! Sorunları açıkça ortaya koyma cesaretini göstermediği gibi onlara doğrudan yanıt vermeyip, korkak bir «yiğit» gibi tartışma konusundan kaçmaya çalışıyor ve iki-

---

* *«Ne Yapmalı?» adlı kitaba alınan K. Kautsky'nin makalesine bkz., s. 27 [Almanca yeni baskı s. 72].*

** *Ibid.*

yüzlü bir davranışla açık olarak yöneltilen soruları örtüyor; bu arada bir de üstelik herkese bir kalem oynatmayla bütün sorunları aydınlattığını söylüyor! Örneğin yazar sosyalist bilincin **geliştirilmesi** sorununa hiç değinmiyor ve bu sorunda kime katılacağını, Kautsky'nin mi yoksa «ekonomistlerin» mi yanında olacağını açıkça söylemeye karar veremiyor. Bununla beraber «eleştirmenimiz» «Sosyal Demokrat»ın 1. sayısında oldukça cesur açıklamalarda bulundu. O zamanlar açıkça «ekonomistlerin» dilini konuşuyordu. O zamanlar bir zamanlardı, eleştirmenimiz şimdi «başka havadadır» eleştireceği yerde bu sorundan kaçıyor, belki de kendi hatasını anladığı için böyle yapıyor, ancak bu hatayı açıkça söylemeye karar veremiyor. Yazarımız iki ateş arasında kalmıştır. Kimden yana olacağına bir türlü karar veremiyor. «Ekonomistlere katılsa, Kautsky ve Marksizmden kopması gerekecek, bu ise kendisi için yararlı bir şey değildir; buna karşılık «ekonomizmden» ayrılıp Kautsky'ye katılsa, o zaman «çoğunluğun» söylediklerini imzalamak zorunda kalacak, fakat bunun için cesareti yok. Böylece iki ateş arasında bekleyip duruyor. «Eleştirmenimiz» için yapacak ne kalıyor ki geriye? Burada susmak daha iyi diye karar verdi ve gerçekten yukarda ortaya konan sorundan korkakça kaçıyor.

Bilincin içeriye taşınmasıyla ilgili olarak neler söylüyor yazar?

Burda da aynı kararsızlığı ve korkaklığı gösteriyor. Soruyu saptırarak büyük bir ataklıkla Kautsky'nin «sosyalizmi işçi sınıfı içine dışardan aydınların taşıdığına» ilişkin bir şey söylemediğini açıklıyor (s. 7).

Çok güzel, ancak biz bolşevikler de böyle bir şey söylemedik, sayın «eleştirmenim», neden dolayı yel değirmenlerine karşı savaşmak zorunda kaldınız? Bizim, yani bolşeviklerin düşüncesine göre işçi hareketine sosyalist bilincin yalnız sosyal demokrat aydınlar tarafından değil, sosyal demokrasi tarafından taşındığını* nasıl oluyor da anlayamıyorsu-

---

* *Bkz. «Partideki görüş ayrılıklarının kısa açıklaması» s. 18 (Bkz. elinizdeki cilt, s. 104).*

nuz? Niçin sosyal-demokrat partide sadece aydınların bulunduğuna inanıyorsunuz? Sosyal-demokrasi saflarında aydınlardan çok daha fazla ileri işçiler bulunduğunu bilmiyor musunuz yoksa? Yoksal sosyal demokrat işçiler sosyalist bilinci işçi hareketine taşıyamazlar mı?

Yazar, bu «kanıtının» inandırıcı olmadığını besbelli bizzat seziyor ve başka bir «kanıt»a geçiyor. «Kautsky yazıyor ki,» deyip «Eleştirmenimiz» şöyle devam ediyor: «Böylece doğal zorunluk olarak proletarya ile birlikte proleterlerin kendilerinde ve proleter görüşleri benimseyenlerde sosyalist eğilimler doğmuş olur... Bu husus sosyalist uğraşların ortaya çıkmasını açıklamaktadır... «Bundan dolayı», diye yorumluyor «eleştirmen»imiz, sosyalizmin proletaryaya dışardan taşınmayıp, tersine proletaryanın kendi içinden doğduğu ve proleter görüşleri benimseyenlerin kafalarına girdiği ortadadır» («Federal Komiteye Yanıt», s. 8).

«Eleştirmenimiz» böyle yazıyor ve bununla sorunu aydınlığa kavuşturduğunu sanıyor! Kautsky'nin sözlerinin anlamı nedir? Sadece sosyalist uğraşların proletarya içinde kendiliğinden ortaya çıktığı. Elbetteki bu doğrudur da. Ancak, bizim tartıştığımız konu sosyalist uğraşlar değil, sosyalist bilinç konusudur. Bu ikisi arasında ortak olan yan nedir? Yoksa uğraş ile bilinç aynı şey midir? Yazar «sosyalist eğilimi», «sosyalist bilinçten» ayırdedemedi mi acaba? Kautsky'nin sözlerinden «sosyalizmin dışardan içeriye taşınmadığı» sonucunu çıkarıyorsa, bu zihin yoksulluğu değil de nedir? «Sosyalist eğilimin ortaya çıkışı» ile sosyalist bilincin taşınması arasında ne gibi bir benzerlik var? Yine aynı Kautsky, «sosyalist bilinç proletaryanın sınıf mücadelesinin içine dışardan taşınan bir şeydir», demiyor mu (bkz. «Ne Yapmalı?», s. 27 [Almanca yeni baskı s. 72])

Kötü bir duruma düştüğünü açıkça farketmiş olacak ki, yazar sonuç olarak şunu eklemek zorunda kalıyor: «Kautsky'den yapılan alıntıdan, gerçekten de, sosyalist bilincin sınıf mücadelesinin içine dışardan taşındığı anlaşılıyor» (bkz. «Federal Komiteye Yanıt», s. 7). Fakat buna rağmen o bu

bilimsel gerçeği açıkça ve cesaretle söylemeye karar veremiyor. Menşevikimiz eskiden olduğu gibi burada da mantığın karşısında aynı kararsızlığı ve korkaklığı gösteriyor.

İki ana soruya da bu şekilde muğlak bir «yanıt» veriyor sayın «eleştirmen».

Bu büyük sorulardan kendiliğinden çıkan diğer küçük sorular hakkında ne söylenebilir? En iyisi okurun benim broşürümü yazarımızın broşürüyle bizzat karşılaştırması olacak. Ancak burada bir soruya daha değinilmesi gerekiyor. Yazara inanmak gerekirse, bize göre, Parti Kurultayı... Akselrod, Zasuliç ve Starover'i yazı kuruluna seçmediği için bölünme olduğu...» («Yanıt», s. 13), bununla bizim «bölünmeyi inkâr ederek onun ilkesel derinliğini sakladığımız ve tüm muhalefeti 'isyankâr' üç yazı kurulu üyesinin işiymiş gibi gösterdiğimiz» çıkıyormuş.

Yazar burada soruyu yine karıştırıyor. Sorun burada iki soru ortaya atılmasıdır: Anlaşmazlığın **nedeni** ve görüş ayrılıklarının görünüş **biçimi**.

Birinci soruyu doğrudan yanıtlıyorum: «Partideki görüş ayrılıklarının **hangi temel üzerinde** ortaya çıktığı şimdi açıktır. Görüldüğü gibi partimizde iki eğilim belirdi: **Proleter kararlılığı** eğilimi ve aydın **kararsızlığı** eğilimi. Aydın kararsızlığı tam da şimdiki «azınlık» tarafından dile getirilmektedir (bkz. «Kısa Açıklama», s. 46).* Görüldüğü gibi burada ben görüş ayrılıklarını Martov ve Axelrod'un tutumlarıyla değil, partimizdeki bir aydın ve proleter eğiliminin varlığıyla **açıklıyorum. Martov**'un ve diğerlerinin tutumu aydın kararsızlığının sadece bir **ifadesidir.** Fakat menşevikimizin broşürümdeki bu yeri anlayamadığı anlaşılıyor.

İkinci soruya gelince, «azınlık» liderlerinin «birinci derecede mevkiler» yüzünden göz yaşı döktüklerini ve parti mücadelesine doğrudan bu biçimi verdiklerini gerçekten söyledim ve her zaman söyleyeceğim. Yazarımız bunu itiraf etmek istemiyor. Ne var ki, «azınlık» liderlerinin partiye boy-

---

* *Bkz. bu cilt, s. 125-126.*

kot ilan ettikleri, açıkça Merkez Komitesinde, merkez organında, Parti Meclisinde mevkiler istedikleri ve bir de üstelik, «biz, partiye, bütün varlığını tehlikeye düşürecek bir anlaşmazlıktan kaçınma olanağını sağlayacak bu biricik koşulları ileri sürüyoruz» diye açıklamada bulundukları gerçektir (bkz. «Yorum», s. 26). «Azınlık» liderlerinin bir ideolojik mücadeleyi değil de «mevkiler uğruna bir mücadeleyi» bayraklarına yazdıklarından başka ne anlama gelir bu? Bilindiği üzere hiç kimse onları fikirler ve ilkeler uğruna bir mücadeleden alıkoymadı. Bolşevikler bunlara şunu söylemedi mi: Özel bir organ sağlayın ve görüşlerinizi savunun, parti böyle bir organı emrinize verebilir (bkz. «Yorum»)? Birinci derecede mevkiler için değil de gerçekten ilkelerle ilgili idilerse niçin kabul etmediler?

Bütün bunların bize göre anlamı menşevik liderlerin siyasi karaktersizliğidir. Sözümüzü esirgemiyorsak, bundan alınmayın, sayın baylar.

«Azınlık» liderleri eskiden, sosyalist bilincin işçi hareketi içine dışardan taşındığı sorununda Marksizmle ve Lenin ile hemfikirdiler. (Bkz. «Iskra»nın program makalesi, No. 1) Fakat sonradan yalpalamaya başladılar ve Lenin'e karşı savaş açtılar, dün taptıklarını yaktılar. Ben buna, kendini bir yandan diğer yana atmak dedim. Bundan dolayı da alınmayın, sayın menşevikler!

Daha dün merkezlere tapıyordunuz ve bize, neden Merkez Komitesine güvensizlik bildirdiniz diye yıldırımlar yağdırıyordunuz. Fakat bugün sadece merkezlerin değil, merkeziyetçiliğin de altını oyuyorsunuz (bkz. «Birinci Tüm Rusya Konferansı»). Ben buna ilkesizlik diyorum ve siz sayın menşeviklerin bana bunun için de kızmayacağını umuyorum.

Siyasal karaktersizlik, koltuk için mücadele, tutarsızlık, prensipsizlik ve buna benzer diğer özellikler bir araya getirilince belirli genel bir özellik elde ediyoruz — özellikle aydınların yakalandığı aydın kararsızlığı. «Koltuk için mücadelenin», «ilkesizliğin» vb.nin zeminini (temelini) aydın kararsızlığının oluşturduğu ortadadır. Fakat aydınların tutarsızlığı onların toplumsal durumlarından ileri gelmektedir.

Parti bölünmesini böyle açıklıyoruz biz. Bölünmenin nedeni ile onun biçimleri arasında nasıl bir fark olduğunu anladınız mı en sonunda, sayın yazarımız? Ben kuşku duyuyorum bundan.

Demek ki «Sosyal-Demokrat» ve onun garip «eleştirmeni» böyle saçma ve muğlak bir görüşe sahip çıkıyorlar. Bunun için de bu «eleştirmen» başka bir alanda büyük beceri gösteriyor. Bu yazar sekiz formalık broşüründe bolşevikler üzerine sekiz kez yalan söylemeyi becermiştir, üstelik sadece gülünüp geçilecek cinsten. İnanmıyor musunuz? İşte size olgular.

Birinci yalan. Yazara göre, «Lenin partiyi, meslekten devrimcilerin dar bir örgütü yapmak üzere daraltmak istemektedir» (s. 2). Ama Lenin şöyle diyor: «Parti örgütlerinin yalnız profesyonel devrimcilerden oluşması gerektiğine inanılmamalıdır. Bizim son derece dar ve sıkı olanından çok geniş ve serbest olanına kadar her tür, derece ve ayırtıdan en çeşitli şekillerde örgütlere gereksememiz vardır» («Protokol», s. 240).

İkinci yalan. Yazarın söylediklerine göre Lenin, «yalnız komite üyelerini partiye almak istemektedir» (s. 2). Ama Lenin şöyle diyor: «Bütün **gruplar, çevreler, alt komiteler vb.** komite kuruluşları ya da komitenin şubeleri olarak görülmesi gerekir. Bunlardan bazıları doğrudan, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisine girme arzusunda olduğunu bildirecek ve komitece onaylanmak koşulu ile **alınacaktır.**» (bkz. «Bir Yoldaşa Mektup», s. 17)*[48]

Üçüncü yalan. Yazarın fikrine göre, «Lenin partide aydınların egemenliğini kurmak istemektedir» (s. 5). Ama Lenin şöyle diyor: «Komiteye... olabildiğince işçilerin içinden işçi hareketinin tüm ileri gelen **liderleri** girmelidir» (bkz. «Bir Yoldaşa Mektup», s. 7-8); yani yalnız tüm diğer örgütlerde değil, komitede de ileri işçilerin oyları üstün gelmektedir.

Dördüncü yalan. Yazar, benim broşürümün 12. sayfasın-

---

* *Görüldüğü üzere, Lenin'in fikrine göre örgütler yalnız Merkez Komitesi yoluyla değil, yerel komiteler yoluyla da partiye kabul edilebiliyorlar.*

da bulunan, «işçi sınıfı sosyalizme kendiliğinden eğilim gösterir» vb. şeklindeki alıntının «tamamen dayanaktan yoksun olduğunu» söylüyor (s. 6). Halbuki ben sadece bu yeri «Ne Yapmalı?» adlı kitaptan alıp çevirdim. Orada 29. sayfada ne söylendiğine bakalım: «İşçi sınıfı kendiliğinden sosyalizme doğru çekilir, fakat en geniş biçimde yayılmış olan (ve en çeşitli şekillerde durmadan yeniden ortaya çıkan) burjuva ideolojisi buna rağmen kendini işçiye kendiliğinden kabul ettirir.» Ben işte bu yeri çevirerek broşürümün 12. sayfasına aldım. «Eleştirmenimiz» bu alıntıyı dayanaksız olarak niteliyor. Bunun neye yorulması gerektiğini bilmiyorum, yazarın dalgınlığına mı, yoksa şarlatanlığına mı vermeli?

Beşinci yalan. Yazarın fikrince, «Lenin işçilerin 'doğa zorunluluğuyla' sosyalizme giriştiklerini hiçbir yerde söylememiş» (s. 7). Halbuki Lenin, «işçi sınıfının kendiliğinden sosyalizme doğru çekildiğini» söylüyor («Ne Yapmalı?», s. 29 [Almanca yeni baskı s. 75, dipnot])

Altıncı yalan. Yazar, «işçi hareketi içine sosyalizmin dışardan aydınlar tarafından taşınacağını» söylediğimi iddia ediyor. Halbuki ben, harekete sosyalist bilinci sosyal demokrasinin (yalnız sosyal-demokrat aydınların değil) getireceğini söylüyorum (s. 18).

Yedinci yalan. Yazarın fikrince Lenin sosyalist ideolojinin, «işçi hareketinden tamamen bağımsız» olarak ortaya çıktığını söylüyormuş. Ancak böyle bir düşünce kuşkusuz Lenin'in aklından bile geçmemiştir. Onun söylediği, sosyalist ideolojinin «işçi hareketinin **kendiliğinden gelişmesinden**» tamamen bağımsız olarak doğduğudur («Ne Yapmalı?», s. 21 [Almanca yeni baskı, s. 63]).

Sekizinci yalan. Yazar benim, «Plehanov'un 'azınlıktan' ayrıldığına» ilişkin sözlerimin dedikodu olduğunu söylüyor. Halbuki benim sözlerim doğrulanmıştır. Plehanov «azınlıktan» ayrılmış bulunuyor...*

---

* *Ve bu yazar bizi «Sosyal Demokrat»ın 5. sayısında, III. Parti Kurultayı ile ilgili olguları çarpıttı diye eleştirmeye kalkıyor.*

Yazarın broşürünü cömertçe süslediği küçük yalanların sözünü bile etmiyorum artık.

Fakat itiraf etmek gerekirse, yazar yine de bir tek doğru söylemiş. Şöyle diyor bize: «Eğer bir örgüt dedikodularla uğraşmaya başlamışsa, günleri sayılı demektir» (s. 15). Elbette, tamamen doğrudur bu. Ancak sorun, dedikoduyu kimin yaptığıdır: Gülünç silahşörleriyle «Sosyal Demokrat» mı, yoksa Federal Komite mi bunu yapan? Bunun hakkında kararı okur verecektir.

Bir sorun daha ve son. Yazar büyük bir ciddiyetle şu açıklamada bulunuyor: «Federal Komite, Plehanov'un fikirlerini yineliyoruz diye bizi kınıyor. Biz, Plehanov, Kautsky ve bunlar gibi öteki ünlü marksistleri yinelemeyi bir erdem sayarız» (s. 15). Demek ki siz Plehanov ve Kautsky'yi yinelemeyi bir erdem sayıyorsunuz. Çok güzel, sayın baylar. Dinleyin öyleyse:

Kautsky şöyle diyor: «Sosyalist bilinç... proletaryanın sınıf savaşımından doğal olarak doğmuş bir şey olmayan, ona dışardan getirilen bir şeydir» (bkz. «Ne Yapmalı?» adlı yapıta Kautsky'den alınan alıntı, s. 27 [Almanca yeni baskı s. 72]). Aynı Kautsky, «roletaryayı durumunun ve ödevinin bilincine eriştirmek, sosyal demokrasinin ödevlerindendir», diyor (bkz. Ibid.). Kautsky'nin bu sözlerini yineleyeceğinizi ve kuşkularımızı dağıtacağını umarım, sayın menşevikim.

Geçelim Plehanov'a. Plehanov şunları söylüyor: «... Bundan başka ben, Lenin'in projesi* kabul olunduğu takdirde partimizin kapılarının tüm işçilere kapanacağı kanısının nedenini anlamıyorum. Partiye girmek isteyen işçiler bir örgüte girmekten korkmazlar. Onlar disiplinden korkmazlar. Ona girmekten korkacak olanlar, burjuva bireyciliği ilişkilerine kadar işlemiş olan pekçok aydındır. Fakat böyle olması iyidir de. Genelde bu burjuva bireycileri aynı zamanda her türden oportunizmin temsilcileridir. Onları kendimizden uzak

---

* *Söz konusu olan, parti tüzüğü I. maddesinin Lenin ve Martov tarafından formüle edilmesidir.*

tutmak zorundayız. Lenin'in projesi bunların partiyi istilasına karşı bir kale hizmeti görebilir ve oportunizme karşı olan herkesin sırf bu yüzden bile projeye olumlu oy vermesi gerekir» (bkz. «Protokol», s. 246).

Maskenizi atarak proleter dürüstlüğü ile Plehanov'un bu sözlerini yineleyeceğinizi umarım, sayın «eleştirmenim.»

Bunu yapmazsanız, basındaki açıklamalarınız düşüncesizlik ve sorumsuzluk anlamına gelecektir.

«Proletariatis Brdsola»
(«Proletaryanın Mücadelesi») No. 11,
15 Ağustos 1905.
İmzasız makale.
Gürcüceden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre.

GERİCİLİK GÜÇLENİYOR

Kara bulutlar yumaklanıyor üstümüzde. Çürümüş otokrasi toplanarak «ateşli silahlar ve kılıçlarla» silahlanıyor. Gericilik yürüyüşte! Aşağılık otokrasiyi sağlamlamak için öne sürülen, Çarın «reformlarından» söz etmeyin : «Reformlar», hayvanlaşan Çar hükümetinin bize cömertçe ikramda bulunduğu aynı kırbaçlarla kurşunların maskelenmesinden başka bir şey değildir.

Hükümetin ülke içinde kan dökmekten vazgeçtiği bir dönem vardı. O zamanlar hükümet «dış düşman»a karşı savaşıyordu, içerde «huzura» gereksinimi vardı. Bu nedenle, belli bir ölçüde de olsa, «iç düşmanlar» karşısında «hoşgörü» uyguladı ve yayılmakta olan harekete «göz yumdu».

Şimdi ise devir değişti. Devrim hayaletinden ürkmüş olan Çarlık hükümeti kuvvet toplayarak «iç düşmanla» «adamakıllı» hesaplaşmak için «dış düşmanla» yani Japonya ile alelacele barış yaptı. Şimdi ise gericilik başladı. «Planlarını», «Moskovskiye Vjedomosti»de[42] daha önce açıklamıştı. Bu gerici gazete şöyle yazıyordu : Hükümet «biri iç ve diğeri dış olmak üzere iki savaşı yan yana yürütmek zorunda kaldı. Eğer her iki savaşı yeterli enerji ile yürütememişse, bu durum kısmen bir savaşın diğerini engellemiş olmasıyla açıklanabilir. Eğer Uzak Doğudaki savaş şimdi sona erecek olursa..., hükümet sonunda iç savaşı da zaferle bitirip hiçbir görüşmesiz... iç düşmanlarını yere vurmak için serbest kalacak demektir... Savaşın sona erdirilmesiyle Rusya'nın (yani hükümetin) bütün dikkati iç yaşam ve özellikle de kargaşalıkların bastırılması üzerinde toplanacaktır.» (Bkz. 18 Ağustos tarihli «Moskovskiye Vjedomosti».)

Demek ki Japonya ile barış yapılması sırasında Çarlık hükümetinin düşündüğü «planlar» bunlardı.

Sonradan, yani barış yapıldıktan sonra hükümet bakanının ağzından aynı «planları» yineledi. Bakan şöyle diyordu: «Biz Rusya'nın aşırı partilerini kanda boğacağız.» Valileri ve genel valileri eliyle hükümet, sözü edilen «planlarını» şimdiden uygulamaya koymuş bulunuyor: Rusya'yı bir ordu karargâhı haline getirmesi, hareketin merkezlerini Kazaklar ve askerlerle doldurarak makineli tüfekleri proletaryaya yöneltmesi boşuna değildir. Sanılabilir ki hükümet uçsuz bucaksız Rusya'yı ikinci kez fethetmeye kalkıyor.

Görülüyor ki hükümet devrime karşı savaş ilan ediyor ve ilk darbelerini de onun ileri birliğine, yani proletaryaya yöneltiyor. «Aşırı partiler» adresine yapılan tehditler böyle anlaşılmalıdır. Elbette köylülerin de «payına düşeni verecek», kurşunlar ve kırbaçlarla onları da cömertçe ağırlayacaktır —şayet yeterince akıllı davranmazlar da insanca bir yaşam isteğinde bulunacak olurlarsa—, ama hükümet onları şimdilik kandırmaya çalışıyor: Toprak vaadinde bulunuyor, Dumaya çağırıyor ve bu arada gelecek için «bütün olası özgürlükleri» ballandıra ballandıra anlatıyor.

«Daha güvenilir» halka gelince, hükümet doğal olarak bunlara karşı «daha nazik» davranacak ve gelecekte onlarla bir ittifak yapma yoluna gidecektir. Çünkü Devlet Duması zaten bunun için kurulmuştur. Sayın liberal burjuvaların, «anlaşmaları» geri çevirmeyeceklerini söylemeye hiç de gerek yoktur. Daha 5 Ağustos'ta liderlerinin ağzından, Çarın reformlarına olan hayranlıklarını şu sözlerle açıkladılar: «... Rusya'nın..., Fransa'nın devrimci yolunda gitmemesi için gerekli bütün çabalar gösterilmelidir (bkz. 5 Ağustos tarihli «Russkiye Vjedomosti»[50], (Vinogradov'un makalesi). Düzenbaz liberallerin, II. Nikolaus'a ihanet etmektense devrime ihanet edeceklerini söylemeye bile gerek yok. Son kongreleri bunu yeterince göstermiştir...

Kısacası, halk devrimini bastırmak için Çarlık hükümeti bütün kuvvetleri kullanmaktadır.

Proletaryaya kurşun, köylülere yalan vaadler ve büyük burjuvaziye «haklar» — işte bu araçlarla silahlanıyor gericilik.

Otokrasinin sloganı bugün şudur **Ya ölüm, ya devrimin yenilgisi.**

Öbür yandan, devrimin kuvvetleri de uyumayıp büyük işlerini sürdürüyorlar. Savaşla keskinleşen bunalım ve daha sık patlak veren siyasal grevler tüm Rusya proletaryasını uyarmış ve Çarlık otokrasisiyle karşı karşıya getirmiştir. Olağanüstü durum, proletaryayı yıldırmadığı gibi, tam tersine, yangına körükle giderek durumu daha kötüleştirmiştir. Proletaryanın, «Çarlık hükümetine hayır, Çarlık Dumasına hayır!» gibi sayısız çağrılarını işiten ve işçi sınıfının nabız atışlarına dikkatle kulak verenler için, devrimin önderi olarak proletaryanın devrimci ruhunun gittikçe daha hızlı gelişeceğine hiçbir kuşku yoktur. Köylülere gelince, savaş için yapılan silah altına almalar, ailenin en iyi iş güçlerini ellerinden alan ve aile ocaklarını söndüren aynı silah altına almalar, zaten onlarda mevcut düzene karşı öfke yaratmıştır. Şimdi 26 ili saran kıtlığın da bunlara eklendiği düşünülürse, ağır koşullara katlanan köylülerin hangi yolu tutacaklarını anlamak güç olmayacaktır. Son olarak askerler de homurdanmaya başlıyorlar ve bu homurdanma her geçen gün otokrasi için daha tehlikeli bir nitelik kazanıyor. Otokrasinin payandası olan Kazaklar, askerlerde nefret uyandırmaya başlıyorlar : Geçenlerde askerler Novaya Alexandria'da 300 Kazağı ezdiler.* Bu tür olaylar giderek artıyor...

Kısacası, yaşam yavaş yavaş büyüyerek gericiliğe karşı yönelen yeni bir devrimci dalga hazırlıyor. Moskova ve Petersburg'daki son olaylar bu dalganın müjdecileridir.

Bu olaylar karşısındaki tutumumuz nasıl olmalıdır, sosyal demokratlar olarak bizler neler yapmalıyız?

Menşevik Martov'a bakılırsa, otokrasiyi temelinden yık-

---

* *Bkz. «Proletari»*[31] *No. 17.*

mak için hemen bugün bir Kurucu Meclis seçmeliyiz. Onun düşüncesine göre, yasal Duma seçimleriyle eşzamanlı yasadışı seçimler de yapılmalıdır. «Halkı, genel oyla temsilcilerini seçmeye» çağıracak seçim komiteleri kurulmalıdır. «Bu temsilciler, belirlenen bir zamanda bir kentte toplanarak kendilerini Kurucu Meclis ilan etmeliler...» Böylece «otokrasi tasfiye edilmelidir»*. Başka bir deyişle, otokrasi halen yaşıyor olsa bile buna rağmen biz bütün Rusya'da genel seçimler yapabiliriz! Otokrasinin astığı astık, kestiği kestik olsa da, buna rağmen halkın «yasadışı» temsilcileri kendilerini Kurucu Meclis ilan edebilirler ve demokratik cumhuriyeti kurabilirler! Anlaşıldığı üzere, silahlanmaya, ayaklanmaya, geçici hükümete gerek yok, demokratik cumhuriyet kendiliğinden gelecektir, yeter ki sadece «yasadışı» temsilciler kendilerine Kurucu Meclis desinler! Ancak, iyi niyetli Martov bu efsanevi «Kurucu Meclis kendini günün birinde yeniden Peter-Paul Kalesinde bulacağını unutuyor! Cenevre'deki Martov, Rusya'da pratikçilerin burjuva cilveleşmelerle uğraşacak zamanlarının olmadığını anlamıyor.

Hayır, biz başka bir şey yapmak istiyoruz.

Kara gericilik karanlık kuvvetleri toplayarak bütün gücü ile onları birleştirmeye çalışıyor. Bizim ödevimiz, sosyal-demokratik güçleri toplamak ve onları daha sıkı bir biçimde birleştirmektir.

Kara gericilik Dumayı topluyor, yeni bağlaşıklar kazanmak ve karşı-devrim ordusunu büyütmek istiyor. Bizim ödevimiz, Dumaya aktif boykot ilan etmek, onun karşı devrimci yüzünü bütün dünyaya göstermek ve devrime yandaş olanların saflarını çoğaltmaktır.

Kara gericilik devrime karşı öldürücü bir saldırı için hazırlanıyor, saflarımıza karışıklık sokarak halk devriminin mezarını kazmak istiyor. Bizim ödevimiz, safları sıklaştıra-

---

* *Bkz. «Proletari» No. 5. Burada Martov'un planı yer almaktadır.*

rak Çarlık otokrasisine karşı her yerde eşzamanlı saldırıya geçip onun anısını temelli ortadan kaldırmaktır.

Bizim için gerekli olan Martov'un iskambil kulesi değil, genel ayaklanmadır.

Halkın kurtuluşu, halkın kendisinin utkulu ayaklanmasındadır.

Ya ölüm, ya devrimin yengisi, bugün bizim devrimci sloganımız bu olmalıdır.

«Proletariatis Brdsola»
(«Proletaryanın Mücadelesi») No. 12.
15 Ekim 1905.
Gürcüceden yapılan
yetkili Rusça çeviriye göre.

BURJUVAZİ BİR TUZAK HAZIRLIYOR

Eylül ortalarında «zemstvo ve kent adamlarının» bir kongresi oldu. Bu kongrede, başında bir merkez komitesi bulunan ve çeşitli kentlerde yerel organları olan yeni bir «parti»[52] kuruldu. Kongre bir «program» kabul etti, «taktik» saptadı ve henüz doğmuş olan «partinin» halka seslenneceği özel bir çağrı hazırladı. Kısacası, «zemstvo ve kent adamları» kendi «partilerini» kurdular.

Bu «adamlar» nasıl insanlardır, kendilerini ne olarak adlandırıyorlar?

Liberal burjuvalar.

Nedir bu Liberal burjuvalar?

Varlıklı burjuvazinin bilinçli temsilcileri.

Varlıklı burjuvazi bizim uzlaşmaz düşmanımızdır, zenginlikleri bizim yoksulluğumuzdan, sevinçleri bizim acılarımızdan kaynaklanır. Bunların bilinçli temsilcilerinin bizim can düşmanlarımız olacakları ve bizi **bilinçli olarak** parçalamaya çalışacakları açıktır.

Demek ki, çağrısı ile halka seslenmek niyetinde olan bir halk düşmanları «partisi» kurulmuş oluyor.

Ne istiyorlar bu sayın baylar, çağrılarında neleri savunuyorlar?

Bunlar sosyalist değildirler, sosyalist hareketten nefret ederler. Bu, bunların burjuva durum ve koşulları sağlamlaştırmaları ve proletaryaya karşı kıyasıya bir savaşım sürdürmeleri anlamını taşır. Bunların burjuva çevrelerinde büyük sempati görmelerinin nedeni budur.

Bunlar demokrat da değildirler, demokratik cumhuri-

yetten nefret ederler. Bu, bunların Çarın tahtını sağlamlaştırmaları ve ağır yaşam koşulları altındaki köylülere karşı da azgın bir savaş sürdürmeleri anlamını taşır. II. Nikolaus'un bunların toplantılarına izin verilmesini «buyurmasının» ve bir «parti kurultayı» toplamalarına müsaade etmesinin nedeni budur.

Bunlar Çarın yetkilerini sadece birazcık budamak istiyorlar, onu da bu yetkilerin burjuvazinin eline geçmesi koşulu ile. Fakat kanılarınca, varlıklı burjuvazinin proletaryaya karşı kullanacağı güvenilir bir kale olarak Çarlığın varlığını mutlaka sürdürmesi gerekiyor. Bu nedenle «anayasa tasarılarında», «Romanov'lar tahtının dokunulmadan kalması gerektiğini» söylüyorlar, yani bunlar sınırlı bir monarşi ile birlikte güdük bir anayasa istiyorlar.

Halka da seçim hakkı verilmesine liberal burjuva bayların «bir itirazları yok»tur, ancak sadece bir koşulları var, o da, halk temsilcileri meclisinin üzerinde, bu meclisin kararlarını mutlaka değiştirmeye ve kaldırmaya çalışacak olan bir zenginler meclisinin taht kurmasıdır. İşte bundan dolayıdır ki programlarında, «bizim iki meclise gereksinimimiz var,» diyorlar.

Eğer konuşma, basın ve koalisyon özgürlükleri verilirse çok «sevineceklerdir», yeter ki grev özgürlüğü sınırlandırılmış olsun. Herhangi «ekonomik reformlara» ilişkin ikiyüzlü sözler gevelemenin dışında grev özgürlüğü ile ilgili olarak açık ve kesin hiçbir şey söylemedikleri halde, «insan ve yurttaş hakları» hakkında iri laflar etmelerinin nedeni budur.

Bu tuhaf baylar şefkatlerini köylülerden de esirgemiyorlar — çiftlik sahiplerinin topraklarının köylülere geçmesine karşı «hiçbir itirazları yoktur». ancak bir koşulları var, o da köylülerin bu toprakları «bedava» değil de, çiftlik sahiplerinden para ile satın almalarıdır. Bu merhametli «bayların» ne kadar iyiliksever oldukları görülüyor!

Eğer bütün bu isteklerinin yerine getirilmesini sağlarlarsa, Çarın yetkileri, sonunda burjuvazinin elinde bulunacak ve Çarlık otokrasisi yavaş yavaş bir burjuva otokrasisi haline gelecektir. «Zemstvo ve kent temsilcileri» bizi buraya

doğru sürüklüyorlar. İşte bu nedenledir ki halk devrimi bunları uykularında bile korkutuyor ve o kadar çok, «Rusya'nın huzura kavuşturulmasından» sözediyorlar.

Bu durumda bu uğursuz «adamların» sözümona Devlet Dumasına büyük umut bağlamalarında şaşılacak birşey yoktur. Bilindiği gibi, Çarlık Duması halk devriminin yadsınmasıdır, bunun ise bizim liberal burjuvalar için büyük yararı vardır. Bilindiği gibi Çarlık Duması varlıklı burjuvaziye «belirli bir» etki alanı tanıyor, bizim liberal burjuvaların ise buna büyük gereksinimleri var. Tüm «programlarının» ve tüm eylemlerinin Dumanın varlığını amaç edinmesinin nedeni budur, Dumanın başarısızlığa uğramasıyla ister istemez bunların bütün «planları» da yıkılacaktır. İşte bunun için Dumanın boykot edilmesinden korkuyorlar, asıl bunun için bize Dumaya gitmeyi öğütlüyorlar. Liderleri Yakuşkin'in ağzından, «Çarlık Dumasına katılmamamız büyük bir hata olacaktır» diye açıklıyorlar. Gerçekten de bu «büyük bir hata» olur, ama kimin için, halk için mi yoksa onun düşmanları için mi? Asıl sorun budur.

Çarlık Duma'sının amacı nedir, «zemstvo ve kent adamları» bununla ilgili olarak neler söylüyorlar?

«... Duma'nın ilk ve en önemli görevi, Duma'nın kendisinin dönüştürülmesidir» diyorlar çağrılarında. Aynı çağrıda, «seçmenlerin ikinci seçmenlere [Wahlmänner - ÇN] her şeyden önce Duma'yı dönüştürmek isteyen adayları seçme ödevi vermeleri gerektiğini» de bildiriyorlar.

Bu «dönüşüm» neden ibarettir? Şundan Duma, «yasaların hazırlanmasında... ve devlet gelirlerinin ve giderlerinin görüşülmesinde tayin edici oya ve bakanların çalışmaları üzerinde denetim hakkına» sahip olmalıdır. Demek ki ikinci seçmenlerin her şeyden önce Duma'nın yetkilerinin genişletilmesini istemeleri gerekiyor. Yani Duma'nın «dönüştürülmesinin» anlamı bu. Duma'ya kimler girecek? En büyük kısmı itibariyle büyük burjuvazi. Duma'nın yetkilerinin genişletilmesinin büyük burjuvaziyi siyasal bakımdan güçlendirme anlamına geldiği açıktır. «Zemstvo ve kent adamları» da kalkıp halka liberal burjuvaları Duma'ya se-

çerek, bunları **her şeyden önce** büyük burjuvazinin güçlendirilmesinde etkili olmakla görevlendirmesini öğütlüyorlar. Demek ki bizim öncelikle ve özellikle kendi elimizle kendi düşmanlarımızın güçlenmesini sağlamamız gerekiyor, sayın liberal burjuvalar bize bunu öğütlüyorlar. Çok «dostça» bir öğüt, başka ne diyelim! Ya halkın yetkileri, onları kim sağlayacak acaba? Onlar mı, kuşkuya kapılmaya hiç gerek yok, sayın liberal burjuvalar halkı unutmayacaklar. Duma'ya **gelir gelmez**, oraya **yerleşir yerleşmez** halk için de yetkiler isteyeceklerine ilişkin güvence veriyorlar. Ve böyle bir ikiyüzlülükle «zemstvo ve kent adamları», amaçlarına ulaşacaklarını umuyorlar.. Demek ki, her şeyden önce Duma'nın yetkilerinin genişletilmesini bize bunun için öğütlüyorlar...

Bebel, düşmanın bize verdiği her öğüt bizim zararımızadır, diyor. Düşman bize Duma'ya katılmayı öğütlüyor, öyleyse Duma'ya katılmak bizi mzararımızadır. Düşman bize Duma'nın yetkilerinin genişletilmesini öğütlüyor, öyleyse Duma'nın yetkilerini genişletmek bizim zararımızadır. Yapmamız gereken şey, Duma'ya olan güveni yok ederek onu halkın gözünden düşürmektir. Bizim için gerekli olan Duma'nın değil, tersine halkın yetkilerinin artırılmasıdır. Ve şayet aynı düşman aynı zamanda bize tatlı sözler söyleyerek bazı haklar vermeyi vaadediyorsa, bununla bize bir tuzak kuruyor ve bizim kendi elimizle kendisine büyük bir korunma kalesi kuruyor demektir. Liberal burjuvalardan daha iyisi asla beklenemez.

Fakat bize liberal burjuva taktiğini öğütleyen bazı «sosyal-demokratlara» ne demeli? Düşmanlarımızın art niyetli öğütlerini kelimesi kelimesine yineleyen Kafkasya «azınlığına» ne demeli? Kafkasya «azınlığı» örneğin şöyle diyor: «Devlet Dumasına katılmamızın zorunlu olduğuna inanıyoruz» (bkz. «İkinci Konferans», s. 7). Aynen sayın liberal burjuvaların da «zorunlu gördükleri» gibi.

Aynı «azınlık» bize şu öğüdü veriyor: «Bulygin Komisyonu... milletvekili seçim hakkını **yalnız varlıklılara** verdiği takdirde, seçimlere karışıp, seçmenleri ilerici adayları seçmeleri için devrimci yoldan zorlamak ve Zemski Zobor'da

bir Kurucu Meclis toplanmasını istemek zorundayız. Son olarak akla gelebilen tüm çarelere başvurarak... Zemski Zobor'u bir Kurucu Meclis toplaması veya **kendisini böyle ilan etmesi** için zorlamamız gerekir.» (Bkz. «Sosyal Demokrat» No. 1) Demek ki, yalnız varlıklıların seçim hakkı olsa ve Duma'da yalnız bunlar toplanmış bulunsalar bile, bizim bu varlıklılar meclisine bir Kurucu Meclis'in yetkilerinin verilmesini istememiz gerekecek! Hatta halkın yetkileri budanmış olsa bile, bizim Duma'nın yetkilerinin mümkün olduğunca genişletilmesi için çalışmamız gerekecek. Söylemeye gerek yok ki, eğer yalnız varlıklılar seçim hakkına sahip olurlarsa, «ilerici adayların» seçilmesi boş bir laftan ibaret kalacaktır.

Yukarıda gördüğümüz gibi, liberal burjuvalar da bize aynı şeyleri öğütlüyorlar.

İki şeyden biri: Ya liberal burjuvalar menşevikleştiler, ya da Kafkasya «azınlığı» ("Menşinstvo") liberalleşti.

Hangisi olursa olsun şurası kesin ki, daha yumurtasından yeni çıkmış olan, liberal burjuvaların «Partisi» tuzağını kurnazca hazırlıyor...

Şimdi bize gerekli olan; bu tuzağı parçalayarak herkesin gözü önüne sermek ve halkın bu liberal düşmanlarına karşı acımasız bir savaş vermektir.

«Proletariatis Brdsola»
(«Proletaryanın Mücadelesi») No. 12,
15 Ekim 1905.
İmzasız makale.
Gürcüceden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre.

YURTTAŞLAR!

Rusya proletaryası; büyük dev, yeniden harekete geçti... Rusya, bütün bölgelerini kapsayan geniş bir grev hareketine tutuldu. Sanki sihirli bir değnek değmiş gibi uçsuz bucaksız tüm Rusya'da ekonomik yaşam birdenbire durdu. Demiryolları ile yalnız Petersburg'da bir milyondan fazla işçi greve girdi. Tüm Moskova'yı —sessiz, hareketsiz, Romanov'a bağlı eski başkenti— devrimci ateş sardı. Harkov, Kiev, Yekaterinoslav ve öteki kültür ve sanayi merkezleri, tüm orta ve güney Rusya, tüm Polonya ve son olarak tüm Kafkasya ayağa kalkıyor, tam bir uyum içinde ve tehditkâr bir biçimde otokrasinin gözünün içine bakıyorlar.

Ne olacak? Tüm Rusya heyecanla bu sorunun yanıtını bekliyor. Proletarya, kahrolası iki başlı ejderhaya savaş ilan ediyor. Bu meydan okumanın arkasından gerçek bir savaş gelecek midir, grev açık bir silahlı ayaklanmaya dönüşecek midir, yoksa bundan önceki grevler gibi «barışçıl» son bularak «hızı kesilecek» midir?

Yurttaşlar! Bu sorunun yanıtı ne olursa olsun, şimdiki grev nasıl biterse bitsin, bir şeyin herkesçe açık ve kesin olarak bilinmesi gerekiyor Biz tüm Rusya halkını kapsayacak olan bir ayaklanmanın eşiğinde bulunuyoruz. Bu ayaklanmanın saati yakındır. Yalnız Rusya tarihinde değil, dünya tarihinde de bu kadar büyük çapta, bir benzerine rastlanmamış olan şimdiki siyasal genel grev, belki bugün genel bir halk ayaklanmasına dönüşmeden sona erebilir, ama yarın yeniden ve daha büyük bir güçle ülkeyi sarsacağı ve Rus halkının Çarlık otokrasisi ile olan ezeli düşmanlığı kararla bağlayarak o iğrenç canavarın başını ezmek zorunda olan büyük bir silahlı ayaklanmayla sonuçlanacağı kesindir.

Genel silahlı halk ayaklanması — bu, son zamanlarda ülkemizin siyasal ve toplumsal yaşantısındaki olaylar bütününün tarihsel kaçınılmazlıkla ona doğru sürüklediği yazgısal düğümün çözümüdür! Bugün Rusya proletaryasının önünde bulunan ve acele ve zorunlu çözüm gerektiren büyük ödev, tüm halkın silahlı ayaklanmasıdır!

Yurttaşlar! Proletaryanın savaş çağrısına uyarak onunla birlikte bu kurtarıcı genel halk ayaklanmasına koşmak, bir avuç para ve toprak soylularının dışında, hepimizin yararınadır.

Çarın katil otokrasisi ülkemizi uçurumun kenarına getirdi. Sayıları yüz milyonu aşan Rus köylüsünün perişan durumu, işçi sınıfının bezgin ve acıklı hali, ölçüsüz hesapsız Devlet borçları ve çekilmez hale gelen vergiler, tüm halkın haklardan yoksun oluşu, yaşamın her kesimine egemen olan sonu gelmez keyfi ve zorba hareketler ve son olarak yurttaşların can ve mal güvenliğinden tamamen yoksun olmaları — işte Rusya'nın bugünkü korkunç görünümü budur. Bu, bu şekilde daha fazla gidemez! Bütün bu karanlık ve korkunç durumları yaratan otokrasi yıkılmak zorundadır! Yıkılacaktır da! Otokrasi bunu biliyor, bunu ne kadar çok bilirse bu korkunç durum o kadar daha karanlık ve etrafında düzenlediği cehennem savaşı o kadar daha korkunç olacaktır. Kentin sokaklarında öldürdüğü işçilerden, yüzlerce ve binlerce kendi halinde yurttaştan, hapishanelerde ve sürgünlerde çürüyen halkın en iyi evlatları olan on binlerce işçi ve aydından, Çar ajanlarının tüm Rusya köylerinde, köylüler arasında giriştiği sürekli kırımlar ve zorbalıklardan başka otokrasi şimdi daha yeni ve daha korkunç yöntemler buldu: Halkın kendi arasına düşmanlık ve kin tohumları saçarak çeşitli halk tabakalarını ve tüm milliyetleri birbirlerine karşı kışkırtmaya başladı. Rus baldırı çıplaklarını silahlandırarak Rus işçilerinin ve aydınlarının üzerine saldırttı. Besarabya'daki geri kafalı ve aç Rus ve Moldav kitlelerini Yahudilerin, ve son olarak da cahil ve fanatik Tatar kitlelerini Ermenilerin üzerine saldırtıyor. Tatarların yardımıyla Rusya'nın devrimci merkezlerinden birini ve Kafkasya'nın en devrimci merkezini —Baku'yu— altüst etti ve

tüm Ermeni eyaletini devrimden yıldırdı. İnsanları çeşitli soylardan gelen tüm Kafkasya'yı bir savaş alanına çevirdi. Burada halk her an gelecek baskınları sadece otokrasi yönetiminden değil, otokrasinin bahtsız kurbanları olan komşu soylardan da bekler oldu. Bu, bu şekilde daha fazla gidemez! Bütün bunlara bir son verecek olan yalnız devrimdir!

Bütün bu cehennem korkunçluklarının asıl faili olan otokrasiden bunları sona erdirmek istemesini, ya da sona erdirebileceğini beklemek tuhaf ve gülünç olur. Liberal Partinin yetinmek istediği hiç bir reform, otokrasiye yapılacak hiç bir yama —Devlet Duması, Zemstvolar vb. türden— bu korkunçlukları sona erdiremez. Tersine, bu yönde yapılacak bütün girişimler ve proletaryanın devrimci güdüsünün frenlenmesi, bu yıldırma hareketlerini artırmaktan başka bir şeye yaramayacaktır.

Yurttaşlar! Şimdiye kadar otokrasiye karşı tüm savaşımı omuzlarında taşımış, onun sonuna kadar en kararlı ve en azimli düşmanı olan toplumumuzun en devrimci sınıfı proletarya, açık silahlı eyleme hazırlanıyor. Sizleri, toplumun tüm sınıflarını kendisine yardımcı ve destek olmaya çağırıyor. Silahlanın, onun silahlanmasına yardımcı olun ve tayin edici savaşa hazırlanın!

Yurttaşlar! Ayaklanma saati yakındır! Bu saat için iyi hazırlanmamız zorunludur. Ancak bu takdirde, yalnız her yerde ve aynı anda başlayacak genel bir silahlı ayaklanma sayesinde aşağılık düşmanımızı —Çarın kahrolası otokrasisini— yenilgiye uğratarak onun enkazı üzerinde bize gerekli olan özgür demokratik cumhuriyeti kurabiliriz.

Otokrasiye hayır!
Yaşasın savaşan Rusya proletaryası!
Yaşasın demokratik cumhuriyet!
Yaşasın savaşan Rusya proletaryası!

1905 Ekiminde RSDİP Tiflis Komitesinin basımevinde basılmış bildiriye göre Rusça metin.
İmza: Tiflis Komitesi

TÜM İŞÇİLERE

Devrim yürüyüşte! Rusya'nın devrimci halkı ayaklandı ve şiddetli saldırıya geçmek için Çarlık hükümetini sardı. Kızıl bayraklar dalgalanıyor, barikatlar kuruluyor, halk silahlara sarılıyor ve Devlet dairelerine hücum ediyor. Yeniden yiğitlerin savaş haykırışları duyuluyor, sessiz yaşam yeniden uğulduyor. Devrim gemisi yelkenleri açarak özgürlük için hareket etti. Bu gemiye Rusya proletaryası komuta ediyor.

Rusya proleterleri neler istiyorlar, amaçları nedir?

Bugün Rusya proleterleri, Çarlık Dumasını yıkarak tüm halkın Kurucu Meclisini kuralım diyorlar. Proletarya hükümetten küçük ödünler istemeyecek, ondan «olağanüstü durumun» kaldırılmasını ve bir kaç kent ve köydeki «infazların» durdurulmasını istemeyecek, proletarya kartalı böyle sinekler avlamayacaktır. Kim hükümetten ödünler istiyorsa hükümetin gideceğine inanmıyor demektir, fakat proletarya bu inanç içinde yaşayıp hareket ediyor. Kim ki hükümetten «lütuflar» bekliyor, devrimin gücüne inanmıyor demektir, fakat proletarya bu inanç içinde yaşıyor. Hayır! Proletarya enerjisini akılsızca isteklere harcamayacak. Onun Çarlık otokrasisinden yalnız bir talebi var: Otokrasiye hayır, otokrasiye ölüm! Ve Rusya'nın geniş alanlarında işçilerin devrimci savaş haykırışları gittikçe daha cesur çıkıyor: Devlet Dumasına hayır! Yaşasın tüm halkın Kurucu Meclisi! Rusya proletaryasının bugün erişmek istediği şey budur.

Çar, halkın tamamı tarafından desteklenen bir Kurucu Meclise izin vermeyecektir, Çar kendi zorba egemenliğini kal-

dırmayacaktır — o bunu yapmayacaktır! «İzin verdiği» güdük «Anayasa» geçici bir ödündür, Çarın ikiyüzlü vaadinden başka bir şey değildir. Elbette bu ödünden yararlanacağız, kargadan cevizi alıp bununla onun kafasını yarmayı reddetmeyeceğiz. Fakat buna rağmen, halkın Çarın sözüne güvenemeyeceği, onun yalnız kendisine güvenmesi, yalnız kendi kuvvetine dayanması gerektiği olgusu olgu olmaktan çıkmaz Halkın kurtuluşu halkın kendi elleriyle gerçekleştirilmek zorundadır. Yalnız ezenlerin kemikleri üzerinde halkın özgürlüğü kurulabilir, yalnız ezenlerin kanıyla halkın kendi egemenliğinin toprağı gübrelenebilir. Ancak başta proletarya olmak üzere silahlanmış halk ortaya çıkıp genel ayaklanma bayrağını yükselttiğinde — ancak o zaman süngülere dayanan çarlık hükümeti yıkılabilir. Bugün tüm Rusya proleterlerinin amacı, boş laflar, anlamsız «özsilahlanma» değil, gerçek silahlanma ve silahlı ayaklanmadır.

Başarıya erişen ayaklanma hükümetin yenilgisini sağlayacaktır. Fakat yenilen hükümetlerin yeniden ayakları üzerine gelmeleri seyrek olan bir şey değildir. Bizde de hükümet yeniden ayakları üzerine gelebilir. Ayaklanma sırasında deliklerinde saklanan karanlık kuvvetler hemen ayaklanmadan sonraki gün deliklerinden çıkarak hükümeti yeniden diriltmek isteyeceklerdir. Yenilmiş olan hükümetler böyle dirilmişlerdir. Halk mutlaka bu karanlık güçlere egemen olmalı ve onları yeryüzünden silip süpürmelidir! Fakat bunun için küçük ve büyük, zaferle çıkan tüm halkın hemen ayaklanmadan sonraki gün silahlanarak devrimci bir orduya dönüşmesi ve kazanılmış hakları savunmak için elde silah daima hazır beklemesi zorunludur.

Zaferi kazanan halk ancak devrimci bir orduya dönüştüğü taktirde, ancak o zaman, saklanmış olan karanlık kuvvetlere kesin darbeyi indirmeye gücü yetecektir. Yalnız devrimci ordu, geçici hükümetin yaptıklarına güç kazandırabilir, yalnız geçici hükümet tüm halk tarafından desteklenen demokratik cumhuriyeti kuracak bir Kurucu Meclisi toplayabilir. Rusya proleterlerinin bugünkü çabaları, devrimci ordu ve devrimci geçici hükümete yönelmektedir.

Rus devriminin tuttuğu yol budur. Bu yol halkın egemenliğine götüren yoldur ve proletarya, halkın tüm dostlarını bu yolu tutmaya çağırıyor.

Çarın zorba idaresi halk devriminin yoluna dikiliyor, dünkü bildirisiyle bu büyük hareketi engellemek istiyor. Devrim dalgalarının Çarın zorba egemenliğinin defterini dürüp bir tarafa atacağı açıktır...

Proletaryanın yolunu tutmayanlara nefret ve kin (olsun — Ç.N.) — bunlar devrimin aşağılık hainleridir! Gerçekte bu yolu tutan ama konuşmalarında başka türlü söyleyenlere ayıplar olsun — çünkü cesaretsizliklerinden gerçekten korkuyorlar!

Biz gerçekten korkmuyoruz, biz devrimden korkmuyoruz! Gök daha kuvvetli gürlesin, fırtına daha şiddetli kopsun! Zafer saati yakındır!

O halde coşkuyla Rusya proletaryasının sloganlarını ilan edelim :

Devlet Dumasına hayır!
Yaşasın silahlı ayaklanma!
Yaşasın devrimci ordu!
Yaşasın devrimci geçici hükümet!
Yaşasın tüm halkın Kurucu Meclisi!
Yaşasın demokratik cumhuriyet!
Yaşasın proletarya!

19 Ekim 1905 günü RSDİP Kafkas Federasyonunun illegal (Avlabar) basımevinde basılmış bildirinin metnine göre.
İmza: Tiflis Komitesi
Gürcüceden yapılan yetkili Rusça çeviriye göre.

TİFLİS, 20 KASIM 1905

Büyük Rus Devrimi başladı! Devrimin biçimsel olarak 17 Ekim tarihli Manifesto ile kapanan ilk fırtınalı perdesini yaşamış bulunuyoruz. «Tanrının sevgili kulu» zorba çar, «taçlı başını» devrimci halkın önünde eğdi ve ona «burjuva özgürlüğünün sağlam temellerini» vaat etti...

Ancak bu, sadece ilk perdedir. Bu ancak sonun başlangıcıdır. Büyük Rus Devrimine yaraşan büyük olayların arifesinde bulunuyoruz. Bu olaylar tarihin katı kesinliği ve önüne geçilemez bir zorunlukla bize doğru yaklaşmaktadır. Çar ve halk, Çarın başına buyruk egemenliği ve halkın kendi egemenliği, bunlar birbirine taban tabana zıt iki düşman ögedir. Birinin yenilgisi ve diğerinin yengisi, sadece bu ikisi arasındaki kesin bir savaşın, amansız ve kıyasıya bir kavganın sonucu olabilir. Bu savaş henüz olmadı. Bekleniyor daha. Rus devriminin güçlü devi —tüm Rusya proletaryası— bütün kuvvet ve araçlarla bu savaşa hazırlanıyor.

Liberal burjuazi yazgısal önem taşıyan bu savaşı engellemeye çalışıyor. «Anarşiye» son verip barışçıl «yapıcı» çalışmaya, «Devletin kurulması» çalışmasına başlamanın artık zamanı olduğuna inanıyor. Hakkı da var. Proletaryanın daha ilk devrimci hamlede Çarlıktan kopardıkları ona yetiyor. Şimdi artık Çarlık hükümetiyle rahatça bir ittifak kurabilir —kendisi için kazançlı koşullarla—, ve birleştirilmiş kuvvetlerle «mezarının kazıcısı» ortak düşmana —devrimci proletaryaya— karşı yürüyebilir. Burjuva özgürlüğü, yani sömürü özgürlüğü artık güvence altına alınmıştır, bu ona bol bol yeter. Bir an için dahi devrimci olmayan Rus burjuvazisi artık açıkça gericiliğin yanına geçiyor. Yolu açık ol-

sun! Arkasından göz yaşı dökecek değiliz. Devrimin yazgısı hiçbir zaman liberalizmin elinde olmamıştır. Rus devriminin gidişatı ve sonucu tamamen devrimci proletarya ile devrimci köylülüğün tutumuna bağlıdır.

Sosyal demokrasinin önderlik ettiği devrimci kent proletaryası ve onunla birlikte devrimci köylülük, liberallerin tüm hilelerine karşın, savaşımlarını, otokratik egemenliği tamamen yıkıp onun yıkıntıları üzerinde özgür demokratik cumhuriyeti kuruncaya kadar azimle sürdüreceklerdir.

Bu, sosyalist proletaryanın en yakın siyasal ödevi, bugünkü devrimdeki amacıdır ve neye mal olursa olsun, köylülük tarafından desteklenerek bu amaca ulaşacaktır.

Onu demokratik cumhuriyete götürecek yol da aynı şekilde onun tarafından açık ve kesin bir şekilde çizilmiştir.

1. Yukarıda sözünü ettiğimiz kesin ölüm kalım savaşı, 2. bu «savaş» sırasında örgütlenecek devrimci ordu, 3. utkulu «savaşın» sonucu olarak kurulacak olan, proletarya ile köylülüğün devrimci geçici hükümet şeklindeki demokratik diktatörlüğü, 4. onun tarafından genel, doğrudan, eşit ve gizli seçim hakkı esası üzerine toplanacak Kurucu Meclis, — Büyük Rus Devriminin özlenen sona erişmeden önce geçmek zorunda olduğu aşamalar bunlardır.

Hükümetin hiçbir tehdidi ya da Çarın kendini beğenmiş Manifestoları otokrasinin kurtarılması için kurulan Witte hükümeti türündeki hiçbir geçici hükümet, genel vb. seçim hakkı esası üzerine de seçilmiş olsa Çar hükümeti tarafından toplanan hiçbir Devlet Duması, proletaryayı demokratik cumhuriyete götüren tek doğru devrimci yolundan çeviremeyecektir.

Proletaryanın, bu yolda sonuna kadar gitmeye, onu bekleyen muazzam, kanlı savaşımı onurla kazanmaya yetecek gücü var mıdır?

Hiç kuşkusuz, evet!

Proletarya kendisi böyle düşünüyor ve yürekli ve kararlı bir şekilde savaşa hazırlanıyor.

«Kavkaski Raboçi Listok»[33] *No. 1,*
20 Kasım 1905.
İmzasız makale.

İKİ SAVAŞ

(9 Ocak dolayısıyla)

Geçen yılın 9 Ocak gününü herhalde anımsayacaksınız... O gün, Petersburg proleteryasının Çar hükümetiyle karşı karşıya geldiği ve istemediği halde onunla çatıştığı bir gündü. Evet, istemediği halde, çünkü «ekmek ve adalet» dilemek için dinginlik içinde Çara gitti, ama düşmanca karşılandı ve kurşun yağmuruna tutuldu. Umutlarını Çarın resimlerine, kilisenin bayraklarına bağladı, ama bunlar parçalanıp suratına fırlatıldı ve bununla ona silaha ancak silahla karşı konabileceği açıkça gösterilmiş oldu. Ve düşmanı düşmanca karşılamak ve ondan öç almak için —silah bulabildiği her durumda— silahlara sarıldı. Ancak savaş alanında binlerce kurban bırakarak büyük kayıplar içinde geri çekildi ve kinini içine gömdü...

Geçen yılın 9 Ocak gününün bizlere anımsattığı budur.

Rusya proletaryasının 9 Ocağın yıldönümünü yaşadığı bugün, şu sorunun ortaya atılması fazla olmasa gerek : Petersburg proletaryası geçen sene, o zamanki çatışmadan niçin geri çekilmişti ve o zamanki çatışmanın Aralık ayındaki genel çatışmadan farkı nedir?

Her şeyden önce, ayaklanmanın yengisi için herhalde zorunlu olan minimum devrimci bilinçten dahi yoksun olduğu için geri çekildi. Yalvarıp yakararak ve umutla, tüm varlığını halkın ezilmesi üzerine kurmuş olan kanlı çara giden bir proletarya, bir parça kayra dilenmek için güvenle yeminli düşmanına giden bir proletarya — böyle bir proletarya sokak savaşında hiç üstünlük kazanabilir mi?

Ne var ki yaylım ateşi, kısa bir süre sonra, aldatılmış olan proletaryanın gözlerini açarak ona açıkça otokrasinin iğrenç yüzünü gösterdi, bununla beraber proletarya öfkeyle şöyle bağırdı: «Çar bizi patakladı, eh öyle olsun, biz de onu pataklayacağız!» Fakat elde silah yoksa neye yarar ki bu, insan bilinçli de olsa, sokak savaşında boş elle ne yapabilir, düşmanın kurşunları aydınlanmış kafalara aydınlanmamış kafalar kadar değmez mi?

Evet, Petersburg proletaryasının geri çekilmesinin ikinci nedeni, silah yokluğu idi.

Fakat, eğer silahları da olsaydı, yalnız başına Petersburg ne yapabilirdi? Petersburg'da kan aktığı ve barikatlar kurulduğu zaman, öteki kentlerde kimsenin kılı kıpırdamıyordu. Hükümetin başka bölgelerden birlikler getirerek sokakları kana boyayabilmesinin nedeni budur. Ancak sonradan, öldürülen arkadaşlarını gömen Petersburg proletaryası günlük işine döndüğü zaman, çeşitli kentlerde greve giden işçilerin savaş haykırışları gelmeye başladı: Petersburg kahramanlarına selamlar olsun! Fakat bu geç kalmış selam kimin için ne değer taşır ve neye yarardı ki? Hükümetin bu dağınık ve örgütsüz eylemleri ciddiye almayıp, tek tek gruplara bölünmüş proletaryayı kolayca dağıtmasının nedeni budur.

Demek ki, örgütlenmiş bir genel ayaklanmanın olmaması, proletaryanın eylemlerinin örgütlenmemişliği, Petersburg proletaryasının geri çekilmesinin üçüncü nedenidir.

İyi de, kim örgütleyecekti genel ayaklanmayı? Halk toptan bunu üzerine alamazdı, proletaryanın ileri kesimi —proletarya partisi— ise, parti içindeki fikir ayrılıkları yüzünden bölündüğü için, kendisi örgütlenmiş değildi, iç mücadele ve parti bölünmesi günden güne partiyi zayıflatıyordu. İkiye bölünmüş genç partinin genel ayaklanmanın örgütlenmesini üstlenememiş olmasına şaşmamak gerekir.

Demek ki, birleşik ve mütecanis bir partinin olmaması, proletaryanın geri çekilmesinin dördüncü nedenidir.

Son olarak, eğer köylüler ve askeri birlikler ayaklanmaya katılmamışlar ve ona yeni kuvvetler göndermemişlerse,

bunun nedeni, zayıf ve kısa süreli ayaklanmada üstün bir güç görmemeleridir, ancak zayıfın yanında yer almaktan kaçınılması da bilinen bir şeydir.

Yiğit Petersburg proletaryasının geçen yılın Ocak ayındaki geri çekilmesinin nedenleri bunlardır.

Zaman geçti. Bunalımın ve hak yoksunluğunun uyardığı proletarya yeni bir çarpışmaya hazırlandı. 9 Ocak kurbanlarının proletaryada her türlü savaş isteğini öldürdüğünü düşünenler yanıldılar. Tersine, «son» savaş için proletarya daha heyecanlı ve daha fedakârca hazırlandı, askeri birliklere ve Kazaklara karşı daha bir inatla ve yiğitçe savaştı. Karadeniz ve Baltık Denizindeki bahriyelilerin ayaklanmaları, Odesa, Lodz ve öteki kentlerdeki işçi ayaklanmaları, köylülerin polisle olan bitmeyen çatışmaları, halkın içinde nasıl söndürülemez bir devrim ateşinin yandığını açıklıkla kanıtladı.

9 Ocakta devrimci bilinçten yoksun olan proletarya, son zamanda şaşılası bir hızla bilinçlendi. Proletaryanın bilincini, on yıllık propagandanın bile ayaklanma günlerinde olduğu kadar kuvvetli biçimde geliştiremeyeceği söyleniyor. Böyle olması da gerekir, çünkü sınıf çatışmaları süreci; halkın devrimci bilincinin günbegün değil, saatten saate geliştiği bir yüksek okuldur.

İlk başlarda proletaryanın sadece küçük bir grubunun propagandasını yaptığı genel silahlı ayaklanma, bazı yoldaşların bile kuşkuyla karşıladıkları silahlı ayaklanma, yavaş yavaş proletaryanın sempatisini kazandı ve proletarya hummalı bir şekilde kızıl birlikler örgütleyerek kendisine silah vb. şeyleri sağladı. Ekim ayındaki genel grev, proletaryanın aynı anda eyleme geçmesinin olanaklı olduğunu somut bir biçimde gösterdi. Bununla, örgütlü ayaklanmanın olanaklı olduğu kanıtlanmış ve proletarya azimle bu yolu tutmuştur.

Gerekli olan, sadece, genel ayaklanmanın örgütlenmesi sırasında başa geçip, tek tek kentlerde birbirinden ayrı olarak sürdürülen devrimci hazırlık çalışmalarını toparlayacak

ve saldırı inisiyatifini üstlenecek mütecanis, birleşik ve bölünmez bir sosyal-demokrat parti idi. Yaşamın kendisi, yeni kabarmayı hazırladığından — kentlerdeki bunalım, kırsal yerlerdeki açlık ve buna benzer diğer nedenler yeni bir devrimci patlamayı günden güne daha kaçınılmaz bir hale getiriyordu. Böyle bir partinin ancak şimdi oluşturulabilmiş olması bir şanssızlıktır: Bölünmeden dolayı zayıf düşmüş olan parti, ancak şimdi iyileşmeye ve birleşme sorununu yoluna koymaya başlamıştı.

İşte böyle bir anda Rusya proletaryası ikinci, yani şanlı Aralık çarpışmasının eşiğinde bulunuyordu.

Şimdi bu çarpışmadan söz edelim.

Ocak çarpışmasını anlatırken nasıl bilinçsiz olduğunu söylemişsek, şimdi Aralık çarpışmasından söz ederken, bu kez bu bilincin varolduğunu belirtmek zorundayız. On bir aylık devrimci çalışma, savaşım veren Rusya proletaryasının gözünü açmış ve Otokrasiye hayır!, Yaşasın demokratik cumhuriyet! sloganları günün ve kitlelerin sloganları olmuştur. Ortalıkta artık ne bir kilise bayrağı, ne bir ikon ve ne de Çar resmi görülüyordu. Bunların yerine kızıl bayraklar dalgalanıyor ve Marx'la Engels'in resimleri ortalığı süslüyorlardı. Artık ilâhiler ve «Tanrı Çarı korusun» şarkısı duyulmuyordu. Bunların yerine, zalimlerin kulaklarında çınlayan «Marseyez»* ve «Varşavyanka»** şarkıları dolduruyordu ortalığı.

Demek oluyor ki, devrimci bilinç konusunda Aralık çarpışması Ocak çarpışmasından tamamen ayrılmaktadır.

Ocak çarpışmasında silah yoktu, halk o zaman silahlanmamış olarak savaşıma girmişti. Aralık çarpışması ileri bir adım attı. Bütün savaşçılar, ellerinde tabancalar, tüfekler, bombalar ve hatta bazı yerlerde makineli tüfeklerle silahlara hücum etti. Silah kuvvetiyle silah elde etmek, günün sloganı oldu. Herkes silah arıyor, herkes silah sahibi olma

---

* *Marseyez: Paris'te ilk kez Marsilya gönüllüleri tarafından söylenen (1792 yazı) devrim şarkısı.*

** *Varşavyanka: Varşova şarkısı.*

gereğini duyuyordu. Ancak ne yazık ki pek az silah vardı ve proleterlerin sadece çok küçük bir kısmı silahlanmış olarak ortaya çıkabildiler.

Ocak çarpışması tamamen tecrit edilmişti ve örgütsüzdü, herkes kendi başına hareket ediyordu. Aralık ayaklanması burda da bir adım ileri gitti. İşçi Temsilcilerinin Petersburg ve Moskova Sovyeti ile «çoğunluk» ve «azınlık» merkezleri, devrimci eylemin aynı anda başlaması için olabildiğince «önlemler aldılar,» aynı anda saldırıya geçmeleri için Rusya proletaryasına çağrıda bulundular. Ocak ayaklanmasında buna benzer hiçbir şey yapılmamıştı. Fakat bu çağrıdan önce partinin ayaklanma için uzun ve esaslı bir hazırlığı olmadığından, çağrı sadece çağrı olarak kaldı ve eylem gerçekte izole ve örgütlenmemiş bir ilerleyiş oldu. Aynı anda ve örgütlü bir ayaklanma için sadece çaba gösterme hali vardı.

Ocak ayaklanmasını esas itibariyle Gaponlar «yönetti.» Aralık ayaklanmasının bu konudaki üstünlüğü, başında sosyal-demokratların bulunmasıydı. Fakat ne yazık ki, sosyal-demokratlar ayrı gruplara bölünmüş olup birleşik, mütecanis bir parti oluşturamadıklarından, koordineli hareket edemediler. Ayaklanma, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisini bir kere daha hazırlıksız ve parçalanmış buldu...

Ocak çatışmasının bir planı yoktu, belli bir politika tarafından yönlendirilmemişti, saldırı mı yoksa savunma mı yapılacağına ilişkin bir sorun yoktu önünde. Aralık çatışmasının tek üstünlüğü, bu sorunu açıklıkla ortaya koymuş olmasıydı, ama bunu hemen savaşın başlangıcında değil de, ancak savaşın seyri içinde yapmıştı. Bu sorunun çözümüne gelince, Aralık ayaklanması da Ocak ayaklanmasının gösterdiği aynı zaafı gösterdi. Şayet Moskova devrimcileri daha baştan saldırı politikası izlemiş, diyelim ki, hemen başlangıçta Nikolaus istasyonuna saldırıp ele geçirmiş olsalardı, ayaklanma elbetteki daha uzun sürer ve daha arzu edilir bir yöne girmiş olurdu. Ya da örneğin, Letonyalı devrimciler, şayet duraksama göstermeyip de kararlı bir şekilde saldırı politikası yürütmüş olsalardı, kuşkusuz ilkönce topçu

bataryalarını ele geçirmiş ve bu suretle, başlangıçta kentlerin devrimcilerce işgal edilmesine izin vermişken sonradan yeniden saldırıya geçerek topların yardımıyla işgal edilmiş yerleri geri alan yönetimi her türlü destekten yoksun bırakmış olurlardı[54]. Burada aynı şeyin diğer kentler için de söylenmesi gerekir. Marx şu sözü boşuna söylememiştir Ayaklanmada yengi, cesaretindir ve yalnız saldırı politikasına dayanan kimse tam cesur olabilir.

Proletaryanın Aralık ortasında geri çekilmesini doğuran nedenler bunlardır.

Şayet köylülük ve askeri birlikler büyük kitleler halinde Aralık ayaklanmasına katılmamışlar ve savaş bazı «demokratik» çevrelerde bile hoşnutsuzluğa neden olmuşsa, bunun nedeni, savaşın güçlü bir şekilde yürütülmemiş olması ve ayaklanmanın yayılması, ve yengisi için zorunlu olan, yeterli sürekliliği gösterememesidir.

Söylenenlerden, biz Rusya sosyal-demokratlarının neler yapmamız gerektiği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Birincisi, başladığımız işi —birleşik ve bölünmez bir parti yaratmayı— tamamlamak ödevimizdir. «Çoğunluğun» ve «azınlığın» tüm Rusya konferansları birleşme için örgütsel esasları hazırlamış bulunuyorlar. Parti üyeliği için Lenin formülü ve demokratik merkeziyetçilik kabul edildi. İdeolojik merkezlerle pratik işlerle görevli merkezler kaynaşmış bulunuyorlar, yerel örgütlerin kaynaşması ise hemen hemen tamamlandı. Gerekli olan, sadece, gerçek birleşmeyi resmen tamamlayarak birleşik ve bölünmez Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisini yaratacak olan Birleşme Kongresidir. Bizim ödevimiz, bizim için önem taşıyan bu işi hızlandırarak, bilindiği gibi, en yakın zamanda açılacak olan Birleşme Kongresini özenle hazırlamaktır.

İkincisi, silahlı ayaklanmanın hazırlanmasında partiye yardımcı olmak, bu kutsal işe etkin biçimde katılmak ve yorulup usanmadan, bunun için çalışmak ödevimizdir. Kızıl savaş gruplarını çoğaltmak, bunları eğitmek ve birleştirmek ödevimizdir, silah kuvvetiyle silah sağlamak, resmi kuruluşların durumlarını inceleyerek düşmanın kuvvetlerini sapta-

mak, güçlü ve zayıf yanlarını araştırıp ortaya çıkarmak ve buna uygun biçimde ayaklanma planını hazırlamak ödevimizdir. Orduda ve kırsal yerlerde, özellikle kentlere yakın köylerde, sistemli bir propaganda yürütmek, bu köylerin güvenilir elemanlarını silahlandırmak, vb. ödevimizdir.

Üçüncüsü, tüm kararsızlıklara bir son vererek her türlü belirginsizliği mahkum edip kararlı bir şekilde saldırı politikası uygulamak ödevimizdir...

Kısacası, **mütecanis bir parti, parti tarafından örgütlenmiş bir ayaklanma ve saldırı politikası** — ayaklanmanın zaferi için bugün bize gerekli olan bunlardır.

Kırsal yerlerdeki açlıkla kentlerdeki sanayi bunalımı ne kadar derinleşip keskinleşirse, bu ödev o kadar çok önem kazanacaktır.

Bazı kimselerin, gerçeğin bu alfabesinin doğruluğundan kuşku duydukları anlaşılıyor. Bunlar umutsuzluk içinde şöyle diyorlar: Eğer proletaryayı kendi etrafında toparlamayı bilemezse, Parti birleşik de olsa, ne yapabilir ki, proletarya parçalanmış ve umudunu yitirmiştir, insiyatifi elinde tutacak hali kalmamıştır, kurtuluşu yalnız köyden beklememiz gerekiyor, inisiyatif köyden gelmeli vb. İnsan böyle yargılarda bulunan yoldaşların büyük yanılgı içinde olduklarını söylemekten kendini alamıyor. Proletarya, asla parçalanmamıştır, çünkü böyle bir şey onun ölümü demek olur, tersine o hâlâ yaşıyor ve her geçen gün güç kazanıyor. O sadece, kuvvetlerini topladığı zaman Çar hükümetiyle yapılacak son savaşı üstlenmek üzere geri çekildi.

15 Aralık günü, İşçi Temsilcileri Moskova Sovyeti —Aralık ayaklanmasını fiilen yöneten aynı Moskova Sovyeti— tüm halkın önünde, sıkı bir şekilde hazırlanıp isyan bayrağını yeniden çekmek için şimdilik savaşmayı kestiklerini açıkladığı zaman, tüm Rusya proletaryasının en özlem dolu arzusunu dile getirmiş oldu.

Eğer şimdi bazı yoldaşlar, buna rağmen olguları inkâr edip proletaryaya artık umut bağlamıyorlar ve köy burjuvazisine sarılıyorlarsa, şunu sormak gerekir: Bizim işimiz kiminledir, sosyal-devrimcilerle mi, yoksa sosyal-demokrat-

larla mı? Çünkü kent proletaryasının, köyün (yalnız ideolojik değil) fiili önderi olduğu gerçeğinden kuşku duyacak bir tek sosyal demokrat yoktur.

Bize, vaktiyle 17 Ekimden sonra otokrasinin yıkılacağı güvencesi verildi, fakat biz buna da inanmadık, çünkü bu onun ölümü demek oluyordu, ama o yalnız ölmemekle kalmadı, tersine, yeni bir saldırı için yeni kuvvetler topladı. Biz otokrasinin sadece geri çekildiğini söyledik. Haklı olduğumuz ortaya çıktı...

Hayır, yoldaşlar! Rusya proletaryası yenilmedi, o sadece geri çekildi ve şimdi yeni, şanlı savaşlara hazırlanıyor. Rusya proletaryası kan kızılı bayrağı indirmeyecektir, ayaklanmanın yönetimini hiç kimseye devretmeyecektir, Rus devriminin tek layık önderi o olacaktır.

7 Ocak 1906.

RSDİP Kafkas Federal Komitesi tarafından yayımlanan broşürün metnine göre.
Gürcüceden yapılmış yetkili Rusça çeviriye göre.

DEVLET DUMASI VE SOSYAL DEMOKRASİNİN TAKTİĞİ[*]

Her halde köylü kurtuluşunu işittiniz. Bunun oluşu, hükümetin, biri dıştaki Kırım yenilgisi ve diğeri içteki köylü hareketi olmak üzere iki yanlı bir darbeyle karşı karşıya kaldığı bir zamana rastlar. İşte bu nedenle, iki yandan birden sıkıştırılan hükümet, boyun eğmek zorunda kalarak köylü kurtuluşundan söz etmeye başladı: «Köylüleri biz kendimiz yukardan kurtarmak zorundayız, aksi durumda halk ayaklanarak kurtuluşu kendi elleriyle aşağıdan gerçekleştirecektir.» «Yukardan gelen kurtuluşun», nasıl bir kurtuluş olduğunu biliyoruz... Şayet o zaman halk aldatılabilmiş, hükümet ikiyüzlü planlarında başarıya ulaşıp reformlar sayesinde yerini sağlamlayarak halkın zaferini geciktirebilmişse, bu diğerleri yanında, halkın o sıralar henüz hazır olmadığı ve kolayca aldatılabildiği anlamına gelir.

Aynı öykünün Rusya'nın yaşamında şimdi de yinelendiğini görüyoruz. Bilindiği gibi, hükümet şimdi de aynı şekilde iki yanlı bir darbeyle karşı karşıyadır. Bunlar, dıştaki Mançurya yenilgisiyle içteki halk devrimidir. Bilindiği gibi, iki yandan sıkıştırılan hükümet bir kez daha boyun eğmek zorunda kalmış ve aynen o zamanki gibi, «yukardan yapılacak reformlardan» söz etmeye başlamıştır: «Biz, halka yukardan bir Devlet Duması vermek zorundayız, aksi durumda halk ayaklanarak kendisi aşağıdan bir Kurucu Meclis toplayacaktır.» Bir zamanlar «köylü kurtuluşu» ile büyük köylü hareketini yatıştırdığı gibi şimdi de bu şekilde Dumayı toplamak suretiyle halk devrimini yatıştırmak istiyor.

Bizim ödevimiz en kararlı biçimde gericiliğin planlarını

bozarak Devlet Dumasını ortadan kaldırmak ve böylece halk devrimine yolu açmaktır.

Duma denen şey nedir ve hangi insanlardan oluşuyor?

Duma, hilkat garibesi bir parlamentodur. Bu, sadece görünüşte bir karar organı, ama gerçekte ise yalnızca bir danışma organı niteliğinde olacaktır, çünkü bunun üstünde, sansör olarak bir üst meclisle bütün iktidar araçlarıyla donanmış bir hükümet bulunuyor. Manifestoda, üst meclis ve çar tarafından onaylanmayan hiçbir Duma kararının uygulanmayacağı açıkça belirtiliyor.

Duma bir halk parlamentosu değil, halk düşmanlarının bir parlamentosudur, çünkü Duma seçimleri, genel, eşit, doğrudan ve gizli değildir. İşçilere tanınan kaale alınmaz seçim hakkı da sadece kâğıt üzerinde vardır. Tiflis ili için Duma üyelerini seçecek 98 ikinci seçmenden sadece ikisi işçilerden olabilir, kalan 96 ikinci seçmenin diğer sınıflardan gelmesi gerekir — deniyor Manifesto'da. Batum ve Suchum ilçeleri için Duma üyelerini seçecek 32 ikinci seçmenden yalnız biri işçilerden olabilir, kalan 31 ikinci seçmenin ise diğer sınıflardan gelmesi gerekir — deniyor yine Manifesto'da. Diğer iller için de aynı şeyin söylenmesi gerekir. Sadece diğer sınıfların temsilcilerinin milletvekili olarak kazanacaklarını söylemeye gerek yoktur. **İşçilerden tek milletvekili seçilmeyecek, işçilerin tek oyu olmayacak. Duma bu temel üzerine kuruluyor.** Bütün bunlara bir de olağanüstü durum eklenir ve konuşma, basın, toplantı, birleşme özgürlüklerinin tanınmaması göz önünde tutulursa, Çarlık Dumasında nasıl bir topluluğun bir araya geleceği büsbütün kendiliğinden ortaya çıkar...

Bu Dumayı süpürüp atarak devrim bayrağını açmak için daha büyük bir azimle çalışmak zorunda olduğumuzu söylemeye gerek yoktur.

Dumadan nasıl kurtulabiliriz? Seçimlere katılmak suretiyle mi, yoksa seçimleri boykot etmek yoluyla mı? Şimdi sorun budur.

Bir kısım kimseler şöyle diyorlar : Gericiliği kendi ağı-

na düşürmek ve böylece Devlet Dumasını kesin şekilde başarısızlığa uğratmak için seçimlere mutlaka katılmalıyız.

Diğerleri bunları şöyle yanıtlıyorlar: Seçime katılmakla siz istemeyerek Dumanın kurulmasında gericiliğe yardım etmiş ve bu şekilde gericiliğin hazırladığı ağlara iki bacağınızla birden kendiniz takılmış olursunuz. Ancak bu, önce gericilikle birlik olup Çarcı Dumayı kurmak, sonra da yaşamın baskısıyla kendi kurduğunuz Dumayı yıkmaya kalkışmak anlamına gelir ki bu, ilkelere bağlı politikamızın talepleriyle uyuşmaz. Kendi kurduğunuz şeyi sonradan yıkma gereğini duymamanız için şu iki şeyden birini yapmak durumundasınız: Ya seçimlere katılmaktan vazgeçip Dumanın yıkılmasına girişmek ya da Dumanın yıkılmasından vazgeçip seçimlere gitmek belirtiliyor.

Tek doğru yolun, gericiliği halktan soyutlayarak Dumanın yıkılmasını örgütlememizi ve bu suretle bu sözde parlamentoyu her türlü dayanaktan yoksun bırakmamızı sağlayacak olan aktif boykot olduğu apaçık ortadadır.

Boykottan yana olanlar böyle yargıda bulunuyorlar.

Şimdi bunlardan hangisi haklıdır?

Gerçek bir sosyal-demokratik taktik için şu iki koşul zorunludur: Birincisi, toplumsal yaşamın gidişine ters düşmemek, ikincisi ise kitlelerin devrimci ruhunu gittikçe yükseltmek.

Seçime katılma taktiği, toplumsal yaşamın gidişine ters düşer, çünkü yaşam, Duma'nın temel direklerini sarsıyor, oysa seçime katılmak, Duma'nın temel direklerini sağlamlaştırmak olur, ve böylece yaşamla çelişkiye düşülür.

Buna karşılık boykot taktiği, devrimin gidişinden kendiliğinden doğar, çünkü o devrimle birlikte, ta baştan başlayarak polis Dumasının temellerini sarsar ve onu itibardan düşürür.

Seçime katılma taktiği halkın devrimci ruhunu zayıflatır, çünkü katılmadan yana olanlar, halkı devrimci hareketlere değil, fakat polis seçimlerine katılmaya çağırıyorlar, bunlar kurtuluşu halkın eyleminde değil, oy pusulasında görüyorlar. Fakat polis seçimleri halkta Devlet Dumasına iliş-

kin aldatıcı bir tasarımın doğmasına neden olacak, onda yanlış umutlar uyandıracak ve onu istemeyerek şöyle düşündürecektir: Duma, göründüğüne göre, hiç de o kadar kötü bir şey değil, çünkü aksi durumda sosyal-demokratlar ona katılmamızı bize öğütlemezlerdi, belki şans bize yardım eder de Duma bizim için yararlı olur.

Buna karşılık boykot taktiği, Duma üzerine hiçbir yanlış umut tohumu ekmez, tam tersine, doğrudan ve açıkça tek kurtuluşun halkın zaferle biten eyleminde bulunduğunu, halkın kurtuluşunun yalnızca halkın kendi elleriyle gerçekleştirilebileceğini ve Duma bunun için bir engel olduğundan, onun daha şimdiden yokedilmesi için hemen girişimde bulunulması gerektiğini ifade eder. Bunda halk yalnızca kendine güvenir ve daha baştan itibaren gericiliğin bir kalesi olan Dumaya karşı düşmanca cephe alır, bu da onun devrimci ruhunu gittikçe yükselterek, zaferle bitecek genel bir eylemin temelini hazırlayacaktır.

Devrimci taktik, açık, doğru ve kesin olmak zorundadır. Boykot taktiği tam da bu özelliklere sahiptir.

Sözle yapılan propagandanın yalnız başına yeterli olmadığı, Dumanın yararsızlığına kitlelerin olgularla inandırılması gerektiği, onun yıkılmasına bu şekilde katkıda bulunulması gerektiği, fakat bütün bunlar için aktif boykot değil, seçime katılmak gerektiği söyleniyor.

Buna karşı biz şu yanıtı vereceğiz: Kuşkusuz olgularla ajitasyonun önemi, sözlü açıklamalardan çok daha büyüktür. Asıl bu nedenle biz diğer partilerle mücadelede, onlarla olan çatışmalarda halka gericiliğin ve burjuvazinin, sözlerinde samimi olmadıklarını somut olarak göstermek ve böylece seçmenlere «olgularla ajitasyon yapmak» için halkın seçim toplantılarına gidiyoruz. Şayet şimdi yoldaşlar bunlarla yetinmeyip bütün bunlara hâlâ seçime katılmayı da ekliyorlarsa, o zaman seçimlerin —oy pusulaların verilmesi ya da verilmemesi— aslında ne «olgular yoluyla» ve ne de «sözlü» ajitasyona en ufak bir katkılarının dahi olmayacağını belirtmek gerekir. Fakat katılmadan yana olanlar, «olgular yoluyla ajitasyon» sırasında ister istemez Dumanın varlığını

onaylamak suretiyle onun temellerini sağlamlaştıracakları için, bundan doğacak zarar büyük olacaktır. Acaba yoldaşlar bu büyük zararı şimdi neyle karşılamak istiyorlar? Oy pusulalarının verilmesiyle mi? Bundan sözetmeye bile değmez.

Öbür yandan, «olgular yoluyla ajitasyon»un da sınırları olması gerekir. Haç ve ikonlarıyla Gapon, Petersburglu işçilerin önünde yürüdüğü zaman, halkın Çarın iyiliğine inandığını, hükümetin katil olduğuna daha inanmadığını ve onu Çar sarayına götürmek gerektiğini söylüyordu. Gapon elbette yanılıyordu. 9 Ocak'ın doğruladığı gibi, onun taktiği zararlı bir taktikti. Fakat bu bizim Gapon taktiğinden uzak durmak zorunda olduğumuzu gösterir. Buna karşılık boykot taktiği, Gapon'un hilelerini kökünden tasfiye eden tek taktiktir.

Boykotun kitleleri onun ileri kesiminden koparacağı, çünkü boykotta sadece ilerici kesimin peşimizden geleceği, kitlelerin ise kendilerini yanlarına çekecek olan gericilerin ve liberallerin yanında yer alacakları söyleniyor.

Biz bunu, böyle bir görünümün ortaya çıktığı yerdeki kitlelerin, açıkça diğer partilere sempati gösterdikleri ve biz ne kadar seçime katılsak da, zaten temsilci olarak sosyal-demokratları seçmeyecekleri şeklinde yanıtlıyoruz. Çünkü seçimler zaten kitleleri devrimcileştiremez! Seçim ajitasyonuna gelince, bunu her iki taraf da yapacaktır, sadece şu farkla ki, boykot yanlısı olanlar, Dumaya karşı, seçime katılmadan yana olanlara göre daha uzlaşmaz ve daha kararlı bir propaganda yürüteceklerdir, çünkü Dumanın sert bir şekilde eleştirilmesi, kitleleri seçimlerden vazgeçmeye teşvik edebilir. Bu ise seçime katılmadan yana olanların işine gelmez. Bu ajitasyon etkili olduğu taktirde, halk sosyal-demokratların etrafında birleşecek ve Dumaya boykot çağrısında bulunduklarında hiç duraksamadan, peşlerinden gelecektir. Gericiler haydutlarıyla yalnız kalacaklardır. Buna karşılık, ajitasyonun «bir etkisi olmadığı» taktirde, seçimler zarardan başka bir şey getirmeyecektir, çünkü Dumaya katılma taktiği ile biz, gericilerin faaliyetini onaylamaya zorlanmış ola-

cağız. Gördüğünüz gibi, boykot, halkın sosyal-demokrasi etrafında birleşmesi için en iyi yoldur. Ancak, doğal olarak sadece böyle bir birleşmenin olanaklı olduğu yerde. Halbuki birleşmenin olanaksız olduğu yerde seçimler sadece zarar getirir.

Ayrıca Dumaya katılma taktiği, halkın devrimci bilincini de bulandırır. Sorun, tüm gerici ve liberal partilerin seçime katılmalarıdır. Devrimcilerle bunlar arasında ne fark olduğu sorusuna, katılma taktiği kitlelere doğrudan bir yanıt vermez. Kitleler devrimci olmayan kadetlerle devrimci sosyal demokratları kolayca karıştırabilirler. Fakat boykot taktiği, devrimciler ile Dumanın yardımıyla eski rejimin temellerini kurtarmak isteyen devrimci olmayanlar arasına kesin bir ayrım çizgisi çeker. Bu ayrım çizgisini çekmenin, halkın devrimci aydınlanmasında büyük önemi vardır.

Son olarak bize, seçimler sayesinde İşçi Temsilcileri Sovyetlerini kurup devrimci kitleleri örgütsel olarak birleştirebileceğimiz söyleniyor.

Buna yanıtımız, İşçi Temsilcileri Sovyetlerinin faaliyetlerinin, en zararsız toplantılara katılanların dahi tutuklandıkları bugünkü koşullar altında tamamen olanaksız olduğu, bu itibarla böyle bir ödev yüklenmenin kendini aldatmaktan başka bir şey olmadığı yolunda olacaktır.

Demek ki, katılma taktiği, gayri-iradi olarak Çarlık Dumasını sağlamlamaya hizmet eder, kitlelerin devrimci ruhunu zayıflatır, halkın devrimci bilincini bulandırır, devrimci örgütler kurma gücünde değildir, toplumsal yaşamın gelişimine ters düşer ve bu nedenlerle sosyal-demokrasi tarafından reddedilmek zorundadır.

Boykot taktiğine gelince, devrimin gelişimi bugün buna doğru gitmektedir. Devrimci sosyal-demokrasi de aynı yönde hareket etmek zorundadır.

«Gantiadi» («Şafak») No. 3,
8 Mart 1906.
İmza : J. Bessoşvili.
Gürcüceden yapılan
Yetkili Rusça çeviriye göre.

TARIM SORUNU

I

Eski durumlar ortadan kalkıyor, köy bir kaynaşma içine girdi. Daha dün yıldırılmış ve aşağılanmış olan köylülük bugün ayağa kalkıp doğruluyor. Daha dün çaresizlik içinde bulunan köylü hareketi, bugün eski durumlara karşı azgın bir sel gibi akarak şöyle diyor : Savrulun, yoksa sele kapılıp gideceksiniz! Ayaklanan Rusya köylerinde şimdi şöyle sesler yükseliyor «Köylüler çiftlik topraklarını almak istiyorlar», «köylüler serfliğin kalıntılarını ortadan kaldırmak istiyorlar.»

Köylüleri kurşunla susturmayı düşünenler yanılıyorlar : Yaşam bize böyle bir şeyin köylülerin devrimci hareketini daha çok kızıştırıp sertleştirdiğini gösterdi.

Boş vaatler ve «köylü bankaları» ile köylüleri yatıştırmaya kalkışanlar da yanılıyorlar. Köylüler toprak istiyorlar, düşlerinde bile bu toprağı görüyorlar ve elbette çiftlik topraklarını ele geçirinceye kadar yatışmayacaklar. Boş vaatler ve herhangi «köylü bankaları» onlara ne verebilir ki?

Köylüler çiftlik topraklarını ele geçirmek istiyorlar. Bu yoldan serfliğin kalıntılarını ortadan kaldırmaya çalışıyorlar. Köylülere ihanet etmeyen bir kimse, tarım sorununu bu esas üzerinde çözmeye çalışmak zorundadır.

Fakat köylüler çiftlik topraklarını nasıl ele geçirebilirler?

Tek çıkar yolun, toprakları «elverişli koşullarla satın almak» olduğu söyleniyor. Bu sayın baylar, bize, hükümetin

ve çiftlik sahiplerinin bir çok boş toprakları olduğunu, köylüler bu toprakları satın alırlarsa her şeyin kendiliğinden yoluna gireceğini ve böylece kurtlar doymuş olacağından kuzuların da dokunulmadan kalacağını söylüyorlar. Fakat yalnız paraları alınmakla kalmayıp derileri de yüzülmüş olan köylülerin, bu toprakları ne ile satın alacakları sorulmuyor. Ancak «serflerin kurtuluşu» sırasında yapmayı becerdikleri gibi, beylerin iyi toprakları kendilerine alıkoymalarına karşın, köylülerin satın alma sırasında sadece işe yaramaz toprakları alacakları düşünülmüyor! Hem köylüler eskiden beri kendilerine ait olan toprağı niçin satın alsınlar? Çiftlik sahiplerinin toprakları gibi aynı şekilde, hazine toprakları da köylülerin teriyle sulanmadı mı, bu topraklar köylülere ait değil miydi, babalarının ve dedelerinin malları köylülerin elinden zorla alınmadı mı? Bizzat ellerinden zorla alınmış toprakların köylüler tarafından satın alınması istenirse adalet bunun neresindedir? Yoksa köylü hareketi sorunu, bir satın alma ve satma sorunu mu? Yoksa köylü hareketi, köylülerin kurtuluşuna yönelik bir hareket değil mi? Fakat köylüleri, köleliğin boyunduruğundan köylülerin kendileri kurtarmayacaksa kim kurtaracak? Fakat bu sayın baylar, eğer önlerine biraz nakit para atılırsa, çiftlik sahiplerinin köylüleri kurtaracakları yolunda bize güvence veriyorlar. Başka nasıl olurmuş ki! Ve üstelik, öğrenildiğine göre, bu kurtuluş çarlık bürokrasisinin, yani açlık çeken köylüleri bir çok kez top ve makineli tüfeklerle karşılayan aynı bürokrasinin yönetimi altında gerçekleştirilecek!...

Hayır! Toprakların satın alınması köylüleri kurtarmayacaktır. Onlara, «elverişli koşullarla satın almayı» öğütleyenler haindirler, çünkü bunlar köylüleri simsar ağına düşürmeye çalışıyorlar ve köylülerin kurtuluşunun köylülerin kendi eliyle gerçekleşmesini istemiyorlar.

Eğer köylüler çiftlik topraklarını ele geçirmek istiyorlar ve bu şekilde serfliğin kalıntılarını ortadan kaldıracaklarsa, eğer, «elverişli koşullarla satın alma» onları kurtarmıyorsa, eğer köylülerin kurtuluşunun köylülerin kendi elleriyle gerçekleştirilmesi gerekiyorsa, o zaman tek yolun, çiftlik

topraklarını zorla almak, yani bu topraklara el koymak olduğundan hiçbir kuşku yoktur.

Çıkar yol budur.

Bu el koymanın nereye kadar gideceği, bunun bir sınırı olup olmadığı, köylülerin toprakların yalnız bir kısmını mı, yoksa tümünü mü alacakları sorusu çıkıyor.

Bazıları bütün toprakları almanın çok ileri gitmek olacağını, köylüleri hoşnut etmek için toprakların sadece bir kısmını almanın yeterli olacağını söylüyorlar. Bunu kabul ettik diyelim, ama ya köylüler daha çoğunu isterlerse ne olacak? Yollarını gerip onlara, durun, fazla ileri gitmeyin, demeyeceğiz herhalde. Böyle bir şey gericilik olur! Rusya'daki olaylar, köylülerin gerçekte tüm çiftlik topraklarına el konmasını istediklerini kanıtlamadı mı? Ayrıca, ne demektir «bir kısmını almak», çiftlik sahiplerinin elinden alınacak olan bu kısım ne kadar olacak, yarısı mı yoksa üçte biri mi? Bu soruna kim karar verecek, çiftlik sahipleri yalnız başlarına mı, yoksa çiftlik sahipleriyle köylüler beraberce mi? Görüldüğü gibi, burada simsarlık oyunları için daha bir hayli boşluk kalıyor. Çiftlik sahipleriyle köylüler arasında hâlâ kötü bir trampa olasılığı var, bu ise köylü kurtuluşuna temelden ters düşer. Köylüler, çiftlik sahipleriyle pazarlık değil, mücadele etmek gerektiğini kesin olarak öğrenmek zorundadırlar. Serfliğin boyunduruğunu yamamak değil, parçalamak gerekir. «Yalnız bir kısmını almak» demek köylülerin kurtuluşu ile bağdaştırılamayacak olan, serfliğin kalıntılarının onarımı ile uğraşmak demektir.

Tek yolun, çiftlik sahiplerinin **tüm topraklarını ellerinden almaktan** ibaret olduğu açıkça ortadadır. Köylü hareketini ancak bu amacına ulaştırabilir, halkın gücünü ancak bu artırabilir, çağı geçmiş serflik kalıntılarını ancak bu ortadan kaldırabilir.

O halde : Köyün bugünkü hareketi, demokratik bir köylü hareketidir. Bu hareketin amacı, serfliğin kalıntılarını yok etmektir. Ancak bu kalıntıların yok edilmesi için, çiftlik sahipleriyle hazinenin tüm topraklarına el konması zorunludur.

Bazı sayın baylar bizi suçluyorlar : Sosyal-demokrasi niçin şimdiye kadar bütün topraklara el konmasını istemedi şimdiye kadar niçin sadece toprak «parçalarına» el konmasından sözetti?

Şunun için, sayın baylar, çünkü 1903 yılında parti toprak «parçalarından» söz ettiği zaman, Rus köylüsü daha harekete geçmemişti. Partinin ödevi köye, köylülerin kalplerini tutuşturarak onları serflik kalıntılarına karşı savaşıma kaldıracak bir slogan atmaktı. Rus köylüsüne serflik kalıntılarının haksızlığını etkili bir biçimde anımsatacak olan toprak «parçaları» işte böyle bir slogandı.

Fakat sonradan zamanlar değişti. Köylü hareketi büyüdü. Şimdi artık tutuşturulmaya gereksinimi yok, çıtırdayarak alev alev yanıyor artık. Bugün söz konusu olan **köylülerin nasıl harekete geçirilmesi gerektiği değil, harekete geçmiş olan köylünün ne istemesi gerektiğidir.** Burada belirli isteklerin zorunluğu açıktır ve bundan dolayı parti köylüye, çiftlik sahiplerinin ve hazinenin tüm topraklarına el konulmasını istemesi gerektiğini söylüyor.

İster toprak «parçalarına», isterse tüm topraklara el konulması olsun, bunun anlamı, her şeyin bir zamanı ve yeri var demektir.

II

Köyün şimdiki hareketinin, köylülerin bir kurtuluş hareketi olduğunu gördük. Ayrıca köylülerin kurtuluşu için serfliğin kalıntılarının yok edilmesi gerektiğini, fakat bu kalıntıların yok edilmesi için yeni bir yaşama geçmek ve kapitalizmin serbestçe gelişmesine yolu açmak üzere, çiftlik sahipleriyle hazineye ait tüm toprakların alınması gerektiğini de gördük.

Bütün bunların olduğunu kabul edelim. Fakat bu topraklar sonradan nasıl bölüştürülecek, mülkiyet olarak kimlere verilecek bunlar?

Bir kısım kimseler, alınan toprakların **ortak** mülkiyet olarak köye verilmesi gerektiğini, toprak üzerindeki **özel** mülkiyetin hemen kaldırılarak köyü, toprakların tek sahibi yapmak gerektiğini, bundan sonra köyün kendisinin köylülere **eşit** «paylar» dağıtacağını ve bu şekilde sosyalizmin köyde hemen gerçekleştirilmiş olacağını, ücretli çalışmanın yerine topraktan eşit yararlanmanın geçeceğini söylüyorlar.

Bunun adına **toprakların toplumsallaştırılması»** denir, diyorlar bize sosyal-devrimciler.

Böyle bir önlem bizim için kabul edilebilir mi? Meselenin esasına inelim. İlk olarak, bir kere, sosyal devrimciler sosyalizmin gerçekleştirilmesine köyden **başlamak** istiyorlar. Bunun olanağı var mıdır? Kentin köyden daha gelişmiş olduğunu, kentin köyün önderi olduğunu, öyleyse her türlü sosyalist eserin kentten başlaması gerektiğini herkes bilir. Buna karşılık sosyal-devrimciler köyü kentin önderi yapmak ve onu sosyalizmin gerçekleştirilmesine başlamaya sevketmek istiyorlar. Köyün geriliği nedeniyle elbette ki bu olanaksızdır. Bundan, sosyal-devrimcilerin «sosyalizmi»nin ölü doğmuş bir sosyalizm olacağı ortaya çıkıyor.

Şimdi bunların sosyalizmi köyde **hemen** gerçekleştirmek istemeleri sorununa geçelim. Sosyalizmin gerçekleştirilmesi demek, meta üretimine son verilmesi, para ekonomisinin kaldırılması, kapitalizmin temelinden yıkılması ve tüm üretim araçlarının toplumsallaştırılması demektir. Fakat sosyal-devrimciler bütün bunları dokunmadan bırakıp sadece, büsbütün olanaksız olan, toprağın toplumsallaştırılmasını istiyorlar. Meta üretimi el sürülmeden bırakılırsa, toprak da en kısa zamanda bir meta olup pazara çıkacak ve böylece sosyal-devrimcilerin «sosyalizmi» boşa çıkacaktır. Bunların, sosyalizmi kapitalizm çerçevesi içinde gerçekleştirmek istedikleri açıktır. Böyle bir şey elbette ki düşünülemez. İşte bundan dolayı sosyal-devrimcilerin «sosyalizminin», bir burjuva sosyalizmi olduğu söylenir.

Dengeleyen toprak kullanımı meselesine gelince, bunun sadece boş bir laf olduğunu söylemek gerekir. Dengeleyen toprak kullanımı, varlık eşitliğini gerektirir, ancak köylüler

arasında bugünkü demokratik devrimin ortadan kaldıramayacağı bir varlık eşitsizliği vardır. Sekiz çift öküz sahibi bir kimsenin toprak kullanımının, bir tek öküzü olmayan toprak sahibi gibi aynı ölçüde olacağı kabul edilebilir mi? Fakat sosyal-devrimciler, «dengeleyen toprak kullanımının», ücretli çalışmayı dünyadan kaldıracağına ve sermayenin gelişmesine son vereceğine inanıyorlar ki bu, tabii saçma bir şeydir. Açıkçası sosyal-devrimciler kapitalizmin daha ileri gelişimine karşı savaşarak tarihin çarkını geriye döndürmek istiyorlar, kurtuluşu bunda görüyorlar. Fakat bilim bize, sosyalizmin zaferinin, kapitalizmin gelişimine bağlı olduğunu söylüyor ve bu gelişime karşı savaşan, sosyalizme karşı savaşıyor demektir. İşte bunun içindir ki sosyal-devrimcilere sosyal-gericiler de denmektedir.

Köylülerin feodal mülkiyetin kaldırılmasını burjuva mülkiyetine karşı olarak değil de, tersine burjuva mülkiyeti esası üzerinde elde etmek istediklerinden hiç söz etmiyoruz. Onlar alınan toprakları özel mülkiyet olarak aralarında bölüşmek istiyorlar, bu itibarla «toprakların toplumsallaştırılmasından» hoşlanmayacaklardır.

Görüldüğü gibi, «toprakların toplumsallaştırılması» kabul edilebilir bir önlem değildir.

Diğer bir kısım kimseler, alınan topraklarm demokratik Devlete devredilmesi gerektiğini, köylülerin bunları Devletten ancak kiralayabileceklerini söylüyorlar.

Bunun adına, **toprakların millileştirilmesi»** deniyor.

Toprakların millileştirilmesi kabul edilebilir mi? Ne kadar demokratik olursa olsun, gelecekteki Devletin buna rağmen bir burjuva Devleti olacağını, toprakların böyle bir Devlete devredilmesini, köy ve kent proletaryası için son derece dezavantajlı olan burjuvazinin siyasal güçlenmesinin izleyeceğini göz önünde tutarsak; ayrıca köylülerin de bizzat «toprakların millileştirilmesine» karşı olacaklarını ve sadece kiracı rolünden hoşnut olmayacaklarını düşünürsek, o zaman «topraklarm millileştirilmesinin» bugünkü hareketin yararlarına uygun düşmediği kendiliğinden ortaya çıkar.

Bu itibarla, aynı şekilde «toprakların millileştirilmesi» de kabul edilemez.

Daha başkaları, toprakların yerel özyönetimin malı olması ve köylülerin bunları özyönetim organlarından kiralamaları gerektiğini söylüyorlar.

Bunun adına, «toprakların belediyeleştirilmesi» denir.

Toprakların belediyeleştirilmesi kabul edilebilir mi? Ne demektir «toprakların belediyeleştirilmesi?» Birincisi, köylülerin savaşım sırasında çiftlik sahiplerinden ve hazineden aldıkları topraklar kendilerine mülk olarak verilmeyecek demektir. Köylüler bunu nasıl karşılayacaklar? Köylüler toprakları mülkiyet olarak almak istiyorlar, alınan toprakları paylaşmak istiyorlar, hatta düşlerinde bile bu toprakları kendi mülkiyetleri olarak görüyorlar, onlara toprakların kendilerine değil de özyönetim organlarına verileceği söylenince köylülerin bu konuda «belediyeleştirme»den yana olanlar gibi düşünmediklerini söyleyecekleri kuşkusuzdur. Bunu unutmamalıyız.

Bundan başka, şayet devrim coşkusuna kapılan köylüler alınan tüm topraklara el koyarlar da özyönetim organlarına hiçbir şey bırakmazlarsa ne olacak? Herhalde önlerine dikilip durun bakalım, bu topraklarm size değil, özyönetim organlarına verilmesi gerekiyor, sizin için kiralamak da yeterlidir, demeyeceğiz!

İkincisi, «belediyeleştirme» sloganının kabulü halinde hemen bu sloganı ortaya atıp, vakit geçirmeden, uğruna savaştıkları ve ele geçirmek istedikleri toprakların mülkiyetinin köylülere değil de, özyönetim organlarına verilmesi gerektiğini köylülere bildirmemiz gerekirdi. Gerçi, eğer partinin köylüler üzerinde büyük etkisi varsa köylüler belki buna razı olduklarını söyleyeceklerdir, ama şimdi artık eskisi gibi ateşli ve gayretli savaşmayacaklardır, bu ise bugünkü devrim için son derece zararlı olacaktır. Ama eğer partinin, köylüler üzerinde büyük bir etkisi yoksa, o taktirde köylüler partiden vazgeçip ona sırt çevireceklerdir. Bu ise parti ile köylüler arasında bir anlaşmazlık yaratacak ve devrimin gücünü önemli ölçüde zayıflatacaktır.

Bize şöyle denecektir: Köylülerin istekleri çoğu kez gelişimin gidişine ters düşer, fakat biz tarihin seyrini bilmezlikten gelip her zaman köylülerin isteklerine boyun eğemeyiz, partinin kendi ilkeleri olması gerekir. Tamamen doğru! Parti kendi ilkelerini kılavuz edinmek zorundadır. Fakat köylülerin, yukarda sözü edilen tüm çabalarını reddetmek isteyen bir parti kendi ilkelerine bağlı kalmamış olur. Eğer köylülerin çiftlik topraklarını ele geçirme ve paylaştırma çabaları tarihin gidişine ters düşmüyorsa, eğer bu çabalar, bunun aksine, tamamen bugünkü demokratik devrimden doğmuşsa, eğer feodal mülkiyete karşı gerçek bir savaşım sadece burjuva mülkiyeti esasına göre olanaklı ise, eğer köylülerin çabaları tam da bu eğilimi yansıtıyorlarsa, o zaman partinin köylülerin bu isteklerini reddedemeyeceği kendiliğinden anlaşılır, çünkü bu istekleri desteklememek, devrimin gelişiminden vazgeçmekle aynı anlama gelir. Aksine, eğer partinin kendi ilkeleri varsa, eğer devrime köstek olmak istemiyorsa, köylülerin bu çabalarının gerçekleştirilmesi için yardımcı olmak zorundadır. Bu çabalar ana «toprakların belediyeleştirilmesine» temelden ters düşmektedir.

Görüldüğü gibi «toprakların belediyeleştirilmesi» kabul edilemez.

III

Ne «toplumsallaştırma», ne «millileştirme» ve ne de «belediyeleştirme»nin, bunlardan hiç birinin bugünkü devrimin yararlarına gerektiği şekilde cevap veremeyeceğini gördük.

Fakat alınan topraklar bu durumda nasıl bölüştürülmeli; mülkiyet olarak kimlere verilmelidir?

Köylülerce alınan toprakların, bu toprakları kendi aralarında **bölüşebilmeleri** için **köylülerin kendilerine verilmesi gerektiği** açıktır. Yukarda ortaya atılan sorunun bu şekilde çözülmesi gerekir. Toprakların dağıtılması mülkiyetin bir hareketlilik kazanmasını doğuracaktır. Dar gelirliler top-

raklarını satarak proleterleşme yolunu tutacaklar, varlıklılar yeni topraklar edinerek işleme tekniğini düzeltmeye başlayacaklar, köy sınıflara bölünecek, şiddetli bir sınıf kavgası başlayacak ve böylece kapitalizmin daha ileri gelişimi için temel atılmış olacaktır.

Görüldüğü gibi, toprakların bölüştürülmesi bugünkü ekonomik gelişmenin kendisinden doğmaktadır.

Öbür yandan, **«toprak köylülerin, yalnız köylülerin ve başka hiç kimsenin!»** sloganı köylüleri canlandırarak onlara yeni kuvvet verecek ve başlamış olan köydeki devrimci hareketi sona erdirmede yardımcı olacaktır.

Görüldüğü gibi, bugünkü devrimin seyri de toprakların bölüştürülmesinin zorunlu olduğunu gösteriyor.

Karşıtlarımız bizi suçluyorlar. Bütün bunlarla bizim küçük-burzuvaziye yeni yaşam verdiğimizi ve bunun Marx'ın öğretisine temelden ters düştüğünü söylüyorlar. «Revolutionnaya Rossiya»[56] şunları yazıyor :

«Çiftlik sahiplerinin topraklarını almaya köylülüğe yardım etmekle siz, kapitalist tarımın az ya da çok gelişmiş şekillerinin yıkıntıları üzerinde, bilinçsiz olarak küçük-burjuva ekonomisinin yayılmasını teşvik ediyorsunuz. Ortodoks Marksizm görüşü karşısında bu, bir 'adım geriye' gitme değil midir? (Bkz. «Revolutionnaya Rossiya» No. 75)

Sayın «eleştirmen»lerin, gerçekleri karıştırdıklarını söylemek zorundayım. Toprak beyliği ekonomisinin kapitalist bir ekonomi olmayıp serflik ekonomisinin bir kalıntısı olduğunu, bu itibarla çiftlik sahiplerinin topraksızlaştırılmasının kapitalist ekonomiyi değil, serflik ekonomisinin kalıntılarını yok edeceğini unutuyorlar. Marksizmin gösterdiği gibi serflik ekonomisinin hemen ardından hiçbir zaman kapitalist ekonominin gelmediğini ve gelmeyeceğini, bunlar arasında, feodal ekonomiyi ortadan kaldırdıktan sonra kapitalist ekonomiye geçecek olan küçük-burjuva ekonomisinin bulunduğunu da unutuyorlar. Karl Marx, «Kapital»in III. cildinde, feodal ekonomiyi tarihte ilkönce küçük-burjuva ekonomisinin izlediğini ve ancak bundan sonra büyük kapitalist ekonominin geliştiğini, birinden diğerine doğru-

dan bir sıçrama olmadığını ve de olamayacağını yazmıştır. Fakat buna rağmen bu garip «eleştirmenler» çiftlik topraklarının alınıp bölüştürülmesinin Marksist bakış açısından bir geri adım olduğunu söylüyorlar! Bunlar bizi nerdeyse, o zaman da çiftlik sahiplerinden bazı topraklar alınıp küçük çiftçilere, köylülere verildi diye «serfliğin kaldırılması» da Marksizm açısından bir geri adımdır, diye suçlamaya kalkışacaklar! Gülünç insanlar! Marksizmin, her şeye tarihsel bakış açısından baktığını, küçük-burjuva tarımının Marksist bakış açısından serflik ekonomisi karşısında ileri olduğunu, serflik ekonomisinin yıkılarak küçük-burjuva ekonomisinin getirilmesinin, bundan sonraki dönemde bu küçük-burjuva ekonomisini kovacak olan kapitalizmin gelişimi için zorunlu bir koşul olduğunu anlamıyorlar...

Neyse «eleştirmenleri» bırakalım.

Önemli olan, **toprakların köylülere verilmesi** ile bunu izleyen **dağıtılmasının**, serfliğin temellerini kazıyarak kapitalist ekonominin gelişmesine temel hazırlaması, devrimci gelişmeyi önemli ölçüde güçlendirmesi ve işte bundan dolayı da sosyal-demokratik parti için kabul edilebilir olmasıdır.

Demek ki, serfliğin kalıntılarının yok edilmesi için tüm çiftlik topraklarına el konularak bu toprakların mülkiyet olarak köylülere bırakılması, köylülerin de bunları çıkarlarına uygun şekilde kendi aralarında bölüşmeleri gerekmektedir.

Partinin tarım programının bu esas üzerinde hazırlanması gerekir.

Bize şöyle denilecektir: Bütün bunlar köylülerle ilgilidir, fakat kır proleterleriyle ilgili olarak ne yapmayı düşünüyorsunuz? Buna karşı yanıtımız şudur: Nasıl köylülerin **demokratik** bir tarım programına gereksinimleri varsa, köy ve kent proleterleri için de, sınıf çıkarlarının dile getirildiği sosyalist bir program vardır. Bunların günlük çıkarları ise çalışma koşullarının düzeltilmesinden söz edilen asgari programda 16 madde halinde göz önünde bulundurulmuştur (bkz. II. Parti Kurultayında kabul edilen Parti Programı). Fakat şimdilik partinin dolaysız sosyalist çalışması, kır proleterleri

arasında sosyalist propagandayı sürdürerek onları kendi sosyalist örgütlerinde birleştirmek ve kent proleterleriyle birlikte özel bir siyasal parti halinde kaynaştırmakta ifadesini bulmaktadır. Parti, köylülerin bu bölümü ile sürekli olarak ilgilenmekte ve onlara şunları söylemektedir: Demokratik devrimi gerçekleştirdiğiniz sürece, savaşım veren köylülerle birlik olun ve toprak sahiplerine karşı savaşın, fakat sosyalizmi gerçekleştirmeye koyulduğunuz sürece hiç duraksamadan kent proleterleri ile birleşin ve, ister köylü ister soylu olsun, her burjuvaya karşı acımasızca savaşın. Köylülerle birlikte demokratik cumhuriyet için! İşçilerle birlikte sosyalizm için! Parti, köy proleterlerine bunları söylüyor.

Proleterlerin hareketi ve onların **sosyalist programı** nasıl her türlü sınıf varlığını ortadan kaldırmak için sınıf savaşımı ateşini tutuşturuyorsa, köydeki köylü hareketi ve onun **demokratik toprak programı** da her türlü zümre [Stand - ÇN] varlığını temelinden yok etmek için **zümre savaşımının** ateşini tutuşturmaktadır

Not Makalenin sonunda, bize şunları yazan bir okurun mektubuna değinmeden geçemeyeceğiz «Bu durumda ilk makaleniz beni tatmin etmedi. Parti, tüm topraklara el konmasına karşı değil miydi? Fakat eğer böyle ise niçin bundan hiç söz etmediniz?»

Hayır, sayın okur, parti hiç bir zaman böyle bir el koymaya karşı olmadı. II. Parti Kurultayında, toprak «parçalarına» ilişkin maddenin kabul edildiği bu Parti Kurultayında bile (1903) parti, Plehanov ve Lenin'in ağzından, eğer tüm toprakların zoralımını isterlerse, köylüleri destekleyeceğimizi açıkladı.* İki yıl sonra (1905), «Bolşevikler» III. Parti Kurultayında ve «Menşevikler» birinci konferansta olmak üzere partinin her iki fraksiyonu, tüm toprakların zor-

* *Bkz. II. Parti Kurultayı protokolü.*

alımı sorununda köylüleri tamamen destekleyeceklerini bildirdiler.* Daha sonra her iki parti akımının gazetelerinde, hem «İskra» ve «Proletari» de ve hem de «Novaya Jizn» [57] ve «Naçalo»da[58] köylüler, tekrar tekrar tüm topraklara el koymaya çağrıldı... O halde partinin daha baştan tüm topraklara el konmasından yana olduğunu görüyorsunuz, bu itibarla partinin köylü hareketinin arkasından gittiğine inanmanızı gerektiren hiç bir nedeniniz yok. Daha köylü hareketi hareket olarak hiç başlamamıştı, köylüler daha toprak «parçalarını» bile istemiyorlardı, ama parti daha II. Parti Kurultayında *tüm* toprakların zoralımından söz ediyordu.

Buna rağmen, eğer bizden şimdi, o zamanlar, yani aynı 1903 yılında, niçin bütün toprakların zoralımını parti programına almadığımızı soruyorsanız, o zaman biz de size bir karşı soruyla yanıt vereceğiz: Öyleyse sosyal devrimciler niçin hemen 1900 yılında demokratik cumhuriyet talebini programlarına almadılar, yoksa onlar buna karşı mıydılar?** Bugün hep toplumsallaştırmadan konuşulduğu halde o zamanlar neden sadece millileştirilmeden söz ediliyordu? Eğer bugün biz asgari programımızda yedi saatlik iş gününe ilişkin hiç bir şey söylemiyorsak, bu bizim buna karşı olduğumuzu mu gösterir? Söz konusu olan nedir öyleyse? Sadece şu: Hareketin daha güçlenmemiş olduğu 1903 yılında tüm topraklara el konması kâğıt üzerinde kalırdı, daha güçlenmemiş olan hareket bu talebin üstesinden gelemezdi, bundan dolayı o zaman toprak «parçaları» daha çok uygun düşüyordu. Fakat hemen arkasından hareket büyüdüğü ve pratik sorunlar ortaya attığı zaman parti, hareketin, toprak «parçaları» ile yetinemiyeceğini ve yetinmemesi gerektiğini, tüm topraklara el konmasının gerekli olduğunu bildirmek zorunda kaldı.

Gerçekler bunlardır.

Son olarak «Znobis Purzeli»[59] üzerine birkaç söz

---

* *Bkz. III. Parti Kurultayı protokolü ve «Birinci Konferans».*

** *Bkz. «Görevlerimiz», «Sosyal-Devrimciler Birliği» Yayınevi, 1900.*

(bkz. No. 3033). Bu gazete saçma sapan «Moda»dan ve «İlke»den söz ederek partinin bir zamanlar toprak «parçalarını» ilke haline getirdiğini ileri sürüyor. Bunun yalan olduğunu, partinin daha baştan beri ilke olarak tüm dünya önünde bütün topraklara el konmasını kabul ettiğini okur yukarda da görebilirdi. «Znobis Purzeli»nin ilkeleri pratik sorunlardan ayırdeden gerçeğine gelince bu o kadar da kötü bir şey değildir, daha büyüyecek ve bunları ayırdetmesini öğrenecektir.*

«Elva» («Şimşek») No. 5, 9 ve 10,
17, 22 ve 23 Mart 1906.
İmza: J. *Bessosvili.*
Gürcüceden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre.

---

* *«Znobis Purzeli», herhangi bir yerde, «Rusya Sosyal Demokratlarının... yeni bir tarım programı kabul ettiklerini ve buna göre onların... toprakların belediyeleştirilmesini destekleyeceklerini işitmiş».* Rusya sosyal demokratlarının hiçbir suretle *böyle bir program kabul* etmediklerini *açıklamak zorundayım. Bir programın kabul edilmesi, Parti Kurultayının işidir. Ancak bu Parti Kurultayı daha yapılmadı. «Znobis Purzeli»nin herhangi bir kimse tarafından ya da herhangi bir şey yoluyla yanıltıldığı anlaşılıyor. «Znobis Purzeli», okurlarını söylentilerle rahatsız etmese çok daha iyi eder.*

TARIM SORUNU ÜSTÜNE

«Belediyeleştirme» üzerine olan son makaleyi hatırlayacaksınız kuşkusuz (bkz. «Elva»[60] No. 12). Biz, yazarın değindiği tüm sorunların bir tartışmasına girişmek istemiyoruz: Böyle bir şey ne ilgi çekici olur, ne de yararlı. Biz sadece iki ana soruna değineceğiz: Belediyeleştirme serfliğin kalıntılarının ortadan kaldırılmasına ters düşüyor mu ve toprakların bölüştürülmesi bir gericilik midir? Yoldaşımız soruyu bu şekilde ortaya koyuyor. Partimizin toprak sorununu **tamamen başka bir esas** üzerine ortaya koymasına karşın, toprakların dağıtılması, yerelleştirilmesi ve benzeri sorunlar ona açıkça prensip sorunları olarak görünüyor.

Mesele, sosyal demokrasinin toprakların ne millileştirilmesini, ne belediyeleştirilmesini ve ne de dağıtılmasını **bir prensip sorunu olarak görmemesi** ve **bunlardan hiç birine, prensip açısından bir itirazının olmamasıdır.** Marx'ın «Manifesto», Kautsky'nin «Tarım Sorunu», «II. Parti Kurultayı Protokolü», aynı Kautsky'nin «Rusya'da Tarım Sorunu» incelenirse görülecektir ki bu böyledir. Parti bütün bu sorunlara **pratik** bakış açısından bakıyor ve tarım sorununu **pratik bir temel** üzerine oturtuyor: Bizim prensibimizi hangisi **daha tam** olarak gerçekleştirir, toprakların belediyeleştirilmesi mi, millileştirilmesi mi, yoksa dağıtılması mı?

İşte parti, sorunu bu esas üzerine oturtuyor.

Tarım programının **ilkesinin** —serflik kalıntılarının ortadan kaldırılması ve sınıf savaşımının serbestçe gelişmesi— **değişmeden kaldığı** ortadadır. Değişen sadece bu ilkeyi gerçekleştirecek olan araçtır.

Yazarın da sorunu bu şekilde ortaya koyması gerekirdi: Serfliğin artıklarının ortadan kaldırılması ve sınıf savaşımının gelişimi için **hangisi daha iyidir** - toprakların belediyeleştirilmesi mi yoksa dağıtılması mı? Fakat o hemen birdenbire ilkeler alanına geçiyor ve **pratik** sorunları **prensip** sorunları diye göstererek bize, «belediyeleştirme serfliğin kalıntılarının ortadan kaldırılmasına ve kapitalizmin gelişmesine ters düşer mi?» diye soruyor. Serfliğin kalıntılarının ortadan kaldırılmasına ve kapitalizmin gelişmesine toprakların *ne* millileştirilmesi, ne de dağıtılması ters düşmez, ancak bununla beraber bu, bunlar arasında fark yoktur, belediyeleştirme yanlısı bir kimse aynı zamanda toprakların hem millileştirilmesinden ve hem de dağıtılmasından yana olmak zorundadır, demek değildir. Bunlar arasında herhangi bir **pratik ayrılık** olduğu açıktır. Asıl önemli olan budur ve işte bundan dolayı parti, sorunu **pratik** bir esas üzerine oturtmuştur. Fakat yukarda belirttiğimiz gibi, yazar sorunu tamamen başka bir alana getirmiş, prensiple onun gerçekleştirilmesi için olan aracı birbirine karıştırmış ve böylece istemiyerek, Parti tarafından ortaya atılan sorunu atlamıştır.

Yazar, toprakların dağıtılmasının gerici olduğuna bizi temin ediyor, yani sosyal-devrimcilerden defalarca duymuş olduğumuz aynı suçlamayı yineliyor. Sosyal-devrimci metafizikçiler bize, toprakların dağıtılmasının Marksizm bakış açısından gerici olduğunu söylediklerinde, böyle bir suçlama bizi en ufak hayrete düşürmez, çünkü biz onların meseleye diyalektik açıdan bakmadıklarını çok iyi biliyoruz. Onlar her şeyin bir zamanı ve yeri olduğunu, **yarın** gerici olacak bir şeyin **bugün** için devrimci olabileceğini kavramak istemiyorlar. Ama materyalist diyalektikçiler bize aynı suçlamayla gelirlerse, o zaman elbette şunu sormak zorunda kalırız: Diyalektikçilerle metafizikçiler arasında ne fark var öyleyse? Eğer **kapitalizmin gelişmesine karşı** yönelikse elbette ki toprakların dağıtılması gericiliktir, ama eğer **serfliğin kalıntılarına karşı** yönelikse, o zaman toprakların dağıtılmasının sosyal-demokrasinin desteklemesi gereken devrimci

bir yol olduğu kendiliğinden ortaya çıkar. Toprakların dağıtılması bugün neye karşı yöneliktir, kapitalizme mi yoksa serfliğin kalıntılarına karşı mı? Serfliğin kalıntılarına karşı yönelik olduğuna hiç kuşku yoktur. Öyleyse sorun kendiliğinden çözülüyor.

Kapitalizm köyde yeterince yerleştikten sonra, elbette ki toprakların dağıtılması kapitalizmin gelişmesine karşı yönelmiş olacağından gerici bir önlem olacaktır, fakat o zaman da sosyal-demokrasi onu desteklemiyecektir. Bugün sosyal-demokrasi hareretle, demokratik cumhuriyetin gerekliliğini, devrimcidir diye, savunuyor, ama daha sonra, proletarya diktatörlüğü pratik bir biçime büründüğünde demokratik cumhuriyet artık gerici olacak ve sosyal-demokrasi onu ortadan kaldırmaya çalışacaktır. Aynı şeyin toprakların dağıtılması için de söylenmesi gerekir. Serfliğin kalıntılarına karşı savaşım **verildiğinde** toprakların dağıtılması ve küçük-burjuva ekonomisi genel olarak devrimcidir, ama kapitalizmin gelişmesine karşı **yönelmişse**, aynı toprakların dağıtılması bu sefer gericidir. Toplumsal gelişimin diyalektik anlayışı budur. «Kapital»in III. cildinde, **feodal ekonomiye kıyasla** küçük burjuva ekonomisini ileri olarak niteleyen Karl Marx meseleye böyle diyalektik şekilde bakar.

Bütün bunlar bir yana, K. Kautsky dağıtma üzerine şunları söyler:

«Bugün Rus köylüsünün istediği ve pratikte de gerçekleştirmeye başladığı gibi..., toprak rezervlerinin, yani büyük toprak mülkiyetinin taksim edilmesi yalnız kaçınılmaz ve zorunlu değil, aynı zamanda **son derece yararlıdır da ve sosyal-demokrasi bu süreci desteklemek için tüm nedenlere sahiptir.**» (Bkz. «Rusya'da Tarım Sorunu», s. 11.)

Sorunun çözümünde, sorunun doğru bir şekilde ortaya konulması büyük önem taşıyor. Her soru diyalektik olarak konulmak zorundadır, yani her şeyin değiştiğini, her şeyin zamanı ve yeri olduğunu, bu itibarla soruları somut koşullarla uygunluk içinde koymamız gerektiğini unutmamalıyız.

Tarım sorununun çözümü için ilk önkoşul budur. İkincisi, bundan başka bizim Rusya sosyal demokratlarının tarım sorununu bugün pratik bir temel üzerine oturttuklarını ve sorunu çözmek isteyen kimselerin de aynı şekilde bu esas üzere hareket etmeleri gerektiğini unutmamalıyız. Tarım sorununun çözümü için ikinci önkoşul budur. Fakat yoldaşımız bu önkoşullardan hiç birini hesaba katmamıştır.

Yoldaş, toprakların bölüştürülmesinin devrimci bir hareket olduğunu varsayalım, diye yanıt verecektir. Bizim bu devrimci hareketi desteklemek için çaba göstereceğimiz açıktır, fakat bu, hiç bir suretle bizim bu hareketin isteklerini programımıza almak zorunda olduğumuz anlamına gelmez, böyle isteklerin hiç bir suretle programda yeri yoktur vb. Açıkça yazar, asgari programla azami programı birbiriyle karıştırıyor. Bir **sosyalist** programda (yani azami programda) sadece proleter isteklerin bulunması gerektiğini biliyor, ancak **demokratik** programın (yani asgari programın), —o halde tarım programının da haydi haydi— sosyalist bir program olmadığını ve bu nedenle de orada bizim **desteklediğimiz** burjuva demokratik isteklerin mutlaka bulunacağını unutuyor. Siyasal özgürlük bir burjuva taleptir ve buna rağmen o, bizim asgari programımızda baş köşeyi tutuyor. Uzaklarda dolaşmamıza ne gerek var, tarım programımızın ikinci maddesine bakalım ve okuyalım: Parti, «...**köylüyü, toprakların kullanımında engelleyen** tüm yasaların yürürlükten kaldırılmasını ister.» Bütün bunları okuyun ve cevap verin: Bu maddede sosyalist olan ne var? Hiç bir şey yok diyeceksiniz, çünkü bu madde burjuva mülkiyetinin kaldırılmasını değil de onun özgürlüğünü istiyor. Buna rağmen bu madde bizim asgari programımıza alınmıştır. O halde söz konusu olan nedir? Sadece, azami programla asgari programın, birbiriyle karıştırılmaması gereken iki ayrı kavram olduklarıdır. Ancak, anarşistler bundan hoşnut olmayacaklardır, ama yapılacak hiç bir şey yok, biz anarşist değiliz!...

Toprakların dağıtılması için köylülerin çabasına gelin-

ce, bunun öneminin, ekonomik gelişimin eğilimiyle ölçüldüğünü söylemiş bulunuyoruz ve köylülerin çabası bu eğilimin «doğrudan bir sonucu olarak ortaya çıktığından», partimiz ona karşı çıkmayıp, tersine onu desteklemek zorundadır.

«Elva» («Şimşek») No. 14,
29 Mart 1906.
İmza: İ. Bessoşvili
Gürcüceden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre.

TARIM PROGRAMININ REVİZYONU ÜSTÜNE

(RSDİP IV. Parti Kurultayının[61] 13 (26) Nisan 1906 günkü 7. oturumunda konuşma)

Her şeyden önce bazı yoldaşların tanıtlama yöntemleri üzerine konuşmak istiyorum. Plehanov Yoldaş, Lenin yoldaşın «anarşist tutumlarından», «Leninizmin» zararlılığından pek çok söz etti ama tarım sorunu üzerine aslında pek az şey söyledi. Aslında kendisi tarım sorunu ile ilgili raportörlüklerden birisine tayin edilmişti. Sinirli bir hava yaratan böyle bir tartışma şeklinin, birleşme kurultayı olarak adlandırılan parti kurultayımıza ters düştükten başka, tarım sorununun aydınlanması için de kesinlikle hiç bir katkıda bulunmadığını sanıyorum. Plehanov yoldaşın Kadetçi tutumlarına ilişkin biz de kendi hesabımıza bir şeyler söyleyebilirdik ama, bununla tarım sorununun çözümünde bir adım ileri gidemezdik.

Bundan başka, John[62], Gurien'de, Letonya bölgeleri ve benzerlerindeki uygulamadan elde edilen bazı verilere dayanarak, tüm Rusya için belediyeleştirme yararına sonuçlar çıkarıyor. Genel konuşmak gerekirse, bu şekilde, bir programın hazırlanamayacağını söylemek zorundayım. Programın hazırlanmasında bazı kenar bölgelerin bazı bölümlerinin yerel özelliklerinden değil, Rusya'nın çoğu bölgelerine özgü genel özelliklerden yola çıkmak gerekir. Başat bir çizgisi olmayan bir program, program değil, çeşitli savların mekanik bir birleşmesi olur. John'un plânı da bu durumdadır. Ayrıca John, doğru olmayan verilere dayanıyor. Aklınca tüm köylü hareketi olayı onun plânı yönünde gelişiyor,

çünkü örneğin, Gurien'de hareket sırasında ormanların kullanımını elinde tutacak bir bölge yönetimi oluşturulmuş vb. Fakat evvelâ Gurien bir bölge değil, Kutais ilinin bir bölümüdür; İkincisi, Gurien'de hiç bir zaman tüm Gurien için ortak bir devrimci özyönetim olmadı; orada hiç bir suretle bölge özyönetimleriyle bir tutulamayacak küçük özyönetim organları oluşmuştur; üçüncüsü, kullanım ile mülkiyet tamamen ayrı şeylerdir. Genellikle, Gurien üzerine bir çok olağanüstü öyküler yayılıyor ve Rus yoldaşlar bu öykülere inanmakla büyük hata ediyorlar...

Meselenin özüne gelince, programımızın çıkış noktası olarak şu tezin hizmet etmesi gerektiğini söylemek zorundayım: Savaşım veren köylülerle şimdilik bir devrimci ittifak kurduğumuza ve bu itibarla bu köylülerin taleplerini hesaba almadan edemiyeceğimize göre, eğer genel olarak ekonomik gelişimin eğilimine ve devrimin gidişine ters düşmüyorlarsa bu istekleri desteklemek zorundayız. Köylüler toprakların bölüşülmesini istiyorlar; toprakların bölüşülmesi yukarda sözü edilen olgulara ters düşmemektedir, tüm toprakların zoralımını ve bölüştürülmesini desteklememiz gerekiyor. Bu açıdan bakılınca, hem millileştirme ve hem de belediyeleştirme, aynı şekilde, kabul edilemezler. Eğer biz belediyeleştirme ya da millileştirme sloganını ortaya atarsak, devrimci köylülerin proletarya ile birleşmesini olanaksız hale getirmiş oluruz. Toprakların bölüştürülmesinin gerici karakterinden söz edenler şu iki gelişim aşamasını birbiriyle karıştırmaktadırlar: Kapitalist ve kapitalizm öncesi aşama. Toprakların bölüştürülmesi kuşkusuz ki kapitalist aşamada gericidir, ama kapitalizm öncesi koşullar altında (örneğin Rus köyünün koşulları altında) bölüşülme esas itibariyle devrimcidir. Elbette ormanların, suların vb. bölüşülmesi olanaksızdır, ama bunlar millileştirilebilirler ve bu, köylüler tarafından ortaya atılan devrimci taleplere hiç bir suretle ters düşmez. Ayrıca John tarafından, devrimci köylü komiteleri sloganı yerine önerilen, devrimci komiteler sloganı, tarım devriminin ruhuna temelden ters düşer. Tarım devriminin amacı, öncelikle ve esas itibariyle köylüle-

rin kurtuluşudur, öyleyse köylü komiteleri sloganı, tarım devriminin ruhuna uygun tek slogandır. Nasıl proletaryanın kurtuluşu proletaryanın kendi işi olabiliyorsa, köylülerin kurtuluşu da köylülerin kendi işleri olabilir.

Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisinin,
1906 yılında Stockholm'da yapılan Birleşme
Parti Kurultayı Protokolü.
Moskova 1907, s. 59-60, Rusça.

BUGÜNKÜ DURUM ÜZERİNE

(RSDİP IV. Parti Kurultayının 17 (30) Nisan 1906 günlü 17. Oturumunda Konuşma)

Rusya'nın toplumsal ve siyasal yaşamının gelişiminde başlıca iki yol ortaya çıktığı kimse için bir giz değildir. Bunlardan biri, sahte reformlar yolu, diğeri ise, devrim yoludur. Birinci yolu tutanların başta Çar hükümetiyle birlikte büyük fabrikatörler ve büyük toprak sahipleri olduğu, ikinci yolu tutanların ise başta proletarya ile birlikte küçük-burjuvazi ve devrimci köylüler olduğu da açıktır. Kentlerde gelişen bunalım ile köylerdeki kıtlık, yeni bir patlamayı kaçınılmaz kılıyor, bu itibarla burda yalpalamalar göstermek doğru değildir: ya devrim dalgası yükselir ve bizim onu sonuna kadar götürmemiz gerekir, ya da geri çekilir ve biz böyle bir ödevi yüklenemeyiz ve yüklenmememiz gerekir. Rudenko haksız olarak, sorunu böyle ortaya koymanın diyalektik olmadığına inanıyor. Rudenko bir orta yol arıyor. O, devrimin aynı zamanda hem yükseleceğini ve hem de yükselmeyeceğini, onun hem sonuna kadar götürülmesi, hem de götürülmemesi gerekebileceğini söylemek istiyor, çünkü onun fikrince diyalektik, sorunun bu şekilde ortaya konmasını gerekli kılıyor. Bizim Marksist diyalektik anlayışımız başkadır...

Demek ki biz yeni bir patlamanın arifesinde bulunuyoruz, devrim gelişiyor, onu sonuna kadar götürmek zorundayız. Bunda hepimiz birliğiz. Fakat biz bunu hangi koşullar altında yapabiliriz ve bunun için neler yapmamız gerekir: Proletarya hegemonyası koşulları altında mı, yoksa

burjuva demokrasisi hegemonyası koşulları altında mı? Temel fikir ayrılıkları işte burada başlıyor.

Martinov yoldaş, daha «İki Diktatör»de, proletarya hegemonyasının şimdiki burjuva devriminde zararlı bir ütopya olduğunu söyledi. Dünkü konuşmasından da, aynı fikir ortaya çıkıyor. Onu alkışlayan yoldaşların onunla aynı düşüncede oldukları kuşkusuz. Eğer böyleyse, eğer menşevik yoldaşların fikrine göre bizim için gerekli olan proletarya hegemonyası değil de demokratik burjuvazinin hegemonyası ise, o zaman bizim, ne silâhlı ayaklanmanın örgütlenmesine ve ne de iktidarın ele geçirilmesine doğrudan etkin olarak katılmamamız gerektiği açıkça kendiliğinden ortaya çıkıyor. Menşeviklerin «plânı» budur.

Tersine, eğer proletaryanın sınıf çıkarları, onun hegemonyasına götürüyorsa, eğer proletaryanın bugünkü devrimin arkasında değil de başında yürümesi gerekiyorsa, o zaman proletaryanın ne silâhlı ayaklanmanın örgütlenmesine etkin biçimde katılmaktan ve ne de iktidarı almaktan vazgeçemiyeceği açıktır. Bolşeviklerin «planı» budur.

Sorun partide, ya proletaryanın hegemonyası, ya da demokratik burjuvazinin hegemonyası şeklinde konuyor; fikir ayrılıklarımız bu noktada toplanıyor.

Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisinin
1906 yılında Stockholm'de yapılan
Birleşme Parti Kurultayı Protokolü.
Moskova 1907, s. 187, Rusça.

AYAKLANMA ÜZERİNE MARX VE ENGELS

Menşevik N. Ch.[63] cesaretin kentleri zaptettiğini biliyor ve... bir kez daha, bolşevikleri Blanquizmle suçlama küstahlığında bulunuyor. (bkz. «Simartle»[64] No. 7).

Bunda şaşılacak hiç bir şey yok elbette. Alman oportunistleri Bernstein'la Vollmar, Kautsky ve Bebel'e çoktandır Blanquist diyorlar. Fransız oportunistleri Jaurès ve Millerand, Guesde ile Lafargue'ı çoktan beri Blanquizm ve Jakobin'likle suçluyorlar. Buna rağmen tüm dünya Kautsky, Bebel, Guesde, Lafargue ve diğerlerinin devrimci Marksistler olduklarını, buna karşılık Bernstein, Millerand, Jaurès ve diğerlerinin oportunist olduklarını ve Marksizme ihanet ettiklerini biliyor. Eğer Rusya oportünistleri ve onların parti yandaşı N. Ch., Avrupa oportünistlerini taklit ederek bizi Blanquistler olarak adlandırıyorlarsa bunda şaşılacak ne var? Bu sadece, bolşeviklerin, aynen Kautsky ve Guesde gibi devrimci Marksistler olduğu anlamına gelir.[65]

N. Ch. ile ilgili sözü burada bitirebilirdik. Ama o, sorunu «derinleştiriyor» ve iddiasını kanıtlamaya çalışıyor. Öyleyse onu gücendirmeyelim de dinleyelim bakalım.

N. Ch., Bolşeviklerin aşağıdaki düşüncesine karşı çıkıyor:

«Diyelim ki*, kent halkı hükümete karşı** kinle dolu-

---

* *N. Ch. burada «diyelim ki» sözcüğünün yerine, anlamı biraz değiştiren «eğer» sözcüğünü getirmiştir.*

** *N. Ch. burada «hükümete karşı» sözcüklerini atlamıştır (bkz. «Akhali Zhovreba»[60] No. 6).*

dur, eğer fırsat verilirse her zaman savaş için ayaklanabilir. Bu bizim nicel olarak hazır olduğumuz anlamına gelir. Fakat bu henüz **yetersizdir**. Ayaklanmayı kazanmak için önceden bir savaş planı hazırlanması, önceden bir savaş taktiği geliştirilmesi, örgütlenmiş savaş birliklerinin vb. olması gerekir». (Bkz. **«Akhali Zhovreba»**, No. 6).

N. Ch., bunları kabul etmiyor. Neden? Çünkü bunlar Blanquizm de ondan! Demek ki N. Ch., ne «savaş taktiği» istiyor, ne «örgütlenmiş savaş birlikleri» ne de örgütlü bir eylem, öğrenildiğine göre, bütün bunlar önemsiz ve gereksiz şeylermiş. Bolşevikler, hükümete karşı duyulan kinin yalnız başına «yetersiz» olduğunu, bilincin yalnız başına «yetersiz» olduğunu, bunlar dışında ayrıca «savaş birliklerine ve bir savaş taktiğine» gereksinim olduğunu söylüyorlar. N. Ch. hepsini reddediyor ve bunların Blanquizm olduğunu söylüyor.

Bunları aklımızda tutalım ve devam edelim.

Lenin'in aşağıdaki fikri, N. Ch.'nin hoşuna gitmiyor:

«Biz Moskova, Donets Havzası, Rostov ve diğer yerlerdeki ayaklanmaların deneyimlerini toparlamak, bu **deneyimleri yaymak**, inatla ve sabırla yeni savaş güçleri **hazırlamak** ve bunları partizanların bir kaç mücadele eyleminde **eğitmek ve çelikleştirmek** zorundayız. Yeni patlama belki daha ilkbaharda olmayacak, ama yaklaşıyor ve tüm olasılıklara göre pek uzak değildir. Onu, silâhlanmış, askeri bakımdan örgütlenmiş ve kararlı saldırı eylemlerine yetenekli olarak karşılamak zorundayız.» (Bkz. «Partiniye İzvestiya»[67])

N. Ch. Lenin'in bu fikrine karşı çıkıyor. Neden? Çünkü bu Blanquizmmiş de ondan.

Demek ki N. Ch.'nin fikrine göre, bizim «Aralık ayaklanmasının deneyimlerini toparlayıp yaymak **zorunda olmadığımız** ortaya çıkıyor. Gerçi patlama gittikçe yaklaşıyor, fakat N. Ch.'nin düşüncesine göre, onu «silâhlanmış olarak karşılamak» **zorunda değiliz**, «kararlı saldırı eylemlerine» hazırlanmamız **gerekmiyor**. Niçin? Silâhlanmamış ve hazırlanmamış olarak daha kolay yeneceğimiz için! Bolşevikler, patlamanın beklendiğini, bu nedenle hem silâhlanma ve hem

de bilinçlenme konusunda hazırlanmanın ödevimiz olduğunu söylüyorlar. N. Ch., bir patlama beklendiğini biliyor, ama sözle yapılacak bir ajitasyonun dışında hiç bir şey tanımıyor ve bu nedenle silâhlanmanın zorunluluğuna inanmayarak onu gereksiz buluyor. Bolşevikler, kendiliğinden başlamış ve soyutlanmış bir ayaklanmaya bilinç ve örgütlülük taşınmasının zorunlu olduğunu söylüyorlar. N. Ch., Blanquizmdir diye bunu da kabul etmiyor. Bolşevikler, belirli bir anda «kararlı saldırı eylemlerinin» zorunlu olduğunu söylüyorlar. Ne **kararlılık**, ne **saldırı eylemleri** N. Ch.'nin hoşuna gitmiyor. Bütün bunlar blanquizmmiş.

Bütün bunları aklımızda tutarak Marx'la Engels'in silâhlı ayaklanma karşısındaki tutumlarının ne olduğunu görelim:

Marx, ellili yıllarda şunları yazmıştır:

«...Bir kez ayaklanmaya geçildi mi, en büyük kararlılıkla hareket etmek ve **saldırıya** geçmek zorunludur. Savunma, her silâhlı ayaklanmanın ölümü demektir... Kuvvetleri **dağınık** olduğu sürece düşmanına baskın yap, küçük de olsa, her gün yeni başarılar kazanmaya bak; ayaklanmanın başındaki başarının sana sağladığı moral üstünlüğünü muhafaza et; daima en güçlünün peşinden giden ve her zaman daha güvenilir tarafı tutan kararsız unsurları böylece yanına çek; daha sana karşı kuvvetlerini toplayamadan düşmanını geri çekilmeye zorla; devrimci taktiğin, şimdiye kadar tanınmış en büyük ustası Danton'un sözleriyle söylemek gerekirse: **de l'audace, de l'audace, encore de l'audace!»** [cesaret, cesaret ve yine cesaret!] (Bkz. **K. Marx**, «Tarihten çizgiler», S. 95.) [68].

Böyle diyor en büyük Marksist, Karl Marx.

Görüldüğü gibi, Marx'ın görüşüne göre ayaklanmanın zaferini isteyen kimse saldırı yolunu tutmak zorundadır. Fakat biz, **saldırı** yolunu tutan bir kimsenin hem askeri bilgilere ve hem de eğitilmiş savaş birliklerine sahip olmak zorunda olduğunu biliyoruz, bunlarsız bir saldırı olanaksızdır. Cesur saldırı eylemlerine gelince, Marx'ın fikrine göre bu, her ayaklanmanın eti ve kanıdır. Fakat N. Ch., hem

cesur saldırı eylemleri ve hem de saldırı politikası ile, hem örgütlenmiş savaş birlikleri ve hem de askeri bilgilerin yayılması ile alay ediyor, bunların hepsi Blanquizmdir diye! N. Ch.'nin Marksist, ama Marx'ın Blanquist olduğu ortaya çıkıyor! Zavallı Marx! Mezarından kalkıp da N. Ch.'nin gevelemelerini bir dinleyebilse!

Ayaklanmayla ilgili olarak ya Engels ne diyor? Engels, İspanyol ayaklanmasına ilişkin broşürlerinden birinde, bir yerde bundan söz ediyor ve sonra devam etmek üzere anarşistlere karşı çıkıyor:

«Hiç olmazsa İspanyol askeri ayaklanmaları şeklinde sadece biraz akıllıca yönetimiş olsaydı, akılsızca da girişilmiş olsa, buna rağmen ayaklanmanın hâlâ büyük başarı şansı vardı. İspanyol askeri ayaklanmalarında bir kentin garnizonu ayaklanarak en yakındakine yürür, bu kentin daha önce hazırlanmış olan garnizonunu da sürükler ve böylece çığ gibi büyüyerek, başarılı bir çatışma ya da kendisine karşı gönderilen birlikler onun tarafına geçmesi zaferi belirleyinceye kadar başkente doğru ilerler. Bu kez bu yöntem özellikle uygulanmaya elverişliydi. İhtilâlciler her yerde **uzunca süreden beri** gönüllü taburlar halinde **örgütlenmişti»** (dinleyin yoldaş, Engels taburlardan söz ediyor!), «kuşkusuz bunlarda disiplin zayıftı, ama büyük kısmı dağılmış olan eski İspanyol ordusunun arta kalanlarından daha zayıf olmadığı muhakkaktı. Hükümetin tek güvenilir birlikleri jandarmalardı (guardias civiles), bunlar da bütün ülkeye dağılmış durumdaydı. Önemli olan, her şeyden önce jandarmaların toplanmasını engellemekti, bu da ancak **saldırı yöntemine** baş vurmak ve çarpışmayı **göze almakla** mümkün olabilirdi.» (Dikkat, dikkat edin, yoldaşlar!) «ve eğer yenmek isteniyorsa bundan başka çare yoktu...» Bundan başka Engels, yeri yokken, «aynı hükümet kuvvetlerine ayaklanmaları arka arkaya bastırma olanağı veren, devrimci kuvvetlerin parçalanıp dağılmalarını» ilke edinmiş Bakuncilere sert bir biçimde çatar. (Bkz. F. Engels, «Bakuninciler İş Başında».) [69]

Ünlü Marksist Friedrich Engels bunları söylüyor...

Örgütlenmiş taburlar, saldırı politikası, ayaklanmanın örgütlenmesi ve ayrı ayrı girişilen ayaklanmaların birleştirilmesi, Engels'in fikrine göre ayaklanmanın zaferi için zorunludur.

N. Ch.'nin Marksist, Engels'inse Blanquist olduğu çıkıyor ortaya! Zavallı Engels!

Görüldüğü gibi, N. Ch.'in, Marx'la Engels'in ayaklanmaya ilişkin görüşlerinden haberi yok.

Bu o kadar kaygı verici bir şey olmayabilir. Ancak biz, N. Ch.'nin önerdiği taktiğin, silâhlanma ile savaş birliklerinin ve askeri bilgilerin önemini azalttığını ve gerçekte yok saydığını açıklıyoruz. Bu taktik, bir silâhsız ayaklanma taktiğidir. Bu taktik, bizi «Aralık yenilgisine» götürür, Aralıkta neden silâhlarımız, savaş birliklerimiz, askeri bilgilerimiz vb. yoktu? Çünkü, N. Ch. türünden yoldaşların taktikleri partide de çok yaygındı da ondan...

Fakat Marksizm ve gerçek yaşam, bu biçim bir silâhlanmama taktiğini aynı şekilde çürütmektedir.

Olaylar bunu gösteriyor bize.

«Akhali Zhovreba» («Yeni Yaşam») No. 19.
13 Temmuz 1906.
İmza: K o b a.
Gürcüceden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre.

ULUSLARARASI KARŞI-DEVRİM

Bugünkü Rusya birçok bakımlardan büyük devrim zamanının Fransa'sını anımsatıyor. Bu benzerlik başlıca, karşı-devrimin, o zamanların Fransa'sında olduğu gibi, bizde de genişleyerek, kendi sınırları dar geldiği için, başka devletlerin karşı-devrimi ile bağlaşmaya girişip yavaş yavaş uluslararası bir nitelik kazanmasiyle kendini gösteriyor. Fransa'da eski hükümet Avusturya Kayzer'i ve Prusya kraliyle bir bağlaşma yaparak bunların birliklerini yardıma çağırdı ve halk devrimine karşı bir saldırıya geçti. Rusya'da eski hükümet, Alman ve Avusturya imparatorlariyle bir bağlaşma yapıyor, bunların birliklerini yardıma çağırarak halk devrimini kana boğmak istiyor.

Daha bir ay önce, Rusya ile Almanya'nın gizli görüşmeler sürdüklerine ilişkin bazı söylentiler dolaşıyordu (bkz. «Zevernaya Zemlya» [70] No. 3). Bundan başka söylentiler giderek daha ısrarlı biçimde yayılmaya başladı. Şimdi ise iş, Kara Yüzlerin gazetesi «Rossiya»nın[71], Rusya'nın şimdiki zor durumundan (yani karşı-devrimden) devrimci unsurların suçlu olduğunu açıkça söyleyebilecek kadar ileri götürüldü. Gazete şunları bildiriyor «Alman imparatorluğu hükümeti, bu durumun tam bir hesabını yaparak bunun sonunda istenen sonuca mutlaka varmak için gerekli bir dizi önlemler almıştır». Anlaşıldığına göre, bu önlemler Rus devriminin başarıya erişme durumu karşısında, «Avusturya» ile «Almanya»nın, yardım için Rusya'ya birlikler göndermeye hazırlanmalarından oluşmaktadır. Bu amaçla yapılan anlaşmalarda alınan karar şudur : «Devrimci hareketi bastırmak

veya daraltmak amacıyla, belirli koşullar altında, Rusya'nın içişlerine etkin bir müdahale uygun ve yararlı görülebilir...»

Bunu «Rossiya» haber veriyor.

Görüldüğü gibi, uluslararası karşı-devrim, uzun süreden beri büyük hazırlıklar içindedir. Devrime karşı mücadelesinde, karşı-devrimci Rusya'ya çoktandır para yardımı yaptığı biliniyor. Ama sadece bununla yetinmiyor. Anlaşıldığına göre şimdi askeri birliklerle de yardım etme kararı almıştır.

Bundan sonra, aynen Stolypin'in[72] «yeni» emirleri ve Trepov'un[73] «eski» kırımları gibi, Dumanın dağıtılmasının gerçe kanlamını bir çocuk bile kolayca anlayacaktır... Bundan böyle çeşitli liberallerle öteki saf insanların yanlış umutlarının dağılacağını, sonunda, bizde bir «anayasa» olmadığı, bir iç savaş olduğu ve savaşımın askeri tarzda sürdürülmesinin zorunlu olduğu inancına varacakları düşünülebilir...

Fakat bugünkü Rusya başka bir bakımdan da bir zamanların Fransa'sını andırıyor. O zamanlar uluslararası karşı-devrim, devrimin yayılmasına neden oluyor, devrim Fransa sınırlarını aşıp büyük bir sel gibi Avrupa üzerine akıyordu. Avrupa'nın «kralları» ortak bir birlikte birleşince, Avrupa halkları da birbirlerine ellerini uzatıyorlardı. Aynı olguyu bugün Rusya'da görüyoruz. «Köstebek iyi eşeliyor...» Avrupa karşı-devrimi ile birleşen Rusya karşı-devrimi, giderek devrimin genişlemesine neden olarak tüm ülkelerin proleterlerini birbiriyle birleştiriyor, uluslararası devrimin temelini atıyor. Rusya proletaryası **demokratik** devrimin başında yürüyerek, **sosyalist** devrimi başlatacak olan Avrupa proletaryasına kardeş elini uzatıyor ve onunla birleşiyor. Bilindiği gibi, 9 Ocak olaylarından sonra Avrupa'nın her yerinde toplantılar oldu. Aralık eylemi Almanya ile Fransa'da gösterilere neden oldu. Rus devriminin gelecek yeni patlamasının Avrupa proletaryasını daha kararlı bir şekilde savaşıma geçireceği kuşkusuzdur. Uluslararası karşı-devrim,

sadece uluslararası devrimi güçlendirip derinleştirerek sağlam bir temel üzerine oturtacaktır. «Tüm ülkelerin proleterleri, birleşin!» sloganı gerçek ifadesini bulacaktır.

Haydin, sayın baylar, siz sadece çalışın! Yayılmakta olan Rus devrimini Avrupa devrimi izleyecek ve sonra yalnız serflik kalıntılarının değil, sevgili kapitalizminizin de suyu ısınacaktır.

Evet, «iyi eşeliyorsunuz», sayın karşı-devrimciler!

«Akhali Zhovreba» («Yeni Yaşam») No. 20,
14 Temmuz 1906.
İmza: K o b a.
Gürcüceden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre.

BUGÜNKÜ DURUM VE İŞÇİ PARTİSİNİN BİRLEŞME KURULTAYI[74]

I

O kadar büyük sabırsızlıkla beklediğimiz şey oldu, partinin birleşme kurultayı barışçıl bir şekilde sona erdi, parti bölünmekten korundu, fraksiyonların birleştirilmesi şeklen onaylandı ve böylece partinin siyasal bir güç olabilmesi için temel atılmış oldu.

Şimdi hesap verilmesi, parti kurultayının fizyonomisinin daha yakından tanınması ve iyi ve kötü yanlarının gerçekçi bir şekilde ve özenle incelenmesi gerekiyor.

Parti kurultayı ne yaptı?

Parti kurultayının ne yapması gerekiyordu?

Birinci soruya Parti kurultayı kararları yanıt vermektedir. Fakat ikinci soruya gelince, bunu yanıtlamak için parti kurultayının nasıl bir durumda başladığını ve ona bugünkü durumun hangi görevleri yüklediğini bilmek gerekiyor.

İkinci soru ile başlamak istiyoruz.

Şimdi artık, halk devriminin yok olmadığı, fakat Aralık yenilgisine rağmen büyüyerek zirvesine tırmanmakta olduğu apaçık bellidir. Biz böyle olması gerektiğini söylüyoruz: Devrimin itici güçleri yaşıyor ve etkilerini sürdürüyorlar, başlamış olan sanayi bunalımı gittikçe kuvvetleniyor, köyü tamamen mahveden kıtlık günden güne büyüyor. Bu, devrimci halk ayaklanmasının kuvvetli bir sel halinde kopacağı saatin yakın olduğu anlamına gelir. Rusya'nın top-

lumsal yaşamında yeni bir eylemin olgunlaştığını, Aralık saldırısından daha kararlı ve daha güçlü bir eylemin olgunlaştığını, olaylar gösteriyor. Biz ayaklanma arifesinde yaşıyoruz.

Öbür yandan, halkın nefret ettiği karşı-devrim de kuvvetlerini toplayarak güçleniyor. Daha şimdiden bir kamarilla* örgütlemiş bulunuyor, tüm karanlık kuvvetleri bayrağı altına çağırıyor, Kara Yüzler «hareketinin» başına geçiyor, halk devrimine yeni bir baskın hazırlıyor, kana susamış çiftlik sahipleriyle fabrikatörleri etrafında topluyor. Demek ki halk devrimini ezmeye hazırlanıyor.

Ülke giderek daha keskin bir biçimde devrim ve karşı-devrim diye iki düşman kampa bölünmekte, bu iki kampın iki önderi —proletarya ve çarlık hükümeti— birbirine karşı daha çok tehlike yaratmakta ve bunlar arasındaki tüm köprülerin yıkıldığı giderek daha çok açıklığa çıkmaktadır. İki şeyden biri; ya devrimin zaferi ve halkın kendi egemenliği, ya da karşı-devrimin zaferi ve çarın egemenliği. İkisi arasında kalanlar devrime ihanet ediyorlar demektir. Bizimle beraber olmayan, bize karşıdır! Zavallı Kadetleriyle zavallı Duma, işte tam bu iki şey arasında duruyor. Duma kurtları koyunlarla bir arada bulundurmak suretiyle bunlar «bir hamlede» devrimin hakkından gelsinler diye devrimle karşı-devrimi uzlaştırmak istiyor. İşte bunun içindir ki Duma, şimdiye kadar hep havanda su dövmekte, bu yüzden kimseye yaranamamakta ve ayağının basacağı sağlam yeri olmadığından hep havada sallanmaktadır.

Eskiden olduğu gibi, asıl savaş alanı yine sokak olacaktır. Olaylar bunu gösteriyor. Şimdiki savaşımda, gevezelikten başka bir şey yapılmayan Dumada değil de sokak savaşımında, devrim kuvvetlerinin büyüyüp silahlanmalarına, devrimci güçlerin burjuvazinin değil de ilerici işçilerin önderliğinde birleşip örgütlenmelerine karşın, karşı-devrim kuvvetlerinin her geçen gün daha çok zayıflayıp güçsüzleştiğini olaylar gösteriyor. Bugünkü devrimin zaferle sona erme-

---

* *Hükümdarın etrafını saran nüfuzlu, fakat sorumsuz politika adamlarından oluşan grup - ÇN.*

sinin büsbütün olanaklı hale geldiğini gösterir bu. Bu ancak, bundan sonra da başta ileri işçilerin bulunması, sınıf bilinci taşıyan proletaryanın devrimci önderliğini gerektiği şekilde yerine getirmesi halinde olanaklıdır.

Bugünkü durumun parti kurultayına hangi ödevleri yüklediği ve parti kurultayının ne yapması gerektiği, bunlardan apaçık ortaya çıkıyordu.

Engels, işçi partisinin, «bilinçsiz sürecin bilinçli yürütücüsü» olduğunu söyler, bunun anlamı partinin bilinçli bir şekilde, yaşamın bilinçsiz olarak gittiği yolu tutması, kaynaşan yaşamın bilinçsiz olarak gündeme getirdiği fikirleri bilinçli şekilde dile getirmesi demektir.

Çarlığın, halk devrimini bastırmayı başaramadığını, tersine, devrimin günden güne gelişerek daha yukarlara tırmandığını ve yeni bir eyleme doğru gittiğini, olaylar gösteriyor. Bu nedenle partinin ödevi bilinçli şekilde bu eyleme hazırlanmak ve halk devrimini sonuna kadar götürmektir.

Parti kurultayının bu ödevi ortaya koyarak parti üyelerini, onurlu bir şekilde bu ödevi yerine getirmekle görevlendirmek zorunda olduğu açıktı.

Devrimle karşı-devrimin uzalaşmasının olanaksız olduğunu, baştan beri bu uzlaşma yolunu tutan Dumanın hiçbir şey yapamayacağını, böyle bir Dumanın hiçbir zaman, halkı etrafında toplayarak ülkenin politik merkezi olmayacağını, gericiliğin bir eklentisi olmak zorunda kalacağını olaylar gösteriyor. Bu nedenle, partinin ödevi, Dumaya bağlanan yanlış umutları dağıtmak, halkın politik hayalleriyle savaşmak ve tüm dünya önünde, devrimin asıl savaş alanının Duma değil, sokak olduğunu, Dumadaki gevezeliklerin değil, asıl sokağın, sokaktaki savaşımın halkın zaferini sağlayacağını ilan etmektir.

Parti çalışmasının yönünü açıkça belirtmek için, Parti Birleşme Kurultayının bu ödevi de kararlarına almak zorunda olduğu açıktı.

Olaylar, devrimin ancak, devrimin başında sınıf bilincine sahip işçiler yürüdüğü, devrimin öncülüğü burjuvazinin elinde değil de, sosyal-demokrasinin elinde olduğu takdirde

zaferle sona ereceğini ve halk iktidarının kurulacağını gösteriyor. Bu nedenle, partinin ödevi, burjuva hegemonyasını kaldırıp köy ve kentteki devrimci unsurları etrafında toplayarak devrimci savaşımda onların önünde gitmek, bugünden başlayarak onların eylemlerini yönetmek ve bu suretle proletarya hegemonyasının temelini sağlamlaştırmaktır.

Ne kadar büyük önem taşıdığını partiye göstermesi bakımından Parti Birleşme Kurultayının bu üçüncü ve önemli ödeve özel bir dikkatle eğilmesi gerektiği açıktır.

Bugünkü durumun, Parti Birleşme Kurultayından istediği ve Parti Kurultayının yapmak zorunda olduğu ödevler bunlardı.

Parti Kurultayı bu ödevleri yerine getirmiş midir?

II

Bu sorunun açıklanabilmesi için Parti Kurultayının çehresinin bizzat bilinmesi gerekir.

Parti Kurultayı, oturumlarında bir çok sorunlara değindi, ancak öteki bütün sorunların merkezini oluşturan ana sorun, bugünkü durumun ne olduğu sorunu idi. Tüm taktiksel fikir ayrılıklarımızın gelip düğümlendiği sorun **demokratik devrimin bugünkü durumu ile proletaryanın sınıfsal ödevleri sorunu oldu.**

Bolşevikler şunları söylediler: Kentlerdeki bunalım ile kırsal yerlerdeki kıtlık büyümektedir. Çar rejiminin temelleri sallanmaktadır. Halkın öfkesi her geçen gün artmakta. Bu nedenle, devrim, zayıflamak şöyle dursun, tam tersine, günden güne gelişerek yeni bir saldırı için hazırlanmaktadır. Bu itibarla yapılacak şey, gelişen devrimi hızlandırarak sonuna kadar götürmek ve halkın egemenliğiyle taçlandırmaktır (bkz. bolşeviklerin kararı «Bugünkü durum...»).

Menşevikler de nerdeyse aynı şeyleri söylediler.

Ancak, bugünkü devrim **nasıl** başarıya ulaştırılacak, bunun için gerekli koşullar **nelerdir?**

Bolşeviklerin fikrine göre, şimdiki devrim ancak sınıf bilinci olan işçiler bu devrimin başına geçtiği ve devrimin önderliği burjuva demokratlarının değil de, sosyalist proletaryanın elinde toplandığı takdirde sonuna kadar götürülür ve halk egemenliği kurulabilir. Bolşevikler şunları söylediler: «Demokratik devrimi sadece proletarya sonuca götürebilir. Bunu da ancak, köylü kitlelerine önderlik etmesi ve onların kendiliğinden savaşımlarına siyasal bilinç kazandırması koşulu ile yapabilir...» Aksi halde proletarya, «halk devriminin önderi» rolünden vazgeçip, devrimi hiçbir zaman sonuca eriştirme çabası içine giremeyecek olan liberal monarşist burjuvazinin arkasına takılabilir (Bkz. karar: «Proletaryanın sınıfsal ödevleri...) Elbette devrimimiz bir burjuva devrimidir ve bu bakımdan devrimin meyvelerini burjuvazinin topladığı büyük Fransız devrimini andırır, ancak bu iki devrim arasında büyük bir farklılık olduğu da ortadadır. Fransız devrimi sırasında, bugün bizde gördüğümüz gibi, makineli büyük üretim yoktu ve sınıf çelişkileri bizdeki kadar keskin bir biçimde ortaya çıkmamıştı, bu nedenle proletarya bizde daha kuvvetli ve mütecanis olmasına karşın, orada zayıftı. Ayrıca, proletaryanın burada kendi taktiği ve programı ile kendisinin bir partisi olduğu halde, orada proletaryanın kendi partisi yoktu. Fransız devriminin başında burjuva demokratlarının bulunmasında ve işçilerin bu bayların peşinden gitmesinde, «savaşanların işçiler olduğu halde iktidarı burjuvazinin almasında» şaşılacak bir yan yoktur. Öbür yandan, Rusya proletaryasının liberallerin peşinden gitmekten hoşlanmayıp devrimin hegemonu olarak ortaya çıkması ve tüm «ezilenlerle haklarından yoksun bırakılanları» bayrağı altına çağırması da tamamen olağandır. Büyük Fransız devrimi karşısında bizim devrimimizin üstünlüğü burada bulunmaktadır. İşte bu nedenledir ki biz, bizdeki devrimin sonuna kadar gidip, halkın egemenliğiyle sona erebileceğine inanıyoruz. Gerekli olan, şimdiki devrimin tamamlanmasını olanaklı kılmak için, proletaryanın önderliğini bilinçli bir şekilde teşvik edip savaşım veren halkı proletaryanın etrafında birleştirmektir. Devrimin tamam-

lanması, devrimin meyvelerini burjuvazinin tek başına kendine maletmemesi, işçi sınıfının siyasal özgürlükten başka sekiz saatlik iş gününe, çalışma koşullarının hafifletilmesine kavuşması, asgari programını eksiksiz gerçekleştirip sosyalizm yolunu açması için zorunludur. Proletaryanın çıkarlarını savunan, proletaryanın, burjuvazinin kuyruğu olmasını ve onun için kendini ateşe atmasını istemeyen, proletaryanın bağımsız bir güç olması ve şimdiki devrimi kendi amaçları için kullanması uğruna savaşan herkes, burjuva demokratlarının hegemonyasını açıkça mahkum ederek şimdiki devrimde sosyalist proletarya hegemonyasının temelini sağlamlaştırmak zorundadır.

Bolşevikler böyle karar verdiler.

Menşeviklerse tamamen başka türlü konuştular. Devrimin elbette güçlendiğini, elbette sonuna kadar götürülmesi gerektiğini, ama bunun için sosyalist proletarya hegemonyasına hiç de gerek olmadığını, aynı burjuva demokratlarının devrimin önderi olarak ortaya çıkmaları gerektiğini söylediler. Bolşevikler, neden böyle olması gerekiyor, diye sordular. Menşevikler, çünkü şimdiki devrim bir burjuva devrimidir, onun önderi olarak burjuvazinin ortaya çıkması gerekir de ondan, diye yanıtladılar. Pekiyi, proletarya ne yapacak? O, burjuva demokratlarının ardından giderek «onu ileri itecek» ve bu suretle «burjuva devrimini ileriye götürecek» Menşeviklerin «raportörlüğe» seçtikleri, menşevik lideri Martinov böyle konuştu. Bu kadar açık olmamakla beraber, aynı düşünce menşeviklerin, «Bugünkü duruma ilişkin» kararlarında da dile getirildi. Martinov, «İki Diktatörlük» adlı broşüründe, «proletarya hegemonyasının tehlikeli bir ütopya» bir hayal olduğunu, burjuva devriminin sosyalist proletarya tarafından değil, «aşırı demokratik muhalefet tarafından yönetilmesi», savaşımı veren proletaryanın «burjuva demokrasisini» izlemesi ve özgürlük yolunda onu ileri itmesi gerektiğini yazıyor (bkz. Martinov'un «İki Diktatörlük» adlı ünlü broşürü). Aynı düşünceyi Partinin Birleşme Kurultayında da yineledi. Onun fikrine göre büyük Fransız devrimi orijinaldir, bizimki ise sadece bu orijinalin

rengi atmış bir kopyasıdır ve Fransa'da, her ikisinde de burjuvazinin egemen olduğu «Milli Meclis» başlangıçta ve «Milli Konsey» de sonradan devrimin başında bulunduğuna göre, bizde de önce Devlet Dumasının ve daha sonra Dumadan daha devrimci olacak olan başka bir temsil organının, halkı etrafında toplayan devrimin önderi olması gerekir. Hem Dumada ve hem de gelecekteki bu temsil organında burjuva demokratları egemen olacaklar, öyleyse bizim için gerekli olan sosyalist proletarya hegemonyası değil, burjuva demokrasisinin hegemonyasıdır. Gerekli olan sadece burjuvaziyi adım adım **izlemek** ve onu gerçek özgürlüğe doğru daha da ileri götürmektir. Martinov'un konuşmasını menşeviklerin büyük alkışlarla karşılamaları ilginçtir. **Kararlarının hiç birinde** proletarya hegemonyasının gerekliliğinden söz etmemeleri de ilginçtir — «proletaryanın hegemonyası» deyimi, onların kararlarından çıkarıldığı gibi aynı şekilde Parti Kurultayı kararlarından da tamamen çıkarılmıştır (bkz. Parti Kurultayı Kararları).

Menşeviklerin Parti Kurultayındaki görüşleri bunlardı.

Görüldüğü gibi burada birbirini dıştalayan iki görüş var. Diğer bütün fikir ayrılıkları asıl buradan başlıyor.

Eğer bugünkü devrimin önderi sınıf bilinçli proletarya ise, Kadetlerin, burjuvazinin egemen olduğu şimdiki Dumanın «ülkenin siyasal merkezi» olamayacağı, devrimci halkı kendi etrafında birleştiremeyeceği ve hiçbir suretle gelişmekte ola ndevrimin öncüsü olamayacağı kendiliğinden ortaya çıkıyor. Ayrıca, devrimin önderi sınıf bilinçli proletarya olduğuna ve devrimin Dumadan yönetilmesi olanaksız olduğuna göre, asıl eylem alanımızın bugün için Dumanın toplantı salonu değil, sokak olması gerektiği kendiliğinden ortaya çıkıyor. Dahası, devrimin önderi sınıf bilinçli proletarya ve asıl savaş alanı sokak ise, ödevimizin, sokak savaşının örgütlenmesine etkin biçimde katılmak, silahlanmaya özellikle özen göstermek, kızıl savaş birliklerini çoğaltmak ve ileri unsurlar arasında asgeri bilgileri yaymak olduğu kendiliğinden ortaya çıkıyor. Son olarak, devrimin önderi ileri proletarya olduğuna ve bizim de ayaklanmanın örgüt-

lenmesine etkin biçimde katılmamız gerektiğine göre, sorumluluktan kaçamayacağımız ve devrimci geçici hükümetin dışında kalamayacağımız kendiliğinden ortaya çıkıyor, köylülükle birlikte siyasal iktidarı ele geçirmek ve devrimci geçici hükümete katılmak zorundayız* : Devrimci sokağın lideri, devrim hükümetinde de lider olmak zorundadır.

Bolşeviklerin görüşü bu idi.

Bunun aksine şayet, menşeviklerin düşündükleri gibi, devrimin önderliği burjuva demokratlarının elinde olacaksa ve Duma Kadetleri «yaklaşık olarak böyle demokratlar»sa, şimdiki Dumanın «ülkenin siyasal merkezi» haline geleceği, devrimci halkı kendi etrafında birleştirerek onun önderi olacağı ve asıl savaş alanını oluşturacağı kendiliğinden ortaya çıkar. Bundan başka, eğer Duma asıl savaş alanı haline gelecekse, silahlanmaya ve kızıl savaş birlikleri örgütlemeye büyük özen gösterilmesi gereksizdir, sokak savaşının örgütlenmesine özel dikkat gösterilmesi bizim işimiz değildir, köylülerle birlikte siyasal iktidarı ele geçirip geçici hükümete katılmak da bizi daha az ilgilendiren bir sorun olur, bunlara ancak devrimin öncüsü olacak burjuva demokratlarının bakması gerekir. Silah ve kızıl savaş birliklerinin sağlanması fena olmaz elbet, tersine, hatta bunlar zorunludur da, ama bu meselenin, bolşeviklerin söyledikleri kadar büyük bir önemi yoktur.

Menşeviklerin görüşü de bu idi.

Parti Kurultayı ikinci yolu tuttu, yani sosyalist proletaryanın hegemonyasını reddederek menşeviklerin görüşünü onayladı.

Parti Kurultayı böyle yapmakla bugünkü durumun büyük önem taşıyan gereklerini kavramadığını açıkça göstermiş oldu.

Parti Kurultayının temel hatası burda bulunuyor. Bunu ister istemez tüm diğer hataların izlemesi tamamen doğaldı.

---

* *Burada sorunun ilkesel yanına değinmiyoruz.*

III

Parti Kurultayının, proletarya hegemonyası fikrini reddettikten sonra, «Devlet Dumasına Tavır Üzerine», «silahlı ayaklanma» vb. diğer sorunları nasıl çözeceği açıklığa çıktı.

Şimdi bu sorunlara geçelim.

İşe Devlet Duması sorunuyla başlamak istiyoruz.

Hangi taktiğin, yani, boykotun mu yoksa seçime katılmanın mı daha doğru olduğunu incelemeye girişmeyeceğiz. Sadece şunları açıklıyoruz: Eğer bugün Duma, gevezelikten başka hiçbir şeyle uğraşmıyorsa, devrimle karşı-devrim arasında saplanıp kalmışsa, bu demektir ki, seçime katılmaktan yana olanlar, halkı seçime çağırıp onda yanlış umutlar uyandırmakla hata etmişlerdir. Fakat bunu bir yana bırakalım. Sorun şudur: Parti Kurultayı toplandığında seçimler bitmiş bulunuyordu (Kafkasya ve Sibirya dışında), seçim sonuçları elimizdeydi ve yalnızca birkaç gün sonra toplanacak olan Dumadan söz edilebilirdi. Parti Kurultayının geçmişe dönmeyeceği, asıl dikkatini Duma'nın neyi temsil ettiği ve bizim ona karşı tavrımızın ne olacağı üzerinde toplayacağı açıktır.

Nedir öyleyse bugünkü Duma? Ona karşı ilişkimiz nasıl olmalıdır?

Dumanın, özellikle büyük yetkilere sahip olmadığı daha 17 Ekim Manifestosundan biliniyor. Duma, danışma organı «yetkisine sahip» ama yürürlükteki «temel yasaları» aşma yetkisi olmayan bir temsilciler meclisidir. Duma, herhangi bir kararını kaldırma «yetkisine sahip» Devlet Konseyinin gözetimi altındadır. Dahası, danışma işleviyle yetinmediği takdirde Dumayı dağıtmaya yetkili ve baştan ayağa silahlı, Çar rejimi nöbettedir.

Şimdi Dumanın görünümüne gelince, daha Parti Kurultayının açılışından önce Dumanın hangi unsurlardan oluşacağını biliyorduk, daha o zamandan Dumanın büyük kısmını Kadetlerin oluşturacağını biliyorduk. Bununla biz, kesinlikle, Kadetlerin Dumada çoğunluğu oluşturacaklarını söylemek istemiyoruz, sadece, 500 Duma üyesinden yaklaşık

üçte birini kadetlerin getireceğini, ikinci bir üçte birinin, mücadele anlarında aşırı sola karşı (işçi grubuna ve devrimci köylüler grubuna) Kadetler etrafında birleşerek onlardan yana oy veren ve bu suretle kadetlerin duruma egemen olmasını sağlayan ara gruplardan ve sağcılardan («Demokratik Reform Partisi»nden[75], partisiz milletvekilleri arasındaki ılımlı unsurlardan, Oktobristlerden[76] vb.) olucağını söylüyoruz.

Fakat kimdir bu Kadetler? Bunlara devrimci denebilir mi? Elbette denemez! Öyleyse kimdir Kadetler? Kadetler, bir **uzlaşmacılar partisidir**: Bunlar Çarın yetkilerini daraltmak istiyorlar, ama bunu, halkın zaferinden yana oldukları için değil —Kadetler çar otokrasisinin yerine halkın egemenliğini değil de, burjuvazinin egemenliğini getirmek istiyorlar (Programlarına bakınız)—, halkın devrimci ateşinin sönmesi, devrimci isteklerinden vazgeçerek herhangi bir şekilde Çarla uyuşması için yapmak istiyorlar. Kadetler, Çarın halkla uzlaşmasını istiyorlar.

Görüldüğü gibi, Dumanın çoğunluğu devrimcilerden değil, uzlaşmacılardan oluşmak zorundaydı. Bu, daha Nisanın ilk yarısında apaçık belliydi.

Demek ki Duma bir yandan boykot ediliyor ve pek az yetkileriyle güçsüz kalıyor, diğer yandan ise çoğunluğunu devrimciler değil, uzlaşmacılar oluşturuyordu. İşte Duma buydu. Güçsüzler zaten uzlaşmacılık yolunu tutmaya bakarlar, fakat bir de üstelik devrimci olmayan eğilimlere sahip olunca, daha çabuk uzlaşmacılığa kayarlar. Aynı şeyin Devlet Duması için de olması kaçınılmazdı. Bir kere, Çarın yetkilerinin kısılmasını istediği için asla Çardan yana olamazdı, fakat halk, devrimci istekleri ileri sürdüğü için halktan yana olması da olanaksızdı. Bu nedenle Çarla halk arasında kalıp bunları uzlaştırmaya, yani kalburla su taşımaya koyulması zorunluydu. Bir yandan, «aşırı isteklerden» vazgeçmesi ve herhangi bir şekilde Çarla anlaşması için halkı kandırmaya çalışmak, diğer yandan ise halka ufak bir lütufta bulunarak «devrimci kaynaşmaya» bir son vermesi için, Çarın önünde simsarlık yapması gerekiyordu.

Parti Birleşme Kurultayının işte böyle bir Dumayla uğraşması gerekiyordu.

Partinin böyle bir Dumaya karşı tutumu ne olmalıydı? Dumanın desteklenmesi, uzlaşma politikasını desteklemek olduğundan, uzlaşma politikasının desteklenmesi ise devrimin geliştirilmesi ödevine temelden ters düştüğünden, partinin böyle bir Dumanın desteklenmesini üzerine alamayacağını söylemeye gerek yoktur. İşçi Partisi devrimin uyutulmasına razı olamaz. Elbette partinin, gerek Dumadan ve gerekse Dumanın hükümetle olan anlaşmazlıklarından yararlanması gerekir, ama bu, Dumanın devrimci olmayan taktiğinin desteklenmesi gerektiği anlamına gelmez. Tersine, Partinin Devlet Dumasına karşı tutumu, onun ikiyüzlülüğünü meydana vurmak, onu acımasızca eleştirmek ve ihanet taktiğini açıkça gözler önüne sermek olmalıdır.

Fakat bu böyle olunca, Kadetçi Dumanın halk iradesini dile getiremeyeceği, halk temsilciliği işlevini gereğince yapamayacağı ve ülkenin siyasal bir merkezi haline gelip halkı etrafında birleştiremeyeceği apaçık bellidir.

Bu arada partiye düşen ödev, Dumaya bağlanmış yanlış umutları dağıtarak herkesin işitebileceği bir sesle, Dumanın halk iradesini dile getirmediğini, bu itibarla bir devrim aracı olamayacağını ve şimdi asıl savaş alanının Duma değil, sokak olduğunu duyurmaktı.

Aynı zamanda, Dumada temsil edilen ve sayısal bakımdan Kadetlere oranla zayıf olan, köylü «Trudovik Grubunun»[77] sonuna kadar Kadetlerin uzlaşma politikası peşinden gitmeyeceği, hemen, halk hainleri olarak bunlara karşı sürülecek mücadeleyi üstleneceği ve devrim yolunu tutacağı belliydi. «Trudoviki Grubunu», Kadetlere karşı olan mücadelesinde destekleyerek onun devrimci eğilimlerini sonuna kadar geliştirmek, onun devrimci taktiğini Kadetlerin devrimci olmayan taktiğinin karşısına dikmek ve bu suretle Kadetlerin hainçe eğilimlerini daha da açık bir şekilde ortaya sermek partinin ödevi idi.

Ancak, Parti Kurultayının tutumu ne oldu, Devlet Dumasına ilişkin kararında ne dedi?

Parti Kurultayının kararı, Dumanın «ulusun bağrından» gelmiş bir organ olduğunu söylüyor. Demek ki, kusurlarına rağmen, Duma halk iradesini dile getiriyordu.

Parti Kurultayının, Kadetçi Dumayı layıkıyla değerlendirmeyi bilmediği açıktır, Parti Kurultayı, Dumada çoğunluğun uzlaşmacılardan oluştuğunu, devrimi reddeden insanlar olarak uzlaşmacıların halk iradesini dile getiremeyeceklerini ve bu itibarla, bizim, Dumanın «ulusun bağrından» çıktığını söylemeye hakkımız olmadığını unuttu.

Parti Kurultayında bununla ilgili olarak Bolşevikler ne dediler?

Onlar şunu söylediler «Devlet Duması, şimdi artık görünür hale gelen (ağırlıklı) Kadetçi bileşimiyle, gerçek bir halk temsilciliği rolüne asla layık değildir». Yani, şimdiki Duma halkın bağrından çıkmamıştır, halk düşmanıdır ve bundan dolayı halkın iradesini dile getirmez (bkz. Bolşeviklerin kararı).

Parti Kurultayı, bu soruna ilişkin Bolşevik görüşünü reddetti.

Parti Kurultayının kararında, «sözde meşruti» niteliğine rağmen Dumanın; «devrimin bir aracı olacağı»... hükümetle olan anlaşmazlıklarının, bu anlaşmazlıkları, «bugünkü siyasal düzenin yıkılmasına yönelik geniş kitle hareketlerinin çıkış noktası yapma olanağı verecek» boyutlara varabileceği söyleniyor. Yani Duma siyasal merkez haline gelebilir, devrimci halkı etrafında toplayabilir ve devrim bayrağını yükseltebilir.

Kulak verin buna, işçiler : Demek ki uzlaşmacı Kadet Duması, devrimin merkezi haline gelip devrimin başına geçebilecek : Demek ki bir dişi köpek bir kuzu doğurabilecek! Kaygılanmanıza hacet yok, bundan böyle ne proletaryanın hegemonyasına, ne de halkın proletarya etrafında birleşmesine gerek var : Devrimci olmayan Dumanın kendisi, devrimci halkı etrafında toplayacak ve her şey yoluna girecek! Demek ki devrim yapmak bu kadar basit, demek ki şimdiki devrim bu şekilde sonuna kadar götürülecek!

Açıkçası, Parti Kurultayı, ikiyüzlü Kadetleriyle ikiyüz-

lü Dumanın ister istemez iki sandalye arasına oturduğunu, Çarla halkı birbiriyle uzlaştırmaya çalıştığını ve sonra her ikiyüzlü kimsenin yaptığı gibi, kim en çok umut veriyorsa ondan yana eğilmek zorunda kalacağını anlamadı!

Bunun üzerine Bolşevikler ne dediler Parti Kurultayında?

Onlar, «partimizin parlamenter yola girmesi için henüz gerekli koşulların bulunmadığını», yani şimdilik daha barışçıl bir parlamenter yaşama başlayamayacağımızı, asıl savaş alanının Duma değil, daha hâlâ sokak olduğunu bildirdiler (bkz. Bolşeviklerin kararı).

Parti Kurultayı bu bölümde de Bolşeviklerin kararını reddetti.

Parti Kurultayı kararı, Dumada azınlıkta kalan devrimci köylü temsilciler («Trudovik Grubu») bulunduğu, bunların Kadetlerin uzlaşmacılığını reddederek devrim yolunu tutmak zorunda kalacakları, bunları teşvik ederek Kadetlere karşı savaşta desteklemek ve daha da kararlı olarak devrimci yolda gitmelerine yardımcı olmak gerektiği üzerine kesin hiçbir şey söylemiyor.

Açıkçası, Parti Kurultayı, proletarya ile köylülüğün şimdiki devrimin başlıca iki ana kuvveti olduğunu, devrimin önderi olarak proletaryanın, bugün için, devrim düşmanlarına karşı savaşım verdikleri sürece devrimci köylüleri hem sokakta ve hem de Dumada desteklemesi gerektiğini kavramadı.

Bunun üzerine Bolşevikler ne dediler Parti Kurultayında?

Onlar, sosyal-demokrasinin «Kadetlerin tutarsızlık ve kaypaklığını acımasızca teşhir etmesi gerektiğini, bu arada devrimci demokrasinin köylü unsurlarını özenle dikkate alarak onları birleştirip Kadetlerin karşısına dikmek ve proletaryanın çıkarlarına uygun eylemlerini desteklemek zorunda olduğunu» bildirdiler (bkz. Karar).

Parti Kurultayı, Bolşeviklerin bu önerisini de kabul etmedi. Belki şundan dolayı kabul etmedi, çünkü, yukarda gördüğümüz gibi Parti Kurultayının, proletaryanın hege-

monyasına karşı güvensiz bir tutum takınmasına karşın, burada proletaryanın şimdiki savaştaki önder rolü fazlasıyla açık bir şekilde dile getirilmiş oluyor. Parti Kurultayına göre köylülerin proletarya etrafında değil de Duma etrafında birleşmesi gerekiyor!

«Naşa Jizn»[78] adlı burjuva gazetesinin Parti Kurultayı kararını övmesinin nedeni budur, «Naşa Jizn» Kadetlerinin bir ağızdan şöyle bağırmaya başlamalarının nedeni budur: En sonunda sosyal-demokratların akılları başlarına geldi ve Blanquizmden uzaklaştılar (bkz. «Naşa Jizn» No. 432).

Halk düşmanlarının —Kadetlerin— Parti Kurultayı kararını boşuna övmedikleri ortaya çıkıyor! Bebel boş yere söylememiş Düşmanlarımızın hoşuna giden, bizim için zararlıdır!

IV

Silahlı ayaklanma sorununa geçelim.

Bir halk eyleminin kaçınılmaz olduğu, bugün artık kimse için bir giz değildir. Kentlerde ve köylerde bunalım ve kıtlık yayılıyor, proletarya ve köylülük içindeki kaynaşma gün geçtikçe daha çok büyüyüp Çarlık rejimi sarsılıyorsa, yani devrim gelişme içindeyse, yaşamın yeni bir halk eylemi, Ekim ve Aralık eylemlerinden daha geniş ve güçlü bir eylem hazırlamakta olduğu kendiliğinden anlaşılıyor. Bu yeni eylem arzu edilir bir şey mi, değil mi, iyi mi yoksa kötü mü, bunlar üzerine konuşmak bugün için yersizdir. Önemli olan arzular değil, halk eyleminin kendiliğinden olgunlaşarak kaçınılamaz bir hal almasıdır.

Fakat eylem vardır, eylem vardır. Petersburg'daki Ocak genel grevi (1905) kuşkusuz bir halk eylemiydi. Ekim ayındaki siyasal genel grev de bir halk eylemiydi. Bundan başka, Moskova'daki Aralık çatışması ve Letonyalıların savaşı da birer halk eylemiydi. Ancak, bunlar arasında bir ayrılık olduğu da kuşkusuz. Ocak ayında (1905) grev baş rolü oy-

namasına karşın, Aralık ayında grev, sonradan silahlı ayaklanmaya dönüşerek baş rolü buna bırakmak üzere sadece başlangıcı oluşturdu. Ocak, Ekim ve Aralık aylarındaki eylemler, genel greve ne kadar «barışçıl» bir şekilde başlanıp isteklerin öne sürülmesinde ne kadar «nazik» davranılırsa davranılsın, savaş alanına ne kadar silahlanmadan gidilirse gidilsin buna rağmen bir çatışmanın zorunlu olduğunu (halkın haç ve Çar resimleriyle yürüdüğü Petersburg'daki 9 Ocak'ı düşünün), buna rağmen hükümetin toplara ve tüfeklere başvurduğunu, buna rağmen halkın silahlara sarıldığını ve buna rağmen genel grevin böylece silahlı ayaklanmaya dönüştüğünü kanıtladı. Bunun anlamı nedir? Bunun anlamı sadece, gelmekte olan halk eyleminin basit bir eylem olmayacağı, mutlaka **silahlı** bir niteliğe bürüneceği ve böylece tayin edici rolün **silahlı** ayaklanmaya düşeceğidir. Kan dökülmesi istenilir bir şey midir, değil midir, iyi midir, yoksa kötü müdür, bunun üzerine konuşmak gereksizdir Tekrar ediyoruz, önemli olan bizim isteyip istememiz değil, **silahlı** ayaklanmanın mutlaka geleceği ve ondan kaçınmanın olanaksız olduğudur.

Bizim bugünkü amacımız, halkın egemenliğidir. Biz yönetimin dizginlerinin proletarya ile köylülüğün eline verilmesini istiyoruz. Genel grevle bu amaca erişilebilir mi? Olaylar bunun olanaksız olduğunu gösteriyor (yukarda söylenenleri anımsayın). Yoksa, geveze Kadetleriyle Duma bize yardım edecek de onun yardımıyla mı halk egemenliği kurulacak? Olaylar, bunun da aynı şekilde olanaksız olduğunu gösteriyor, çünkü Kadetlerin Duması, halkın egemenliğini değil, büyük burjuvazinin egemenliğini istiyor (yukarda söylenenleri anımsayın).

Tek güvenilir yolun proletarya ile köylülüğün silahlı ayaklanması olduğu ortadadır. Yalnızca silahlı ayaklanma yoluyla Çarın egemenliği yıkılarak halkın egemenliği kurulabilir, elbette ki bu ayaklanma zaferle biterse ancak. Fakat eğer bu böyleyse, ayaklanmanın zaferi olmaksızın bugün halkın zaferi olanaksızsa ve öbür yandan yaşamın kendisi silahlı bir halk eylemi hazırlıyorsa ve bu eylem kaçınılmazsa,

o zaman sosyal-demokrasinin ödevinin, bilinçli olarak bu eylem için silahlanarak onun zaferini bilinçli olarak hazırlamaktan ibaret olduğu kendiliğinden anlaşılıyor. İki şeyden biri : Ya halk egemenliğini (demokratik cumhuriyeti) reddederek meşruti bir monarşi ile yetinmek zorundayız —o zaman silahlı ayaklanma örgütlemenin bizim işimiz olmadığını söylemeye hakkımız olacaktır—, ya da halk egemenliğini (demokratik cumhuriyeti) eskiden olduğu gibi bugün de amaç edinip meşruti monarşiyi kesinlikle reddetmek zorundayız — o zaman kendiliğinden olgunlaşan eylemi bilinçli olarak örgütlemenin bizim işimiz olmadığını söylemeye hakkımız olmayacaktır.

Pekiyi ama, silahlı ayaklanmaya nasıl hazırlanmalıyız, onun zaferine nasıl katkıda bulunabiliriz?

Aralık eylemi, biz sosyal-demokratların, diğer bütün hatalarımız bir yana, proletaryaya karşı büyük bir hata daha işlediğimizi kanıtladı. Bu hata şudur : Biz işçilerin silahlanmasını ve kızıl savaş birliklerinin örgütlenmesini sağlayamadık, ya da bunlarla pek az ilgilendik. Aralık ayını düşünün. Tiflis, Batı Kafkasya, Güney Rusya, Sibirya, Moskova, Petersburg ve Bakû'daki heyecanlı, savaşa azimli halkı kim anımsamaz ki? Nasıl oldu da otokrasi bu savaş şevkiyle yanan halkı o kadar kolay dağıtmayı başardı? Acaba halk, Çarlık hükümetinin kötülüğüne henüz inanmadığı için mi? Elbette değil! Niçin öyleyse?

Her şeyden önce şunun için, çünkü halkın ya silahı yoktu, ya da çok az silahı vardı, ne kadar sınıf bilincine sahip olursanız olun, çıplak ellerle kurşunlara karşı dayanamazsınız! Evet, paraları alıyorsunuz ama silahlar görünmüyor, dendiği zaman biz haklı olarak azarlanmış olduk.

İkincisi şunun için, çünkü diğerlerini birlikte sürükleyecek, silah zoruyla başka silahlar ele geçirerek halkı bunlarla donatacak, eğitilmiş kızıl savaş birliklerimiz yoktu. Sokak savaşlarında halk bir kahramandır, ama silahlı kardeşleri tarafından önderlik edilmezse, bunlar örnek olarak onun önünden gitmezlerse, bir kalabalığa dönüşebilir.

Üçüncüsü şunun için, çünkü ayaklanma dağınık ve ör-

gütsüzdü. Moskova barikatlarda savaşırken, Petersburg sessizdi. Moskova «yenildiği» zaman Tiflis'le Kutais hücuma hazırlanıyorlardı. Güney ve Letonyalılar «yenilgiye» uğratıldıkları zaman Sibirya silaha sarılıyordu. Bu demektir ki, savaşım veren proletarya ayaklanmayı, hükümetin kendisini oldukça kolay «yenilgiye» uğratabilmesine neden olan gruplara dağılmış olarak buldu.

Dördüncüsü şunun için, çünkü ayaklanmamız saldırı politikasına değil, savunma politikasına dayanıyordu. Hükümet Aralık ayaklanmasını kendisi yarattı, hükümet bize kendisi saldırdı, planı vardı, halbuki biz hükümetin bu saldırısını hazırlıksız karşıladık, düşünülmüş bir planımız yoktu, özsavunma politikasına dayanmaya zorlanmıştık. Bu nedenle olayların gerisinden gittik. Şayet Moskovalılar daha başlangıçta saldırı politikasını seçmiş olsalardı hemen Nikolaus tren istasyonunu ele geçirirlerdi, hükümet o zaman birlikleri Petersburg'dan Moskova'ya getiremez ve Moskova ayaklanması daha uzun sürmüş olurdu. Böyle bir şey diğer kentlerde de gerekli etkiyi yapmış olurdu. Aynı şeyin Letonyalılar için de söylenmesi gerekir. Eğer bunlar daha başlangıçta saldırı yolunu tutmuş olsalardı, öncelikle topları ele geçirirler ve hükümet kuvvetlerini sarsarlardı.

Marx boş yere söylememiş :

«... Bir kez ayaklanmaya geçildi mi, en büyük kararlılıkla hareket etmek ve saldırıya geçmek zorunludur. Savunma, her silahlı ayaklanmanın ölümü demektir... Kuvvetleri dağınık olduğu sürece düşmanına baskın yap, küçük de olsa, her gün yeni başarılar kazanmaya bak; ayaklanmanın başındaki başarının sana sağladığı moral üstünlüğünü muhafaza et; daima en güçlünün peşinden giden ve her zaman daha güvenilir tarafı tutan kararsız unsurları böylece yanına çek; daha sana karşı kuvvetlerini toplayamadan düşmanını geri çekilmeye zorla; devrimci taktiğin, şimdiye kadar tanınmış en büyük ustası Danton'un sözleriyle söylemek gerekirse : de l'audace, de l'audace, encore de l'audace!» [Cesaret, cesaret ve yine cesaret!] (Bkz. K. Marx, «Tarihten Çizgiler», s. 95 [K. Marx/F. Engels, «Almanya'da

Devrim ve Karşı-Devrim», Almanca yeni baskı, Berlin 1949, s. 119].)

Aralık ayaklanmasında işte bu «cesaret» ve saldırı politikası yoktu.

Bize şöyle denecektir: Aralık «yenilgisinin» nedenleri bununla bitmez, köylülüğün Aralıkta proletarya ile birleşemediğini unuttunuz, Aralık ricatının baş nedenlerinden biri de budur. Elbette doğru, bunu da unutmayalım. Ama, köylülük niçin proletarya ile birleşemedi, nedeni nerede bulunuyor? Bilinç eksikliğinden, diyeceksiniz. Güzel, ama köylülere bilinci nasıl aşılayacağız? Broşür dağıtmakla mı? Elbette bu yeterli değildir! Öyleyse nasıl? Savaşla, köylüleri savaşın içine çekerek ve savaş sırasındaki önderliğimizle. Bugün kent köyü, işçi köylüyü yönetmekle görevlidir, ama eğer kentlerdeki ayaklanma örgütlenmezse, köylüler ayaklanmada hiçbir zaman ileri proletarya ile işbirliği yapmayacaktır.

Gerçekler bunlardır.

Bununla Parti Kurultayının silahlı ayaklanmaya karşı nasıl bir tutum takınmak zorunda olduğu, partili yoldaşlara hangi sloganları vermesi gerektiği kendiliğinden beliriyor.

Silahlanma konusu partinin zayıf bir yanıydı, silahlanmayı bugüne kadar ihmal etti, halbuki, Parti Kurultayının partiye şunu demesi gerekirdi: Silahlanın, gelmekte olan eylemi hiç olmazsa bir ölçüde silahlanmış olarak karşılamak için, silahlanmaya büyük önem gösterin.

Dahası. Silahlı savaş birliklerinin örgütlenmesi partinin zayıf bir yanıydı, kızıl savaş birliklerinin artırılmasına gerekli önemi vermedi, halbuki Parti Kurultayının partiye şunu demesi gerekirdi: **Kızıl savaş birlikleri kurun, askeri bilgileri halk içinde yayın**, ilerde silah zoruyla başka silahlar ele geçirmeyi ve ayaklanmayı yaymayı olanaklı kılmak için, kızıl savaş birliklerinin örgütlenmesine büyük önem gösterin.

Bundan başka, Aralık ayaklanmasını proletarya dağınık bir şekilde karşıladı, hiç kimse ayaklanmanın örgütlenmesini ciddi şekilde düşünmemişti, dolayısıyla Parti Kurultayının, partiye, enerjik bir şekilde, savaş unsurlarını bir-

leştirerek silahlı ayaklanmayı faal olarak örgütlemeye geçme şiarını vermesi gerekirdi.

Dahası : Şimdiye kadar proletarya silahlı ayaklanmada, savunma politikasına dayandı, hiçbir zaman taarruz yolunu tutmadı, ve bu husus, ayaklanmanın zaferini engelledi, dolayısıyla Parti Kurultayı, partili yoldaşlara, başarılı ayaklanma anının yaklaştığını ve **saldırı politikasına geçmenin zorunlu olduğunu** işaret etmekle yükümlüydü.

Halbuki Parti Kurultayı nasıl davrandı, partiye hangi sloganları verdi?

Parti Kurultayının söyledikleri şunlardı «... Partinin bugünkü durumda asıl görevi, proletaryanın, köylülüğün, kent küçük burjuvazisinin geniş tabakaları içinde ve birlikler arasında ajitasyon faaliyetini genişletip artırmak suretiyle devrimi geliştirmek ve bunları sosyal-demokrasi ile onun tarafından yönetilen proletaryanın, her şekliyle ülkenin siyasal yaşamına karışması suretiyle hükümete karşı etkin mücadelenin içine çekmektir...» Parti, «yanlış umutlar uyandıran, halkı silahlandırma görevini üstlenemez, görevlerini, halkın kendi kendine silahlanmasını teşvik etmek, savaş grupları örgütlemek ve silahlandırmakla sınırlı tutmak zorundadır...» «Elverişsiz koşullar altında proletaryayı silahlı bir çatışmaya sokmak için yapılan her türlü girişime karşı koymak partinin yükümlülüğüdür...» vb. vb. (bkz. Parti Kurultayı Kararı).

Buna göre yeni bir halk eyleminin eşiğinde bulunduğumuz **bugünkü durumda, ayaklanmanın yengisi için asıl önemli olan şeyin ajitasyon olduğu ortaya çıkıyor.** Buna karşılık, kızıl savaş birliklerinin örgütlenip silahlanması ise, kendimizi kaptırmamamız ve bununla ilgili eylemimizi «teşvikle» «sınırlamamız» gereken önemsiz bir şey olarak görülüyor. Fakat ayaklanmanın dağınık bir şekilde yapılmayarak örgütlenmesi gerekliliğinden, bir saldırı politikasına gereksinimimiz olduğundan (Marx'ın sözlerini hatırlayın) tek sözcükle söz etmiyor Parti Kurultayı. Bu sorunların onun için önemli olmadığı açıktı.

Olgular şunu söylüyor Silahlanın ve kızıl savaş birlik-

lerini bütün araçlarla kuvvetlendirin. Fakat Parti Kurultayı şu yanıtı veriyor : Kendinizi kızıl savaş birliklerinin örgütlenmesine ve silahlanmasına o kadar kaptırmayın, asıl sorun ajitasyon olduğundan bu konudaki çalışmanızı «sınırlayın».

Şimdiye kadar sanki silahlanma için pek çok çalışmışız, bir yığın yoldaşı silahlandırmışız, pek çok savaş birlikleri örgütlemişiz ama ajitasyonu savsaklamışız gibi, Parti Kurultayı şimdi bize ders veriyor : Silahlanma yeter, bunun için daha fazla tasalanmayın, asıl görev ajitasyondur!

Elbette ajitasyon her zaman ve her yerde partinin asıl araçlarından biridir, fakat ajitasyon, önümüzdeki ayaklanmanın zaferini belirleyecek mi acaba? Parti bunu, ayaklanma sorununun daha gündemimizde bulunmadığı dört yıl önce söylemiş olsaydı, bu doğal karşılanabilirdi, ama silahlı ayaklanmanın eşiğinde bulunduğumuz, ayaklanma sorununun gündeme getirildiği, ayaklanmanın bizim dışımızda ve irademize karşı başlayabileceği bugün, «asıl sorun» olarak yürütülen ajitasyon ne yapabilir, bu ajitasyon ile nereye varılabilir ki?

Dahası Ajitasyonu genişlettiğimizi kabul edelim, halkın ayaklandığını kabul edelim, sonra ne olacak? Silah olmadan halk nasıl savaşabilir? Silahlanmamış halkın yeterince kanı dökülmedi mi yoksa? Eğer kullanmayı bilmiyorsa, yeteri kadar kızıl savaş birliklerine sahip değilse, silahlarla ne yapacak halk? Bize şöyle denecektir Biz silahlanmadan ve kızıl savaş birliklerinden vazgeçmiyoruz. Kabul, ama siz silahlanmaya gerekli önemi vermezseniz, onu savsaklarsanız, bunun anlamı, siz gerçekte ondan vazgeçiyorsunuz, demektir.

Parti Kurultayının ayaklanmanın örgütlenmesi ve saldırı politikasına ilişkin tek kelime söylemediğinden artık hiç söz etmiyoruz. Aslında böyle olmak zorundaydı da, çünkü Parti Kurultayının kararı, yaşamın dört beş yıl gerisinde kalmıştır. Parti Kurultayı için ayaklanma hâlâ kuramsal bir sorundu.

Bu sorun üzerine Bolşevikler ne dediler Parti Kurultayında?

Onların dedikleri şunlardı: «... Partinin propaganda ve ajitasyon faaliyetinde, halk ayaklanmasının pratik deneyimlerinin incelenmesinde, askeri eleştirisine ve gelecek için gerekli derslerin çıkarılmasına **büyük önem verilmesi gerekir.**» «Savaş gruplarının sayısını artırmak, örgütlerini düzeltterek bunlara her türlü silahı sağlamak için **daha da enerjik bir çalışmanın geliştirilmesi zorunludur.** Bu arada, deneyimlerin de gösterdiği gibi, yalnızca partinin savaş gruplarının değil, partiye dayananların ya da tamamen partisiz olanların da örgütlenmesi gerekir...» «Çok yakın bir gelecekte, gerçek bir ayaklanma olarak tutuşabilecek olan, büyüyen köylü hareketi karşısında, **savaş hareketlerini olabildiğince beraber ve aynı anda yürütebilmek** için, kuvvetlerin, **işçilerle köylülerin eylemlerinin birleşmesi** üzerine **düzenlenmesi** arzu edilir bir şeydir...» Bundan dolayı «... yeni siyasal bunalımın artıp keskinleşmesi karşısında, **silahlı mücadelenin savunma şekillerinden saldırı şekillerine geçilmesi** başlar...» ve askerlerle birlikte... «hükümete karşı en kararlı şekilde saldırı hareketlerine girişilmesi...» zorunludur vb. (bkz. Bolşeviklerin Kararı).

Bolşevikler bunları söylediler.

Fakat Bolşeviklerin görüşü, Parti Kurultayı tarafından reddedildi.

Buna göre, Parti Kurultayı kararlarının liberal Kadetler tarafından niçin o kadar coşkuyla karşılandığını anlamak zor değildir (bkz. «Naşa Jizn» No. 432): Onlar, bu kararların şimdiki devrimin yıllarca gerisinde kaldığını, proletaryanın sınıfsal görevlerini dile getirmediğini, bu kararlar sayesinde proletaryanın bağımsız bir güç olmaktan ziyade liberallerin bir eklentisi haline gelebileceğini anladılar. Evet, onlar bütün bunları anladılar ve işte bunun için övgü ile karşılıyorlar bu kararları.

Burada Partili yoldaşlara düşen görev, Parti Kurultayı kararlarına karşı eleştirel bir tutum takınmak ve zamanı geldiğinde onlarda gerekli düzeltmelere girişmektir.

Bu broşürü yazmaya giriştiğimizde biz de asıl bu ödevi düşündük.

Gerçi biz burada sadece, «Devlet Dumasına Tavır Üzerine» ve «Silahlı Ayaklanma Üzerine» iki karara değinebildik, fakat bu iki karar, kuşkusuz, Parti Kurultayının taktik konusundaki görüşünü en belirgin şekilde dile getiren ana kararlardır.

Böylece, partide sorunun aşağıdaki gibi ortaya konduğuna ilişkin asıl sonuca gelmiş olduk **Sınıf bilinçli proletarya, bugünkü devrimde hegemon mu olmalı, yoksa burjuva demokratlarının ardından mı gitmeli?**

Diğer bütün sorunların çözümünün de bu sorunun şu ya da bu şekildeki çözümüne bağlı olduğunu gördük.

Yoldaşların, bu iki görüşün özünü daha da özenle inceleyerek karşılaştırmaları ve tartmaları gerekmektedir.

«Proletarya» Yayınevi tarafından
1906 yılında yayımlanan broşüre göre.
İmza: Yoldaş K.
Gürcüceden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre.

SINIF MÜCADELESİ

Burjuvazinin ittifakı ancak Proletaryanın ittifakı ile sarsılabilir.
K. Marx

Modern yaşam son derece karmaşık bir durum gösteriyor. Çok sayıda çeşitli sınıf ve gruplar var; Büyük burjuvazi, orta burjuvazi ve küçük burjuvazi; büyük, orta ve küçük derebeyleri; çıraklar, vasıfsız işçiler, kalifiye fabrika işçileri; yüksek, orta ve düşük düzeyde din adamları; yüksek, orta ve küçük memurlar; pek çok çeşitli aydınlar ve benzeri diğer gruplar. Yaşamımız böyle rengarenk bir görünüm içinde!

Fakat şurası da açık ki, yaşam geliştikçe bu karmaşık yaşam içinde başlıca iki ana eğilim giderek daha açık olarak kendini göstermekte ve bu karmaşık yaşam gittikçe daha keskin bir biçimde birbirine karşıt iki kampa bölünmektedir : Kapitalistler kampı ve proleterler kampı. Ocak ayındaki ekonomik grevler (1905), Rusya'nın gerçekten iki kampa bölündüğünü açıkça gösterdi. Petersburg'daki Kasım grevleriyle (1905) tüm Rusya'daki Haziran - Temmuz grevleri her iki kampın önderlerini birbiriyle çatıştırdılar ve bu suretle bugünkü sınıf çelişkilerini tam olarak ortaya çıkardılar. O zamandan bu yana kapitalistler kampı uyumuyor, bu kampta aralıksız ve hummalı bir hazırlık sürdürülüyor : Yerel kapitalist birlikleri kuruluyor, yerel birlikler bölge birlikleri, bölge birlikleri ise tüm Rusya birikleri olarak birle-

şiyor, kasalar ve basın organları kuruluyor, kapitalistlerin tüm Rusya kongreleri ve konferansları toplanıyor...

Proletaryayı frenlemek için kapitalistler böylece ayrı bir sınıf halinde örgütleniyorlar.

Öte yandan proleterler kampı da uyumuyor. Burada da gelecekteki savaşım için hummalı bir hazırlık sürdürülüyor. Gericiliğin izlemelerine rağmen burada da yerel sendikalar kuruluyor, yerel birlikler bölge birlikleri halinde birleşiyor, sendika kasaları kuruluyor, sendika basını genişliyor, işçi birliklerinin tüm Rusya kongreleri ve konferansları toplanıyor...

Demek ki proleterler de, sömürüyü frenlemek için ayrı bir sınıf halinde örgütleniyorlar.

Yaşamda «huzur ve sessizliğin» egemen olduğu bir dönem vardı. O zamanlar sınıfsal örgütleriyle birlikte bu sınıflar da görülemiyordu. Elbet o zaman da mücadele veriliyordu, ama bu mücadele yerel nitelik taşıyordu, tüm bir sınıfı kapsamıyordu, kapitalistlerin birlikleri yoktu, bunların herbiri «kendi» gücü ile işçilerinin üstesinden gelmek zorunda kalıyordu. İşçilerin de birlikleri yoktu, bu nedenle her işletmenin işçileri kendi güçlerine dayanmak zorunda kalıyorlardı. Gerçi yerel sosyal-demokratik örgütler, işçilerin mücadelesini yönetiyorlardı, ama herkes kabul eder ki bu yönetim, zayıf ve rastgele bir yönetimdi Sosyal demokratik örgütler, parti işlerinin bile üstesinden gelemiyorlardı.

Fakat Ocak ayındaki ekonomik grevler bir dönüm noktası oldu. Kapitalistler harekete geçerek yerel birlikler kurmaya başladılar. Kapitalistlerin Petersburg, Moskova, Varşova, Riga ve diğer kent birlikleri Ocak grevleriyle ortaya çıktı. Petrol endüstrisi, manganez üretimi, kömür madenleri ve şeker üretimi kapitalistlerine gelince, bunlar eski «barışçıl» birliklerini «mücadele» birlikleri haline getirerek konumlarını geliştirmeye başladılar. Kapitalistler yalnız bununla yetinmediler. Bir tüm Rus birliği kurmaya karar verdiler. Bunun için 1905 Martında, Morozov'un girişimi üzerine Moskova'da bir genel kongre topladılar. Bu, ilk tüm Rusya kapitalistler kongresiydi. Burada, karşılıklı anlaşma

olmaksızın işçilere ödün vermemeyi ve «gerektiğinde» Lock out* ilan etmeyi kabullendikleri bir anlaşma yaptılar. Bu andan itibaren kapitalistlerin işçilere karşı acımasız bir mücadelesi başlar. Bu andan itibaren Rusya'da büyük lokavtlar evresi başlar. Ciddi bir mücadele için ciddi bir birliğe gereksinim vardır. Onun için kapitalistler, daha sıkı bir birlik kurmak için bir kez daha toplanmayı kararlaştırdılar. Böylece, birinci kongreden üç ay sonra (1905 Temmuzunda) Moskova'da ikinci bir tüm Rusya kapitalistleri kongresi toplandı. Burada kapitalistler birinci kongrenin kararlarını bir kez daha onaylayarak sağlamlaştırdılar, lokavtların zorunluğunu bir kez daha kabul ettiler ve bir tüzük hazırlayıp yeni bir kongrenin toplanmasını sağlayacak bir büro seçtiler. Bu arada kongrenin kararları da uygulamaya konuldu. Olaylar, kapitalistlerin bu kararları aynen uyguladıklarını gösterdi. Kapitalistler tarafından Riga, Varşova, Odesa, Moskova ve diğer kentlerde ilan edilen lokavtlar anımsanırsa, 72 kapitalistin 200.000 Petersburglu işçiyi vicdansızca bir lokavtla tehdit ettiği Petersburg'daki Kasım günleri anımsanırsa, tüm Rusya kapitalist birliğinin nasıl büyük bir gücü temsil ettiği ve kapitalistlerin, birliklerinin kararlarını nasıl aynen uyguladıkları kolayca anlaşılır. Daha sonra, ikinci kongreden sonra, kapitalistler bir kongre daha düzenlediler (1906 Ocak'ında) ve en sonunda, aynı yılın Nisan ayında, kapitalistlerin, ortak bir tüzük kabul edilerek bir merkez bürosunun seçildiği tüm Rusya kuruluş kongresi yapıldı. Gazetelerin bildirdiği gibi, bu tüzük hükümet tarafından onaylanmış bulunuyor.

Bu durumda Rusya büyük burjuvazisinin ayrı bir sınıf olarak örgütlenmiş olduğu kuşkusuzdur. Yerel ve bölgesel örgütleri yanında bir de merkezi örgütü vardır ve ortak bir plana göre tüm Rusya kapitalistlerini seferber edebilecektir.

** Lock out (Lokavt) işçilerin direncini kırmak ve isteklerinden vazgeçirmek için işverenin işyerlerini kasıtlı olarak kapatmasından ibaret bir işveren grevidir.*

Kapitalistlerin genel birliğinin amacı, işçi ücretlerini düşürmek, iş gününü uzatmak, proletaryayı güçsüz bırakmak ve örgütlerini yıkmaktır.

Aynı zamanda işçilerin sendikal hareketi büyüyüp gelişti. Ocak ayındaki ekonomik grevler (1905) bunda da etkili oldu. Hareket bir kitle hareketine dönüştü, istekleri arttı ve zamanla sosyal demokratik örgütlerin, hem parti işlerini ve hem de sendika işlerini aynı zamanda yönetemeyecekleri ortaya çıktı. Parti ile sendikalar arasında bir çeşit işbölümü yapılması gerekiyordu. Parti işlerinin parti örgütlerince ve sendika işlerinin de sendikalarca yürütülmesi zorunluydu. Birliklerin kurulması böyle başladı. Moskova, Petersburg, Varşova, Odesa, Riga, Harkov, Tiflis'te — her yerde birlikler kuruldu. Gerçi gericilik karşısına çıkarak engelliyordu ama buna rağmen hareketin gereksinimleri üstün geldi ve birlikler çoğaldı. Yerel birliklerden hemen sonra bölge birlikleri çıktı ortaya ve sonunda, geçen yılın Eylül ayında birliklerin bir tüm Rusya Konferansı toplanacak kadar ilerledi iş. Bu, işçi birliklerinin ilk konferansıydı. Diğerleri yanında, bu konferansın bir ürünü, çeşitli kentlerin birliklerini birbirine yaklaştırması ve sonunda, birliklerin bir genel konferansının toplanmasını hazırlayacak olan bir merkez bürosu seçmesi oldu. Ekim günleri başladığında sendika birlikleri güçlerini iki katına çıkardılar. Yerel birlikler ve sonunda bölge birlikleri, her geçen gün büyüyorlardı. Gerçi «Aralık yenilgisinin» birliklerin kurulması üzerinde görünür şekilde durdurucu etkisi oldu, ama daha sonra sendika hareketi yeniden düzeldi ve iş, bu yılın Şubat ayında birinci konferansa göre daha geniş ve tam bir katılma ile birliklerinin ikinci konferansının toplanmasına kadar vardı. Konferans, yerel, bölgesel ve tüm Rusya merkezlerinin gerekliliğini kabul ederek ilerde tüm Rusya kongresinin toplanması amacıyla bir «örgütleme komisyonu» seçti ve sendika hareketinin güncel sorunlarına ilişkin gerekli kararları aldı.

Buna göre, proletaryanın da, gericiliğin kudurmasına karşın, ayrı bir sınıf olarak örgütlendiği kuşkusuz. Yorulup usanmadan, yerel ve bölgesel örgütleriyle merkezi sendika

örgütlerini kuvvetlendirerek aynı şekilde yorulmadan sayısız kardeşlerini kapitalistlere karşı birleştirmeye çalışmaktadır.

İşçilerin sendika birliklerinin amacı, çalışma ücretinin yükseltilmesi, iş gününün kısaltılması, sömürünün azaltılması ve kapitalist birliklerin sarsılmasıdır.

Böylece modern toplum iki büyük kampa ayrılmakta, bu kamplardan her biri ayrı bir sınıf olarak örgütlenmekte, bunlar arasında tutuşan sınıf savaşımı her geçen gün gittikçe büyüyüp şiddetlenmekte ve diğer bütün gruplar bu iki kamp etrafında toplanmaktadır.

Marx, her sınıf mücadelesinin siyasal bir mücadele olduğunu söylemiştir. Bunun anlamı şudur Eğer proleterlerle kapitalistler bugün birbirlerine karşı ekonomik bir savaşım sürdürüyorlarsa, yarın bir de siyasal savaş sürdürmek ve böylece iki ayrı savaşta kendi sınıf çıkarlarını savunmak zorunda kalacaklardır. Kapitalistlerin ayrı meslek çıkarları vardır. İşte bu çıkarların güvencesi için ekonomik örgütleri bulunmaktadır. Fakat meslek çıkarları dışında bunların, kapitalizmi sağlamlaştırmaktan ibaret olan genel sınıf çıkarları da vardır. İşte bu genel çıkarları için siyasal savaşa ve bir siyasal partiye gerekseme duymaktadırlar. Rusya kapitalistleri bu sorunu gayet kolay çözdüler; «doğrudan ve korkmadan» kendi çıkarlarını temsil eden tek partinin **Oktobristler partisi»** olduğunu gördüler ve bu nedenle bu parti etrafında birleşerek onun ideolojik önderliğine tabi olmaya karar verdiler. O zamandan bu yana kapitalistler, siyasal savaşlarını bu partinin ideolojik önderliği altında sürdürerek şimdiki hükümeti etkilemekteler (ki bu hükümet, işçi birliklerini yasaklar, fakat buna karşın kapitalist birliklerine hemen izin verir) ve adaylarını Dumaya sokmaktadırlar vb.

Demek ki birliklerin yardımı ile ekonomik mücadele Oktobristler Partisinin ideolojik önderliği altında genel siyasal mücadele — bugün büyük burjuvazinin sınıf savaşımının aldığı şekil budur.

Öte yandan, benzeri görünümler bugün, proletaryanın

sınıf hareketinde de gözlemlenebilmektedir. Proleteryanın meslek çıkarlarının savunulması amacı ile, çalışma ücretinin yükseltilmesi, iş gününün kısaltılması vb. için savaşan sendika birlikleri kurulmaktadır. Fakat proleterlerin meslek çıkarları dışında, sosyalist devrim ve sosyalizmin kurulmasından ibaret olan genel sınıf çıkarları da vardır. Ancak ne var ki, birleşik ve bölünmez bir sınıf olarak proletarya siyasal egemenliği ele geçirmeden sosyalist devrimin gerçekleşmesi olanaksızdır. İşte bunun için proletaryanın siyasal savaşıma, ve onun siyasal eylemine önderlik edecek bir siyasal partiye gereksinimi vardır. Doğal olarak işçi birliklerinin en büyük bölümü partisiz ve yansızdır. Ama bu sadece, bunların yalnız parasal ve örgütsel bakımlardan partiden bağımsız oldukları, yani kendi kasaları, kendi yönetim organları olduğu, kendi kongrelerini kendilerinin yaptığı ve şeklen siyasal partilerin kararlarına uymakla yükümlü olmadıkları demektir. Buna karşılık, sendikaların, şu ya da bu partiye ideolojik bağımlılıklarına gelince, böyle bir bağımlılık mutlaka olmak zorundadır, başka her şey bir yana, şundan dolayı olmak zorundadır, çünkü birliklere dahil, kendi siyasal kanatlarını ister istemez birliklere sokacak olan çeşitli partilerin üyeleri vardır. Proletarya, siyasal savaşım vermeksizin yapamayacağına göre, şu ya da bu siyasal partinin ideolojik önderliği olmaksızın da yapamayacağı açıktır. Dahası, birliklerini gerektiği şekilde sosyalizme götürecek bir partiyi, kendisi aramak zorundadır. Ancak proletarya bunu yaparken uyanık ve dikkatli olmak zorundadır. Siyasal partilerin ideolojik içerikleri hakkında tam bir açıklığa vardıktan sonra özgür bir biçimde, sınıfsal çıkarlarını yiğitçe ve azimle savunacak, proletaryanın kızıl bayrağını yüceltecek ve onu yürekli bir şekilde siyasal egemenliğe, sosyalist devrime götürecek siyasal partinin ideolojik önderliğini benimsemelidir.

Şimdiye kadar bu görevi **Rusya Sosyal Demokratik İşçi Partisi** yerine getirmiştir, bu itibarla, sendikaların ödevi, bu partinin ideolojik önderliğini benimsemekten ibarettir.

Bilindiği gibi, gerçekten de bu böyledir.

Demek ki, sendikalar yardımıyla ekonomik savaşım, sosyal demokrasinin ideolojik önderliği altında siyasal saldırılar — proletaryanın sınıf savaşımının bugün aldığı şekil budur.

Sınıf savaşımının giderek daha şiddetleneceği kuşkusuz. Proletaryanın ödevi, savaşımını bir sisteme sokarak ona örgüt ruhunu aşılamaktır. Fakat bunun için birliklerin güçlendirilmesine ve bu birliklerin kendi aralarında birleşmelerine gereksinim var, birliklerin tüm Rusya kongresi, bunun için büyük hizmet görebilir. Proletaryanın birleşik ve bölünmez bir sınıf halinde örgütlenmesi için bizim şimdi «partisiz bir işçi kongresine» değil, işçilerin sendika birliklerinin bir kongresine gereksinimimiz var. Aynı zamanda proletarya bütün yollara baş vurarak, sınıf mücadelesine ideolojik ve siyasal bakımdan önderlik edecek partiyi güçlendirip sağlamlamak için çaba göstermek zorundadır.

«Akhali Droyeba» («Yeni Zaman»)[79]
No. 1,
14 Kasım 1906.
İmza: K o . .

Gürcüceden yapılan yetkili Rusça çeviriye göre.

«FABRİKA YASASI» VE PROLETER SAVAŞIMI

(15 Kasım tarihli iki yasa hakkında)

İşçi hareketimizin daha ilk gelişme aşamasında bulunduğu bir dönem vardı. O zamanlar proletarya ayrı gruplara bölünmüş olup ortak bir mücadele düşünmüyordu. Rusya proletaryası, demiryolu işçileri, maden işçileri, fabrika işçileri, el zanaatçıları, tezgâhtarlar, büro hizmetlileri diye gruplara bölünmüştür. Bunun dışında her grup kendi içinde çeşitli kent ve yerlerin işçileri diye ayrılıyordu. Bunlar arasında partisel ve de sendikal çizgide hiçbir bağlantı yoktu. Bu haliyle proletarya, birleşik ve bölünmez bir sınıf olarak görülemiyordu. Bu nedenle proleter savaşımı da tüm sınıfın bir saldırısı olarak görmek olanaksızdı. Bu yüzden Çar hükümeti, rahatça «babayanı» politikasını sürdürebiliyordu. Bu nedenle gericilerin kabadayısı Pobyedonossev, 1893 yılında, «Devlet Konseyine» «İşçi sigortaları için bir yasa tasarısı» getirildiğinde, tasarıyı hazırlayanları alaylı sözlerle karşılayarak şunları söyleyebiliyordu «Sayın baylar, boşuna yorulmuşsunuz, rahat olabilirsiniz: **«Bizde işçi sorunu diye bir sorun yoktur...»**

Fakat aradan zaman geçti, ekonomik bunalım yaklaştı, grevler sıklaştı ve dağınık durumdaki proletarya giderek birleşik bir sınıf halinde örgütlendi. Daha 1903 yılındaki grevler, «bizde» çoktandır «bir işçi sorunu» olduğunu gösterdi. Ocak ve Şubat 1905'deki grevler, Rusya'da proletaryanın birleşik bir sınıf olarak olgunluk ve güç bakımından büyüyüp geliştiğini ilk kez tüm dünyaya duyurdu. 1905 yı-

lının Ekim, Kasım ve Aralık aylarındaki genel grevlerle 1906 yılının Haziran ve Temmuz aylarındaki «beklenen» grevler, en sonunda çeşitli kentlerin proleterlerini pratikte birbirine yaklaştırarak tezgâhtarları, büro hizmetlilerini, zanaatçıları, endüstri işçilerini pratikte birleşik bir sınıf halinde birleştirdi ve bununla dünyaya, bir zamanlar dağınık durumdaki proletaryanın kuvvetlerinin şimdi artık birleşme yoluna girdiğini ve birleşik bir sınıf olarak örgütlenmekte olduğunu yüksek sesle ve işitilebilir bir şekilde duyurdu. Burada, siyasal genel grevin gücü de, bugünkü durum ve koşullara karşı ortak proleter savaşımın bir yöntemi olarak kendini gösterdi... Şimdi artık «İşçi sorununun» varlığını inkâr etmek olanaksızdır, çar artık burada hareketi hesaba katmak zorunda kalmıştı. Böylece gerici kabinelerde çeşitli komisyonlar oluşturulmaya ve «fabrika yasaları» için tasarılar hazırlanmaya başlandı Şidlovski Komisyonu[80], Kokovtsev Komisyonu[81], Dernekler Yasası[82] (bkz. 17 Ekim Manifestosu), Vitte ile Durnovo'nun genelgeleri[83], çeşitli tasarılarla planlar ve sonunda el zanaatçıları ve ticaret emekçileri ile ilgili, 15 Kasım günlü iki yasa.

Hareket çaresizlik içinde olduğu, bir kitle hareketi haline gelmediği sürece, gericiliğin proletaryaya karşı uygulamayı bildiği sadece bir yol vardı, o da, hapis, Sibirya, Kazak kırbacı ve darağacı idi. Gericiliğin her yerde ve her zaman izlediği bir tek amaç vardır: Proletaryayı küçük gruplara parçalamak, öncü birliğini ezmek, yansız kitleyi yıldırarak kendi yanına çekmek ve bu suretle proletarya kampında anlaşmazlık yaratmak. Kazak kırbacı ve hapishanelerle onun kusursuz bir şekilde bu amacına eriştiğini gördük.

Bununla beraber, hareket kitle hareketi niteliğine bürününce, iş tamamen başka bir yön aldı. Gericiliğin işi artık yalnız «kışkırtıcılarla» değildi, önünde tüm devrimci büyüklüğü içinde sayılamaz bir kitle bulunuyordu. Asıl bu kitle ile hesaplaşması gerekiyordu. Ama kitle asılamaz, Sibiryaya sürülemez, hapise tıkılamaz. Onları kırbaçlarla dövmek ise, bastığı yer çoktandır sallanmaya başladığı için ge-

riciliğin her zaman yararına olmuyor. Eski yöntemlerin yanında, gericiliğin fikrine göre proletarya cephesindeki fikir ayrılıklarını derinleştirebilecek, işçilerin geri kalmış bölümünde yanlış umutlar uyandırarak onları mücadeleden vazgeçmeye zorlayabilecek ve hükümet etrafında birleştirebilecek «daha ince düşünülmüş» yeni bir yöntemin gerekliliği açıktı!

İşte «fabrika yasaları» böyle bir yeni yöntemdir.

Çarlık hükümeti böylece, eski yöntemleri elden bırakmaksızın, aynı zamanda «fabrika yasalarından» da yararlanarak, yasa ve Kazak kırbacı yardımıyla «had safhadaki işçi sorununu» çözmek istiyor. İş gününün kısaltılması, kadın ve çocuk emeğinin korunması, sağlık koşullarının iyileştirilmesi, işçi sigortası, para cezalarının kaldırılması ve benzeri nimetlerle ilgili çeşitli vaatler yoluyla işçilerin geri kalmış bölümünün güvenini kazanmak ve bu suretle proletaryanın sınıf birliğinin mezarını kazmak istiyor. Ekim ayındaki genel grevin, çeşitli ekonomi dallarına bağlı proleterleri birleştirerek gericiliği kökünden sarstığı, gelecekteki genel grevin silahlı bir savaşa dönüşerek eski düzeni yıkabileceği, bu nedenle gericiliğin, emekçiler cephesinde anlaşmazlık yaratıp geri kalmış işçilerin güvenini kazanmayı ve kendi yanına çekmeyi solunan hava kadar gerekli gördüğü şu anda olduğu gibi, hiçbir zaman bu biçim bir çalışmaya bu kadar gereksinim duymadığını, Çar hükümeti çok iyi biliyor.

Bu bakımdan, gericiliğin 15 Kasım tarihli yasalarla şefkatli bakışlarını, hem de sanayi proletaryasının en iyi evlatlarını hapishanelere ve darağaçlarına gönderdiği bir zamanda, yalnızca **tezgâhtarlara** ve **zanaatçılara** çevirmiş olması, son derece ilginçtir. Meselenin içine girilirse bunda şaşılacak bir şey de olmadığı görülür. Evvela tezgâhtarlarla zanaatçılar ve ticaret işletmelerinin hizmetlileri, sanayi işçileri gibi büyük fabrikalarda toplanmış olmayıp çeşitli küçük işletmelere dağılmış durumdadırlar. Bunların sınıf bilinçleri oldukça geri kalmıştır, bu nedenle de ötekilere göre daha kolay kandırılabilirler. İkincisi, tezgâhtarlarla büro hizmet-

lileri ve zanaatçılar, modern Rusya proletaryasının önemli bir bölümünü oluştururlar, onun için bunların savaş veren proletaryadan ayrılmaları proletaryanın gücünü hem bugünkü seçimlerde ve hem de gelecekteki bir eylem sırasında önemli ölçüde zayıflatabilir. Son olarak, kent küçük burjuvazisinin şimdiki devrimde büyük önemi olduğu herkesçe bilinir, onun proletaryanın hegemonyası altında devrimcileştirilmesinin sosyal-demokrasi için zorunlu olduğunu herkes bilir, fakat şu da bilinir ki, hiç kimse küçük burjuvaziyi, küçük burjuvaziye diğer proleterlerden daha yakın olan zanaatçılar, tezgâhtarlar ve büro hizmetlileri kadar kendi yanlarına çekmeyi bilmez. Tezgâhtarlarla zanaatçıların proletaryadan yüz çevirmelerinin, küçük burjuvaziyi de proletaryaya yabancılaştıracağı ve onu, çar hükümetinin en çok istediği şey olan, kentte yalnız bırakacağı açıktır. Buna göre gericiliğin sadece zanaatçılarla tezgâhtarları ve büro hizmetlilerini ilgilendiren 15 Kasım tarihli yasaları niçin çıkardığı ortaya çıkıyor. Sanayi proletaryasına gelince, o zaten hükümete güvenmiyor, onun gözünde «fabrika yasası»nın metelik değeri yok, yalnızca kurşunla aklı başına getirilebilir onun. Yasanın yapamadığını kurşun telafi etsin!...

Çar hükümeti böyle düşünüyor.

Sadece bizim hükümetimiz değil, proleter düşmanı her hükümet de —bu hükümet ister feodal-mutlakiyetçi, ister burjuva-monarşist, ister burjuva-cumhuriyetçi olsun, hiç farketmez— böyle düşünüyor. Proletarya'ya karşı her yerde yasa ve kurşunla savaşılıyor, sosyalist devrim gerçekleşip sosyalizm kuruluncaya kadar bu böyle olacaktır. Grev özgürlüğü üzerine bir yasa çıkarıldığı ve aynı zamanda hapishanelerin grevci işçilerle doldurulduğu meşruti İngiltere'deki 1824 ve 1825 yıllarını anımsayın. «Fabrika yasaması» üzerinde konuşulduğu ve aynı zamanda Paris sokaklarının işçilerin kanlarıyla boyandığı, geçen yüzyılın kırklı yıllarının cumhuriyetçi Fransa'sını anımsayın. Bütün bunları ve benzeri birçok başka olayları anımsayın, bunun böyle olduğunu ve başka türlü olmadığını göreceksiniz.

Bununla beraber bu asla proletaryanın böyle yasalardan yararlanamayacağı anlamına gelmez. Gerçi gericiliğin «fabrika yasalarının» çıkarılmasında kendi planları vardır, proletaryanın başına tokmak olmak ister, fakat yaşam, onun planlarını adım adım bozar ve böyle durumlarda yasaya daima proletarya için yararlı maddeler girer. Bu şundan dolayı böyle olur, çünkü hiçbir «fabrika yasası», nedensiz yere, mücadele verilmeksizin çıkmaz; işçiler mücadeleye geçmeden, hükümet kendini işçilerin isteklerini yerine getirme zorunluğu karşısında görmedikçe hükümet tarafından hiçbir «fabrika yasası» çıkarılmaz. Tarih, her «fabrika yasasından» önce kısmı grevler, ya da bir genel grev olduğunu göstermektedir. 1882 Temmuz yasasından (Çocukların işe alınması, çalışma süreleri ve fabrika müfettişliklerinin kurulmasına ilişkin) önce, aynı yıl içinde Narva, Perm, Petersburg ve Şirardov'da grevler olmuştur. 1886 yılının Haziran ve Ekim yasaları (para cezaları, bilanço defterleri vb. hakkında), merkez bölgedeki 1885 - 86 grevlerinin doğrudan sonucudur. 1897 Haziran yasasından (iş gününün kısaltılmasına ilişkin) önce Petersburg'da 1895 - 96 grevleri olmuştur. 1903 yasası («İşverenlerin» ve «fabrika amirlerinin sorumluluklarına» ilişkin) doğrudan aynı yıl içindeki «güney Rusya grevlerinin» sonucudur. 15 Kasım 1906 tarihli yasalar (işgününün kısaltılmasına ve tezgâhtarlarla büro hizmetlileri ve zanaatçıların pazar dinlenmelerine ilişkin), doğrudan tüm Rusya'da bu yılın Haziran ve Temmuz aylarında olan grevlerin sonucudur.

Görüldüğü gibi her «fabrika yasasından» önce, isteklerini şu veya bu şekilde, tam olmasa bile, hiç olmazsa kısmen kabul ettiren kitlelerin bir hareketi olmuştur. Bu nedenle, ne kadar kötü olursa olsun, bir «fabrika yasasında», mücadelesini güçlendirmek için proletaryanın yararlanacağı birkaç maddenin bulunabileceği kendiliğinden anlaşılıyor. Proletaryanın, örgütlerini daha da sağlamlaştırmak ve eskisinden daha güçlü bir şekilde proleter savaşımı, sosyalist devrim savaşımını tutuşturmak için böyle maddelere sıkıca sarılarak onları araç olarak kullanması gerektiğini ka-

nıtlamaya gerek yok. Bebel şu sözü boşuna söylememiş: «Şeytanın kellesini kendi kılıcı ile vurmak gerekir...»

15 Kasım tarihli iki yasa bu bakımdan gerçekten ilginç. Bunların içinde elbette birçok kötü maddeler var, fakat gericiliğin bilinçsiz olarak getirdiği ve proletaryanın bilinçli olarak yararlanması gereken maddeler de var.

Örneğin, her iki yasa da «iş güvenliği» yasaları adını taşıdığı halde, içlerinde her türlü «iş güvenliğini» tamamen reddeden ve herhangi bir yerde uygulanmaları işverenleri bile ürkütecek olan maddeler var. Birçok yerlerde on iki saatlik işgünü kaldırılarak on ya da sekiz saatlik işgünü kabul edilmiş olduğu halde, her iki yasa, ticaret ve zanaat işletmelerine oniki saatlik işgününü getiriyor. Her türlü fazla mesai hemen her yerde kaldırıldığı halde, her iki yasa ticaret işletmelerinde kırk gün ve atelyelerde altmış gün için günde iki saatlik bir fazla mesaiyi (on dört saatlik işgününü) uygun görüyor. Aynı zamanda, işverenlerin, «işçilerle anlaşmaları halinde», yani işçileri zorlamakla, fazla çalışma saatini artırma, işgününü on yedi saata çıkarma hakları var, vb.

Elbette ki proletarya, bir kez kazanılmış hakların zerresini bile işverenlere vermeyecektir. Sözü edilen yasaların boş sözleri ise, ister istemez gülünç boş sözler olarak kalacaktır.

Öte yandan, durumunu güçlendirmek için proletaryanın mükemmel şekilde yararlanabileceği maddeler de var. Zanaatçılarla tezgâhtarların ve büro hizmetlilerinin, bilindiği gibi şimdi her yerde iki saatlik bir dinlenme araları olmamasına karşın, her iki yasa, işin günde sekiz saatten az sürmediği yerlerde **işçinin iki saatlik bir yemek zamanı olacağını** söylüyor. Bundan başka, her iki yasa, **on yedi yaşından küçük olanların bu iki saatin dışında, okula devam etmek için günde üç saat daha iş yerinden uzaklaşma hakları olduğunu** bildiriyor. Elbette ki bu, bizim genç yoldaşlarımız için büyük bir kolaylık olacaktır...

Proletaryanın, 15 Kasım tarihli yasaların bu maddelerinden gerektiği şekilde yararlanarak proleter mücadelesini

iyice güçlendireceği ve şeytanın başının şeytanın kendi kılıcıyla vurulması gerektiğini bir kez daha dünyaya kanıtlayacağı kuşkusuzdur.

«Akhali Droyeba» («Yeni Zaman») No. 4,
4 Aralık 1906.
İmza: Ko...
Gürcüceden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre.

ANARŞİZM Mİ? SOSYALİZM Mİ?[84]

Modern toplumsal yaşamın ekseni sınıf savaşımıdır. Bu savaşıma ise, her sınıfın kendi ideolojisi yol gösterir. Burjuvazinin kendi ideolojisi vardır — bu ideoloji, **liberalizm** denen ideolojidir. Proletaryanın da kendi ideolojisi vardır, bu da, bilindiği gibi, **sosyalizmdir.**

Liberalizme, kapalı ve bölünmez birşey olarak bakılamaz: Burjuvazinin çeşitli tabakalarına uygun olarak çeşitli akımlara ayrılır.

Sosyalizm de kapalı ve bölünmez değildir. Onun içinde de çeşitli akımlar vardır.

Biz burada liberalizmle uğraşmak istemiyoruz, daha iyisi, bunu başka bir zamana bırakalım. Biz, okuyucuya sadece sosyalizmi ve onun akımlarını tanıtmak istiyoruz. Sanırız, bunu daha ilginç bulacaktır.

Sosyalizm üç ana akıma ayrılır: **Reformizm, anarşizm** ve **Marksizm.**

Reformizm (Bernstein vb.) için sosyalizm, sadece uzak bir amaçtır, başka birşey değil. Reformizm, gerçekte sosyalist devrimi reddeder ve sosyalizmi barışçıl yollardan kurmaya çalışır. Reformizm, sınıf savaşımını değil, sınıfların işbirliğini öğütler. Bu reformizm günbegün erimekte, giderek her geçen gün tüm sosyalist niteliklerini yitirmektedir, onun için burada, sosyalizmin tanımlandığı bu makalelerde onun incelenmesine kanımızda hiç de gerek yoktur.

Marksizm ve anarşizme gelince, durum bambaşkadır: Her ikisi de bugün sosyalist akımlar olarak tanınıyor, her ikisi de birbirine karşı acımasız bir savaşım veriyor, her iki-

si de kendini proletaryaya gerçek sosyalist bir öğreti olarak göstermeye çalışıyor, bu nedenle, bu iki akımı inceleyerek birbiriyle karşılaştırmak, elbette ki okur için önemli ölçüde daha ilginç olacaktır.

Biz, «anarşizm» sözcüğü söylenince küçümseyerek başını çevirip bir el işaretiyle onu reddeden ve «Amma da buldunuz uğraşacak şeyi, sözünü etmeye bile değmez!» diyen insanlardan değiliz. Böyle ucuz bir «eleştiri»nin hem yakışıksız ve hem de yararsız olduğunu sanıyoruz.

Ayrıca biz, anarşistlerin «arkalarında kitle bulunmadığı ve bu nedenle hiç de o kadar tehlikeli olmadıkları» düşüncesiyle avunan insanlardan da değiliz. Sorun, bugün kimin ardından daha büyük ya da daha küçük «kitlelerin» gittiği sorunu değildir; önemli olan, öğretinin özüdür. Eğer anarşistlerin öğretisi doğruyu dile getiriyorsa, elbette ki yolunu açacak ve kitleleri etrafında toplayacaktır. Buna karşılık eğer sağlam değil de yanlış bir temel üzerinde kurulmuşsa, o zaman fazla dayanamayıp ayakları havada kalacaktır. Ancak, anarşizmin çürüklüğünün kanıtlanması gerekir.

Bazıları, Marksizmle anarşizmin ilkelerinin bir ve aynı olduğu, bunlar arasında sadece taktik bakımdan fikir ayrılıkları bulunduğu görüşündedirler, öyle ki, bunların fikrince, bu iki akımı birbirinin karşısına koymak tamamen olanaksızdır.

Ancak bu, büyük bir yanılgıdır.

Biz, anarşistlerin, Marksizmin gerçek düşmanları oldukları görüşündeyiz. Dolayısıyla, gerçek düşmanlara karşı gerçek bir savaş verilmesi gerektiğini de kabul ediyoruz. Ancak bunun için, anarşistlerin «öğretisinin» baştan sona incelenip her yanıyla esaslı şekilde değerlendirilmesi gerekir.

Sorun şudur ki, Marksizm ve anarşizm, her ikisi de mücadele alanına sosyalist bayrak altında çıktıkları halde, Marksizmle anarşizmin tamamen farklı ilkelere dayanmalarıdır. Anarşizmin temel taşı **bireydir**; anarşizme göre, bireyin kurtuluşu, kitlenin, kollektifin kurtuluşunun baş koşuludur. Anarşizme göre, birey kurtulmadığı sürece kitlenin kurtulması olanaksızdır. Onun için de sloganı şudur: «Her-

şey birey için». Buna karşılık Marksizmin temel taşı kitledir. Marksizme göre, kitlenin kurtuluşu, bireyin kurtuluşunun baş koşuludur. Yani Marksizme göre, kitle kurtulmadığı sürece, bireyin kurtuluşu olanaksızdır. Onun için de sloganı şudur : «Herşey kitle için».

Açıktır ki, burada sadece taktik ayrılıklar değil, birbirini reddeden iki ilke sözkonusudur.

Makalelerimizin amacı, birbirine zıt bu iki ilkeyi karşı karşıya koyup, Marksizmle anarşizmi birbiriyle karşılaştırmak ve böylece bunların meziyetlerini ve kusurlarını açıklığa kavuşturmaktır. Bu arada, okuyucuya hemen makalelerin planını tanıtmayı gerekli görüyoruz.

Marksizmin niteliklerini belirtmekle işe başlayacağız, bu arada anarşistlerin Marksizme ilişkin görüşlerine değineceğiz ve sonra da anarşizmin eleştirisine geçeceğiz. Bunun için de, diyalektik yöntemi, anarşistlerin bu yönteme ilişkin görüşlerini ve eleştirimizi; materyalist teoriyi, anarşistlerin görüşlerini ve eleştirimizi (bu kısımda sosyalist devrimden, sosyalist diktatörlükten, asgari programdan ve genel olarak taktikten de söz edilecektir); anarşistlerin felsefesini ve eleştirimizi; anarşistlerin sosyalizmini ve eleştirimizi; anarşist taktik ve örgütlenmeyi açıklayacağız ve bitişte sonuçlarımızı çıkaracağız.

Küçük topluluklar sosyalizminin vaizleri olarak anarşistlerin, gerçek sosyalistler olmadıklarını kanıtlamaya çalışacağız.

Ayrıca, proletarya diktatörlüğünü reddettikleri için, anarşistlerin gerçek devrimciler olmadıklarını da kanıtlamaya çalışacağız...

Böylece konumuza gelmiş bulunuyoruz.

I

DİYALEKTİK YÖNTEM

«Varolan herşey... sadece herhangi bir hareket sayesinde vardır, yaşar... Biz, üretici güçlerin büyümesi, toplumsal ilişkilerin parçalanması sürekli hareketi içinde yaşıyoruz...»

K. Marx

Marksizm, yalnızca sosyalizmin teorisi değil, kendi içinde kapalı bir dünya görüşü, Marx'ın proleter sosyalizminin mantıksal olarak çıktığı felsefi bir sistemdir. Bu felsefi sisteme diyalektik materyalizm denir.

Bu nedenle, Marksizmi açıklamak, aynı zamanda diyalektik materyalizmi de açıklamak demektir.

Bu sisteme niçin diyalektik materyalizm deniyor?

Çünkü yöntemi diyalektik ve teorisi materyalisttir de onun için.

Diyalektik yöntem nedir?

Toplumsal yaşamın sürekli bir hareket ve gelişme halinde bulunduğu söylenir. Bu doğrudur: Yaşam değişmez ve donmuş birşey olarak görülemez, hiçbir zaman aynı basamakta kalmaz, sonsuz hareket içindedir, sürekli yokoluş ve oluş halindedir. Onun için yaşamda daima **yeni** ve **eski**, **gelişen** ve **ölen**, **devrimci** ve **karşı-devrimci** vardır.

Diyalektik yöntem yaşama, gerçekte nasılsa öyle bakılması gerektiğini söyler. Yaşamın sürekli hareket halinde olduğunu gördük, onun için bizim yaşama, hareketi içinde bakmamız ve şunu sormamız gerekir: Yaşam nereye doğru gidiyor? Yaşamın sürekli bir yokoluş ve oluş resmi sergilediğini gördük, onun için görevimiz, yaşamı yokoluşu ve oluşu içinde görmek ve şunu sormaktır. Yaşamda ne geçip gidiyor ve ne doğuyor?

Yaşamda doğup günbegün büyüyen şey yenilemez ve ileriye doğru hareketinde durdurulamaz. Bu şu demektir: Örneğin, eğer yaşamda sınıf olarak proletarya doğuyor ve günden güne gelişiyorsa, **bugün** henüz zayıf ve sayıca küçük de olsa, sonunda yenecektir. Niçin, Çünkü o büyüyor, güçleniyor ve ilerliyor da onun için. Tersine yaşamda eskiyen ve mezara doğru giden, **bugün** bir dev kuvveti gösterse bile, kaçınılmaz olarak yenilgiye uğramak zorundadır. Bu, şu demektir: Örneğin, eğer burjuvazi yavaş yavaş ayaklarının altındaki toprağı kaybediyor ve günden güne geriye gidiyorsa, bugün o kadar güçlü ve sayıca üstün olabilmesine rağmen, sonunda yenilgiye uğrayacaktır. Niçin? çünkü o, sınıf olarak eriyor, zayıflıyor, eskiyor ve yaşamda gereksiz bir yük haline geliyor da onun için.

Bilinen şu diyalektik tez de bundan dolayıdır: Gerçek olan her şey, yani günden güne büyüyen her şey ussaldır, günden güne eriyen her şey ise us dışıdır ve bu nedenle yenilgiden kurtulamayacaktır.

Bir örnek.

Geçen yüzyılın seksenli yıllarında Rus devrimci aydınları arasında büyük bir çatışma çıktı. Halkçılar, «Rusya'nın kurtuluşunu» gerçekleştirebilecek baş etmenin köy ve kentteki küçük burjuvazi olduğunu iddia ettiler. Marksistler, neden? diye sordular. Çünkü, şimdi köyde ve kentte küçük burjuvazi çoğunluğu oluşturuyor, ayrıca da yokluk ve sefalet içinde yaşıyor da ondan, dediler Halkçılar.

Marksistler şöyle yanıtladılar bunu: Küçük burjuvazinin bugün köyde ve kentte çoğunluğu oluşturduğu ve gerçekten yoksul olduğu doğrudur, ama önemli olan bu mudur acaba? Küçük burjuvazi çoktandır çoğunluğu oluşturuyor ama şimdiye kadar proletaryanın yardımı olmaksızın «özgürlük» için savaşımda hiçbir girişim ortaya koymadı. Niçin? Çünkü sınıf olarak küçük burjuvazi büyümüyor, tam tersine, günden güne eriyip burjuva ve proleterlere ayrışıyor. Öte yandan, elbette ki yoksulluk da bunda belirleyici bir önem taşımıyor: «Yalınayaklar» küçük burjuvaziden da-

ha da yoksuldur, ama hiç kimse bunların «Rusya'nın kurtuluşunu» gerçekleştirebileceğini iddia etmiyor.

Görüldüğü gibi, önemli olan bugün hangi sınıfın çoğunluğu oluşturduğu, ya da hangi sınıfın daha yoksul olduğu değil, hangi sınıfın güçlendiği ve hangisinin eridiğidir.

Şimdi proletarya, sürekli büyüyüp güçlenerek toplumsal yaşamı ilerleten ve tüm devrimci unsurları etrafında toplayan tek sınıf olduğu için, ödevimiz onu bugünkü harekette baş etmen olarak tanıyıp onun saflarına katılmak ve onun ilerici çabalarını kendi çabalarımız yapmaktır.

Marksistler böyle yanıtladılar onları.

Marksistler, yaşama besbelli ki diyalektik açıdan bakıyorlardı, Halkçılar ise metafizik açıdan yargıda bulunuyorlardı, bunlar, toplumsal yaşamı bir noktada donmuş gibi gösteriyorlardı.

Diyalektik yöntem yaşamın gelişimine böyle bakar.

Bununla beraber hareketten harekete fark vardır. Proletaryanın ayaklanarak silah depolarına hücum ettiği ve gericiliğe karşı saldırıya geçtiği «Aralık günlerinde» toplumsal yaşamda bir hareket vardı. Fakat, proletaryanın, «barışçıl» gelişim koşulları içinde, ayrı ayrı grevlerle ve küçük sendikalar kurmakla yetindiği daha önceki yıllardaki hareketinin de toplumsal bir hareket olarak adlandırılması gerekir.

Hareketin çeşitli şekilleri olduğu açıktır.

Diyalektik yöntem de iki türlü hareket olduğunu söyler evrimci ve devrimci.

Eğer ileri unsurlar, kendiliklerinden her günkü etkinliklerini sürdürürler ve eski durum ve koşullarda küçük **nicel** değişiklikler yaratırlarsa hareket evrimcidir.

Eğer aynı unsurlar birleşerek ortak bir fikri benimserler ve eski durum ve koşulları kökünden yıkmak ve yaşamda **nitel** değişiklikler meydana getirip yeni durum ve koşulları kurmak için düşman cepheye karşı saldırıya geçerlerse, o zaman hareket devrimcidir.

Evrim devrimi hazırlar ve onun zeminini yaratırken,

devrim de evrimi tamamlar ve onun etkinliğini daha ileri götürür.

Aynı süreçler doğa yaşamında da olmaktadır. Bilim tarihi, diyalektik yöntemin gerçek bilimsel yöntem olduğunu gösteriyor : Astronomiden sosyolojiye kadar bütün bilimlerde, dünyada ebedi hiçbir şeyin olmadığı, her şeyin değiştiği ve geliştiği fikri doğrulanıyor. Demek ki doğada her şeye, hareket ve gelişme açısından bakmak gerekiyor. Bu da, diyalektik ruhunun tüm modern bilime girdiği anlamına gelir.

Şimdi hareket şekillerine, diyalektik gereğince **nicel** değişikliklerin, sonunda büyük **nitel** değişikliklere götürdüğü gerçeğine gelince, bu yasa aynı ölçüde doğa tarihinde geçerlidir. Mendelyev'in «elementlerin periyodik sistemi», doğa tarihinde nicel değişmeler sonucu nitel değişmeler meydana gelmesinin ne kadar büyük önemi olduğunu açıkça gösterir. Aynı şeyi biyolojide Neo-Darwinizmin yer açtığı Neo-Lamarckizm teorisi kanıtlar.

F. Engels'in, «Anti-Dühring» kitabında yeterince tam bir şekilde açıkladığı diğer gerçeklerden hiç söz etmiyoruz.

Diyalektik yöntemin içeriği budur.

Diyalektik yönteme karşı anarşistlerin tutumu nedir?

Herkes bilir ki, diyalektik yöntemin babası Hegel'dir. Marx bu yöntemi düzeltip iyileştirdi. Bu durum elbet anarşistlerce de biliniyor. Hegel'in tutucu bir düşünür olduğunu biliyorlar ve bunu fırsat bilerek, Hegel'i «restorasyon» yanlısı olarak bütün güçleriyle «aşağılamak» ve büyük bir şevkle «Hegel'in restorasyon filozofu olduğunu, saltçı biçimi içinde bürokratik meşrutiyetçiliği övdüğünü, tarih felsefesinin tüm fikrini nrestorasyon çağının felsefi akımına bağlı kaldığını ve ona hizmet ettiğini» vb. vb. «kanıtlamak» için kullanıyorlar (bkz. «Nobati»[85] No. 6, V. Çerkezişvili'nin makalesi).

Ünlü anarşist Kropotkin de eserlerinde aynı şeyi «ka-

nıtlamaya» çalışır (bkz. örneğin, Rus dilinde yayınlanmış olan «Bilim ve Anarşizm» adlı yazısı).

Kropotkin, bizim Kropotkincilerde, Çerkezişvili'den S.G.'-ye kadar, söylediklerini ağız birliğiyle yineleyen kimseler buluyor (bkz. «Nobati» sayıları).

Ne var ki bu konuda kimse onlarla tartışmamakta, tersine Hegel'in devrimci olmadığında herkes birleşmektedir. Marx'la Engels, bütün ötekilerden daha önce, «Eleştirel Eleştirinin Eleştirisi»nde, Hegel'in tarihsel görüşlerinin halkın egemenliğine temelden ters düştüğünü kanıtladılar. Fakat buna rağmen anarşistler, Hegel'in «restorasyon» yanlısı olduğunu «kanıtlamaya» çalışıyorlar ve onu her gün yeniden «kanıtlamayı» gerekli görüyorlar. Bunu niçin yapıyorlar? Belki de bütün bunlarla Hegel'i itibardan düşürmek ve okuru, «gerici» Hegel'in ancak bilimsellikten yoksun «kötü» bir yönteme sahip olduğu düşüncesine getirmek için.

Anarşistler, bu yolla diyalektik yöntemi çürütmek istiyorlar.

Biz, bu yolla onların, kendi bilgisizliklerinden başka hiçbir şey kanıtlamayacaklarını söylüyoruz. Pascal'la Leibniz devrimci değillerdi, ama onlar tarafından bulunan matematiksel yöntem, şimdi bilimsel bir yöntem olarak tanınıyor. Mayer'le Helmholtz devrimci değildiler, ama onların Fizik alanındaki bulguları, bilimin bir temeli oldu. Lamarck'la Darwin de devrimci değildiler, ama onların evrimci yöntemi, biyoloji bilimini ayakları üstüne dikti... Tutuculuğuna rağmen Hegel'in, diyalektik yöntem adı verilen bilimsel yöntemi geliştirmeyi başardığı gerçeği neden kabul edilemiyor?

Hayır, bu yolla anarşistler, kendi cahilliklerinden başka hiçbir şey kanıtlamayacaklardır.

Devam edelim. Anarşistler, «diyalektik, metafiziktir», diyorlar ve «bilimi metafizikten, felsefeyi teolojiden kurtarmak istedikleri» için (bkz. «Nobati» No. 3 ve 9, S.G. Kropotkin'in «Bilim ve Anarşizm»ine de bkz.) diyalektik yöntemi reddediyorlar.

Küstahlık dediğin bu kadar olur! «Kendisi hasta olan, sağlam olana hasta der», diye bir atasözü. Diyalektik, meta-

fiziğe karşı savaşımda olgunlaştı, bu savaşım içinde ün kazandı, fakat anarşistlerin fikrine göre diyalektik, metafizik oluyor!

Diyalektik, dünyada hiçbir şeyin ebedi olmadığını, dünyada her şeyin geçici ve değişir olduğunu, doğanın değiştiğini, toplumun değiştiğini, töre ve geleneklerin değiştiğini, adalet anlayışının değiştiğini, doğrunun kendisinin değiştiğini söylüyor ve işte bunun için de diyalektik her şeye eleştirici bir gözle bakıyor, işte bunun içindir ki her zaman için geçerli olmak üzere saptanan doğruyu reddediyor, bu nedenle de, «bir kez bulundu mu, sadece ezberlenmek istenen» soyut» dogmatik önermeleri kabul etmiyor» (bkz. F. Engels, «Ludwig Feuerbach») [56].

Buna karşılık metafizik bize tamamen başka şeyler söylüyor. Onun için dünya ebedi ve değişmez bir şeydir (bkz. F Engels, «Anti-Dühring»), dünya, bir kimse ya da bir şey tarafından ilk ve son kez olarak saptanmıştır; işte bunun için metafizikçiler hep «sonsuz adalet», ve «değişmez doğru»dan söz ederler.

Anarşistlerin «babası» Proudhon, dünyada gelecekteki toplumun dayanması gereken, **her zaman için geçerli olmak üzere saptanmış değişmez bir adalet** olduğunu söyledi. Bundan dolayı Proudhon metafizikçi olarak nitelendirildi. Marx, diyalektik yöntemden yararlanarak Proudhon'la mücadele etti ve dünyada her şey değiştiği için «adaletin» de değişmesi gerektiğini, bu nedenle «değişmez adaletin» metafizik bir saçmalık olduğunu kanıtladı (bkz. K. Marx, «Felsefenin Sefaleti»). Fakat metafizikçi Proudhon'ün Gürcü öğrencileri hep aynı şeyi yineleyip duruyorlar: «Marx'ın diyalektiği metafiziktir»!

Metafizik, sonunda içerikten yoksun teolojiye geçmek için örneğin, «bilinemez olan», «kendinden şey» vb. açık olmayan çeşitli dogmalar kabul eder. Proudhon ve Spencer'in aksine, Engels diyalektik yöntem yardımıyla bu dogmalarla mücadele etti (bkz. «Ludwig Feuerbach»). Fakat anarşistler —Proudhon'la Spencer'in öğrencileri— bize Proudhon'la,

Spencer'in bilim adamı, Marx'la Engels'in metafizikçi olduğunu söylüyorlar!

İki şeyden biri : Anarşistler ya kendi kendilerini aldatıyorlar, ya da ne konuştuklarını bilmiyorlar.

Her halükârda, anarşistlerin Hegel'in **metafizik** sistemi ile **diyalektik** yöntemini karıştırdıkları kuşkusuz.

Hegel'in değişmezlik fikrine dayanan **felsefi sisteminin** baştan sona **metafizik** olduğunu söylemeye gerek yoktur. Ancak, Hegel'in her türlü değişmezlik fikrini reddeden **diyalektik yönteminin** baştan sona **bilimsel** ve **devrimci** olduğu da açıktır.

Bu nedenle Karl Marx, Hegel'in metafizik sistemini kıyasıya eleştirdi, aynı zamanda, Marx'ın söylediği gibi, «hiçbir şey tarafından etkilenemeyen, özünde eleştirici ve devrimci olan», diyalektik yönteminden överek söz etti (bkz. «Kapital», C. I, 2. baskıya son söz [Almanya yeni baskı, Berlin 1947]).

Bu nedenle Engels, Hegel'in yöntemi ile sistemi arasında büyük bir fark görür. «Kim asıl önemi Hegel'in **sistemine** vermişse, her iki alanda oldukça tutucu olabiliyor; kim asıl önemli olanı diyalektik **yöntemde** görmüşse, dinsel ve siyasal bakımdan aşırı muhalefete ait olabiliyordu.» (Bkz. Ludwig Feuerbach» [Almanca yeni baskı, Berlin 1946, s. 11]).

Anarşistler bu farkı görmüyorlar ve «diyalektik, metafiziktir», diye düşüncesizce boşboğazlık ediyorlar.

Devam edelim. Anarşistler, diyalektik yöntemin bir «safsata», «sofizmin bir yöntemi», «mantıki bir perende atma» olduğunu, (Bkz. «Nobati» No. 8, S. G.), «bunun yardımıyla doğru ile yalanın aynı şekilde kanıtlanabileceğini» söylüyorlar (bkz. «Nobati» No. 4. V. Çerkezişvili'nin makalesi).

Demek ki, anarşistlerin görüşüne göre diyalektik yöntem gerçek ile yalanı aynı şekilde kanıtlıyor.

İlk bakışta, anarşistlerin öne sürdüğü suçlama büsbütün yersiz değilmiş gibi görünebilir. Örneğin, Engels'in metafizik yöntem yanlısı biri hakkında söylediklerini dinleyin :

«... Konuşması evet, evet, hayır, hayır şeklindedir. Bundan ötesi zararlıdır. Onun için bir şey ya vardır, ya yoktur :

Bir şey aynı zamanda kendisi ve başkası olamaz. Olumlu ile olumsuz birbirlerini kesinlikle dıştalar...» (Bkz. «Anti-Dühring», Giriş [Almanca yeni baskı, Berlin 1949, s. 24]).

Ama nasıl olur! diye heyecanlanıyorlar anarşistler. Aynı şeyin aynı anda hem iyi, hem de kötü olması olası mıdır?! Bu bir «safsata», «aynı kolaylıkla doğruyu ve yalanı kanıtlamak istemenizden» başka bir anlama gelmeyen bir «kelime oyunudur»!..

Fakat biz meselenin özüne bakalım.

Biz bugün demokratik cumhuriyet istiyoruz. Demokratik cumhuriyetin her bakımdan iyi, ya da her bakımdan kötü olduğunu söyleyebilir miyiz? Hayır, bunu söyleyemeyiz. Niçin? Çünkü demokratik cumhuriyet feodal düzeni yıktığı için sadece bir bakımdan iyidir, fakat burjuva düzeni sağlamlaştırdığı için öbür yandan kötüdür. İşte biz bundan dolayı şöyle diyoruz Demokratik cumhuriyet feodal düzeni yıktığı ölçüde iyidir ve biz onun uğruna savaşırız, fakat o burjuva düzenini sağlamlaştırdığı ölçüde kötüdür ve biz ona karşı savaşırız.

Aynı demokratik cumhuriyetin aynı anda hem «iyi» hem de «kötü» olduğu, hem evet hem hayır olduğu ortaya çıkıyor.

Tamamen aynı şey, aynı anda, proletaryayı daha güçlü kıldığı ölçüde «iyi», fakat ücretli çalışma sistemini pekiştirdiği ölçüde de «kötü» olan sekiz saatlik iş günü için söylenebilir.

Yukarda aktarılan sözlerle diyalektik yöntemi niteledi-ğinde Engels, işte böyle **olguları** göz önünde tutuyordu.

Fakat anarşistler, bunu anlamadılar ve tamamen açık olan fikir onlara karmaşık bir «safsata» olarak göründü.

Elbet bu gerçekleri görüp görmemek anarşistlerin kendilerine kalmış bir şey, hatta denizdeki kumu bile görmeyebilirler, bu onların pekâlâ hakkıdır. Fakat anarşistlerden farklı olarak yaşama kapalı gözlerle bakmayıp da onun nabız atışlarını duyan diyalektik yöntemin ne ilgisi var bununla. Diyalektik yöntem açıkça şunu söylüyor. Yaşam değiştiği ve hareket içinde bulunduğu için her yaşamsal gö-

rünümün biri olumlu ve diğeri olumsuz olmak üzere iki eğilimi vardır. Biz, bunlardan olumlu olanı savunmak ve olumsuz olanı reddetmek zorundayız.

Devam edelim. Bizim anarşistlerin fikrine göre, «diyalektik gelişim, önce geçmiştekini baştan sona yıkan ve sonra tamamen farklı biçimde gelecektekini kuran felaketler şeklinde bir gelişimdir... Cuvier'in kataklizmlerini* bilinmeyen nedenler doğuruyordu, Marx ve Engels'in felaketlerini ise diyalektik yaratmaktadır» (bkz. «Nobati» No. 8, S.G.).

Fakat aynı yazar başka bir yerde, «Marksizmin Darvinizme dayandığını ve ona karşı eleştirisiz bir tutum takındığını» yazıyor. (Bkz. «Nobati» No. 6).

Dikkat edile!

Cuvier, Darwin'ci evrimi reddeder, sadece kataklizmi tanır, fakat bir kataklizm, **«bilinmeyen** nedenlerin yarattığı» ani bir patlamadır. Anarşistler, Marksistlerin **Cuvier'i** tuttuklarını ve böylece **Darvinizmi reddettiklerini** iddia ediyorlar.

Darwin, Cuvier'in kataklizmlerini reddeder ve sadece tedrici evrimi kabul eder. Şimdi aynı anarşistler, «Marksizmin Darvinizme dayandığını ve ona karşı eleştirisiz bir tutum takındığını», yani Marksistlerin **Cuvier'in kataklizmlerini** reddettiklerini söylüyorlar.

Kısacası, anarşistler, Cuvier'i tutuyorlar diye, Marksistleri suçluyorlar, ve aynı zamanda Cuvier'i değil de Darwin'i tutuyorlar diye onları kınıyorlar.

İşte size anarşi! Astsubayın dul karısı kendi kendini dövdü, diye bir söz vardır. «Nobati»nin 8. sayısındaki S.G.'nin, 6. sayıdaki S.G.'nin ne yazdığını unuttuğu açıktır.

Bunlardan hangisi haklı, 8. sayıdaki mi yoksa 6. sayıdaki mi?

---

* *Kataklizm (Yunanca): Tufan. Kataklizm teorisi: G. Cuvier tarafından savunulan ve dünya tarihi içinde hayvan ve bitkilerde görülen değişiklikleri ani felaketler ve sonrasında yeniden yaratmaya bağlayan teori. —ÇN.*

Gerçeklere dönelim. Marx şöyle açıklıyor.

«Gelişiminin belirli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri mevcut üretim ilişkileriyle, ya da bunun hukuksal bir ifadesi olan mülkiyet ilişkileriyle çelişkiye düşer... Sonra bir sosyal devrim dönemi başlar.» Fakat «bir toplumsal formasyon, kendileri için yeterince geniş olduğu bütün üretici güçler gelişmeden önce yıkılmaz...» (Bkz. K. Marx, «Politik Ekonominin Eleştirisine Katkı», Önsöz.) [87]

Marx'ın bu savı, modern toplumsal yaşama uygulandığında, toplumsal nitelik taşıyan modern üretici güçler ile, özel nitelik taşıyan ürüne sahip olma şekli arasında, sosyalist devrimle son bulması gereken bir temel çelişki olduğu ortaya çıkar (Bkz. F. Engels, «Anti-Dühring», Üçüncü Kısmın İkinci Bölümü).

Görüldüğü gibi, Marx'ın ve Engels'in fikrine göre devrim, Cuvier'in «bilinmeyen nedenlerince» değil, adına «üretici güçlerin gelişimi» denilen tamamen belirli ve canlı toplumsal nedenler tarafından yaratılacaktır.

Görüldüğü gibi, Marx'ın ve Engels'in fikrine göre devrim, Cuvier'in düşündüğü şekilde birdenbire değil, ancak üretici güçler yeterince gelişip olgunlaştığında gerçekleşecektir.

Cuvier'in kataklizmleri ile Marx'ın diyalektik yöntemi arasında ortak hiçbir şey olmadığı ortadadır.

Öbür yandan, diyalektik yöntem açısından evrim ile devrim, nicel ve nitel değişimler aynı hareketin zorunlu iki şekli olmasına karşın, Darvinizm yalnızca Cuvier'in kataklizmlerini değil, diyalektik şekilde kavranan; devrimi de içeren gelişimi de reddeder.

«Darvinizm karşısında Marksizmin eleştirisiz bir tutum takındığının» da iddia edilemeyeceği apaçıktır. «Nobati»nin her iki durumda da, hem 6. sayıda, hem de 8. sayıda yanıldığı ortaya çıkıyor.

Son olarak, anarşistler bizi, «diyalektik..., kendi dışına çıkma ya da sıçrama veya kendi üzerinden atlama olanağı vermiyor», diye eleştiriyorlar. (Bkz. «Nobati» No. 8, S.G.)

Kuşkusuz bu en katıksız bir gerçektir, sayın anarşistler. Bunda tamamen haklısınız: Gerçekten diyalektik yöntem böyle bir olanak vermez. Niçin vermez bu olanağı? Çünkü, «kendi dışına sıçramak, kendi üzerinden atlamak», dağ keçilerinin işidir de onun için. Oysa, diyalektik yöntem insanlar için yaratılmıştır.

Bunun bütün gizi budur!...

Ana çizgileriyle, anarşistlerin diyalektik yönteme ilişkin görüşleri bunlardır.

Anarşistlerin Marx'la Engels'in diyalektik yöntemini kavramadıkları açıktır. Bunlar kendi diyalektiklerini bulmuşlar ve işte böyle acımasız şekilde bununla dövüşüyorlar.

Bu oyunu görünce sadece gülmek gelebiliyor içimizden, çünkü bir insanın kendi hayalinin yaratıklarıyla nasıl savaştığını, nasıl kendi uydurduklarına vurduğunu ve aynı zamanda ısrarla düşmana vurduğunu söylemesini görünce ister istemez gülmek zorunda kalıyor insan.

II

MATERYALİST TEORİ

«İnsanların varlığını belirleyen bilinçleri değildir; tersine, onların bilinçlerini toplumsal varlığı belirler.»

K. Marx

Diyalektik yöntemi artık biliyoruz.

Materyalist teori nedir?

Dünyadaki her şey değişiyor, yaşamdaki her şey gelişiyor, ama bu değişme **nasıl** oluyor ve bu gelişme **hangi şekilde** gerçekleşiyor?

Örneğin, biz, dünyanın bir zamanlar kızgın bir ateş yığını olduğunu, sonra yavaş yavaş soğuduğunu, daha sonra

bitki ve hayvanların meydana geldiğini, hayvanlar dünyasının gelişimiyle belli bir maymun türünün ortaya çıktığını ve son olarak, bütün bunlardan sonra insanın ortaya çıktığını biliyoruz.

Doğanın gelişimi, genel olarak böyle olmuştur.

Bundan başka biz, toplumsal yaşamın da bir yerde durup kalmadığını biliyoruz. İnsanların ilkel komünist topluluk halinde yaşadığı bir çağ vardı; o zamanlar insanlar ilkel avcılıkla varlıklarını sürdürebiliyorlar, ormanlarda dolaşarak yiyecek topluyorlardı. İlkel komünizmin yerini anaerkil düzenin aldığı bir dönem başladı, o zamanlar insanlar, gereksemelerini, daha çok ilkel çiftçilik yaparak sağlıyorlardı. Sonradan anaerkil düzenin yerine, insanların, varlıklarını daha çok hayvancılık yaparak sürdürdükleri ataerkil düzen geçti. Daha sonra ataerkil düzen, yerini köleliğe dayanan toplum düzenine bıraktı, o zamanlar insanlar varlıklarını göreli olarak daha gelişmiş bir çiftçilikle sürdürüyorlardı. Köleci toplumun ardından serflik düzeni geldi ve daha sonra bütün bunları burjuva toplum düzeni izledi.

Toplumsal yaşamın gelişmesi genel olarak böyle olmuştur.

Evet, bütün bunlar biliniyor... Ancak bu gelişim nasıl gerçekleşti? «Doğanın» ve «toplumun» gelişimini bilinç mi sağladı, yoksa bunun tersine, «doğanın» ve «toplumun» gelişimi, bilincin gelişimini mi sağladı?

Materyalist teori, soruyu böyle koyuyor ortaya. Bazıları, «doğadan» ve «toplumsal yaşamdan» önce, sonradan bunların gelişiminin esasını oluşturan bir, dünya fikrinin ortaya çıktığını, bu nedenle, «doğa» ve «toplumsal yaşam» olaylarındaki gelişmenin, güya dış biçim, dünya fikrinin gelişiminin basit bir yansıması olduğunu söylüyorlar.

Örneğin, zamanla birçok kollara ayrılan idealistlerin öğretisi bu idi.

Yine diğer bazıları, dünyada, başlangıcından bu yana birbirini reddeden iki kuvvetin bulunduğunu —düşünce ve madde, bilinç va varlık—, buna uygun olarak olayların, bir-

birini reddeden ve birbiriyle savaşan, düşünsel ve maddesel diye iki kısma ayrıldığını, bu itibarla doğa ve toplumun gelişmesinin, düşünsel ve maddesel görünümler arasındaki sürekli bir savaş olduğunu söylüyorlar.

Bu da örneğin, aynen idealistler gibi zamanla birçok kollara ayrılan **düalistlerin (ikicilerin)** öğretisiydi.

Materyalist teori, hem düalizmi ve hem de idealizmi kesinlikle reddeder.

Kuşkusuz, dünyada düşünsel ve maddesel şeyler vardır, ama bu, hiçbir suretle bunların birbirini reddettikleri anlamına gelmez. Tersine, düşünsel ve maddesel yan, aynı doğa ve toplumun iki ayrı şeklidir, bunlar birbirinden ayrı düşünülemez, birlikte var olur, birlikte gelişirler, bu nedenle bunların birbirini reddettiklerine inanmak için hiçbir neden yoktur.

Düalizm denen şeyin sağlam olmadığı böylece ortaya çıkıyor.

Düşünsel ve maddesel olarak iki ayrı şekilde biçimlenen, birleşik ve bölünmez bir doğa, düşünsel ve maddesel olarak iki ayrı şekilde biçimlenen, birleşik ve bölünmez bir toplumsal yaşam — doğanın ve toplumsal yaşamın gelişimine böyle bakmak zorundayız.

Bu, materyalist teorinin *monizmidir* (birciliğidir).

Materyalist teori aynı zamanda idealizmi de reddeder.

Düşüncel yanın, ve genelde de blincin, gelişimde maddesel yandan önde geldiği düşüncesi yanlıştır. Daha hiçbir canlı varlık yokken bile, dış, «cansız» doğa vardı. İlk canlı varlığın hiçbir bilinci yoktu, sadece **uyarılganlık** özelliğine ve **duyumun** ilk başlangıç şekillerine sahipti. Sonradan hayvanlarda, kerte kerte, organizmanın yapısının ve sinir sisteminin gelişimine uygun olarak, yavaş bir şekilde **bilince** dönüşen duyum yeteneği gelişti. Eğer maymun hep dört ayak üstünde yürümüş ve ayağa dikilmemiş olsaydı, ardılı —insan— akciğerlerini ve ses kirişlerini serbestçe kullanamaz, böylece de konuşmadan yararlanamazdı ve bu durum onun bilincinin gelişmesini temelden engellerdi. Veya, eğer maymun arka ayakları üstüne dikilmemiş olsaydı, ardılı

—insan— hep dört ayak üstünde yürümek, aşağıya bakmak ve izlenimlerini oradan almak zorunda kalırdı; yukarı, etrafına bakmak olanağı olmazdı ve bu nedenle beynine dört ayaklı bir hayvanın alabildiğinden daha çok izlenimler iletme olanağına sahip olmazdı. Bütün bunlar, insan bilincinin gelişmesini esaslı şekilde engellerdi.

Bilincin gelişimi için organizmanın belirli bir yapısının ve sinir sisteminin belirli bir gelişiminin zorunlu olduğu ortaya çıkıyor.

Maddesel yanın, dış koşulların gelişiminin düşünsel yanın, bilincin gelişiminden **önce olduğu** ortaya çıkıyor : İlkönce dış koşullar, maddesel yan ve sonra da buna uygun olarak bilinç, düşüncel yan değişiyor.

Doğanın gelişim tarihi böylece idealizm denen öğretiyi temelden sarsıyor.

Aynı şey, insan toplumunun gelişim tarihi için de söylenmelidir.

Tarih şunu gösteriyor : Eğer insanlar çeşitli zamanlarda farklı düşünce ve arzulara kapılmışlarsa, bunun nedeni, insanların ihtiyaçlarını karşılamak için doğayla çeşitli zamanlarda farklı biçimde mücadele etmiş olmaları ve buna uygun olarak ekonomik ilişkilerinin farklı şekiller almış olmasıdır. İnsanların doğayla olan mücadelelerini beraberce, ilkel komünist topluluk içinde yürüttükleri bir dönem vardı, o zamanlar mülkiyetleri de komünist mülkiyetti, bu nedenle asla, «benim», «senin» diye bir ayırım yapmıyorlardı, bilinçleri komünist bilinçti. Üretime, «benim» ve «senin» arasında bir ayırımın girdiği bir dönem başladı, o zaman mülkiyet özel, bireyci bir niteliğe büründü, bundan dolayı da insan bilincine özel mülkiyet duygusu girdi. Üretimin yeniden toplumsal nitelik aldığı, bu nedenle mülkiyetin de kısa zamanda toplumsal nitelik kazanacağı ve bundan dolayı da insan bilincinin derece derece sosyalizmle dolacağı yeni bir dönem, şimdiki zaman başlıyor.

Basit bir örnek : Küçücük bir işyeri sahibi olan, ama büyük patronlarla yarışamayıp işyerini kapatan ve, diyelim ki, Tiflis'deki Adelhanov kundura fabrikasına giren bir kun-

duracı düşünün. Bu kunduracı Adelhanov fabrikasına ücretli daimi işçi olmak için değil, para kazanarak ufak bir sermaye biriktirdikten sonra işyerini yeniden açmak için girmişti. Görüldüğü gibi, bu kunduracının ilişkileri şimdiden proleter ilişkilerdir, ama bilinci daha henüz proleter değil, tamamen küçük-burjuva bilincidir. Başka bir deyişle, bu kunduracının ilişkileri şimdi artık küçük-burjuva ilişkileri değildir, onun küçük-burjuva ilişkileri kaybolmuştur, ama küçük-burjuva bilinci daha kaybolmamıştır, bu, onun gerçek durumunun gerisinde kalmıştır.

Burada, toplumsal yaşamda da önce dış koşulların, insanların durumunun ve sonra buna uygun olarak bilinçlerinin değiştiği ortaya çıkıyor.

Fakat biz kunduracımıza dönelim. Artık bildiğimiz gibi o, sonradan bir işyeri açmak için para yapmayı düşünüyor. Proleterleşen kunduracı çalışır ve iş ücreti sadece geçimine zor yettiğinden, para yapmanın zor olduğunu görür. Bundan başka özel bir işyeri açmanın hiç de o kadar çekici olmadığını anlar: Kira ödenmesi, müşterilerin kaprisleri, para darlığı, büyük patronların rekabeti ve benzeri üzücü kaygıları var bu işin. Bu kadar çok tasa ustaya üzellikle sıkıntı vermektedir. Buna karşılık proleter böyle dertlerden göreli özgürdür, onu ne müşteri huzursuz eder, ne de kira ödemesi, sabahları fabrikaya gelir, tasasız akşamleyin tekrar gider ve Cumartesi günü aynı şekilde hiçbir tasa duymadan «ücret zarfını» cebine koyar. Burada bizim kunduracının küçük-burjuva düşleri ilk kez hızını kaybetmekte ve ilk kez içinde proleter istekler doğmaktadır.

Zaman geçer ve bizim kunduracı, paranın en zorunlu gereksemelere bile yetmediğini, bir ücret artışının son derece zorunlu olduğunu görür. Aynı zamanda, meslekdaşlarının, birliklerden ve grevlerden söz ettiklerini farkeder. Burada bizim kunduracı, durumunu düzeltmek için ayrı bir işyeri açmak değil de işverenlere karşı mücadele etmek gerektiğini anlar. Birliğe girer, grev hareketine katılır ve çok geçmeden sosyalist fikirlerin çekiciliğine kapılır...

Bu şekilde kunduracının maddi durumundaki değişme-

nin sonunda, bilincinde bir değişme oldu : Önce maddi durumu değişti ve bir süre sonra da buna uygun biçimde bilinci değişti.

Aynı şeyin, sınıflar ve genel olarak toplum için de söylenmesi gerekir.

Toplumsal yaşamda, aynı şekilde önce dış koşullar, maddi koşullar değişir ve sonra da buna uygun olarak insanların düşünceleri, gelenekleri, alışkanlıkları, dünya görüşleri değişir.

Onun için Marx şöyle der :

«İnsanların varlığını belirleyen bilinçleri değildir; tersine, onların bilinçlerini toplumsal varlığı belirer.»

Maddesel yana, dış koşullara, varlığa ve bu şekildeki diğer görünümlere **içerik** dersek, düşünsel yana, bilince ve bu şekildeki diğer görünümlere **biçim** diyebiliriz. Bundan şu ünlü materyalist sav ortaya çıkıyor. Gelişme sürecindeki içerik, biçimden önce gelir, biçim ise içeriğin gerisinde kalır.

Marx'ın fikrine göre, ekonomik gelişim, toplumsal yaşamın «maddi temeli», onun **içeriği**; hukuki-siyasal ve dinsel-felsefi gelişim ise buna karşılık bu içeriğin **«ideolojik biçimi»**, onun «üstyapısı» olduğundan, Marx bundan şu sonuca varmıştır : «Ekonomik temelin değişmesiyle birlikte tüm o muazzam üstyapı da **daha yavaş** ya da **daha hızlı** bir şekilde devrilir.»

Bu elbette hiçbir surette, S. G.'nin zannettiği gibi (bkz. «Nobati» No. 1, «Monizmin Eleştirisi»), **Marx'ın** fikrine göre biçim olmaksızın bir içeriğin mümkün olduğu anlamına gelmez. Biçim olmaksızın bir içerik olanaksızdır, ancak mesele, biçim içerikten sonra geldiği için, şu ya da bu biçimin bu içeriğe asla **tam** uygun düşmemesi, bu nedenle yeni içeriğe «zorunlu olarak bir süre için eski biçimin giydirilmesi ve bu durumun ikisi arasında bir çelişki yaratmasıdır. Örneğin, bugün özel nitelik taşıyan üretilen ürüne sahip olma biçimi üretimin **toplumsal** içeriğine uymamakta ve bugünün toplumsal çelişkisi işte bu zemin üzerinde vukubulmaktadır.

Diğer yandan, bilincin, varlığın bir biçimi olduğu düşüncesi asla, bilincin nitelik itibaryle aynı zamanda madde

olduğu anlamına gelmez. Böyle düşünenler sadece, teorleri Marx'ın materyalizmine temelden ters düşen ve Engels'in haklı olarak «Ludwig Feuerbach» adlı kitabında alay ettiği kaba (vulgar - ÇN) materyalistlerdi (örneğin Büchner ve Moleschott). Marx'ın materyalizmine göre bilinçle varlık, fikir ile madde, genel konuşmak gerekirse, doğa ya da toplum denen bir ve aynı görünümün iki ayrı şeklidirler. Demek ki bunlar birbirini reddetmezler* ve fakat buna rağmen bir ve aynı şey değildirler. Mesele sadece, doğanın ve toplumun gelişiminde bilinçten, yani kafamızın içinde oluşan şeyden önce, buna uygun maddesel bir değişikliğin, yani bizim dışımızda oluşan bir şeyin olması, şu veya bu maddesel değişikliğin ardından er geç, ister istemez buna uygun bir düşüncel değişikliğin olmasıdır.

Bize şöyle denecektir Çok güzel, belki bu, doğa ve toplum tarihi için doğrudur. Ama bugün kafamızda çeşitli tasavvurlar ve fikirler ne şekilde doğuyor? Acaba gerçekte dış koşullar denen koşullar var mıdır, yoksa sadece bu koşullara ilişkin bizim tasavvurlarımız mı vardır? Eğer dış koşullar varsa, o zaman bunların algılanması ve bilinmesi ne ölçüde olasıdır?

Bu konuda materyalist teori, tasavvurlarımızın, «ben»imizin sadece, «ben»imizde izlenimler yaratan dış koşullar varolduğu sürece varolduğunu açıklıyor. Düşünmeden tasavvurlarımızdan başka hiçbir şeyin varolmadığını söyleyenler, her zamanki gibi gelişen tüm dış koşulları ve sonuçta, sadece kendi «ben»lerinin varlığını tanıdıkları için, başka insanların varlığını inkâr etme durumunda kalırlar. Bu durum anlamsız olduğu kadar bilimin temellerine de tamamen ters düşer.

Dış koşulların gerçekten varolduğu, bu koşulların bizden önce varolduğu ve bizden sonra da varolacağı açıktır. Bunlar bilincimizi ne kadar sık ve kuvvetli etkilerlerse algılanmaları ve bilinmeleri de o kadar kolay olur.

** Bu, biçimle içerik arasında bir çelişki olduğu fikrine asla ters düşmez. Mesele, çelişkinin aslında içerikle biçim arasında değil, eski biçim ile yeni bir biçim arayan ve bunun için çalışan yeni içerik arasında olmasıdır.*

Bugün kafamızdaki çeşitli tasavvur ve fikirlerin nasıl meydana geldiği sorusuna gelince, bunun için doğa ve toplum tarihinde olanların bugün burada yinelendiğini açıklamamız gerekiyor. Söz konusu durumda da bizim dışımızda bulunan nesne, bu nesneye ilişkin tasavvurumuzdan öncedir, söz konusu durumda da tasavvurumuz, yani biçim, nesnenin —içeriğinin— gerisinde kalır. Bir ağaca bakıp onu görüyorsam, bu ancak kafamda ağaca ilişkin tasavvur doğmadan önce, bende uygun tasavvuru yaratan ağacın kendisinin varolduğu anlamına gelir.

Marx'ın materyalist teorisinin içeriği kısaca budur.

Materyalist teorinin, insanların pratik etkinliği için taşıdığı önemi anlamak zor değildir.

İlkin ekonomik koşullar ve sonra da buna uygun olarak insanların bilinci değişiyorsa şayet, o zaman belli bir idealin esasının, insanların beyninde ve imgelerinde değil, ekonomik koşullarının gelişiminde aranması gerektiği ortaya çıkıyor. Sadece ekonomik koşulların araştırılması esası üzerine ortaya çıkan ideal iyidir ve kabul edilebilir. Ekonomik koşulları hesaba katmayan ve bunların gelişimine dayanmayan bütün idealler işe yaramaz ve kabul edilemez.

Materyalist teoriden çıkarılan ilk pratik sonuç budur.

Eğer insanların bilinci, gelenekleri ve alışkanlıkları dış koşullarca belirleniyor, hukuksal ve siyasal biçimlerin işe yaramazlığı ekonomik içeriğe dayanıyorsa, aynı zamanda halkın gelenek ve alışkanlıklarıyla siyasal durum ve koşulların da ekonomik ilişkilerle birlikte temelden değişmesi için, ekonomik ilişkilerde esaslı bir değişikliğe gitmek zorunda olduğumuz açıktır.

Marx bununla ilgili olarak şöyle diyor

«Materyalizmin öğretilerinden... onun sosyalizmle olan zorunlu bağıntısını anlamak için keskin bir anlayış yeteneğine gerek yoktur. Eğer insan tüm bilgi, duyum vb. şeyleri... maddi alemden ediniyorsa, o zaman önemli olan, ampirik dünyanın, insanın gerçek insancıl olanı yaşayıp alışacağı, kendini insan olarak bileceği şekilde kurulmasıdır... Eğer insan materyalist anlamda özgür değilse, yani olumsuz kuv-

vetle şu veya bu şeyden kaçınmak için değil de, olumlu güçle kendi gerçek bireyliğini göstermek için özgürse, suçun tek başına cezalandırılması yerine anti-sosyal suç doğum yerlerinin yok edilmesi gerekir... Eğer insanı oluşturan durum ve koşullarsa, o zaman insancıl durum ve koşulların yaratılması zorunludur.» (Bkz. «Ludwig Feuerbach», ek : «18 Yüzyıl Fransız Materyalizmi Üzerine K. Marx.»)[88]

Materyalist teorinin ikinci pratik sonucu budur.

*

Anarşistlerin, Marx ve Engels'in materyalist teorisi karşısındaki tutumları nedir?

Diyalektik yöntem kaynağını Hegel'den alıyorsa, materyalist teori de Feuerbach'ın materyalizminin bir gelişmesidir. Anarşistler bunu çok iyi biliyorlar ve Marx ve Engels'in diyalektik materyalizmini kötülemek için Hegel'le Feuerbach'ın kusurlarından yararlanmaya çalışıyorlar. Hegel ve diyalektik yöntemle ilgili olarak, anarşistlerin bu gibi oyunlarının kendi bilgisizliklerinden başka hiçbir şey kanıtlamayacağına şaret etmiş bulunuyoruz. Aynı şeyin Feuerbach'a ve materyalist teoriye karşı girişilen saldırılar için de söylenmesi gerekir.

Örneğin anarşistler bize büyük bir küstahlıkla şunları söylüyorlar : «Feuerbach panteistti...» O «insanları tanrılaştırmıştır...» (Bkz. «Nobati» No. 7, D. Delendi), «Feuerbach'ın fikrine göre insan ne yiyorsa, odur...» Marx güya bundan şu sonucu çıkarmış «Demek ki, ilk ve en önemli şey, ekonomik durumdur...» (Bkz. «Nobati» No. 6, S.G.)

Gerçi Feuerbach'ın panteizminden, insanları tanrılaştırdığından ve benzeri diğer hatalarından kimsenin kuşkusu yok. Tersine, Feuerbach'ın hatalarını ilk olarak Marx ve Engels ortaya çıkarmıştır. Ama anarşistler, ortaya konmuş olan hataları yeniden «ortaya koymayı» buna rağmen gerekli görüyorlar. Niçin? Belki, Feuerbach'ın aşağılanmasıyla dolay-

ı olarak Marx ve Engels'in materyalist teorisini de kötülemek istedikleri için. Elbet, meseleye tarafsız bir gözle bakarsak, aynen tarihte birçok bilginlerde olduğu gibi, Feuerbach'ta da doğru olmayan fikirler yanında doğrularının da olduğunu göreceğimiz kuşkusuz. Fakat anarşistler, buna rağmen hataları «ortaya çıkarmayı» sürdürüyorlar.

Böyle oyunlarla kendi bilgisizliklerinden başka hiçbir şey kanıtlamayacaklarını bir kez daha açıklıyoruz.

Anarşistlerin (aşağıda daha göreceğimiz gibi) materyalist teoriyi hiç tanımadan, sadece kulaktan işittiklerine göre eleştirmek istemeleri kayda değer. Bundan dolayı da çoğu kez çelişkiye düşerek birbirlerini çürütüyorlar. Bu durum bizim «eleştirmenleri» doğal olarak gülünç duruma düşürüyor. Örneğin, sayın Çerkezişvili'ye bakılırsa, Marx'la Engels monist materyalizmden nefret etmişlerdir, onların materyalizmi monist değil, vulgar materyalizmdir:

«Evrim sistemi, transformizm ve Engels'in **o kadar kuvvetle nefret ettiği** monist materyalizmli doğa bilginlerinin o büyük bilimi... diyalektikten kaçınmıştır» vb. (Bkz. «Nobati» No. 4, V. Çerkezişvili).

Güya, Engels'in «nefret ettiği» ve Çerkezişvili'nin onayladığı doğabilimsel materyalizmin bir materyalizm olduğu ve bu nedenle kabul edilmesi, Marx'la Engels'in materyalizminin ise monist olmadığı ve doğal olarak kabul edilmemesi gerektiği ortaya çıkıyor.

Bu kez bir başka anarşist, Marx'la Engels'in materyalizminin monist olduğunu ve **bundan** dolayı reddedilmesi gerektiğini söylüyor.

«Marx'ın tarihsel anlayışı, Hegel'in bir yeniden ortaya çıkışıdır. Genelde mutlak nesnelliğin monist materyalizmi ve özelde Marx'ın ekonomik monizmi, doğada olanaksız ve teoride yanlıştır... Monist materyalizmin kötü maskelenmiş bir düalizm ve metafizik ile bilim arası bir uzlaşmadır...» (Bkz. «Nobati» No. 6, S.G.)

Güya, bununla, monist materyalizmin kabul edilemezliği, Marx'la Engels'in ondan nefret etmeyip tersine, monist

materyalist oldukları ve bu nedenle monist materyalizmin reddedilmesi gerektiği ortaya çıkmış oluyor.

Birinin kara dediğine diğeri ak diyor! Kimin doğruyu söylediğini çıkarın bakalım :- Birincisi mi, ikincisi mi! Bunlar daha Marx'ın materyalizminin üstün ve kusurlu yanları hakkında kendi aralarında fikir birliğine varmış değiller; onun monist olup olmadığını daha kendileri çözümlemiş değiller, vulgar materyalizmin mi, yoksa monist materyalizmin mi daha çok kabul edilebilir olduğu hakkında daha kendileri bir açıklığa kavuşmuş değiller, ama bağıra bağıra övünüyorlar Marksizmi paramparça ettik! diyorlar.

Evet, evet, eğer bay anarşistlerden gelecekte de biri ötekinin fikrini böyle şevkle çürütürse, geleceğin anarşistlere ait olacağı kuşkusuz...

Bazı «ünlü» anarşistlerin, bu «ünlerine» rağmen bilimdeki çeşitli akımları daha tanımamış olmaları olgusu da daha az gülünç bir şey değil. Anlaşıldığına göre, bilimde çeşitli şekillerde materyalizmin olduğu ve bunlar arasında büyük ayrılıklar bulunduğunu bilmiyorlar: örneğin düşünsel yanı ve onun maddesel yan üzerine olan kayıtımını inkâr eden bir vulgar materyalizm var, fakat düşünsel yanla maddesel yan arasındaki karşılıklı ilişkileri bilimsel olarak inceleyen monist materyalizm —Marx'ın materyalist teorisi— denen materyalizm de var. Fakat anarşistler materyalizmin bu çeşit türlerini karıştırıyorlar, bunlar arasındaki apaçık farkları bile görmeyerek bir de büyük bir küstahlıkla biz bilimi yeniliyoruz! diyorlar.

Örneğin P Kropotkin, «felsefi» yazılarında, övünçle komünist anarşizmin «modern materyalist felsefeye» dayandığını söylüyor, ama komünist anarşizmin hangi «materyalist felsefeye» dayandığını, vulgar, monist, ya da herhangi başka bir materyalist felsefeye mi dayandığını tek sözcükle açıklamıyor. Materyalizmin çeşitli akımları arasında temel bir karşıtlık olduğunu bilmediği anlaşılıyor, bu akımları karıştırmanın, «bilimi yenilemek» değil, açıkça bir bilgisizliği açığa vurmak anlamına geldiğini kavramıyor (bkz.

Kropotkin, «Bilim ve Anarşizm», ayrıca «Anarşi ve Felsefesi»).

Aynı şeyin Kropotkin'in Gürcü öğrencileri için de söylenmesi gerekir. Dinleyin :

«Engels'in ve aynı zamanda Kautsky'nin de fikrine göre Marx,» başka şeyler yanında, «materyalist anlayışı» da keşmetmekle «insanlığa büyük hizmet etmiştir.» «Doğru mudur bu? Sanmıyoruz, çünkü... toplumsal mekanizmanın coğrafik, iklimsel, yer hareketine ilişkin, kozmik, antropolojik ve biyolojik koşullar tarafından harekete geçirildiği görüşünü savunan tüm tarihçilerin, bilginlerin ve filozofların, bütün **bunların materyalist olduklarını** biliyoruz.» (Bkz. «Nobati» No. 2).

Güya buna göre Aristoteles'le Holbach'ın «materyalizmi», ya da Marx'la Moleschott'un «materyalizmi» arasında bir fark olmadığı meydana çıkmış oluyor! Bu da bir eleştiri! Ve böyle bilgilere sahip bu gibi insanlar bilimi yenileştirmeyi akıllarına koymuşlar! Boşuna, «Kunduracının pasta yapmaya kalkması kötüdür»..., dememişler.

Dahası. Bizim «ünlü» anarşistler, bir yerden, Marx'ın materyalizminin bir «mide teorisi» olduğunu duymuşlar. Biz Marksistleri, şöyle eleştiriyorlar :

«Feuerbach'ın fikrine göre, insan ne yiyorsa odur. Bu formül, Marx ve Engels üzerinde büyüleyici bir etki yaptı.» Bundan dolayı Marx şu sonuca vardı : «İlk ve en önemli şey, ekonomik durumdur, üretim ilişkileridir...» Sonra anarşistler bizi felsefi bakımdan aydınlatıyorlar : «Bu amaç için (toplumsal yaşam için) **tek** yolun **yemek** ve ekonomik üretim olduğunu söylemek bir hata olur... Zaten eğer aslında, monistçe, **yemek yeme** ve ekonomik durumla **ideoloji belirlenmiş olsaydı** bazı oburlar dâhi olurdu» (Bkz. «Nobati» No. 6, S.G.).

Demek ki Marx'la Engels'in materyalizmini çürütmek bu kadar kolay. Marksizmin «eleştirmeni» ününü kazanmak için yetişkin bir iyi ev kızından Marx'la Engels üzerine sokak dedikoduları işitmek, bu dedikoduları felsefi bir küstahlıkla herhangi bir «Nobati»nin sütunlarında yinelemek yetiyor.

«Yemek yemenin ideolojiyi belirlediğini» hangi Marx'ın nerede, ne zaman, hangi gezegende söylediğini söyleseniz ya, sayın baylar! İddianızı kanıtlamak için niçin Marx'ın yapıtlarından tek söz, tek sözcük vermiyorsunuz? Marx'ın, insanların ekonomik durumunun onların bilincini, ideolojisini belirlediğini söylediği kuşkusuz; ama yemek ile ekonomik durumun aynı şey olduğunu size kim söyledi? Örneğin, yemek gibi fizyolojik bir görüngünün örneğin insanların ekonomik durumu gibi sosyalojik bir görüngüden temelden ayrıldığını bilmiyor musunuz yoksa? Bu iki farklı görüngüyü birbiriyle karıştırmak, haydi diyelim ki yetişkin bir iyi ev kızı için bağışlanabilir, fakat nasıl olur da «sosyal-demokrasinin yıkıcısı», «bilimin yenileyicisi» olan sizler yetişkin iyi ev kızının hatasını böyle düşüncesiz tekrar edersiniz?

Hem yemek yeme toplumsal ideolojiyi nasıl belirleyebilir ki? Söylediklerinizi düşünün bir kez: Yemek, yemenin biçimi değişmez, eski zamanlarda da insanlar aynen şimdiki gibi yediler, çiğnediler ve yediklerini sindirdiler, ama ideolojileri sürekli olarak değişmektedir. Geçerken söyleyelim, ideolojinin antik ideoloji, feodal ideoloji, burjuva ideolojisi, proleter ideolojisi diye şekilleri var. **Değişmeyen bir şeyin, sürekli değişen bir şeyi** belirlemesi düşünülebilir mi?

Devam edelim. Anarşistlerin fikrine göre Marx'ın materyalizmi «koşutluktan (Paralelizmden) başka bir şey değildir...» Ya da «Monist materyalizm kötü maskelenmiş bir düalizm ve bilimle metafizik arası bir uzlaşmadır...» «Marx, üretim ilişkilerini maddesel, insanların irade ve çabalarını ise varoldukları halde **hiç önemi olmayan hayal ve ütopya** olarak gösterdiği için düalizme düşüyor.» (Bkz. «Nobati» No. 6, S.G.)

Birincisi, Marx'ın monist materyalizminin, saçma koşutlukla hiçbir ortak yanı yoktur. Bu materyalizm açısından maddesel yan, içerik, düşünsel yandan, biçimden zorunlu olarak **önde gelir.** Buna karşılık koşutluk, bu görüşü reddeder ve kesin olarak ne maddesel ne de fikirsel yanın diğerinden önce gelmediğini, her ikisinin birlikte, paralel geliştiklerini açıklar.

İkincisi, Marx gerçekten «üretim ilişkilerini maddesel olarak, insanların iradesi ile çabalarını ise hiç önemi olmayan hayal ve ütopya olarak gösterse» bile, bu, Marx'ın düalist olduğu anlamına mı gelir acaba, Bilindiği gibi düalist, karşıt iki ilke olarak düşünsel ve maddesel yana aynı önemi verir. Fakat sizin söylediğiniz gibi, Marx maddesel yanı daha üstün tutuyor da, bir «ütopya» olarak düşünsel yana hiç önem vermiyor mu? Öyleyse, sayın «eleştirmenler», Marx'ın düalizmini nerden bulup çıkardınız?

Üçüncüsü, düalizm ile materyalist monizm arasında nasıl bir bağıntı bulunabilir? Düalizmin, biri maddesel ve diğeri düşünsel olmak üzere, yine düalizme göre birbirini yadsıyan **iki ilkeden** yola çıkmasına karşılık, monizmin bir maddesel ve bir de düşünsel biçimi olan doğa ya da varlıktan, **tek ilkeden** yola çıktığını bir çocuk bile bilir.

Dördüncüsü, «insanların irade ve çabalarını hayal ve ütopya olarak» ne zaman göstermiştir Marx? Marx'ın, «insanların irade ve çabalarını» ekonomik gelişme ile açıkladığı kuşkusuz; ve odalarından dışarı çıkmayan bazı kimselerin çabaları ekonomik duruma uygun düşmeyince bunları ütopya olarak adlandırmıştır. Marx'ın görüşüne göre insanlığın çabalarının genellikle ütopya olduğu anlamına mı geliyor yoksa bu? Bunun açıklanmasına gerek var mı acaba? Yoksa Marx'ın şu sözlerini okumadınız mı **«Bu nedenle insanlık hep yalnızca çözebileceği sorunları ödev edinmiştir»**. (Bkz. «Siyasal Ekonominin Eleştirisi» için önsöz)? Yani genel konuşmak gerekirse, insanlık ütopik hedefler izlemez. «Eleştirmenimizin» ya sözünü ettiği şeyleri kavramadığı, ya da gerçekleri kasıtlı olarak saptırdığı açıktır.

Beşincisi, Marx ve Engels'in fikrine göre, «insanların irade ve çabalarının bir önem taşımadığını» kim söyledi? Onların bundan nerede söz ettiklerini niçin söylemiyorsunuz? Marx, «Louis Bonapart'ın Onsekizinci Brumaire»i, «Fransa'da Sınıf Savaşımları», «Fransa'da İçsavaş» ve bunlara benzer diğer yazılarda, «irade ve çabaların» öneminden söz etmiyor mu? Eğer Marx «irade ve çabalara» önem ver-

mediyse, neden öyleyse proleterlerin «irade ve çabalarını» sosyalist ruh içinde geliştirmeye çalıştı, niçin onların arasında propaganda yaptı? Veya Engels, 1891 - 1894 yıllarındaki ünlü makalelerinde «irade ve çabaların öneminden» değil de başka neden söz ediyor? Marx'ın görüşüne göre insanların «irade ve çabalarının» içeriklerini ekonomik durumdan aldıkları kuşkusuz. Ama bu, bunların ekonomik ilişkilerin gelişmesine etkide bulunmadıkları anlamına mı gelir? Bu kadar basit bir fikri anlamak, anarşistlere gerçekten o kadar zor mu geliyor?

Sayın anarşistlerin bir «suçlamaları» da şu «İçerik olmaksızın biçim düşünülemez...», bu nedenle «biçimin, içeriği izlediği (içeriğin gerisinde kaldığı. - K)... bunların 'yanyana bulunduğu'...» söylenemez. «Aksi takdirde monizm anlamsız bir şey olur.» (Bkz. «Nobati» No. 1, S.G.)

«Bilginimiz» yine birazcık karıştırdı. Biçim olmaksızın içeriğin düşünülemeyeceği doğrudur. Ancak, **varolan biçimin** hiçbir zaman **varolan içeriğe** tamamı tamamına uymadığı da doğrudur: Bunlardan birincisi ikincisinin gerisinde kalır, yeni içerik bir ölçüde hep eski biçime bürünür, bu nedenle eski biçimle yeni içerik arasında daima bir çatışma vardır. İşte devrimler bu zemin üzerinde olur ve Marx'ın materyalizminin devrimci ruhu, diğerleri yanında, burada ifadesini bulur. Ama «ünlü» anarşistler bunu kavrayamadılar. Bunun kabahati materyalist teoride değil, elbet anarşistlerin kendilerindedir.

Anarşistlerin, Marx ve Engels'in materyalist teorisine ilişkin fikirleri, şayet bunlara fikir denilebilirse tabii, bunlardır.

III

PROLETER SOSYALİZMİ

Şimdi Marx'ın teorik öğretisini biliyoruz: Onun **yöntemini** biliyoruz, **teorisini** de biliyoruz.

Bu öğretiden çıkarmamız gereken pratik sonuçlar nelerdir?

Diyalektik materyalizmle proleter sosyalizmi arasındaki bağıntı nedir?

Diyalektik yöntem bize, günden güne gelişip hep ileriye doğru giden ve yorulup usanmadan daha iyi bir gelecek için savaşan bir sınıfın ancak sonuna kadar ilerici olabileceğini ve köleliğin boyunduruğunu kırabileceğini söylüyor. Durmadan büyüyen, hep ileriye doğru giden ve gelecek için savaşan tek sınıfın kent ve kır proletaryası olduğunu görüyoruz. Öyleyse proletaryaya hizmet etmemiz ve umutlarımızı ona bağlamamız gerekiyor.

Marx'ın teorik öğretisinden çıkan birinci pratik sonuç budur.

Fakat hizmet çeşitli şekillerde yapılabiliyor Sosyalizmi unutmayı öğütlemekle Bernstein da proletaryaya «hizmet ediyor». Dağınık, geniş bir endüstri tabanından yoksun belde «sosyalizmi» önermekle Kropotkin de proletaryaya «hizmet ediyor». Modern büyük sanayinin geniş tabanına dayalı proleter sosyalizmine çağırdığında Karl Max da proletaryaya hizmet ediyor.

Çalışmamızın proletaryaya yararlı olması için nasıl hareket etmeliyiz? Proletaryaya nasıl hizmet etmeliyiz?

Materyalist teori, ülkenin ekonomik gelişmesine ters düşmeyen, bu gelişmenin gereklerine tam olarak uyan belli bir idealin ancak, proletaryaya doğrudan bir hizmette bulunabileceğini söylüyor. Kapitalist düzenin ekonomik gelişimi, modern üretimin toplumsal nitelik kazanmakta olduğunu, üretimin bu toplumsal niteliğinin mevcut kapitalist mülkiyeti temelinden reddettiğini gösteriyor. Öyleyse bizim asıl ödevimiz, kapitalist mülkiyeti kaldırmak ve yerine sosyalist mülkiyetin gelmesini hızlandırmaktan ibaret oluyor. Bu ise, sosyalizmi unutmayı öğütleyen Bernstein öğretisinin, ekonomik gelişimin gereklerine temelden ters düştüğü ve proletaryaya sadece zarar getireceği anlamına gelir.

Kapitalist düzenin ekonomik gelişimi ayrıca, modern

üretimin gün geçtikçe genişleyerek artık yalnızca tek tek kent ve illerin sınırları içinde kalmayıp, giderek bu sınırları yıktığını ve tüm devletin alanını kapsadığını da gösteriyor. Öyleyse bizim, üretimin bu genişlemesini sevinçle karşılamamız ve tek tek kent ve komünleri değil, doğal olarak ilerde daha da genişleyecek olan, Devletin tüm ve bölünmemiş ülkesini, gelecekteki sosyalizmin temeli olarak kabul etmemiz gerekiyor. Bu ise, gelecekteki sosyalizmi tek tek kent ve beldelerin çerçevesi içine sokmaya zorlayan Kropotkin'in öğretisinin, üretimin güçlü biçimde genişlemesinin yararlarına ters düştüğü ve proletaryaya sadece zarar getireceği anlamına gelir.

Proletaryaya yapacağımız hizmet, en önemli amaç olarak *tam gelişmiş* sosyalist yaşam için savaşım vermek olmalıdır.

Marx'ın teorik öğretisinden varılan ikinci pratik sonuç budur.

Proleter sosyalizminin, diyalektik materyalizmin doğrudan bir sonucu olduğu açıktır.

Proleter sosyalizmi nedir?

Modern toplum düzeni, kapitalist toplum düzenidir. Bu, dünyanın birbirine karşıt iki kampa, küçük bir avuç kapitalistler kampıyla proleterler çoğunluğu kampına bölünmüş olması demektir. Proleterler gece gündüz çalışıyorlar, ama buna rağmen hep yoksul kalıyorlar. Kapitalistler çalışmıyorlar ama buna rağmen zengindirler. Bunun böyle olması, proleterlerin yeterince akıllı olmadıkları ve kapitalistlerin üstün zekâlı olduklarından değil, proleterlerin çalışmasının ürünlerini kapitalistlerin toplamasından, kapitalistlerin proleterleri sömürmesindendir.

Proleterlerin emeğinin meyvelerini neden proleterlerin kendileri değil de, kapitalistler topluyorlar? Niçin prolterler kapitalistleri değil de, kapitalistler proleterleri sömürüyorlar?

Çünkü kapitalist düzen meta üretimine dayanıyor da ondan : Bu düzende her şey meta biçimine bürünüyor, her yerde satma ve satın alma ilkesi egemendir. Bu düzende yal-

nızca tüketim malları, yalnızca gıda maddeleri satın alınmaz, insanların işgücü, kanı, vicdanları da satın alınabilir. Kapitalistler bütün bunları bilirler ve proleterlerin işgücünü satın alırlar, onları çalıştırırlar. Bu ise, kapitalistlerin satın aldıkları işgücünün sahibi oldukları anlamına gelir. Buna karşılık proleterler, sattıkları bu işgücü üzerindeki haklarını yitirirler. Bu da, bu işgücü ile üretilen her şeyin artık proleterlere değil, kapitalistlere ait olduğu ve onların cebine girdiği anlamına gelir. Sattığınız işgücünün günde 100 Ruble değerinde mal üretmesi olasıdır, ama bunun sizinle hiçbir ilgisi olmadığı gibi size de ait değildir. Bu yalnızca kapitalistleri ilgilendirir ve onlara aittir. Siz yalnızca, tutumlu yaşadığınız takdirde ancak, zorunlu gereksinimlerinizi karşılamaya yetecek olan gündeliklerinizi alırsınız. Kısaca, kapitalistler proleterlerin işgücünü satın alırlar, onları çalıştırırlar ve işte bundan dolayı kapitalistler proleterlerin çalışmasının ürünlerini toplarlar. İşte bundan dolayı proleterler kapitalistleri değil, kapitalistler proleterleri sömürürler.

Fakat neden acaba kapitalistler proleterlerin işgücünü satın alıyorlar? Niçin kapitalistler proleterlerin hizmetine girmiyor da, proleterler kapitalistlerin hizmetine giriyorlar?

Çünkü, kapitalist düzenin asıl temeli, üretim araç ve gereçleri üzerindeki özel mülkiyettir de ondan. Çünkü, fabrikalar, işletmeler, toprak ve onun zenginlikleri, ormanlar, demiryolları, makineler ve diğer üretim araçları küçük bir avuç kapitalistin özel mülkiyeti olmuştur da ondan. Çünkü, proleterler bütün bunlardan yoksun bırakılmışlardır da ondan. İşte bundan dolayı kapitalistler, fabrika ve işletmeleri çalıştırmak için proleterleri işe alırlar, aksi halde onların üretim araç ve gefreçleri kâr getirmez. İşte bundan dolayı proleterler, işgüçlerini satarlar, aksi durumda açlıktan ölürler.

Bütün bunlar, kapitalist üretimin tüm karakterini aydınlığa çıkarır. İlkönce, kapitalist üretimde hiçbir şeyin uyumlu ve örgütlü olamayacağı, kendiliğinden anlaşılır : Kapitalist üretim tamamen, ayrı ayrı kapitalistlerin özel işlet-

melerine dağılmıştır. İkincisi, bu parçalanmış üretimin asıl amacının halkın gereksemelerini karşılamak değil, kapitalistlerin kârlarını yükseltmek amacıyla satış için meta üretmek olduğu aynı şekilde apaçık ortadadır. Fakat bütün kapitalistler, kârlarını artırma çabası içinde oldukları için, bunlardan her biri, olabildiğince çok meta üretmeye çalışır. Bu ise, pazarın çabucak gereğinden fazla dolmasına, meta fiyatlarının düşmesine ve genel bir bunalımın başgöstermesine neden olur.

Demek ki, bunalımlar, işsizlik, üretimdeki tıkanıklıklar, üretim anarşisi ve benzeri şeyler doğrudan modern kapitalist üretimin örgütlenmemişliğinin sonucudur.

Eğer bu örgütlenmemiş toplum düzeni şimdilik daha ortadan kaldırılmıyor, daha şimdilik proleterlerin saldırılarına karşı dayanabiliyorsa, bu her şeyden önce kapitalist Devletin, kapitalist hükümetin onu korumasıyla açıklanabilir.

Modern kapitalist toplumun temeli budur.

*

Kuşkusuz, geleceğin toplumu tamamen başka bir temel üzerine kurulacaktır.

Geleceğin toplumu, sosyalist toplumdur. Her şeyden önce bu, sosyalist toplumda sınıflar olmayacak demektir. Ne kapitalistler olacak, ne de proleterler, bu nedenle sömürü de olmayacak. Onda yalnızca ortaklaşa çalışan üreticiler olacaktır.

Geleceğin toplumu, sosyalist toplumdur. Ayrıca bu, o toplumda sömürü ile birlikte meta üretimi, satma ve satın alma kaldırılacak, bu itibarla işgücünü satanlarla satın alanların, işverenlerle ücretli işçilerin yeri olmayacak demektir, onda sadece özgür üreticiler olacaktır.

Geleceğin toplumu, sosyalist toplumdur. Son olarak bu, o toplumda ücretli işle birlikte üretim araç ve gereçleri üze-

rinde her türlü özel mülkiyet de kaldırılacak demektir. Onda yoksul proleterlerle zengin kapitalistler olmayacaktır, onda sadece, kollektif olarak tüm topraklarla onun zenginliklerine, tüm ormanlara, fabrikalara ve işletmelere, tüm demiryollarına vb. sahip, üreticiler olacaktır.

Görüldüğü gibi, gelecekteki üretimin baş amacı, kapitalistlerin kârının yükselmesi yararına satış için meta üretmek değil, doğrudan doğruya toplumun gereksinimlerini karşılamaktır. Meta üretiminin, kâr için yarışmanın vb. burada yeri olmayacaktır.

Ayrıca, gelecekteki üretimin, toplumun gereksinimlerini dikkate alan ve sadece toplumun gereksediği kadarını üretecek olan sosyalistçe örgütlenmiş, son derece gelişmiş bir üretim olacağı da açıktır. Burda dağınık üretime, rekabete, bunalımlara ve işsizliğe yer olmayacaktır.

Sınıfların olmadığı, zenginlerle yoksulların olmadığı yerde bir Devlete de, yoksulları zorlayarak zenginleri koruyan bir siyasal iktidara da gerek yoktur. Öyleyse sosyalist toplum, bir siyasal iktidarın varlığına da gereksinim duymayacaktır.

Bundan dolayı Marx, daha 1846 yılında şöyle demiştir:

«Çalışan sınıf gelişim süreci içinde burjuva toplumunun yerine, sınıfları ve bunların çelişkisini ortadan kaldıracak olan bir birliği getirecek ve **artık ayrı bir siyasal iktidar olmayacaktır...**» (Bkz. «Felsefenin Sefaleti».) [59]

Bundan dolayı Engels 1884 yılında şöyle demiştir

«O halde Devlet ezelî değildir. Devletsiz yaşamış, Devletten ve Devlet iktidarından haberleri olmayan toplumlar olmuştur. Ekonomik gelişmenin, zorunlu olarak toplumun sınıflara bölünmesini gerektiren belli bir aşamasında... Devlet, bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır. Şimdi biz hızlı adımlarla üretimin, yalnızca bu sınıfların varlığının bir zorunluluk olmaktan çıkmakla kalmayıp, kesinlikle üretim için bir engel teşkil edeceği gelişim evresine yaklaşıyoruz. Evvelce ortaya çıktıkları gibi, aynı şekilde ister istemez sınıflar ortadan kalkacaktır. **Onlarla birlikte kaçınılmaz olarak Devlet ortadan kalkacaktır.** Üretimi üreticilerin özgür

ve eşit birliği temeli üzerine yeniden örgütleyecek olan toplum, o zaman tüm Devlet makinesini ait olduğu yere, yani eski çağlar müzesine, iplik çıkrığı ile tunçtan yapılmış baltanın yanına koyacaktır.» (Bkz. «Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni».) [90]

Aynı zamanda, sosyalist toplumun elbette, ortak işlerin yönetimi amacıyla çeşitli bilgilerin toplanacağı yerel büroları yanında, tüm toplumun gereksinimleri üzerine bilgileri toplayıp sonra bunlara uygun olarak çeşitli işleri üreticiler arasında dağıtacak olan bir merkez istatistik bürosuna gereksinimi olacaktır. Konferanslara ve özellikle kararları azınlıkta kalmış yoldaşlar için herhalde gelecek kongreye kadar bağlayıcı olacak kongrelere de gereksinim olacaktır.

Son olarak, özgür ve arkadaşça çalışmanın, geleceğin sosyalist toplumunda tüm gereksemelerin aynı şekilde arkadaşça ve noksansı karşılanmasıyla sonuçlanması gerektiği açıktır. Bu ise, gelecekteki toplumun, üyelerinin her birinden yapabileceği kadar iş istemesine karşın, herkese gereksinimi kadar ürün vermesi gerektiği anlamına gelir. Herkes yeteneklerine göre, herkese gereksinimlerine göre; Geleceğin kollektif düzeninin bu temel üzerine kurulması gerekir. Elbette daha çalışmaya alışmamış unsurların yeni yaşama uyum sağlayamayacakları, üretim güçlerinin de daha yeterince gelişmemiş olduğu sosyalizmin ilk aşamasında daha, «kara» ve «ak» iş olacak, «herkese gereksinimlerine göre» ilkesinin gerçekleştirilmesinde kuşkusuz büyük güçlükle karşılaşılacak ve bundan dolayı toplum **geçici olarak** başka bir orta yol tutmak zorunda kalacaktır. Ancak gelecekteki toplum işlemeye başladığında, kapitalizmin kalıntıları kökünden kazındığında, sosyalist topluma uyan tek ilkenin yukarda sözü edilen ilke olacağı da açıktır.

Bunun için Marx 1875 yılında şunları söylemiştir :

«Komünist (yani sosyalist) toplumun ileri bir aşamasında, bireylerin işbölümüne olan köleleştirici bağımlılığı ve bununla birlikte zihni ve bedeni çalışma çelişkisi ortadan kalktıktan; çalışma yalnızca yaşamak için bir araç değil, tersine ilk yaşam gereksinimi olduktan; bireylerin her taraflı

gelişimiyle birlikte üretim güçleri de geliştikten sonra... evet ancak bundan sonra dar burjuva hukuk anlaşıyı aşılabilecek ve toplum, bayraklarının üzerine şunu yazacaktır : **Herkes yeteneklerine göre, herkese gereksinimlerine göre!»** (Bkz. «Gotha Programının Eleştirisi».) [91]

Marx'ın teorisine göre, gelecekteki sosyalist toplumun görünümü ana çizgileriyle budur.

Bütün bunlar iyi ve güzel. Ancak sosyalizmin gerçekleşmesi düşünülebilir mi? İnsanın kendi içinde bulunan «barbarca alışkanlıklarını» yenmeyi becerebileceği kabul edilebilir mi?

Ya da, herkes gereksinimlerine göre alınca, sosyalist toplumun üretim güçlerinin düzeyinin bunun için yeterli olacağı kabul edilebilir mi?

Sosyalist toplum, yeterince gelişmiş üretici güçleri ve insanların sosyalist bilinçlenmesini ve sosyalist aydınlanmasını önşart koşar. Modern üretici güçlerin gelişmesi mevcut kapitalist düzeni tarafından engellenmektedir, ancak, geleceğin toplumunda bu mülkiyetin olmayacağı düşünülürse, üretici güçlerin kat kat artacağı kendiliğinden ortaya çıkar. Bugün avare dolaşan yüz binlerce kişiyle işsizlerin de işe koyularak çalışanların saflarını dolduracakları ve üretici güçlerin gelişimini önemli ölçüde ileri götürecekleri gerçeğini unutmamak gerekir. İnsanların «barbarca» duygu ve düşüncelerine gelince, bunlar bazılarının sandığı gibi öncesiz ve sonsuz değildir : İnsanın özel mülkiyeti tanımadığı bir ilkel komünizm çağı vardı; insanların duygu ve düşüncelerine özel mülkiyetin egemen olduğu bireyci üretim çağı olan bir çağ geldi; yeni bir çağ, sosyalist üretim çağı başlıyor ve insanların duygu ve düşüncelerini sosyalist eğilimlerin sarmasında şaşılacak bir yan yoktur. Hem insanların «duygularını» ve görüşlerini varlık belirlemiyor mu?

Fakat sosyalist düzenin kurulmasının kaçınılmazlığı için olan kanıtlar nerde? Modern kapitalizmin gelişimini zorunlu olarak sosyalizm izleyecek midir? Ya da başka bir deyişle, Marx'ın proleter sosyalizminin yalnızca güzel bir düş, bir

hayal ürünü olmadığını nereden biliyoruz? Bunun için bilimsel kanıtlar nelerdir?

Tarih, mülkiyet şeklinin doğrudan, üretim şekline bağlı olduğunu, bu nedenle üretim şeklindeki bir değişimle, er ya da geç, ister istemez mülkiyet şeklinin de değişeceğini gösteriyor. Mülkiyetin komünist bir nitelik taşıdığı, ilk insanların dolaştığı tarlalarla ormanların tek tek kişilere değil de, herkese ait olduğu bir dönem vardı. O zamanlar niçin komünist bir mülkiyet vardı? Çünkü üretim, komünist üretimdi, çünkü çalışma ortaklaşa ve kollektifti, herkes birlikte çalışıyor ve birbirisiz edemiyordu. Başka bir dönem, küçük-burjuva üretimi dönemi geldi, mülkiyet bireyci (özel) nitelik aldı, insan için gerekli olan her şey (elbet hava, güneş ışığı vb. dışında kalan) özel mülkiyet olarak kabul edildi. Neden dolayı bu değişim oldu? Çünkü üretim bireycileşti, çünkü herkes kendi başına çalışmaya başladı ve köşesine çekildi. Son olarak, yüzlerce ve binlerce işçinin bir çatı altında, bir fabrikada bir araya gelerek elbirliği ile iş yaptıkları yeni bir dönem, kapitalist büyük üretim dönemi başlıyor. Burada, herkesin yalnızca kendini düşündüğü, birbirlerinden ayrılmış insanların eski çalışması görülmüyor, burada her işçi, her işletme bölümünün tüm işçileri işte, kendi işletme bölümünden arkadaşları ve aynı şekilde diğer işletme bölümleri ile sıkı bir bağlılık içindedirler. Tüm fabrikanın işçilerinin işsiz kalması için herhangi bir işletme bölümünün çalışmaması yeterlidir. Görüldüğü gibi, üretim süreci, çalışma artık toplumsal karakter, sosyalist bir özellik kazanmıştır. Ve bu yalnızca ayrı ayrı fabrikalarda değil, tüm üretim dalları içinde ve üretim dalları arasında olmaktadır. Üretimin zora girmesi için yalnızca demiryolları işçilerinin greve geçmeleri yetiyor, bir süre sonra tüm fabrikaların ve işletmelerin durması için yalnızca petrol ve taş kömürü üretiminin durması yetiyor. Üretim sürecinin burada toplumsal, kollektif karakter kazandığı ortadadır. Buna göre mülk edinmenin özel karakteri, üretimin toplumsal karakterine uymadığından, modern kollektif çalışma ister istemez kollektif mülkiyete götürmek zorunda olduğundan, geceden

sonra gündüzün geldiği gibi aynı kaçınılmazlıkla, kapitalizmden sonra sosyalist düzenin geleceği kendiliğinden ortaya çıkıyor.

Marx'ın proleter sosyalizminin kaçınılmazlığını tarih böyle gerekçelendiriyor.

Tarih bize, toplumsal üretimde baş rolü oynayan ve üretimin asıl işlevlerini elinde tutan sınıf ya da sosyal grubun, zaman süreci içinde ister istemez bu üretimin egemeni olmak zorunda olduğunu öğretiyor. Kadınların üretimin egemeni sayıldıkları anaerkil çağ denilen bir çağ vardı. Bu neyle açıklanabilir? Erkeklerin av aramak için ormanlarda dolaşmalarına karşın kadınların o zamanki üretimde, ilkel tarımda baş rolü oynamaları ve asıl işlevleri yapmış olmalarıyla. Üretimde egemen konumun erkeklere geçtiği ataerkil dönem denen bir dönem geldi. Neden dolayı bu değişiklik oldu? Çünkü o zamanın üretimi olan hayvan yetiştirme ekonomisinde en önemli üretim araçları mızrak ve tuzak, ok ve yaydı ve erkekler baş rolü oynuyorlardı... Üretimde baş rolü proleterlerin oynamaya başladıkları, en önemli tüm üretim işlevlerinin onlara geçtiği, onlarsız üretimin bir tek gün işleyemeyeceği (genel grevleri anımsayalım), kapitalistlerin üretim için yalnızca gereksiz olmakla kalmayıp hatta onu engelledikleri bir dönem, kapitalist büyük üretim dönemi başlıyor. Fakat bunun anlamı nedir? Bunun anlamı, ya tüm toplumsal yaşamın tamamen çökmek zorunda kalması, ya da proletaryanın er veya geç, ama kaçınılmaz olarak, modern üretimin egemeni, onun tek sahibi, onun sosyalist sahibi olması gerektiğidir.

Kapitalist mülkiyetin ölüm çanlarını çalan ve kesin olarak, ya kapitalizm ya sosyalizm sorununu ortaya açan modern endüstri bunalımları bu sonucu açıkça göstermekte ve kapitalistlerin asalaklığı ile sosyalizmin zaferinin kaçınılmazlığını somut olarak ortaya sermektedir.

Bu şekilde de tarih, Marx'ın proleter sosyalizminin kaçınılmazlığını gerekçelendiriyor.

Proleter sosyalizmi, sentimental duygulara, soyut bir «adalete», proletaryaya olan sevgiye değil, yukarda sözü edilen bilimsel esaslara dayanmaktadır.

Proleter sosyalizminin, «bilimsel sosyalizm» diye de adlandırılmasının nedeni budur.

Engels daha 1877 yılında şunları söylemiştir :

«Emek ürünlerinin bugünkü bölüşülme biçiminde patlamak üzere olan devrim için, bu bölüşme biçiminin haksız olduğu, ama bir gün nasıl olsa hakkın üstün geleceği bilincinden daha iyi bir güvencemiz olmasaydı halimiz haraptı ve uzun süre bekleyebilirdik...» Burda en önemli şey, «modern kapitalist üretim biçiminde üretilen üretim güçleriyle bu üretim biçimi tarafından yaratılan malların bölüşümü düzeninin, üretim biçiminin kendisiyle büyük bir çelişki içine düşmüş olmalarıdır. Hem de bu çelişki, tüm modern toplumun yıkılması gerekmiyorsa eğer, üretim ve bölüşüm biçiminde, bütün sınıfsal ayrılıkları ortadan kaldıracak bir devrimi zorunlu kılan ölçüde büyük bir çelişkidir. Modern sosyalizmin zaferinin kesinliği, şu ya da bu ev kedisinin hakka ve haksızlığa ilişkin düşünceleriyle değil, ancak bu somut maddi gerçekle kanıtlanabilir.» (Bkz. «Anti-Dühring».) [98]

Elbette ki bu, kapitalizm çöküyor diye sosyalist düzenin, yalnızca biz ister istemez herhangi bir zamanda kurulabileceği anlamına gelmez. Sadece anarşistlerle diğer küçük-burjuva ideologları böyle düşünürler. Sosyalist ideal bütün sınıfların ideali değildir. Bu sadece proletaryanın ideali olup gerçekleşmesi bütün sınıfları değil, doğrudan yalnızca proletaryayı ilgilendirir. Ancak bu, proletarya toplumun sadece küçük bir bölümünü oluşturduğu sürece sosyalist düzenin kurulmasının olanaksız olduğu anlamına gelir. Eski üretim biçiminin yıkılması, kapitalist üretimin daha da büyümesi ve toplumun çoğunluğunun proleterleşmesi, sosyalizmin gerçekleşmesi için zorunlu koşullardır. Fakat bunlar da yetmez. Toplumun çoğunluğu proleterleşmiş olabilir, ama buna rağmen daha sosyalizm gerçekleştirilmez, çünkü sos-

yalizmin gerçekleştirilmesi için bundan başka daha, sınıf bilincine, proletaryanın birleşmesine ve kendi davasını yürütme yeterliliğine sahip olması gerekir. Bütün bunların olması içinse, yine siyasal özgürlük denen özgürlüğün, yani konuşma, basın, grev, koalisyon özgürlüğünün, kısacası sınıf mücadelesi özgürlüğünün olması gereklidir. Fakat siyasal özgürlük her yerde aynı ölçüde sağlanmamıştır. Bu nedenle hangi koşullar altında savaşım vereceği de proleterya için önemlidir Saltçı feodal koşullar altında (Rusya), anayasal monarşi koşulları altında (Almanya), büyük burjuvazi cumhuriyeti koşulları altında (Fransa), ya da demokratik cumhuriyet koşulları altında (Rusya sosyal-demokrasisinin istediği gibi). Siyasal özgürlük en iyi ve tam olarak demokratik cumhuriyette sağlanmıştır, elbette ki, genel olarak kapitalizmde sağlanabildiği kadar ancak. Onun için, proleter sosyalizminden yana olanların tümü, sosyalizm için en iyi «köprü» olarak, herhalde demokratik cumhuriyetin kurulması için çaba harcarlar.

Bu nedenle marksist program bugünkü koşullar altında iki kısma ayrılır. Sosyalizmi amaçlayan **azami program ve demokratik cumhuriyetle sosyalizm yolunu açmayı amaçlayan asgari program.**

*

Programını bilinçle gerçekleştirerek kapitalizmi devirip sosyalizmi kurmak için proletarya, nasıl hareket etmek ve hangi yolu tutmak zorundadır?

Yanıt açıktır : Proletarya, burjuvaziyle uzlaşma yoluyla sosyalizme varamaz, ne olursa olsun mücadele yolunu tutmak zorundadır ve bu mücadele bir sınıf mücadelesi, tüm proletaryanın tüm burjuvaziye karşı bir mücadelesi olmak zorundadır. Ya kapitalizmiyle birlikte burjuvazi, ya da sosyalizmiyle birlikte proletarya! Proletaryanın eylemleri ve sınıf savaşımı buna dayanmak zorundadır.

Fakat proletaryanın sınıf savaşımının çeşitli şekilleri vardır. Örneğin, grev, ister kısmi, ister genel grev olsun, hiç farketmez, sınıf savaşımıdır. Kuşkusuz boykot ve sabotaj, sınıf savaşımıdır. Toplantılar, gösteriler, temsil organlarına —ister ülke parlamentosu, ister yerel özyönetimler olsun hepsi aynı— katılma da sınıf savaşımıdır. Bütün bunlar aynı sınıf mücadelesinin çeşitli şekilleridir. Biz burada bu savaşım şekillerinden hangilerinin sınıf savaşımında proletarya için daha önemli olduğunu incelemek istemiyoruz, sadece proletaryanın bunlardan her birine, yerinde ve zamanında, bilinçlenmesinin ve örgütlenmesinin gelişmesi için zorunlu bir araç olarak gereksinimi olduğunu söylüyoruz. Proletaryanın kendini bilinçlendirmeye ve örgütlenmeye olan gereksinimi ise, havaya duyulan gereksinim kadar zorunludur. Ancak, bütün bu **mücadele şekillerinin** proletarya için sadece **hazırlayıcı** araçlar olduğunun, tek başına alınınca, bunlardan hiç birinin, proletaryanın kapitalizmi yok edebilmesi için **tayin edici** bir araç olmadığının da belirtilmesi gerekir. Yalnız başına genel grevle kapitalizm dünya yüzünden kaldırılamaz : Genel grev sadece kapitalizmin yok edilmesi için birkaç koşulu hazırlayabilir. Proletaryanın sadece parlamentoya katılmakla kapitalizmi yıkabileceği düşünülemez : Parlamentarizmin yardımıyla, kapitalizmin yıkılması için sadece birkaç koşul hazırlanabilir.

Proletaryanın kapitalist düzeni yıkabileceği **tayin edici** araç nedir öyleyse?

Bu araç, **sosyalist devrimdir.**

Grevler, boykot, parlamentarizm, toplantılar, gösteriler — bütün bu mücadele biçimleri proletaryayı eğiten ve örgütleyen araçlar olarak iyidir. Fakat bu araçlardan hiçbiri, varolan eşitsizliği kaldırma gücünde değildir. Bütün bu araçların **tayin edici** bir ana araçta toplanması zorunludur, burjuvaziyi temelinden yıkmak için proletarya ayaklanmak ve burjuvaziye karşı kararlı bir saldırıya geçmek zorundadır. İşte bu **tayin edici** ana araç, sosyalist devrimdir.

Sosyalist devrim, birden olan ve kısa süren bir darbe olarak görülmemelidir. Sosyalist devrim, burjuvaziyi yenilgiye

uğratıp onun mevkilerini işgal edecek olan proletarya kitlelerinin uzun süren bir mücadelesidir. Proletaryanın yengisi, aynı zamanda yenilen burjuvazi üzerinde egemenlik demek olduğundan, sınıfların çatışması sırasında bir sınıfın yenilgisi, diğerinin egemenliği anlamına geldiğinden, sosyalist devrimin ilk evresi, proletaryanın burjuvazi üzerindeki siyasal egemenliği olacaktır.

Sosyalist devrimin, sosyalist **proletarya diktatörlüğü**, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesiyle başlaması zorunludur.

Ancak bu, **burjuvazi tamamen yenilmediği**, zenginliğine el konulmadığı sürece, proletaryanın, Komün sırasında aynen Paris proletaryasında olan durum gibi, ölmekte olan burjuvazinin karşı devrimci saldırılarını püskürtmek için mutlaka bir askeri güce, mutlaka kendi «proleter muhafız gücüne» sahip olması gerektiği anlamına gelir.

Fakat proletaryanın, burjuvaziyi mülksüzleştirerek, tüm burjuvazinin elinden toprakları, ormanları, fabrikaları ve işletmeleri, makineleri, demiryollarını vb. alabilmesi için sosyalist proletarya diktatörlüğü zorunludur.

Sosyalist devrim, burjuvaziyi mülksüzleştirmek zorundadır.

Proletaryanın bugünkü kapitalist düzeni yıkmasında yardımcı olacak en önemli ve tayin edici araç budur.

Onun için daha 1847 yılında Karl Marx şunları söylemiştir: «...İşçi devriminde ilk adım, proletaryanın egemen sınıflığa yükselmesidir... Proletarya, siyasal egemenliğini, giderek tüm sermayeyi burjuvazinin elinden almak, tüm üretim araçlarını... egemen sınıf olarak örgütlenen proletaryanın elinde toplamak için kullanacaktır...» (Bkz. «Komünist Manifesto» [Almanca yeni baskı, Berlin 1948, s. 31].)

Eğer sisyalizmi gerçekleştirmek istiyorsa, proletarya, bu yolu tutmak zorundadır.

Bütün öteki taktik görüşler bu genel ilkeden çıkar. Grevler, boykot, gösteriler, parlametarizm, ancak sosyalist devrimin gerçekleşmesi amacıyla proletaryanın örgütlenmesini,

örgütlerinin genişleyip güçlenmesini hızlandırdıkları ölçüde önemlidirler.

*

Demek ki, sosyalizmin gerçekleşmesi için sosyalist devrim zorunludur; sosyalist devrimin ise proletarya diktatörlüğü ile, yani burjuvaziyi mülksüzleştirmek için proletaryanın siyasi iktidarı eline alması ile başlaması zorunludur.

Bütün bunlar için proletaryanın birliği ve örgütlülüğü, birleşmesi, güçlü proleter örgütlerinin kurulması ve bu örgütlerin giderek büyümesi zorunludur.

Fakat proletarya örgütleri hangi türden olmalıdır?

En yaygın kitle örgütleri sendikalar ve işçi kooperatifleridir (özellikle üretim ve tüketim kooperatifleri). Sendika birliklerinin amacı, bugünkü kapitalizm çerçevesi içinde işçilerin durumunu düzeltmek için (başlıca) endüstri sermayesine karşı mücadeledir. Kooperatiflerin amacı, zorunlu gereksinim mallarının fiyatlarını düşürmek suretiyle işçilerin tüketimlerini artırmak için (başlıca) ticaret sermayesine karşı mücadelesidir. Elbetteki yine kapitalizm çerçevesi içinde. Hem sendikalar ve hem de kooperatifler, proleter kitleleri örgütleyen araçlar olarak proletarya için mutlaka gereklidir. Bu nedenle proletarya, Marx ve Engels'in proleter sosyalizmi açısından, bu her iki örgüt şekline önem vererek onları güçlendirmek ve sağlamlamak zorundadır, mevcut koşullar buna izin verdiği sürece elbet.

Ancak, sendikalarla kooperatifler, yalnız başlarına, savaşım veren proletaryanın örgütsel gereksinimlerini karşılayamazlar. Şundan dolayı karşılayamazlar, çünkü, sözü edilen örgütler, kapitalizmin çerçevesini aşamazlar, çünkü, bu örgütlerin amacı, kapitalizm çerçevesi içinde işçilerin durumunu düzeltmektir. Oysa, işçiler kapitalist kölelikten büsbütün kurtulmak, bu çerçeveyi parçalamak istiyorlar, yalnızca bu çerçeve içinde hareket etmek istemiyorlar. Bu iti-

barla, proletaryanın, bütün meslеklerden emekçilerin sınıf bilinçli ögelerini etrafında toplayarak proletaryayı kendi bilincine varmış bir sınıfa dönüştürecek ve kapitalist durum ve koşulların yıkılmasıyla sosyalist devrimin hazırlanmasını asıl amaç edinecek bir örgüte daha gereksinimi var.

Bu örgüt, proletaryanın sosyal-demokrat partisidir.

Bu parti, öteki partilerden tamamen bağımsız bir sınıf partisi olmak zorundadır, çünkü o, kurtuluşları yalnızca kendi eleriyle olabilecek proleterler sınıfının partisidir.

Bu parti, devrimci bir parti olmak zorundadır, çünkü işçilerin kurtuluşu sadece devrimci yoldan, yalnızca sosyalist devrim yoluyla olasıdır.

Bu parti, uluslararası bir parti olmak zorundadır, partinin kapıları sınıf bilinçli her proletere açık olmalıdır, çünkü işçilerin kurtuluşu ulusal bir sorun değil, sosyal bir sorundur ve Gürcü proleterleri için olduğu kadar Rus ve diğer ulusların proleterleri için aynı önemdedir.

Bundan açıkça şu ortaya çıkıyor : Çeşitli ulusların proleterleri ne kadar sıkı birleşir ve aralarına dikilmiş olan ulusal setleri ne kadar kökünden yıkarlarsa, proletaryanın partisi o kadar güçlü olacak ve proletaryanın bölünmez bir sınıf olarak örgütlenmesi o kadar kolaylaşacaktır.

Bu nedenle proletaryanın örgütleri içinde, federalist dağılmışlığın aksine, mümkün olduğu ölçüde merkeziyetçilik ilkesinin uygulanması zorunludur, bu örgütler ister parti, ister sendikalar ve istersе kooperatifler olsun, hiç farketmez.

Ayrıca, herhangi siyasal ve başka koşullar tarafından engellenmediği takdirde, bütün bu örgütlerin demokratik bir temel üzerine kurulmaları gerektiği de açıktır.

Parti ile sendika ve kooperatifler arasındaki karşılıklı ilişkiler neler olmalı? Sonuncular, yani sendikalar ve kooperatifler partinin önderliği altında mı olmalı, yoksa partisiz mi olmalı? Bu sorunun karara bağlanması, proletaryanın nerede ve hangi koşullar altında savaşım vermek zorunda olduğuna bağlıdır. Her halde, gerek sendikalar ve gerekse kooperatifler, proletaryanın sosyalist partisiyle ne kadar dostça ilişkiler içinde olurlarsa, o kadar iyi gelişecekleri kuş-

kusuzdur, çünkü bu her iki ekonomik örgütün güçlü bir sosyalist partiye yakın olmamaları halinde bayağılaştıkları, sırf mesleki çıkarlar uğruna tüm sınıfın çıkarlarını unutarak proletaryaya büyük zarar verdikleri seyrek görülen bir şey değildir. Bu nedenle, sendika ve kooperatifler üzerinde, partinin ideolojik ve siyasal etkisi mutlaka sağlanmalıdır. Ancak bu koşul altında, sözü edilen örgütler, ayrı gruplara parçalanmış proletaryayı kendi bilincine varmış bir sınıf olarak örgütleyen sosyalist bir okul olacaklardır.

Ana çizgileri içinde, Marx'la Engels'in proleter sosyalizminin karakter özellikleri bunlardır.

Anarşistler proleter sosyalizmine karşı nasıl bir tutum takınıyorlar?

Her şeyden önce, proleter sosyalizminin basit bir felsefi öğreti olmadığının bilinmesi gerekir. Proleter sosyalizmi, tüm dünya proleterlerinin saygı gösterdikleri ve önünde «eğildikleri», proleter kitlelerin bir öğretisi, onların bayrağıdır. Bu nedenle Marx'la Engels, sadece herhangi bir felsefi «okulun» kurucuları değil, her geçen gün büyüyüp güçlenen canlı proletarya hareketinin canlı liderleridir. Bu öğretiye karşı savaşan, onu «yıkmak» isteyen herkesin, eşit olmayan bir mücadelede başını boş yere derde sokmaması için bütün bunları hesaba katması gerekir. Sayın anarşistler bunu iyi bilirler. Onun için Marx ve Engels'e karşı mücadelede tamamen ayrı, kendilerince yeni bir silaha sarılıyorlar.

Bu, nasıl yeni bir silahtır? Bu, kapitalist üretimin bilimsel yeni bir çözümlemesi mi? Bu, Marx'ın «Kapital»inin bir çürütülmesi mi? Elbette değil! Yoksa acaba «yeni olgular» ve bir «tümevarımcı» yöntemle sosyal-demokrasinin «incilini», Marx'la Engels'in «Komünist Manifesto»sunu «bilimsel» olarak çürütüyorlar mı? Bu da değil! Öyleyse nedir bu apayrı araç?

Bu, Marx'la Engels'in, bir «yazın hırsızlığı» yaptıkları suçlamasından ibarettir! Ne kastediliyor acaba bununla? Öğreniliyor ki Marx'la Engels değişik hiçbir şey yapmamışlar,

bilimsel sosyalizm bir hayal ürünüymüş, çünkü Marx'la Engels'in «Komünist Manifesto»su baştan sona Victor Considérant'ın «Manifesto»sundan «çalınmışmış». Elbetteki, bu son derece gülünç bir şey, ama anarşistlerin «eşsiz lideri» V. Çerkezişvili bize bu hikâyeyi böyle küstahça anlatıyor ve belli bir Pierre Ramus, Çerkezişvili'nin bu düşüncesiz çömezi ile bizim harcıalem anarşistler bu «buluşu» öyle şevkle yineliyorlar ki, bu öyküyü hiç olmazsa kısaca ele almak gerekiyor.

Dinleyelim Çerkezişvili'yi :

«Komünist Manifesto'nun tüm teorik kısmı, yani birinci ve ikinci bölüm..., olduğu gibi (V. Considérant'dan) alınmadır. Marx'la Engels'in bu Menifesto'su, legal-devrimci demokrasinin bu incili, Considérant'ın Manifesto'sunun çok alelade bir açıklamasıdır... Marx'la Engels sadece Manifesto'larının içeriğini Considérant'ın Manifesto'sundan almakla kalmamışlar, hatta... tek tek bölümlerin başlıkları bile bu taklitçiler tarafından korunmuştur.» (Bkz. «Komünist Manifesto'nun Gerçek Yazarı» başlığı altında Almanca yayımlanan, Çerkezişvili, Ramus ve Labriola'nın derlenmiş makaleleri, s. 10.)

P. Ramus adındaki başka bir anarşist de aynı şeyi yineliyor

«Bu ikisinin (Marx ve Engels'in) asıl yaptıklarının, öteki çalanlar gibi kelimesi kelimesine orijinali kopya edecekleri yerde, başka düşünürlerin fikirlerini, düşüncelerini ve teorilerini çalmakla asıl bağışlanamaz çalıntılardan ibaret olduğu bütün kuşkuların üstündedir...» (Aynı yer, s. 4.)

«Nobati», «Muşa»[93], «Kma»[94] vb'nde bizim anarşistler de aynı şeyi yineliyorlar.

Öğrenildiğine göre, demek ki, teorik esaslarıyla birlikte bilimsel sosyalizm, Considérant'ın «Manifesto»sundan «çalınmış».

Böyle bir iddia için herhangi bir kanıt var mı?

Kimdir V. Considérant?

Kimdir Karl Marx?

1893 yılında ölen V. Considérant, ütopist Fourier'in bir

öğrencisi olup «Fransa'nın kurtuluşunu» sınıfların **uzlaşmasında** gören akıllanmaz bir **ütopist** olarak kalmıştır.

1883 yılında ölen Karl Marx, materyalist olup, **ütopistlerin bir düşmanı** idi, insanlığın kurtuluşunun güvencesini üretici güçlerin gelişiminde ve sınıfların **savaşımında** görüyordu.

Bu ikisinin ortak nesi var?

Bilimsel sosyalizmin **teorik** temeli, Marx ve Engels'in materyalist teorisidir. Bu teori açısından, toplumsal yaşamın gelişimi tamamen üretici güçlerin gelişimi tarafından belirlenir. Eğer feodal düzenin ardından burjuva düzeni gelmişse bunun nedeni, üretim güçlerinin gelişiminin burjuva düzeninin doğuşunu kaçınılmaz kılmasıdır. Ya da, bugünkü burjuva düzenini ister istemez sosyalist düzen izleyecekse, bugünkü üretici güçlerin gelişimi (böyle gerektirdiği için) olacaktır bu. Kapitalizmin yok edilmesinin ve sosyalizmin kurulmasının tarihsel zorunluluğu bundan kaynaklanıyor. İdeallerimizi insanların kafalarında değil de, üretici güçlerin gelişim tarihinde aramamız gerektiğine ilişkin Marksist tez de bundan kaynaklanıyor.

Marx'la Engels'in **«Komünist Manifesto»**sunun teorik temeli budur (bkz. «Komünist Manifesto», Bölüm I, II).

V. Considérant'ın **«Demokratik** Manifesto»su buna benzer herhangi bir şey söylüyor mu? Considérant materyalist görüşe mi dayanıyor?

Ne Çerkezişvili'nin, ne Ramus'un ve ne de bizim «Nobatistlerin», Considérant'ın «Demokratik Manifesto»sundan, Considérant'ın materyalist olduğunu ve toplumsal yaşamın gelişimini üretici güçlerin gelişimiyle gerekçelendirdiğini doğrulayacak **bir tek** açıklama, **bir tek** sözcük vermediklerini iddia ediyoruz. Tersine, biz, sosyalizm tarihinde Considérant'ın ütopist idealist olarak tanındığını çok iyi biliyoruz. (bkz. **Paul Louis**, «Fransa'da Sosyalizmin Tarihi».)

Öyleyse bu garip «eleştirmenleri» boş gevezeliklerine sevkeden nedir, idealizmi materyalizmden ayırdetmesini bile bilmiyorlarsa, niçin Marx'ı ve Engels'i eleştirmeye kalkışıyorlar? Yoksa insanları güldürmek için mi?...

Bilimsel sosyalizmin **taktik** temeli, uzlaşmaz sınıf savaşımı öğretisidir, çünkü bu, proletaryanın elinde **en iyi** silahtır. Proletaryanın sınıf savaşımı, **burjuvaziyi mülksüzleştirerek sosyalizmi kurmak için, proletaryanın siyasal iktidarı ele geçirmesinde yardımcı olacak silahtır.**

Marx'la Engels'in «Manifesto»sunda açıklandığı gibi, bilimsel sosyalizmin **taktik** temeli budur.

Considérant'ın «Demokratik Manifesto»sunda bu şekilde herhangi bir şey söylenmiş midir? Considérant sınıf savaşımını, proletaryanın elindeki en iyi silah olarak kabul ediyor mu?

Çerkezişvili ile Ramus'un makalelerinden anlaşılacağı üzere (bkz. yukarda sözü edilen derleme cilt), Considérant'ın «Manifesto»sunda buna ilişkin tek kelime yoktur, sınıfların savaşımı burada sadece üzünülecek bir olay olarak belirtilir. Kapitalizmi ortadan kaldıracak araç olarak sınıf savaşımına gelince, Considérant bununla ilgili olarak «Manifesto»sunda şunları söyler

«Sermaye, emek ve yetenek, üretimin üç öğesi, zenginliğin üç kaynağı, sınai mekanizmanın üç çarkıdır... Bunları temsil eden üç sınıfın 'ortak çıkarları' vardır ve görev, makineleri kapitalistler ve halk için... çalıştırmaktır. [Bu yüzden de - ÇN] **sınıfların ulus birliği içinde birleşmesinin**... örgütlenmesinden sözedilir!» (Bkz. K. Kautsky'nin broşürü: «Komünist Manifesto — Bir Çalıntı», s. 14, Considérant'ın bu pasajı orada aktarılmaktadır.)

Bütün sınıflar, birleşin! «Demokratik Manifesto»sunda V. Considérant'ın ortaya attığı slogan budur.

Bu, sınıfların **uzlaşması** taktiğinin, Marx'la Engels'in kesin olarak **tüm ülkelerin proleterleri, tüm antiproleter sınıflara karşı birleşin!**, diye çağrıda bulundukları uzlaşmaz sınıf savaşımı taktiği ile ortak olan yanı nedir?

Elbette ki, hiçbir ortak yanı yoktur.

Öyleyse ne biçim bir saçmalık bu sayın Çerkezişvili ile onun düşünce yoksunu taklitçilerinin konuştukları! Yoksa bizi ölü mü sanıyorlar? Yoksa onların oyunlarını açığa çıkarmayacağımızı mı sanıyorlar?

Son olarak, ilginç bir durum daha, V. Considérant 1893'e kadar yaşadı. 1843'de «Demokratik Manifesto»yu yayımladı. Marx'la Engels, 1847 sonunda «Komünist Manifesto»yu yazdılar. O zamandan bu yana Marx ve Engels'in «Manifesto»su bütün Avrupa dillerinde tekrar tekrar yeniden yayınlandı. Marx'la Engels'in «Manifesto» ile yeni bir çağ açtıklarını herkes biliyor. Buna rağmen, ne Considérant, ne de onun arkadaşları, **sadece bir defacık da olsa, herhangi bir yerde**, Marx ve Engels yaşadıkları sırada, bunların «sosyalizmi» Considérant'ın «Manifesto»sundan çaldıklarını açıklamadılar. Garip değil mi bu, sevgili okur?

Öyleyse bu «tümevarımcı» büyüklük budalalarını... pardon —bilginleri— böyle aptalca şeylerin gevezeliğini yapmaya sevkeden şey nedir? Kimin adına konuşuyorlar? Gerçekten, Considérant'ın «Manifesto»sunu ondan daha mı iyi biliyorlar? Yoksa V. Considérant'ın ve yandaşlarının, «Komünist Manifesto»yu okumadıklarını mı söylemek istiyorlar?

Ama yeter... Yeter, çünkü anarşistlerin kendileri bile, Ramus'la Çerkezişvili'nin Don Kişotça savaşma ciddi bir ilgi göstermiyorlar : bu gülünç savaşın karanlık sonu, fazla ilgi toplayamayacak kadar fazlasıyla açık...

Nesnel eleştiriye geçelim.

Anarşistlerin hastalıklı bir iptilaları var : Karşıtlarının partilerini «eleştirmeyi» çok seviyorlar, ama birazcık da olsa bu partileri tanıma külfetine katlanmıyorlar. Anarşistlerin, sosyal-demokratların diyalektik yöntemi ile materyalist teorisini «eleştirmede» bundan başka türlü davranmadıklarını gördük (bkz. Bölüm I ve II). Sosyal-demokratların bilimsel sosyalizm teorisine değindiklerinde de böyle yapıyorlar.

Sadece şu olayı ele alalım. Sosyal-devrimcilerle sosyal-demokratlar arasında ilkesel fikir ayrılıkları olduğunu bil-

meyen yoktur. Sosyal-demokratların tamamen marksizme dayanmalarına karşın, birincilerin Marksizmi, Marksizmin materyalist teorisini, diyalektik yöntemini, programını, sınıf savaşımını reddettiklerini bilmeyen var mı? «Revolutsionnaya Rossiya» (Sosyal-Devrimcilerin organı) ile «Iskra» (Sosyal-Demokratların organı) arasındaki polemiği sadece yarım kulakla dinlemiş birisi için bile bu ilkesel ayrılığın tamamen açık olması gerekir. Fakat bu ayrılığı görmeyip sürekli olarak hem sosyal-devrimcilerin ve hem de sosyal-demokratların Marksist olduklarını bangırdayan şu «eleştirmenlere» ne demeli? Örneğin, anarşistler, «Revolutsionnaya Rossiya» ile «Iskra»nın, her ikisinin de **Marksist organlar** olduklarını iddia ediyorlar (bkz. anarşistlerin derleme cildi «Ekmek ve Özgürlük», s. 202).

Anarşistlerin, sosyal demokrasinin ilkeleriyle olan «tanışıklığı» bu türdendir!

Bunların «bilimsel eleştirilerinin» ne kadar derin olduğu, buna göre kendiliğinden ortaya çıkar.

Bu «eleştiriyi» de inceleyelim.

Anarşistlerin en önemli «suçlaması», sosyal demokratları gerçek **sosyalistler** olarak kabul etmemelerinden ibarettir; sizler sosyalist değilsiniz, sizler sosyalizmin düşmanısınız, sözlerini yinelemekten yorulmuyorlar.

Kropotkin'in buna ilişkin neler yazdığını görelim

«Biz, sosyal-demokratik okulun çoğu iktisatçılarından... başka sonuçlara vardık... Çoğu sosyalistlerin» (sosyal-demokratlar da kastedilmiştir. **Yazar**) «Devlet kapitalizmi ile kolektivizme kadar gitmelerine karşın, biz... özgürlükçü komünizme kadar gidiyoruz.» (Bkz. **Kropotkin**, «Modern Bilim ve Anarşizm», s. 74 - 75.)

Sosyal-demokratların «Devlet kapitalizmi» ve «kolektivizmi» nedir?

Kropotkin'in bunun üzerine neler yazdığını dinleyelim :

«Alman sosyalistleri, tüm birikmiş zenginliklerin, bunları işçi birliklerinin emrine verecek, üretim ve dağıtımı örgütleyecek, toplumun yaşamını ve etkinliğini denetleyecek olan Devletin elinde toplanması gerektiğini söylüyorlar.»

(Bkz. Kropotkin; «Bir Asinin Konuşmaları», s. 64.)

Ve dahası :

«Kolektivistler..., planlarında... çifte hataya düşüyorlar. Kapitalist düzeni kaldırmak istiyorlar, fakat aynı zamanda bu düzenin temelini teşkil eden iki kuruluşu, temsili yönetimi ve ücretli çalışmayı, bırakmak istiyorlar.» (Bkz. «Ekmeğin Fethi», s. 148)... «Bilindiği gibi, kolektivizm..., ücretli çalışmayı bırakmaz. Sadece... işverenin yerine temsili hükümet geçer...» Bu hükümetin temsilcileri, «üretimden elde edilen artı-değeri herkesin yararına kullanma hakkını kendileri için saklı tutarlar. Bundan başka bu sistemde, işçinin çalışmasıyla uzmanlaşmış insanların çalışması arasında bir ayırım... yapılır : Kolektivistlerin fikrine göre, uzmanlaşmamış işçinin işi **basit** iştir, buna karşın zanaatkârlar, mühendisler, bilginler vb. ise Marx'ın **karmaşık** iş dediği işi yaparlar ve daha yüksek bir çalışma ücretine hak kazanırlar» (aynı yer, s. 52). Böylece işçiler gereksinimleri olan ürünleri gereksinimlerine göre değil, «topluma yaptıkları hizmete göre alacaklardır». (aynı yer, s. 157).

Aynı şeyi, daha da büyük bir küstahlıkla, Gürcü anarşistler de yineliyorlar. Bunlar arasında, bir sayın Bâton, ataklığıyla özellikle kendini gösteriyor. Şöyle yazıyor bu sayın bay :

«Sosyal-demokratların kolektivizmi nedir? Kolektivizm, daha doğrusunu söylemek gerekirse, Devlet kapitalizmi, şu ilkeye dayanıyor Herkes istediği, ya da Devletin belirlediği kadar çalışmak zorundadır. Sonunda çalışmasının karşılığını meta şeklinde ödenti olarak alır...» O halde burada «bir yasama meclisi..., (ayrıca) bir yürütme gücü, yani bakanlar, her türden yöneticiler, jandarmalar ve hafiyeler, eğer hoşnutsuzların sayısı çok fazlaysa belki bir de ordu olması zorunlu oluyor» (bkz. «Nobati» No. 5, s. 68 - 69).

Anarşist bayların sosyal-demokratlara karşı olan birinci «suçlamaları» budur.

Anarşistlerin düşünce silsilesinden şunlar çıkıyor ortaya :

1. Sosyal-demokratların görüşüne göre, asıl işveren olarak işçilere iş veren ve herhalde «bakanları..., jandarmaları, hafiyeleri» olacak olan bir hükümet olmaksızın sosyalist bir toplum olanaksızdır. 2. Sosyal-demokratların görüşüne göre, sosyalist toplumda güya «kara» ve «ak» iş* ayırımı kaldırılmayacak, «herkese gereksinimine göre» ilkesi kaldırılacak ve başka bir ilke kabul edilecek: «Herkese meziyetine (yararlılığına) göre.»

Anarşistlerin sosyal-demokratlara karşı «suçlaması» bu iki noktada toplanıyor.

Sayın anarşistler tarafından ortaya atılan bu «suçlamanın» herhangi bir dayanağı var mı?

Biz şunu iddia ediyoruz : Anarşistlerin söylediklerinin hepsi ya düşünce zayıflıklarının bir ürünü, ya da yakışıksız dedikodu sonucudur.

İşte gerçekler.

Daha 1846 yılında Karl Marx şunu söylemiştir : «Gelişim süreci içinde işçi sınıfı, eski burjuva toplumunun yerine, sınıflara ve bunların çelişkisine son verecek bir **birliği** getirecek ve artık özel bir siyasal iktidar olmayacaktır...» (Bkz. «Felsefenin Sefaleti» [Almanca yeni baskı, Berlin 1947, s. 188].)

Marx'la Engels bir yıl sonra aynı düşünceyi «Komünist Manifesto»da dile getirmişlerdir («Komünist Manifesto», Böl. II).

Engels 1877 yılında şöyle yazmıştır : «Devletin gerçekten tüm toplumun temsilcisi olarak ortaya çıkacağı ilk eylem —üretim araçlarına toplum adına el koyma— aynı zamanda Devlet olarak yapacağı son bağımsız eylem olacaktır. Devlet iktidarının toplum ilişkilerine karışması bir alandan diğerine giderek gereksiz hale gelecek ve sonra kendiliğinden sönecektir... Devlet 'kaldırılmaz', sönüp gider.»

---

* *Anarşistler tarafından kafa emeği/kol emeği için kullanılan kavramlar. - ÇN.*

(«Anti-Dühring» [Almanca yeni baskı, Berlin 1949, s. 347-348].)

Aynı Engels, 1884 yılında şunları yazdı: «O halde devlet ezeli değildir. Devletsiz yaşamış, devletten... haberleri olmayan toplumlar olmuştur. Ekonomik gelişmenin, zorunlu olarak toplumun sınıflara bölünmesini gerektiren belli bir aşamasında... devlet bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır. Şimdi biz hızlı adımlarla, üretimin, yalnızca bu sınıfların varlığının bir zorunluluk olmaktan çıkmakla kalmayıp, kesinlikle üretim için bir engel teşkil edeceği gelişim evresine yaklaşıyoruz. Evvelce ortaya çıktıkları gibi, aynı şekilde ister istemez sınıflar ortadan kalkacaktır. **Onlarla birlikte kaçınılmaz olarak devlet ortadan kalkacaktır.** Üretimi üreticilerin özgür ve eşit birliği temeli üzerinde yeniden örgütleyecek olan toplum, o zaman tüm devlet makinesini ait olduğu yere, yani eski çağlar müzesine, iplik çıkrığı ile tunçtan yapılmış baltanın yanına koyacaktır.» (Bkz. «Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni» [Almanca yeni baskı, Berlin 1946, s. 146].)

Aynı şeyi Engels 1891 yılında yineler (bkz. Fransa'da İçsavaş»a önsöz [Almanca yeni baskı, Berlin 1949].)

Görüldüğü gibi, sosyal-demokratların fikrine göre sosyalist toplum, içinde Devletin, bakanları, valileri, jandarmaları, polisleri ve askerleriyle birlikte bir siyasal iktidarın yeri olmayacağı bir toplumdur. Devletin varlığının son aşaması, sosyalist devrim dönemi olacaktır. Bu dönemde proletarya, burjuvaziyi tamamen yok etmek için Devlet iktidarını eline alacak ve kendi hükümetini (diktatörlüğünü) kuracaktır. Fakat burjuvazi yıkıldıktan, sınıflar ortadan kalktıktan ve sosyalizm gerçekleştikten sonra artık siyasal iktidara gerek kalmayacak ve Devlet denen şey tarih olacaktır.

Görüldüğü gibi, anarşistlerin sözü edilen «suçlaması» her türlü dayanaktan yoksun bir dedikodudur.

«Suçlamanın» ikinci noktasına gelince, Karl Marx bununla ilgili olarak şunları söylüyor:

«Komünist (yani sosyalist) toplumun ileri bir aşamasında, bireylerin iş ayrımına olan köleleştirici bağımlılığı ve

bununla birlikte zihni ve bedeni çalışma çelişkisi ortadan kalktıktan; işin... kendisi ilk yaşam gereksinimi olduktan; bireylerin her taraflı gelişimiyle birlikte üretim güçleri de geliştikten sonra,... evet ancak bundan sonra, hukuk anlayışı aşılabilecek ve toplum, bayraklarının üzerine şunu yazacaktır **Herkes yeteneklerine göre, herkese gereksinimlerine göre!»** («Gotha Programının Eleştirisi» [Almanca yeni baskı, Berlin 1946, s. 21].)

Görüldüğü gibi, Marx'ın fikrine göre, komünist (yani sosyalist) toplumun ileri aşaması, «kötü» ve «iyi» iş diye ayırım yapmanın ve zihni ve bedeni çalışma arasındaki çelişkinin tamamen ortadan kaldırılacağı, işin eş değerde olacağı ve toplumda, herkes yeteneklerine göre, herkese gereksinimlerine göre, şeklindeki gerçek komünist ilkenin egemen olacağı bir düzendir. Bu düzende ücretli çalışmanın yeri yoktur.

Bu «suçlamanın» da her türlü dayanaktan yoksun olduğu ortadadır.

İki şeyden biri Anarşist baylar ya Marx'la Engels'in yukarda sözü edilen yazılarını hiç görmediler ve duydukları na göre eleştiri yapıyorlar, ya da Marx'la Engels'in söz konusu yazılarını biliyorlar ve bilerek yalan söylüyorlar.

Birinci «suçlama»nın yazgısı budur.

*

Anarşistlerin ikinci «suçlaması», sosyal-demokrasinin **devrimci niteliğini** inkâr etmelerinden ibarettir. Sayın anarşistler bize, siz devrimci değilsiniz, siz şiddete dayalı devrimi kabul etmiyorsunuz, siz sadece oy pusulalarıyla sosyalizmi kurmak istiyorsunuz, diyorlar.

Dinleyin :

«. . Sosyal-demokratlar... 'devrim', 'devrimci mücadele', 'silah elde mücadele' konusu üzerine nutuk atmayı severler... Ama temiz kalplilikle onlardan silah istediniz mi, size

ciddi ciddi, seçimlerde oy vermek için bir pusulacık verirler...» «Devrimcilere yaraşan, amaca uygun biricik taktiğin, kapitalizme, verili devlet iktidarına ve varolan tüm burjuva düzenine sadakat andı içmiş barışçıl ve yasal parlamentarizm olduğu yolunda güvence verirler.» (Bkz. Derleme cilt : «Ekmek ve Özgürlük», s. 21, 22 - 23.)

Gürcü anarşistler, daha da büyük küstahlıkla tabii, aynını söylüyorlar. Şunları yazan Bâton'u alalım sadece

«Tüm sosyal demokrasi... açıkça, silah ve tüfeklerin yardımı ile mücadelenin bir burjuva devrim yöntemi olduğunu, partilerin yalnızca oy pusulaları, yalnızca genel seçimler yoluyla iktidarı ele geçirip sonra parlamenter çoğunluk ve yasama ile toplumu değiştirebileceklerini söylüyor.» (Bkz. «Devlek İktidarının Ele Geçirilmesi», s. 3 - 4.)

Sayın anarşistler Marksistler hakkında böyle konuşuyorlar.

Bu «suçlamanın» herhangi bir dayanağı var mı?

Anarşistlerin, burada da bilgisizliklerini ve dedikoduya olan sevgilerini koruduklarını bildiriyoruz.

İşte gerçekler.

Daha 1847 sonunda Karl Marx'la Friedrich Engels şunları yazdılar :

«Komünistler, fikirlerini ve niyetlerini saklamayı şiddetle reddederler. **Amaçlarına ancak**, şimdiye kadarki **tüm toplum** düzeninin **şiddet yoluyla devrilmesiyle ulaşılabileceğini** açıkça söylerler. Bir komünist devrimden egemen sınıflar korksunlar. Proleterlerin zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyleri yoktur. Kazanacakları bir dünya vardır. **Tüm ülkelerin işçileri, birleşin!»** (Bkz. «Komünist Partisi Manifestosu» [Almanca yeni baskı, Berlin 1948, s. 50]. Yasal birkaç baskının çevirisinde birçok sözler çıkarılmıştır.)

1850 yılında, Almanya'da yeni bir ayaklanmanın beklentisi içinde, o zamanki Alman yoldaşlara şunları yazdı Karl Marx :

«Silah ve cephane hiçbir suretle elden bırakılmamalı..., **işçiler... kendi seçtikleri şef ve komuta heyetiyle kendi başlarına proleter muhafız gücü olarak örgütlenmeye** çalışma-

lılar...» «Önümüzdeki ayaklanma boyunca ve ayaklanmadan sonra proletaryanın göz önünde bulundurmak zorunda olduğu» husus budur. (Bkz. «Köln Dâvası», Marx'ın komünistlere hitabı) [95]

1851 - 52 yıllarında Karl Marx ve Friedrich Engels şunları yazdılar

«... Bir kez ayaklanmaya geçildi mi, **en büyük kararlılıkla hareket etmek ve saldırıya geçmek zorunludur.** Savunma, her silahlı ayaklanmanın ölümü demektir... Kuvvetleri dağınık olduğu sürece düşmanına baskın yap, küçük de olsa, her gün yeni başarılar kazanmaya bak; daha sana karşı kuvvetlerini toplayamadan düşmanını geri çekilmeye zorla; devrimci taktiğin, şimdiye kadar tanınmış en büyük ustası Danton'un sözleriyle söylemek gerekirse: **de l'audace, de l'audace, encore de l'audace!**» [Cesaret, cesaret ve yine cesaret!] («Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim» [Almanca yeni baskı, Berlin 1949, s. 119].)

Sanıyoruz ki burada sadece «oy pusulalarından» söz edilmiyor.

Son olarak Paris Komünü'nün tarihini anımsayın, Paris'teki zaferle yetinerek Versailles'a, karşı-devrimin bu yuvasına karşı taarruzdan vazgeçtiğinde Komünün ne kadar barışçıl davrandığını anımsayın. Marx'ın o zaman ne söylediğini sanıyorsunuz? Parislileri seçimlere mi çağırdı? Parisli işçilerin aldırmazlığını onayladı mı (tüm Paris işçilerin elindeydi)? Yenilgiye uğratılmış Versailles'lılar karşısındaki iyi kalpli tutumlarını onayladı mı? Dinleyelim Marx'ı:

«Bu Parislilerde nasıl bir esneklik, nasıl bir tarihsel girişim, nasıl bir fedakârlık gücü! Altı aylık açlıktan sonra... ayaklanıyorlar, Prusya süngüleri altında... Tarihte benzer büyüklükte benzeri bir örneği yok! Yenilmişlerse bunun suçu, 'iyi kalpliliklerinden' başka bir şey değildir. İlkin Vinoy, sonra Paris ulusal muhafız gücünün gerici kısmı, alanı terkettikten sonra **hemen Versailles'a yürümek gerekiyordu.** Vicdan hesabı yüzünden uygun zaman kaçırıldı. Sanki kötü niyetli acayip yaratık Thiers, Paris'i silahsızlandırma girişimiyle içsavaşı başlatmamış gibi, **içsavaş açılması** istenmi-

yordu!» («Kugelmann'a Mektuplar».)[96].

Karl Marx ve Friedrich Engels böyle düşünüp böyle hareket ettiler.

Sosyal-demokratlar böyle düşünüp böyle hareket ediyorlar.

Ama anarşistler tekrar tekrar hep şunu iddia ediyorlar : Marx ve Engels'le yandaşları yalnızca oy pusulalarıyla ilgileniyorlar, bunlar şiddete dayalı devrimci eylemleri kabul etmiyorlar!

Görüldüğü gibi, bu «suçlama» da anarşistlerin, Marksizmin özüne ilişkin bilgisizliklerini meydana vuran bir dedikodudur.

İkinci «suçlamanın» yazgısı budur.

Anarşistlerin üçüncü suçlaması, sosyal-demokrasinin halka bağlılığını inkâr ederek sosyal-demokratları, bürokratlar olarak göstermek ve sosyal-demokrasinin proletarya diktatörlüğü projesinin devrimin ölümü olduğunu, böyle bir diktatörlüğü savundukları sürece sosyal-demokratların pratikte proletarya diktatörlüğünü değil, proletarya üzerinde kendi diktatörlüklerini kurmak istediklerini iddia etmekten ibarettir.

Bakın ne diyor sayın Kropotkin :

«Biz anarşistler, diktatoryayı kesinlikle reddediyoruz... Dürüst niyetleri de olsa, her diktatoryanın devrimi ölüme götüreceğini biliyoruz. Diktatorya fikrinin,... daima köleliği sonsuzlaştırmaya çalışmış hükümet fetişizminin kötü bir ürününden başka bir şey olmadığını biliyoruz...» (Bkz. **Kropotkin**. «Bir İsyancının Konuşmaları», s. 131.) Sosyal-demokratlar yalnızca devrimci diktatoryayı tanımakla kalmazlar, aynı zamanda bunlar «proletarya üzerinde diktatörlükten yanadırlar... İşçiler bunları sadece, ellerinde disiplinli bir ordu oluşturdukları sürece ilgilendirir... Sosyal-demokrasi,

proletarya aracılığı ile Devlet makinesini eline alma çabası içindedir.» (Bkz. «Ekmek ve Özgürlük», s. 62, 63).

Aynı şeyi Gürcü anarşistler söylüyorlar :

«Gerçek anlamda proletarya diktatörlüğü tamamen olanaksızdır, çünkü diktatörlükten yana olanlar Devlet yanlısıdırlar ve bunların diktatörlüğü tüm proletaryanın özgür etkinliği değil, şimdi de varolan aynı temsili Devlet iktidarının toplumun başına getirilmesi olacaktır.» (Bkz. **Bâton**, «Devlet İktidarının Ele Geçirilmesi», s. 45.) Sosyal-demokratların diktatörlükten yana olmaları, proletaryanın kurtuluşunu sağlamak için değil, **«kendi egemenlikleriyle yeni bir kölelik kurmak içindir»**. (Bkz. «Nobati» No. 5, Bâton.)

Sayın anarşistlerin üçüncü «suçlamaları» budur.

Anarşistlerin okuru aldatmak istedikleri bu en son iftiraların foyasını meydana çıkarmak için büyük uğraşıya gerek yok.

Burada Kropotkin'in, her diktatörlüğün devrimin ölümü anlamına geldiği yolundaki son derece yanlış düşüncesini incelemekle uğraşmayacağız. Bundan, daha sonra, anarşistlerin taktiğini ele aldığımız zaman sözedeceğiz. Şimdi yalnızca «suçlamanın» kendisine değineceğiz.

Daha 1847 sonunda Karl Marx'la Friedrich Engels, sosyalizmi kurabilmek ve diktatörlüğün yardımıyla burjuvazinin saldırılarını püskürterek üretim araçlarını elinden almak için proletaryanın siyasal diktatörlüğü ele geçirmek zorunda olduğunu, bu diktatörlüğün birkaç kişinin diktatörlüğü değil, sınıf olarak tüm proletaryanın diktatörlüğü olması gerektiğini söylediler.

«Proletarya, siyasal egemenliğini, giderek burjuvazinin elinden tüm sermayeyi almak, bütün üretim araçlarının... egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde... toplamak için kullanacaktır...» (Bkz. «Komünist Manifesto» [Almanca yeni baskı, Berlin 1948, s. 31].)

Bu demektir ki, proletarya diktatörlüğü proletarya üzerinde birkaç kişinin egemenliği değil, tüm proletarya sınıfının burjuvazi üzerindeki egemenliği olacaktır.

Bunu izleyen süre içinde aynı fikri hemen tüm yapıtla-

rında, örneğin «Louis Bonapart'ın On Sekizinci Brumaire»-inde, «Fransa'da Sınıf Mücadelesi»nde, «Fransa'da İçsavaş»-da, «Almanya'da Devrim ve Karşı Devrim»de, «Anti-Dühring»de ve diğer yazılarda yinelerler.

Fakat hepsi bu değil. Marx'la Engels'in proletarya diktatörlüğünü nasıl anladıklarını, bu diktatörlüğü ne kadar çok gerçekleştirilebilir gördüklerini aydınlatmak için Paris Komününe karşı tutumlarını bilmek son derece ilginçtir. Mesele, proletarya diktatörlüğünün yalnızca anarşistler arasında değil, kentli küçük burjuvalar içinde de, bunlar arasında çeşitli kasaplar ve meyhane işleticileri, Marx'la Engels'in dar düşünceli diye niteledikleri tüm kimseler arasında da itirazlarla karşılanmasıdır. Engels'in böyle dar düşüncelilere hitaben proletarya diktatörlüğü üzerine neler söylediğini görelim :

«Son zamanlarda Alman dar düşünceliler, **proletarya diktatörlüğü** sözüyle yeniden korkuya kapıldılar. Peki, sayın baylar, bu diktatörlüğün nasıl bir diktatörlük olduğunu bilmek istiyor musunuz? Paris Komününe bakın. Bu, proletarya diktatörlüğü idi.» (Bkz. «Fransa'da İçsavaş», Engels'in önsözü.) [97].

Görüldüğü gibi Engels, proletarya diktatörlüğünü Paris Komünü örneğine göre düşünüyordu.

Marksistlerin düşündükleri proletarya diktatörlüğünün ne olduğunu öğrenmek isteyen herkesin Paris Komününü bilmek zorunda olduğu açıktır. Öyleyse Paris Komününe dönelim. Şayet Paris Komününün gerçekten birkaç kişinin proletarya üzerindeki diktatörlüğü olduğu ortaya çıkarsa, o zaman marksizme de, proletarya diktatörlüğüne de hayır! Ama, buna karşılık, Paris Komününün gerçekten burjuvazi üzerindeki proletarya diktatörlüğü olduğunu görürsek, o zaman..., evet o zaman, Marksistlere karşı savaşımda dedikodular yumurtlamaktan başka yapacakları hiçbir şey kalmayan anarşist dedikoducularla bütün kalbimizle alay edeceğiz.

Paris Komünü tarihi, iki evreye ayrılır : Paris'te işlerin, bilinen «Merkez Komitesi»nce yönetildiği birinci evre ve

«Merkez Komitesi»nin yetkileri sona erdikten sonra işlerin yönetiminin, seçilmiş olan Komüne geçtiği ikinci evre. «Merkez Komitesi» neyi ifade ediyordu, nasıl insanlardan oluşmuştu? Önümüzde, yazarının söylediği gibi bu soruyu kısaca yanıtlayan, Arthur **Arnould**'un «Paris Komününün Popüler Tarihi» bulunuyor. Bölükler ve taburlar halinde örgütlenmiş olan 300.000 Parisli işçi, içlerinden temsilcilerini seçtiklerinde savaş daha ancak başlamıştı. «Merkez Komitesi» böylece doğdu.

Arnould şöyle diyor: «Bölüklerinin, ya da taburlarının kısmi seçimlerinde seçilmiş olan bütün bu yurttaşlar» («Merkez Komitesi» üyeleri) «sadece onları seçen küçük bir grupça bilinmiyordu. Bunlar nasıl insanlardı, ne düşünüyorlardı ve ne yapmak istiyorlardı?» Bunlar, «adlarını kendi sokak ya da işyerleri çevresi dışındakilerin dörtte üçünün bilmediği, yalnızca basit işçiler ve küçük memurlardan oluşan bir anonim hükümetti... Gelenek kırılmıştı. Dünyada beklenmedik bir şey olmuştu. Burada egemen sınıflardan bir tek üye yoktu. Ne bir **avukat**, ne bir **milletvekili**, ne bir **gazeteci**, ne de bir **general** tarafından temsil edilmeyen bir devrim olmuştu. Bunların yerine Creuzot'dan bir **maden işçisi**, bir **kitap ciltevi işçisi**, bir **ahçı** vb. bulunuyordu. (Bkz. «Paris Komünü'nün Popüler Tarihi», s. 107.)

Arthur Arnould şöyle sürdürüyor

«'Mutsuz halkın görünmez organları, söz dinler araçları olan bizler' («Merkez Komitesi» üyeleri böyle diyorlardı)... 'halk iradesinin hizmetkârlarıyız, biz burada onun yankısı ödevini yapmak, onu zafere götürmek için bulunuyoruz. Halk komün istiyor ve biz burada komün seçimlerine girişmek için kalıyoruz.' Tamamı tamamına böyle. Bu diktatörler kitlenin üzerinde olmadıkları gibi, onun dışında da kalmıyorlar. Bunların kitle ile birlikte, onun içinde ve onun sayesinde yaşadıkları, her saniye ona danıştıkları, onu dinledikleri ve duyduklarını başkalarına ulaştırdıkları, üç yüz bin kadar insanın iradesini sadece birkaç özlü sözle anlatmaya çalıştıkları hissediliyor.» (Aynı yer, s. 109).

Varoluşunun birinci evresinde böyle hareket etti Paris Komünü.

Paris Komünü buydu.

Proletarya diktatörlüğü budur.

Şimdi, etkinliği «Merkez Komitesi» yerine Komünün aldığı, ikinci evresine geçelim Paris Komününün. Arnould, iki ay süren bu iki evreden söz eder ve bunun gerçek bir halk diktatörlüğü olduğunu coşkuyla anlatır. Dinleyelim

«Burada, iki ay süreyle halkın sunduğu bu görkemli oyunda biz, geleceğe bakmak için yeterli güç ve umut kazanıyoruz. Bu iki ay içinde Paris'de en tam ve çekişmesiz gerçek bir diktatörlük vardı... Tek bir kişinin diktatörlüğü değil, durumun tek egemeni **halkın** diktatörlüğü... Bu diktatörlük, 18 Marttan 22 Mayısa kadar (1871) aralıksız iki aydan fazla sürdü...» Aslında «...Komün manevi bir güçtü ve yurttaşların genel onayından başka maddi bir gücü yoktu, **iktidarın sahibi**, tek sahibi **halktı**, polis de, belediye meclisi de kendisiydi...» (Aynı yer, s. 242, 244.)

Etkin olarak sokak savaşlarına katılmış, Komünün bir üyesi olan **Arthur Arnould** Paris Komününü böyle niteliyor.

Aynı şekilde etkin olarak katılan Komünün üyelerinden başka biri, **Lissagaray** da Paris Komününü aynı şekilde niteliyor (bkz. «Paris Komününün Tarihi» adlı kitabı).

«Tek iktidar sahibi» olarak halk, «bir insanın diktatörlüğü değil, tüm halkın diktatörlüğü» — işte buydu Paris Komünü.

Bilsinler diye Engels dar görüşlülere şöyle seslendi : «Paris Komününe bakın. Bu, proletaryanın diktatörlüğü idi.»

Demek ki, Marx'la Engels'in düşüncelerindeki proletarya diktatörlüğü budur.

Görüldüğü gibi, sayın okur, sayın anarşistler proletarya diktatörlüğünü, Paris Komününü ve sürekli «eleştirdikleri» marksizmi, bizim her ikimizin çince hiyeroglif yazısını bildiğimiz kadar biliyorlar ancak.

İki çeşit diktatörlük olduğu açıktır. Bir, azınlığın diktatörlüğü, küçük bir grubun diktatörlüğü, halka karşı yönetilmiş olan Prepov'ların ve İgnatyev'lerin diktatörlüğü var.

Bu diktatörlüğün başında her zaman olduğu gibi, gizli kararlar alan ve halkın çoğunluğunun boğazındaki ilmiği sıkan bir kamarilla vardır.

Bu diktatörlüğün düşmanı olan Marksistler, bu diktatörlüğe karşı bizim yaygaracı anarşistlerden daha çok inat ve özveri ile savaşırlar.

Başka türlü bir diktatörlük de vardır. Bu diktatörlük, burjuvaziye ve azınlığa karşı yönetilmiş proleter çoğunluğun, kitlenin diktatörlüğüdür. Burada diktatörlüğün, başında kitle bulunur, burada ne kamarilla'nın, ne gizli kararların yeri yoktur, burada her şey açık olur, sokakta, toplantılarda, ve bu, sokağın, kitlenin diktatörlüğü olduğu için tüm zalimlere karşı yönelmiş bir diktatörlüktür.

Büyük sosyalist devrimin büyük başlangıcı olduğu için, böyle bir diktatörlüğü Marksistler «dört elle» desteklerler.

Sayın anarşistler birbirine ters düşen bu iki diktatörlüğü karıştırdılar ve bundan dolayı gülünç bir duruma düştüler: Bunlar Marksizmle değil, kendi hayal ürünleriyle mücadele ediyorlar, Marx ve Engels'le değil, bir zamanlar Don Kişot'un yaptığı gibi yel değirmenleriyle savaşıyorlar...

Üçüncü «suçlamanın» yazgısı budur.

(Devamı var) *

«Akhali Droyeba» («Yeni Zaman») No. 5, 6, 7 ve 8.
11, 18, 25 Aralık 1906 ve 1 Ocak 1907.
«Çveni Zhovreba» («Yaşamımız») No. 3, 5, 8, ve 9.
21, 23, 27 ve 28 Şubat 1907.
«Dro» («Zaman») No. 21, 22, 23 ve 26.
4, 5, 6 ve 10 Nisan 1907.
İmza: K o..
Gürcüceden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre

---

* *Devamı basında çıkmamıştır, çünkü Partinin Merkez Komitesi Stalin yoldaşı 1907 ortalarında parti çalışması için, birkaç ay sonra tutuklandığı, Bakü'ye göndermiştir; «Anarşizm mi, Sosyalizm mi?» yapıtının son bölümlerine ilişkin notlar ev araması sırasında kaybolmuştur. Red.*

EK

ANARŞİZM Mİ? SOSYALİZM Mİ?

Diyalektik Materyalizm

I

Biz, «anarşizm» sözcüğü söylenince küçümseyerek başını çevirip bir el işaretiyle onu reddeden ve «Amma da buldunuz uğraşacak şeyi, sözünü etmeye bile değmez!» diyen insanlardan değiliz. Böyle ucuz bir «eleştiri»nin hem yakışıksız ve hem de yararsız olduğunu sanıyoruz.

Ayrıca biz, anarşistlerin «arkalarında kitle bulunmadığı ve bu nedenle hiç de o kadar tehlikeli olmadıkları» düşüncesiyle avunan insanlardan da değiliz. Sorun, bugün kimin ardından daha büyük ya da daha küçük «kitlelerin» gittiği sorunu değildir; önemli olan, öğretinin özüdür. Eğer anarşistlerin öğretisi doğruyu dile getiriyorsa, elbette ki yolunu açacak ve kitleleri etrafında toplayacaktır. Buna karşılık eğer sağlam değil de yanlış bir temel üzerinde kurulmuşsa, o zaman fazla dayanamayıp, ayakları havada kalacaktır. Ancak, anarşizmin çürüklüğünün kanıtlanması gerekir.

Biz, anarşistlerin, Marksizmin gerçek düşmanları oldukları görüşündeyiz. Dolayısıyla, gerçek düşmanlara karşı gerçek bir savaş verilmesi gerektiğini de kabul ediyoruz. Ancak bunun için, anarşistlerin «öğretisinin» baştan sona incelenip her yanıyla esaslı şekilde değerlendirilmesi gerekir.

Fakat sadece anarşizmin eleştirilmesi değil, kendi görüşümüzün de açıklanması, yani ana çizgileri içinde Marx ve

Engels'in öğretisinin ortaya serilmesi gerekir. Bazı anarşistler Marksizm üzerine yanlış tasavvurlar yayıp okurların kafalarını karıştırmaya giriştiklerinden, bu daha çok zorunludur.

Böylece soruna gelmiş bulunuyoruz.

«Varolan herşey,... sadece herhangi bir hareket sayesinde vardır, yaşar... Biz, üretici güçlerin büyümesi, toplumsal ilişkilerin parçalanması sürekli hareketi içinde yaşıyoruz...»

K. Marx

Marksizm, yalnızca sosyalizm tearisi değil, kendi içinde kapalı bir dünya görüşü, Marx'ın proleter sosyalizminin mantıksal olarak çıktığı felsefi bir sistemdir. Bu felsefi sisteme diyalektik materyalizm denir. Marksizmi açıklamak demek, açıkça diyalektik materyalizmi de açıklamak demektir.

Bu sisteme niçin diyalektik materyalizm deniyor?

Çünkü **yöntemi** diyalektik ve **teorisi** materyalisttir de onun için.

Diyalektik yöntem nedir?

Materyalist teori nedir?

Yaşamın sürekli bir hareket ve gelişme halinde bulunduğu söylenir. Bu doğrudur : Toplumsal yaşam değişmez ve donmuş birşey olarak görülemez, hiçbir zaman aynı basamakta kalmaz, sonsuz hareket içindedir, sürekli yokoluş ve oluş halindedir. Onun için yaşamda daima **yeni** ve **eski**, **gelişen** ve **ölen**, **devrimci** ve **karşı-devrimci** vardır — yaşamda sürekli olarak daima herhangi birşey ölmekte ve aynı zamanda yine sürekli olarak daima herhangi birşey doğmaktadır...

Diyalektik yöntem yaşama, gerçekte nasılsa öyle bakılması gerektiğini söyler. Yaşam sürekli hareket içinde bulunuyor; bu nedenle, bizim de yaşama hareketi içinde, yokoluşu ve oluşu içinde bakmamız gerekiyor. Yaşam nereye gidiyor, yaşamda ölen ve doğan, yokolan ve oluşan nedir?

Bizi herşeyden önce, bu sorunların ilgilendirmesi gerekiyor.

Diyalektik yöntemin birinci sonucu budur.

Yaşamda ortaya çıkıp günden güne büyüyen şey yenilmez, ileriye doğru hareketinde durdurulamaz, onun zaferi kaçınılmazdır. Yani, örneğin eğer yaşamda proletarya ortaya çıkıyor ve günden güne büyüyorsa, bugün için zayıf ve sayıca az da olsa, buna rağmen sonunda yenecektir. Tersine, yaşamda sönmekte ve ölüme gitmekte olan şey kaçınılmaz olarak olarak yenilgiye uğrayacaktır, yani örneğin, burjuvazi eğer ayaklarının altındaki toprağı kaybediyor ve geriliyorsa, bugün için güçlü ve sayıca üstün olsa bile, buna rağmen sonunda yenilgiye uğraması ve ölüme gitmesi zorunludur. Şu ünlü diyalektik tez de bundan dolayıdır Gerçek olan, yani günden güne gelişen her şey ussaldır.

Diyalektik yöntemin ikinci sonucu budur.

Ondokuzuncu yüzyılın seksenli yıllarında, Rus devrimci aydınları arasında dikkate değer bir çatışma ortaya çıktı. Halkçılar, «Rusya'nın kurtuluşunu» gerçekleştirebilecek baş faktörün yoksul köylülük olduğunu söylüyorlardı. Marksistler, neden? diye sordular. Çünkü köylülük Rus toplumundaki bütün ötekilere göre sayısal bakımdan daha üstün ve aynı zamanda daha yoksul da ondan, dediler Halkçılar. Marksistler şöyle yanıtladılar bunu: Köylülüğün bugün çoğunluğu oluşturduğu ve çok yoksul olduğu doğrudur, fakat önemli olan bu mudur acaba? Köylülük çoktandır çoğunluğu oluşturuyor, ama şimdiye kadar, proletaryanın yardımı olmaksızın, «özgürlük» uğruna savaşımda hiçbir girişim ortaya koymadı. Niçin? Çünkü, sınıf olarak proletaryanın **günden güne gelişip** güçlenmesine karşılık, zümre olarak köylülük **günden güne eriyerek** proletarya ve burjuvaziye ayrışıyor. Yoksulluğun da burada aynı şekilde tayin edici önemi yoktur «Yalınayaklar» köylülerden daha yoksuldurlar ama hiç kimse, «Rusya'nın kurtuluşu»nu onların gerçekleştirebileceğini iddia etmiyor. Önemli olan sadece, yaşamda kimin geliştiği ve kimin yaşlandığıdır. Şimdi proletarya sürekli büyüyüp güçlenen tek sınıf olduğuna göre, ödevimiz onun saflarına katılmak ve onu Rus devriminde baş faktör ola-

rak kabul etmektir. Böyle yanıt verdiler Marksistler. Görüldüğü gibi, Marksistler soruna diyalektik bakış açısından bakarken, Halkçılar, yaşam olaylarını «değişmez, donmuş ve her zaman için aynı kalan olaylar olarak gördükleri» için metafizik yargıda bulunuyorlardı (bkz. **F. Engels**, «Sosyalizmin Ütopyadan Bilime Gelişmesi» [Almanca yeni baskı, Berlin 1949]).

Diyalektik yöntem, yaşamın hareketine böyle bakar.

Fakat hareketten harekete fark vardır. Proletaryanın ayaklanarak silah depolarına hücum ettiği ve gericiliğe karşı saldırıya geçtiği «Aralık günlerinde» toplumsal yaşamda bir hareket vardı. Fakat proletaryanın, «barışçıl» gelişim koşulları içinde, ayrı ayrı grevlerle ve küçük sendikalar kurmakla yetindiği daha önceki yıllardaki hareketinin de toplumsal bir hareket olarak adlandırılması gerekir. Hareketin çeşitli şekilleri olduğu açıktır. Diyalektik yöntem de iki türlü hareket olduğunu söyler: evrimci ve devrimci. Eğer ileri unsurlar, kendiliklerinden her günkü etkinliklerini sürdürürler ve eski durum ve koşullarda küçük **nicel** değişiklikler yaratırlarsa, hareket evrimcidir. Eğer aynı unsurlar birleşerek ortak bir fikri benimserler ve eski durum ve koşulları kökünden yıkmak ve yaşamda **nitel** değişiklikler meydana getirip yeni durum ve koşulları kurmak için düşman cepheye karşı saldırıya geçerlerse, o zaman hareket devrimcidir. Evrim devrimi hazırlar ve onun zeminini yaratırken, devrim de evrimin taçlandırılmasıdır ve onun etkinliğini daha ileri götürür.

Aynı süreçler doğa yaşamında da olmaktadır. Bilim tarihi, diyalektik yöntemin gerçek bilimsel yöntem olduğunu gösteriyor Astronomiden sosyolojiye kadar bütün bilimlerde, dünyada ebedi hiçbir şeyin olmadığı, her şeyin değiştiği ve geliştiği fikri doğrulanıyor. Demek ki doğada herşeye, hareket ve gelişim açısından bakmak gerekiyor. Bu da, diyalektik ruhunun, tüm modern bilime girdiği anlamına gelir.

Şimdi hareket şekillerine, diyalektik gereğince **nicel** değişikliklerin, sonunda büyük **nitel** değişikliklere götürdüğü

gerçeğine gelince, bu yasa aynı ölçüde doğa tarihinde de geçerlidir. Mendelyev'in «elementlerin periyodik sistemi», doğa tarihinde nicel değişmeler sonucu nitel değişmeler meydana gelmesinin ne kadar büyük önemi olduğunu açıkça gösterir. Aynı şeyi biyolojide Neo-Darwinizmin yer açtığı Neo-Lamarckizm teorisi kanıtlar.

F. Engels'in «Anti-Dühring» kitabında yeterince tam bir şekilde açıkladığı diğer gerçeklerden hiç söz etmiyoruz.

*

Şimdi diyalektik yöntemi tanıyoruz demektir. Bu yönteme göre, dünyanın sonsuz hareket, sonsuz yokoluş ve oluş içinde olduğunu ve bu nedenle doğada olduğu gibi toplumda da her olayın donmuş ve hareketsiz birşey olarak değil de, kendi hareketi, yokoluşu ve oluşu içinde görülmesi gerektiğini biliyoruz. Ayrıca, bu hareketin, biri evrimci ve biri devrimci olmak üzere iki şekli olduğunu da biliyoruz.

Bizim anarşistlerin diyalektik yönteme karşı tutumları nedir?

Bilindiği gibi, diyalektik yöntemin babası Hegel'di. Marx bu yöntemi sadete düzeltip iyileştirmiştir. Anarşistler bu durumu biliyorlar; onlar, Hegel'in tutucu bir düşünür olduğunu da biliyorlar ve bu «fırsat»ı, Hegel'i ağır şekilde aşağılamak, ona «gerici» ve «restorasyon» yanlısı olarak çamur atmak için kullanıyorlar, hararetli şekilde Hegel'in «restorasyon filozofu olduğunu..., onun saltçı biçimi içinde bürokratik meşrutiyeti övdüğünü, tarih felsefesinin tüm fikrinin, çağın restorasyon felsefi akımına bağlı kaldığını ve ona hizmet ettiğini» vs. vb. «kanıtlamaya» çalışıyorlar (bkz. «Nobati» No. 6, V. Çerkezişvili'nin makalesi). Kuşkusuz hiç kimsenin bu konuda onlarla bir tartışmaya girdiği yok; tersine Hegel'in bir devrimci olmadığında, monarşi yanlısı olduğunda herkes birleşiyor; ama anarşistler buna rağmen Hegel'in «restorasyon» yanlısı olduğunu «kanıtlamaya» girişiyorlar

ve durmadan «kanıtlamayı» zorunlu görüyorlar. Niçin? Belki bütün bunlarla Hegel'i itibardan düşürerek, okuru «gerici» Hegel'in yönteminin de «kötü» ve «bilimsellikten yoksun» olduğu düşüncesine getirmek için. Eğer bu gerçekten böyleyse ve anarşist baylar **bu yoldan** diyalektik yöntemi çürütmek istiyorlarsa, bu yoldan kendi talihsizlik yeteneklerinden başka hiçbir şeyi kanıtlamayacaklarını söylemek zorundayım. Pascal'la Leibniz devrimci değillerdi, ama onlar tarafından bulunan matematiksel yöntem, şimdi bilimsel bir yöntem olarak tanınıyor. Mayer'le Helmholtz devrimci değillerdi, ama onların fizik alanındaki bulguları, bilimin bir temeli oldu. Lamarck'la Darwin de devrimci değillerdi, ama onların evrimci yöntemi, biyoloji bilimini ayakları üstüne dikti... **Bu yoldan** anarşistler kendi talihsizlik yeteneklerinden başka hiçbir şeyi kanıtlayamayacaklar.

Devam edelim. Anarşistler, «Diyalektik metafiziktir» diyorlar (bkz. «Nobati» No. 9, S.G.) ve «bilimi metafizikten ve felsefeyi teolojiden kurtarmak istediklerinden» (bkz. «Nobati» No. 3, S.G.) diyalektik yöntemi reddediyorlar.

Evet, anarşistlerin küstahlıkları bunlar! «Kendisi hasta olan, sağlam olana hasta der», diyor bir atasözü. Diyalektik, metafiziğe karşı savaşımda olgunlaştı, bu savaşım içinde ün kazandı, ama anarşistlerin fikrine göre «Diyalektik, metafiziktir»! Anarşistlerin «babası» Proudhon, dünyada **her zaman için geçerli olmak üzere** belirlenmiş «değişmez bir adalet» olduğuna inanıyordu (bkz. Elzbacher'in «Anarşizm»i, s. 64 - 69, yurtdışı baskısı), bundan dolayı Proudhon metafizikçi olarak adlandırıldı. Marx, diyalektik yöntemin yardımıyla Proudhon'la mücadele etti ve dünyada her şey değiştiğine göre «adaletin» de değişmesi gerektiğini ve bu nedenle «değişmeyen adaletin», mtafizik bir hayal olduğunu kanıtladı (bkz. Marx'ın «Felsefenin Sefaleti»). Fakat metafizikçi Proudhon'un Gürcü öğrencileri yetişip «diyalektiğin metafizik olduğunu», metafiziğin, en sonunda içerikten yoksun bir teolojiye dönüşmek üzere «bilinemez»i, «kendinden şey»i kabul ettiğini kanıtlayıveriyorlar. Proudhon'un ve Spencer'in tersine, diyalektik yöntem yardımıyla Engels,

hem metafizikle ve hem de teolojiyle mücadele etmiştir (bkz. Engels'in «Ludwig Feuerbach» ve «Anti-Dühring» adlı yapıtları). Engels, bunların gülünç içeriksizliğini kanıtladı. Fakat bizim anarşistler, Proudhon'la Spencer'in bilgin, Marx'la Engels'in ise metafizikçi olduklarını «kanıtlıyorlar». İki şeyden biri. Sayın anarşistler ya kendilerini aldatıyorlar, ya da metafiziğin ne olduğunu anlamıyorlar. Herhalde diyalektik yöntemin bunda hiçbir suçu yoktur.

Bay anarşistler diyalektik yöntemi daha nelerle kötülüyorlar? Diyalektik yöntemin bir «yanıltmaca», bir «sofizm yöntemi», «mantıksal ve düşünsel bir perende atma» olduğunu (bkz. «Nobati» No. 8, S.G.), «bunun yardımıyla doğru ile yalanın aynı şekilde kolayca kanıtlanabileceğini» (bkz. «Nobati» No. 4. V. Çerkezişvili) söylüyorlar.

İlk bakışta, sanki anarşistler tarafından ileri sürülen suçlama doğruymuş gibi görünebilir. Metafizik yanlısı biriyle ilgili olarak Engels'in söylediklerini dinleyelim: «Konuşması; evet evet, hayır hayır şeklindedir, bundan ötesi iyi değildir. Onun için bir şey ya vardır, ya yoktur: Bir şeyin aynı zamanda hem kendisi ve hem başka bir şey olması olasılığı aynı derecede azdır. Olumlu ile olumsuz birbirini kesinlikle reddederler...» (Bkz. «Anti-Duhring», önsöz [Almanca yeni baskı, Berlin 1949, s. 241].) Fakat nasıl olur! diyerek heyecana kapılıyor anarşist. Aynı şeyin aynı anda hem iyi hem de kötü olması olası mıdır?! Bu ancak bir «safsata», bir «kelime oyunudur», bu ancak, «sizin doğru ile yalanı aynı kolaylıkla kanıtlamak istediğiniz» anlamına gelir!...

Fakat biz meselenin özüne bakalım. Bugün biz demokratik cumhuriyet istiyoruz, oysa, demokratik cumhuriyet burjuva mülkiyetini pekiştirir; demokratik cumhuriyetin her yerde ve her zaman iyi olduğunu söyleyebilir miyiz? Hayır, söyleyemeyiz! Niçin? Çünkü demokratik cumhuriyet, **yalnızca**, bizim feodal mülkiyeti yıkmakta olduğumuz **«bugün»** için iyidir, ama burjuva mülkiyetini yıkıp sosyalist mülkiyeti kurmaya koyulacağımız **«yarın»** için demokratik cumhuriyet artık iyi olmayacak, tersine parçalayıp kurtulmak istediğimiz bir zincir olacaktır; fakat yaşam, sürekli hare-

ket içinde bulunduğu, geçmiş ile bugün birbirinden koparılıp ayrılamadığı, biz **aynı zamanda** hem feodallere hem de burjuvaziye karşı mücadele verdiğimiz için şöyle diyoruz: Feodal mülkiyeti ortadan kaldırdığı sürece demokratik cumhuriyet iyidir ve biz onu savunuruz; fakat burjuva mülkiyetini sağlamlaştırdığı sürece kötüdür ve biz onu eleştiririz. Demokratik cumhuriyetin aynı anda «iyi» ve «kötü» olduğu, bu nedenle ortaya atılan sorunun «evet» ile ve «hayır» ile yanıtlanabileceği ortaya çıkıyor. Yukarda değinilen sözlerle diyalektik yöntemi kanıtladığı zaman Engels'in düşündüğü de işte bunun gibi **olaylardı.** Fakat, anarşistler bunu anlamadılar ve onu bir «aldatmaca» olarak gördüler! Elbette anarşistlerin bu **gerçekleri** anlamaları, ya da anlamamaları kendilerine kalmış bir şey, hatta denizdeki kumu bile görmeyebilirler, bu onların hakkıdır. Fakat, anarşistlerden farklı olarak, yaşama kapalı gözerle bakmayıp onun nabız atışını duyan ve açıktan açığa, yaşam değiştiği ve hareket ettiği için her yaşam olayının, biri olumlu ve diğeri olumsuz olmak üzere, iki eğilimi bulunduğunu, bizim bunlardan birincisini savunmamız ve ikincisini reddetmemiz gerektiğini söyleyen diyalektik yöntemin bununla ne ilgisi var? Tuhaf insanlar şu anarşistler. «Adaleti» ağızlarından hiç düşürmezler, ama diyalektik yönteme büyük haksızlık ederler!

Devam edelim. Anarşistlerin fikrine göre, «diyalektik gelişim, ilkin geçmişin tamamen yıkıldığı ve sonra büsbütün ayrı bir biçimde geleceğin kurulduğu felaketler şeklinde bir gelişimdir... Cuvier'in kataklizmlerini bilinmeyen nedenler doğuruyordu, Marx ve Engels'in felaketlerini ise diyalektik yaratmaktadır» (bkz. «Nobati» No. 8, S.G.). Fakat başka bir yerde aynı yazar şunu söylüyor: «Marksizm, darvinizme dayanmakta ve ona karşı eleştirisiz bir tutum takınmaktadır.» (Bkz. «Nobati» No. 6.)

Burada okuyucu iyice bir düşünmeli!

Cuvier, Darwin'in evrimini reddeder ve yalnızca kataklizmleri kabul eder, oysa bir kataklizm «bilinmeyen nedenlerin yarattığı», **ani** bir patlamadır. Anarşistler, marksistle-

rin **Cuvier'e katıldıklarını** ve bu nedenle **darwinizmi reddettiklerini** iddia ediyorlar.

Darwin, Cuvier'in kataklizmlerini reddeder ve yalnızca tedrici evrimi kabul eder. Aynı anarşistler şimdi şöyle diyorlar : «Marksizm darwinizme dayanır ve ona karşı eleştirisiz bir tutum takınır», öyleyse marksistler, **Cuvier'in kataklizmlerinden yana değildirler.**

İşte size anarşi! Söylendiğine göre, astsubayın dul karısı kendi kendini dövmüş! «Nobati»nin 8. sayısındaki S.G.'nin, 6. sayıdaki S.G.'nin ne yazdığını unuttuğu açıktır. Bunlardan hangisi haklı 6. sayı mı, yoksa 8. sayı mı? Yoksa her ikisi de yalan mı söylüyor?

Olgulara dönelim. Marx şöyle açıklıyor : «Gelişiminin belirli bir aşamasında, toplumun maddi üretim güçleri varolan üretim ilişkileriyle, ya da bunun hukuksal bir ifadesi olan mülkiyet ilişkileriyle çelişkiye düşer... Sonra bir sosyal devrim dönemi başlar.» Fakat «bir toplumsal formasyon, kendileri için yeterince geniş olduğu bütün üretici güçler gelişmeden önce yıkılmaz...» (Bkz. **K. Marx**, «Politik Ekonominin Eleştirisi». Önsöz [Almanca yeni baskı, Berlin 1947, s. 13 - 14].) Marx'ın fikrini modern toplumsal yaşama uygularsak, **toplumsal** nitelik taşıyan modern üretim güçleriyle **özel** nitelik taşıyan, ürünlere sahip olma biçimi arasında, bir sosyalist devrimle son bulması gereken temel bir çelişki olduğu ortaya çıkar. (Bkz. **F. Engels**, «Anti-Dühring», üçüncü kısım, II. bölüm.) Görüldüğü gibi, Marx'la Engels'in görüşüne göre «devrim» («felaket») Cuvier'in «bilinmeyen nedenleriyle» değil, «üretim güçlerinin gelişimi denen tamamen belli ve canlı toplumsal nedenlerle oluyor. Görüdüğü gibi, Marx'la Engels'in fikrine göre devrim, Cuvier'in düşündüğü gibi **birdenbire** değil, üretim güçleri yeterince olgunlaştıktan sonra ancak gerçekleşiyor. Cuvier'in kataklizmleriyle diyalektik yöntem arasında ortak hiçbir şey olmadığı açıktır. Diğer yandan, diyalektik yönteme göre, evrimle devrim, nicel ve nitel değişmeler, aynı hareketin zorunlu iki biçimi olmasına karşın, darwinizm yalnız Cuvier'in kataklizmlerini değil, diyalektik bakımdan anlaşılan devrimi de reddeder.

«Marksizmin darwinizm karşısında eleştirisiz bir tutum takındığının» da kesinlikle söylenemeyeceği açıktır. «Nobati»nin her iki durumda da, hem 6. sayıda hem de 8. sayıda, yalan söylediği ortaya çıkıyor.

Ve yalana şerbetli olan bu «eleştirmenler» durmadan bize aynı nakaratı okuyorlar: Sizce ister uygun olsun ister olmasın, bizim yalanımız sizin doğrunuzdan daha iyidir! Belki de anarşistler her şeylerinin hoş görüleceğini sanıyorlar.

Sayın anarşistler bir şeyi daha diyalektik yönteme bağışlayamıyorlar: «Diyalektik,... kendi dışına çıkmak veya sıçramak, ya da kendi üzerinden atlamak olanağı vermiyor.» (Bkz. «Nobati» No. 8, S.G.) Bunun su katılmamış bir gerçek olduğu kuşkusuz, sayın anarşistler, bunda haklısınız sayın baylar, tamamen haklısınız: Diyalektik yöntem böyle bir olanak vermez. Ama niçin vermez bu olanağı? Çünkü, «kendinden dışarı sıçramak, kendi üzerinden atlamak», dağ keçilerinin işidir de onun için. Oysa, diyalektik yöntem insanlar için yaratılmış bir şeydir. Bütün giz budur!...

Anarşistlerin diyalektik yönteme ilişkin görüşleri, ana çizgileriyle bunlardır.

Anarşistlerin, Marx'la Engels'in diyalektik yöntemini kavramadıkları açıktır, onlar kendi diyalektiklerini bulmuşlar ve böyle acımasızca bununla dövüşüyorlar.

Bu oyuna bakınca sadece gülmek gelebiliyor içimizden, çünkü bir insanın nasıl kendi hayalinin yaratıklarıyla savaştığına, kendi yapıntılarına vurduğu halde, ısrarla karşıtına vurduğu inancını vermesine bakınca insan, ister istemez gülüyor.

II

«İnsanların varlığını belirleyen bilinçleri değildir; tersine, onların bilinçlerini toplumsal varlığı belirler.»

K. Marx

Materyalist teori nedir?

Yeryüzündeki her şey değişiyor, dünyadaki her şey hareket ediyor, fakat bu değişme **nasıl** oluyor ve bu hareket **hangi biçimde** gerçekleşiyor? Soru budur. Örneğin biz, yeryüzünün bir zamanlar kızgın bir ateş yığını olduğunu, sonradan bunun soğuduğunu, daha sonraları hayvanlar dünyasının ortaya çıktığını, hayvanlar dünyasının gelişimiyle bir maymun türünün göründüğünü ve en sonunda bundan insanın meydana geldiğini biliyoruz. Fakat bu gelişim nasıl gerçekleşti? Bazıları, doğa ile onun gelişiminden önce bir dünya düşüncesinin olduğunu, sonradan bunun, bu gelişimin temelini oluşturduğunu, bu nedenle doğa olaylarının akışının, ideallerin gelişiminin boş bir **biçimi** olarak ortaya çıktığını söylüyorlar. Bu insanlara idealistler adı verildi. Bunlar sonraları birçok akımlara bölündüler. Yine bazıları, dünyada başlangıcından bu yana birbirine karşıt iki kuvvet bulunduğunu —düşünce ve madde—, buna uygun olarak olayların iki kısma bölündüğünü —düşünsel ve maddesel diye—, bunlar arasında sürekli bir mücadele olduğunu; bu nedenle, demek ki tabiat olaylarının gelişiminin, düşünsel ve maddesel görünümler arasındaki sürekli bir savaşımı gösterdiğini söylüyorlar. Bu insanlara, (düalistler) adı verildi. İdealistler gibi aynen bunlar da çeşitli akımlara ayrıldılar.

Marx'ın materyaist teorisi hem düalizmi ve hem de idealizmi kesinlikle reddeder. Dünyada düşünsel ve maddesel görünümlerin varolduğu kuşkusuzdur, ama bu, hiçbir suretle bunların birbirini reddettikleri anlamına gelmez. Tersine, düşünsel olanla maddesel olan bir ve aynı görünümün ayrı iki şeklidir; bunlar birlikte varolurlar ve beraber gelişirler,

aralarında sıkı bir bağ vardır. Öyleyse bunların birbirini reddettiklerine inanmamız için hiçbir neden yoktur. Böylece düalizm denen öğreti, temelinden yıkılmış oluyor. Düşünsel ve maddesel olmak üzere, iki ayrı biçimde, birleşik ve bölünemez bir doğa çıkıyor ortaya, doğanın gelişiminin, böyle görülmesi gerekir. Düşünsel ve maddesel olmak üzere, iki ayrı biçimde, birleşik ve bölünemez bir toplumsal yaşam çıkar ortaya. Yaşamın gelişimine böyle bakmamız gerekir.

Bu, Marx'ın materyalist teorisinin monizmidir.

Aynı zamanda Marx, idealizmi de reddeder, düşüncenin, düşünsel yanın, gelişmesinde doğadan genel olarak maddesel yandan, **önde geldiği** düşüncesi yanlıştır. Dış, anorganik denen doğa varken, dünyada daha hiçbir canlı varlık yoktu. İlk canlı varlıkta —protoplazmada— hiçbir bilinç (düşünce) yoktur, onda sadece uyarılganlık özelliği ve duyumun nüveleri vardı. Sonradan hayvanlarda giderek, sinir sisteminin gelişimine uygun bir şekilde, yavaş yavaş bilince dönüşen duyum yeteneği gelişti. Eğer maymun dikilmeyip de hep dört ayak üzerinde yürümüş olsaydı, onun soyundan gelen insan serbestçe akciğerlerini ve ses kirişlerini kullanamaz ve böylece de konuşmayı kullanamazdı. Bu ise bilincinin gelişmesini önemli ölçüde engellerdi. Ya da, **eğer** maymun arka ayakları üzerine dikilmemiş olsaydı, onun soyundan gelen insan, hep aşağıya bakmak ve izlenimlerini yalnızca oradan almak zorunda kalırdı; yukarıya ve etrafına bakmak olanağı olmaz ve bu nedenle beynine daha çok materyel (izlenimler) iletme olanağına sahip olmazdı ve böylece bilincinin gelişimi önemli ölçüde engellenmiş olurdu. Zihinsel yanın gelişimi için, organizmanın belli bir yapısının ve sinir sisteminin belli bir gelişiminin zorunlu olduğu çıkıyor ortaya. Maddesel yanın, varlığın, gelişiminin, zihinsel yanın, düşüncenin gelişmesinden önce geldiği çıkıyor ortaya. Önce dışsal koşulların, maddenin, ve **sonra** buna uygun olarak bilincin ve diğer düşünsel görünümlerin değiştiği açıktır, düşünsel yanın gelişimi, maddi ilişkilerin gelişiminin gerisinde kalır. Maddi yana, dışsal koşullara, varlığa vb. **içerik** dersek, düşünsel yana, bilince ve diğer

benzeri görünümlere **biçim** dememiz gerekiyor. Şu ünlü materyalist önerme buradan çıkıyor: Gelişim sürecinde içerik biçimden önce gelir, biçim içeriğin gerisinde kalır.

Toplumsal yaşam ile ilgili olarak da aynı şey söylenmelidir. Burada da maddesel gelişim düşünsel gelişimden önce gelir, burada da biçim, içeriğinin gerisinde kalır. Kapitalizm doğduğunda ve şiddetli bir sınıf savaşımı olduğunda, bilimsel sosyalizmden hiçbir iz yoktu; daha hiçbir yerde sosyalist düşünce ortaya çıkmamıştı, ama üretim süreci toplumsal bir niteliğe sahipti.

Onun için, Marx, şöyle der: «İnsanların varlığını belirleyen bilinçleri değildir; tersine, onların bilinçlerini toplumsal varlığı belirler.» (Bkz. **K. Marx**, «Siyasal Ekonominin Eleştirisi» [Almanca yeni baskı, Berlin 1947, s. 13].) Marx'ın fikrine göre, ekonomik gelişim, toplumsal yaşamın maddi temeli, **içeriğidir**, hukuki-politik ve dini-felsefi gelişim ise bu içeriğin **«ideolojik biçimi»** ve onun «üstyapısıdır». Onun için, Marx şöyle der: «Ekonomik temelin değişmesiyle birlikte tüm o muazzam üstyapı da **daha yavaş** ya da **daha hızlı** bir şekilde devrilir.» (Aynı yer.)

Toplumsal yaşamda da ilkin dışsal, maddesel koşullar ve **sonra** insanların düşüncesi, dünya görüşleri değişir. İçeriğin gelişimi, biçimin oluşumundan ve gelişiminden önce olur. Doğal olarak bu asla, S.G.'ye göründüğü gibi, Marx'ın fikrine göre biçim olmaksızın bir içeriğin olanaklı olduğu anlamına gelmez (bkz. «Nobati» No. 1, «Monizmin Eleştirisi»). Biçim olmaksızın bir içerik olanaksızdır, mesele, içeriğinin arkasında kaldığı için şu veya bu biçimin bu içeriğe **hiçbir zaman tam** olarak uymaması ve bu nedenle çoğu kez yeni içeriğin «zorunlu olarak» geçici bir zaman için eski biçime bürünmüş olması ve bu yüzden aralarında bir çelişki doğmasıdır. Örneğin bugün, üretilen mallara sahip olmanın özel niteliği üretimin **toplumsal** içeriğine uygun düşmemekte ve günün sosyal «çelişkisi» işte burada ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan, fikrin varlığın bir biçimi olduğu düşüncesi asla, doğası itibariyle bilincin aynı zamanda madde olduğu anlamına gelmez. Böyle düşünenler sadece, teorileri

Marx'ın materyalizmine temelden ters düşen ve Engels'in «Ludwig Feuerbach» adlı yapıtında haklı olarak alay ettiği kaba materyalistlerdir (vulgar materyalistler) — örneğin Büchner ve Moleschott. Marx'ın materyalizmine göre, bilinçle varlık, düşünce ile madde, genel konuşmak gerekirse, doğa denen bir ve aynı görünümün iki ayrı biçimidir; o halde bunlar birbirini reddetmezler*, fakat buna rağmen bir ve aynı şey değillerdir. Mesele sadece, doğanın ve toplumun gelişiminde bilinçten, yani kafamızın içinde oluşan şeyden önce buna uyan maddi bir değişikliğin, yani bizim dışımızda oluşan bir şeyin olmasıdır. Şu ya da bu maddi değişikliği, kaçınılmaz olarak, er ya da geç, buna uygun düşünsel bir değişiklik izler. Bundan dolayı da biz, düşünsel değişikliğin, buna uygun maddesel değişikliğin bir biçimi olduğunu söyleriz.

Ana çizgileri içinde, Marx'la Engels'in diyalektik materyalizminin monizmi budur.

Bazıları bize şöyle diyeceklerdir İyi, hoş, bütün bunlar doğa ve toplum tarihi bakımından doğrudur. Fakat, bugün kafamızda şu veya bu şeyler hakkındaki çeşitli fikir ve tasavvurlar ne şekilde doğuyor? Gerçekte, dışsal koşullar denen koşullar var mıdır, yoksa varolan sadece bu dışsal koşullara ilişkin bizim tasavvurlarımız mıdır? Şayet dışsal koşullar varsa bunların algılanması ve bilinmesi ne ölçüde olasıdır?

Buna biz, tasavvurlarımızın, «ben»imizin ancak, «ben»imizde izlenimler bırakan dış koşullar varolduğu sürece varolduğunu söyleyeceğiz. Düşünmeden, tasavvurlarımızdan başka hiçbir şeyin varolmadığını söyleyenler, her türden tüm dışsal koşulları inkâr etmek durumunda kalırlar. Sonuç olarak bunlar, kendi «ben»leri dışındaki diğer insanların varlığını da inkâr etmek durumunda kalırlar ki, bu durum bilimin ve pratik etkinliğin ana ilkelerine temelden ters düşer. Evet, dışsal koşullar gerçekten vardır; bu koşullar biz-

---

* *Bu, biçimle içerik arasında bir çelişki olduğu düşüncesine asla ters düşmez. Mesele, çelişkinin aslında içerikle biçim arasında değil,* eski *biçim ile, yeni bir biçim arayan ve bunun için çalışan* yeni *içerik arasında olmasıdır.*

den önce vardı, bizden sonra da varolacaktır, bunlar bilincimizi ne kadar sık ve kuvvetli etkilerlerse, algılanmaları ve bilinmeleri de o kadar kolay ve çabuk mümkün olur. bugün kafamızdaki şu veya bu şeyler üzerine çeşitli fikir ve tasavvurların ne şekilde meydana geldiği sorusuna gelince, bu konuda, doğa ve toplum tarihinde olanların bugün burada kısaca yinelendiğini açıklamamız gerekiyor. Bu durumda da, bizim dışımızda bulunan nesne, bu nesne hakkındaki tasavvurumuzdan önce gelmiştir, bu durumda da tasavvurumuz, yani biçim, içeriği olan nesnenin gerisinde kalır, vb. Eğer bir ağaca bakıp onu görüyorsam, bu sadece, kafamda ağaca ilişkin bir tasavvur doğmadan önce de, bende buna uygun tasavvuru yaratan ağacın varolduğunu ifade eder.

Marx'la Engels'in monist materyalizminin, insanların pratik etkinliği için ne anlam taşıması gerektiğini kavramak zor değildir. Eğer dünya görüşümüz, örf ve geleneklerimiz, dışsal koşullar tarafından yaratılıyor, hukuksal ve siyasal biçimlerin elverişsizliği, ekonomik içeriğe dayanıyorsa, ekonomik ilişkilerle birlikte halkın örf ve gelenekleriyle ülkenin siyasal düzeninin de temelinden değişmesi için, ekonomik ilişkilerin köklü bir değişimine gitmek zorunda olduğumuz ortaya çıkıyor.

Bununla ilgili olarak Karl Marx şunları söyler :

«Materyalizmin öğretilerinden..., onun sosyalizmle olan zorunlu bağıntısını anlamak için keskin bir anlayış yeteğine gerek yoktur. Eğer insan tüm bilgi, duyum vb. şeyleri maddi âlemden ediniyorsa, o zaman önemli olan, ampirik dünyanın, insanın gerçek insancıl olanı yaşayıp alışacağı, kendini insan olarak bileceği şekilde kurulmasıdır. Eğer insan materyalist anlamda özgür değilse, yani olumsuz kuvvetle şu ya da bu şeyden kaçınmak için değil de olumlu güçle kendi gerçek bireyliğine önem kazandırmak için özgürse, tek başına suçun cezalandırılması yerine, anti-sosyal suç doğum yerlerinin yok edilmesi gerekir... Eğer insanı oluşturan durum ve koşullarsa, o zaman insancıl durum ve koşulların yaratılması zorunludur.» (Bkz. «Ludwig Feuerbach», ek : «18. Yüzyıl Fransız Materyalizmi Üzerine K. Marx»

[Marx - Engels, Tüm Yapıtları, Kısım : I, C. III, Berlin 1932, s. 307].)

İnsanların pratik etkinliği ile materyalizm arasındaki bağıntı budur.

Marx'la Engels'in monist materyalizmi karşısında anarşistlerin takındıkları tutum nedir?

Marx'ın diyalektiği Hegel'den kaynaklandığı gibi, materyalizmi de Feuerbach'ın materyalizminin bir geliştirilmesidir. Anarşistler bunu çok iyi biliyorlar ve Hegel'le Feuerbach'ın kusurlarını fırsat bilerek Marx'la Engels'in diyalektik materyalizmini kötülemeye çalışıyorlar. Hegel'le ilgili olarak, anarşistlerin bu oyunlarının kendi polemik güçsüzlüklerinden başka hiçbir şeyi kanıtlayamayacağına işaret etmiş bulunuyoruz. Feuerbach'la ilgili olarak da aynı şeyin söylenmesi gerekir. Örneğin, anarşistler üstüne basa basa şunları söylüyorlar «Feuerbach bir panteistti...» o, «insanları tanrılaştırmıştır...» (bkz. «Nobati» No. 7, D. Delendi), «Feuerbach'ın fikrine göre insan, ne yiyorsa odur...» Marx bundan güya şu sonuca varmış : «Demek ki ilk ve en önemli şey ekonomik durumdur» vb. (bkz. «Nobati» No. 6, S.G.). Gerçi içimizden hiç kimsenin, Feuerbach'ın panteizminden, insanları tanrılaştırmasından ve benzeri diğer hatalarından kuşkulandığı yok, tersine, Feuerbach'ın hatalarını ilk ortaya çıkaranlar Marx'la Engels olmuştur, fakat anarşistler buna rağmen Feuerbach'ın ortaya çıkarılmış olan hatalarını yeniden «ortaya çıkarmayı» zorunlu görüyorlar. Niçin? Belki de Feuerbach'ı aşağılamak suretiyle, herhangi bir şekilde, Marx'ın Feuerbach'dan aldığı ve sonra bilimsel olarak geliştirdiği materyalizmi de kötülemek istedikleri için. Feuerbach'da yanlış düşüncelerin yanında doğruları da olamaz mı? Biz, anarşistlerin böyle oyunlarla monist materyalizmi hiçbir suretle sarsamayacaklarını, tersine, olsa olsa ancak kendi güçsüzlüklerini kanıtlayacaklarını öne sürüyoruz.

Marx'ın materyalizmine ilişkin görüşlerinde, anarşistlerin kendi aralarında bir karışıklık vardır. Çerkezişvili'ye bakılırsa, Mark'la Engels monist materyalizmden nefret ediyorlarmış, bu itibarla onların materyalizmi monist değil, vulgar materyalizmmiş: «Evrim sistemi, transformizmi ve Engels'in o kadar kuvvetle nefret ettiği monist materyalizmi ile doğa bilginlerinin o büyük bilimi, diyalektikten kaçınmıştır» vb. ,bkz. «Nobati» No. 4, V. Çerkezişvili). Çerkezişvili'nin hoşlandığı ve Engels'in nefret ettiği doğabilimsel materyalizmin monist materyalizm olduğu ortaya çıkıyor. Başka bir anarşist de bize, Marx'la Engels'in materyalizminin monist olduğunu ve bu nedenle reddedilmesi gerektiğini söylüyor. «Marx'ın tarihsel anlayışı, Hegel'in bir atavizmidir. Genelde mutlak nesnelliğin monist materyalizmi ve özelde Marx'ın ekonomik monizmi, doğada olanaksızdır ve teoride yanlıştır... Monist materyalizm, kötü örtülmüş bir düalizm ve metafizikle bilim arasında bir uzlaşmadır...» (Bkz. «Nobati» No. 6, S.G.) Monist materyalizmin kabul edilemez olduğu, çünkü Marx'la Engels sadece ondan nefret etmekle kalmayıp kendilerinin monist materyalistler olduğu, bundan dolayı monist materyalizmin reddedilmesi gerektiği çıkıyor ortaya güya.

İşte size anarşi! Marx'ın materyalizminin esası üzerinde kendi aralarında daha açıklığa kavuşmuş değiller, onun monist materyalizm olup olmadığını daha kendileri çözümlemiş değiller, üstün ve kusurlu yanları hakkında daha kendi aralarında bir fikir birliğine varmış değiller, fakat bağıra bağıra övünüyorlar: Marx'ın materyalizmini eleştirerek yerle bir ettik, diyorlar. «Eleştirilerinin» ne kadar haklı olabileceği bundan anlaşılıyor.

Devam edelim. Bazı anarşistler, anlaşıldığına göre, bilimle çeşitli şekillerde materyalizm olduğunu ve bunlar arasında büyük farklar bulunduğunu bile bilmiyorlar: Örneğin, düşünsel yanın önemini ve bunun maddesel yan üzerindeki etkisini reddeden bir vulgar materyalizm (doğabilimde ve tarihte) vardır; fakat bir de düşünsel ve maddesel yanın karşılıklı ilişkilerini bilimsel olarak inceleyen monist

materyalizm vardır. Bazı anarşistler bütün bunları karıştırıyorlar ve aynı zamanda da büyük bir küstahlıkla şöyle diyorlar Uygun bulsanız da bulmasanız da, biz Marx'la Engels'in materyalizmini esaslı şekilde eleştiriyoruz! Dinleyelim : «Engels'in ve aynı zamanda Kautsky'nin de görüşüne göre Marx», diğerleri yanında, «materyalist anlayışı» ortaya koymakla insanlığa büyük bir hizmet yapmıştır... «Doğru mudur bu? Biz doğru olmadığını sanıyoruz, çünkü toplumsal mekanizmayı coğrafi, iklimsel-yer hareketi, kozmik, antropolijik ve biyolojik koşulların harekete geçirebileceği görüşünü temsil eden tüm tarihçilerin, bilginlerin ve filozofların, evet **bütün bunların materyalist olduklarını biliyoruz biz!**» (Bkz. «Nobati» No. 2, S.G.) Böyle insanlarla konuşun bakalım şimdi! Aristoteles'le Montesquieu «materyalizmi» arasında, Marx'la Saint-Simon «materyalizmi» arasında bir fark olmadığı çıkıyor ortaya. Bunun adına da, karşıtını anlamak ve esaslı şekilde eleştirmek deniyor!...

Bazı anarşistler, bir yerden Marx'ın materyalizminin, «mide teorisi» olduğunu duymuşlar ve belli ki «Nobati»nin redaksiyonunda kâğıda fazla değer verilmediği ve bu iş ucuza geldiği için bu «düşünceyi» yaymaya koyulmuşlar. Dinleyelim : «Feuerbach'ın fikrine göre, insan, ne yiyorsa odur. Bu formülün Marx'ın üzerinde büyüleyici bir etkisi oldu.» Anarşistlerin kanısınca Marx bundan şu sonuca varmış oluyor : «Demek ki, ilk ve en önemli şey ekonomik durum, üretim ilişkileridir...» Anarşistler filozofça bizi aydınlatmaya devam ediyorlar «Bu amaç için (toplumsal yaşam için) tek aracın yemek ve ekonomik üretim olduğunu söylemek bir hatadır... Eğer aslında, monistçe, yemekle ve ekonomik varlıkla **ideoloji** belirlenmiş olsaydı, obur bazı kimselerin birer **dâhi** olması gerekirdi.» (Bkz. «Nobati» No. 6, S.G.) Demek ki, eleştiriyle Marx'ın Materyalizminin hakkından gelmek bu kadar kolay : Bir anda, bir «eleştirmen» ünü kazanmak için yetişkin herhangi bir iyi ev kızından Marx ve Engels hakkında sokak dedikoduları duymak ve bu sokak dedikodularını felsefi bir küstahlıkla herhangi bir «Nobati»nin sütunlarında yinelemek yetiyor. Fakat bir şeyi daha söyle-

seniz ya, sayın baylar: «Yemek yemenin ideolojiyi belirlediğini», nerede, ne zaman, hangi ülkede, hangi Marx söylemiştir? Suçlamanızı pekiştirmek için neden Marx'ın yapıtlarından bir tek cümle, bir tek sözcük vermiyorsunuz? Ekonomik durumla yemek yeme aynı şey mi acaba? Bu son derece farklı kavramları birbiriyle karıştırmak, diyelim ki yetişkin herhangi bir iyi ev kızı için bağışlanabilir, fakat nasıl oluyor da, «sosyal demokrasinin yıkıcıları», «bilimin yenileyicileri» olan sizler, yetişkin iyi ev kızının hatasını böyle pervasızca yineliyorsunuz? Nasıl olur da, yemek yeme toplumsal ideolojiyi belirleyebilir? Söylediklerinizi düşünseniz ya bir kez: İdeolojinin biçiminin sürekli olarak değişmesine ve gelişmesine karşın, yemek yeme, yemek yemenin biçimi değişmez, aynen şimdi olduğu gibi eski çağlarda da insanlar yemek yediler, çiğnediler ve yediklerini sindirdiler. Bu arada söylemek gerekirse, ideolojinin antik, feodal burjuva, proleter şekilleri vardır. Genel konuşmak gerekirse, değişmeyen bir şeyin sürekli olarak değişen bir şeyi belirlemesi kabul edilebilir mi? Ekonomik durum ideolojiyi belirler. Marx bunu gerçekten söylemştir ve bu kolayca anlaşılabilir, ama yemek yeme ile ekonomik durum bir ve aynı şey midir? Niçin kendi düşünce zayıflığınızı Marx'a yüklemek istiyorsunuz?...

Devam edelim. Bizim anarşistlerin görüşüne göre, Marx'ın materyalizmi «aynı zamanda koşutluktur (paralelizmdir)...; ya da: «monist materyalizm kötü maskelenmiş bir düalizmdir ve metafizikle bilim arasında bir uzlaşmadır...» «Bundan dolayı Marx, üretim ilişkilerini maddesel olarak, fakat, insanların, varoldukları halde hiçbir önemi olmayan irade ve gayretlerini hayal ve ütopya olarak açıkladığı için düalizme düşüyor.» (Bkz. «Nobati» No. 6, S.G.) Evvela, Marx'ın monist materyalizminin, anlamsız koşutlukla hiçbir ortak yanı yoktur. Materyalizm açısından maddesel yan, yani içerik, düşünsel yandan, yani biçimden zorunlu olarak önde gitmesine karşın, koşutluk bu görüşü reddeder ve kesin olarak ne maddesel yanın ve ne de düşünsel yanın biribirinden önde gitmediğini, her ikisinin birlikte ve koşut olarak

geliştiğini açıklar. İkincisi, Marx'ın monizmi ile koşutluk arasında ortak olan ne var? Biz çok iyi biliyoruz ki (eğer marksist yazını okuyorsanız, siz sayın anarşistlerin de bilmeleri gerekir), bunlardan birincisi bir ilkeden, bir maddesel ve bir düşünsel biçimi olan doğadan hareket eder. Buna karşın sonuncusu ise, düalizme göre biribirini reddeden maddesel ve düşünsel olmak üzere **iki ilkeden** hareket eder. Üçüncüsü, insanlarının irade ve gayretlerinin bir önemi olmadığını kim söylemiş? Marx'ın bunu nereden söylediğini niçin bildirmiyorsunuz? Marx, «Louis Bonaparte'ın On Sekizinci Brumaire»inde, «Fransa'da Sınıf Savaşımları»nda, «Fransa'da İçsavaş»da ve öteki broşürlerde, «irade ve çabaların» öneminden söz etmiyor mu? Öyleyse Marx sosyalist ruh içinde proleterlerin «irade ve çabalarını» geliştirmek için neden çaba harcadı, eğer «irade ve çabaların» önemini kabul etmiyorsa, proleterler arasında niçin propaganda yaptı? Veya 1891 - 94 yıllarına ait ünlü makalelerinde Engels, «irade ve gayretlerin» öneminden söz etmiyor da başka neden söz ediyor? İnsanların irade ve çabaları, içeriklerini ekonomik durumdan alırlar, fakat bu, hiçbir suretle, bunların ekonomik ilişkilerin gelişimi üzerinde etkili olmadıkları anlamına gelmez. Bu basit fikirleri sindirmek gerçekten bizim anarşistlere o kadar zor mu geliyor? Evet, evet, eleştiri hevesi ile eleştirinin kendisinin, iki ayrı şey olduğu boşuna söylenmiyor!...

Anarşist baylar tarafından ortaya atılan bir suçlama daha: «İçerik olmaksızın biçim düşünülemez...», bundan dolayı «biçimin, içeriğin gerisinde kaldığı..., bunların, 'yanyana varoldukları' söylenemez... Yoksa monizm manasız bir şey olur» (bkz. «Nobati» No. 1, S.G.). Sayın anarşistler birazcık karıştırdılar yine. Biçim olmaksızın bir içerik düşünülemez, ama **varolan** biçim hiçbir zaman varolan içeriğe, tamamı tamamına uymaz, yeni içerik belli bir ölçüde hep eski şekle bürünür, bu nedenle de eski biçim ile yeni içerik arasında daima bir çelişki vardır. Devrimlerin asıl temeli budur ve Marx'ın materyalizminin devrimci ruhu başlıca burda ifadesini bulur. Fakat anarşistler bunu kavrayamıyor-

lar ve inatla, biçim olmaksızın bir içeriğin olamayacazını yineliyorlar...

Anarşistlerin materyalizme ilişkin görüşleri bunlardır. Söylenenlerle yetiniyoruz. Anarşistlerin kendilerine ayrı bir Marx bulduktan, sonradan onunla savaşmak için yine kendileri tarafından düşünülen «materyalizmi» ona yükledikleri, bu kadarla da yeterli açıklığa kavuşuyor. Fakat gerçek Marx'la gerçek materyalizme hiçbir isabet yok...

Diyalektik materyalizmle proleter sosyalizmi arasında nasıl bir bağıntı vardır?

«Akhali Zhovreba». («Yeni Zaman»)
No. 2, 4, 7 ve 16
21, 24, 28 Haziran ve 9 Temmuz 1906.
İmza: Kobu.
Gürcüceden yapılan yetkili
Rusça çeviriye göre.

NOTLAR

[1] «Brdsola» («Mücadele») - Tiflis Sosyal Demokrat Örgütünün, Leninci «Iskra»nın izinde giden grubunun ilk illegal Gürcüce gazetesi. «Brdsola» gazetesinin kurulmasında başı çeken J. V Stalin'di. «Brdsola» gazetesinin çıkması, Gürcistan'ın ilk sosyal-demokrat örgütü olan «Messame-Dassi»nin devrimci azınlığının (J. V Stalin, V. Z. Keçoveli, A. G. Zulukidze) oportunist çoğunluğa (Jordania vb.) karşı devrimci Marksist illegal bir basınını kurulması sorununda 1898'den beri sürdürdüğü mücadelenin bir sonucuydu. «Brdsola» Bakü'de, Tiflis Sosyal Demokrat Örgütünün devrimci kanadı adına J V Stalin'in yakın bir çalışma arkadaşı olan V Z. Keçoveli tarafından kurulan illegal basımevinde basıldı. Gazetenin çıkmasıyla ilgili pratik iş de ona verildi. «Brdsola»daki, devrimci Marksist partinin program ve taktik sorunlarına ilişkin yön verici makaleler, J. V Stalin'in kaleminden çıkmıştır. «Brdsola» gazetesinin dört sayısı yayımlanmıştır: 1. sayı Eylül 1901'de, 2./3. sayılar Kasım - Aralık 1901'de ve 4. sayı Aralık 1902'de. «Brdsola» «Iskra»dan sonra Rusya'da en iyi Marksist gazete olup Transkafkasya proletaryasının devrimci savaşımının tüm Rusya işçi sınıfının devrimci mücadelesiyle bölünmez birliği için savaşmıştır. Aynen Leninci «Iskra» gibi, «Brdsola» da, devrimci Marksizmin teorik esaslarını savunmuş ve sosyal-demokrat örgütlerin siyasal kitle ajitasyonuna, otokrasiye karşı siyasal savaşıma geçmeleri gerekliliğinin propagandasını yapmış ve Lenin'in burjuva-demokratik devrimde proletaryanın hegemonyası fikrini savunmuştur. «Ekonomistlere» karşı mücadelede «Brdsola», işçi sınıfının homojen-devrimci partisinin kurulması gerektiğini göstermiş ve

liberal burjuvazi ile milliyetçilerin ve her türden oportünistlerin foyalarını meydana çıkarmıştır. Leninci «İskra», «Brdsola» gazetesinin 1. sayısının çıkışını büyük önem taşıyan bir olay olarak görmüştür. (s. 25.)

[2] «Raboçaya Mısl» *(«İşçinin Fikri») — açıkça «ekonomistlerin» oportünist görüşlerini temsil eden bir gazete olup Ekim 1897'den Aralık 1902'ye kadar 16 sayı çıkmıştır. (s. 37.)*

[3] 2 Haziran 1897 tarihli yasa, endüstri işletmeleri ve demiryolları atelyeleri işçileri için işgününü 11,5 saat olarak saptamıştır; yasa aynı zamanda işçilerin tatil günlerini sınırlamıştır. (s. 37.)

[4] 29 Temmuz 1899 tarihinde hükümet tarafından onaylanan, «yüksek okul öğrencilerinin askerlik görevlerini yapmalarına ilişkin geçici kararlar» kastedilmektedir. Bu kararlar gereğince yüksek okullarda kurulan polis rejimine karşı toplu gösterilere katılan öğrenciler okullardan çıkarılmış ve er olarak bir ila üç yıl süreyle Çar ordusuna alınmışlardır. (s. 42.)

[5] «Sakartvelo» *(«Gürcistan») — Sosyal federalistlerin burjuva milliyetçi partisinin çekirdeği haline gelen, Gürcü milliyetçileri yurt dışı grubunun gazetesi; 1903 - 1905 yıllarında Gürcü ve Fransız dillerinde Paris'de çıktı.*

Gürcü federalistlerinin partisine (Nisan 1904'te Cenevre'de kuruldu) «Sakartvelo» grubundan başka, anarşistler, sosyal-devrimciler ve nasyonal demokratlar dahildi. Federalistlerin asıl isteği, feodal burjuva Rus Devleti çerçevesi içinde Gürcistan'ın ulusal özerkliği idi. Gericilik yıllarında devrimin açık karşıtları oldular. (s. 50.)

[6] «Ermeni Sosyal Demokrat İşçi Örgütü», RSDİP II. Parti Kurultayından hemen sonra Ermeni nasyonal-federalist ögeler tarafından kuruldu. V. I. Lenin, bu örgütün Bund'la olan sıkı bağıntısını farketmiştir: Lenin 7 Eylül (yeni stil) 1905'de Merkez Komitesi üyelerine şunu yazmıştır: «Bu, 'Bünd'un bir yaratığından başka birşey değildir, salt Kafkas bundizminin beslenmesi amacıyla kurulmuştur... Tüm Kafkasyalı yoldaşlar, bu yazarlar ve bozguncular çetesine karşılar.» (Bkz. Lenin, Toplu Eserleri, C. V, s. 493, Rusça.) (s. 52.)

[7] «Bund» (Litvanya, Polonya ve Rusya'da Genel Yahudi İşçi Birliği) — bir Yahudi oportünist küçük burjuva örgütü. Ekim 1897'de Vilna'da bir kongrede kuruldu. «Bund», özellikle Yahudi zanaatçılar arasında etkindi. RSDİP I. Parti Kurultayında, «sadece özel Yahudi proletaryasını ilgilendiren sorunlarda bağımsız olan özerk bir örgüt» olarak partiye giren «Bund», Rusya'nın işçi hareketinde milliyetçiliğin ve ayrılıkçılığın taşıyıcısı idi. «Bund»un burjuva-milliyetçi görüşü, Lenin'ci «İskra» tarafından sert biçimde eleştirildi. Kafkasyalı «İskra» yanlıları, «Bund»a karşı savaşımında V. I. Lenin'i tam olarak desteklemişlerdir. (s. 54.)

[8] Kastedilen, Mart 1903'de Tiflis'de Kafkasya Sosyal-Demokrat İşçi Örgütlerinin I. Kongresinde, RSDİP Kafkasya Federasyonu olarak birleşen parti komiteleridir. Kongrede Tiflis, Bakü, Batum, Kutais, Gurien ve diğer örgütler temsil edilmişlerdi. Kongre, Lenin'ci «İskra»nın siyasal çizgisini onayladı, «İskra»nın ve «Zarya»nın program taslağını kabul etti, birliğin özel bir tüzüğünü hazırladı ve karara bağladı. Kafkas Federasyonunun I. Kongresi Kafkasya'daki sosyal demokratik örgütlerin uluslararası yapısının temelini attı. Kongre, yönetici bir parti organı — RSDİP Kafkas Federal Komitesini kurdu. O zamanlar Batum hapishanesinde tutuklu bulunan J. V. Stalin bu komiteye, kendi yokluğunda seçildi. Sürgünden kaçıp Tiflis'e dünmesinden sonra J. V Stalin 1904 yılı başında RSDİP Kafkas Federal Komitesinin başına geçti. (s. 54)

[9] J. V. Stalin'in Kutais'den yazdığı her iki mektup, V I. Lenin'le N. K. Krupskaya'nın Rusya'daki bolşevik örgütleriyle yazıştıkları mektuplar arasında bulundu. J. V. Stalin bu mektupları 1904 yılının Eylül/Ekim aylarında Kutais'de kaldığı sırada yazdı. Mektuplar, Transkafkasya'daki devrimci çalışmadan bu yana yoldaşlarından biri olan ve o zamanlar Leipzig'te yaşayan ve bolşeviklerin Leipzig grubuna dahil olan M. Davitaşvili'ye hitabediyordu. Bu Leipzig grubunun başka bir üyesi olan D. Suliaşvili bu mektuplar hakkında, anılarında şunları yazdı: «Biz Stalin yoldaştan Lenin'e ilişkin coşkulu mektuplar alıyorduk. Mektupları M. Davitaşvili alıyordu. Stalin yoldaş bu mektuplarda hayranlıkla Lenin'e ilişkin düşüncelerini, onun eğil-

mez halis Marksist taktiğini, partinin kuruluş sorunlarını nasıl çözdüğünü vb. anlatıyordu. Bu mektuplardan birinde Stalin yoldaş Lenin'e 'dağ kartalı' diyor ve onun menşeviklere karşı olan uzlaşmaz mücadelesine ilişkin hayranlığını dile getiriyordu. Biz bu mektupları Lenin'e yolladık ve ondan hemen bir yanıt aldık, Lenin bu yanıtında Stalin'i 'ateş saçan kolhidi' diye adlandırıyordu.» (Bkz. L. Beria, «Transkafkasya Bolşevik Örgütlerinin Tarihi», genişletilmiş yeni [3. Almanca] baskı, Moskova 1940, s. 86 [Almanca yeni baskı, Berlin 1949].) Mektupların Gürcüce asılları bulunamamıştır. (s. 67.)*

[10] Kastedilen, yeni menşevik «Iskra»dır. RSDİP'nin II. Kurultayından sonra menşevikler Plehanov'un yardımıyla «Iskra»yı ele geçirdiler ve V. I. Lenin ve Bolşeviklerle mücadele etmek için kullandılar. Gazetede açıkça oportünist görüşlerinin propagandasını yapmaya başladılar. Menşevik «Iskra» Ekim 1905'e kadar çıktı. (s. 67.)

[11] 1904 sonbaharında, «Iskra»nın yazı kurulunu menşevikler ele geçirdikten sonra V. D. Bonç - Bruyeviç, V. I. Lenin adına ayrı bir yayınevi kurdu. Bunun ödevi, «parti yazınını, özellikle II. Parti Kurultayı çoğunluğunun ilkesel görüşünü savunan yazını» yayımlamaktı. O zamanlar menşeviklerin elinde bulunan Parti Meclisi ile Merkez Komitesi, bolşevik yazının basılıp yayılması karşısına akla gelebilen bütün engelleri çıkarıyorlardı. Bu nedenle Kafkasya Bolşevik Komiteleri Konferansı 1904 Kasımında «çoğunluğun yazını ile ilgili olarak» şu kararı aldı «Konferans MK'nden, partideki görüş ayrılıklarını açıklayan diğer yazının yanında, Lenin ve Bonç - Bruyeviç grubunun yazınını parti komitelerine teslim etmesini ister.» 1904 yılının Aralık ayı sonunda yayım çalışması, V. I. Lenin tarafından kurulan «Vperyod» («İleri») gazetesine geçti. (s. 67.)

[12] «22'ler Deklarasyonu», V. I. Lenin tarafından yazılan «Partiye» çağrıdır. Bu çağrı, Lenin'in yönetimi altında 1904 Ağustosunda İsviçre'de yapılan bolşeviklerin bir toplantısında kabul edildi. J. V Stalin'in mektubunda sözü edilen, «Partiye» bro-

---

* Gürcistan'da Karadeniz kıyısında Rioni nehrinin Karadeniz'e karıştığı alanda mümbit delta topraklarına verilen ad. - ÇN.

şürü, «Partiye» adlı çağrıdan başka, Riga ve Moskova komitelerinin kararlarını ve ayrıca 22 bolşeviğin toplantısı kararlarına katılan bolşeviklerin Cenevre grubunun kararını da içerir. «Partiye» çağrısı bolşeviklerin III. Parti Kurultayı için mücadele programı oldu. RSDİP'nin ekseri komiteleri bolşevikler toplantısı kararlarıyla birlik olduklarını bildirmişlerdir. 1904 Eylülünde Kafkasya federal komitesiyle Tiflis ve İmeretino-Mingrelien komiteleri, «22'ler Deklarasyonu»na katılmışlar ve III. Parti Kurultayının hemen toplanması için bir ajitasyon başlatmışlardır. (s. 67.)

[13] V. I. Lenin'in, «Bir Adım İleri İki Adım Geri» adlı makalesi 1904 Eylülünde yazılmıştır. Makale, Rosa Luxemburg'un, «Iskra»nın 69., «Yeni Zaman»ın 42. ve 43. sayılarında yayımlanan, «Rus Sosyal Demokrasisinin Örgütsel Sorunları» başlıklı seri yazısı ile Karl Kautsky'nin, «İskra»nın 66. sayısında basılan bir mektubuna yanıttır. Lenin, yanıtını «Yeni Zaman»da yayımlamak istedi, fakat menşeviklere sempati duyan yazı kurulu bunun yayımlanmasını reddetti. (s. 67.)

[14] «Rus Devrimci Sosyal-Demokrasisi Yurtdışı Ligası'nın II. olağan kongresinin protokolü»; Liga tarafından 1904'te Cenevre'de yayımlanmıştır. (s. 67.)

[15] V.I. Lenin'in, «Bir Adım İleri, İki Adım Geri» adlı kitabı 1904 yılının Şubat - Mayıs ayları arasında yazılmış ve 6 (19) Mayıs 1904'de basılmıştır (bkz. iki ciltte «Seçme Eserler», C. I, Moskova 1946, s. 314-402 [bu cildin Almanca baskısında, Moskova 1943, s. 325 - 415, birkaç bölüm çıkarılmıştır; Lenin'in Almanca tam baskısı, «Tüm Eserleri», C. VI, Viyana - Berlin 1930]). (s. 67.)

[16] V.I. Lenin'in «Ne Yapmalı?» adlı kitabı kastedilmektedir (bkz. iki ciltte «Seçme Eserler», C. I, Moskova 1946, s. 169 - 313). [Almanca yeni baskı, Berlin 1949.] (s. 67.)

[17] RSDİP II. Parti Kurultayı tarafından kabul edilen tüzüğe göre, Parti Konseyi en yüksek parti organı idi. Parti Konseyi beş kişiden oluşuyordu. Merkez Komitesi ile Merkez Organı konsey için ikişer üye seçiyorlar, konseyin beşinci üyesi ise Parti Kurultayı tarafından seçiliyordu. Konseyin asıl ödevi MK ve MO'nın çalışmasını koordine etmek ve birleştirmekti.

RSDİP II. Parti Kurultayından hemen sonra menşevikler Parti Konseyinde çoğunluğu elde ettiler ve Parti Konseyini kendi fraksiyon organı haline getirdiler. RSDİP III. Parti Kurultayı partide birçok merkezlerin bulunmasına son verdi ve Rusya ve yurtdışı diye iki kısma ayrılan birleşik bir parti merkezi —Merkez Komitesi— kurdu. III. Parti Kurultayı tarafından kabul edilen tüzüğe göre merkez organının yazarı, Merkez Komitesinin üyeleri içinden Merkez Komitesi tarafından atanıyordu (s. 72.)

[18] V. I. Lenin'in, «Bir Yoldaşa Örgütsel Görevlerimiz Üzerine Mektup» adlı broşürü, yazarın bir önsüzü ve bir sonsözü ile Cenevre'de RSDİP MK yayınevinde yayımlandı (bkz. «Tüm Eserleri», C. V, s. 179 - 192, Rusça). (s. 72.)

[19] Kostrov, An — N. Jordania'nın takma adları. (s. 72.)

[20] «Kvali» («Saban İzi) — Gürcü dilinde çıkan haftalık gazete, liberal milliyetçi yönde bir organ. 1893 - 1897 yıllarında gazete «Messame - Dassi»den yazarlara sütunlarını açmıştı. 1897 sonunda gazete, «Messame - Dassi»nin çoğunluğunun (N. Jordania vb.) eline geçti ve «legal Marksizmin» borazanı oldu. RSDİP içinde bolşevik ve menşevik fraksiyonlar doğduktan sonra «Kvali», Gürcü menşeviklerin organı oldu. 1904 yılında gazete Hükümet tarafından yasaklandı. (s. 72.)

[21] «Proletariatis Brdsola» («Proletaryanın Mücadelesi»)— Gürcüce illegal bir gazete, RSDİP Kafkasya Federasyonu'nun organı; Nisan/Mayıs 1903'den Ekim 1905'e kadar çıktı; on ikinci sayısı çıktıktan sonra yayımı durduruldu. Sürgünden dönüşünden sonra J. V Stalin, 1904 yılında, diğerleri yanında A. G. Zulukidze ile S. G. Şaumian'ın da mensup olduğu yazı kurulunun başına geçti. Gazetede yön verici makaleleri J. V. Stalin yazdı. «Proletariatis Brdsola» «Brdsola» gazetesinin ardılı idi. RSDİP Kafkas Federasyonu'nun I. Kongresi, «Brdsola» gazetesi ile Ermeni sosyal-demokrat gazetesi «Proletariat»ı, aynı anda Gürcüce («Proletariatis Brdsola»), Ermenice («Proletariati Kriv») ve Rusça («Borba Proletariata») olmak üzere üç dilde çıkacak olan ortak bir organ halinde birleştirmeye karar verdi. Her üç baskının içeriği aynı idi. Numara sırası ilgili dildeki önceki organa uyuyordu. «Proletariatis Brdsola», «Vperyod» ve «Proletari»den sonra Marksist partinin ideolojik, örgütsel ve taktik il-

kelerini azimle savunan en büyük illegal bolşevik gazetesiydi. «Proletariatis Brdsola»nın yazı kurulu, V. I. Lenin'le ve yurtdışındaki bolşevik merkeziyle en sıkı teması sürdürüyordu. Aralık 1904'de «Vperyod»un yayınlanmasına ilişkin haber çıktığında Kafkasya Federal Komitesi «Vperyod»u desteklemek için bir yazın grubu kurdu. Federal Komite'nin «Proletariatis Brdsola»da birlikte çalışma çağrısına verdiği yanıtta V. I. Lenin, 20 Aralık (yeni stil) 1904 tarihli bir mektupta şunları yazdı: «Sevgili yoldaşlar! 'Borba Proletariata' hakkındaki mektubunuzu aldım. Yazmaya ve redaksiyondaki meslekdaşlara da bilgi vermeye çalışacağım». (Bkz. Lenin, «Toplu Eserleri», C. XV, s. 267, Rusça.) «Proletariatis Brdsola», Leninci «Iskra»dan ve daha sonra «Vperyod»dan ve «Proletari»den düzenli bir şekilde makaleler ve materyaller alıp basıyordu. «Proletari»de birçok defalar «Proletariatis Brdsola» hakkında olumlu eleştiri ve değerlendirmeler çıktığı gibi, bu gazeteden makaleler ve haberleşmeler de alınıp basılmıştır. «Proletari»nin 12. sayısında Rus dilinde «Borba Proletariata» gazetesinin 1. sayısının çıkışı bildirildi. Notun sonunda şöyle deniliyordu: «Bu ilginç gazetenin içeriğine tekrar geleceğiz. Kafkas Federasyonu'nun yayın çalışmasının genişlemesini en içten duygularla selamlar, Kafkasya'da parti fikrinin yenilenmesinde ona başarılar dileriz.» (s. 72.)

[22] J. V Stalin'in, «Sosyal Demokrasinin Ulusal Soruna İlişkin Anlayışı Nedir?» başlıklı makalesi kastedilmektedir (bkz. bu cilt, s. 48.) (s. 72.)

[23] Çar II. Nikolaus'un 12 Aralık 1904 günlü «yüksek kişisel buyruğu,» özel bir hükümet bildirisiyle birlikte 14 Aralık 1904 günlü gazetelerde yayımlandı. İkinci derecede kalan birkaç «reform» vaadi bir yana bırakılırsa, buyruk keyfi iktidarın sarsılmazlığını ilan ediyor ve yalnız devrimci işçi ve köylülere karşı değil, ürke ürke hükümete meşruti istekler sunma cüretini gösteren liberallere karşı da tehditler içeriyordu. V. I. Lenin'in söyleyişine göre, II. Nikolaus'un buyruğu «liberaller için doğrudan doğruya bir tokattır». (s. 84.)

[24] «Anayasa tasarısı», liberal «Kurtuluş Birliği» üyelerinin bir grubu tarafından Ekim 1904'te hazırlandı ve «Rus Dev-

leti Temel Yasası, Bir Rus Anayasası Taslağı» başlığı altında Moskova 1904'te özel baskı olarak yayımlandı. (s. 85.)

[25] J. V. Stalin'in, «Partideki Görüş Ayrılıklarının Kısa Açıklaması» adlı broşürü 1905 yılının Nisan ayı sonunda yazıldı. Broşür, N. Jordania'nın «Sosyal-Demokrat»ta çıkan «Çoğunluk mu, Azınlık mı?», «Mogsauri»de çıkan «Parti Nedir?» vb. makalelerine bir yanıttı. J. V. Stalin'in, «Partideki Görüş Ayrılıklarının Kısa Açıklaması» makalesi yurt dışındaki bolşevik merkezinde hemen öğrenildi. 16 Temmuz 1905'te RSDİP Kafkasya Federal Komitesine yazdığı bir mektupta N. K. Krupskaya, broşürün yurt dışına gönderilmesini rica etti. «Partideki Görüş Ayrılıklarının Kısa Açıklaması», broşürü Transkafkasya bolşevik örgütlerinde geniş yaygınlık kazandı; ilerici işçiler bu broşürden parti içi görüş ayrılıkları ile V. I. Lenin'in ve bolşeviklerin görüşünü öğrendiler. Broşür RSDİP Kafkas Federasyonu'nun illegal (Avlabar) basımevinde 1905 Mayısında Gürcü ve Haziran'da Rus ve Ermeni dillerinde yayımlandı. Baskı adedi her biri 1500 - 2000'i buldu. (s. 93.)

[26] «Iskra» («Kıvılcım») — İlk tüm Rusya illegal marksist gazetesi; 1900 yılında V. I. Lenin tarafından kuruldu. «Iskra»nın ilk sayısı 11 (24) Aralık 1900'de Leipzig, bundan sonraki sayıları Münih'de, Nisan 1902'den itibaren Londra'da, 1903 ilkbaharından itibaren Cenevre'de çıktı. Rusya'nın bir dizi kentlerinde (Petersburg, Moskova vb.) RSDİP komiteleri ve grupları Leninci «Iskra» yönünde kuruldu. İllegal «Brdsola» («Mücadele») gazetesi —Gürcü Sosyal Demokrasinin organı— «Iskra»nın fikirlerini Transkafkasya'da savundu. («Iskra»nın önemi ve işlevi için bkz. «SBKP (B) Tarihi - Kısa Ders», Moskova 1945, s. 40 - 48 [Almanca yeni baskı, Berlin, Bölüm I, 5 ve II, 2].) (s. 94.)

[27] «Sosyal-Demokrat» — Kafkas menşeviklerinin illegal gazetesi; 1905 yılının Nisan ayından Kasım ayına kadar Tiflis'de Gürcüce olarak yayımlanmıştır. Gazete N. Jordania tarafından yönetiliyordu. «Sosyal-Demokrat»ın ilk sayısı, «RSDİP Tiflis Komitesi organı» olarak yayımlandı; daha sonra gazete kendisini «Kafkasya sosyal demokrat işçi örgütlerinin organı» olarak adlandırdı. (s. 95.)

[28] «Raboçeye Dyelo» *(«İşçi Davası»)* — *Rus Sosyal-Demokratları Yurtdışı Birliği'nin («ekonomistlerin») düzensiz olarak yayımlanan organı. 1899 yılından 1902 yılına kadar Cenevre'de çıkmıştır. (s. 95.)*

[29] Bkz. V. I. Lenin, «Tüm Yapıtları», C. IV. s. 56. Rusça, (s. 96.)

[30] Starover - A. N. Potressov'un takma adı. (s. 97.)

[31] Bkz. Karl Marx ve Friedrich Engels, «Komünist Partisi Manifestosu», Moskova 1945, s. 31 [Almanca yeni baskı, Berlin 1949, 22 - 23]. (s. 101).

[32] «Yeni Zaman» — *1883'ten 1923'e kadar Stuttgart'ta yayımlanan Alman sosyal demokrasisinin dergisi (s. 102.)*

[33] «Mogsauri» *(«Gezgin»)* — *tarihsel-arkeolojik ve coğrafi-etnografik dergi; 1901 yılından 1905 Kasımına kadar Tiflis'de yayımlanmıştır. 1905 Ocağından itibaren «Mogsauri», Ph. Maharadze'in redaksiyonu altında yayımlanan, Gürcü sosyaldemokratlarının siyasal bir haftalık yazın dergisi oldu. «Mogsauri»de bolşevik yazarların makaleleri yanında, menşeviklerin makaleleri de yayımlandı. (s. 104.)*

[34] Hainfeld Programı, Avusturya Sosyal Demokrasisinin Kuruluş Parti Kurultayında 1888'de Hainfeld şehrinde karara bağlandı. Bu program, ilkeler kısmında, toplumsal gelişimin gidişatını ve proletaryanın ve proletarya partisinin ödevlerini doğru olarak aydınlatan bir dizi ilkeler içeriyordu. Daha sonra, 1901'deki Viyana Parti Kurultayında Hainfeld Programının yerini revizyonist görüşler içeren yeni bir program aldı. (s. 112.)

[35] Bkz. Karl Marx, «Louis Bonapart'ın On Sekizinci Brumaire'i,» Moskova 1939, s. 40 - 41 [Almanca yeni baskı, Berlin 1946, s. 40 - 41]. (s. 115).

[36] «Zarya» *(«Şafak»)* — *V. I. Lenin tarafından kurulan, Rusya sosyal-demokrasisinin teorik dergisi; «Iskra» ile aynı zamanda, ortak bir redaksiyon altında çıktı. Dergi, 1901 Nisanından 1902 Ağustosuna kadar Stuttgart'ta yayımlandı. (s. 118.)*

[37] Bkz. V. I. Lenin, «Tüm Yapıtları», C. VI, s. 150, Rusça, (s. 121.)

[38] «Dnyevnik Sozialdemokrata» *(«Sosyal Demokrat Günce»)* — *1905 Martından 1912 Nisasına kadar düzensiz bir şekil-*

de yayımlanan ve G V Plehanov tarafından Cenevre'de çıkarılan dergi. Tamamı 16 sayı çıktı. 1916 yılında derginin bir sayısı daha çıktı. (s. 121.)

[39] Günçakistler — Ermeni öğrencilerin girişimi üzerine 1887'de Cenevre'de kurulan bir Ermeni küçük burjuva partisinin üyeleri. Ermeni Sosyal Demokrat Partisinin adını kabul eden «Günçak» Partisi, Transkafkasya işçi hareketi içinde bölücü bir politika yürüttü. 1905 - 1907 devriminden sonra «Günçak» Partisi, gerici milliyetçi bir gruplaşma şeklinde yozlaşmıştır. (s. 130.)

[40] Bkz. «Parti Kurultayları, Konferanslar ve Merkez Komitesi Plenum Toplantılarının Kararlarında SBKP(B)», böl. 1, 6. baskı, Moskova 1940, s. 45, Rusça. (s. 131.)

[41] «Proletariatis Brdsola» («Proletaryanın Mücadelesi») gazetesinin II. sayısında J. V. Stalin'in «Geçici Devrimci Hükümet ve Sosyal-Demokrasi» makalesinin yalnız birinci bölümü yayımlanmıştır. «Proletariatis Brdsola» sayılarının (12, 13, 14. sayılar) arşivde kalmış olan J. V Stalin'in hazırladığı el yazısı ile yazılmış plan taslağından anlaşıldığına göre, makalenin ikinci bölümünün 13. sayıda yayımlanması kararlaştırılmıştı. «Proletariatis Brdsola» 12. sayı ile yayımını kestiği için ikinci bölüm yayımlanmadı. Makalenin bu bölümü sadece el yazısı ile yazılmır Rusça çeviri halinde jandarma yönetiminin dosyalarında alıkonulmuş olarak kalmıştı. El yazısının Gürcüce metni bulunamadı. (s. 133.)

[42] II. Enternasyonal'in Amsterdam Kongresi, 1904 Ağustosunda toplandı. (s. 136.)

[43] Karl Marx ve Friedrich Engels, «Merkez Kurulun Bund'a Hitabı» (bkz. Karl Marx, «Komünistlerin Köln Duruşması Üzerine Açıklamalar», Moskova 1940, s. 113). (s. 137.)

[44] V I. Lenin'in, «Geçici Devrimci Hükümet Üstüne» yazısı kastedilmektedir. Lenin bu yazısında Friedrich Engels'in, «Bakuninciler İş Başında» makalesinden alıntı yapmaktadır (Bkz. V. I. Lenin, «Tüm Eserleri», C. VII, s. 325, 326, 328, Rusça). (s. 140.)

[45] Kastedilen, içişleri bakanı Bulygin'in başkanlığındaki bir komisyonca hazırlanan istişari bir Devlet Duması kurulma-

sına ilişkin yasa tasarısı ile Duma seçimleriyle ilgili hükümlerdir. Yasa tasarısı ile seçimlere ilişkin hükümler çarın manifestosu ile birlikte 6 (19) Ağustos 1905 günü yayımlandılar. Bolşevikler, Bulygin Dumasına etkin boykot ilan ettiler. Duma toplanamadan, devrim tarafından silinip süpürüldü. (s. 147.)

[46] J. V. Stalin'in, «Proletariatis Brdsola»nın 11. sayısında yayımlanan «'Sosyal Demokrat'a Yanıt» başlıklı makalesi yurtdışı bolşevik merkezinde canlı yankı yarattı. J. V. Stalin'in makalesinin asıl içeriğinin kısa bir özetinde V. I. Lenin, «Proletari»de şunları yazdı: «'«Sosyal Demokrat»a Yanıt' makalesinde ünlü, 'bilincin dışardan taşınması' ile ilgili sorunun mükemmel bir şekilde ortaya konulduğunu görüyoruz. Yazar bu sorunu dört bağımsız kısma ayırıyor:

1) Felsefi bir sorun olan bilincin varlıkla ilişkisi sorunu: Varlık bilinci belirler. İki sınıfın varlığına uygun olarak da iki türlü bilinç gelişir: Burjuva bilinci, sosyalist bilinç. Proletaryanın durumuna uygun düşen sosyalist bilinçtir.

(2) 'Bu sosyalist bilinci (bilimsel sosyalizmi) kim geliştirebilir ve kim geliştiriyor?'

'Modern sosyalist bilinç yalnızca derin bilimsel anlayış esası üzerinde ortaya çıkabilir' (Kautsky), yani bunun geliştirilmesi, 'bunun için gerekli araç ve boş zamana sahip birkaç sosyal demokrat aydının işidir'

(3) Bu bilinç proletaryaya nasıl girer? 'Burada ortaya, sosyalist bilinci işçi hareketine taşıyacak olan sosyal demokrasi (yalnız sosyal demokrat aydınlar değil) çıkmaktadır.'

(4) Sosyalizm propagandasıyla proletaryaya gelince, sosyal demokrasi onda ne bulmaktadır? Sosyalizme içgüdüsel bir eğilim! Böylece sosyalist eğilimler proletarya ile birlikte doğa gereği proleterlerin kendilerinde ve proletaryanın görüşünü benimseyenlerde ortaya çıkar... Sosyalist çabaların gelişimi bununla açıklanabilir...' (Kautsky.)

Buna bakarak Menşevik, şu gülünç sonuca varıyor: 'Bu nedenle sosyalizmin, proletaryaya dışardan getirilmeyip tersine, proletaryadan çıktığı ve proletaryanın görüşlerini benimseyenlerin kafalarına girdiği açıktır.'!» (Bkz. 11 (24) Ekim 1905 gün ve 22 numaralı «Proletari», «Partiden» sütunu, s. 6.) (s. 151.)

[47] «Federal Komiteye Yanıt», 1 Temmuz 1905 günü «Sosyal-Demokrat»ın 3. sayısının eki olarak yayımlandı. «Yanıt»ın yazarı, Gürcü menşeviklerinin lideri olan ve görüşlerini J. V. Stalin'in «Partideki Görüş Ayrılıklarını Kısa Açıklaması» adlı broşüründe ve diğer yazılarında sert biçimde eleştirdiği N. Jordania idi. (s. 151.)

[48] Bkz. V. I. Lenin, «Tüm Yapıtları», C. V, s. 187, Rusça. (s. 158.)

[49] «Moskovskiye Vyedomosti» («Moskova Haberleri») — 1756'da yayımlanmaya başladı; gazete, soylu derebeyleriyle din adamlarının gerici çevrelerinin çıkarlarını temsil ediyordu. 1905'ten beri Kara Yüzlerin organı. 1917 Ekim devriminden sonra kapanmıştır. (s. 162.)

[50] «Russkiye Vyedomosti» («Rus Haberleri») — 1863'ten beri Moskova Üniversitesinin liberal profesörleriyle Moskova'daki Zemstvo temsilcileri tarafından yayımlanan gazete; liberal toprak sahipleriyle burjuvazinin çıkarlarını temsil ediyordu. 1905'ten sonra sağ Kadetlerin organı oldu. (s. 163.)

[51] «Proletari» — III. Parti Kurultayının kararı üzerine kurulan haftalık illegal bolşevik gazetesi. RSDİP merkez organı; 14 (27) Mayıs'tan 12 (25) Kasım 1905'e kadar Cenevre'de yayımlandı. 26 sayı çıktı. Gazetenin sorumlu redaktörü V. I. Lenin'di. «Proletari», eski Leninci «Iskra»nın çizgisini sürdürdü ve bolşevik «Vperyod» gazetesinin devamıydı. V. I. Lenin'in Petersburg'a gelmesiyle «Proletari»nin yayımı durduruldu. (s. 164.)

[52] Anayasal-Demokratik Parti (K-D, Kadetler), liberal-monarşist burjuvazinin asıl partisiydi. Ekim 1905'te kuruldu. İkiyüzlü bir demokratizm maskesi altında, kendilerini «Halk Özgürlüğü» Partisi olarak adlandıran Kadetler, köylülüğü kendi yanlarına çekmeye çalışıyorlardı. Amaçları Çarlığı meşruti bir monarşi biçiminde tutmaktı. Kadetler zamanla emperyalist burjuvazinin partisi haline geldiler. Sosyalist Ekim Devriminin zaferinden sonra Kadetler Sovyet Cumhuriyetine karşı, karşı-devrimci komplolar ve ayaklanmalar düzenlediler. (s. 167.)

[53] «Kavkaski Raboçi Listok» («Kafkas İşçi Gazetesi») — Kafkasya'da çıkan ilk günlük legal bolşevik gazetesi; 1905 yılı 20 Kasımından 14 Aralık'ına kadar Rusça olarak Tiflis'de ya-

yımlanmıştır. Gazete, J. V. Stalin ve S. G. Şaumian tarafından yönetilmiştir. RSDİP Kafkas Federasyonunun 4. Konferansında «Kavkaski Raboçi Listok» Kafkas Federasyonu'nun resmi organı olarak kabul edilmiştir. 17 sayı çıkmıştır. Gazetenin son iki sayısı «Yelisavetpolski Vestnik» («Yelisavetpol Haberleri») adı altında çıkmıştır. (s. 179.)

[54] Aralık 1905'te Tuckum, Talsen, Rujen, Friedrichstadt ve diğer Letonya kentleri, ayaklanan işçiler, tarım işçileri ve köylülerin silahlı birlikleri tarafından işgal edildi. Çar askerlerine karşı partizan savaşı başladı. Ocak 1906'da Letonya'daki ayaklanmalar Orlov, Sologub ve öteki Çar generallerinin birlikleri tarafından bastırıldı. (s. 185.)

[55] J. V. Stalin'in, «Devlet Duması ve Sosyal-Demokrasinin Taktiği» adlı makalesi, RSDİP Birleşik Tiflis Komitesinin günlük gazetesi olan ve 1906 yılının 5 Martından 10 Martına kadar yayımlanan «Gantiadi» («Şafak») gazetesinde yayımlandı. Makale, bolşeviklerin duma taktiği sorunlarındaki görüşünün resmi bir açıklaması idi. «Gantiadi»nin önceki sayısında, bu soruna ilişkin menşeviklerin görüşünü dile getiren «Devlet Duması Seçimleri ve Taktiğimiz» başlığı altında X. imzalı bir makale yayımlanmıştı. J. V. Stalin'in makalesine redaksiyon şu notu koymuştu: «Dünkü sayımızda yoldaşlarımızdan bir bölümünün Devlet Dumasına katılma sorunundaki görüşlerini yansıtan bir makale yayımladık. Verilen söze uygun olarak bugün, yoldaşlarımızdan başka bir bölümünün bu soruna ilişkin ilkesel görüşlerini yansıtan ikinci bir makale yayımlanıyor. Okuyucunun göreceği üzere bu iki makale ilke bakımından birbirinden farklıdır: Birinci makalenin yazarı duma seçimlerine katılmadan yanadır, ikinci makalenin yazarı ise katılmaya karşıdır. Ne birinci ve ne de ikinci görüş, sadece kişisel bir görüşü dile getirmiyor. Bunlar parti içinde bulunan iki akımın taktik tutumunu yansıtmaktadırlar. Bu durum yalnız bizde değil, tüm Rusya'da da böyledir.» (s. 188.)

[56] «Revolutsionnaya Rossiya» («Devrimci Rusya») — Sosyal-devrimcilerin organı olup 1900 sonundan 1905'e kadar yayımlanmıştır; başlangıçta «Sosyal Devrimciler Birliği» tarafın-

dan yayımlandı, Ocak 1902'de Sosyal Devrimciler Partisinin merkez organı oldu. (s. 202.)

[57] «Novaya Jizn» («Yeni Yaşam») — ilk legal bolşevik gazetesi; 1905 yılı 27 Ekiminden 3 Aralığına kadar Petersburg'da yayımlandı. V.I. Lenin'in yurtdışından döndüğü andan itibaren «Novaya Jizn» doğrudan onun önderliği altında çıkmaya başladı. Maxim Gorki, gazeteye etkin olarak katıldı. 27. sayıyla «Nova Jizn» ilgili otoritelerce yasaklandı. Son sayısı olan 28. sayı illegal olarak çıktı. (s. 205.)

[58] «Naçalo» («Başlangıç») — menşeviklerin legal günlük gazetesi; 1905 yılı 13 Kasımından 2 Aralığına kadar Petersburg'da yayımlandı. (s. 205.)

[59] «Znobis Purzeli» («Haber Gazetesi») — Gürcüce yayımlanan günlük gazete; 1896'dan 1906'ya kadar Tiflis'de yayımlandı. Gazete 1900 yılı sonundan itibaren Gürcü milliyetçilerinin borusu oldu: 1904'te Gürcü sosyal-federalistlerin organı oldu. (s. 205.)

[60] «Elva» («Şimşek») — Gürcüce yayımlanan günlük gazete, RSDİP Birleşik Tiflis Komitesinin organı; «Gantiadi» gazetesinin yasaklanmasından sonra yayımlanmaya başladı. «Elva» gazetesinin ilk sayısı 12 Mart 1906'da, son sayısı ise aynı yılın 15 Nisanında çıktı. J.V. Stalin, gazetede bolşevikler için yol gösterici makaleler yazdı. Toplam olarak 27 sayı çıktı. (s. 207.)

[61] RSDİP IV. Parti Kurultayı (Birleşme Kurultayı) 10-25 Nisan (23 Nisan-8 Mayıs) 1906 günleri arasında Stockholm'de yapıldı. Parti Kurultayında Polonya, Litvanya, Letonya ulusal sosyal-demokrat partilerinin temsilcileriyle «Bund»un temsilcileri hazır bulundular. 1905 silahlı Aralık ayaklanmasından sonra birçok bolşevik örgütü hükümet tarafından ezilmişti, bu yüzden delege gönderemediler. Parti Kurultayında menşevikler önemsiz de olsa bir çoğunluğa sahiptiler. Parti Kurultayında menşeviklerin üstünlüğü, birçok sorunda Parti Kurultayı kararlarının niteliğini de belirledi. J.V. Stalin, İvanoviç takma adı altında bolşeviklerin Tiflis örgütünün parti delegesiydi. Stalin Parti Kurultayında tarım programı tasarısı, güncel durumun değerlendirilmesi ve Devlet Duması üstüne tartışma konuşma-

ları yaptı. Bundan başka J. V. Stalin Parti Kurultayında, Devlet Duması, «Bund»la anlaşma ve diğer sorunlardaki Transkafkasya menşeviklerinin oportünist taktiğini ortaya serdiği birçok yararlı açıklamalarda bulundu.» (s. 212.)

[62] John - P. P. Maslov'un takma adı. (s. 212.)

[63] N. Ch. - Noah Chomeriki, bir menşevik. (s. 217.)

[64] «Simartle» («Gerçek») — Gürcü menşeviklerinin günlük siyasal-yazın gazetesi; 1906 yılında Tiflis'de yayımlandı. (s. 217.)

[65] Karl Kautsky ile Jules Guesde o zamanlar daha oportünistler kampına geçmemişlerdi. Genel olarak uluslararası işçi hareketini ve özel olarak da Almanya'nın işçi sınıfını büyük ölçüde etkileyen 1905 - 1907 Rus devriminin etkisi altında Karl Kautsky birçok sorunda devrimci sosyal-demokrasi ruhuyla ortaya çıktı. (s. 217.)

[66] «Akhali Zhovreba» («Yeni Yaşam») — 1906 yılı 20 Haziranından 14 Temmuzuna kadar Tiflis'de yayımlanan günlük bolşevik gazetesi. Gazetenin yönetmeni J. V. Stalin'di. «Akhali Çovreba»da sürekli olarak J. V Stalin'le birlikte çalışanlar, M. Davitaşvili, G. Telia, G. Kikodze vb. idi. Toplam olarak 20 sayı çıktı. (s. 217.)

[67] V. I. Lenin'in, «Rusya'nın Bugünkü Durumu ve İşçi Partisinin Taktiği» makalesinden aktarılıyor. (Bkz. «Tüm Yapıtları», C. IX, s. 26, Rusça.) Makale, RSDİP birleşik MK organı olan «Partiniye İzvestiya»da («Parti Haberleri») yayımlandı. «Partiniye İzvestiya» IV Parti Kurultayı arifesinde (Birleşme Parti Kurultayı) Petersburg'da illegal olarak yayımlandı. 1. sayısı 7 Şubat 1906'da ve 2. sayısı 20 Mart 1906'da olmak üzere iki sayı çıktı. (s. 218.)

[68] Karl Marx ve Friedrich Engels, «Germany: Revolution and Counter-Revolution» (bkz. Marx/Engels, «Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim», Moskova 1940, s. 113 [Almanca yeni baskı, Berlin 1949, s. 119].) (s. 219.)

[69] Friedrich Engels, «Bakuninciler İş Başında», Moskova 1941, s. 16'dan 17'ye kadar. (s. 220.)

[70] «Zvernaya Zemlya» («Kuzey Ülkesi») — 23 - 28 Hazi-

ran 1906 günleri arasında Petersburg'da yayımlanan günlük legal bolşevik gazetesi. (s. 222.)

[71] «Rossiya» («Rusya») — polis ve Kara Yüzler niteliğinde günlük gazete; 1905 yılı Kasımından 1914 Nisanına kadar yayımlandı. İçişleri Bakanlığının organı. (s. 222.)

[72] 1906 yılının Haziran ve Temmuz aylarında İçişleri Bakanı P. A. Stolypin yerel otoritelere, işçilerin, köylülerin devrimci hareketlerinin ve devrimci örgütlerin amansız askeri yenilgiye uğratılmasını isteyen emirler gönderdi. (s. 223.)

[73] D. Trepov — Petersburg Genel Valisi, 1905 yılındaki devrimin bastırılmasını yönetti. (s. 223.)

[74] J. V Stalin'in, «Bugünkü Durum ve İşçi Partisinin Birleşme Parti Kurultayı» başlıklı yazısı 1906 yılında Gürcü dilinde Tiflis'de «Proletariat» yayınevinde basıldı. Broşüre IV Parti Kurultayı («Birleşme Parti Kurultayı») için olan bolşeviklerin üç karar tasarısı eklenmişti, 1. «Demokratik Devrimin Şimdiki Durumu» (bkz. V. I. Lenin, «Tüm Yapıtları», C. IX, s. 39 - 41, Rusça), 2. Demokratik Devrimin Şu Anında Proletaryanın Sınıfsal Ödevleri» (bkz. «Parti Kurultayları, Konferanslar ve Merkez Komitesi Plenum Toplantılarının Vargı ve Kararlarında SBKP(B)», Böl. I, 6. baskı, Moskova 1940, s. 65, Rusça), 3. «Silahlı Ayaklanma» (bkz. V. I. Lenin, «Tüm Yapıtları», C. IX, s. 41 - 42, Rusça), ayrıca V. I. Lenin'in Parti Kurultayında bolşevikler adına önerdiği Devlet Dumasına ilişkin karar tasarısı (bkz. V I. Lenin, «Tüm Yapıtları», C. IX, s. 159 - 160, Rusça). Bunlardan başka broşürün ekinde, Parti Kurultayının silahlı ayaklanmaya ilişkin kararıyla menşeviklerin, «Devrimin bugünkü durumuna ve proletaryanın ödevlerine ilişkin» karar tasarısı da bulunuyordu. (s. 225.)

[75] Liberal-monarşist burjuvazinin bir partisi olan «Demokratik Reform Partisi», 1906 yılında I. Devlet Duması seçimleri sırasında kuruldu. (s. 234.)

[76] Oktobristler, ya da «17 Ekim Birliği», 1905 yılı Kasım ayında kurulan, büyük ticaret ve sanayi burjuvazisi ile büyük toprak sahiplerinin karşı-devrimci bir partisiydi. Oktobristler Stolypin rejimini, Çarlığın iç ve dış politikasını tam olarak desteklediler. (s. 234.)

[77] Trudovik'ler, 1906 Nisanında I. Devlet Dumasının köylü milletvekillerinden oluşan bir küçük-burjuva demokratları grubuydu. Trudovik'ler, tüm zümresel ve ulusal sınırlamaların kaldırılması isteğini, zemstvo ve kent özyönetiminin demokratikleştirilmesini, Devlet Duması seçimlerinde genel oy hakkının gerçekleştirilmesini ve her şeyden önce tarım sorununun çözümlenmesini savundular. (s. 235.)

[78] «Naşa Jizn» («Yaşamamız») — aralıklarla, Kasım 1904'ten Aralık 1906'ya kadar Petersburg'da yayımlanan bir liberal burjuva gazetesi. (s. 238.)

[79] «Akhali Droyeba» («Yeni Zaman») — 14 Kasım 1906'dan 8 Ocak 1907'ye kadar Tiflis'de Gürcü dilinde haftada bir çıkan legal sendika gazetesi. Gazete, J. V Stalin, M. Çakaya ve M. Davitaşvili'nin yönetimi altındaydı; Tiflis valisi tarafından yasaklandı. (s. 252.)

[80] Senatör Şidlovski Komisyonu güya «St. Petersburg kenti ve varoşlarındaki işçilerin hoşnutsuzluklarının nedenlerinin geciktirilmeden aydınlatılması için» Çarın 29 Ocak 1905 günlü buyruğu ile kuruldu. Komisyona işçilerin seçilmiş temsilcileri de alınacaktı. Bolşevikler Çarlığın bu girişimini, işçileri devrimci mücadeleden döndürme girişimi olarak gördüler ve komisyon seçimlerini, Çar hükümetine politik istekler sunmak için kullanmayı önerdiler. Hükümet, istekleri reddettikten sonra ikinci seçmenler, komisyona temsilcilerini seçmeyi reddettiler ve Petersburg işçilerini greve çağırdılar. Daha ertesi günü siyasal kitle grevleri başladı. 20 Şubat 1905 günü Çar hükümeti Şidlovski komisyonunu dağıtmak zorunda kaldı. (s. 254.)

[81] Maliye bakanı V. N. Kokovtsev'in başkanlığı altındaki komisyon, Şubat 1905'de kuruldu. Aynen Şidlovski komisyonu gibi bu da, işçi sorunlarını incelemek için, ama bu kez işçiler katılmaksızın kuruldu. Komisyon 1905 yazına kadar varlığını sürdürdü. (s. 255.)

[82] 4 Mart 1906 tarihli Dernekler Yasası, tüzüklerini resmen onaylatmak koşulu ile dernek ve birliklerin yasal varlığına izin veriyordu. Derneklerin faaliyeti için pek çok sınırlamalar konmasına, yasaların çiğnenmesine karşı cezai sorumluluk getirilmesine rağmen işçiler, proleter sendikaları canlandırmak

için verilen haklardan geniş ölçüde yararlandılar. 1905 - 1907 yıllarında Rusya'da ilk kez, devrimci sosyal-demokrasinin önderliği altında ekonomik ve siyasal mücadele yürüten kitle sendikaları kuruldu. (s. 255.)

[83] 17 Ekim 1905 günlü Çar manifestosu çıktıktan sonra başbakan S. J. Vitte ile İçişleri Bakanı P. N. Durnovo valilere, kent komutanlarına gönderdikleri bir dizi genelge ve telgraflarla, resmen ilan edilen özgürlüklere rağmen miting ve toplantıların silah zoruyla dağıtılmasını, gazetelerin yasaklanmasını, sendikalara karşı kararlı önlemler alınmasını, devrimci faaliyette bulunduğundan şüphelenilen bütün şahısların idari yoldan sürülmesini istediler. (s. 255.)

[84] 1905 yılının sonu ile 1906 yılının başlarında, başında Kropotkin'in öğrencisi ünlü anarşist V Çerkezişvili ve yandaşları Michako Tsereteli (Bâton), Şalva Gogelia (Ş.G.) ve diğerlerinin bulunduğu bir anarşist grubu, sosyal-demokratlara karşı amansız bir kampanya yürüttü. Grup Tiflis'de «Nobati», «Musa» gazeteleriyle diğer bazı küçük gazeteleri çıkarıyordu. Anarşistlerin proletarya içinde dayanakları yoktur, fakat deklase ve küçük-burjuva ögeler arasında bazı başarılar kazandılar. J. V Stalin, «Anarşizm mi? Sosyalizm mi?» genel başlığı altında bir makale dizisiyle saldırıya geçti. İlk dört makale 1906 yılının Haziran ve Temmuz ayları içinde «Akhali Çovreba» gazetesinde yayımlandı. Otoriteler gazeteyi yasakladıkları için geri kalan makalelerin yayımlanması kaldı. Aralık 1906'da ve 1 Ocak 1907'de, «Akhali Çovreba» gazetesinde yayımlanmış olan makaleler olarak «Akhali Droyeba» gazetesinde tekrar yayımlandı, ama biraz değiştirilmiş olarak. Gazetenin yazı kurulu bu makale ile birlikte şu açıklamayı yaptı: «Geçenlerde, hizmetliler sendikası bize, anarşizm, sosyalizm ve buna benzer diğer sorunlara ilişkin makaleler yayımlanmasını önerdi (bkz. 'Akhali Droyeba' No. 3). Başka birkaç yoldaş da aynı istekte bulundular. Bu istekleri severek yerine getiriyoruz ve bu makaleleri yayınlıyoruz. Makalelerin durumuna gelince, bu makalelerden bir kısmının bir kez Gürcü basınında çıkmış olduğunu (yazara bağlı olmayan nedenlerle makaleler bitirilmedi) açıklamayı gerekli görüyoruz. Buna rağmen biz bütün makaleleri tam olarak ya-

yımlamayı gerekli gördük ve yazara, onları herkesçe anlaşılabilecek bir dille yazmasını önerdik, o da bunu severek yaptı.» «Anarşizm mi? Sosyalizm mi?» yazısının ilk dört bölümünün değişik iki şekli böyle ortaya çıktı. Bunların devamı 1907 Şubatında «Çveni Zhovreba» gazetesinde ve 1907 Nisanında «Dro» gazetesinde yayımlandı. «Akhali Zhovreba» gazetesinde yayımlanmış olan, «Anarşizm mi? Sosyalizm mi?» yazısının birinci değişik şekli bu cildin ekinde bulunuyor.

«Çveni Zhovreba» *(«Yaşamımız») — 18 Şubat 1907 tarihinden itibaren Tiflis'de legal olarak yayımlanan günlük bolşevik gazete. Bu gazete J. V Stalin tarafından yönetildi. 13 sayı çıktı. «Aşırı yön dolayısıyla» gazete 6 Mart 1907'de yasaklandı.*

«Dro» *(«Zaman») — «Çveni Zhovreba» gazetesinin yasaklanmasından sonra 1907 yılı 11 Martından 15 Nisanına kadar Tiflis'de yayımlanan günlük bolşevik gazete. Gazetenin yönetmeni J. V. Stalin'di. Gazetenin yazı kurulunda M. Çakaya, M. Davitaşvili de vardı. 31 sayı çıktı. (s. 261.)*

[85] «Nobati» *(«Çağrı») — Gürcü anarşistlerin haftalık gazetesi; 1906 yılında Tiflis'de yayımlandı (s. 267.)*

[86] Friedrich Engels, «Ludwig Feuerbach», Moskova 1939, s. 7 [Almanca yeni baskı, Berlin 1946, s. 7]. (s. 269.)

[87] Karl Marx, «Siyasal Ekonominin Eleştirisi», Moskova - Leningrad 1934, s. 5 - 6 [Almanca yeni baskı, Berlin 1947, s. 13 - 14]. (s. 273.)

[88] Karl Marx ve Friedrich Engels, «Kutsal Aile», bölüm: «Fransız Materyalizmine Karşı Eleştirisel Savaş» (Marx - Engels - «Tüm Yapıtları», Birinci Kısım, C. 3, Berlin 1932, s. 307). (s. 282.)

[89] Karl Marx, «La Misère de la Philosophie» (bkz. «Felsefenin Sefaleti», Moskova 1939, s. 129 [Almanca yeni baskı, Berlin 1947, s. 188].) (s. 293.)

[90] Friedrich Engels, «Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni», Moskova 1940, s. 146 [Almanca yeni baskı, Berlin 1946, s. 148]. (s. 294.)

[91] Karl Marx, Gotha Programının Eleştirisi», Moskova 1941, s. 23 [Almanca yeni baskı, Berlin 1946, s. 21]. (s. 295.)

[92] Friedrich Engels, «Bay Eugen Bilimi Altüst Ediyor», Moskova 1939, s. 150, 151 [Almanca yeni baskı, Berlin 1949, s. 191 - 192]. (s. 298.)

[93] «Muşa» («İşçi») — Gürcü anarşistlerinin günlük gazetesi; 1906 yılında Tiflis'de yayımlandı. (s. 305.)

[94] «Chma» («Ses») — Gürcü anarşistlerinin günlük gazetesi; 1906 yılında Tiflis'de yayımlandı. (s. 305.)

[95] Karl Marx, «Köln Komünist Dâvası Üzerine Açıklamalar», Moskova 1940, s. 115, 116. (IX. ek, «Merkez Büronun Bund'a Hitabı,» Mart 1850».) (s. 315.)

[96] Karl Marx, «Kugelmann'a Mektuplar», Moskova 1940, s. 110 [Almanca yeni baskı, Berlin 1947, s. 100.] (s. 316.)

[97] Karl Marx, «Fransa'da İçsavaş»tan (Friedrich Engels'in giriş yazısı) aktarıldı. [Almanca yeni baskı, Berlin 1949.] (s. 318.)

KRONOLOJİK BİYOGRAFİ

(1879 — 1906)

1879

9 (21) **Aralık** — Jozef Vissarionoviç Cugaşvili (Stalin) Gori kentinde (Gürcistan) doğar.

1888

Eylül — J. V Stalin, Gori'nin dört sınıflı din okuluna girer.

1894

Haziran — J. V. Stalin, Gori okulunu birinci kategori ile bitirir.

2 **Eylül** — J. V. Stalin, Tiflis papaz okulunun birinci sınıfına girer.

1895

J. V. Stalin, Çarlık hükümeti tarafından Transkafkasya'ya sürgün edilen Rus devrimci Marksistlerinin yasadışı gruplariyle bağlantı kurar.

1896 — 1898

J. V. Stalin, Tiflis papaz okulunda Marksist öğrenci çevresini yönetir, «Kapital»i, «Komünist Partisi Manifestosu»nu ve K. Marx ve F. Engels'in diğer yazılarını okur, V. I. Lenin'in ilk yapıtlarını tanır.

1898

Ocak — J. V. Stalin, Tiflis merkez istasyon atölyelerindeki Marksist işçi grubunu yönetmeye başlar.

Ağustos — J.V. Stalin, bir Gürcü sosyal-demokrat örgütü olan «Messame-Dassi»ye girer. J. V. Stalin, V. Z. Keçoveli ve A. G. Zulukidze, «Messame-Dassi»nin devrimci Marksist azınlığının çekirdeğini oluştururlar.

J. V. Stalin, Marksist işçi grupları için eğitim programı düzenler.

J. V. Stalin, V. Z. Keçoveli ve A. G. Zulukidze, illegal devrimci Marksist bir basının kurulması zorunluluğunu savunurlar. Bu olay dolayısıyla «Messame-Dassi» içinde devrimci azınlıkla oportünist çoğunluk arasında ilk sert fikir ayrılıkları çıkar.

1899

29 Mayıs — J. V. Stalin, Marksist propaganda gerekçesiyle Tiflis papaz okulundan çıkarılır.

28 Aralık — J. V. Stalin, Tiflis Fizik Rasathanesi'nde bir işe başlar.

1900

23 Nisan — J. V. Stalin, Tiflis çevresinde, Tuz Gölü civarında, proleter Mayıs Bayramında bir konuşma yapar.

Yaz — J. V. Stalin, Leninci «Iskra» yanlısı olan ve Parti çalışması için Tiflis'e gelen ünlü V. K. Kurnatovski ile bağlantı kurar.

Ağustos — J. V. Stalin, Tiflis merkez istasyon atölyelerindeki bir kitle grevini yönetir.

1898 — 1900

J. V. Stalin, V.Z. Keçoveli ve A. G. Zulukidze önderliğinde, grup propagandasından siyasal kitle ajitasyonuna geçişi gerçekleştiren RSDİP Tiflis sosyal-demokrat örgütlerinin bir yönetici merkez grubu doğarak oluşur. Grup,

bildiriler basarak işçiler arasında bunların yayılmasını örgütler, illegal sosyal-demokrat gruplar kurar ve grevlerle Tiflis proletaryasının siyasal mücadelesini yönetir.

1901

21 Mart — J. V. Stalin'in Tiflis Fizik Rasathanesi'ndeki evinde arama yapılır.

28 Mart — J. V. Stalin, Fizik Rasathanesi'ndeki işi bırakır ve illegaliteye geçer.

22 Nisan — J. V. Stalin, Tiflis kent merkezinde, Soldatenmarkt'taki proleter Mayıs gösterisini yönetir.

Eylül — Bakû'da, J. V. Stalin'in girişimiyle kurulan, Gürcü Marksistlerinin devrimci kanadının organı illegal «Brdsola» gazetesinin ilk sayısı yayımlanır. Bu sayıda «Redaksiyonun Sunuş Yazısı» olarak J. V. Stalin'in programatik makalesi yayımlanır.

11 Kasım — J. V. Stalin, Lenin'ci «Iskra» yönlüsü ilk RSDİP Tiflis Komitesi'ne seçilir.

Kasım sonu — Tiflis Komitesi, J. V. Stalin'i bir sosyal-demokrat örgüt kurması amaciyle Batum'a gönderir.

Aralık — «Brdsola» gazetesinin, J. V. Stalin'in «Rusya Sosyal-Demokrat Partisi ve En Yakın Görevleri» başlıklı makalesinin, yayımlandığı 2./3. sayısı çıkar.

J. V. Stalin, Batum'un ileri işçileriyle bağlantı kurar ve Rotşild, Mantaşov, Sideridis vb. işletmelerinde sosyal-demokrat çevreler örgütler.

31 Aralık — Bir yılbaşı eğlencesi bahanesiyle J. V. Stalin, sosyal-demokrat grupların temsilcilerinin illegal bir konferansını örgütler. Konferans, Lenin'ci «Iskra» yönlüsü gerçek bir RSDİP Batum Komitesi rolünü oynayan, J. V. Stalin'in önderliği altında bir yönetici grup tayin eder.

1902

Ocak — J. V. Stalin, Batum'da illegal bir basımevi kurar, bildiriler yazar, bu bildirilerin basımını ve yayılmasını örgütler.

31 Ocak - 17 Şubat — J. V. Stalin, Mantaşov fabrikalarında, işçilerin zaferiyle biten bir grev örgütler.

27 Şubat - Mart başı — J. V. Stalin, Rotşild fabrikalarındaki grev komitesinin çalışmalarını yönetir.

8 Mart — J. V. Stalin, tutuklu 32 grevcinin serbest bırakılması talebiyle grev yapan işçilerin bir gösterisini yönetir.

9 Mart — J. V. Stalin, 8 Mart günü polis tarafından tutuklanan 300 proleter göstericinin serbest bırakılmasını talep eden 6000'den fazla kişinin katıldığı Batum işletmeleri işçilerinin büyük bir siyasal gösterisini örgütler ve yönetir. İşçilerin tutuklu bulundurulduğu menzil hapishanelerinin yanında gösteri, askerler tarafından ateşe tutulur, bu arada 15 işçi öldürülür ve 54 işçi de yaralanır. 500 gösterici tutuklanır. Hemen ertesi gece J. V. Stalin, gösterinin ateşe tutulması üzerine bir bildiri yazar.

12 Mart — J. V. Stalin, 9 Mart katliamının kurbanlarının gömülmesi vesilesiyle kendisi tarafından örgütlenen işçi gösterisini yönetir.

5 Nisan — Batum yönetici parti grubunun bir toplantısında J. V. Stalin tutuklanır.

6 Nisan — J. V. Stalin, Batum hapishanesine kapatılır.

Nisan 1902 - 19 Nisan 1903 — J. V. Stalin, Batum hapishanesinden Batum sosyal-demokrat örgütü ile bağlantı kurar ve sürdürür, örgütün çalışmasını yönetir, bildiriler yazar ve tutuklular arasında siyasal çalışma yapar.

1903

Mart — Kafkas Sosyal-Demokrat İşçi Örgütünün I. Kong-

resinde RSDİP Kafkas Federasyonu kurulur. Batum hapishanesinde tutuklu bulunan J. V. Stalin, yokluğunda, kongrede oluşturulan Kafkas Federal Komitesine seçilir.

19 Nisan — J. V. Stalin, Batum hapishanesinden Kutais hapishanesine nakledilir, burada siyasal tutuklularla bağlantı kurarak bunlar arasında Lenin'ci «Iskra»nın fikirlerinin propagandasını yapar.

Sonbahar — J. V. Stalin, zabıta nezaretinde, Doğu Sibirya'ya sürgüne gönderileceği, Batum hapishanesine nakledilir.

27 Kasım — J. V. Stalin, sürgün yeri olan Irkutsk ili Balagansk ilçesi Novaya Uda köyüne varır.

Aralık — J. V. Stalin, Sibirya'da V. İ. Lenin'den bir mektup alır.

1904

5 Ocak — J. V. Stalin'in sürgünden kaçışı.

Şubat — J. V. Stalin Tiflis'e varır ve RSDİP Kafkas Federal Komitesi yönetimini üstlenir. J. V. Stalin, «Credo» başlığı altında, parti içi görüş ayrılıklarına ve partinin örgütsel görevlerine ayırdığı programatik bir doküman yazar.

Haziran — J. V. Stalin Bakû'ya varır ve burada Kafkas Federal Komitesi'nin verdiği yetki ile menşevik komiteyi dağıtarak yeni bir bolşevik komite kurar.

Yaz — J. V. Stalin, Transkafkasya'nın en önemli bölgelerini dolaşır ve buralarda menşeviklere, federalistlere, anarşistlere vb. karşı tartışmalarda yeralır.

J. V. Stalin, Kutais'de bir bolşevik Imeretino-Mingrel Komitesi kurar.

1 Eylül — «Proletariatis Brdsola»nın 7. sayısında J. V. Stalin'in «Sosyal-Demokrasinin Ulusal Soruna İlişkin Anlayışı Nedir?» başlıklı makalesi yayımlanır.

Eylül - Ekim — Parti içi görüş ayrılıkları dolayısıyla J. V. Stalin Kutais'den yurtdışında bulunan Gürcü bolşe-

viklere mektuplar yazar ve bu mektuplarda sosyalizmin işçi hareketiyle birleşmesine ilişkin Lenin'ci fikirleri geliştirir.

Kasım — J. V. Stalin Bakû'ya gider ve III. Parti Kurultayının toplanması mücadelesini yönetir.

13-31 Aralık — J. V. Stalin, Bakû işçilerinin genel grevini yönetir.

1905

1 Ocak — «Proletariatis Brdsola»nın 8. sayısında J. V. Stalin'in «Proleterler Sınıfı ve Proleterler Partisi» başlıklı makalesi yayımlanır.

8 Ocak — Çarlığın Uzakdoğu'daki yenilgisi dolayısıyla Stalin tarafından yazılan «Kafkas İşçileri, Öç Alma Zamanı Gelmiştir» başlıklı çağrı yayımlanır.

Şubat başı — J. V Stalin'in girişimi üzerine Kafkas Federal Komitesi, RSDİP Kafkas Federasyonundan çekildiğini ilan etmiş olan menşevik Tiflis Komitesini dağıtır ve yeni bir bolşevik Tiflis Komitesi kurar.

13 Şubat — Polis tarafından provoke edilen, Bakû'daki Tatarlar ile Ermeniler arasındaki katliam dolayısıyla J. V. Stalin, «Yaşasın Uluslararası Kardeşlik» bildirisini yazar.

15 Şubat — Polisin Tiflis'te de milliyetler arasında bir katliam kışkırtma girişimini protesto için başarıyla yürütülen kitle gösterisi dolayısıyla J. V. Stalin, «Yurttaşlara. Yaşasın Kızıl Bayrak!» bildirisini yazar.

Nisan — J. V. Stalin, Batum'daki büyük bir tartışma toplantısında menşevik liderler N. Ramişvili, R. Arsenidze vb.nin karşısına çıkar.

Mayıs — J. V. Stalin'in, «Partideki Görüş Ayrılıklarının Kısa Açıklaması» adlı broşürü yayımlanır.

12 Haziran — J. V. Stalin, A. G. Zulukidze'nin gömülmesi sırasında bir konuşma yaparak, işçilerle köylülerin otokrasiye karşı savaşımlarının programını geliştirir ve menşeviklerin taktiğini sert şekilde eleştirir.

15 Temmuz — «Proletariatis Brdsola»nın 10. sayısında, J. V. Stalin'in «Silahlı Ayaklanma ve Taktiğimiz» başlıklı makalesi yayımlanır.

18 Temmuz — N. K. Krupskaya, Kafkas Federal Komitesine yazdığı bir mektupla, J. V. Stalin'in «Partideki Görüş Ayrılıklarının Kısa Açıklaması» adlı broşürünün yollanmasını ve «Borba Proletariata» gazetesinin düzenli olarak gönderilmesini rica eder.

Temmuz — J. V. Stalin, 2000 kişinin katıldığı Çiaturi'deki bir tartışma toplantısında, anarşistlere, federalistlere ve sosyal-devrimcilere karşı konuşur.

15 Ağustos — «Proletariatis Brdsola»nın 11. sayısında J. V. Stalin'in, «Geçici Devrimci Hükümet ve Sosyal-Demokrasi» ve «'Sosyal-Demokrat'a Yanıt» başlıklı makaleleri yayımlanır.

15 Ekim — «Proletariatis Brdsola»nın 12. sayısında J. V. Stalin'in, «Gericilik Güçleniyor» ve «Burjuvazi Bir Tuzak Hazırlıyor» başlıklı makaleleri yayımlanır.

Ekim — Tüm Rusya'daki siyasal Ekim grevleri dolayısıyla J. V. Stalin, «Yurttaşlar!» ve «Tüm İşçilere!» bildirilerini yazar.

20 Kasım — J. V. Stalin'in, «Tiflis. 20 Kasım 1905» başlıklı bir başmakalesiyle «Kavkaski Raboçi Listok»un ilk sayısı çıkar.

Kasım sonu — J. V. Stalin, RSDİP Kafkas Federasyonunun IV. Bolşevik Konferansının çalışmalarını yönetir.

12 - 17 Aralık — J. V. Stalin, Tammersfors'daki I. Tüm Rusya Bolşevik Konferansı çalışmalarına RSDİP Kafkas Federasyonu'nun delegesi olarak katılır. J. V. Stalin, Konferansta V. I. Lenin ile şahsen tanışır.

1906

Ocak başlangıcı — J. V. Stalin'in, «İki Savaş» adlı broşürü yayımlanır.

8 Mart — J. V. Stalin'in, «Devlet Duması ve Sosyal-Demok-

rasinin Taktiği» adlı makalesi «Gantiadi»nin 3. sayısında çıkar.

17 - 29 Mart — «Elva»nın 5., 9., 10. ve 14. sayılarında J. V. Stalin'in «Tarım Sorunu» ve «Tarım Sorunu Üzerine» başlıklı makaleleri yayımlanır.

Mart sonu — J. V. Stalin, Tiflis örgütü tarafından, RSDİP IV. Parti Kurultayı («Birleşme Parti Kurultayı») için delege seçilir.

10 - 25 Nisan — J. V. Stalin, RSDİP IV. Parti Kurultayının («Birleşme Parti Kurultayı») Stockholm'deki çalışmalarına katılır; menşeviklere karşı konuşur, devrimde bolşevik taktiğini savunur ve gerekçelendirir.

20 Haziran — J. V Stalin tarafından yönetilen «Akhali Zhovreba» gazetesinin ilk sayısı çıkar.

21 Haziran - 9 Temmuz — «Akhali Zhovreba» adlı bolşevik gazetesinin 2., 4., 7. ve 16. sayılarında J. V Stalin'in, «Anarşizm mi? Sosyalizm mi?» başlıklı makale dizisi yayımlanır.

Haziran - Kasım — J. V. Stalin, Tiflis'te ilk sendikaların kurulmasını yönetir (Matbaa işçileri, ticaret işçileri vb.).

13 Temmuz — «Akhali Zhovreba»nın 19. sayısında J. V. Stalin'in «Ayaklanma Üstüne Marx ve Engels» başlıklı makalesi yayımlanır.

14 Temmuz — «Akhali Zhovreba»nın 20. sayısında J. V. Stalin'in, «Uluslararası Karşı-Devrim» başlıklı makalesi yayımlanır.

Temmuz - Ağustos — J. V. Stalin'in, «Bugünkü Durum ve İşçi Partisinin Birleşme Parti Kurultayı» adlı broşürü yayımlanır.

Eylül — J. V. Stalin, RSDİP Kafkasya örgütlerinin bölge kongresi çalışmalarına katılır.

14 Kasım — J. V. Stalin tarafından yönetilen «Akhali Droyeba» gazetesinin ilk sayısı çıkar. Gazetenin bu sayısında, J. V. Stalin'in «Sınıf Savaşımı» başlıklı makalesi yayımlanır.

4 Aralık — «Akhali Droyeba»nın 4. sayısında J. V. Stalin'in «Fabrika Yasası' ve Proleter Savaşımı» başlıklı makalesi yayımlanır.

11 Aralık — «Akhali Droyeba»nın 5. sayısında J. V. Stalin'in, «Anarşizm mi? Sosyalizm mi?» başlıklı makale dizisinin yayımlanmasına yeniden başlanır.

18 Aralık 1906 - 10 Nisan 1907 — J. V. Stalin'in, «Anarşizm mi? Sosyalizm mi?» başlıklı makale dizisinin yayımlanması, bolşevik gazeteleri olan «Akhali Droyeba»da, «Çveni Zhovreba»da ve «Dro»da sürdürülür.

ISBN 975-7349-32-1 (Tk. No)
ISBN 975-7349-33-x (1. Cilt)

inter
yayınları